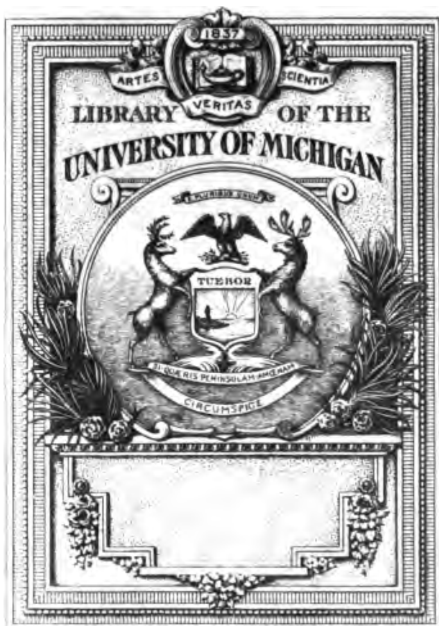

1837
ARTES
SCIENTIA
VERITAS
LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF MICHIGAN
TUEBOR
CIRCUMSPICE

IUSTINI HIST.
cum
Notis Minellianis.

ATOR,

cum

s PERPETVIS

ad modum

IS MINELLII

ios Codices emendatus

& illustratus:

D I V N C T I S

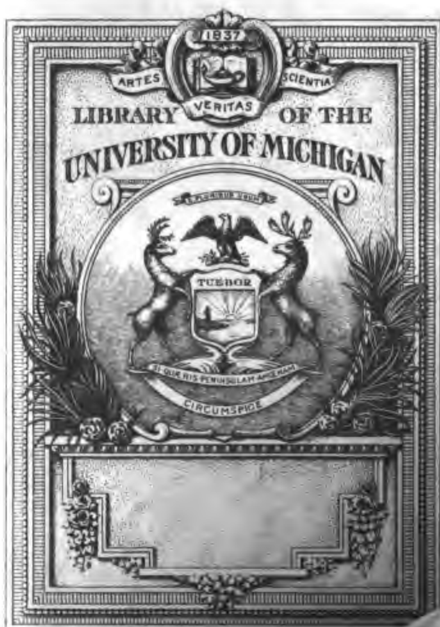
OLOGIA IVSTINIANA

dice vti locupletissimo, ita

accuratissimo.

REVISA, EMENDATA

-cta . Elect. Sax.

1837
ARTES
SCIENTIA
VERITAS
LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF MICHIGAN
TUEBOR
CIRCUMSPICE

Bates
Do Crusaio
10-9-24.
9194

LECTORI BENEVOLO,
S. P. D.
BIBLIOPOLAE.

Istimus Tibi, Lector Beneuole, *IVSTINI historiam, iterum noua facie indutam. Sunt quatuor & decem anni, quum prima editio Iustini nostri bis obseruationibus illustrati, prodiit in lucem publicam & in communem vtilitatem iuuentutis floridae, quae bis latinitatis atque historiarum amoenioribus musis operam suam consecrat. Quae adnotamenta habuerunt fautores, ita vt exempla primae editionis intra spatium non multorum annorum fuerint distracta, quare iterum consilium nouae editio*

nis capere, nos officii nostri ratio iubebat. Haec secunda editio prodiit anno MDCCIX. imaginem & speciem prioris praeferens: haec quoque secunda ita abiit in vsum multorum alumnorum elegantioris literaturae, vt in praesens iterum nouam editionem Justini nostri proferamus. Operam dedimus, vt quae haud sane fuerint impressa, emendarentur: quae augenda & magis illustranda, clarius illuminarentur, adeo vt non dubitemus, quin officio nostro fecerimus satis. Vtere itaque, Lector beneuole, quiue es harum litterarum studiosus, Justino, vt in latinis litteris & historiarum antiquitatibus proficias; si quae Tibi occurrunt, quae impedimento esse videntur quo minus omnia clare & perspicue intelligas, haec adnomenta consulas, & ope illorum Justino Tuo accendas lucem.

Multum vale. Lipsiae mense Aug. MDCCXV.

)o(

De Vita Scriptis & Editionibus variis JVSTINI

ex Celeberrimi Viri *Joh. Alberti Fabricii*, Profess. in Gymnasio Hamburgensi,

BIBLIOTHECA LATINA

Excerpta, p. 141 - - 144.

JVSTINVS, (qui, antiquissimo codice Bibliothecae Mediceae *M. Junianus Justinus*, sed in Codice, qui fuit apud Ant. Arnoldum, *Justinus Frontinus* dicitur, sed longe diuersus est a *Justino Martyre*, Graeco scriptore, cum quo Martinus Polonus eum in chronico perperam confundit) quis fuerit, & quando vixerit, non satis compertum est, etsi Romae ante Imperatores Christianos scripsisse non dubitem, ipsum a Christi sacris alienum. Vt vero hoc loco a me commemoretur, facit, quod in editionibus quibusdam libros suos dicitur inscripsisse Imp. Antonino Pio, sed προσφώνησιν hanc in nullo MSto codice reperisse se testatur Jac. Bongarsius, qui putat additum nomen Antonini ab illis, qui Justinum falso eundem putarunt cum celebri eius nominis Philosopho Christiano & Martyre. Neque verisimile videtur,

Justinum emendandi caussa opus suum ad Impe rem mittere voluisse, quod in praefatione innu eam non potius ad virum aliquem doctum aetatis, sibique amicum, quam ad Caesarem rexit.

Exstant *Historiarum Philippicarum & t mundi originum & terrae situs ex Trogo Pompei cerptarum Libri XLIV*, a Nino vsque ad Caes Augustum, sub quo Trogus Pompeius patria Ga Philosophus ac Historicus disertissimus floruit, tiusque orbis sed Graecas potissimum historias no sermone XLIV voluminibus composuit, praecipuo argumento, regni nempe Macedonic storia, quam a libro septimo ad quadragesimum mum exsequitur, Historias Philippicas Theopo exemplo inscripsit. Harum se ait Justinus, otium, quo in vrbe versaretur, cognitione qua dignissima excerpsisse, & omissis his, quae nec gnoscendi voluptate iucunda, nec exemplo nec ria iudicaret, breue veluti florum corpusculum cisse. Subiiciuntur Justino in Bongarsii edit atque inde in aliis *Prologi seu Periochae historia Philippicarum Trogi Pompeii*, eiusmodi fere, q historiarum Liuii argumenta sub Flori nomine bemus. Illa ab ipso forte profecta Trogo, certe a Justino elaborata ostendunt Justinum in Epit sua omisisse non pauca, in his ea, quae de terra situ Trogus scripserat. Sunt qui integram T historiam dicunt fuisse in Bibliotheca Marqu Gudii; sed ego non credulus illis. Ita quoque

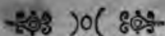
anutius magna spe se lactabat, Trogi historia ... re apud amicum quendam doctum & spectatae ... dei, futurumque, vt propediem in lucem ederentur. Sed & illa spes vana fuit, neque Trogus hactenus lucem adspexit.

Editus est Justinus Mediolani 1476. fol. Venet. 1479. 1493. fol. & Florentiae apud Juntas, 1525. cuius editionis magna est apud Cl. Graeuium auctoritas. Saepissime deinde prodiit Coloniae, Antwerpiae, Lugduni, Parisiis, Basileae &c. etiam cum notis Victorini Strigelii nostro seculo aliquoties recusis. At eximiam prae caeteris operam Justino nauauit *Jacobus Bongarsius*, qui e Cuiacii, Puteani, aliisque sex MSS. emendauit & notis doctissimis tabulisque Chronologicis illustrauit, Paris. 1581. 8. Eum secuti *Elias Vinetus* 1590. *Franciscus Medius*, ex cuius castigatione Justinus prodiit Francof. 1591. 8. & deinde Lugduni, Coloniae, & alibi saepius. *Daniel Pareus*, Francof. 1630. 8. *Matthias Berneggerus*, qui Bongarsii etiam & aliorum notas suis addidit, & Jo. Freinshemii indicem subiecit; Argentor. 1631. 1666. 8. *Isaacus Vossius* Lugd. Bat. 1640. 12. *Antonius Thysius*, qui cum notis variorum vulgauit, Lugd. Bat. 1650. 8. vt alias Justini editiones cum notis variorum Amstel. Lugd. & Vratisl. in lucem emissas omittam, quae curante S. D. M. C. vel Cornelio Schreuelio prodierunt. *Joannes* vero *Georgius Graeuius* non praetereundus, qui Vltrai. 1669. Amsterd. 1694. 12. hunc scriptorem emendatissime cum notis suis edidit, & 1683. 8 Lugd. Bat. ex officina Hackiana prae-

ſtantiſſimam Juſtini editionem prodire iuſſit cum no-
tis integris virorum doctorum & ſuis caſtigationi-
bus, Freinshemiique indice per Scheferum & Vor-
ſtium aucto. Exſtant etiam cum notis *Tanaquili*
Fabri, Salmur. 1671. cum notis *Jo. Vorſtii*, Berolin.
1673. 8. cum notis *Jo. Scheferi*, Vpſal. 1678. 8.
Vterque Vorſtius & Scheferus Freinshemii indicem
a ſe auctum adiecerunt. In vſum Delphini illu-
ſtratus eſt a *Petro Joſepho Cantelio* Paris. 1677.
vt *Oxonienſem* eius ſcriptoris editionem 1674. *Ber-*
bernianam Amſtelod. 1638. aliasque innumeras iam omittam.

Haec Fabricius, l. c.

De

DE
JUSTINO

Ex Gerardi Joan. Vossii V. CL. Lib. 1. de Hist. Lat.

JVSTINI, qui Trogi epitomen fecit, nec nomen, nec aetas, dubitatione caret. In Ant. Arnoldi libro nominabatur Justinus Frontinus: At in codice bibliothecae Mediceae dicitur M. Junianus Justinus. Atque hoc verius censeo, ob libri eius antiquitatem: cuius argu-um non leue est, quod literis Longobardicis ·us sit. Quod vero ad aetatem, Trogi cuius epitomen scripsit, filium fuisse tradit 'terus Burlei Anglicus lib. de vita phi-borum, qui anno cIↃ CCCC LXXII. edi- ab Arnoldo Terfforner. Sed hoc secu-'i condonemus, quo vixit. At erudi-nos etiam viros video esse, qui suspi-ur vixisse, postquam imperium transla-fuit Constantinopolin: idque ob verba

IUSTINI HIST.
cum
Notis Minellianis.

Marcus Junianus Justinus

IVSTINVS,

TROGI EPITOMATOR,

cum
NOTIS PERPETVIS
ad modum
IOHANNIS MINELLI
ad optimos Codices emendatus
& illuſtratus;
ADIVNCTIS
CHRONOLOGIA IVSTINIANA
& Indice vti locupletiſſimo, ita
accuratiſſimo.
EDITIO TERTIA REVISA, EMENDATA
atque aucta
Cum Priv. Sereniſſ. Regis Pol. ac Elect. Sax.

LIPSIAE,
Sumptib. IO. LVD. GLEDITSCHII
& MAVR. GEORG. WEIDMANNI.
ANNO 1715.

nis capere, nos officii nostri ratio iubebat.
Haec secunda editio prodiit anno
MDCCIX, imaginem & speciem prioris
praeferens: haec quoque secunda ita ab-
iit in vsum multorum alumnorum ele-
gantioris literaturae, vt in praesens ite-
rum nouam editionem Justini nostri prae-
feramus. Operam dedimus, vt quae
haud sane fuerint impressa, emendaren-
tur: quae augenda & magis illustranda,
clarius illuminarentur, adeo vt non du-
bitemus, quin officio nostro fecerimus sa-
tis. Vtere itaque, Lector beneuole, qui-
ve es harum litterarum studiosus, Justi-
no, vt in latinis litteris & historiarum
antiquitatibus proficias; si quae Tibi oc-
currunt, quae impedimento esse viden-
tur, quo minus omnia clare & perspicue
intelligas, haec adnomenta consulas, &
ope illorum Justino Tuo accendas lucem.
Multum vale. Lipsiae mense
Aug. MDCCXV.

D

De
Scriptis & Editionibus
variis
IVSTINI
berrimi Viri *Joh. Alberti Fa-*
ii, Profeff. in Gymnafio Ham-
burgenfi,
BIBLIOTHECA LATINA
Excerpta, p. 141 - - 144.

TINVS, (qui, antiquiffimo codice Bi-
othecae Mediceae *M. Junianus Juftinus*,
l in Codice, qui fuit apud Ant. Arnoldum,
ftinus Frontinus dicitur, fed longe diuer-
eft a *Juftino Martyre*, Graeco fcriptore,
n quo Martinus Polonus eum in chronico
confundit) quis fuerit, & quando vixerit,
ompertum eft, etfi Romae ante Imperato-
inos fcripfiffe non dubitem, ipfum a Chrifti
um. Vt vero hoc loco a me commemo-
, quod in editionibus quibusdam libros
ır infcripfiffe Imp. Antonino Pio, fed
ιστιν hanc in nullo MSto codice reperiffe
Jac. Bongarfius, qui putat additum no-
nini ab illis, qui Juftinum falfo eundem
cum celebri eius nominis Philofopho
& Martyre. Neque *verifimile* videtur,

 Ju-

Exſtant *Hiſtoriarum* ...
undi originum & terrae ſitus ex Trogo Pompeio
erptarum Libri XLIV, a Nino vsque ad Caeſarem
uguſtum, ſub quo Trogus Pompeius patria Gallu
Philoſophus ac Hiſtoricus diſertiſſimus floruit, to
tiusque orbis ſed Graecas potiſſimum hiſtorias lati
no ſermone XLIV voluminibus compoſuit, & ...
praecipuo argumento, regni nempe Macedonici hi
ſtoria, quam a libro ſeptimo ad quadrageſimum pri
mum exſequitur, Hiſtorias Philippicas Theopomp
exemplo inſcripſit. Harum ſe ait Juſtinus, per
otium, quo in vrbe verſaretur, cognitione quaeque
digniſſima excerpſiſſe, & omiſſis his, quae nec co
gnoſcendi voluptate iucunda, nec exemplo neceſſa
ria iudicaret, breue veluti florum corpuſculum fe
ciſſe. Subiiciuntur Juſtino in Bongarſii editione
... inde in aliis *Prologi ſeu Periochae hiſtoriarum*
... asmodi fere, qualia

magna est apud Cl. Graeuium auctori-
ime deinde prodiit Coloniae, Antwer-
ii, Parisiis, Basileae &c. etiam cum notis
igelii nostro seculo aliquoties recusis.
prae caeteris operam Iustino nauauit
arsius, qui e Cuiacii, Puteani, aliisque
endauit & notis doctissimis tabulisque
is illustrauit, Paris. 1581. 8. Eum se-
vetus 1590. *Franciscus Medius*, ex cuius
Iustinus prodiit Francof. 1591. 8. &
uni, Coloniae, & alibi saepius. *Daniel*
ncof. 1630. 8. *Matthias Berneggerus*,
i etiam & aliorum notas suis addidit, &
nii indicem subiecit; Argentor. 1631.
us Vossius Lugd. Bat. 1640. 12. *Antonius*
cum notis variorum vulgauit, Lugd. Bat.
is Iustini editiones cum notis variorum

ſtantiſſimam Juſtini editionem prodire iuſſit cum no-
tis integris virorum doctorum & ſuis caſtigationi-
bus, Freinshemiique indice per Scheferum & Vor-
ſtium aucto. Exſtant etiam cum notis *Tanaquilli
Fabri*, Salmur. 1671. cum notis *Jo. Vorſtii*, Berolin.
1673. 8. cum notis *Jo. Scheferi*, Vpſal. 1678. 8.
Vterque Vorſtius & Scheferus Freinshemii indicem
a ſe auctum adiecerunt. In vſum Delphini illu-
ſtratus eſt a *Petro Joſepho Cantelio* Paris. 1677,
vt *Oxonienſem* eius ſcriptoris editionem 1674. *Bo-
hernianam* Amſtelod. 1638. aliasque innume-
ras iam omittam.

Haec Fabricius. l. c.

DE
USTINO

Ex Gerardi Joan. Vossii V. CL. Lib. 1. de Hist. Lat.

VSTINI, qui Trogi epitomen fecit, nec nomen, nec aetas, dubitatione caret. In Ant. Arnoldi libro nominabatur Justinus Frontinus: At in codice bibliothecae Mediceae dicitur M. Junianus Justinus. Atque hoc verius censeo, ob libri eius antiquitatem: cuius argu- m non leue est, quod literis Longobardicis is sit. Quod vero ad aetatem, Trogi uius epitomen scripsit, filium fuisse tradit erus Burlei Anglicus lib. de vita phi- orum, qui anno cIↄ cccc LXXII. edi- ab Arnoldo Terffornen. Sed hoc secu- condonemus, quo vixit. At erudi- is etiam viros video esse, qui suspi- vixisse, postquam imperium transla- fuit Constantinopolin: idque ob verba

illa lib. VIII. (*Graeciam etiam NVNC viribus, & dignitate, orbis terrarum principem.*) *Sed NVNC istic non signat tempus, quo Justinus scribit, sed de quo scrib*[...] *Quomodo idem paulo post ait:* (*Et h*[...] *potissimum facere Thebanos, Lacedaemoniosque, antea inter se imperii, nunc Graeciae imperantis aemulos.*) *Vbi NVNC itid*[...] *valet, hoc tempore, quod exponimus. Pl*[...] *vero vixisse arbitror sub Antonino Pio, at*[...] *huic epitomen suam dicasse. Id colligo* [...] *verbis istis praefationis,* (*Quod ad te, i*[...]*perator Antonine, non tam cognoscen*[...] *quam emendandi caussa, transmisi.*) [...] *enim habent editiones antiquae, quae, q*[...] *MSSorum fidem secutae fuerint, nullus* [...] *bito. Sed obiiciunt, in optimis libris le*[...] (*Quod ad te non tam cognoscendi mag*[...] *quam emendandi caussa, transmisi.*) *Qu*[...] *MSSorum lectionem etiam Bongarsius r*[...]*nuit. Sed nihil manifestius, quam non scripsisse Justinum. Nec enim TAM MAGIS satis conueniunt. Quid er*[...] *num dicemus MAGIS, tanquam superflu*[...] *tolli oportere? Atqui non videtur de ni*[...]

e

*quod in optimis libris legitur. Quare scriptum primo fuisse, (Quod, Antoni-
ip. non cognoscendi magis, quam emen-
i caussa transmisi.) Nempe ex (An-
e Imp.) fecere, (Ad te non) Ac quia sic
T geminabatur, librarii hunc errorem
mantes alterum omisere. Et sane Ju-
n hunc sub Antonino vixisse, ante secu-
Philippus Bergomas, ac Joan. Auenti-
radidere: imo idem iam ante annos tre-
s in chronico suo scripsit Martinus
nus: sed quod idem Justinum hunc
Justino Martyre confudit, foedus error
um hic, qui epitomen scripsit, in iis, quae
VI. & XXX. de Mose, Josepho, & Israë-
tradit, plane Scripturis aduersetur: vn-
uet, hominem fuisse Gentilem: aperte-
nter eos ab Orosio numeratur: Vt de
hil dicam, quod beatus Martyr nihil
e scripsisse videtur: item quod Euse-
Hieronymus, Photius nusquam histori-
hanc epitomen inter Martyris illius
a reponunt. Nec tamen ea ignota
B. Hieronymo, qui illius meminit pro-
in Danielem: Vti quoque Augusti-*

Idem LIB. V.

Trogus hiſtoricus in XXII. femininum a flam protulit haec flaminea. Papicio propter mortem mineae; flaminio obiit.

Duo Mss. Papicio flamineae (*vnus* flamin flaminio obiit. *Lego* Papirius propter mo flamineae, flaminio abiit. *A. Gellius lib. 10, 15. de flamine Diali.* Vxorem ſi amiſit, *inquit*, minio decedit. *Sed quae Trogo & Priſciano eſt minea, Gallio eſt flaminica, & flaminia, flam domus.*

VIRGILII

Interpres vetus, qui eſt apud P. I nielem, in illud tertii Aeneid.

Teucrus Rhoeteas primum eſt aduectus in ora

TEVCRVS. De hoc fabula duplex eſt: & de parentibus eius dupliciter traditur. enim Cureas & Idae Nymphae; alii, inter Trogus, Scamandri filium tradunt: qui *Scaman* cum *Creta* frugum inopia laboraret, cum parte tia populi, ad exteras ſedes quaerendas profectus ab Apolline monitus, ibi eum habiturum ſe vbi noctu a terrigenis oppugnatus eſſet: Cum Frygiam veniſſet, & caſtra poſuiſſet, noctu m

ı neruos & laboramenta armorum adı
Scamander hos interpretatus hostes esse
nas, in Idae montis radicibus aedificia co
uit: qui cum aduersus finitimos bellum g
et, victor in Fanto flumine lapsus non con
uit; qui post a Cretensibus in honorem regis
camander appellatus est. Filioque eius Teu
regnum traditum, qui ciues e suo nomine Teu
appellauit, qui post a rege Troë Troiani dicti s
& templum Apollini constituit, quem Sminth
appellauit; Cretenses enim murem Sminthi
dicunt, *&c.*

Leg. arbitror, neruos & loramenta armorum.
statim, in Xantho flumine.

Idem ad illud 4. Aeneid.

Ductores alii, quos Africa terra trium
Diues alit --------

Triumphis diues, id est, bellicosa, & quidam
cunt, Astros nunquam triumphasse. Plinius au
Secundus historiae naturalis, & Pompeius Tro
Astros dicunt pompam triumphi primos inuen
quam sibi Romani postea vindicauerunt. Libius
tem Andronicus refert, eos de Romanis saepius
umphasse, suosque porticus Romanis spoliis a
nasse. merito ergo diues triumphis.

Pro Astros, *legendum omnino* Afros. *Carth*
nienses triumphasse, indicat etiam liber XIX
stini.

illa lib. VIII. (Graeciam etiam NVNC viribus, & dignitate, orbis terrarum principem.) Sed NVNC istic non signat tempus, quo Justinus scribit, sed de quo scrib. Quomodo idem paulo post ait: (Et h potissimum facere Thebanos, Lacedaemoniosque, antea inter se imperii, nunc Graeciae imperantis aemulos.) Vbi NVNC itia valet, hoc tempore, quod exponimus. Pl vero vixisse arbitror sub Antonino Pio, at huic epitomen suam dicasse. Id colligo verbis istis praefationis, (Quod ad te, perator Antonine, non tam cognoscen quam emendandi caussa, transmisi.) enim habent editiones antiquae, quae, q MSSorum fidem secutae fuerint, nullus bito. Sed obiiciunt, in optimis libris le (Quod ad te non tam cognoscendi mag quam emendandi caussa, transmisi.) Qu MSSorum lectionem etiam Bongarsius r nuit. Sed nihil manifestius, quam non scripsisse Justinum. Nec enim TAM MAGIS satis conueniunt. Quid er num dicemus MAGIS, tanquam superflu tolli oportere? Atqui non videtur de ni

e

esse, quod in optimis libris legitur. Q
puto, scriptum primo fuisse, (Quod, Ant
ne Imp. non cognoscendi magis, quam em
dandi caussa transmisi.) Nempe ex (
tonine Imp.) fecere, (Ad te non) Ac qui
NON geminabatur, librarii hunc erro
existimantes alterum omisere. Et sane
stinum hunc sub Antonino vixisse, ante s
lum Philippus Bergomas, ac Joan. Aue
nus tradidere: imo idem iam ante annos
centos in chronico suo scripsit Marti
Polonus: sed quod idem Justinum h
cum Justino Martyre confudit, foedus er
est, cum hic, qui epitomen scripsit, in iis, q
lib. VI. & XXX. de Mose, Josepho, & Isr
litis, tradit, plane Scripturis aduersetur:
deliquet, hominem fuisse Gentilem: ape
que inter eos ab Orosio numeratur: Vt
eo nihil dicam, quod beatus Martyr n
Latine scripsisse videtur: item quod E
bius, Hieronymus, Photius nusquam hist
cam hanc epitomen inter Martyris il
scripta reponunt. Nec tamen ea ign
fuit B. Hieronymo, qui illius meminit p
oemio in Danielem: Vti quoque Aug

Idem LIB. V.

Trogus historicus in XXII. femininum a flamin protulit haec flaminea. Papicio propter mortem fl mineae; flaminio obiit.

Duo Mss. Papicio flamineae (*unus* flaminiae flaminio obiit. *Lego* Papirius propter morte flamineae, flaminio abiit. *A. Gellius lib. 10, ca 15. de flamine Diali.* Vxorem si amisit, *inquit*, fl minio decedit. *Sed quae Trogo & Prisciano est fl minea, Gellio est flaminica, & flaminia, flamin demus.*

VIRGILII

Interpres vetus, qui est apud P. Da nielem, in illud tertii Aeneid.

Teucrus Rhoeteas primum est aduectus in oras.

TEVCRVS. De hoc fabula duplex est: Na & de parentibus eius dupliciter traditur. Al enim Cureas & Idae Nymphae; alii, inter quo Trogus, Scamandri filium tradunt: qui *Scamande* cum *Creta* frugum inopia laboraret, cum parte te tia populi, ad exteras sedes quaerendas profectus es ab Apolline monitus, ibi eum habiturum sedes vbi noctu a terrigenis oppugnatus esset: Cum a Frygiam venisset, & castra posuisset, noctu mure

(arci

..m neruos & laboramenta armorum adros..
.. Scamander hos interpretatus hostes esse te..
..enas, in Idae montis radicibus aedificia coll..
..it: qui cum aduersus finitimos bellum ger..
.., victor in Fanto flumine lapsus non comp..
..uit; qui post a Cretensibus in honorem regis s..
Scamander appellatus est. Filioque eius Teucr..
regnum traditum, qui ciues e suo nomine Teucro..
appellauit, qui post a rege Troë Troiani dicti sun..
& templum Apollini constituit, quem Sminthiun..
appellauit; Cretenses enim murem Sminthicen..
dicunt, *&c.*

Leg. arbitror, neruos & loramenta armorum. *E..*
statim, in Xantho flumine.

Idem ad illud 4. Aeneid.

> *Ductores alii, quos Africa terra triumph..*
> *Diues alit --------*

Triumphis diues, id est, bellicosa, & quidam d..
cunt, Astros nunquam triumphasse. Plinius au..
Secundus historiae naturalis, & Pompeius Trogu..
Astros dicunt pompam triumphi primos inuenis..
quam sibi Romani postea vindicauerunt. Libius au..
tem Andronicus refert, eos de Romanis saepius tr..
umphasse, suosque porticus Romanis spoliis ado..
nasse. merito ergo diues triumphis.

Pro Astros, *legendum omnino* Afros. *Carthag..*
nienses triumphasse, indicat etiam liber XIX Ju..
stini.

P..

PLINIVS.

In Indice Hiſtoriae Naturalis, Trogum auctorem multis locis laudat, vt lib. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 31. Quae ex eo tranſtulit, non arbitror eſſe ex libris hiſtoriarum.

LIB. VII. CAP. III.

ET in Aegypto ſeptenos vno vtero ſimul gigni, auctor eſt Trogus, *Eadem fere totidem verbis Solinus lib. 3.*

LIB. XI. CAP. XXXIX.

Pili a cute exeunt craſſa, hirti; feminis tenuiores, equis in iuba largi, in armis leoni daſypodi & in buccis intus, & in pedibus: quae vtraque Trogus & in lepore tradit, hoc exemplo libidinoſiores hominum quoque colligens.

CAP. LII.

Addidit morum quoque aſpectus ſimili modo apud nos Trogus, & ipſe auctor ſeueriſſimus, quos verbis eius ſubiiciam. Frons vbi eſt magna, ſegnem animum ſubeſſe ſignificat; quibus parua, mobilem; quibus rotunda, iracundum, velut hoc veſtigio tumoris apparente. Supercilia, quibus porriguntur in rectum, molles ſignificant; quibus

nasum flexa sunt, austeros; quibus iuxta ra inflexa, derisores; quibus in totum defle- alenolos & inuidos. Oculi quibuscunque ongi, maleficos esse iudicant; qui carnosos us angulos habent, militiae notam prae- candidi pars extenta, notam impudentiae , qui identidem operire solent, inconstan- Oricularum magnitudo, loquacitatis & stul- iota est. Hactenus Trogus.

LIB. XVII. CAP. X.

Nam folia palmarum apud Babylonios feri, at- ta arborem prouenire, Trogum credidisse de- r.

LIB. XXXI. CAP. VLT.

Trogus auctor est, circa Lyciam penicillos ssimos nasci in alto, vnde ablatae sint spon-

Charisius LIB. I.

d & Valgius, & Verrius, & Trogus de animali- hae res iacte dicuntur; at consuetudo tamen sequitur.
g. fortasse, hi tres lacte dicunt.

Fl. Vopiscus in Aureliano.

Neminem scriptorum, quantum ad historiam perti-

pertinet,non aliquid esse mentitum: prodente quin etiam, in quo Liuius, in quo Sallustius, in quo Cornelius Tacitus, in quo denique Trogus manifestis testibus conuincerentur.

Idem in Probo.

Et mihi quidem id animi fuit, non vt Sallustios Liuios, Tacitos, Trogos, atque omnes disertissimos imitarer viros in vita principum & temporibus disserendis.

Hieronymus Prooemio in Danielem.

Ad intelligendas autem extremas partes Danielis, multiplex Graecorum historia necessaria est &c. praecipueque nostri Liuii, & Pompeii Trogi & Iustini, qui omnem extremae visionis narrat historiam; & post Alexandrum vsque ad Caesarem Augustum, Syriae & Aegypti, id est, Seleuci & Antiochi, & Ptolemaeorum bella describunt.

Idem in CAP. V. Danielis.

Quo (*de Balthasare loquitur*) interfecto, a Dario rege Medorum, qui Cyri regis Persarum auunculus fuit, & Cyro Persa, quae duo regna Esaias ascensorem bigae cameli & asini vocat, destructum esse imperium Chaldaeorum. Quod quidem

dem & Xenophon in Cyri maioris scribit infantia, & Pompeius Trogus, & multi alii, qui barbaras scripser Historias.

Augustinus LIB. IV. De ciuitate Dei cap. 9.

Iustinus, qui Graecam, vel potius peregrinam, Trogum Pompeium sequutus, non Latine tantum, sicut ille, verum etiam breuiter scripsit historiam, opus librorum suorum sic incipit, Principio rerum, &c.

Paulo post.

Qualibet autem fide rerum, vel iste, vel Trogus, scripserit, nam quaedam illos fuisse mentitos, aliae fideliores literae ostendunt: constat tamen, & inter alios scriptores, regnum Assyriorum a Nino rege fuisse longe lateque porrectum.

Orosius LIB. I. CAP. VIII. De fame Aegypti, cui Ioseph subuenit.

Et CAP. X.

Ait enim Pompeius, siue Iustinus, hoc modo: Aegyptii cum scabiem & vitiliginem, &c. *quae exstant lib. XXXVI. Iustini.*

Transcripsit autem Orosius ad verbum pleraque ex Iustino in suam Ormestam mundi: ita enim in Mss. inscribitur ipsius historia. (vide C. Barthium Aduers. 36. 17.)

Isido-

Iſidorus, Libro de Natura rerum, qui in Mss. P. Pithoei inſcribitur de Aſtronomia.

De monte Aetna Juſtinus in libro hiſtoriarum ita ſcripſit: Siciliae tellus tenuis ac fragilis & cauernis quibusdam fiſtulisque ita penetrabilis, *&c. quae exſtant lib. IV.*

Iornandes Libro de rebus Gothicis.

Ex quorum (*Gothorum*) nomine vel genere Trogus Pompeius Parthorum dicit extitiſſe proſapiam.

Idem.

Tunc Cyrus rex Perſarum, poſt grande internallum, & pene poſt ſexcentorum trigiata annorum tempora, Pompeio Trogo teſtante, Getarum reginae Tamyri, ſibi exitiale intulit bellum.

Martinus Polonus ſub Antonino Pio.

Eo tempore floruit Pompeius Trogus, natione Hiſpanus, qui totius orbis hiſtorias a tempore Nini regis Aſſyriorum, vsque ad Monarchiam Caeſaris, Latino ſermone deduxit, diſtinguens per libros XLIV. quorum abbreuiationem fecit Juſtinus eius diſcipulus. Qui Juſtinus Philoſophus Antonino Pio librum de Chriſtiana religione compoſitum tradidit, & benignum eum Chriſtianis fecit.

Sarisberienſis, *in Policratico, Juſtinum ſaepe citat. vt in notis meis indicaui.*

PRAE.

PRAEFATIO IVSTINI.

Q Uum multi ex Romanis, etiam Consularis 1 dignitatis viri, res Romanas Graeco peregrinoque 2 sermone in historiam contulissent: siue aemula- gloriae 3, siue varietate & novitate operis ctatus, vir priscae eloquentiae Trogus Pom-, Graecas, & totius orbis historias Latino one composuit: vt cum nostra 4 Graece, ca quoque nostra lingua legi possent: prorsus

OTAE MINELLIANAE ad IVSTINVM.

* * * * * * * * *

Praefatio Iustini.

'ales viri, qui aut iam consules fuerant, aut proxi- ant Consulatui. 2 non latino aut Romano. 3 si- ioniam Trogus aemulari volebat illorum glori- 4 cum res a Romanis gestae legantur in Graeca l.

Isidorus, Libro de Natura rerum, qui in Mss. P. Pithoei inscribitur de Astronomia.

De monte Aetna Justinus in libro historiarum scripsit: Siciliae tellus tenuis ac fragilis & cauer quibusdam fistulisque ita penetrabilis, *&c. quae stant lib. IV.*

Iornandes Libro de rebus Gothicis.

Ex quorum (*Gothorum*) nomine vel genere T gus Pompeius Parthorum dicit extitisse prosapiar

Idem.

Tunc Cyrus rex Persarum, post grande inter lum, & pene post sexcentorum triginta anno tempora, Pompeio Trogo testante, Getarum reg Tamyri, sibi exitiale intulit bellum.

Martinus Polonus sub Antonino Pio.

Eo tempore floruit Pompeius Trogus, nat Hispanus, qui totius orbis historias a tempore Nir gis Assyriorum, vsque ad Monarchiam Caesaris, tino sermone deduxit, distinguens per libros XI quorum abbreuiationem fecit Justinus eius disc lus. Qui Justinus Philosophus Antonino Pio lib de Christiana religione compositum tradidit, & nignum eum Christianis fecit.

Sarisberiensis, *in Policratico, Justinum saepe c vt in notis meis indicaui.*

Pl

IO

I

ımConſula-
s Romanas
ſermone in
ſiue aemula-
ovitate operis
e TrogusPom-
ıiſtorias Latino
oſtra 4 Graece,
:gi poſſent: pror-
ſus

LIANAE
IVM.

3 que res gestae continentur? Et quas [13]
Graecorum, prout commodum cuiq; fuit [14]
sese gregatim [15] occupauerunt; [16] omissis [17]
sine fructu [18] erant, ea omnia Pompeius diu
temporibus, & serie rerum digesta [19] compo
4 Horum igitur quatuor & quadraginta volu
num (nam totidem edidit) per otium [20], qu
Vrbe versabamur, cognitione quaeque dign
ma [21] excerpsi; & omissis [22] quae nec cogno
di voluptate iucunda [23], nec exemplo eran

---

5 *operis*, ita legi potius debet. 6 coepit, in se susc
7 huius vel illius Regis aut populi. 8 difficilis. 9 maxi
quae audaciae & labori Herculis similis videri p
10 describere voluisse. 11 in cuius. 12 Regum, q
omnibus seculis ab initio mundi ad haec vsque te
pora vixerunt. 13 quas res gestas. 14 pro cuiusli
arbitrio ac voluntate. 15 in magno numero, certati
16 descripserunt. 17 Trogus e contra omisit ea. 18 vti
tate. 19 ea omnia Trogus descripsit, iuxta ordine

n bellum progreditur. Victus, in regi- 5
:cipit; & extructa incensaque pyra [21],
iitias suas in incendium mittit [22]: hoc
itatus virum [24]. Post hunc rex con- 6
iterfector eius Arbactus, qui praefe-
irum fuerat. Is imperium ab Assyriis
transfert.

id viri, qui ferrum & arma portarent, coge-
qui tali regi, qui lanam tractaret. 12
bactus rediisset ad suos. 13 exponit, nar-
cit ille, se huic obedire non posse. 15 post-
Sardanapalus audiuerat, bellum sibi in-
uti virum decuisset. 17 quemadmodum.
ulta. 19 inexercitatis militibus. 20 arcem.
beiter-Hauffen. 22 proiicit. 23 hac sola
4 ostendit se esse virum, aliquid praestitit.
1. Vir notat & inuoluit magnum & forteam

CAPVT IV.

ſus rem magni & anim
2 Nam cum pleriſque a
regum vel populorun
opus ſuum ardui 8 lab
Pompeius, Herculea 9
aggreſſus 10 videri del
um ſeculorumregum,
3 que res geſtae contine
Graecorum,prout cc i
ſeſe gregatim 15 occup
ſine fructu 18 erant,ea
temporibus,& ſerie re
4 Horum igitur quatuo
num(nam totidem e
Vrbe verſabamur,cog
ma 21 excerpſi;& omi
di voluptate iucunda

5 *operis*, ita legi potius
7 huius vel illiusRegis a
quae audaciae & labori
10 deſcribere voluiſſe.
omnibus ſeculis ab initi
pora vixerunt. 13 quas
arbitrio ac voluntate. 15
16 deſcripſerunt. 17 Trog
tate. 19 ea omnia Trog
temporum & rerum geſta
& fruerer otio. 21 ea o
erant in illis voluminibus
ctione iucunditatem aff

Quem vbi 35 in manum mulier ac- 12
:i ad notam puer allusit 36: tantusque
or,& dulcis quidam blandientis infan-
paruit,vt pastorem vxor vltro rogaret
i partum pro illo exponeret)permit-
sibi,siue fortunae ipsius,siue spei suae
nutrire.Atque ita permutata sorte 39 13
m,hic pro filio pastoris educatur: ille
e regis exponitur.Nutrici 40 Spacos 14
nen fuit,quia canem Persae sic vocant.

, pastoris vxori, adferretur. 28 vxoris
ctus, persuasus. 30 *eine Hündin*. 31 pue-
32 pastor ipse etiam commotus. 33 per
icordiam. 34 dum eadem canis magno
e sequitur. 35 dum. 36 puer blande ri-
am nosset. 37 vt vellet suum filium pro
xponere in siluam. 38 hunc puerum nu-
care, qui olim posset ipsorum spem & for-
itionemque ornare, & amplificare. 39 sta-
nutati essent filii. hic quippe receptus, ille

IVSTINI HISTORIARVM EX TROGO POMPEIO LIBER I.

BREVIARIVM CAPITVM.

1. *Assyriorum prima Monarchia sub Nino.*
2. *Semiramidis a filio tandem interfectae imperium.*
3. *Postremus Assyriorum Rex Sardanapalus.*
4. *Medorum Monarchia sub Astyage Cyri auo.*
5. *Cyri pueritia, adolescentia; & Harpagi ad Cyrum admonitio, &c.*
6. *Sybarem belli comitem Cyrus nobili praemio donat, & Astyagem regno spoliat.*
7. *Croesum vincit, & Lydos debellat, ac sub jugum astute retinet, Candaulis tragoedia.*
8. *Bellum Scythicum, in quo initia Cyro felicia, finis autem luctuosissimus.*
9. *Cambyses Cyro succedit, & suomet gladio conficitur. Legitimo haerede Mergide sublato magi rerum potiuntur. Ostanes aliorum principum opera adjutus magos de medio tollit.*
10. *Darius ex equi hinnitu seruuli industria fit tertius Persarum Rex, &c.*

CAPVT I.

§. 1 PRINCIPIO rerum [1], gentium nationumque imperium penes [2] reges erat: quos ad fastigium [3] huius maiestatis non ambitio popularis [4], sed spectata inter bonos moderatio [5] pro-

1 Ab orbe condito. 2 apud. 3 summum honorem. 4 fauor populi. 5 mores boni temperati & aequabiles. 6 ob-

provehebat. Populus nullis legibus tenebatur[6]: 2
arbitria principum[7] pro[8] legibus erant. Fines 3
imperii tueri magis, quam proferre[9], mos erat:
intra suam cuique patriam regna finieban- 4
tur[10]. Primus omnium Ninus, rex Assyrio-
rum, veterem, & quasi auitum[11] gentibus morem
noua[12] imperii cupiditate mutauit. Hic primus 5
intulit bella finitimis[13], & rudes[14] adhuc ad re-
sistendum populos, terminos vsque[15] Libyae
perdomuit. Fuere quidem temporibus antiquio- 6
res[16], Vexoris Aegypti, & Scythiae rex Tanaus;
quorum alter in Pontum, alter vsque Aegyptum
excessit[17]. Sed longinqua non finitima bella 7
gerebant: nec imperium sibi[18], sed populis suis
gloriam quaerebant; contentique victoria, im-
perio abstinebant: Ninus magnitudinem quaesi-
tae[19] dominationis continua possessione firma-
vit. Domitis igitur proximis[20], cum accessione
[21] virium fortior ad alios transiret, & proxima 8
quae-

6 obstringebatur. 7 praecipuorum in populo viro-
rum. 8 loco legum valebant. 9 extendere, diducere.
10 quilibet suam tantum patriam regnabat. 11 a maio-
ribus acceptum. 12 ex quadam noua. 13 populis
14 ignaros artis militaris. 15 ad vsque. 16 si tempo-
rum rationem spectes, ante Ninum vixere reges Ve-
xor &c. 17 ex regno suo & patria processit. 18 quae-
rebant. 19 per bellum. 20 postquam igitur Ninus
proximos & finitimos regno suo populos sub potesta-
tem suam redegerat. 21 per augmentum.

9 quaeque victoria instrumentum[22] sequenti[23] esset, totius Orientis populos subegit. Postremum illi bellum cum Zoroastre rege Bactrianorũ fuit, qui primus dicitur artes magicas inuenisse, & mundi principia, syderumque mo-
10 tus diligentissime spectasse. Hoc[24] occiso & ipse decessit[25], relicto impubere[26] adhuc filio Ninya, & vxore Semiramide.

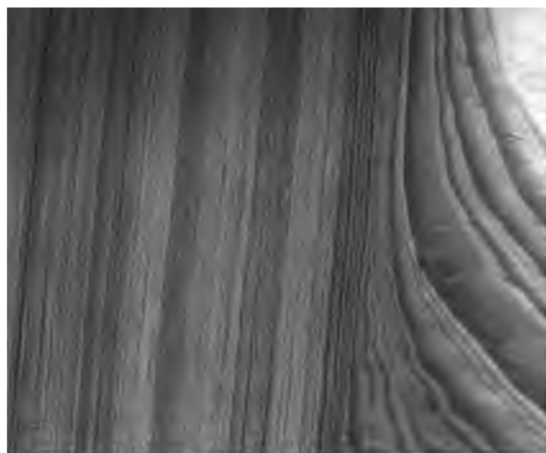
22 medium, occasio. 23 ad sequentem victoriam. 24 Zoroastre. 25 mortuus est. 26 minorenni, cuius aetas nondum matura imperio erat.

CAPVT II.

1 HAec[1] nec immaturo[2] ausa tradere imperium, nec[3] ipsa palam tractare, tot ac tantis gentibus vix patienter vni viro, nedum feminae parituris,[4] simulat se pro vxore Nini filium[5];
2 pro femina, puerum. Nam & statura vtrique[6] mediocris, & vox pariter gracilis[7], & lineamen-
3 torum[8] qualitas matri ac filio similis. Igitur brachia ac crura velamentis[9], caput tiara[10] tegit: &[11] ne nouo habitu aliquid occultare videretur, eodem ornatu & populum vestiri iubet: quem

1 Semiramis mater & regina. 2 filio adhuc puero, qui nondum capax erat regni. 3 neque ipsa audebat, palam regere. 4 cum Semiramis videret, fore, vt tot gentes nolint parere viro, multominus feminae. 5 itaque simulat illa, se non esse vxorem Nini, sed filium; ex adverso dicit, puerum esse feminam. 6 vterque & filius & mater erat statura mediocri. 7 tenuis, subtilis. 8 in facie. 9 vestibus virilibus. 10 regio diademate, 11 etiam.

12 ex

3 palmite [5] omnis [6] Asia obumbraretur. Consulti
harioli [7] ex eadem filia nepotem ei futurum [8], cu-
ius magnitudo praenuncietur [9], regniq; ei amis-
4 sionem portendi [10], responderunt. Hoc respon-
so exterritus, neque claro viro, neq; ciui filiam,
ne paterna maternaque nobilitas nepoti [11] ani-
mos extolleret [12], sed ex gēte, obscura [13] tunc tem-
poris, Persarum, Cambysi mediocri [14] viro in ma-
5 trimonium tradidit. Ac ne sic quidem somni
metu deposito, grauidam ad se filiam arcessit [15],
vt sub aui [16] potissimum oculis partus [17] necare-
6 tur. Natus infans datur occidendus Harpago,
7 regis arcanorum participi [18]. Is [19] veritus, si ad
filiā, mortuo rege, venisset imperium, quia nul-
lum [20] Astyages virilis sexus genuerat, ne illa [21]
necati infantis vltionem, quam [22] a patre non
potuisset [23], a ministro exigeret; pastori
regii pecoris puerum exponendum [24] tra-
8 dit. Forte eodem tempore & ipsi [25] pa-
9 stori filius natus erat. Eius igitur vxor, audi-
ta [26] regii infantis expositione, summis precibus
ro-

5 foliis & ramis. 6 tota. 7 vates, haruspices. 8 nasciturum esse. 9 indicaretur per hoc somnium. 10 indicari. 11 filio filiae suae. 12 ipsum superbum efficeret. 13 ignobili. 14 qui in mediocri fortuna positus erat. 15 iubet venire. 16 Regis Astyagis. 17 filius natus recens. 18 qui regi erat a consiliis arcanis. 19 Harpagus. 20 puerum. 21 filia. 22 vltionem. 23 exigere. 24 in via aut in loco deserto. 25 huic. 26 postquam ea audiuerat de expositione.

27 vt

nte. Quem vbi 35 in manum mulier ac- 12
,veluti ad notam puer allusit 36: tantusque
o vigor,& dulcis quidam blandientis infan-
tis apparuit,vt pastorem vxor vltro rogaret
37 suũ partum pro illo exponeret)permit-
(que)sibi,siue fortunae ipsius,siue spei suae
um 38 nutrire.Atque ita permutata sorte 39 13
ulorum,hic pro filio pastoris educatur: ille
nepote regis exponitur.Nutrici 40 Spacos 14
a nomen fuit,quia canem Persae sic vocant.

vt sibi, pastoris vxori, adferretur. 28 vxoris
29 victus, persuasus. 30 *eine Hündin.* 31 pue-
;io. 32 pastor ipse etiam commotus. 33 per
misericordiam. 34 dum eadem canis magno
lamore sequitur. 35 dum. 36 puer blande ri-
nasi ipsam nosset. 37 vt vellet suum filium pro
egio exponere in siluam. 38 hunc puerum nu-
& educare, qui olim posset ipsorum spem & for-
n conditionemque ornare, & amplificare. 39 sta-
m permutati essent filii. hic quippe receptus, ille

delectus, cum per lasciuiam[2]contumaces[3]flagel-
lis cecidisset, a parentibus puerorum querela est
regi [4] delata, indignantibus[5], a seruo regio inge-
nuos homines seruilibus verberibus affectos [6].
3 Ille arcessito [7] puero & interrogato, cum [8], nihil
mutato [9] vultu, *fecisse se* [10] *vt regem*, respondisset;
admiratus constantiam, in memoriam somnii
4 responsique reuocatur [11]. Atque ita cum & vul-
tus similitudo, & expositionis tempora, & pastoris
5 confessio conuenirent [12], nepotem agnouit [13]. Et
quoniam defunctus [14] sibi somnio videretur, agi-
tato inter pastores regno; animum minacem
6 duntaxat in illo fregit [15]. Ceterum Harpago ami-
co suo infestus [16], in vltionem seruati nepotis [17],
filium eius interfecit, epulandumque [18] patri tra-
7 didit. Sed Harpagus ad praesens tempus dissi-
mulato dolore, odium regis in [19] vindictae occasi-
onem

2 *wie muthwillige Kinder pflegen.* 3 pueros. 4 ad regem. 5 qui parentes aegre ferebant. 6 tractatos fuisse. 7 postquam iusserat, puerum ad se venire. 8 Cyrus puer. 9 interrito. 10 id, quod regem facere decuisset. 11 rex admirabatur audaciam pueri, & simul recordabatur somni sui responsique a vatibus accepti. 12 consentirent, concordarent. 13 fassus est rex, hunc esse suum nepotem. 14 & quoniam credebat, somnium iam habuisse exitum suum per regnum, quod pastores inter se ludentes agitassent & finxissent. 15 omnem iram erga puerum abiecit, cum id fecisset. 16 iratus. 17 vt erga Harpagum vlcisceretur conseruationem nepotis. 18 comedendum. 19 vsque ad commodam.

19 pro-

em distulit [20]. Interiecto deinde tempore [2]
um adoleuisset Cyrus, dolore orbitatis admoni
tus [22], scribit ei, *ut* [23] *ablegatus in Persas ab auo* [2]
fuerit: vt occidi eum [25] *paruulum auus iusserit*
vt beneficio [26] *suo seruatus sit: vt regem* [27] *of*
fenderit [28], *vt filium amiserit.* Hortatur, *exer*
citum paret [29], *& pronam* [30] *ad regnum viam*
ingrediatur, Medorum transitionem [31] *pollici*
tus. Epistola, quia palam ferri nequibat, regis
custodibus omnes aditus obsidentibus [32], exente
rato [33] lepori inseritur, lepusque in Persas Cyro [3]
ferendus, fido seruo traditur: addita retia [35], v
sub specie venatoris dolus lateret.

20 protraxit. 21 interea, post aliquod tempus. 2 Harpagus, quem dolor ob amissum filium vrgebat & admonebat. 23 qua ratione. 24 Astyage. 25 Cyrum. 26 misericordia. 27 Astyagem. 28 ad iram & crudelitatem permouerit, ideo, quod Cyrum con seruasset. 29 vt Cyrus velit comparare. 30 facilem 31 accessum, auxilia. 32 dum custodes regii Cyro adpositi omnes ad eum aditus claudebant. 33 *ausgevveydet.* 34 ad Cyrum. 35 seruo etiam data sunt retia.

CAPVT VI.

LEctis ille [1] epistolis, eadem [2] somnio [3] aggredi [4] iussus est, sed praemonitus, vt [5] quem primum postera die obuium habuisset, socium coeptis [6] assumeret. Igitur antelucano tempore

1 Cyrus. 2 eandem rem, quam Harpagus scripserat. 3 per somnium. 4 incipere. 5 illum. 6 ad opus cœptum.

re ruri [7] iter ingressus, obuium habuit seruum de ergastulo [8] cuiusdam Medi, nomine Sybarem.
3 Huius requisita origine [9], vt [10] in Persis genitum audiuit, demtis compedibus, assumtoque comite,
4 Persepolim regreditur. Ibi conuocato populo, iubet omnes praesto [11] cum securibus adesse & sil-
5 vam viae circumdatam excidere [12]. Quod cum strenue fecissent, eosdem postera die apparatis
6 epulis [13] inuitat: deinde, cum alacriores ipso conuiuio factos [14] videret, rogat, [15] *si conditio* [16] *proponatur, vtrius vitae sortem* [17] *legant* [18], *hesterni laboris, an praesentium epularum? praesentium*, vt acclamauere omnes [19]; ait [20]: *Hesterno similem labori omnem vitam acturos* [21], *quoad* [22]
7 *Medis pareant*: *se secutos, hodiernis epulis.* [23] Laetis
8 omnibus [24], Medis bellum infert. Astyages meriti [25] sui in Harpagum oblitus, summam [26] belli ei-
9 dem committit: qui exercitum acceptum statim Cyro

7 in rus. 8 ex domo, in qua serui solebant asseruari. 9 cum Cyrum seruum interrogasset, ex qua gente esset oriundus. 10 postquam eum genitum esse. 11 confestim, statim, praesentes. 12 *umbhauen*. 13 ad epulas apparatas. 14 esse. 15 interrogat ipsos. 16 libertas eligendi. 17 conditionem, statum. 18 eligere velint. 19 postquam omnes acclamauerunt, se velle eligere praesentium epularum conditionem. 20 Cyrus. 21 ipsos esse. 22 quamdiu, 23 si vero vellent se (Cyrum) sequi, omnem vitam ipsos acturos esse hodiernis epulis similem. 24 cum itaque omnes de hoc responso gauderent. 25 eius, quod male meruerat erga Harpagum. 26 omnem curam.

27 per

e [11]; progressus [12] ad socios, quid viderit
[13]: Negat se ei parere posse [14], qui se femi-
nalit esse, quam virum. Fit igitur coniu- 4
bellum Sardanapalo infertur, quo ille au-
, non vt vir [16] regnum defensurus, sed, vt [17]
mortis mulieres solent, primo *latebras* [18]
nspicit: mox deinde cum paucis & incom-
[19] in bellum progreditur. Victus, in regi- 5
se recipit; & extructa incensaque pyra [21],
diuitias suas in incendium mittit [22]: hoc
3 imitatus virum [24]. Post hunc rex con- 6
ur interfector eius Arbactus, qui praefe-
Medorum fuerat. Is imperium ab Assyriis
edos transfert.

& quod viri, qui ferrum & arma portarent, coge-
obsequi tali regi, qui lanam tractaret. 12
e Arbactus rediisset ad suos. 13 exponit, nar-
14 dicit ille, se huic obedire non posse. 15 post-
gitur Sardanapalus audiuerat, bellum sibi in-
16 sicuti virum decuisset. 17 quemadmodum.
i occulta. 19 inexercitatis militibus. 20 arcem.
, *Scheiter-Hauffen.* 22 proiicit. 23 hac sola
. 24 ostendit se esse virum, aliquid praestitit
gnum. Vir notat & inuoluit magnum & fortem
n.

CAPVT IV.

st multos deinde reges, per ordinem suc- 1
ssionis, regnum ad Astyagen descendit 1.
er somnum 2 vidit ex naturalibus 3 filiae, 2
vnicam habebat, vitem enatam 4, cuius
pal-

eruenit, delatum est. 2 *in somnio.* 3 puden-
quae erat enata.

 5 foliis

eo praelio Astyages capitur: cui Cyrus ni
ud quam regnum abstulit: nepotemque ir
magis, quam victorem egit 44: eumque 45
mae genti Hircanorum praeposuit. N
17 Medos reuerti ipse noluit. Hic finis Me
imperii fuit. Regnauerunt annos CCCL.

43 in illa actione. 44 sese ostendit. 45
gem.

CAPVT VII.

1 INitio regni, Cyrus Sybarem cceptorum
um, quem iuxta nocturnum visum [2] erg
liberauerat, comitemq; in omnibus rebus h
rat, Persis praeposuit, sororemque suam ei i
2 trimonium dedit. Sed ciuitates, quae Med
tributariae 3 fuerant, mutato imperio 4,
conditionem 5 suam mutatam arbitrantes,
ro defecerunt: quae res multorum belloru
3 ro causa & origo fuit. Domitis demum
que 6, cum aduersus Babylonios bellum g
Babyloniis rex Lydorum Croesus, cuius c
diuitiae insignes ea tempestate 7 erant, in a
um venit; victusque 8 iam de se 9 solicitus
4 gnum 10 refugit. Cyrus quoque post victo
compositis in Babylonia rebus, bellum tra

1 Consiliorum, rebellionis. 2 somnium.
annuum tributum soluerant Medis. 4 postqua
tata erat forma imperii. 5 statum. 6 ciuit
7 illo tempore. 8 Croesus a Cyro victus. 9
salute. 10 suum, nempe, Lydiam.

notam etiam canem viderat, pue-
ad stabula, eadem[34] cane anxie pro-
Quem vbi[35] in manum mulier ac- 12
iti ad notam puer allusit[36]: tantusque
or, & dulcis quidam blandientis infan-
paruit, vt pastorem vxor vltro rogaret
ū partum pro illo exponeret) permit-
) sibi, siue fortunae ipsius, siue spei suae
nutrire. Atque ita permutata sorte[39] 13
um, hic pro filio pastoris educatur: ille
te regis exponitur. Nutrici[40] Spacos 14
men fuit, quia canem Persae sic vocant.

bi, pastoris vxori, adferretur. 28 vxoris
victus, persuasus. 30 *eine Hündin*. 31 pue-
32 pastor ipse etiam commotus. 33 per
ericordiam. 34 dum eadem canis magno
ore sequitur. 35 dum. 36 puer blande i-
psam nosset. 37 vt vellet suum filium pro
exponere in siluam. 38 hunc puerum nu-

tutem[28] pristinam perdidit; & quos ante Cyrum
inuictos bella praestiterant, in luxuriam lapsos
14 otium ac desidia superauit[29]. Fuere Lydis multi
ante Croesum reges, variis casibus memorabiles;
nullus[30] tamen fortunae Candauli comparan-
15 dus. Hic vxorem, quam propter formae pul-
chritudinem deperibat[31], praedicare[32] omnibus
solebat, non contentus voluptatũ suarum tacita
conscientia[33], nisi etiam matrimonii reticenda[34]
16 publicaret: prorsus[35] quasi silentium damnum
17 pulchritudinis esset. Ad postremum[36] vt affirma-
tioni[37] suae fidem faceret, nudam[38] sodali suo
18 Gygi ostendit. Quo facto, & amicum in adulteri-
um vxoris solicitatum[39], hostem sibi fecit: & v-
xorem, veluti tradito alii[40] amore, a se aliena-
19 uit[41]. Namque breui post tempore caedes Can-
dauli nuptiarum praemium fuit; & vxor mari-
ti sanguine dotata[42], regnum viri[43] & se pari-
ter adultero[44] tradidit.

CAPVT

28 fortitudinem, robur. 29 otium & ignauia superauit Lydios lapsos in luxuriam, qui antea in bellis aduersus Cyrum inuicti fuerant. 30 nullus tamen Regum Lydiorum potest comparari cum fortuna, seu potius infortunio, Candauli. 31 vehementer amabat. 32 laudare. 33 non contentus, quod ipse secretis cum ea voluptatibus frui posset. 34 secreta. 35 non secus, ac si. 36 tandem vero. 37 verbis ac sermonibus suis. 38 vxorem suam. 39 incitatum. 40 alteri. 41 vxor facta est inimica marito. 42 donata. 43 Candauli. 44 Gygi.

1 Post-

ponit, & tergiuersantes [31] ferro agi [32] in
bet: ac denunciat suis [33], *ni vincerent, non* 11
tes etiam post terga inventuros, quam a
viros [34]: *proinde videant, fugientibus*
illa pugnantibus acies rumpenda sit [35]. In-
necessitatē pugnandi, animus [36] exer- 12
accessit. Pulsa itaq; cum Persarum aci- 13
im cederet; matres & vxores eorum ob-
urrunt: orant in prælium reuertantur:
ibus [37], sublata veste, obscoena corporis 14
it, rogantes [38] *num in vteres matrum vel*
velint refugere? Hac repressi [39], castigatio- 15
praelium redeunt: & facta impressio-
s fugiebant, fugere compellunt [40]. In 16
eo

perfidiam. 28 comparatis. 29 cum repe-

re ruri [7] iter ingressus, obuium habuit ser[...] ergastulo [8] cuiusdam Medi, nomine Sybare[...]
3 Huius requisita origine [9], vt [10] in Persis genitu[...] audiuit, demtis compedibus, assumtoque comit[...]
4 Persepolim regreditur. Ibi conuocato populo, iubet omnes praesto [11] cum securibus adesse & sil-
5 vam viae circumdatam excidere [12]. Quod cum strenue fecissent, eosdem postera die apparati[...]
6 epulis [13] inuitat: deinde, cum alacriores ipso[...] conuiuio factos [14] videret, rogat, [15] *si conditio* [16] *proponatur, vtrius vitae sortem* [17] *legant* [18], *he-sterni laboris, an præsentium epularum? præsen-tium*, vt acclamauere omnes [19]; a't [20]: *Hesterno si-milem labori omnem vitam acturos* [21], *quoad* [22]
7 *Medis pareant: se secutos, hodiernis epulis.* [23] Laeti[...]
8 omnibus [24], Medis bellum infert. Astyages meri-ti [25] sui in Harpagum oblitus, summam [26] belli ei-
9 dem committit: qui exercitum acceptum statim[...] Cyro[...]

7 in rus. 8 ex domo, in qua serui solebant asseruari. 9 cum Cyrum seruum interrogasset, ex qua gente esset oriundus. 10 postquam eum genitum esse. 11 confestim, statim, præsentes. 12 *umbhauen*. 13 ad epulas apparatas. 14 esse. 15 interrogat ipsos. 16 libertas eligendi. 17 conditionem, statum. 18 eligere velint. 19 postquam omnes acclamauerunt, se velle eligere præsentium epularum conditionem. 20 Cyrus. 21 ipsos esse. 22 quamdiu, 23 si vero vellent se (Cyrum) sequi, omnem vitam ipsos acturos esse hodiernis epulis similem. 24 cum itaque omnes de hoc responso gauderent. 25 eius, quod male meruerat erga Harpagum. 26 omnem curam.

27 per

ortes etiam post terga inventuros, quam a bus viros[34]*: proinde videant, fugientibus n illa pugnantibus acies rumpenda sit*[35]. In-
oost necessitatē pugnandi, animus[36] exer- 12
ius accessit. Pulsa itaq; cum Persarum aci- 13
latim cederet; matres & vxores eorum ob- occurrunt: orant in prælium reuertantur:
antibus[37], sublata veste, obscoena corporis 14
dunt, rogantes[38] *num in vteres matrum vel m velint refugere?* Hac repressi[39] castigatio- 15
, in praelium redeunt: & facta impressio- quos fugiebant, fugere compellunt[40]. In 16
eo

---

per perfidiam. 28 comparatis. 29 cum repe- bellum. 30 dum sui milites pugnant. 31 suos, lebant aggredi hostem. 32 impetum fieri. 33
34 hostes, qui in fronte & conspectu ipsorum es-

tutem[28] priſtinam perdidit; & quos ante Cyru
inuictos bella praeſtiterant, in luxuriam lap
14 otium ac deſidia ſuperauit[29]. Fuere Lydis mu
ante Croeſum reges, variis caſibus memorabile
nullus[30] tamen fortunae Candauli compara
15 dus. Hic vxorem, quam propter formae pu
chritudinem deperibat[31], praedicare[32] omnib
ſolebat, non contentus voluptatū ſuarum tac
conſcientia[33], niſi etiam matrimonii reticenda
16 publicaret: prorſus[35] quaſi ſilentium damnu
17 pulchritudinis eſſet. Ad poſtremum[36] vt affirm
tioni[37] ſuae fidem faceret, nudam[38] ſodali ſ
18 Gygi oſtendit. Quo facto, & amicum in adulte
um vxoris ſolicitatum[39], hoſtem ſibi fecit: & v
xorem, veluti tradito alii[40] amore, a ſe alien
19 uit[41]. Namque breui poſt tempore caedes Ca
dauli nuptiarum praemium fuit; & vxor mari
ti ſanguine dotata[42], regnum viri[43] & ſe pari
ter adultero[44] tradidit.

CAPVT

28 fortitudinem, robur. 29 otium & ignauia ſuperauit Lydios lapſos in luxuriam, qui antea in bellis aduerſus Cyrum inuicti fuerant. 30 nullus tamen Regum Lydiorum poteſt comparari cum fortuna, ſeu potius infortunio, Candauli. 31 vehementer amabat. 32 laudare. 33 non contentus, quod ipſe ſecretis cum ea voluptatibus frui poſſet. 34 ſecreta. 35 non ſecus, ac ſi. 36 tandem vero. 37 verbis ac ſermonibus ſuis. 38 vxorem ſuam. 39 incitatum. 40 alteri. 41 vxor facta eſt inimica marito. 42 donata. 43 Candauli. 44 Gygi.

1 Poſt-

sui terminos rata[6],&hostibus obiectu[7] flu-
fugam difficiliorem.ItaqueCirus traiectis 3
[8],cum aliquantisper in Scythiam proces-
astra metatus est[9].Dein postera die,simu- 4
etu [10],quasi refugiens castra deseruisset,
ii affatim [11], & ea quae epulis [12] erant ne-
a,reliquit. Quod cum nunciatum re- 5
esset , adolescentulum filium ad inse-
um cum [13] cum tertia parte copiarum
Cum ventum ad Cyri castra esset,igna- 6
militarisadolescens,veluti ad epulas,non
lium venisset, omissis [14] hostibus,insue-
baros vino[15] se onerare patitur[16]: prius- 7
que

---

quam Asiam redegerat sub suam potestatem.
as ad ortum solis prouinciis. 3 etsi ea mu-

que [17] Scythae ebrietate, quam bello vinc
8 . tur. Nam cognitis his [18], Cyrus reuersus
noctem, saucios opprimit [19], omnesque Scyt
9 cum reginae filio interficit. Amisso tanto e
citu, & quod grauius dolendum, vnico filio,
myris orbitatis dolorem non in lacrymas
dit, sed in vltionis solatia intendit [20]; hostes
recenti victoria exsultantes [21], pari insidia
10 fraude circumvenit [22]. Quippe simulata d
dentia [23] propter vulnus [24] acceptum, refugi
11 Cyrum ad angustias usque perduxit. Ibi c
positis in montibus insidiis, ducenta millia P
12 sarum cum ipso rege trucidauit. In qua vict
etiam illud memorabile fuit, quod ne nunci
13 quidem tantae cladis superfuit. Caput Cyri
putatum, in vtrem [26] humano sanguine re
tum coniici regina iubet, cum hac exprobrati
crudelitatis: *Satia te*, inquit, *sanguine, quem*
14 *sti, cuiusque insatiabilis semper fuisti.* Cyrus
gnauit annos xxx. non initio tantum regni,
continuo totius temporis successu, admiral
ter insignis [27].

CAP

17 magis. 18 cum Cyrus ea cognouisset, quae ir
stris suis agerentur. 19 vincit. 20 auget, conue
21 laetos, gaudentes. 22 fefellit. 23 etiam Tamyri
mulabat metum. 24 calamitatem. 25 qui tantam
dem aliis Persis nuntiare potuisset. 26 saccum, va
lum. 27 ad miraculum vsque celebris.

dirui iubet. Ad Ammonis 3
n3 templum expugnandum,
ui tempestatibus & arena-
essus 5, interiit. Post haec 4
fratrem suum Smerdim re-
nnio exterritus, non dubita- 5
etiam parricidium facere.
t 8 parceret suis, qui, cum 6
s 9, grassatus 10 etiam ad-
Ad hoc tam crudele mini- 7
quendam ex amicis delegit,
Interim ipse gladio sua 8
, in femore grauiter vulne-
oenasque luit 14, seu 15 impe-
rilegii perpetrati. Quo nun- 9
16 ante famam amissi regis
; prostratoque 18 Smerde,
cui

eo, quod cum de regno ambigerent[3];concordare
2 potuerunt. Erant enim virtute & nobilitate ita
pares, vt difficilem ex his populo electionem
3 aequalitas faceret. Ipsi igitur viam [4] inuene-
runt,qua[5] de se iudicium religioni [6] & fortunae
4 committerent. Pactique inter se sunt[7], vt die
statuta[8] omnes[9],equos ante regiam primo ma-
ne[10] perducerent: & cuius equus inter solis
ortum [11] hinnitum primus edidisset, is rex esset.
5 Nam & Solem Persae vnum Deum esse credunt:
6 & equos eidemDeo sacratos ferunt[12]. Erat in-
ter coniuratos DariusHystaspis filius: cui de re-
gno solicito [13] equi custos[14] ait, *si ea res victo-*
7 *riam moraretur*[15] *nihil negotii superesse*[16]: per
noctem[17]deinde equum pridie [18] constitutam di-
em ad eundem locum ducit,ibique equae admit-
tit,ratus [19] ex voluptateVeneris futurum[20]quod
8 euenit [21]. Postera die itaque, cum ad statutam
horam omnes conuenissent. Darii equus,cogni-
to loco,ex desiderio feminae[22] hinnitum statim
edidit:

3 cum nescirent,cui regnum tradi deberent. 4 modum, medium. 5 per quem modum. 6 prouidentiae diuinae. 7 hanc inter se pactionem inierunt. 8 certa, indicta. 9 coniurati, eu liberatores regni. 10 ante ortum solis. 11 dum sol oriretur. 12 sacros esse putant. 13 cum is sollicitus esset de regno. 14 magister stabuli, vel *Stallknecht*. 15 impediret. 16 rem omnem facile posse expediri. 17 noctu. 18 proximo die ante diem constitutum. 19 persuasus,putans. 20 id fore. 21 quod etiam accidit. 22 equae.

23 & cum

n leui momento 30 in vnum
edibile prorſus, tanta patientia 12
't eriperent Magis, mori non
quam praeter formam 32, vir- 13
erio dignam, etiam cognatio
'iſtinis regibus fuit. Princi- 14
ri regis filiam in matrimoni-
ɔus 33 nuptiis regnum firma-
n extraneum 34 translatum 35,
;yri reuerſum videretur. In- 15
npore, cum Aſſyrii deſciuis-
iam occupaſſent, difficilisque
ſet; aeſtuante 37 rege, vnus
agorum, Zopyrus domi 38 ſe
ver-

---

ni non ita ſtatim hinnirent. 24
didit hinnitum, & ita felix ini-

verberibus lacerari toto corpore iubet: nasum
aures, & labia sibi praecidi: atque ita [39] regi inopi
16 nanti se offert [40]. Attonitum, & quaerentem
Darium caussas, auctoremque tam foedae lacera
tionis, tacitus [41], quo proposito fecerit [42], edocet
formatoque in futura [43] consilio, transfugae titu
17 lo [44] Babyloniam proficiscitur. Ibi ostendit po
pulo laniatum corpus: queritur crudelitatem [4
regis, a quo [46] in regni petitione, non virtute
sed auspicio [47], non iudicio hominum, sed hinni
18 tu equi superatus sit: Iubet illos [48] ex amici
19 exemplum capere, quid hostibus cauendum sit:
Hortatur, non moenibus magis quam armis confi
dant, patianturque se [49] commune bellum recenti
20 ore ira gerere. Nota nobilitas viri pariter & virtu
omnibus erat: nec de fide timebant [50], cuius velu
ti pignora [51], vulnera corporis, & iniuriae notas [5
21 habebant. Constituitur ergo dux omnium suf
fragio [53]: & accepta parua manu [54], semel atq; i
terum cedentibus consulto Persis, secunda [55] proe
22 lia facit: At postremo vniuersum sibi creditum
exer

39 in hoc statu. 40 conspiciendum praebet. 41 se
creto. 42 quo consilio ita lacerari se voluerit. 43 a
futuros euentus, quid porro agendum esset a rege
44 sub praetextu, simulat se esse transfugam. 45 d
crudelitate. 46 rege Dario. 47 per casum & sorten
singularem. 48 Babylonios. 49 vt ipse Zopyrus bel
lum gereret, dum adhuc iram recentem haberet contr
regem. 50 quidquam suspicabantur. 51 certitudi
nem. 52 signa. 53 consensu. 54 militibus paucis. 5
felicia.

56 nar

dit, vrbemque ipſam in pote-
Poſt haec Darius bellum 23
d ſequenti volumine refere.

IBER II.
RIVM CAPITVM.

antiquitas, de qua cum Aegyptiis

e, & morum gentis, quae in plau-
tiam colit & continentiam.
o bellica. Aegyptios fugant, Aſi-
ributariam.
bis origo, reginae, res geſtae.
aduerſus ſeruos, quos lepido ſtrate-
r. Darius Scythis, deinde Ionibus
arma infert.
, gloriatio, induſtria, artes, Reges.
enſis Solonis legibus & politico
mata.
iter geſta in Megarenſes tyranni-
ccupat.
ias patria pulſus Perſarum exer-
m adduxit. Inde nobilis illa Ma-
in qua victi Perſae. Athenienſes
Ailtiade.
m de regno inter Darii filios. Xer-
rſus Graecos inſtaurat validiſſime

tanorum, quorum Rex Leonidas,
nopylas maxima clade afficiuntur.
tria Perſarum claſſis ad Salaminium
raelio victa, poſt multam ſtragem

„lum asperius 25 quam Aegyptiis, tanto & corpor
14 „& ingenia esse duriora. Ceterum si mundi, qua
„nunc partes sunt, aliquando vnitas fuit 26; si
„ue illuuies 27 aquarum principio rerum terra
„obrutas tenuit 28: siue ignis, qui & mundum ge
„nuit, cuncta possedit; vtriusque primordii Scy
15 „thas origine praestare 29. Nam si ignis pri
„ma possessio rerum fuit, qui paulatim extinctus
„sedem terris dedit 30; nullam prius quam Se
„ptentrionalem partem, hyemis rigore 31 a
„igne secretam 32: adeo vt nunc quoque nulla 3
16 „magis rigeat frigoribus. Aegyptum vero
„& totum Orientem tardissime temperatum 34
„quippe qui 35 etiam nunc torrenti calor
17 „solis exaestuet 36. Quod si omnes quondam
„terrae submersae profundo 37 fuerunt; profecto
„editissimam 38 quamque partem decurrentibus a
„quis primum detectam 39; humillimo autem sol
18 „40 eandem aquam diutissime immoratam: &
„quanto prior quaeque pars terrarum siccata sit
19 „tanto prius animalia generare coepisse. Porro
„Scythiam adeo editiorem 41 omnibus terris esse

33 V

25 frigidius; inclementius. 26 si mundus olim vni-tum corpus fuit, & aquis non distinctum, vt hodie. 27 inundatio. 28 occupauit. 29 Scythas meliores esse quaecunque origo sumatur. 30 fecit, vt habitari pos-set terra. 31 propter rigorem hyemis. 32 separatam fuisse. 33 regio. 34 temperamentum frigoris & igni accepisse. 35 Oriens. 36 ardeat, affligatur. 37 aquis 38 *quamlibet partem mundi, quae altissima sit.* 39 *fuisse, emersisse ex aquis.* 40 *terrae.* 41 altiorem.

B 4 42 E

initio rerum 8 cum aliae terrae nimio fer-,,
lis arderent, aliae rigerent frigoris im,,
te 9, ita vt non modo primae generare 10,,
s, sed ne aduenas quidem recipere ac tue-,,
nt, priusquam aduersus calorem vel fri-,,
imenta 11 corporis inuenirentur, vel lo-,,
vitia 12 quaesitis arte 13 remediis molli-,,
4; Aegyptum ita temperatam semper fu-,, 7
neque hyberna frigora, nec aestiui solis,,
incolas eius premerent 15; solum 16 ita,, 8
lum, vt alimentorum in vsum hominum,,
erra feracior fuerit. Iure igitur ibi,, 9
i homines natos 17 videri *debere, vbi edu-,,*
rillime possent. Contra, Scythae coeli 18,, 10
unentum, nullum esse vetustatis argu-,,
a putabant: *quippe naturam*, cum 19,, 11
i incrementa caloris ac frigoris regioni-,,
inxit 20, statim ad locorum patientiam 21,,
a quoque generasse: sed & arborum at-,, 12
um pro regionum conditione 22 apte 23,,
rariata 24. Et quanto Scythis sit coe-,, 13
,,lum

Aegyptii dicebant. 8 eo tempore, quo mun-
us fuerit. 9 vehementia. 10 non generare.
. 12 incommoda. 13 per artem 14 ad melio-
i redigerentur. 15 affligerent, vexarent. 16
nus. 17 esse. 18 aëris. 19 quamprimum. 20
ionem voluit esse calidiorem, alteram vero
em. 21 vt in illis locis viuere possent, & fri-
emque pati. 22 qualitate, statu. 23 commo-
ate, scite. 24 fuisse, ita vt haec regio illas
arbores, alia vero alias *proferret.*

 25 fri-

4 ſolitis [7]. Vxores liberoſque ſecum in plauſtris
vehunt, quibus, coriis [8], imbrium hyemiſque cauſ-
5 ſa tectis, pro domibus vtuntur. Iuſtitia gentis
ingeniis culta, non legibus [9]. Nullum ſcelus
6 apud eos furto grauius [10]: quippe ſine tecti mu-
nimento pecora & armenta habentibus [11], quid
7 ſaluum eſſet [12], ſi furari liceret? Aurum & ar-
gentum non perinde [13] ac reliqui mortales appe-
8 tunt. Lacte & melle veſcuntur. Lanae iis
9 vſus ac veſtium ignotus: & quamquam conti-
nuis frigoribus vrantur [14], pellibus tamen feri-
10 nis aut murinis [15] vtuntur. Haec continentia [16]
illis morum quoque iuſtitiam edidit [17], nihil alie-
11 num concupiſcentibus. Quippe ibidem diuitia-
12 rum cupido eſt, vbi & vſus. Atque vtinam reli-
quis mortalibus [18] ſimilis moderatio, & abſti-
nentia alieni [19] foret: profecto non tantum bel-
lorum [20] per omnia ſecula terris omnibus conti-
13 nuaretur; neque plus hominum ferrum & ar-
ma, quam naturalis fatorum conditio raperet [21].
14 Prorſus vt [22] admirabile videatur, hoc illis [23] na-
turam

7 qui ſolent vagari. 8 veſtibus coriaceis tecta ſunt plauſtra. 9 natura Scythas cogit ad iuſtitiam, dum nullas leges habent. 10 maius, horribilius, quam furtum. 11 illis qui habent. 12 quid conſervari poſſet. 13 tanta cum cupiditate. 14 affligantur, vexentur. 15 *Marder-Fellen.* 16 moderatio, temperantia. 17 peperit, effecit. 18 hominibus. 19 a rebus alienis. 20 tanta bella forent. 21 neque plures homines ferro & armis, quam naturali morte perituri eſſent. 22 vt adeo prorſus. 23 Scythis.

24 oſten-

...tum dare 24, quod Graeci longa 25 sapientium doctrina, praeceptisque philosophorum consequi nequeunt; cultosque mores incultae barbariae collatione 26 superari. Tanto plus in illis profi- 15
...vitiorum 27 ignoratio, quam in his 28 cogni... virtutis.

24 ostendere. 25 per longam. 26 & quod exculti mores Graecorum ab incultis moribus Scytharum superantur, si eos inter se velimus comparare. 27 prodest! 28 Graecis.

CAPVT III.

IMperium Asiae ter 1 quaesiuere, ipsi 2 perpetuo ab 1
alieno imperio aut intacti, aut inuicti mansere.
Darium regem Persarum, turpi ab Scythia sum- 2
mouerunt fuga: Cyrum cum omni exercitu tru- 3
cidauerunt: Alexandri Magni ducem Sopyriona 4
pari ratione cum copiis vniuersis deleuerunt 3: Ro- 5
manorum audiuere, non sensere arma. Parthi- 6
cum & Bactrianum imperium ipsi condiderunt.
Gens laboribus 4 & bellis aspera: vires corporum 7
immensae: nihil parare 5 quod amittere timeant:
nihil victores praeter gloriam concupiscunt. Pri- 8
mus Scythis bellum indixit Vexoris rex Aegypti-
us, missis primo lenonibus 6, qui hostibus paren-
di 7 legem dicerent. Sed Scythae iam ante de 9
aduentu regis a finitimis certiores facti, legatis
respon-

1 Tribus vicibus. 2 Scythae. 3 interfecerunt. 4 ad labores & bellum gerendum. 5 solent. 6 legatis, qui suauibus verbis ipsorum animos duros emollirent. 7 obsequendi.

 8 regem

10 respondent: *tam opulenti populi ducem*[8] *stolia*
aduersus inopes[9] *occupasse*[10] *bellum, quod*
11 *magis domi fuerit illi timendum: quod belli cer*
tamen anceps[12]*, praemia victoriae nulla, damn*
12 *manifesta sint*[13]. *Igitur non expectaturos Scy*
thas, dum ad se veniatur, cum tanto sibi plura i
hoste concupiscenda sint; vltroque praedae iturc
13 *obuiam.* Nec dicta res morata[14]: quos cur
tanta celeritate venire rex addidicisset[15], in fu
gam vertitur, exercituque cum omni apparat
14 belli relicto, in regnum se recepit. Scythas a
15 Aegypto[16] paludes prohibuere: inde reuers
Asiam perdomitam vectigalem[17] fecere, modic
tributo, magis in titulum[18] imperii, quam i
16 victoriae praemium imposito. Quindecim an
nis pacandae Asiae immorati[19], vxorum flagit
tione reuocantur, per legatos denunciantium
ni[20] *redeant, subolem*[21] *se ex finitimis quaesit*
ras, nec passuras, vt in posteritatem Scytharu
17 *genus per foeminas intercidat*[22]. His[23] igitu
Asia per mille quingentos annos vectigalis fui
Per

8 regem. 9 pauperes Scythas, qui nihil haberen
10 incepisse. 11 bellum. 12 dubium. 13 cum tanto pl
ra possint ipsi apud hostem inuenire. 14 Et, cum h
dixissent Scythae, non diu distulerunt bellum, sed pr
fecti sunt obuiam Aegyptiis. 15 audiuisset. 16 ne i
ruere possent in Aegyptum. 17 tributariam. 18 vt a
pareret, Scythas habere imperium Asiae. 19 Scyth
quindecim annis pacauerunt Asiam. 20 nisi mariti e
Asia. 21 liberos. 22 pereat, exstinguatur. 23 Scythis.

1 Pri

ributi finem Ninus Rex Assyriorum 18

CAPVT IV.

Scythas medio tempore duo regii in- 1
linos & Scolopitus, per factionem opti-
mo pulsi, ingentem iuuentutem secum
in Cappadociae ora[2], iuxta amnem 2
nta consederunt, subiectos que 3 The-
campos occupauere. Ibi permultos 3
iare finitimos assueti, conspiratione
per insidias trucidantur. Horum 4
n viderent exsilio additam orbitatem 4,
nt: finesque suos, summouentes 5 pri-
iam inferentes bella, defendunt. Nu- 5
que finitimis animum omisere 6; serui-
on matrimonium appellantes. Sin- 6
iium seculorum exemplum ausae 8, au-
ublicam sine viris: iam etiam cum
virorum se tuentur. Et ne feliciores 7
iderentur; viros, qui domi remanse-
iciunt. Vltionem quoque caesorum 8
9, excidio 10 finitimorum consequun-
im 12 pace armis quaesita, ne genus 9
in-

um. 2 prouinciam maritimam. 3 adia-
se non solum ex regione pulsas, sed etiam
tas esse. 5 dum arcent. 6 noluerant et-
nium inire cum populis finitimis. 7 id
m hae mulieres ausae essent. 9 maritorum.
lecionem, per caedem. 11 impetrant. 12
cum pacem per arma impetrassent.

13 quem

10 interiret, concubitum finitimorum ineunt.
11 qui mares nascerentur, interficiebant. Virgin
in eundem ipsis [13] morem, non otio, neque lani
cio; sed armis, equis, venationibus exercebar
inustis [14] infantum dexterioribus mammis, n
sagittarum iactus impediretur: unde Amazo
12 nes dictae sunt. Duae his reginae fuere, Ma
thesia & Lampeto, quae in duas partes agmin
diuiso, inclytae iam opibus, vicibus [15] gereba
13 bella solae [16] terminos alternis defendentes:
ne successibus deesset auctoritas [17], genitas
14 Marte [18] praedicabant [19]. Itaque maiore par
Europae subacta, Asiae quoque nonnullas ciuit
15 tes occupauere. Ibi [20] Epheso, multisque aliis v
bibus conditis, partem exercitus cum ingen
16 praeda domum dimittunt. Reliquae, quae a
tuendum Asiae imperium remanserant, concur
su [21] barbarorum cum Marthesia regina inte
17 ficiuntur. In huius locum filia eius Orithy
regno succedit: cui praeter singularem belli sc
entiam, eximia seruatae in omnem aeuum virg
18 nitatis admiratio fuit. Huius virtute tantu
additum gloriae & famae Amazonum est, vt He
culi rex [22], cui XII stipendia debebat [23], quasi in
poss

13 quem ipsae seruabant. 14 adustis. 15 per vic
16 & haec solae defendebant terminos regni sui alte
nis vicibus. 17 & vt ipsarum res gestae eo maiore
haberent auctoritatem. 18 a Marte, belli deo. 19 dic
bant, gloriabantur. 20 in Asia. 21 in praelio contra ba
baros. 22 quidam. 23 cui regi Hercules seruitia du
decim debebat praestare.

23

stile, imperauerit, vt arma reginae Ama-
um sibi afferret. Eo [23] igitur profectus lon 19
nouem nauibus, comitante principum Grae-
iuuentute, inopinantes aggreditur. Duae 20
sorores Amazonum regna tractabant, An-
e & Orithya: sed Orithya foris bellum gere-
Igitur cum [24] Hercules ad littus Amazo- 21
applicuit; infrequens [25] multitudo cum An-
a regina, nihil hostile [26] metuente, erat. Qua 22
ffectum est, vt paucae repentino tumultu
itae [27], arma sumerent, facilemque victoriam
tibus darent. Multae itaque caesae captae- 23
. In his duae Antiopae sorores captae sunt,
nalippe ab Hercule, Hippolyte a Theseo. Sed 24
eseus obtenta [28] in praemium captiua, can-
in matrimonium assumpsit, & ex ea genuit
polytum. Hercules post victoriam, Mena- 25
en captiuam sorori reddidit, & pretium [29]
ia reginae accepit. Atque ita functus im-
io [30], ad regem reuertitur. Sed Orithya, vbi 26
perit bellum sororibus illatum, & [31] raptorem
Atheniensium principem; hortatur comites,
*Iraque & Ponti sinum & Asiam edomitam esse
it, si Graecorum non tam bellis, quam rapinis
pateant.*

3 ad Amazones. 24 quamprimum. 25 non ma-
. 26 quae nullum impetum hostium metuebant. 27
tatae. 28 cum obtinuisset captiuam. 29 *zu einer
zion, an statt des Loesegeldes.* 30 atque ita Hercu-
exsecutus est & perfecit id, quod iussus erat. 31
e.

nantibus verbera intentant [10]: adeoque illos per-
culerunt, vt, quos ferro non poterant, metu ver-
berum [11] vincerent: fugamque non vt hoſtes vi-
6 cti, ſed vt fugitiui ſerui capeſſerent. Quicunque
capi potuerunt, ſupplicia crucibus luerunt [12].
7 Mulieres quoque male ſibi conſciae [13], partim
8 ferro, partim ſuſpendio, vitam finierunt. Poſt
haec pax apud Scythas fuit, vsque tempora Ian-
9 cyri regis. Huic Darius rex Perſarum, ſicut ſu-
pra dictum eſt, cum filiae eius nuptias non obti-
10 nuiſſet, bellum intulit: & armatis ſeptingentis
millibus hominum Scythiam ingreſſus, non fa-
cientibus hoſtibus pugnae poteſtatem [14], metu-
ens, ne interrupto ponte Iſtri, reditus ſibi inter-
cluderetur [15], amiſſis octoginta millibus homi-
11 num trepidus refugit: quae iactura, abundante [16]
12 multitudine, inter damna numerata non eſt. Inde
Aſiam & Macedoniam domuit: Ionas quoque
13 nauali proelio ſuperat. Deinde cognito [17] quod
Athenienſes Ioniis auxilium contra ſe [18] tulis-
ſent, omnem impetum [19] belli in eos [20] con-
vertit.

10 ſeruos flagellis tractant. 11 plagarum, flagellorum. 12 in cruces acti ſunt. 13 qui ſciebant, ſe male feciſſe. 14 cum hoſtes ſemper euitarent praelia. 15 impediretur, difficilis redderetur. 16 quoniam adhuc magna multitudo ſupererat. 17 poſtquam cognouerat. 18 Darium. 19 vehementiam. 20 Athenienſes.

CAPVT

CAPVT VI.

ne, quoniam ad bella Atheniensium ven- 1
m est [1], quae non modo vltra spem geren-
um etiam vltra gesti fidem patrata sunt [2],
jue Atheniensium effectu maiora quam
icere [3]; paucis [4] vrbis [5] origo repetenda est;
on, vt ceterae gentes, a sordidis [6] initiis ad 2
[7] creuere. Soli enim, praeterquam in- 3
nto, etiam origine gloriantur [8]. Quippe 4
uenae [9], neque passim collecta populi col-
[10] originem vrbi dedit: sed eodem innati [11]
, quod incolunt; & quae illis sedes, eadem
est [13]. Primi, lanificii, & olei, & vini vsum
e Arare quoque, & serere frumenta, 5
m vescentibus [14] monstrarunt. Litterae [15] 6
e facundia [16], & hic ciuilis ordo discipli-
veluti templum Athenas habent. Ante 7
Deu-

---

uenit nostra narratio. 2 quae bella ab Athe-
s geri potuisse & feliciter gesta confectaque
o fere sibi potest persuadere. 3 & maiora fece-
henienses, quam sperari potuit. 4 verbis. 5
um. 6 obscuris, vilibus. 7 summam poten-
non solum enim Athenienses gloriantur de in-
s ingentibus, sed etiam de origine sua. 9 non
i homines dederunt. 10 varii generis obscuri
. 11 sunt nati. 12 terra, regione. 13 in eadem
in qua habitant Athenienses, etiam orti sunt.
iibus, qui antea glandibus vescebantur. 15
ditio. 16 eloquentia. 17 constitutio ordina-
s, bonus ordo & bonae leges.

18 quem

Deucalionis tempora regem habuere Cecropem: quem, vt [18] omnis antiquitas fabulosa est, biformem [19] tradidere; quia primus marem foeminae
8 matrimonio iunxit. Huic successit Cranaus,
9 cuius filia Athis regioni nomen dedit. Post hunc Amphictyon regnauit, qui primus Mineruae vrbem sacrauit, & nomen ciuitati Athenas
10 dedit. Huius temporibus, aquarum illuuies [20] maiorem partem populorum Graeciae absumsit.
11 Superfuerunt quos refugia [21] montium receperunt, aut ad regem Thessaliae Deucalionem ratibus [22] euecti sunt, a quo [23] propterea genus ho-
12 minum conditum [24] dicitur. Per ordinem deinde successionis regnum ad Erichtheum descendit [25], sub quo frumenti satio [26] apud Eleusin [27] a Tri-
13 ptolemo reperta est; in cuius muneris [28] honorem
14 noctes initiorum [29] sacratae. Tenuit & Aegeus, Thesei pater, Athenis regnum; a quo per divortium [30] decedens Medea, propter adultam privigni aetatem, Colchos cum Medio filio ex Aegeo
15 suscepto [31], concessit [32]. Post Aegeum Theseus, ac deinceps Thesei filius Demophoon, qui auxilium

18 quemadmodum. 19 duas habuisse facies, seu duo corpora. 20 inundatio. 21 latebrae, recessus, receptacula, speluncae. 22 nauibus. 23 Deucalione. 24 restauratum fuisse. 25 peruenit. 26 *das Saeen.* 27 Atticae castellum. 28 doni, inuenti. 29 Eleusinia sacra, quae noctu celebrabantur, in honorem istorum sationis initiorum. 30 *Ehescheidung.* 31 nato, genito. 32 se contulit.

33 pro-

aecis aduersus Troianos tulit, regnum
. Erant inter Athenienses & Dorien- 16
itatum veteres offensae 33, quas 34 vindi-
ello Dorienses, de euentu proelii oracula
erunt. Responsum, *superiores fore, ni* 17
Atheniensium occidissent. 35 Cum ventum 18
bellum, militibus ante omnia, custodia
praecipitur. Atheniensibus eo tempo- 19
odrus erat; qui & responso Dei 37, & prae-
ostium cognitis, permutato regis habitu,
is 38, sarmenta 39 collo gerens, castra hosti-
editur: ibi in turba obsistentium 40, à 20
quem falce astu conuulnerauerat, interfi-
Cognito regis corpore, Dorienses sine 21
discedunt. Atque ita Athenienses virtu- 22
cis, pro salute patriae morti se offerentis,
erantur.

pter antiquas offensiones semper erat simul-
inter Athenienses & Dorienses. 34 offensas.
ari essent. 36 ne quis regem occideret, vt
rcerent regi. 37 oraculi Delphici. 38 lacera-
39 *Fastbinen, ein Büschel Reißholtz.* 40 ho-
i Codro resistebant. 41 amore pro patria.

CAPVT VII.

Codrum nemo Athenis regnauit: quod 1
oriae nominis eius tributum est 1. Ad- 2
tio reipublicae annuis 2 magistratibus
per-

factum est, vt memoria & nomen Codri eo
verent. 2 qui per singulos annos regnabant,
ceps rempublicam tradebant.

3 tra-

3 permissa 3. Sed ciuitati nullae tunc leges e
4 quia libido 4 regum pro 5 legibus habebatur.
gitur 6 itaque Solon vir iustitiae insignis
5 velut nouam ciuitatem legibus conderet 8
tanto temperamento 9 inter plebem senatu
egit, (cum, si quid pro altero ordine 10 tu
alteri displiciturum videretur) vt ab vtr
6 parem gratiam traheret 11. Huius viri
7 multa egregia 12, illud memorabile fuit.
Athenienses & Megarenses de proprietate
laminae insulae, prope vsque interitum arm
8 micatum fuerat. Post clades multas capita
esse apud Athenienses coepit, si quis legem
9 vindicanda insula tulisset. Solicitus igitur
lon, ne aut tacendo, parum reipublicae consul
aut censendo 15, sibi 16; sub tam dementian
simulat, cuius venia non dicturus modo pr
10 bita, sed & facturus erat 18. Deformis hal
n

3 tradita fuit. 4 voluntas arbitrium. 5 loco, legis. 6 eligitur. 7 qui insigniter iustus erat. 8 strueret, ordinaret. 9 moderatione, conuenienti positione. 10 plebis aut senatus. 11 laudaretu amaretur aeque a populo ac senatu. 12 alia, quae lon gessit. 13 ad quam gentem haec insula pertine 14 capitale facinus, sub poena capitis sancitum 15 suadendo insulae vindicationem. 16 parum co leret, sibi periculum excitaret. 17 simulat, se sul factum esse stultum & mente captum. 18 persuade tur Solon, veniam datum iri suae dementiae, vt im ne dicere & facere posset, quicquid vellet.

lium 19 in publicum euolat 20; facto- 11
u hominum, quo 21 magis consilium
, insolitis sibi versibus suadere populo
22 vetabatur: omniumque animos 12
vt extemplo 24 bellum adversus Me-
erneretur, insulaque deuictis hosti-
ssium fieret 25.

entium. 20 se corripit subito, celeriter vt eo. 22 id, nempe vindicationem inadere vetitum erat sub pœna capitis. 23 uasit. 24 statim. 25 in eorum potesta-

CAPVT VIII.

garenses, memores illati Atheniensi- 1
& veriti, ne frustra arma mouisse 1 vi-
atronas Atheniensium in Eleusinis
i oppressuri 2 naues conscendunt.
ita, dux Atheniensium Pisistratus 2
n insidiis 3 locat, iussis matronis solito
repitu, etiam in accessu hostium 4, ne
sentiant 5, sacra 6 celebrare: egres- 3
us Megarenses inopinantes aggres-
: ac protinus classe captiua intermix-
s, vt speciem captarum matronarum
Aegaram contendit 8. Illi cum & na- 4
vium

cepisse. 2 interficere volentes. 3 *in ei-t.* 4 etiam tunc, quando hostes accede-ntirent hostes, suum aduentum esse pate-*htum diuinum.* 7 *interfecit.* 8 nauigat,

9 ac-

vium formam & petitam [9] praedam cognoſcerent,
obuii ad portum procedunt; quibus [10] caeſis,
5 Piſiſtratus paulum a capienda vrbe abfuit [11]. Ita
6 Megarenſes ſuis dolis hoſti victoriam dedere. Sed
Piſiſtratus, quaſi ſibi [12] non patriae viciſſet, ty-
7 rannidem [13] per dolum occupat: quippe volun-
tariis verberibus domi [14] affectus, laceratoque
8 corpore, in publicum progreditur: aduocata con-
cione [15] vulnera populo oſtendit; de crudelitate
principum, a quibus haec [16] ſe paſſum ſimulabat,
9 queritur: adduntur vocibus [17] lacrymae, & inui-
dioſa [18] oratione multitudo credula accenditur:
10 amore plebis inuiſum [19] ſe ſenatui affirmat: ob-
tinet ad cuſtodiam corporis ſui ſatellitum auxili-
um: per quos occupata tyrannide per annos
XXXIII. regnauit.

9 acquiſitam praedam, quam petiuerant. 10 Megarenſibus obuiam venientibus. 11 parum abfuit, quin Piſiſtratus vrbem caperet. 12 ad ſuos vſus. 13 crudele regimen. 14 in domo ſua. 15 populo. 16 vulnera, plagas. 17 eius ſermonibus. 18 quae inuidiam & odium populi erga principes viros excitabat. 19 ſe, Piſiſtratum, exoſum eſſe.

CAPVT IX.

1 POſt eius mortem Diocles alter ex filiis [1], per
vim ſtuprata virgine, a fratre puellae interfi-
2 citur. Alter, Hippias nomine, cum imperium
paternum teneret, interfectorem fratris com-
3 prehendi iubet: qui cum per tormenta conſcios
caedis

1 Piſiſtrati tyranni,

[illegible] 5
ctorem post vindictam [5] pudicitiae so-
dit. Huius [6] virtute [7] cum admonita 6
ertatis esset, tandem Hippias regno
exilium agitur: qui profectus in Per- 7
i se Dario, inferenti Atheniensibus bel-
ti supra significatum est, aduersus pa-
n offert. Igitur Athenienses, audito 8
ntu, auxilium a Lacedaemoniis, socia [9]
te, petiuerunt. Quos vbi viderunt 9
eneri religione [10], non exspectato au-
actis [11] decem millibus ciuium, & Pla-
i auxiliaribus mille aduersus sexcenta
[illegible] in campos Marathonios in proeli-
[illegible]ntur. Miltiades & dux belli erat, & 10
m expectandi auxilii [12]; quem tanta fi-
perat [13], vt plus praesidii in celeritate,
i sociis duceret [14]. Magna igitur in 11
pu-

3 permissa [3]. Sed ciuitati nullae tunc leg
4 quia libido [4] regum pro [5] legibus habeba
gitur [6] itaque Solon vir iustitiae insign
5 velut nouam ciuitatem legibus conderet
tanto temperamento [9] inter plebem sena
egit, (cum, si quid pro altero ordine [10]
alteri displiciturum videretur) vt ab v
6 parem gratiam traheret [11]. Huius viri
7 multa egregia [12], illud memorabile fuit.
Athenienses & Megarenses de proprietat
laminae insulae, prope vsque interitum ar
8 micatum fuerat. Post clades multas capi
esse apud Athenienses coepit, si quis leg
9 vindicanda insula tulisset. Solicitus igit
lon, ne aut tacendo, parum reipublicae consu
aut censendo [15], sibi [16]: sub tam dementi
simulat, cuius venia non dicturus modo
10 bita, sed & facturus erat [18]. Deformis h

3 tradita fuit. 4 voluntas arbitrium. 5 loco legis. 6 eligitur. 7 qui insigniter iustus erat. strueret, ordinaret. 9 moderatione, conuenien positione. 10 plebis aut senatus. 11 laudare amaretur aeque a populo ac senatu. 12 alia, qua lon gessit. 13 ad quam gentem haec insula perti 14 capitale facinus, sub poena capitis sancitum 15 suadendo insulae vindicationem. 16 parum c leret, sibi periculum excitaret. 17 simulat, se f factum esse stultum & mente captum. 18 persua tur Solon, veniam datum iri suae dementiae, vt i dicere & facere posset, quicquid vellet.

more vecordium [19] in publicum euolat [20]; facto que concursu hominum, quo [21] magis consilium dissimularet, insolitis sibi versibus suadere popul[o] coepit, quod [22] vetabatur: omniumque animos ita cepit [23] vt extemplo [24] bellum adversus Megarenses decerneretur, insulaque deuictis hostibus Atheniensium fieret [25].

19 insanientium. 20 se corripit subito, celeriter discurrit. 21 vt eo. 22 id, nempe vindicationem insulae, quod suadere vetitum erat sub pœna capitis. 23 occupauit, persuasit. 24 statim. 25 in eorum potestatem veniret.

CAPVT VIII.

INterea Megarenses, memores illati Atheniensibus belli, & veriti, ne frustra arma mouisse [1] viderentur, matronas Atheniensium in Eleusinis sacris noctu oppressuri [2] naues conscendunt. Quare cognita, dux Atheniensium Pisistratus iuventutem in insidiis [3] locat, iussis matronis solito clamore ac strepitu, etiam in accessu hostium [4], ne intellectos se sentiant [5], sacra [6] celebrare: egressosque nauibus Megarenses inopinantes aggressus, deleuit [7]: ac protinus classe captiua intermixtis mulieribus, vt speciem captarum matronarum praeberent, Megaram contendit [8]. Illi cum & nauium

1 Bellum incepisse. 2 interficere volentes. 3 *in einem Hinterhalt*. 4 etiam tunc, quando hostes accederent. 5 ne sentirent hostes, suum aduentum esse patefactum. 6 cultum diuinum. 7 interfecit. 8 nauigat, proficiscitur.

9 ac-

vium formam & petitam 9 praedam cognoscer
obuii ad portum procedunt; quibus 10 ca
5 Pisistratus paulum a capienda vrbe abfuit 11.
6 Megarenses suis dolis hosti victoriam dedere.
Pisistratus, quasi sibi 12 non patriae vicisset,
7 rannidem 13 per dolum occupat: quippe vol
tariis verberibus domi 14 affectus, lacerato
8 corpore, in publicum progreditur: aduocata c
cione 15 vulnera populo ostendit: de crudeli
principum, a quibus haec 16 se passum simula
9 queritur: adduntur vocibus 17 lacrymae, & i
diosa 18 oratione multitudo credula accendit
10 amore plebis inuisum 19 se senatui affirmat:
tinet ad custodiam corporis sui satellitum au
um: per quos occupata tyrannide per an
XXXIII. regnauit.

9 acquisitam praedam, quam petiuerant. 10 M
rensibus obuiam venientibus. 11 parum abfuit,
Pisistratus vrbem caperet. 12 ad suos vsus. 13 cru
regimen. 14 in domo sua. 15 populo. 16 vulnera
gas. 17 eius sermonibus. 18 quae inuidiam & o
populi erga principes viros excitabat. 19 se, Pisi
tum, exosum esse.

CAPVT IX.

1 POst eius mortem Diocles alter ex filiis 1,
vim stuprata virgine, a fratre puellae in
2 citur. Alter, Hippias nomine, cum impe
paternum teneret, interfectorem fratris
3 prehendi iubet: qui cum per tormenta co

1 Pisistrati tyranni,

tus rex Lacedaemonio-
rem exulabat, amicior 35 pa-
n, quam regi poſt beneficia, ne
opprimerentur, omnia in tabellis
iſtratui perſcribit, easdemque cera
adelet; ne aut ſcriptura ſine tegmine 14
ret, aut recens cera dolum proderet;
ſeruo perferendas tradit, iuſſo 36,
Spartanorum tradere. Quibus per- 15
laemone quaeſtioni res diu fuit 37,
ue ſcriptum aliquid viderent, nec fru-
ſuſpicarentur, tantoque rem maio-
) ſit occultior, putabant. Haerenti- 16
:ctura viris 39, ſoror regis Leonidae
ſcribentis inuenit. Eraſa 40 igitur 17
onſilia deteguntur. Iam Xerxes ſe- 18
ptin-

pugnam euntibus alacritas[15] animorum fuit, a
vt cum mille passus inter duas acies essent,
tato[16] cursu ante iactum sagittarum ad host
12 venerint. Nec audaciae eius euentus defuit
Pugnatum est enim tanta virtute[18], vt hinc
13 ros, inde pecudes putares[19]. Victi Persae
naues confugerunt; ex quibus[20] multae suppr
14 sae[21], multae captae sunt. In eo proelio ta
virtus singulorum[22] fuit, ut, cuius laus prima
15 set, difficile iudicium[23] videretur. Inter cae
ros tamen Themistoclis adolescentis gloria e
cuit, in quo iam tunc indoles futurae impera
16 riae dignitatis apparuit. Cynaegiri quod
militis Atheniensis gloria magnis scriptorum
17 laudibus celebrata est; qui post proelii innume
caedes[25], cum fugientes hostes ad naues e
set[26], onustam navem dextra manu tenuit,
prius dimisit, quam[27] (manum) amitte
18 tum quoque amputata dextra[28], navem sin
comprehendit; quam & ipsam cum amisisse
19 postremum morsu[29] nauem detinuit. Ta

15 promtitudo, laetitia. 16 celeri. 17 au
eius felix euentus comprobauit. 18 constantia,
tudine. 19 vt putare aliquis posset, ex parte
niensium fuisse viros, & ex parte Persarum fuiss
des, qui mactarentur. 20 nauibus, 21 demer
Atheniensium. 23 difficulter iudicari posse vi
24 historicorum. 25 qui cum innumeros hos
disset in praelio. 26 pepulisset. 27 quam vsq
28 postquam dextra manus amputata ipsi erat
tibus.

virtutem fuisse [30], ut non tot caedibus fa-
us, non duabus manibus amissis victus, trun-
d postremum [31], veluti & [32] rabida fera, den-
dimicauerit. Ducenta millia Persae eo 20
lio, sine naufragio, amisere. Cecidit [33] & 21
ias, tyrannus Atheniensis: auctor & conci-
[34] eius belli, diis patriae vltoribus poenas re-
ibus [35].

praedicant scriptores. 31 tandem vtraque manu
atus. 32 etiam. 33 occisus fuit. 34 suasor, fax &
35 quem dii puniuerant ob patrias proditio-

CAPVT X.

erea & Darius, cum bellum restauraret [1], in 1
o apparatu decedit [2], relictis multis filiis, &
gno, & ante regnum susceptis [3]. Ex his Ar- 2
nes maximus natu, aetatis priuilegio [4],
um sibi vindicabat; quod [5] ius, & ordo nascen-
& natura ipsa gentibus (dedit.) Porro Xerxes 3
rouersiam non de ordine, sed de nascendi fe-
ite [7] referebat [8]. *Namque Artemenem pri-* 4
quidem Dario, sed priuato [9] prouenisse [10]:
legi [12] primum natum. Fratres itaque su- 5
ui ante [13] geniti essent, priuatum patrimo-
nium,

1 Denuo se armaret ad nouum bellum. 2 moritur.
os genuerat. 4 quoniam maior natu erat. 5 re-
i. 6 natiuitatis. 7 eminentia, nobilitate, prae-
ia. 8 mouebat, excitabat litem. 9 cum aetatem
: priuatam ageret. 10 natum fuisse. 11 Xerxem.
m Darius factus esset rex. 13 antequam Darius
ctus esset.

7 *ne transitis? Aut si hoc parum*[14] *tutum extat*[15]
vos commisso proelio ite cessim[16], *inhibete remos*
8 *& a bello discedite.* Ante naualis proelii con-
gressionem [17] miserat Xerxes quatuor millia ar-
matorum Delphos, ad templum Apollinis diripi-
9 endum [18]: prorsus, quasi [19] non cum Graecis
tantum, sed & cum diis immortalibus bellum ge-
10 reret: quae manus [20] tota imbribus & fulmi-
nibus deleta est, vt intelligeret, Quam nullae [21]
11 essent hominum aduersus deos vires. Post haec
Thespias, & Plateas, & Athenas [22] vacuas [23]
hominibus incendit: & quoniam ferro in [24] ho-
mines non poterat [25], in aedificia igne grassatur.
12 Namque Athenienses post pugnam Marathoni-
am, praemonente Themistocle, victoriam illam
de Persis, non finem, sed caussam maioris belli fo-
re, cc. naues fabricauerant [26]. Aduentante igi-
tur Xerxe, consulentibus [27] Delphis [28] oraculum
responsum fuerat; *salutem* [29] *muris ligneis tue-
rentur.* Themistocles nauium praesidium de-
monstratum [30] ratus [31], persuadet omnibus,
Patriam municipes [32] *esse, non moenia; ciuita-
temque non in aedificiis, sed in ciuibus positam.*
Melius

14 non satis. 15 est. 16 recedite. 17 pugnam. 18 de-
vastandum. 19 non secus ac si. 20 qui exercitus Xer-
xis. 21 imbecilles. 22 tres vrbes. 23 quae vrbes ab in-
colis fuerant desertae. 24 contra. 25 grassari. 26 aedi-
ficauerant. 27 Atheniensibus. 28 Delphicum. 29 vi-
tam suam. 30 indigitari hoc responso oraculi. 31 cre-
dens. 32 ciues, ipsos ciues esse patriam.

33 com-

minatae. Itaque c .m ad mala [39] 18
orum classis, & intenta [40] in bellum
;, angustiasq .e Salaminii freti, ne cir-
[41] a multitudine posset, occupassent;
ter ciuitat .m principes [42] oritur: qui 19
) bello ad sua t :enda delabi [43] vellent,
'misto.les, ne discessu sociorum vires
ur, per ser.uum fid :m Xerxi n :nciat,
rum contractam Graeciam [44] *capere* [45]
sse.. Quod si ciuitates, quae iam abi- 20
dissipentur; maiori labore ei [46] *sin-*
landas. Hoc dolo impellit regem si- 21
ae dare [47]. Graeci quoque aduentu
:upati, [48] proelium collatis [49] viribus
). Interea rex, velut spectator pu- 22
gnae,

23 gnae, cum parte nauium in litore remanet. Artemisia autem regina Halicarnassi, quae in auxilium Xerxi venerat, inter primos duces bellum
24 acerrime ciebat 51: Quippe vt 52 in viro 53 muliebrem timorem, ita in muliere 54 virilem audaciam cerneres 55. Cum anceps 56 proelium
25 esset, Iones iuxta praeceptum Themistoclis, pugnae se paulatim subtrahere 57 coeperunt, quorum defectio animos ceterorum fregit 58. Itaque
26 circumspicientes fugam pelluntur Persae, mox proelio victi, in fugam vertuntur. In
27 trepidatione 59 multae captae naues, multae mersae 60; plures tamen non minus saeuitiam regis, quam hostem timentes, domum dilabuntur 61.

51 gerebat. 52 quemadmodum. 53 Xerxe. 54 missa. 55 videre licuit. 56 dubium adhuc. 57 pugna recedere. 58 in timorem coniecit. 59 communi. 60 demersae. 61 fugiunt.

CAPVT XIII.

1 HAc clade perculsum 1, & dubium consilii
2 Xerxem Mardonius aggreditur 3. Hortatur 4, *in regnum 5 abeat, nequid 6 seditionis moueat fama aduersi belli, & 7 in maius, sicut solet, omnia extollens: sibi 8 CCC millia armatorum*

1 Territum. 2 qui nesciebat, quid agere deberet. 3 alloquitur. 4 regem, vt. 5 Persiam. 6 ne forte cladis acceptae aliquam excitare possit seditionem. 7 quae fama solet, vt omnia maiora vera facere. 8 mihi.

fuga, consilium ... quem ille Abydo 18
interrumpendi, quem ille Abydo 18 redi-
... fecerat; vt intercluso 19 redi-
... aut desperatione
... exercitu deleretur: aut desperatione
... victus petere cogeretur. Sed The- 6
... nens, ne interclusi hostes desperatio-
... tem 21 verterent, & iter, quod aliter 22
... ferro 23 patefacerent; *satis multos*
... Graecia remanere, dictitans 24, *nec auge-*
... retinendo 25 *oportere*; cum vince- 7
... consilio ceteros non posset, eundem seruum
... mittit, certioremque consilii facit; &
... transitum maturata fuga 27 iubet.
... perculsus nuncio, tradit ducibus milites 8
... ipse cum paucis Abydon conten- 9
... pontem hybernis tem-

tempestatibus [31] offendisset [32], piscator
10 pha [33] trepidus traiecit [34]. Erat res spe
digna [35], & aestimatione sortis humanae
rum varietate miranda, in exiguo latenter
re [37] nauigio, quem paulo ante vix aec
omne capiebat; carentem etiam omni ser
ministerio [39], cuius exercitus propter mu
11 nem terris graues erant. Nec pedestribus
quas ducibus assignauerat [40], felicius ite
siquidem quotidiano labori [41] (neque en
est metuentibus quies) etiam fames acc
12 Multorum deinde dierum inopia contrax
& [43] pestem; tantaque foeditas morientiu
vt viae cadaueribus implerentur, alites
bestiae illecebris [44] solicitatae [45] exercit
quererentur.

31 a procellis & ventis hybernis. 32 inuenis
disset. 33 in scapha. 34 trans mare in Asiam e
pa nauigauit. 35 digna quae videretur, spec
gna. 36 in consideratione fortunae humanae,
que, quae vices suas habent. 37 scilicet, iam re
dere, qui latebat. 38 omnia maria. 39 *Ausw*
40 tradiderat. 41 ad laborem & praelium. 42
rat. 43 etiam. 44 *Luder*, per foetorem cad
45 allectae.

CAPVT XIV.

1 INterim Mardonius in Graecia Olynth
2 pugnat. Athenienses quoque in spem
amicitiamque regis sollicitat [1], spondens in

1 *Persuadere vult Mardonius.*

culatus 53 in carcerem coniectum, ibique defunctum 54, translatis in se vinculis ad sepulturam redemit 55. Nec in bello iudicium deligentium fefellit 56; siquidem non inferior virtutibus patris 57, Xerxem terrestri naualique bello superatum, trepidum recipere se in regnum coegit.

LIBER

53 dum publicam ciuitatis pecuniam in suos usus conuerterat. 54 mortuum. 55 iussit se coniici in vincula, vt pater honeste posset sepeliri. 56 & Cimon expleuit etiam spem, quam ii conceperant, a quibus fuerat dux belli electus. 57 aequabat ipse virtutes patris.

1 Post-

sium virtus ceteris praclata [15]. Inter duces
que Themistocles, princeps, ciuitatum testin
iudicatus gloriam patriae|suae auxit.

15 fuit.

CAPVT XV.

1 IGitur Athenienses aucti [1] & praemiis be
gloria, vrbem ex [2] integro condere [3] mo
2 tur [4]. Cum moenia maiora complexi [5] fui
suspecti esse Lacedaemoniis coepere [6], recte
putantibus, quibus ruina vrbis tantum incre
ti dedisset, quantum sit datura munita ci
3 Mittunt ergo legatos, qui monerent [8], *ne n*
menta hostibus & receptacula futuri belli ex
4 *ant*. Themistocles, vt vidit spei vrbis inuid
non existimans abrupte [10] agendum, respo
legatis, *ituros* [11] *Lacedaemonem, qui de ea r*
5 *riter cum illis consulant* [12]. Sic dimissis Sp
6 nis, hortatur suos, *opus maturent* [13]. Dein
interiecto tempore in legationem [14] proficisc
& i

1 Qui magna praemia & magnam gloriam ex
bello acceperant. 2 de nouo, rursus. 3 exstr
4 incipiunt. 5 amplissimos muros facere coepi
6 in suspicionem apud Lacedaemonios inciderunt
qui non sine caussa cogitabant, quantam poten
munita ciuitas dare posset in posterum Athenien
cum ruina vrbis tantam ipsis iam dedisset. 8 A
nienses. 9 postquam animaduertebat, quod L
daemonii ex inuidia nollent vrbem Athenarum
fcere. 10 ita vt opus interim cessaret. 11 certos
ros ex Atheniensibus mitti debere. 12 consilium
piant. 13 vt strenue pergant in exstruendo muro
tanquam legatus.

...brum classis, & intenta [40] in bellum
esset, angustiasque Salaminii freti, ne cir-
iri [41] a multitudine posset, occupassent;
o inter ciuitatum principes [42] oritur: qui 19
serto bello ad sua tuenda delabi [43] vellent,
Themistocles, ne discessu sociorum vires
entur, per seruum fidum Xerxi nunciat,
oco eum contractam Graeciam [44] *capere* [45]
e posse.. Quod si ciuitates, quae iam abi- 20
nt, dissipentur; maiori labore ei [46] *sin-*
insectandas. Hoc dolo impellit regem si- 21
ugnae dare [47]. Graeci quoque aduentu
i occupati [48] proelium collatis [49] viribus
nt [50]. Interea rex, velut spectator pu- 22
gnae,

...mmittere posse ac debere Athenienses. 34 A-
n. 35 suasorem. 36 occultis. 37 in abditas in

23 gnae, cum parte nauium in littore remanet. Ar-
temisia autem regina Halicarnassi, quae in auxili-
um Xerxi venerat, inter primos duces bellum
24 acerrime ciebat [51]: Quippe vt [52] in viro [53] mu-
liebrem timorem, ita in muliere [54] virilem au-
daciam cerneres [55]. Cum anceps [56] proelium
25 esset, Iones iuxta praeceptum Themistoclis, pu-
gnae se paulatim subtrahere [57] coeperunt, quo-
rum defectio animos ceterorum fregit [58]. Ita-
26 que circumspicientes fugam pelluntur Persae, &
mox proelio victi, in fugam vertuntur. In qua
27 trepidatione [59] multae captae naues, multae
mersae [60]; plures tamen non minus saeuitiam
regis, quam hostem timentes, domum dilabun-
tur [61].

51 gerebat. 52 quemadmodum. 53 Xerxe. 54 Arte-misia. 55 videre licuit. 56 dubium adhuc. 57 ex pugna recedere. 58 in timorem coniecit. 59 timore communi. 60 demersae. 61 fugiunt.

CAPVT XIII.

1 HAc clade perculsum [1], & dubium consilii [2]
2 Xerxem Mardonius aggreditur [3]. Horta-
tur [4], *in regnum [5] abeat, ne quid [6] seditionis moueat fama aduersi belli, & [7] in maius, sicuti mos est, omnia extollens: sibi [8] CCC millia armatorum*

1 Territum. 2 qui nesciebat, quid agere deberet. 3 alloquitur. 4 regem, vt. 5 Persiam. 6 ne forte fama cladis acceptae aliquam excitare possit seditionem. 7 quae fama solet omnia maiora vera facere. 8 Mardonio.

9 sele-

[illegible] 5
ntis [17] interrumpendi, quem ille Abydo [18]
ictor maris fecerat; vt intercluso [19] redi-
cum exercitu deleretur: aut desperatione
[20], pacem victus petere cogeretur. Sed The- 6
es, timens, ne interclusi hostes desperatio-
virtutem [21] verterent, & iter, quod aliter [22]
teret, ferro [23] patefacerent; *satis multos
Graecia remanere*, dictitans [24], *nec auge-
rum retinendo* [25] *oportere*; cum vince- 7
nsilio ceteros non posset, eundem seruum
tem mittit, certioremque consilii facit; &
re transitum maturata fuga [27] iubet.
perculsus nuncio, tradit ducibus milites 8
endos, ipse cum paucis Abydon conten-
Vbi cum solutum [30] pontem hybernis 9
tem-

LIBER III.

BREVIARIVM CAPITVM.

1. *Xerxis & Artabani praefecti perfidi tragicus inter-itus.*
2. *Bellorum inter Lacedaemonios & Athenienses orig[o] Spartae Respublica & Legislator.*
3. *Leges a Lycurgo Spartanis latae, quomodo ratae fian[t] & habeantur?*
4. *Bellum Messeniis illatum ob stupratas virgines; & spuriorum Spartanorum in Italiam migratio.*
5. *Messenii scelerum suorum luunt poenas; & bellu[m] instaurant, ac tandem superantur.*
6. *Tertium bellum Messenium; Peloponnesiacum item, in quo multae euentuum variorum facies.*
7. *Pacis foedus ruptum. Spartani premuntur. Pericli[s] virtute, cuius egregia in rempublicam merita de-scribuntur. Iterum pax sancita & violata: vnde bellum Siculum.*

CAPVT I.

1 XErxes rex Persarum, terror ante gentium, bello in Graeciam infeliciter gesto [1], etiam
2 suis contemtui esse [2] coepit. Quippe Artabanus Praefectus eius, deficiente [3] quotidie regis maiestate, in spem regni adductus [4], cum septem robustissimis filiis regiam vesperi ingreditur (nam amicitiae iure [5] semper illi patebat,) trucidatoque rege, voto [6] suo obsistentes [7] filios
3 eius, dolo aggreditur. Securior [8] de Artaxerxe,

1 Postquam gesserat bellum infelix. 2 a suis contemni. 3 cum auctoritas regis quotidie minor fieret. 4 spem sibi faciebat de occupando regno. 5 quoniam amicus regis erat. 6 desiderio. 7 resistentes filios regis. 8 nihil sibi timebat ab Artaxerxe.

9 Xer

lmodum, fingit regem 9 a Dario, qui
ens, quo [10] maturius regno potiretur,
npellit Artaxerxem parricidium par-
icare [11]. Cum ventum ad domum 4
dormiens inuentus, quasi somnum
nterficitur. Dein cum vnum ex re- 5
leri suo superesse [13] Artabanus vide-
tque de regno certamina principum;
cietatem consilii [14] Baccabasum; qui 6
tatu contentus, rem [16] prodit [17] Arta-
t pater eius occisus; vt frater falsa [19]
suspicione oppressus [20]; *vt denique*
rentur insidiae. His cognitis Ar- 7
:xens Artabani numerum filiorum, in
em paratum esse armatum exercitum
niturus [22] & numerum militum, & in
riam singulorum. Itaque cum inter 8
se Artabanus armatus assisteret, rex
euiorem loricam habere: iubet Arta-
m commutare [23]: exuentem se, ac nu-
io traiicit [24]: Tum [25] & filios eius
abet. Atque ita egregius [27] adole- 9
scens,

m. 10 vt eo. 11 vt vindicaret mortem
atrem occideret. 12 quasi simularet ille,
13 qui vlcisci aliquando posset scelus Ar-
sceleris. 15 quem tenebat. 16 consilia
7 indicat. 18 quo modo. 19 ob falsam.
is. 21 Artaxerxi. 22 *mustern.* 23 suam
transfodit, interficit. 25 postea etiam
duci. 27 *eximius, fortis* Rex.

1 Fiunt,

ſcens, & caedem patris, & ſe ab inſid
vindicauit.

CAPVT II.

1 DVm haec in Perſis geruntur [1], in
cia omnis [2], ducibus [3] Lacedaem
thenienſibus, in duas diuiſa partes,
bellis velut in viſcera ſua [4], arma c
2 Fiunt igitur de [6] vno populo duo corp
rundem [7] caſtrorum homines, in du
3 exercitus diuiduntur. Hinc Lacedaer
munia quondam ciuitatium auxilia ad
as trahebant: inde Athenienſes, &
gentis, & geſtis rebus illuſtres [10], prop
4 confidebant. Atque ita duo potenti
ciae populi, inſtitutis Solonis & Ly
bus pares [11], ex aemulatione [12] vi
5 lum ruebant. Namque Lycurgus cu
Polybitae Spartanorum regi ſucceſ
gnumque ſibi vendicare potuiſſet, Cha
eius [13], qui natus poſthumus fuerat, cu
tem adultam [14] perueniſſet, regnum ſ
6 reſtituit: vt intelligerent omnes, Q
apud bonos pietatis iura, quam omi

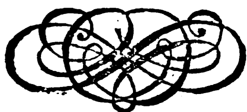
---

1 Fiunt, aguntur. 2 tota. 3 ſub duct
pria. 5 incipit bellum ciuile. 6 ex. 7
vnis, caſtris erant. 8 partes. 9 propte
10 celebres, nobiles. 11 qui paria inſtit
leges a Solone & Lycurgo acceperant. 12
[illegible]em potentiae. 13 Polybitae. 14
[illegible] potentia.

3 in carcerem coniectum, ibique defun- translatis in se vinculis ad sepulturam 5. Nec in bello iudicium deligentium ; siquidem non inferior virtutibus pa- Cerxem terrestri naualique bello supera- pidum recipere se in regnum coegit.

LIBER

m publicam ciuitatis pecuniam in suos vsus at. 54 mortuum. 55 iussit se coniici in t pater honeste posset sepeliri. 56 & Cimon tiam spem, quam ii conceperant, a quibus belli electus. 57 aequabat ipse virtutes

1 Post

fcens, & caedem patris, & fe ab infidiis Arta
vindicauit.

CAPVT II.

1 DVm haec in Perfis geruntur [1], interea Gr
cia omnis [2], ducibus [3] Lacedaemoniis & A
thenienfibus, in duas d uifa partes, ab exte
bellis velut in vifcera fua [4], arma conuertit
2 Fiunt igitur de [6] vno populo duo corpora; & e
rundem [7] caftrorum homines, in duos hofti
3 exercitus diuiduntur. Hinc Lacedaemonii com
munia quondam ciuitatium auxilia ad vires &
as trahebant: inde Athenienfes, & vetuftat
gentis, & geftis rebus illuftres [10], propriis viri
4 confidebant. Atque ita duo potentiffimi Gr
ciae populi, inftitutis Solonis & Lycurgi le
bus pares [11], ex aemulatione [12] virium in b
5 lum ruebant. Namque Lycurgus cum fratri f
Polybitae Spartanorum regi fucceffiffet,
gnumque fibi vendicare potuiffet, Charillo, fi
eius [13], qui natus pofthumus fuerat, cum ad ae
tem adultam [14] perueniffet, regnum fumma fi
6 reftituit: vt intelligerent omnes, Quanto pl
apud bonos pietatis iura, quam omnes opes
va

1 Fiunt, aguntur. 2 tota. 3 fub ductu. 4 p
pria. 5 incipit bellum ciuile. 6 ex. 7 qui in iisd
vnis, caftris erant. 8 partes. 9 propter vetuftat
10 celebres, nobiles. 11 qui paria inftituta & pa
leges a Solone & Lycurgo acceperant. 12 ob inuidi
mutuam potentiae. 13 Polybitae. 14 maiorenn
15 potentia.

16

valerent. Medio igitur tempore [16] dum infan conualeſcit [17], tutelamque eius adminiſtrat, no habentibus Spartanis leges inſtituit [18], non in ventione earum magis, quam exemplo clarior [19] Siquidē nihil lege vlla in alios ſanxit [20], cuius no ipſe primus in ſe documenta [21] daret. Populum i [22] obſequia principum, principes ad iuſtitiam im periorum [23] formauit. Parcimoniam omnibus ſuaſit, exiſtimans, laborem militiae aſſidua [24] fru galitatis conſuetudine faciliorem fore. Emi ſin gula [25] non pecunia, ſed compenſatione [26] merci um iuſſit. Auri argentique vſum, velut omniun ſcelerum materiam [27], ſuſtulit.

16 interea vero. 17 creſcit annis. 18 dat, fert So lon. 19 neque tam ideo magnum nomen accepit quod bonas leges dedit, quam potius, quod easden exemplis confirmauit. 20 nihil iuſſit per leges quoc ab aliis fieri deberet. 21 exempla. 22 ad. 23 vt nihi ipſi mandarent, niſi quod iuſtum eſſet. 24 per aſſidu am. 25 quae ad vitam conſeruandam neceſſaria eſſent 26 commutatione. 27 occaſionem.

CAPVT III.

ADminiſtrationem reipublicae per [1] ordine diuiſit: Regibus poteſtatem bellorum [2], ma giſtratibus iudicia per annuas ſucceſſiones; Sena tui cuſtodiam legum; populo ſublegendi [3] Sena tum, vel creandi quos vellet magiſtratus, pote ſtatem permiſit [4]. Fundos [5] omnium aequaliter

inter

1 Certos. 2 gerendorum. 3 eligendi. 4 dedit *Land-Güter, liegende Gründe,*

6 ope

CAPVT IV.

1 HIs igitur moribus ita breui ciuit
luit [1], vt cum Messeniis propter
virgines suas, in solenni Messeniorum s
bellum intulissent, grauissima se ex
obstrinxerint [2], non priusquam Messe
pugnassent, reuersuros [3]; tantum sibi vel
2 bus suis, vel de fortuna spondentes [4].
initium dissensionis Graeciae, & inte
3 caussa & origo fuit. Itaque cum con
sumtionem [5] suam annis decem in obsid
bis tenerentur, & querelis [6] vxorum
4 longam viduitatem reuocarentur: v
hac [7] perseuerantia belli grauius sibi
Messeniis nocerent: quippe illis [9], quantu
tutis [10] bello intercidat [11], mulierum f
tate suppleri; sibi [12] & belli damna assidu
cunditatem vxorum, absentibus viris, nul
5 itaque legunt [13] iuuenes ex eo genere
qui post iusiurandum in supplementum
rant; quibus Spartam remissis promiscu
6 um foeminarum concubitus permisere:
rem [15] futuram conceptionem rati [16], si

1 Breui tempore ad tantam potentiam pe
obligauerint. 3 se reuerti velle. 4 promitt
opinionem. 6 per querelas. 7 per hanc.
Lacedaemoniis. 9 Messeniis. 10 quot in
morirentur. 12 Lacedaemoniis autem. 13
14 *als Recruten*, ad supplendum locum occis
celeriorem, certiorem. 16 putantes.

...er plures viros experirentur. Ex his na- 7
ob notam materni pudoris 18, Partheniae
. Qui cum ad annos xxx peruenissent, me- 8
piae (nulli 19 enim pater existebat, cuius
rimonium successio sperarerur) ducem Pha-
n assumunt, filium Araci, qui auctor 20
...s fuerat, iuuentutis ad generandam 9
em domum remittendae 21: ut, sicut ...
22 patrem eius nascendi auctorem habuis-
..., sic ipsum spei ac dignitatis suae habe-
24. Itaque nec salutatis 25 matribus, e qua- 10
adulterio infamiam 26 collegisse vid...
[illegible] 11
[illegible]

[illegible]

persuadet, *vt ossa sua, postremasque reliq*
conterant, & tacite 34 *spargi in foro Tare*
14 *rum curent. Hoc enim modo recuperare ill*
triam suam posse, Apollinem Delphis cecin
15 Illi 36 arbitrantes eum in vltionem sui 37, c
16 fata prodidisse, praeceptis paruere 38: sed
diuersa 39 sententia fuerat. Perpetuitaten
vrbis, non amissionem hoc facto 40 promis
17 Ita ducis 42 exsulis consilio, & hostium min
possessio Tarentina Partheniis in aeternu
18 data 43. Ob cuius beneficii memoriam I
diuino honores decreuere 44.

33 [illegible] 34 occulte, clam. 35 [illegible] 36 T [illegible] 37 [illegible] factam sibi iniuriam vlcisceretur. 38 fe [illegible] [illegible] attulerat. 39 longe alia 40 [illegible] [illegible] oraculum. 42 Palanti. 43 [illegible] [illegible]

CAPVT V.

1 I [illegible] Messenii, cum virtute non posse
2 [illegible] expugnarentur. Dein [illegible]
[illegible] seruitutis verbera, plerun
[illegible] ceteraque captiuitatis mala 2 per
[illegible] longam poenarum patientiam,
3 [illegible] Lacedaemonii quoque [illegible]
[illegible] arma concurrunt, quo [illegible] aduersi
[illegible] videbantur. Itaque cum hinc

[illegible] Lacedaemon [illegible]
[illegible] &
[illegible] Messeniam

eo vsque [11] desperationis Spartanos
t, vt ad supplementum [12] exercitus, seruos
mitterent, hisque interfectorum ma-
ia [13] pollicerentur; vt non numero tan- 7
issorum ciuium, sed & dignitati succede-
Sed reges Lacedaemoniorum, ne, contra 8
m pugnando, maiora detrimenta ciuitati
ent [14], reducere exercitum voluerunt; 9
eruenisset Tyrtaeus; qui composita car-
ercitui pro concione [16] recitauit; in qui-
amenta [17] virtutis, damnorum solatia,
silia conscripserat. Itaque tantum ardo- 10
itibus iniecit [18], vt non de salute, sed de
a soliciti, tesseras [19], insculptis suis & pa-
ominibus, dextro brachio deligarent [20];
vt

11 vt si [21] omnes aduersum [22] praelium consumsiss
& temporis spatio [23] confusa corporum [24] linea-
menta essent, ex indicio titulorum [25] tradi sepul-
12 turae possent. Cum sic animatum [26] reges ex-
ercitum viderent, curant rem hostibus nunciar
13 Messeniis autem non timorem res [27], sed aemu-
14 lationem mutuam dedit. Itaque tantis anim
[28] concursum est [29], vt raro [30] vnquam cruentiu
15 praelium fuerit. Ad postremum tamen victoi
Lacedaemoniorum fuit.

[21] forte. [22] infelix. [23] propter diuturnitate temporis. [24] facierum. [25] nominum. [26] in hac opinione, tam alacrem. [27] haec alacritas Lacedae-moniorum. [28] tanto cum ardore. [29] pugnatum [30] non facile.

CAPVT VI.

1 INteriecto tempore [1] tertium quoque bellum
2 Messenii reparauere: in cuius auxilium Lace-
daemonii inter reliquos socios etiam Atheniense
3 adhibuere [2]: quorum fidem cum suspectam habe-
rent [3], superuacaneos simulantes [4], a bello eos-
4 dem dimiserunt. Hanc rem Athenienses gra-
uiter [5] ferentes, pecuniam, quae erat in stipendi-
um [6] Persici belli ab vniuersa Graecia collata a
Delo Athenas transferunt, ne, deficientibus a fide
societatis Lacedaemoniis, praedae ac rapinae es-
set,

[1] Post aliquod tempus. [2] assumserunt. [3] de quorum fide cum non satis certi essent. [4] Lacedaemonii dicebant, se non opus habere auxilio Atheniensium. [5] aegre. [6] ad sustinendos sumtus belli Persici.

7 ne

Sed nec [8] Lacedaemonii quieuere: qui, 5
essseniorum bello occupati essent, Pelopon-
immisere [9], qui bellum Atheniensibus
it. Paruae tunc temporis, classe in Aegy- 6
nissa [10], vires Atheniensibus erant: Itaque
praelio dimicantes, facile superantur.
cto deinde tempore, post reditum suorum [11] 7
& classis & militum robore, praelium re-
re. Inm & Lacedaemonii, omissis [13] Mes- 8
aduersus Athenienses arma verterant.
ia [14] victoria fuit: ad postremum aequo [15] 9
trinque discessum. Inde reuocati [16] La- 10
onii ad Messeniorum bellum, ne medium [17]
otiosum [18] Atheniensibus relinquerent,
hebanis paciscuntur [19], vt Boeotiorum im-
bis [20] restituerent, quod temporibus Per-
i amiserant, vt illi [21] Atheniensium bella
ent. Tantus furor Spartanorum erat, vt 11
bellis impliciti [22], suscipere tertium non
recu-

orte haec pecunia a Lacedaemoniis raperetur
retur, si forte illi defererent societatem. 8
tamen ideo. 9 sollicitauerunt, excitauerunt
llum Atheniensibus facerent. 10 quoniam
orum missa erat. 11 ex Aegypto. 12 poten-
13 bellum Messeniacum seponebant interim.
t, modo hi vincebant, modo illi. 15 neutra
briam reportabat. 16 reuertentes. 17 quod
fet. 18 tranquillum. 19 pactum ineunt.
iis. 21 Thebani. 22 cum essent iam impli-
ia non vererentur, aut auderent.

 23 bello-

recuſarent, dummodo inimicis ſuis hoſtes acqui-
12 rerent. Igitur Athenienſes, aduerſus tantam
tempeſtatem [23], belli duos duces deligunt, Periclem ſpectatae [24] virtutis virum, & Sophoclem
13 ſcriptorem tragoediarum: qui, diuiſo exercitu, & Spartanorum agros [25] vaſtauerunt, & multas Achaiae ciuitates Athenienſium imperio adiecerunt.

23 bellorum. 24 notae fortitudinis. 25 prouincias, *Laendereyen*.

CAPVT VII.

1 HIs malis [1] fracti [2] Lacedaemonii, in annos xxx pepigerunt pacem: ſed tam longum oti-
2 um inimicitiae [3] non tulerunt [4]. Itaque quintodecimo anno, rupto foedere [5], cum contemtu deorum hominumque, fines Atticos populantur [6]:
3 Et ne praedam potius, quam pugnam expetiiſſe
4 viderentur, hoſtes ad proelium prouocant. Sed Athenienſes, conſilio [7] Periclis ducis, populationis iniuriam [8] differunt in tempus vltionis; ſuperuacuam [9] pugnam exiſtimantes, cum vlciſci
5 hoſtem ſine periculo poſſent. Deinde interiectis [10] diebus, naues conſcendunt, & nihil ſentientibus [11] Lacedaemoniis, totam Spartam depraedantur,

1 Cladibus, calamitate. 2 debilitati. 3 ira, quam contra Athenienſes habebant. 4 permiſerunt. 5 poſtquam foedus pacis ruperant. 6 deuaſtant, exurunt. 7 iuxta conſilium. 8 vindictam iniuriae. 9 inanem, fruſtraneam. 10 poſt aliquot dies. 11 cum Lacedaemonii id non animaduerterent.

dantur, multoque plura auferunt, quam amise rant. Prorsus [12] vt, in comparatione damnorum, longe pluris [13] fuerit vltio, quam iniuria. Clara quidem haec Periclis expeditio habita: sed multo clarior priuati [14] patrimonii contemtus fuit. Huius [15] agros, in populatione ceterorum, intactos, hostes reliquerant, sperantes acquirere [16] se illi [17] posse, aut periculum ex inuidia [18], aut ex suspicione proditionis infamiam. Quod ante prospiciens Pericles, & futurum [19] populo praedixerat; & ad inuidiae impetum [20] declinandum, agros ipsos dono reipublicae dederat: Atque ita, vnde [21] periculum quaesitum fuerat, ibi maximam gloriam inuenit [22]. Post haec, interiectis diebus, nauali proelio dimicatum est: victi Lacedaemonii fugerunt. Nec cessatum deinceps est, quin aut terra, aut mari, varia proeliorum fortuna [23], inuicem se trucidarent. Denique fessi tot malis, pacem in annos quinquaginta fecere, quam non nisi sex annis seruauerunt. Nam inducias, quas proprio nomine condixerant, ex sociorum persona rum.

12 vsque adeo. 13 maioris aestimanda. 14 sui, proprii. 15 Periclis. 16 efficere, parare. 17 Pericli. 18 si alii ciues huic fortunam suam inuiderent, quod ipsius praedia non fuissent deuastata. 19 ita fore. 20 vehementiam, periculum. 21 ex eo. 22 Pericles. 23 dum modo Athenienses superiores erant, modo Lacedaemonii.

inter omnes diuisit, vt aequata patrimonia ne-
4 minem potentiorem altero [7] redderent. Con-
uiuari omnes publice iussit, ne cuius [8] diuitiae
5 vel luxuria in occulto essent. Iuuenibus non
amplius vna veste [9] vti toto anno permisit, nec
quemquam cultius [10] quam alterum progredi,
nec epulari opulentius, ne imitatio in luxuriam
6 verteretur [11]. Pueros puberes non in forum, sed
in agrum deduci praecepit, vt primos annos non
in luxuria, sed in opere, & laboribus agerent.
7 Nihil [12] eos [13] somni caussa [14] substernere [15], &
vitam sine pulmento degere [16], neque prius in vr-
8 bem redire, quam viri facti essent, statuit [17]. Vir-
gines sine dote nubere iussit, vt vxores eligeren-
tur, non pecuniae [18]; seueriusque matrimonia
sua [19] viri coercerent, cum nullis dotis fraenis
9 tenerentur [20]. Maximum honorem non diui-
tum & potentium, sed pro gradu aetatis senum
esse

---

6 opes, diuitiae. 7 quam alter esset. 8 huius vel illius, alicuius ciuis. 9 non nisi vna veste. 10 maiori cum ornatu vestium. 11 ne omnes luxuriosi fierent, si alter alterum vellet imitari. 12 nullos lectos, aut puluinaria. 13 puberes. 14 ad capiendum somnum. 15 supponere capitibus. 16 viuere. 17 constituit, ordinauit. 18 non vero ob pecuniam ducerentur vxores, & pauperes adeo virgines semper manere cogerentur innuptae. 19 coniuges suas. 20 quoniam fieri posset, vt mariti indulgerent vxoribus bene dotatis.

LIBER IV.

BREVIARIVM CAPITVM.

1. *Siciliae insulae situs, soli natura. Aetnae item montis ac Scyllae & Charybdis miraculum.*
2. *Nomina, incolae veteres, Tyranni Siciliae, cui Carthaginenses inhiant.*
3. *Rheginenses ab Ilimeranis oppressi. Athenienses imperium Siciliae ambiunt, & prospere agunt initio.*
4. *In incepto pergentes, Syracusani Lacedaemonios accersunt. Graecorum concursus fit, & bellum in Siciliam transfertur.*
5. *Athenienses a Gylippo Lacedaemoniorum Duce terra marique franguntur: Ducibus Demosthene & Nicia indecoro fato sublatis.*

CAPVT I.

Siciliam ferunt[1] angustis quondam faucibus[2] 1
Italiae adhaesisse: direptamque velut à corpore, maiore impetu superi 3 maris, quod toto 4
vndarum onere illuc 5 vehitur. Est autem ipsa 2
terra 6 tenuis ac fragilis; & cauernis 7 quibusdam fistulisque ita penetrabilis, vt ventorum tota ferme flatibus pateat 8, nec non & 9 ignibus gene- 3
randis 10 nutriendisque soli 11 ipsius naturalis materia, quippe intrinsecus stratum 12 sulphure & bitumine

1 Fama est, dicitur. 2 parua continentis terrae particula. 3 vehementioris. 4 cum toto. 5 versus Siciliam. 6 Siciliae humus. 7 foraminibus paruis. 8 vt intra terram Siciliae vbique permeare possint venti. 9 sicuti etiam. 10 ad generandos alendosque ignes. 11 terrae. 12 *bestreuet*, constratum esse solum seu terram dicitur.

4 tumine traditur: quae res facit, vt spiritu [13] c
igne inter interiora luctante, frequenter & co
pluribus locis nunc flammas, nunc vaporem, nu
5 fumum eructet [14]. Inde denique Aetnae mo
6 tis per tot secula durat incendium. Et vbi ac
or per spiramenta cauernarum ventus incubuit
7 arenarum moles egeruntur [16]. Proximum It
liae promontorium, Rhegium dicitur, ideo qu
Graece abrupta [17] hoc nomine pronunciantur
8 Nec mirum, si fabulosa est loci [19] huius antiquit
9 in quem res tot coiere mirae [20]. Primum qu
nusquam alias tam torrens [21] fretum [22], nec s
lum citato [23] impetu, verum etiam saeuo; neq
experientibus [24] modo terribile, verum etia
10 procul videntibus. Vndarum porro in se [25] co
currentium tanta pugna [26] est, vt alias [27] vel
terga dantes [28] in imum desidere [29], alias [30] qu
victrices in sublime ferri [31] videas: nunc heic fr
mitum feruentis aestus [32], nunc illic gemitum
vorag

13 dum venti luctantur cum igne intra terram. 1
euomat, prodat. 15 & postquam, vel, quando veh
mentior ventus per cauernarum spiramenta (*Luff Loecher*) efflat. 16 eiiciuntur. 17 rupes & saxa. 1
appellantur. 19 Siciliae. 20 in qua res tam mult
& admirabiles inueniuntur. 21 rapidum, vehemen
impetuosum. 22 *eine Meer-Enge*. 23 cuius freti im
petus & cursus non modo celer & rapidus est. 24 na
vigantibus in hoc freto. 25 contra se. 26 collisio
27 partim videas, has procellas. 28 quasi aufugiente
29 *in profundo maris* perire. 30 illas vero procellas
31 *extolli in altum*. 32 aquae spumantis.

33 s

voraginem desidentis 33 exaudias. Accedunt vi- 11
cini 34 & perpetui Aetnae montis, ignes, & insularum Aeolidum, veluti ipsis 35 vndis alatur incendium. Neque enim in tam angustis termi- 12
nis aliter 36 durare tot 37 seculis tantus ignis potuisset, nisi humoris 38 nutrimentis aleretur. Hinc 13
igitur fabulae 39 Scyllam & Charybdin peperere 40; hinc latratus auditus; 41 hinc monstri credita simulacra 42, dum nauigantes, magnis vorticibus pelagi desidentis exterriti 43, latrare putant vndas, quas sorbentis aestus 44 vorago conlidit. Eadem caussa etiam Aetnae montis perpetuos 14
ignes facit. Nam aquarum ille concursus, ra- 15
ptum secum 45 spiritum 46 in imum fundum 47 trahit, atque ibi suffocatum tamdiu tenet, donec per spiramenta (terrae diffusus 48, nutrimenta 49) ignis incendat. Iam ipsa Italiae Siciliaeque 16
vicinitas, (iam) promontoriorum altitudo ipsa ita

33 sese occultantis aquae. 34 qui mons non procul freto situs est & perpetuos ignes eiicit. 35 per ipsas vndas. 36 alio modo. 37 per tot secula. 38 aquae. 39 figmenta poetarum. 40 excogitauerunt, effinxerunt. 41 fuit. 42 vnde creditum etiam fuit, quod monstri cuiusdam imago esset in illis locis. 43 qui exterrebantur a magnis vorticibus, in quibus aqua sese occultauit. 44 quas aquas vorago, in quam illae absorbentur, collidit inuicem cum magna vehementia, dum absorbentur. 45 simul cum aquis. 46 ventum. 47 in profundum maris. 48 dispersus, distributus, permeans. 49 illam materiam, per quam ignis nutritur.

50 his

ita ſimilis eſt, vt, quantum nunc admirai
tantum antiquis 50 terroris d.derit; cre
bus 51, coeuntibus in ſe promontoriis, ac r
diſcedentibus, ſolida intercipi abſumique n
17 Neque hoc ab antiquis in dulcedinem f
compoſitum, ſed metu & admiratione trai
18 tium 52. Ea eſt enim procul inſpicientibu
ra locis 53, vt ſinum maris, non tranſitum
quo 54 cum acceſſeris, diſcedere ac ſeiung
montoria, quae antea iuncta fuerant, arbiti

50 his, qui olim vixerunt. 51 quippe qui in
nione erant, quod a promontoriis, qui inuice
rent & rurſus diſcederent, tota nauigia, intej
ves abſumerentur & mergerentur in profundu
haec omnia tamen non eo fini ficta fuerunt a
quis, vt dulcis fabula & mira narratio fieret, :
tus & admiratio praeternauigantium ita omi
xit. 53 ex longinquo ſi aſpicias locum, ita ill
rei, vt videatur eſſe ſinus maris, non vero tı
eine Durchfahrt. 54 ad quem ſinum. 55 faci
ſis credere.

CAPVT II.

1 SIciliae primo Trinacriae nomen fuit 1,
2 Sicania cognominata eſt. Haec a pr.
patria Cyclopum 2 fuit: quibus extinctis 3
3 lus regnum inſulae occupauit, poſt quem ſi
ciuitates in tyrannorum 4 imperium co

1 Antiquis temporibus Sicilia appellata fuit Tı
2 certum genus ferorum hominum aut gigant
& poſtquam hi occiſi fuerant. 4 paruorum pri:
5 venerant.

orum nulla terra feracior fuit 6. Ho- 4
numero Anaxilaus iustitia cum cetero-
elitate certabat; 7 cuius moderationis 8
iocrem fructum 9 tulit: Quippe dece- 5
um filios paruulos reliquisset, tutelam-
n Micaio, spectatae 11 fidei seruo, com-
: tantus amor memoriae 13 eius apud
t, vt parere 14 seruo, quam deserere re-
mallent 15, principesque ciuitatis, obli-
tatis suae, regni maiestatem admini-
seruum paterentur. Imperium Siciliae 6
arthaginienses tentauere 17, diuque
ictoria cum tyrannis dimicatum. Ad 7
m, amisso Hamilcare imperatore cum
aliquantisper 19 quieuere victi 20.

nulla regione totius orbis plures tyranni fue-
n in Sicilia. 7 quanto crudeliores reliqui
nt, tanto iustior videri volebat Anaxilaus.
suae. 9 vtilitatem accepit. 10 moriens.
e, perspectae, probatae. 12 tradidisset. 13
14 obedire. 15 incolae. 16 qui sponte
t suam dignitatem. 17 acquirere voluerunt
18 dum modo Siculi victores fuerunt, modo
enses. 19 per aliquod temporis spatium. 20
enses.

CAPVT III.

o tempore 1 cum Rhegini discordia labo- 1
nt 2, ciuitasque per dissensionem di-
as partes esset; veterani 3 ex altera parte
ab

n. 2 inuicem essent discordes. 3 milites.

ab Himera in auxilium vocati, pulsis 4 ciu
contra quos implorati fuerant, & mox caesi
quibus tulerant auxilium, vrbem cum coniug
2 & liberis sociorum occupauere; ausi 6 facin
nulli 8 tyranno comparandum: quippe 9, vt I
3 ginis melius fuerit vinci, quam vicisse. N
siue victoribus captiuitatis iure seruissent,
amissa patria 10 exulare necesse habuissent;
tamen, inter aras & patrios lares 11 trucidati,
delissimis tyrannis patriam cum coniugibu
4 liberis praedam 12 reliquissent. Catinie
quoque cum Syracusanos graues paterentur
diffisi 14 viribus suis, auxilium ab Atheniens
5 petiuere: qui seu studio 15 maioris imperii, qu
Asiam Graeciamque penitus 17 occuparent;
metu factae pridem a Syracusanis classis, ne
cedaemoniis illae vires 18 accederent; Lamp
um ducem cum classe in Siciliam misere, vt
specie 19 ferendi Catiniensibus auxilii tenta
6 Siciliae imperium. Et quoniam prima ini
frequenter caesis 20 hostibus, prospera fuerant;

4 post quam ii ex ciuitate eiecti erant. 5 & j
quam etiam ab iis hi mox occisi erant. 6 sunt
tam horribile. 8 quale nunquam vllus tyrannus c
misit. 9 vsque adeo. 10 post amissam patriam.
domos occisi. 12 tanquam praedam. 13 cum pr
rentur a Syracusanis. 14 non confidentes. 15 ex
piditate. 16 vt. 17 totam. 18 illa classis nau
19 praetextu. 20 dum hostes in aliquot praeliis
fuerant.

classe, & robustiore exercitu Lache-
de ducibus, Siciliam petiuere: sed 7
, siue metu 22 Atheniensium, siue tac-
cem cum Syracusanis, remissis Atheni-
iliis, fecerunt.

22 quoniam sibi metuebant a consiliis A-

CAPVT IV.

deinde tempore, cum fides [1] pacis à 1
ais non seruaretur, denuo legatos A-
unt [2]; qui sordida veste, capillo bar-
issis [3], & omni squaloris [4] habitu ad
am commouendam acquisito [5], con-
formes [7] adeunt: adduntur precibus 2
& ita misericordem populum supplices
damnarentur duces, qui ab iis [9] auxi-
ant. Igitur classis ingens decerni- 3
ntur duces Nicias, & Alcibiades, & La-
ntisque viribus Sicilia repetitur [11], vt
essent [12], in quorum auxilia mitteban-
post tempore, reuocato ad reatum [13] 4
Alci-

n transactione pacis promissa fuerant. 2
3 longis. 4 ita vt toto corpore essent
dhibito, vsurpato. 6 populum. 7 in
statu. 8 cum legati multis precibus po-
. 9 Catiniensibus. 10 iubetur ex-
a expeditio fit in Siciliam. 12 terrorem
13 propter culpam, ob violata sacra &
n. vide Cornelium Nepotem in Alci-

14 ter-

Alcibiade, duo proelia pedestria [14] secunda [15] Ni-
5 cias & Lamachus faciunt: munitionibus deinde
circumdatis [16], hostes etiam marinis commeati-
6 bus in vrbe clausos intercludunt [17]. Quibus re-
bus fracti [18] Syracusani, auxilium à Lacedaemo-
7 niis petiuerunt. Ab his mittitur Gylippus, so-
lus, sed in quo instar [19] omnium auxiliorum erat.
8 Is audito genere belli, iam inclinato statu [20],
auxiliis partim in Graecia, partim in Sicilia con-
9 tractis [21], opportuna bello [22] loca occupat. Duo-
bus deinde proeliis victus, congressus tertio [23],
occiso Lamacho, & hostes in fugam compulit, &
10 socios obsidione liberauit. Sed cum Athenien-
ses à bello terrestri in nauale se transtulissent [24],
Gylippus classem Lacedaemone [25] cum auxiliis
11 arcessit [26]; quo cognito [27], & [28] ipsi Athenienses
in locum amissi ducis Demosthenem & Euryme-
12 donta, cum supplemento [29] copiarum mittunt:
Peloponnesii quoque communi ciuitatum decre-
to [30], ingentia Syracusanis auxilia misere: &
quasi

14 terrestria. 15 felicia. 16 circumdabant vrbem Syracusas machinis & munitionibus. 17 impediunt etiam, ne alimenta adueherentur hostibus mari, qui in vrbe conclusi erant. 18 debilitati. 19 exemplum, certitudo, imago. 20 cum viderentur Syracusani in magno periculo esse. 21 postquam comparauerat auxilia. 22 ad bellum gerendum. 23 cum tertia vice proelium faceret. 24 conuertissent. 25 ex Lacedaemonia. 26 ad se venire iubet. 27 quod cum Athenienses intellexissent. 28 etiam. 29 augmento, *Recruten.* 30 iuxta decretum.

31 de-

re denuo [21] classe, & robustiore exercitu Lache- & Cariade ducibus, Siciliam petiuere: sed 7 tinienses, siue metu [22] Atheniensium, siue tae- belli, pacem cum Syracusanis, remissis Atheni- sium auxiliis, fecerunt.

21 iterum. 22 quoniam sibi metuebant a consiliis A- niensium.

CAPVT IV.

Nteriecto deinde tempore, cum fides [1] pacis à 1 Syracusanis non seruaretur, denuo legatos A- enas mittunt [2]; qui sordida veste, capillo bar- que promissis [3], & omni squaloris [4] habitu ad isericordiam commouendam acquisito [5], con- nem [6] deformes [7] adeunt: adduntur precibus 2 rymae: & ita misericordem populum supplices ouent, vt damnarentur duces, qui ab iis [9] auxi- deduxerant. Igitur classis ingens decerni- 3 [10]; creantur duces Nicias, & Alcibiades, & La- chus, tantisque viribus Sicilia repetitur [11], vt is terrori essent [12], in quorum auxilia mitteban- . Breui post tempore, reuocato ad reatum [13] 4 Alci-

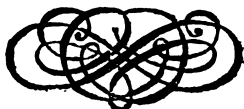
Ea, quae in transactione pacis promissa fuerant. 2 inienses. 3 longis. 4 ita vt toto corpore essent alidi. 5 adhibito, vsurpato. 6 populum. 7 in tam tristi statu. 8 cum legati multis precibus po- um orarent. 9 Catiniensibus. 10 iubetur ex- i. 11 noua expeditio fit in Siciliam. 12 terrorem ferent. 13 propter culpam, ob violata sacra & um diuinum. vide Cornelium Nepotem in Alci- e.

14 ter-

cum; qui inter angustias maris tuentes se [19] Syra-
7 cusanos aggressi fuerant, facile vincuntur. Eury-
medon dux in prima acie [20] fortissime dimicans,
primus cadit [21]: triginta naues, quibus praefuerat,
8 incenduntur. Demosthenes & Nicias, & ipsi vi-
cti exercitum in terram deponunt, tutiorem fu-
9 gam [22] rati [23] itinere terrestri. Ab his relictas
centum triginta naues Gylippus inuasit: ipsos de-
inde insequitur: fugientes partim capit, partim
10 caedit. Demosthenes amisso exercitu, a captiuita-
te, gladio [24] & voluntaria morte se vindicat [25]:
11 Nicias autem ne Demosthenis quidem exemplo,
vt sibi [26] consuleret, admonitus, cladem suorum
auxit dedecore [27] captiuitatis.

LIBER

19 Syracusanos, qui sese tuebantur & hostem expectabant in angusto mari. 20 *in der Auantgarde, in der ersten Linie, im ersten Treffen.* 21 occiditur. 22 fore. 23 putantes. 24 per gladium, quo se ipsum interfecit. 25 liberauit. 26 suae saluti, suo honori. 27 per dedecus.

...magno ... us successit Tissaphernis opera.
...ades statum reip. mutat, deinde classe instru...
...n bellum pergit aduersus Lacedaemonios.
...es pugna & praeclara de Lacedaemoniis victis
Alcibiade reportata victoria. Is desideratus
...ibus fuit Athenas reuersus summa cum omnium
...itia excipitur.
...aemonii Persarum freti auxilio exercitum Athe-
...sium in Asia sparsum opprimunt. Alcibiades ob
male gestam veritus populi impetum denuo in
...ntarium exilium proficiscitur.
Alcibiadis successor inualidos & nouos milites
...us infeliciter rem gerit, & nauali praelio supe-
...s concedit ad Euagoram.
...iensium tot cladibus fractorum pusillanimitas.
...aemonii victores vrbe Athenarum deditione po-
...tur. Lysander statum reip. mutat: inde XXX
...inni, & caedes Alcibiadis.
...menes tyrannorum vnus vir moderatus, a colle-
...rucidatur. Thrasybulus remp. collapsam re-
...it, & praelio commisso XXX tyrannorum satel-
...tes Critiam & Hippolochum mactat.
...bulus populares fugientes placide reuocat: su...

tum bellum erumpente, Artaxerxes [illegible] fratre occiso, & victoria & regno potitur.

CAPVT I.

1 DVm Athenienses in Sicilia bellum per biennium cupidius quam felicius [1] gerunt, interim concitor [2] & dux eius Alcibiades absens Athenis insimulatur [3], mysteria Cereris Initiorum sacra [4], nullo [5] magis quam silentio solen-
2 nia [6], enunciauisse [7]. Reuocatusque a bello ad iudicium, siue conscientiam [8], siue indignitatem [9] rei non ferens, tacitus [10] in exilium Elidem pro-
3 fectus est. Inde vbi non damnatum se tantum, verum etiam diris per omnium sacerdotum religiones deuotum cognouit [11], Lacedaemona se
4 contulit: ibique regem Lacedaemoniorum impellit, turbatis [12] Atheniensibus aduerso Siciliae
5 praelio vltro bellum inferre. Quo facto, omnia Graeciae regna velut ad extinguendum commune

1 Maiori cum cupiditate quam felicitate. 2 suasor, auctor. 3 accusatur. 4 cultum diuinum, qui Cereri erat sacer, & quo initiabantur aut instruebantur certi homines. 5 ritu, ob nullam aliam rem. 6 quorum solennitas & religio cumprimis consistit in taciturnitate & silentio eorum, quae in istis sacris fieri solebant. 7 *hette es ausgeplaudert*. 8 quoniam sciebat, se id fecisse. 9 iniuriam sibi factam. 10 clam. 11 postquam intellexit, se non modo fuisse damnatum in iudicio, sed etiam ab omnibus sacerdotum ordinibus publicis exsecrationibus affectum. 12 quoniam in summa confusione essent Athenienses, propter infelix bellum in Sicilia.

13 in

icendium, concurrunt. Tantum odium 6
nienses immoderati imperii crudelitate con-
rant [13]. Darius quoque rex Persarum, me- 7
paterni auitique in [14] hanc vrbem odii, fa-
um Lacedaemoniis per Tissafernem praefe-
Lydiae societate [15], omnem sumtum belli
cetur. Et erat hic quidem titulus [16] cum 8
cis coeundi [17]: re autem vera timebat, ne vi-
[18] Atheniensibus ad se [19] Lacedaemonii arma
ferrent. Quis igitur miretur, tam floren- 9
Atheniensium opes [21] ruisse, cum ad oppri-
lam vnam vrbem, totius Orientis vires con-
rent; Non tamen inerti [22], neque incruento 10
ere [23] bello [24], sed proeliati ad [25] vltimum vi-
s etiam interdum, consumti [26] magis fortu-
arietate [27], quam victi sunt. Principio [28] belli 11
es ab his [29] etiam socii desciuerant, vt [30] fit:
[31] se fortuna, eodem [32] etiam fauor hominum
iat.

CAPVT

---

in se accersiuerant, excitauerant. 14 contra. 15
re, *Allianz*. 16 praetextus. 17 faciendi socie-
t. 18 postquam victi essent Athenienses. 19
m & Persiae regnum. 20 magnam, egregiam. 21
etiam. 22 pigro. 23 victi sunt. 24 fortiter sese
unt Atheniense in eo bello, & multum negotii ho-
dederunt. 25 vsque ad. 26 debilitati. 27 vi-
inconstantia. 28 principio. 29 Atheniensibus.
od plerumque fieri solet. 31 ad quam partem. 32
m quoque partem.

1 Exci-

CAPVT II.

1 ALcibiades quoque motum [1] aduersus pat
bellum non gregarii militis opera [2], sed
2 peratoriis [3] virtutibus adiuuat. Quippe
ptis quinque nauibus in Asiam contendit [4], &
butarias [5] Atheniensium ciuitates, aucto
3 nominis sui, ad defectionem compellit [6]. Sci
enim domi clarum, nec exilio videbant fa
minorem [7]; nec tam ablatum [8] Athenien
ducem, quam Lacedaemoniis traditum;
4 que cum amissis imperia pensabant [9]. Sed
Lacedaemonios virtus [10] Alcibiadis plus im
5 quam gratiae [11] contraxit [12]. Itaque cum
cipes [13] velut aemulum gloriae suae int
endum insidiis mandassent [14], cognita re [15]
cibiades per vxorem Agidis regis, quam adu
cognouerat, ad Tissafernem praefectum Da
gis profugit; cui se celeriter officii comita

1 Excitatum. 2 per operam. 3 quae in Im
re seu belli duce esse debent. 4 proficiscitur.
tributum annuum Atheniensibus soluebant. 6
mouet. 7 sciebant enim illae ciuitates, quod
biades, qui in patria sua clarus fuisset, nihil amisi
sua dignitate. 8 fuisse. 9 quamuis apud Athe
imperium amisisset Alcibiades, tamen cogitabant
dem apud Spartanos aeque magnum factum esse.
titudo. 11 amoris, gratitudinis. 12 excitauit,
13 primarii apud Spartanos viri. 14 iussissent A
dem interfici. 15 cum Alcibiades has insidi
telexisset.

gratia insinuauit 16. Erat enim 6
flore 17, & formae veneratione, nec
oquentia, etiam inter Athenienses, insi-
d in conciliandis amicitiarum studiis; 7
retinendis, vir melior 18: quia morum
umbra eloquentiae primo 19 latebant.
ersuadet Tissaferni, *ne tanta stipendia* 20 8
Lacedaemoniorum praeberet. Vocandos 9
n partionem 21 *muneris Ionios, quorum pro*
ae, cum tributa Atheniensibus penderent 22,
susceptum sit. Sed nec auxiliis nimis eni- 10
Lacedaemonios iuuandos: Quippe memorem
libera 24; *alienam* 25 *se victoriam, non suam*
uere; Et eatenus 26 *bellum sustinendum, ne* 11
pia 27 *deseratur. Nam regem Persarum, dis-*
tientibus 28 *Graecis, arbitrum pacis ac belli*
re; & quos 29 *suis* 30 *non posset* 31, *ipsorum ar-*
mis

16 cuius amorem Alcibiades sibi statim conciliauit per comitatem officiorum & facilitatem obsequii. 17 in florente aetate, & formam corporis venerabilem habebat. 18 rectius & facilius sciebat amicos sibi parare, quam amicitiae fidem conseruare. 19 in primis amicitiae initiis. 20 tantos sumtus belli. 21 etiam Ionios mereri partem huius doni regii. 22 exsoluerent. 23 diligenter, studiose. 24 Tissafernem. 25 se, Tissafernem, facere, vt Lacedaemonii vincerent hostes suos, cum interim ad se nulla redundaret inde vtilitas. 26 ita, in so ferne. 27 ob inopiam propter nimiam liberalitatem, bellum deferatur. 28 quamdiu Graeci ciuile bellum inter se gererent. 29 Graecos. 30 armis, Persicis militibus. 31 vincere.

nienses fuit. In eo bello maior pars exercitus, & omnes ferme hostium duces caesi: naues LXXX
3 captae. Interiectis quoque diebus 3, cum bellum Lacedaemonii à mari in terram transtulis-
4 sent, iterato 4 vincuntur. His malis 5 fracti 6, pacem petiere: quam ne acciperent, opera 7 eorum effectum est, quibus ea res 8 quaestum 9 prae-
5 stabat. Interea & Syracusanorum auxilia illatum à Carthaginensibus Siciliae bellum, do-
6 mum reuocauit 10: quibus rebus destitutis 11 Lacedaemoniis, Alcibiades cum classe victrici Asiam vastat: multis locis proelia facit: vbique victor
7 recipit 12 ciuitates, quae defecerant: nonnullas capit & imperio Atheniensium adiicit: atque ita prisci nauali gloria vindicata 13, adiecta etiam laude terrestris belli, desideratus 14 ciuibus suis
8 Athenas reuertitur. His omnibus praeliis ducentae naues hostium, & praeda ingens capta 15.
9 Ad hunc redeuntis exercitus, triumphum, effusa 16 omnis

3 post paucos dies. 4 iterum altera vice. 5 cladibus, calamitate. 6 debilitati. 7 per consilia. 8 discordia ciuilis in Graecia. 9 vtilitatem, diuitias. 10 bellum illud, quod Carthaginenses intulerant Siciliae, permouit Syracusanos, vt sua auxilia a Lacedaemoniis domum reuocarent. 11 cumque adeo Lacedaemonii desererentur vndique. 12 occupat. 13 postquam adeo restituerat Atheniensibus priscam gloriam in re nauali, & iisdem quoque comparauerat laudem belli terrestris feliciter gesti. 14 postquam ciues magno desiderio adventum eius diu expectauerant. 15 fuit. 16 magno cum desiderio videndi exercitum victorem tota exiuit ciuitas.

17 fa-

rentis [16] *iura populi*, [17] *ni ipsi* [18] *redderent*.

unciatione optimates [19] territi, primo vr- 8
ıdere Lacedaemoniis tentauere [20]: dein
ıequissent, in exilium profecti sunt. Igi- 9
biades, intestino malo patria liberata [21],
[22] cura classem instruit; atque ita in bel-
ersus Lacedaemonios pergit [23].

eniensses, quibus periculum belli imminebat, ırabant salutem suam quam dignitatem. 9 ae administratio. 10 senatus. 11 ex innata .sibus. 12 ageret. 13 acerbitatem, immode , crudelitatem. 14 dum singuli attribuere ɔant imperium. 15 statim. 16 a senatu, qui : ex quadringentis viris. 17 nisi. 18 sena- 9 senatores. 20 voluerunt. 21 postquam iberauerat ab intestina discordia. 22 cum sum- proficiscitur.

CAPVT IV

opem interdixerant, eum, si queant 32, in coelo
16 posuisse cupiunt. Explent 33 contumelias honoribus, detrimenta muneribus, exsecrationes precibus.
17 Non Siciliae illis aduersa pugna in ore est 34, sed Graeciae victoria: non classes per illum amissae, sed acquisitae 35: nec Syracusarum, sed Ioniae
18 Hellespontique meminerunt. Sic Alcibiades nunquam mediocribus, nec in offensa, nec in fauore studiis 36 suorum exceptus est.

32 potuissent. 33 compensant. 34 non iam amplius loquuntur de aduersa pugna in Sicilia. 35 victae & occupatae seu captae. 36 Alcibiades expertus est maximum odium, & maximum quoque amorem suorum ciuium.

CAPVT V.

1 DUm haec aguntur a Lacedaemoniis, Lysander classi belloque praeficitur; & in locum Tissafernis, Darius rex Persarum filium suum Cyrum Ioniae Lydiaeque praeposuit: qui Lacedaemonios auxiliis opibusque 1 ad spem fortunae
2 prioris erexit 2. Aucti igitur viribus 3, Alcibiadem cum centum nauibus in Asiam profectum, dum 4 agros 5 longa 6 pace diuites, securius 7 populatur 8, & praedae dulcedine sine insidiarum metu sparsos milites habet, repentino aduentu oppres-

1 [illegible], pecuniis. 2 excitauit. 3 cum itaque Lacedaemonii maiorem potentiam accepissent. 4 [illegible] ades. 5 prouincias. 6 per longam. 7 minore [illegible] quam quidem decebat. 8 vastat.

9 vice-

& vt ipſam Vicam[illegible] nec minus admi[illegible]
uae [19] pro patria, nec minus admi[illegible] excuſantes
ſu conſul contra [21] geſſerit, excuſantes
[illegible]tum prouocatumque feciſſe. Enim 12
tantum in vno viro fuiſſe momen-
[illegible]t maximi imperii ſubuerſi, & rur-
[illegible]cepti auctor eſſet; & vnde [25] ſtetiſſet, eo [26]
[illegible]ria transferret; fieretque cum eo mira
[illegible]ſus fortunae inclinatio [27]. Igitur omni- 13
[illegible] humanis tantum, verum & diuinis eum
[illegible]ibus onerant [28], certant ſecum ipſi, vtrum
[illegible]elioſius eum expulerint, an reuocauerint
[illegible]ntius [29]. Ipſos illi [30] deos gratulantes 14
[illegible]obuiam, quorum exſecrationibus erat [31]
[illegible]us. Et cui paulo ante omnem humanam 15
opem

[illegible]ſcentem. [25] Deam. [29] geſſe-
[32] ipſe populus excu- di-

non mulieres sexus imbecillitas domi tenet: adeo ad omnem aetatem tanti mali sensus penetraue-
6 rat[10]. In foro deinde coeunt: atque ibi perpeti[11] nocte fortunam publicam questibus iterant[12].
7 Alii fratres, aut filios, aut parentes deflent, cognatos alii, alii amicos[13] cognatis cariores, & cum priuatis[14] casibus querelam publicam miscent:
8 *iam se ipsos*[15], *iam ipsam patriam perituram, miseriorem que incolumium*[16], *quam amisso-*
9 *rum*[17] *fortunam*[18] *indicantes: sibi quisque ante oculos obsidionem, famem, & superbum victo-*
10 *remque hostem proponentes: iam ruinam vrbis &*
11 *incendia, iam omnium captiuitatem & miserrimam seruitutem recordantes*[19]: *feliciores prorsus priores vrbis ruinas ducentes, quae inco-*
12 *lumibus filiis parentibusque, tectorum tantum ruina taxatae sint*[20]. *Nunc autem non classem, in quam sicuti pridem*[21], *confugiant*[22], *superesse; non exercitum, cuius virtute seruati*[23] *pulchriora possent moenia extruere.*

10 vsque adeo omnis sexus & aetatis homines per nuntium de hac calamitate erant perterriti. 11 tota. 12 saepius queruntur de sua infelicitate. 13 qui interdum solent cariores esse quam amici. 14 domesticis calamitatibus. 15 esse perituros. 16 eorum, qui adhuc in viuis essent. 17 mortuorum. 18 statum, conditionem. 19 cogitantes, expendentes. 20 putabant, superiorem ruinam vrbis longe fuisse feliciorem, quoniam tecta tantum siue domus ab hostibus incensae fuissent, saluis parentibus liberisque. 21 olim in bello Persico. 22 confugere possint. 23 per cuius exercitus fortitudinem si seruarentur.

CAPVT

ra, pacem petiuere: quae an dari debe-
nter Spartanos sociosque deliberatum.
lti delendum 9 Atheniensium nomen, 4
: incendio consumendam censerent; ne-
Spartani ex duobus Graeciae oculis al-
ituros 10: pacem polliciti, si demissa Py-
ersus muri brachia 12 deiicerent, naues
re'iquae forent, traderent; resque publi-
:t ipsis 13 xxx rectores acciperet. In has 6
aditam sibi vrbem, Lacedaemonii for-
15 Lysandro tradiderunt. Insignis hic 7
6 expugnatione Athenarum, & morte
Darii

---

ieranti. 2 in maximam famis necessitatem
. 3 *Prouiant, Lebens Mitteln.* 4 in vrbe.
6 curauerant hostes. 7 calamitatibus.
ieratum. 9 esse prorsus. 10 Spartani di-
nolle eruere alterum oculum Graeciae,

non mulieres sexus imbecillitas domi tenet: adeo ad omnem aetatem tanti mali sensus penetraue-
6 rat [10]. In foro deinde coeunt: atque ibi perpeti [11] nocte fortunam publicam questibus iterant [12].
7 Alii fratres, aut filios, aut parentes deflent, cognatos alii, alii amicos [13] cognatis cariores, & cum priuatis [14] casibus querelam publicam miscent:
8 *iam se ipsos [15], iam ipsam patriam perituram, miserioremque incolumium [16], quam amisso-*
9 *rum [17] fortunam [18] indicantes: sibi quisque ante oculos obsidionem, famem, & superbum victo-*
10 *remque hostem preponentes: iam ruinam vrbis &*
11 *incendia, iam omnium captiuitatem & miserrimam seruitutem recordantes [19]: feliciores prorsus priores vrbis ruinas ducentes, quae inco-*
12 *lumibus filiis parentibusque, tectorum tantum ruina taxatae sint [20]. Nunc autem non classem, in quam sicuti pridem [21], confugiant [22], superesse; non exercitum, cuius virtute seruati [23] pulchriora possent moenia extruere.*

10 vsque adeo omnis sexus & aetatis homines per nuntium de hac calamitate erant perterriti. 11 tota. 12 saepius queruntur de sua infelicitate. 13 qui interdum solent cariores esse quam amici. 14 domesticis calamitatibus. 15 esse perituros. 16 eorum, qui adhuc in viuis essent. 17 mortuorum. 18 statum, conditionem. 19 cogitantes, expendentes. 20 putabant, superiorem ruinam vrbis longe fuisse feliciorem, quoniam tecta tantum siue domus ab hostibus incensae fuissent, saluis parentibus liberisque. 21 olim in bello Persico. 22 confugere possint. 23 per cuius exercitus fortitudinem si seruarentur.

CAPVT

unera, pacem petiuere: quae an dari debe-
u[8] inter Spartanos sociosque deliberatum.
multi delendum [9] Atheniensium nomen, 4
ique incendio consumendam censerent; ne-
t se Spartani ex duobus Graeciae oculis al-
eruturos[10]: pacem polliciti, si demissa Py- 5
[11] versus muri brachia [12] deiicerent, naues
tae reliquae forent, traderent; resque publi-
emet ipsis [13] xxx rectores acciperet. In has 6
[14] traditam sibi vrbem, Lacedaemonii for-
m [15] Lysandro tradiderunt. Insignis hic 7
& [16] expugnatione Athenarum, & morte
Darii

Desperanti. 2 in maximam famis necessitatem
lunt. 3 *Prouiant, Lebens Mitteln.* 4 in vrbe.
c. 6 curauerant hostes. 7 calamitatibus.
deliberatum. 9 esse prorsus. 10 Spartani di-
se nolle eruere alterum oculum Graeciae.

Darii regis Persarum, & exilio Dionysii Siciliae
8 tyranni fuit. Mutato statu [17] Athenarum, eti-
9 am ciuium conditio mutatur. Triginta recto-
res reipublicae constituuntur, qui fiunt tyranni:
10 quippe a principio tria millia sibi satellitum statu-
unt [18], quantum ex tot cladibus prope nec ciui-
11 um superfuerat [19]: & quasi paruus hic ad conti-
nendam ciuitatem exercitus esset [20] septingen-
12 tos milites a victoribus accipiunt. Caedes dein-
de ciuium ab Alcibiade auspicantur [21], ne iterum
rempublicam sub obtentu [22] liberationis inuade-
13 ret [23]. Quem cum profectum ad Artaxerxem
Persarum regem comperissent, citato [24] itinere
14 miserunt, qui [25] eum interciperent [26]: a quibus
occupatus [27], cum occidi aperte non posset, viuus
in cubiculo, in quo dormiebat, crematus est.

17 postquam status mutatus fuerat. 18 seligunt, iubent sibi dari. 19 cum tamen vix tot ciues in vrbe superessent post tot clades. 20 satis esset, sufficeret. 21 incipiunt. 22 praetextu. 23 posset inuadere. 24 celeri. 25 aliquos, qui. 26 in via. 27 *ertappet*, praeuentus, *eingebeblet*.

CAPVT IX.

1 Liberati hoc vltoris metu [1] tyranni, miseras vr-
bis reliquias caedibus & rapinis exhauriunt [2].
2 Quod cum displicere vni ex numero suo [3] Thera-
meni didicissent, [4] ipsum quoque ad terrorem
omni-

1 A metu, quem habebant, ne forte Alcibiades aliquando vlcisceretur patriam suam. 2 prorsus deuastant & corrumpunt. 3 tyranno. 4 vidissent.

5 Vt

exemplum ... Erat inter exules Thrasybu- 6
strenuus, & domi [11] nobilis; qui auden-
liquid pro patria & pro salute communi,
im periculo [13] ratus [14], adunatis [15] exuli-
ellum Phylen Atticorum finium [16] occu- 7
deerat [17] quarundam ciuitatium tam cru-
ius miserantium fauor. [18] Itaque Isinenias 8
orum princeps etsi publicis [19] non poterat,
o tamen viribus adiuuabat [21]: & Lysias Sy- 9
is orator, exul tunc, quingentos milites
o suo [22] instructos [23], in auxilium patriae
iis eloquentiae [24] misit. Fit itaque aspe- 10
rum

---

alii exemplum sibi caperent ex eius morte. 6 exsulum. 7 per mandatum. 8 Athenien- itaneum exilium profectos. 9 vrbem. 10 11 Athenis. 12 esse. 13 vitae. 14 pu- postquam collegerat & coniunxerat exsules. ... us Atticis situm. 17 exsulibus. 18 quae-

rum 25 proelium: sed cum hinc 26 pro patria fu
mis viribus, inde 27 pro aliena dominatione se
11 rius 28 pugnaretur, tyranni vincuntur: victi
vrbem refugerunt, quam exhaustam caedib
suis etiam armis spoliant. Deinde cum omn
12 Athenienses proditionis suspectos haberent, dem
grare eos ex vrbe iubent & in brachiis muri, qu
diruta fuerant, habitare 29, extraneis 30 mili
13 bus imperium tuentes. Post haec Thrasybulu
corrumpere 31, imperii societatem pollicent s, c
14 nantur: quod cum non contigisset 32, auxilia a L
cedaemoniis petiuere: quibus accitis 33, iterato
15 proeliantur. In eo bello Critias & Hippolochi
omnium tyrannorum saeuissimi, cadunt 35.

25 pertinax, crudele. 26 ex parte Atheniensi
exsulum. 27 ex parte tyrannorum. 28 non se
caute. 29 iusserunt expulsos ciues. 30 peregrin
31 per pecuniam & premissos honores. 32 cum Thr
sybulus non passus esset se corrumpi. 33 cumque a
xilia accepissent a Lacedaemoniis. 34 altera vice.
interficiuntur.

CAPVT X.

1 CEteris victis, cum exercitus eorum, ex quib
maior pars Atheniensium erat, fugeret, ma
2 gna voce Thrasibulus exclamat, *Cur* 1 *se* 2 *vict*
rem fugiant potius, quam vt vindicem 3 *commu*
3 *nis libertatis adiuuent? Ciuium illam memini*
ris

1 Athenienses. 2 Thrasybulum. 3 assertorem, re
stauratorem.

ans libertatem. his vocibus 9 tantum 5
n est [10], vt reuersus in vrbem exercitus,
nos emigrare Eleusina iuberet, substi-
n [11], qui [12] remp. ubl. regerent : qui, nihil 6
prioris dominationis territi, eandem
delitatis aggressi sunt [13]. Cum haec 7
nunciatur Lacedaemone [14], in bellum
es exarsisse [15] : ad quod [16] comprimen-
sanias rex mittitur : qui misericordia [17] 8
ulli permotus, patriam miseris ciuibus
& decem tyrannos ex vrbe Eleusina mi-
teros iubet. Quibus rebus cum pax 9
t, interiectis diebus [18], repente tyranni
non

---

minerint, suum, Thrasybuli, exercitum
ex hostibus sed ex ciuibus. 5 tyrannis
im. 6 eos. 7 quod commilitones fuis-
illis. 8 Thrasybulo. 9 sermonibus.
fecit Thrasybulus. 11 & constituti fue-

non minus restitutos exules, quam se in exili
actos indignantes [19], quasi vero aliorum liber
sua [20] seruitus esset; bellum Atheniensibus
10 ferunt: sed ad colloquium, veluti dominatior
recepturi [21], progressi, per insidias comprehensi
vt pacis victimae [23] trucidantur: populus, quem
11 migrare iusserant [24], in vrbem reuocatur. At
ita per multa membra [25] ciuitas dissipata, in vn
12 tantum corpus redigitur; &, ne qua dissensiō
ante actis [26] nasceretur [27], omnes iureiurando
stringuntur [28], discordiarum obliuionem sc
13 Interea Thebani Corinthiique legatos ad La
daemonios mittunt; qui ex manubiis [29] port
nem praedae communis belli periculique pe
14 rent. quibus negatis [30], non quidem aperte b
lum aduersus Lacedaemonios decernunt:
tacitis animis tantam iram concipiunt, vt sub
se [31] bellum intelligi posset.

19 non solum tyranni aegre ferebant, quod ipsi ess ex vrbe eiecti, sed etiam, quod ciues hactenus exsu fuissent in vrbem restituti. 20 tyrannorum. 21 d quasi volebant administrationem reipublicae iterum a re. 22 tanquam. 23 per quas veluti posset pax e firmari. 24 quem tyranni ex vrbe eiecerant in ex lium. 25 per tot tyrannos. 26 ex his quae hacte acta fuerant. 27 oriretur. 28 sese obligant. 29 praeda ab hostibus capta. 30 cum vero repulsam tu sent, & Lacedaemonii dixissent, se nolle ipsius dare p tem praedae. 31 proxime fore.

CAPV'

CAPVT XI.

ere tempore Darius rex Perſarum mo- 1
taxerxe & Cyro filiis relictis [1]. Re- 2
erxi, Cyro ciuitates, quarum prae-
teſtamento legauit [2]. Sed Cyro iu- 3
s, iniuria [3] videbatur. Itaque oc-
ius fratrem bellum parabat. Quod 4
um Artaxerxi eſſet, acerſitum [4] ad
innocentiam diſſimulatione belli ſi-
compedibus aureis vinxit; interfeciſ-
mater prohibuiſſet. Dimiſſus igitur 5
on occulte bellum, ſed palam; nec
tionem, ſed aperta profeſſione [6] pa-
auxilia vndique contrahit. Lace- 6
emores, Athenienſi bello [7] enixe [8] ſe-
diutos [10], velut ignorantes, contra
n pararetur, decernunt auxilia Cyro
bi res [11] eius exegiſſet: quaerentes 7
gratiam [12], & apud Artaxerxem, ſi
ae patrocinia [13], cum nihil aduerſus
ecreuiſſent. Sed cum in bello fors 8
ique fratrem pugnae obtuliſſet [14],
prior

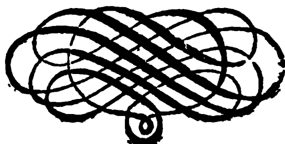
m reliquerat filios. 2 conſtituit, dedit.
ontra aequitatem eſſe. 4 venire ad ſe
5 qui ſimulabat ſe eſſe innocentem. 6
Cyrus, ſe parare bellum. 7 in bello. 8
9 Cyri. 10 fuiſſe, auxilium accepiſſe.
12 amorem, beneuolentiam. 13 ſecuri-
linem, fauorem. 14 ſed cum fortuna
ratrem ad proelium coëgiſſet.

15 ...

9 prior Artaxerxes a fratre vulneratur; quem cum equi fuga periculo subtraxisset [15]; Cyrus a cohorte regia oppressus, interficitur. Sic victor Artaxerxes, & proeda fraterni belli, & exercitu potitur.
10 In eo proelio decem millia Graecorum in auxilio Cyri fuere. quae & in cornu [16], in quo steterant, vic.runt; & post mortem Cyri, neque armis a tan-
11 to .xercitu vinci, neque dolo capi potuerunt; revertentesque inter tot indomitas nationes, & barbaras gentes, per tanta itineris spatia [17] virtute [18] se vsque [19] terminos patriae defenderunt.

LIBER

15 cum vero equi celeritas Artaxerxem e periculo liberasset. 16 ala in ea parte exercitus. 17 longitudinem. 18 per fortitudinem suam. 19 ad

udo sustentat.

ises Iphicratem & Cononem Lacedaemoniis op-nt. Athenae ex Lacedaemoniorum spoliis in-'antur.

pax a rege Persarum indicta, quam Lacedae-magno suo malo turbant.

Lacedaemonios lacessunt, unde dubia Martis t pugna ad Mantineam.

ndae fortissimi Thebanorum Ducis interitus, :ium.

raeciae labes post Epaminondae excessum.

CAPVT I.

:monii, more [1] ingenii humani, quo 1
ıbent, eo ampliora [2] cupientes, non
:cessione Atheniensium opum vires sibi
, totius Asiae imperium affectare 4
sed maior pars 5 sub regno Persarum

lustria exornat 4: sed nauibus exercit
fortissimis quibusque in Asiae population
5. Armantur tamen senes, aut impub
eri & numerus militum sine exercitus rob
oletur 6. Sed non magnam bello morar
fecit imbellis 7: caeduntur passim, aut fugi
capiuntur: tantaque strages, aut occisorum
captiuorum fuit, vt Atheniensium deletum
imperium tantum, verum etiam nomen vide
ir. Quo proelio perditis & desperatis rebus 8,
tantam inopiam rediguntur, vt consumta
ilitari aetate 9, peregrinis ciuitatem 10, seruis
bertatem, damnatis impunitatem 11 darent.
x qua colluuione 12 hominum conscripto 13 exer
itu, domini 14 antea Graeciae, vix libertatem
uebantur. Iterum tamen fortunam maris ex
periendam 15 decernunt. Tanta virtus 16 ani
morum erat, vt, cum paulo ante salutem 17 despe
rauerint; nunc non desperent victoriam. Sed neque

3 cum maxima. 4 instruit. 5 naues autem ... poterant armari militibus, quoniam magnus fortissimorum virorum numerus amissus erat in populatione Asiae. 6 aderant quidem multi milites, sed robur & fortitudo ipsis deerat. 7 aetas imbecillis non permittebat, vt senes hi ac pueri diu in bello permanerent. 8 cumque adeo in hoc proelio victi Athenienses in desperationem coniicerentur. 9 postquam illi omnes perierant, qui ad bellum idonei fuerant. 10 ius ciuitatis. 11 libertatem a poena. 12 *liederlichem Mischmasch.* 13 cum exercitus esset comparatus. 14 illi, qui paullo ante domini fere totius Graeciae fuerant. 15 *experiri.* 16 alacritas, fiducia, fortitudo. 17 de

CAPVT II.

;ognitis, Lacedaemonii & [2] ipsi a rege Ac- 1
ti Hercynione auxilia naualis belli per
etunt, a quo centum triremes, & sex-
llia modiorum [3] frumenti missa · a cete- 2
re sociis ingentia auxilia contracta sunt.
) exercitui, & contra tantum ducem[4], dee- 3
is [5] imperator. Itaque postulantibus 4
gesilaum ducem, regem tunc Lacedae-
m : propter responsum oraculi Delphici,
daemonii, an eum summae rei [7] praepo-
eliberauerunt; quibus futurus imperii 5
inciabatur [8], cum [9] regium claudicasset
a [10]: erat [11] enim pede claudus. Ad po- 6
statuerunt, melius esse incessu regem,
.quam

2 ma 3 industria exornat 4: sed nauibus exerc
decerat, fortissimis quibusque in Asiae populati
3 amissis 5. Armantur tamen senes, aut impu
res pueri & numerus militum sine exercitus ro
4 re expletur 6. Sed non magnam bello mo
aetas fecit imbellis 7: caeduntur passim, aut fi
entes capiuntur: tantaque strages, aut occisor
aut captiuorum fuit, vt Atheniensium delet
non imperium tantum, verum etiam nomen v
5 retur. Quo proelio perditis & desperatis rebu
ad tantam inopiam rediguntur, vt consu
militari aetate 9, peregrinis ciuitatem 10, se
libertatem, damnatis impunitatem 11 dar
6 Ex qua colluuione 12 hominum conscripto 13 ex
citu, domini 14 antea Graeciae, vix libertat
7 tuebantur. Iterum tamen fortunam maris
8 periendam 15 decernunt. Tanta virtus 16 a
morum erat, vt, cum paulo ante salutem 17 des
9 rauerint; nunc non desperent victoriam,
ne

3 cum maxima. 4 instruit. 5 naues autem
poterant armari militibus, quoniam magnus fortissi
rum virorum numerus amissus erat in populatione A
6 aderant quidem multi milites, sed robur & fort
do ipsis deerat. 7 aetas imbecillis non permi
bat, vt senes hi ac pueri diu in bello permaner
8 cumque adeo in hoc proelio victi Athenie
in desperationem coniicerentur. 9 postquam
omnes perierant, qui ad bellum idonei fuerant.
ius ciuitatis. 11 libertatem a poena. 12 *liederlic*
Mischmasch. 13 cum exercitus esset comparatus.
illi, qui paullo ante domini fere totius Graeciae fuer
15 experiri. 16 alacritas, fiducia, fortitudo

) : multa fortiter, multa feliciter agit:
es vaſtat : vrbes expugnat, & quaſi 17
uaedam cuncta proſternit. Quibus
Lacedaemonii, ad patriae ſubſidium
1 36 ab Aſia Ageſilaum decernunt.

ater inopiam. 27 fruſtranea eſſe. 28 &
r inopiam pecuniae. 30 cum tamen maio-
tias rex habeat, quam quidem hoſtes. 31
2 vnicum ſaltem miniſtrum, qui pecuniam
, & militibus poſtea diſtribuat. 33 offer-
ium dare. 34 cum itaque Conon acce-
ia. 35 ſtatim incipit bellum. 36 eſſe

CAPVT III.

ſandrus ab Ageſilao proficiſcente dux 1
ctus, ingentem claſſem ſummis vi-
, fortunam belli tentaturus[1]. Nec 2
1 tunc primum[2] cum hoſtium exerci-

rum [25] proelium: sed cum hinc [26] pro patr
mis viribus, inde [27] pro aliena domination
11 rius [28] pugnaretur, tyranni vincuntur:
vrbem refugerunt, quam exhaustam c
suis etiam armis spoliant. Deinde cum
12 Athenienses proditionis suspectos haberen
grare eos ex vrbe iubent & in brachiis mur
diruta fuerant, habitare [29], extraneis [30]
13 bus imperium tuentes. Post haec Thrasy
corrumpere [31], imperii societatem pollicent
14 nantur: quod cum non contigisset [32], auxili
cedaemoniis petiuere: quibus accitis [33], ite
15 proeliantur. In eo bello Critias & Hippo
omnium tyrannorum saeuissimi, cadunt [3

25 pertinax, crudele. 26 ex parte Athen exsulum. 27 ex parte tyrannorum. 28 n caute. 29 iusserunt expulsos ciues. 30 per 31 per pecuniam & promissos honores. 32 cur sybulus non passus esset se corrumpi. 33 cum xilia accepissent a Lacedaemoniis. 34 altera interficiuntur.

CAPVT X.

1 CEteris victis, cum exercitus eorum, ex
maior pars Atheniensium erat, fugere
2 gna voce Thrasibulus exclamat, *Cur [1] se [2]*
rem fugiant potius, quam vt vindicem [3] c
3 *nis libertatis adiuuent? Ciuium illam m*

1 Athenienses. 2 Thrasybulum. 3 assertor staur atorem.

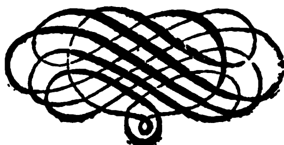
m supereue 7, ...
iderant 6: quibus malis 7 Athe- 3
t longam famem, & assidua suo-
m petiuere: quae an dari debe-
artanos sociosque deliberatum.
ndum 9 Atheniensium nomen, 4
dio consumendam censerent; ne-
ni ex duobus Graeciae oculis al-
, 10: pacem polliciti, si demissa Py- 5
muri brachia 12 deiicerent, naues-
iae forent, traderent; resque publi-
is 13 xxx rectores acciperet. In has 6
am sibi vrbem, Lacedaemonii for-
ysandro tradiderunt. Insignis hic 7.
xpugnatione Athenarum, & morte
Darii

ranti. 2 in maximam famis necessitatem. 4 in vrbe.
... *Lebens Mitteln.* ... calamitatibus.

9 prior Artaxerxes a fratre vulneratur; quem
equi fuga periculo subtraxisset [15]; Cyrus a co
regia oppressus, interficitur. Sic victor Art
xes, & proeda fraterni belli, & exercitu pc
10 In eo proelio decem millia Graecorum in a
Cyri fuere. quae & in cornu [16], in quo stet
vic.runt; & post mortem Cyri, neque armis
11 to exercitu vinci, neque dolo capi potuerunt
vertentesque inter tot indomitas nationes, &
baras gentes, per tanta itineris spatia [17] virt
se vsque [19] terminos patriae defenderunt.

L

15 cum vero equi celeritas Artaxerxem e pe
liberasset. 16 ala in ea parte exercitus. 17 lo
dinem. 18 per fortitudinem suam. 19 ad

ortitudo sustentat.
henienses Iphicratem & Cononem Lacedaemoniis op-ponunt. Athenae ex Lacedaemoniorum spoliis in-staurantur.
eciae pax a rege Persarum indicta, quam Lacedae-monii magno suo malo turbant.
hani Lacedaemonios lacessunt, vnde dubia Martis lea. & pugna ad Mantineam.
minondae fortissimi Thebanorum Ducis interitus, t elogium.
us Graeciae labes post Epaminondae excessum.

CAPVT I.

edaemonii, more [1] ingenii humani, quo 1
ra habent, eo ampliora [2] cupientes, non
iti, accessione Atheniensium opum vires sibi
atas [3], totius Asiae imperium affectare [4]
unt; sed maior pars [5] sub regno Persarum
Itaque Hercylides dux in hanc [6] militi- 2
ctus, cum videret sibi aduersus duos prae-

nde 27 pro ...
tur, tyranni vincu...
ugerunt, quam exhaustam ...
armis spoliant. Deinde cum ...
ses proditionis suspectos haberent, ...
ex vrbe iubent & in brachiis muri, ...
erant, habitare 29, extraneis 30 ...
erium tuentes. Post haec Thrasybulo ...
pere 31, imperii societatem pollicentur ...
: quod cum non contigisset 32, auxilia a L...
moniis petiuere: quibus accitis 33, iterato ...
antur. In eo bello Critias & Hippolochus ...
ium tyrannorum saeuissimi, caduntur 35.

pertinax, crudele. 26 ex parte Atheniensium ... 27 ex parte tyrannorum. 28 non satis ... 29 iusserunt expulsos ciues. 30 peregrinis ... per pecuniam & promissos honores. 32 cum Thra... ulus non passus esset se corrumpi. 33 cumque ... ia accepissent a Lacedaemoniis. 34 altera vice. 35 ... terficiuntur.

CAPVT X.

... vt ...
...at bellum in-
...tionis, legum. 4
...olti per tot bella
...ulsum ciuium, ſi
...ilant ſibi & patri-
...vocibus 9 tantum 5
...vrbem exercitus,
...na iuberet, ſubiti-
...regerent: qui, nihil 6
...nis territi, eandem
...ſima 13. Cum haec 7
...aemone 14, in bellum
...ad quod 16 comprimen-
...tur: qui miſericordia 17 8
... patriam miſeris ciuibus
...nos ex vrbe Eleuſica mi-
... Quibus rebus cum pax 9
...s diebus 18, repente tyranni
non

...ſuum, Thraſybuli, exercitum
...bus ſed ex ciuibus. 5 tyrannis
...eos. 7 quod commilitones fuiſ-
... 8 Thraſybulo. 9 ſermonibus.
...hraſybulus. 11 & conſtituti fue-
...i, in locum tyrannorum. 12 de-
...de magnam crudelitatem exercuerunt,
...ail li tyranni. 14 in vrbe. 15 quod
... graue inceperint. 16 bellum.
... erga populum exſulem. 18 poſt
19 non

4 militum aemulatio [5] fuit. Nam & ipse dux Co-
5 non non tam Persis, quam patriae studebat [6] &
sicut afflictis Atheniensium rebus [7], auctor amis-
sae dominationis fuerat; sic volebat idem [8] habe-
ri [9] redditae [10]; patriamque [11] vincendo recipere [12],
6 quam victus amiserat: eo [13] speciosius, quod [14] ne
ipsorum quidem Atheniensium, sed alieni [15] im-
perii viribus [16] dimicet [17], pugnaturus [18] periculo
regis, victurus praemio patriae: gloriamque di-
versis [19] artibus, quam priores ciuitatis suae du-
7 ces consecuturus: quippe illos [20] vincendo [21] Per-
sas, patriam defendisse: se [22] Persas victores faci-
8 endo, restituturum patriam esse. Porro Pi-
sandrus pro [23] coniunctione Agesilai, etiam
virtutum aemulator erat; contendebatque [24], ne
a rebus gestis eius [25], & gloriae splendore decede-
ret; neue tot [26] bellis ac seculis quaesitum impe-
rium,

5 altera pars alteram magno studio vincere aude-
bat. 6 non tam pugnabat pro Persis, quam pro patria
sua. 7 cum fortuna Atheniensibus aduersa esset. 8
ipse, Conon. 9 putari, existimari. 10 auctor reddi-
tae dominationis. 11 volebat. 12 occupare. 13 &
eius voluntas eo speciosior erat. 14 quoniam. 15
extranei, Persici. 16 cum viribus. 17 bellum gerat.
18 ita vt pugnare posset cum regis periculo, & vincere
etiam posset hostes, cum vtilitate patriae, tanquam in
praemium victoriae. 19 per longe alias artes. 20
pri[illegible]es Atheniensium duces. 21 cum vicissent Persas.
22 C[illegible]em. 23 quoniam coniunctus erat cum
A[illegible] eius virtutes aemulari & imitari
[illegible]. 24 & [illegible]debat. 25 Agesilai. 26 per tot bella.
27 tem.

enis momenti [27] culpa [28] subuerteret [29]. 9
militum & omnium regum cura erat;
aior sollicitudo cruciabat [30], non tam ne
ssitas opes [31] amitterent, quam ne pristi-
thenienses reciperent. Sed quando ma- 10
lium fuit, tanto & [33] clarior victoria Cono-
icti Lacedaemonii fugam capessunt [34], 11
a hostium Athenis [35] deducuntur: populo
dignitate conditio seruilis eripitur [36]:
quoque ciuitates recipiuntur [37].

nporis. 28 per culpam, siue infelix praelium. riculum & ruinam coniiceret. 30 vexabat. iam. 32 opes. 33 etiam fuit. 34 capiunt, 35 ex vrbe Athenarum. 36 cumque dignitas esset populo, idem liberatur a seruitute Lacedorum. 37 ab Atheniensibus.

CAPVT IV.

initium Atheniensibus resumendae po- 1
iae, & Lacedaemoniis habendae finis fu-
nque velut [2] cum imperio etiam virtutem 2
ent, contemni a finitimis coepere. Pri- 3
r Thebani auxiliantibus Atheniensibus,
his [3] intulere: quae ciuitas [4] ex infimis 4
ntis, virtute [5] Epaminondae ducis, ad
perii Graeciae erecta est [6]. Fit itaque ter- 5
re-

ost hoc proelium Athenienses recipere coepe- potentiam, & potentia Lacedaemoniorum pere suum finem. 2 non secus ac si simul cum 3 Lacedaemoniis. 4 Thebanorum. 5 per seu fortitudinem. 6 ausa est spem concipere ndo totius Graeciae imperio.

7 &

Artaxer... periculo subtra... Sic vi...
... fuga periculo, interficitur. ... exercitu ...
...gia oppressus, interficitur. belli, & exercitu ...
...es, & proeda fraterni Graecorum in auxi...
...n eo proelio decem millia Graecorum [16] in quo steter...
Cyri fuere. quae & in cornu [16], in quo steter...
vicerunt; & post mortem Cyri, neque armis a ta...
...to exercitu vinci, neque dolo capi potuerunt; ...
vertentesque inter tot indomitas nationes, & bar...
baras gentes, per tanta itineris spatia [17] virtute ...
se vsque [19] terminos patriae defenderunt.

LIBE...

15 cum vero equi celeritas Artaxerxem e pericul... liberasset. 16 ala in ea parte exercitus. 17 longitu... dinem. 18 per fortitudinem suam. 19 ad.

F

:daemoniis op-
'rum spoliis in-

yam Lacedae-

dubia Martis

'cis interitus,

excessum.

ımani, quo I
.entes, non
:m vires sibı
affectare 4
ıo Persarum
nc 6 militi- 2

fectos Artaxerxis regis, Pharnabazum & Tissafernem, maximarum gentium viribus succinctos[7],
3 dimicandum, pacificari cum altero [8] statuit. Aptior visus [9] Tissafernes, vir & industria potior [10], & militibus Cyri quondam regis instructior [11], in colloquium vocatur, & statutis conditionibus, ab
4 armis dimittitur. Hanc rem [12] Pharnabazus apud communem [13] regem criminatur [14], vt [15] *Lacedaemonios Asiam ingressos non repulerit armis,*
5 *sed impensis regis* [16] *aluerit; merceturque ab his* [17] *vt* [18] *differant bella, quam gerant, tanquam non ad vnius summam imperii detrimentum*
6 *omne perueniat* [19]. *Indignum* [20] *aut bella non perfici, sed redimi* [21]; *hostem pre-*
7 *cio* [22] *non armis summoueri.* His vocibus regem Tissaferni alienatum [23] hortatur, vt in locum eius [24], naualis belli ducem eligat Conona Atheniensem, qui amissa bello patria [25] Cypri exula-

7 instructos, armatos. 8 cum vno ex his duobus ducibus. 9 ad hanc rem aptior ei visus est. 10 qui maiorem in rebus suis adhibere solebat diligentiam. 11 qui olim Cyri regis exercitum duxerat. 12 colloquium & pacificationem. 13 apud Artaxerxem, qui & Pharnabazi & Tissafernis rex erat. 14 accusat, defert. 15 quomodo Tissafernes. 16 sumta regis. 17 & per pecuniam datam persuadeat Graecis. 18 vt potius. 19 cum tamen ex hac proditione rex magnum detrimentum patiatur. 20 rem non tolerandam. 21 per munera emi ab hostibus. 22 per munera. 23 inimicum factum. 24 Tissafernis. 25 postquam patria eius in Lacedaemoniorum potestatem venerat in bello.

26 ita

am eo, quod eodem tempore vrbs
Gallis capta est. Sed Lacedaemonii 6
liantes [11], absentiam Arcadum spe-
tellum eorum expugnant, occupato-
sidium imponunt. Itaque armato 7
e exercitu Arcades, adhibitis [14] in au-
banis, amissa bello [15] repetunt [16]. In 8
Archidamus dux Lacedaemoniorum
. qui cum caedi [17] suos iam vt [18] vi- 9
, per praeconem corpora interfecto-
sepulturam poscit. Hoc est enim si- 10
d Graecos victoriae traditae. Qua
con-

---

dem Artaxerxes id non fecit, quasi f..em
ex bono animo bellis intestinis & odiis pe-
s Graecorum. s sed ha.. ob caussam id

confessione contenti Thebani, signum parc[endi]
dedere [20].

20 signum suis dederunt, vt parcerent Lacedaemo-
niis, neque plures interficerent.

CAPVT VII.

1 PAucis deinde post diebus, neutris [1] quidquam
hostile facientibus, cum quasi tacito consensu
induciae essent Lacedaemoniis alia bella aduer-
sus finitimos gerentibus, Thebani Epaminonda
duce [2], occupandae vrbis eorum spem ceperunt.
2 Igitur principio [3] noctis, taciti [4] Lacedaemonem
proficiscuntur: non tamen aggredi incautos po-
3 tuerunt. Quippe senes, & cetera imbellis aetas, [5]
cum aduentum hostium praesensissent, in ipsis
4 portarum angustiis armati occurrunt [6]; & aduer-
sus quindecim millia militum, non amplius [7]
centum iam effoetae [8] aetatis viri, pugnae se offe-
5 runt [9]. Tantum animorum viriumque, patriae
& penatium conspectus subministrat tantoque
praesentia, quam recordatione sui, maiores spiri-
6 tus largiuntur [10]. Nam vt [11] videre, inter quae [12],
& pro

1 Dum neutra pars, neque Lacedaemonii, neque Thebani. 2 s[ub] ductu. 3 sub initiis. 4 clam *in aller Stille*. 5 & alii imbecilles Spartani, pueri, iuuenes. mulieres &c. 6 resistunt Spartanis. 7 non plures quam. 8 imbecilles, senes. 9 pugnare incipiunt cum Thebanis. 10 tantam fortitudinem & tantas vires solent in animis pugnantium efficere patria & penates; & iidem tanto maiorem faciunt fortitudinem, quando praesentes sunt, quam si solum extra patriam eorum recordamur. 11 postquam senes Spartani viderunt. 12 inter quantas angustias.

13 pu-

ibus starent 13, aut vincendum sibi, aut
um censuerunt. Pauci igitur sustinue- 7
aciem 14, culpa 15 ante diem vniuersa
16 esse non potuit. In eo proelio duo 8
stium cecidere. Cum interim, Agesilai 9
nunciato, Thebani recessere: nec bel- 10
ilatum: si quidem Spartanorum iuuen-
n virtute & gloria incensa 17, teneri non
uin ex continenti, acie decerneret 18.
oria Thebanorum esset, Epaminondas, 11
ducis tantum, verum etiam fortissimi
icio fungitur, grauiter vulneratur. Quo 12
is 19 ex dolore metus, & illis 20 ex gau-
r iniicitur 22; atque ita veluti ex placi-
nsu a proelio disceditur.

ignarent. 14 proelium. 15 resistere. 16
m milites iuuenes & robusti. 17 quae exci-
bellum per gloriam & fortitudinem senum.
n renouaret. 19 Thebanis. 20 Spartanis.
crationem Epaminondae. 22 oritur. 23

CAPVT IIX.

ucos deinde dies Epaminondas decedit 1; 1
uo vires quoque reipubl. ceciderunt.
ti telo si primam aciem praefregeris, 2
tro vim nocendi sustuleris 2; sic illo ve-
ine teli ablato 3 duce 4 Thebanorum
rei

[illegible] 1. 2 quemadmodum telum omnem vim
[illegible], si eius prima acies seu cuspis frangatur.
[illegible]uo. 4 Epaminonda.

 5 The-

4 militum aemulatio 5 fuit. Nam & ipse
5 non non tam Persis, quam patriae stude
sicut afflictis Atheniensium rebus 7, auct
sae dominationis fuerat; sic volebat iden
ri 9 redditae 10; patriamque 11 vincendo re
6 quam victus amiserat: eo 13 speciosius, q
ipsorum quidem Atheniensium, sed alie
perii viribus 16 dimicet 17, pugnaturus 18
regis, victurus praemio patriae: gloriar
versis 19 artibus, quam priores ciuitatis
7 ces consecuturus: quippe illos 20 vincend
sas, patriam defendisse: se 22 Persas victo
8 endo, restituturum patriam esse. P
sandrus pro 23 coniunctione Agesilai
virtutum aemulator erat; contendebatq
a rebus gestis eius 25, & gloriae splendore
ret; neue tot 26 bellis ac seculis quaesitu

5 altera pars alteram magno studio vince
bat. 6 non tam pugnabat pro Persis, quam p
sua. 7 cum fortuna Atheniensibus aduersa
ipse, Conon. 9 putari, existimari. 10 auct
tae dominationis. 11 volebat. 12 occupar
eius voluntas eo speciosior erat. 14 quon
extranei, Persici. 16 cum viribus. 17 bellu
18 ita vt pugnare posset cum regis periculo, &
etiam posset hostes, cum vtilitate patriae, ta
praemium victoriae. 19 per longe alias ar
priores Atheniensium duces. 21 cum vicisse
22 Cononem. 23 quoniam coniunctus
Agesilao, etiam eius virtutes aemulari &
studebat. 24 & studebat. 25 Agesilai. 26 per

LIBER VII.

BREVIARIVM CAPITVM.

...niae vetus nomen, populus, primi Reges.
...cae Regis familia illustris, & infantis Europi ...fatum.
Persarum ad Amyntam petulantiae suae dant ...at.
...Macedoniae Bubaris Reguli Persae opera concili...
..., Tragoediae in familia Amyntae Alexandri ...edonis avi.
...i Macedonis varii casus, fratribus dolo matern... ita sublatis a populo compulsus regnum susci...
...regni Philippici laude & obseruatione dignissi... ...ella, coniugium, vitia & virtutes eiusdem.

CAPVT. I.

...Acedonia ante nomine Emathionis re- 1
gis, cuius prima virtutis experimenta [1]
in illis locis extant [2], Emathia cogno-
...est. Huius [3] sicuti incrementa modica, 2
...ini peranguſti fuere. Populus Pelasgi, 3
Boeotia dicebatur. Sed póſtea virtutes 4
& gentis induſtria [5] ſubactis [6] primo fini-
...ox populis [7] nationibusque, imperium vs-
...xtremos Orientis terminos prolatum [9].
In

...menta, teſtimonia. 2 ſunt. 3 Macedonici 4 ipſa vero prouincia. 5 per virtutem & in-... 6 poſtquam primum finitimi populi victi 7 integris. 8 vsque ad. 9 deductum, ex-...ont.

ci...
ſes victi a Lac...
Pauſanias quoque alter du... in exilium a...
proditionis accuſatus, vniuerſum 9 ...
Thebani potiti victoriam, ... ducunt,
n ad vrbem Lacedaemoniorum deſerta ...
expugnationem rati 10, quoniam ...
ſ omnibus erant: quod 11 metuentes Laced...
iii, regem ſuum Ageſilaum ex Aſia, qui ...
gnas res gerebat, ad defenſionem patriae arc...
at 12. Occiſo enim Lyſandro nullius alterius ſeru...
iciam ducis habebant 13. Cuius quoniam ho...
duentus erat 14, conſcripto exercitu, obuiam ...
li procedunt. Sed victis 15, aduerſus paulo ant...
victores 16, nec animus 17, neque vires pares fu...
re. Prima igitur congreſſione funduntur 18...
Deletis iam ſuorum Copiis ſuperuenit 19 rex Age...
ſilaus, qui reſtituto proelio, non difficulter, recen...
ti 20 ...

7 & Lacedaemonii eandem fortunam aduerſam ... perti ſunt. 8 ſub cuius ductu. 9 totum. 10 Puta... nt Thebani, facile expugnari poſſe vrbem. 11 quam ... expugnationem vrbis ſuae. 12 reuocant. redire in-... 13 poſtquam enim Lyſander occiſus erat, in nul-... ducem, quam in Ageſilao, habebant ſpem & fidu-... quoniam vero Ageſilaus non poterat ſatis ce-... 14 ... 15 Lacedaemonis. 16 Thebanos. 17 ... in auxilium venit op-... 18 profligantur. 19 ...

nienses verentes [1], 1
victoribus [2] in pri-
erentur, exercitum
im Boeotiorum per 2
nnos natum 4, sed
aci iub.nt. Huius 3
rtus admirabilis fuit;
henienses, inter tot 4
ioris, aut indolis ma-
:runt; in quo non im- 5
& oratoriae artes fue-
lito 6 reditu Agesilai, & 6
landos Lacedaemonio-
que ita, vnd:que 8 belli 7
ate clausi 9 Spartani ad
sum-

iterum vincerent Lacedae-
citatem. 4 quicquid in vi-
etatis agebat. 5 [illegible]
Qualitaeten habuit, [illegible]
sed simul etiam excellens [illegible]
udierat de reditu. 7 etiam
*di*que bello premebantur. 9

F

[illegible]

8 summam desperationem rediguntur. Sed Conon vastatis [10] hostium terris, Athenas pergit [11]: vbi magno [12] ciuium gaudio exceptus, plus tamen tristitiae ipse [13] ex incensa & diruta a Lacedaemoniis patria, quam laetitiae ex [14] recuperata
9 post tantum [15] temporis, cepit. Itaque quae [16] incensa fuerant, praedarum sumtu & [17] exercitu Persarum restituit [18]: quae diruta [19], reficit [20].
10 Fatum [21] illud Athenarum fuit, vt ante a Persis crematae, manibus eorum [22]: & nunc [23] a Lacedaemoniis dirutae, ex spoliis Lacedaemoniorum
11 restituerentur: versa quoque vice, nunc haberent socios, quos tunc hostes habuerant; &
12 hostes nunc paterentur [24], cum quibus iuncti tunc arctissimis societatis vinculis [25] fuerant.

10 postquam vastauerat terras. 11 proficiscitur. 12 cum magno. 13 cepit, accepit. 14 ex patria restituta. 15 spatium. 16 ea aedificia, quae. 17 & cum. 18 reparat. 19 fuerant. 20 reaedificat. 21 fortuna, singularis status. 22 à Persarum manibus restituerentur. 23 vt nunc eos. 24 haberent. 25 foedere.

CAPVT VI.

1 DVm haec geruntur, Artaxerxes rex Persarum, legatos in Graeciam mittit, per quos iubet, *omnes* [1] *ab armis* [2] *discedere*; *qui* [3] *ali-*
2 *ter fecisset, eum se pro hoste habiturum*: ciuitatibus libertatem suaque omnia restituit: quod non Graeciae laboribus, assiduisque bellorum

1 Graecos. 2 bello. 3 si quis vero.

4 equi-

..., ne
ropter 3
moniis
tia d..ti-
, cupide 4
um insi- 5
cia facta
pore vrbs
edaemonii 6
dum spe-
, occupato-
que armato 7
itis 14 in au-
tunt 16. In 8
aemoniorum
iam vt 18 vi- 9
ora interfecto-
Hoc est enim si- 10
traditae. Qua
con-

---

fecit, quasi finem
ntestinis & odiis pe-
ha... ob caussam id
esset & bellum gere-
, libentissime id fece-
, ob hanc rem. 10 in
solebant illis, qui secu-
bseruantes, videntes. 13
t. 14 postquam ad auxi-
Thebanos. 15 ea quae
um occupant, recuperant.
19 vt sepeliri possent. 20 signum

CAPV

Aucis deinde post diebus, neutris 1 quie
hostile facientibus, cum quasi tacito con
duciae essent Lacedaemoniis alia bella
s finitimos gerentibus, Thebani Epamino
ce 2, occupandae vrbis eorum spem cep
gitur principio 3 noctis, taciti 4 Lacedaem
roficiscuntur: non tamen aggredi incauto
uerunt. Quippe senes, & cetera imbellis ae
cum aduentum hostium praesensissent, in
portarum angustiis armati occurrunt 6; & ad
sus quindecim millia militum, non amplius
centum iam effoetae 8 aetatis viri, pugnae se o
runt 9. Tantum animorum viriumque, patr
& penatium conspectus subministrat tanto
praesentia, quam recordatione sui, maiores sc
6 tus largiuntur 10. Nam vt 11 videre, inter quae
& p

neque Lacedaemonii, ne
dam in

X.

ondas dece... 1
... 2
... Thebanorum

n rerum omnem ...
... cuius ...

Thebis natu
rtutibus eruditus 20 regn
ciae & Asiae ceruicibus, velus iugum
, imponeret.

LIBE

---

16 contemtum. 17 ignobile. 18 in lucem prod
t, famam acquireret. 19 per tres annos. 20
ructus.

LIBER VII.

VIARIVM CAPITVM.

etus nomen populus, primi Reges.
gis familia illustris, & infantis Euro
tm.
um ad Amyntam petulantiae suae dan

niae Bubaris Reguli Persae opera concili-
gœdiae in familia Amyntae Alexandri
avi.
donis varii casus, fratribus dolo mater-
latis a populo compulsus regnum susci-

Philippici laude & obseruatione dignissi-
niugium, vitia & virtutes eiusdem.

CAPVT. I.

onia ante nomine Emathionis re- 1
uius prima virtutis experimenta [1]
locis extant [2], Emathia cogno-
uius [3] sicuti incrementa modica, 2
ngusti fuere. Populus Pelasgi, 3
dicebatur. Sed póstea virtutes 4
industria [5] subactis [6] primo fini-
is 7 nationibusque, imperium vs-
Orientis terminos prolatum [9].
In

imonia. 2 sunt. 3 Macedonici
prouincia. 5 per virtutem & in-
iam primum finitimi populi victi
8 vsque ad. 9 deductum, ex-

... in Europa regnum ...

ed & Caranus cum magna multitudine ... um, sedes in Macedonia responso 14 orac... iussus quaerere, cum in Emathiam venisset, ... bem Aedessam, non 15 sentientibus oppidanis ... propter imbrium & nebulae magnitudinem, gre... gem caprarum, imbrem fugientium, secutus 16, oc... cupauit; renocatusque in memoriam oraculi 17, ... quo iussus erat, *ducibus capris imperium quae-rere*, regni sedem statuit 18; religioseque 19 postea observauit, quocunque 20 agmen 21 moueret, ante signa 22 easdem capras habere, coeptorum 23 duces habiturus, quas regni habuerat auctores. O Vrbem Aedessam ob memoriam muneris 24 Aegeas 25, populum Aegeatas, vocauit. Pulso 26 deinde

... ars. 11 defensores. 12 fuisse audiuimus, le... ... responsum. 15 dum ciues

pulsorum. 28 coniunctis. 29 futu-
:ris, posuit.

CAPVT II.

Perdicca regnauit, cuius & vita 1
: mortis postrema[2], veluti ex[3] ora-
, memorabilia fuere: siquidem se- 2
, Argaeo filio monstrauit locum,
relict; ibique non sui tant m, sed &
ibi regum ossa poni[7] iussit; praefa- 3
bi conditae posterorum reliquiae[10]
i[11] in familia mansurum: credunt- 4
superstitione extinctam[14] in Ale-
n[15], quia locum sepulturae muta-
us moderate, & cum amore popu- 5
nistrato regno[17], successorem il-
reliquit; qui immatura[18] morte

raptus, Europum paruulum admodum instituit
6 heredem. Sed Macedonibus assidua certamina
cum Thracibus & Illyriis fuere[19]: quorum armis
veluti quotidiano exercitio indurati[20], gloria[21]
7 bellicae laudis finitimos terrebant. Igitur Illyrii
infantiam regis[22] pupilli contemnentes, bello
8 Macedonas aggrediuntur: qui proelio pulsi, rege
suo in cunis prolato, & pone[23] aciem posito, acri-
9 us[24] certamen repetiuere: tanquam[25] ideo victi
fuissent antea, quod[26] bellantibus sibi[27] regis sui
10 auspicia[28] defuissent; futuri[29] vel propterea vi-
ctores, quod[30] ex superstitione animum[31] vincen-
11 di ceperant: simul & miseratio eos infantis tenebat,
quem si victi forent, captiuum de[32] rege facturi
12 videbantur. Conserto[33] itaque proelio, magna
caede Illyrios fudere[34], ostenderuntque hostibus
suis priore bello[35] regem Macedonibus, non vir-
13 tutem[36] defuisse. Huic Amyntas succedit, &
propria[37] virtute, & Alexandri filii egregia in-
14 dole insigniter clarus: cui Alexandro tanta omni-
um

19 Macedones habuerunt certamina & bella. 20 Macedones, *ausgehaertet*. 21 propter gloriam & famam. 22 qui rex puer adhuc erat sub tutoribus. 23 *bey der Schlacht-Ordnung*. 24 maiori cum fortitudine. 25 non secus ac si, quasi. 26 quoniam. 27 Macedonibus. 28 praesentia, felicitas, mandatum. 29 Macedones putabant, se fore saltem. 30 quia. 31 audaciam, cupiditatem. 32 ex. 33 facto. 34 profligarunt. 35 in superiori proelio. 36 fortitudinem. 37 propter suam.

38 qui

nta extitere 38, vt et-
, vario ludicrorum 40

rnamenta (*Qualitaeten*)
eit. 39 in certaminibus
41 cum aliis certa-

T III.

rex Persarum, turpi ab 1
tus [1], ne vbique deformis
tur [2], mittit cum parte co-
d subigendam 3 Thraciam
4 regna: quibus 5 pro igno-
ccessura Macedonia. Qui 2
to 6 regis imperio 7, legatis
Macedoniae missis, obsides
acis dari sibi postulabat. Sed 3
epti 9 inter epulas ebrietate
t Amyntam, *vt apparatui* 11
epu-

rat a Scythis, & per turpem adeo fu-
t Scythiam relinquere. 2 ne vbi-
gentes in contemtum incideret, pro-
er gesta. 3 subiugandam. 4 regio-
egna accedere etiam debebat Macedo-
ouincia, quae parum negotii facere
xpugnatio vix mereretur bellum aper-
xsequutus esset notetur heic vocabulum
in significatione passiua, quod infrequens
ato. 8 certitudinem, firmitatem. 9
10 *dum crescebat.* 11 *his epulis lar-*
12 add:re

:ctantibus, ...
n, respectu aetatis ac grauitatis ...
conuiuio; pollicitus 20 se hospitum temp...
...um iocos 21. Quo 22 digresso, mulieres quo...
...ulaham e conuiuio euocat, cultius 23 exor...
...rus, gratioresque reducturus. In quarum...
...m matronali 24 habitu exornatos iuue...
supponit 25, eosque 26 petulantiam lega...
...um. ferro 27, quod sub veste gerebant, compe...
re ... b.t. Atque ita interfectis omnibus, igna...
...rei 28 Megabazus, cum legati non redirent,
...tit eo 29 cum exercitus parte Bubarem, vt 30 in...
...llum facile & mediocre: dedignatus 31 ipse ire,
... 32 ... praelio tam foedae 33 gentis.
...ed Bubares ante bellum, amore filiae Amyntae,
captus,

... addiderunt. 13 ita vt suam ac filii sui vxores ve...
... 14 dicebant legati, id. 15
... 17 post-

ris, Amyn- 1
cessori Alex-
tantum tem-
tiam Xerxem
am, veluti tem-
ter Olympum
nis eum 5 impe-
6 minus, quam 2
amplia uit. Per 3
num Macedoni-
Menali filium, per-
industria 8, & 4
is instructus fuit:
lit 9, Alexandrum, 5
xandri Magni Ma-
xandri Magni Ma-
uryonem: Ex Cy-
hideum, Menelaum.
Olynthiis grauia 10 6
tem Eurydices vxo- 7
ris,

confirmauit. 3 amicum
5 Alexandrum. 6 per
propter industriam suam.
, periculosa. 11 per in-

12 quae

ris, quae nuptias generi pacta [12], occidendum virum, regnumque adultero tradendum susceperat, occupatus [13] fuisset; ni filia pellicatum [14] matris, &
8 sceleris [15] consilia prodidisset. Functus [16] itaque tot periculis, senex decessit, regno, maximo ex filiis Alexandro, tradito [17].

12 quae cum genero suo has conditiones nuptiarum fecerat, vt maritus ipsius occideretur, & regnum postea acciperet adulter. 13 interfectus. 14 libidinem, adulterium. 15 insidiarum. 16 rex, qui ex tantis periculis liberatus fuerat. 17 & tradidit regnum Alexandro.

CAPVT V.

1 IGitur Alexander inter prima initia regni, bellum ab Illyriis pacta [1] mercede, & Philippo fra-
2 tre dato obside, redemit [2]. Interiecto quoque tempore per eundem obsidem cum Thebanis gratiam pacis [3] reconciliat: quae res Philippo maxi-
3 ma incrementa egregiae indolis dedit. Siquidem Thebis [4] triennio [5] obses habitus, prima pueritiae rudimenta [6], in vrbe seueritatis antiquae [7], & in domo Epaminondae, summi & philosophi & impe-
4 ratoris, deposuit. Nec multo post Alexander insidiis Eurydices matris appetitus [8] occumbit [9]: cui

1 Cum promisisset annuum tributum, vel, cum soluisset ipsis certam pecuniae summam, & fratrem dedisset obsidem. 2 emit. 3 pacem concludit. 4 in vrbe Thebarum. 5 per tres annos. 6 *die ersten Lehr-Jahre.* 7 in qua adhuc vigebat antiqua seueritas morum 8 captus. 9 moritur. 10 cui.

lere deprehensae 10 propter 5
s, ignarus iisdem 12 quando-
fore 14, pepercerat. Frater 6
rdicca pari insidiarum fraude 15
dignum 16 prorsus, libidinis caus- 7
matre vita priuatos 18, quam scele-
n suppliciis 19 liberorum contempla-
ndicauerat 21. Perdiccae hoc 22 indi- 8
caedes videbatur, quod 24 ei apud ma-
sericordiam nec paruulus quidem filius
auerat 25. Itaque Philippus diu 26 non 9
gem, sed tutorem pupilli egit. At vbi 27 gra- 10
iora bella imminebant, serumque auxilium in
expectatione infantis 28 erat 29, compulsus a po-
pulo regnum suscepit.

10 cui vxori suae pepercerat Amyntas, cum illa de
prehensa esset in scelere. 11 qui liberi tam Amynt
erat, quam Eurydices. 12 liberis. 13 aliquand
14 matrem esse paraturam insidias. 15 per matris i
filias. 16 certe turpissimum factum est. 17 prop
libidinem. 18 fuisse. 19 a suppliciis. 20 consi
ratio, amor & pietas liberorum erga matrem. 21 l
uerat. 22 vel ob hanc caussam. 23 iniquior, i
stior. 24 quoniam. 25 efficere potuerant. 26
longum temporis spatium non rex, sed tutor p
fuit. 27 postquam. 28 qui filius Perdiccae erat
& auxilium nimis serum videbatur, si expectar
lippus voluisset, donec infans ad iustam aetatem
ret.

-asi-
idem
ritiae
7, & in
& impe-
ander 10
umbit 9
cu

vel, cum se-
atrem dedis-
. 4 in vi-
ssen Lebr-
itas morum
10 cui.

CAPVT VI.

1 VT [1] eſt ingreſſus imperium, magna d
ſpes omnibus fuit; & [2] propter ipſius i
2 nium, quod magnum ſpondebat [3] virum
propter vetera Macedoniae fata [4]: quae ce
rant [5], vno [6] ex Amyntae filiis regnante, fl
tiſſimum [7] fore Macedoniae ſtatum; cui ſpe
3 lus matris hunc reſiduum fecerat [8]. Princip
gni cum hinc caedes fratrum indigne perei
rum [9], inde hoſtium multitudo: hinc inſidi
metus, inde inopia continuis bellis [10] exhau
4 gni, immaturam aetatem tironis [11] vrgere
bella [12], quae velut conſpiratione quadam
opprimendam Macedoniam, multarum ge
ex diuerſis locis vno tempore confluebant,
niam omnibus par [15] eſſe non poterat, diſpen
5 ratus alia [16] interpoſita [17] pactione componi
redimit [18], facillimis quibusque aggreſſis [19]
rum victoria [20] & militum trepidos animos f

1 Poſtquam igitur Philippus coepit regnare. 2
3 pollicebatur. 4 oracula. 5 praedixerant.
vnus regnaret. 7 feliciſſimum. 8 & ad hanc
explendam hic Philippus a matre non erat inter
9 occiſorum. 10 per bella. 11 Philippi regi
dum ſatis exercitati. 12 cum in anguſtias & p
lum redigerent. 13 ratus, putans, bella diuidi o
re. 14 cum velut conſpiratio quaedam & foedus
riis gentibus factum eſſet. 15 aequalis, *gewachſ*
hoc atque illud bellum. 17 per certas conditione
per pecuniam & munera. 19 ea vero bello, qu
faciliora videbantur, ſuſcipiebat. 20 per victoriam

7 8
s
il
o
ie- 9
ni-10
pia-
rem
, al- 11
, qui
nium
mque
incre-12
men-

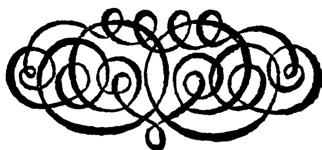
temaere-
ſet Athe-
Philippus
enſes. 26
28 fortiſſi-
Theſſaliani-
x improuiſo.
ique haec res
nuptias has
nutritore. 35
7 calamitatis.

39 pes

menta affinitate 39 Philippi fe acquifitu
13 fperat, proprio regno ab eodem 41 priuatus
lio confenuit 42. His ita geftis, Philipp
non contentus fummouere 43 bella, vltr
14 quietos laceffit 44. Cum Methonam vrb
pugnaret, in praetereuntem de muris fagit
15 45, dextrum oculum regis effodit. Quo
nec fegnior 46 in bellum, nec iracundior a
16 hoftes factus eft; adeo vt interiectis diebus
deprecantibus dederit; nec moderatus tant
rum etiam mitis aduerfus victos fuerit.

L

39 per affinitatem hanc Philippi. 40 in poffe. 41 Philippo. 42 fenex factus eft. 4; a Macedonia. 44 iis populis bellum infert, c quille viuebant. 45 fagitta, quae e muris en riebat regem praetereuntem. 46 remiffior, n tior.

LIBER VIII.

BREVIARIVM CAPITVM.

...ciae clades sub Philippo Macedone. Thebani & ...censes civilis belli faces.

...ui Philippum accersunt, qui Phocenses opprimit.

...nienses saluti publicae pro virili consulunt.

...a Philippus Graeciam lacerat, Cappadociam Macedoniae adiungit. Olynthios delet. Lacedaemo... ...tet variis modis.

...entheas, Thessalis, Boeotis & Phocensibus ... ...nit.

...ses ad deditionem, & reliquos Graecos cogit ad ...de obsequium.

...tiam cum summa iniustitia condit...

CAPVT. I.

raptus, Europum paruulum admodum instituit
6 heredem. Sed Macedonibus assidua certamina
cum Thracibus & Illyriis fuere[19]: quorum armis
veluti quotidiano exercitio indurati[20], gloria[21]
7 bellicae laudis finitimos terrebant. Igitur Illyrii
infantiam regis[22] pupilli contemnentes, bello
8 Macedonas aggrediuntur: qui proelio pulsi, rege
suo in cunis prolato, & pone[23] aciem posito, acri-
9 us[24] certamen repetiuere: tanquam[25] ideo victi
fuissent antea, quod[26] bellantibus sibi[27] regis sui
10 auspicia[28] defuissent; futuri[29] vel propterea vi-
ctores, quod[30] ex superstitione animum[31] vincen-
11 di ceperant: simul & miseratio eos infantis tenebat,
quem si victi forent, captiuum de[32] rege facturi
12 videbantur. Conserto[33] itaque proelio, magna
caede Illyrios fudere[34], ostenderuntque hostibus
suis priore bello[35] regem Macedonibus, non vir-
13 tutem[36] defuisse. Huic Amyntas succedit, &
propria[37] virtute, & Alexandri filii egregia in-
14 dole insigniter clarus: cui Alexandro tanta omni-
um

19 Macedones habuerunt certamina & bella. 20 Macedones, *ausgehaertet*. 21 propter gloriam & famam. 22 qui rex puer adhuc erat sub tutoribus. 23 *bey der Schlacht-Ordnung*. 24 maiori cum fortitudine. 25 non secus ac si, quasi. 26 quoniam. 27 Macedonibus. 28 praesentia, felicitas, mandatum. 29 Macedones putabant, se fore saltem. 30 quia. 31 audaciam, cupiditatem. 32 ex. 33 facto. 34 profligarunt. 35 in superiori proelio. 36 fortitudinem. 37 propter suam.

38 qui

ivirtutum natura ornamenta extitere 38, vt et-
n Olympio certamine 39, vario ludicrorum 40
nere contenderit 41.

38 qui Alexander tanta ornamenta (*Qualitaeten*) tutesque tantas a natura habuit. 39 in certaminibus ympiis. 40 ludorum. 41 cum aliis certa-it.

CAPVT III.

CVm interim Darius rex Persarum, turpi ab 1
Scythia fuga summotus [1], ne vbique deformis
litiae damnis haberetur [2], mittit cum parte co-
irum Megabazum ad subigendam 3 Thraciam
teraque eius tractus 4 regna : quibus 5 pro igno-
i momento erat accessura Macedonia. Qui 2
eui tempore exsecuto 6 regis imperio 7, legatis
Amyntam regem Macedoniae missis, obsides
pignus 8 futurae pacis dari sibi postulabat. Sed 3
gati benigne excepti 9 inter epulas ebrietate
escente 10, rogant Amyntam, *vt apparatui* 11
epu-

1 Qui victus erat a Scythis, & per turpem adeo fu-
m coactus fuerat Scythiam relinquere. 2 ne vbi-
s aut apud alias gentes in contemtum incideret, pro-
er bella infeliciter gesta. 3 subiugandam. 4 regio-
s. 5 ad quae regna accedere etiam debebat Macedo-
a, tanquam prouincia, quae parum negotii facere
sse, & cuius expugnatio vix mereretur bellum aper-
m. 6 cum exsequutus esset notetur heic vocabulum
sequuto, poni in significatione passiua, quod infrequens
t. 7 mandato. 8 certitudinem, firmitatem. 9
actati, habiti. 10 dum crescebat. 11 his epulis lar-
ter apparatis.

ris, quae nuptias generi pacta [12], occidendum viri rum, regnumque adultero tradendum susceperat, occupatus [13] fuisset; ni filia pellicatum [14] matris, &
8 sceleris [15] consilia prodidisset. Functus [16] itaque tot periculis, senex decessit, regno, maximo ex filiis Alexandro, tradito [17].

12 quae cum genero suo has conditiones nuptiarum fecerat, vt maritus ipsius occideretur, & regnum postea acciperet adulter. 13 interfectus. 14 libidinem, adulterium. 15 insidiarum. 16 rex, qui ex tantis periculis liberatus fuerat. 17 & tradidit regnum Alexandro.

CAPVT V.

1 IGitur Alexander inter prima initia regni, bellum ab Illyriis pacta [1] mercede, & Philippo fra-
2 tre dato obside, redemit [2]. Interiecto quoque tempore per eundem obsidem cum Thebanis gratiam pacis [3] reconciliat: quae res Philippo maxi-
3 ma incrementa egregiae indolis dedit. Siquidem Thebis [4] triennio [5] obses habitus, prima pueritiae rudimenta [6], in vrbe seueritatis antiquae [7], & in domo Epaminondae, summi & philosophi & impe-
4 ratoris, deposuit. Nec multo post Alexander insidiis Eurydices matris appetitus [8] occumbit [9]: cui

1 Cum promisisset annuum tributum, vel, cum soluisset ipsis certam pecuniae summam, & fratrem dedisset obsidem. 2 emit. 3 pacem concludit. 4 in vrbe Thebarum. 5 per tres annos. 6 *die ersten Lehr-Jahre.* 7 in qua adhuc vigebat antiqua seueritas morum 8 captus. 9 moritur. 10 cui.

Amyntas in scelere deprehensae 10 propt
nunes 11 liberos, ignarus iisdem 12 quando
exitiosam fore 14, pepercerat. Frate
e eius Perdicca pari insidiarum fraude 15
tur. Indignum 16 prorsus, libidinis caus-
eros a matre vita priuatos 18, quam scele-
orum suppliciis 19 liberorum contempla-
vindicauerat 21. Perdiccae hoc 22 indi-
3 caedes videbatur, quod 24 ei apud ma-
sericordiam nec paruulus quidem filius
ierat 25. Itaque Philippus diu 26 non 9
d tutorem pupilli egit. At vbi 27 gra- 10
la imminebant, serumque auxilium in
ne infantis 28 erat 29, compulsus a po-
im suscepit.

---

vxori suae pepercerat Amyntas, cum illa de-
t in scelere. 11 qui liberi tam Amyntae
Eurydices. 12 liberis. 13 aliquando.
sse paraturam insidias. 15 per matris in-
rte turpissimum factum est. 17 propter
3 fuisse. 19 a suppliciis. 20 conside-
pietas liberorum erga matrem. 21 libe-
vel ob hanc caussam. 23 iniquior, iniu-
niam. 25 efficere potuerant. 26 per
is spatium non rex, sed tutor pupilli
uam. 28 qui filius Perdiccae erat. 29
mis serum videbatur, si expectare Phi-
donec infans ad iustam aetatem perve-

quantum [12] ea res apud omnes nationes
6 gloriae dedit [13]. *Illum [14] vindicem sacrilegii,*
lum, ultorem religionum [15]: quod orbis viribus ex-
piari debuit, solum qui piacula exigeret extitis-
7 *se [16].* Dignum itaque [17], qui diis proximus habe-
retur, per quem deorum maiestas vindicata sit.
8 Sed Athenienses audito belli euentu [18], ne in
Graeciam Philippus transiret, angustias Ther-
mopylarum, pari ratione sicut antea advenien-
tibus Persis [19], occupauere; sed nequaquam si-
9 mili aut virtute, aut caussa [20]: siquidem tunc
pro libertate Graeciae, nunc pro sacrilegio publi-
co; tunc a rapina hostium templa vindicaturi [21],
nunc aduersus vindices, templorum raptores de-
10 fensuri: aguntque [22] propugnatores sceleris, cu-
ius

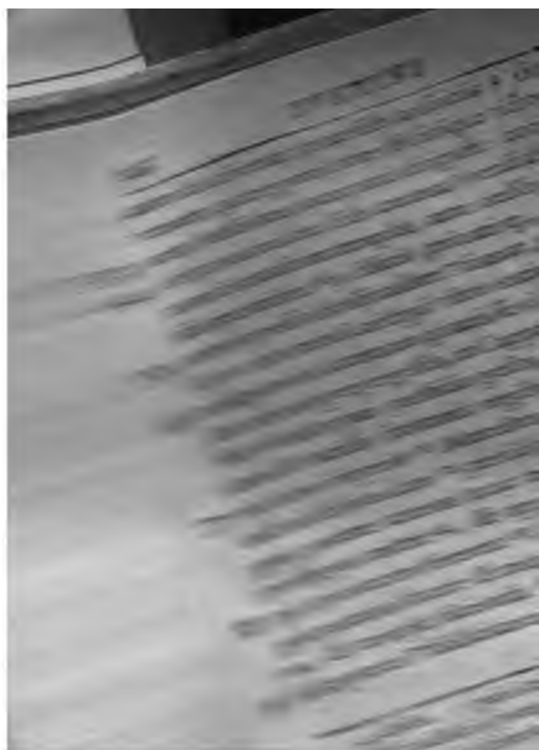
7 cum conspexissent laureas coronas, quae sacrae sunt Apollini. 8 per conscientiam. 9 sacrilegii. 10 armarunt. 11 cultus diuini. 12 quantam gloriam.

es fuisse 23: immemores 11
s 24 rebus suis, illo deo
ore vsi fuerant 25: quod illo
nierant 26: tot vrbes au-
: tantum imperium terra
quod nihil sine maiestate
tae vnquam aut publicae
um facinus admisisse in- 12
culta, pulcherrimis legi-
at; vt quid posthac suc-
ssent, non haberent 29.

esset Graecis, quod alii, nempe
vindicauerant, quippe quod
i. 24 in periculoso rerum
uerant oraculum Delphicum
it. 27 feliciter. 28 in pri-
29 mirum igitur est, quod
acinus potuerint committere,
ulta erant honestis artibus &
mauerant mores suos ad bonas
postea caussam non haberent
a turpe facinus committerent,
defectum doctrinae & bona-

VT III.

aliquis fidei aduersus socios 1

ſſent, variis dilationibus fruſtra-
giae maieſtatis timentes, taciti 21
r. Poſt haec Olynthios aggredi- 10
enim per miſericordiam, poſt cae-
uos fratres eius, quos Philippus ex
s, veluti participes regni interfi-
s. Ob hanc igitur cauſam vrbem 11
bilem exſcindit 24, & fratres olim
cio tradit 25: praedaque ingenti
cidii voto 26 fruitur. Inde quaſi 12
itaſſet animo, ei licerent, auraria 27
rgenti metalla in Thracia occupat.
vel fas inuiolatum praetermitte- 13
m 29 quoque exercere inſtituit 30.
rte 31 euenit, vt eum fratres duo, 14
, non contemplatione 32 iuſtitiae
em metuentes, ne 33 alterius viri-
34, diſceptationum ſuarum iudi-
. Sed Philippus, more 35 ingenii 15
m veluti ad bellum, inopinantibus
ucto exercitu ſuperuenit: & regno
vtrum-

---

i, decepti. 21 clam, *ohne Abſchied.* 22
debat. 24 delet, deuaſtat. 25 & inter-
os, qui iamdudum deſtinati erant ad
complemento deſiderii ſui. 27 aurifo-
nittere. 29 *See-Rauberey, Caperey.* 30
aſu fortuito. 32 non quidem in conſide-
ne Philippus. 34 augere vires alterius
more & conſuetudine ſua.

 36 non

vtrumque non iudicis more[36], sed fraude lat
nis ac scelere[37] spoliauit.

36 non tanquam iudex. 37 sed tanquam l
fraudulentus & scelestus.

CAPVT IV.

1 DVm haec aguntur, legati Atheniensium p
2 tentes pacem ad eum venerunt. Quibus a
ditis[1], & ipse[2] legatos Athenas cum pacis cond
tionibus misit: ibique ex[3] commodo vtrorum
3 que pax facta. Ex ceteris quoque Graeciae ciui
tatibus, non[4] pacis amore, sed belli metu legatio
4 nes venere. Siquidem crudescente[5] ira, Thess
li, Boeotiique orant[6], vt[7] professum[8] aduersum
5 Phocenses ducem Graeciae exhibeat: tanto odi
Phocensium ardentes[10], vt obliti[11] cladium sua
rum, perire ipsi, qaum non perdere eos[12] praeo
6 ptarent[13]; expertamque[14] Philippi crudelitatem
pati, quam parcere hostibus suis mallent. Con
tra Phocensium legati, adhibitis[15] Lacedaemo
niis & Atheniensibus, bellum deprecabantur, cu
7 ius[16] ab eo[17] dilationem ter iam emerant. Foe
dum

1 Cumque legati essent auditi. 2 Philippus.
iuxta vtilitatem vtriusque partis. 4 non ex. 5 dum
ira adhuc recens erat & feruebat. 6 Philippum. 7
vt iese. 8 apertum. 9 contra. 10 ardebant Boeotii.
11 dum obliuiscebantur. 12 Phocenses. 13 mallent,
magis cuperent. 14 *passiue.* quam ipsi iam quidem ex-
perti erant. 15 in societate Lacedaemoniorum. 16
belli. 17 *Philippo.*

18 ve

t. Tantum facinus admisisse in- 12
ctrina exculta, pulcherrimis legi-
ue formata; vt quid posthac sine-
arbaris possent, non haberent 29.

rpe tamen esset Graecis, quod alii, nempe
ud scelus vindicauerant, quippe quod
ent vlcisci. 24 in periculoso rerum
25 consuluerant oraculum Delphicum
inceperant. 27 feliciter. 28 in pri-
cis rebus. 29 mirum igitur est, quod
m turpe facinus potuerint committere,
ngenia exculta erant honestis artibus &
quique formauerant mores suos ad bonas
a. Vnde postea caussam non haberent
tris, si tam turpe facinus committerent,
facerent ob defectum doctrinae & bona-

CAPVT III.

6 crilegiorum licentiam quaesisse videretur. In
luti rebus egregie gestis, in Cappadociam tra
vbi 10 bello pari perfidia gesto, captisque p
lum & occisis finitimis regibus, vniuersam
7 vinciam imperio 11 Macedoniae adiungit.
inde ad abolendam 12 perfidiae famam, qu
gnis praeter ceteros tunc temporis habebat
per regna mittit 14, & opulentissimas ciui
8 qui opinionem sererent 15, regem Philippum
gna pecunia locare & muros per ciuitates, &
na, & templa facienda 16; & vt per praec
9 susceptores 17 sollicitarent 18. Qui 19 cum in

4 ductu. 5 publice, in foro publico. 6 qu
mibus & aedificiis praeerant tutelares. 7 amic
fuisse. 9 proficiscitur cum exercitu. 10 in qua
padocia. 11 regno. 12 remouendam. 13 te
omnes dicebatur Philippus superare perfidia.
certos homines. 15 qui notum facerent, in v
spargerent. 16 quod Philippus pro magna pe
vellet concedere, faciendos muros &c. 17 tale
mines, qui vellent haec opera & reparationem
rum templorumque in se suscipere, vel licentiam p
& [illegible] pecuniae summam exsoluere. 18
[illegible]rerent. 19 susceptores.

... ...
... ...milis erat. Non quidem pauor ille hosti- 9
; discursus [19] per vrbem militum erat: non
...nis armorum; non bonorum atque homi-
...pina; sed tacitus moeror & luctus, verum- 10
... ne ipsae lacrymae pro contumacia habe-
[21]. Crescit dissimulatione ipsa [22] dolor, 11
...ius demissus [23], quo minus profiteri [24] li-
Nunc sepulchra maiorum, nunc veteres 12
..., nunc tecta [25], in quibus geniti erant in
...que genuerant, considerabant: miseran- 13
...c vicem [26] suam, quod in eam [27] diem
...t; nunc [28] filiorum, quod non post eam
...iti essent.

...quemadmodum. 11 syluas. 12 ducunt. 13 ...s. 14 prout. 15 haec vel illa. 16 pro v... ...ua. 17 ... aspectus. 18 deuastati...

CAPVT VI.

1 ALios populos in finibus ipsis host
nit [1]: alios in extremis (regni term
tuit: quosdam bello captos in supple
2 bium [2] diuidit. Atque ita ex multi
nationibusque vnum regnum populun
3 stituit. Compositis ordinatisque M
rebus, Dardanos, ceterosque finitim
4 captos expugnat. Sed nec a proximis
stinet [3]. Siquidem Arrybam regem E
suae Olympiadi arctissima cognitione
5 pellere regno statuit [4]: atque Alexandi
gnum eius, vxoris Olympiadis fratrem
honestae pulchritudinis, in Macedon
6 ne [5] sororis arcessit [6], omnique studi
tum [7] spe regni simulato amore ad stu
tudinem perpulit, maiora in eo obsequ
rus [8], siue conscientiae pudore [9], siue re
cio. Cum igitur ad viginti annos p
7 ereptum Arrybae regnum puero adn
tradit, scelestus in vtroque. Nam n
8 ius cognitionis seruauit [12], cui ademi
& eum, cui dedit, impudicum fecit
regem [13].

1 Philippus. 2 ad replendas vrbes ciuib
proximos aggreditur bello. 4 decernit. 5
quasi ex voluntate. 6 venire iubet. 7 alle
tum. 8 putabatque Philippus, hunc puerum
entiorem fore. 9 siue ex pudore turpissimi
Alexandro, qui quasi adhuc puer erat. 11 Arr
seruauit. 13 eum fecit.

LIBER IX.

BREVIARIVM CAPITVM.

cogitat de Graecia subiuganda; ideo Byzan-
tiū frustra, obsidet.
um rege variis modis deluditur, vnde pugna
da abducta.
Philippum praeda spoliant. Athenienses &
os Philippus praelio atterit.
moderate vtitur. saeuit in Thebanos, qui
se gerunt.
pacare studet, vt Persas bello adoriatur.
Philippum obtruncat, vltionem ab iniquo
xigens.
Olympiade & Alexandro consciis interfici-

ogium eiusdemque cum Alexandro filio &
comparatio.

CAPVT I.

iam Philippus cum veniſſet, ſolicita- 1
carum ciuitatium direptione; & ex
odicarum vrbium, quantae opes vni-
ſſent, animo proſpiciens 3; bellum to-
nferre ſtatuit. Ad 4 cuius emolumen-
5 pertinere ratus, ſi Byzantium, nobi- 2
imam vrbem, receptaculum terra ma-
ſuis futuram 6, in poteſtatem redegiſ-
i 7 claudentem ſibi portas obſidione
cinxit.

us, excitatus. 2 totius Graeciae vrbium.
iderans. 4 ad cuius belli felicem euen-
ino. 6 in quam recipere poſſet copias
a *marique habebat.*

 7 ſiqui.

dit: *nullas sibi* [20] *opes esse, quibus tantum regem*
expleat [22]; *& turpius putare paruo defungi*
9 *quam totum abnuere* [23]: *Scythas autem virtute* [24]
animi, & duritia corporis, non opibus censeri [25].
10 Quibus [26] derisus Philippus, soluta obsidione By-
zantii, Scythica bella aggreditur, praemissis lega-
11 tis, quo [27] securiores faceret, qui nuncient Atheae,
dum Byzantium obsidet, vouisse [28] *se* [29] *statuam*
Herculi, ad quam in ostio Istri ponendam se veniret;
pacatum accessum ad religionem [30] *dei petens,*
12 *amicus ipse Scythis venturus.* Ille [31], *si* [32] *voto*
fungi [33] *vellet, statuam sibi mitti iubet; non*
modo vt ponatur, verum etiam vt in-
violata maneat, pollicetur: Exercitum autem
13 *fines ingredi negat* [34] *se passurum. Ac si inuitis*
Scythis statuam ponat; eo [35] *digresso sublaturum,*
versurumque [36] *aes statuae in aculeos sagittarum.*
14 His [37] vtrinque irritatis animis, praelium com-
mittitur. Cum virtute & numero praestarent [38]
Scy-

20 regi Scytharum. 21 Philippum. 22 explere, aut eius auaritiae satisfacere possit. 23 & se habere sibi pro maiori turpitudine, si parua munera Philippo vellet mittere, quam si omnia recuset. 24 quoad virtutem. 25 aestimari. 26 per quod regis responsum. 27 vt eo securiores Scythas faceret. 28 promisisse. 29 Philippum. 30 ad votum Herculi exsoluendum, ad cultum huius dei peragendum. 31 Atheas. 32 Philippus. 33 satisfacere voto suo, votum implere. 34 dicit se non posse pati. 35 quamprimum digressus esset Philippus, se velle aufferre eam statuam. 36 & commutare velle. 37 sermonibus. 38 superarent Philippi exercitum.

39 pe-

astu 39 Philippi vincuntur. Viginti 15
ero:um ac feminarum capta, pecoris
, auri argentique nihil. Ea primum 16
iae Scythicae fuit 40. Viginti millia
equarum 41 ad genus faciendum 42 in
am missa 43.

astutiam. 40 ex hac praeda cognouit pri-
ppus inopiam Scythicae gentis. 41 *Stu-*
l equos generandos. 43 fuerunt.

CAPVT III.

ertenti 1 ab Scythia, Triballi Philippo 1
unt: negant se transitum daturos; ni
n accipiant praedae. Hinc iurgium 2, 2
oelium, in quo ita 3 in femore vulnera-
ilippus, vt per corpus eius equus inter-
Cum omnes occisum 4 putarent, prae- 3
est. Ita Scythica, velut deuota 5, spolia 4
iosa 6 Macedonibus fuere. Vbi 7 vero 5
e primum conualuit, diu dissimulatum
theniensibus infert: quorum caussae 8
se 9 iunxere, metuentes, ne victis Athe-
, veluti vicinum incendium belli ad se
o. Facta igitur inter duas paulo ante 6
ias ciuitates societate, legationibus
Grae-

n Philippus reuerteretur. 2 rixa. 3 vsque
menter. 4 esse Philippum. 5 maledicta,
iibus onerata. 6 maximum damnum Ma-
attulerunt. 7 postquam, quamprimum. 8
um Thebani iunxerunt sese Atheniensibus. 9
, 10 hoc bellum veniret.

Graeciam fatigant [11]; communem hostem p
7 communibus viribus summouendum [12]: ne
enim cessaturum Philippum, si prospere pri
successerint, nisi omnem Graeciam dom
8 Motae [15] quaedam ciuitates Atheniensib
iungunt quasdam autem ad [16] Philippum
9 metus traxit. Proelio commisso, cum At
enses longe maiore militum numero praest
assiduis bellis indurata virtute [17] Maced
vincuntur: non tamen immemores pristina
10 riae cecidere [18]: quippe aduersis [19] vulne
omnes loca [20], quae tuenda a ducibus ac
11 rant, morientes corporibus texerunt. Hi
vniuersae Graeciae & gloriam domination
vetustissimam libertatem finiuit.

11 excitant, inuitant ad bellum gerendum. pellendum esse. 13 dicebant enim, Philippum cessaturum. 14 belli initia. 15 quae patiebar persuaderi. 16 ad partes Philippi. 17 per for nem Macedonum, qui per longa bella indurati 18 victi quidem sunt Graeci in hoc proelio, sed ediderunt documenta pristinae suae virtutis & ter pugnando occisi sunt. 19 vulnera acceperant ctoribus. 20 illa.

CAPVT IV.

1 HVius victoriae callide dissimulata l
est [1]. Denique non solita sacra [2] Philipp
die fecit: non in conuiuio risit: non ludos

1 Philippus ex callido consilio noluit gaudia fieri ob hanc victoriam. 2 sacrificia.

orum rex de.edens 3, & metu bel-
im neceſſitat: Scythas ſoluit 4: Ita- 3
remiſſis Mac.donibus renunciari
t, *neque auxilium eius ſe petijſe. ne-*
em mandaſſe 5. *Nam neque vindi-* 4
onum egere 7 *Scythas, quibus melio-*
· *neque heredem ſibi incolumi* 9 *filio*
s auditis Philippus legatos ad Athe- 5
.mpenſae 10 obſidionis portionem pe-
e inopia 11 deſerere bellum cogatur.
romtius 12 eam facere debere, quod 13 6
in auxilium eius militibus, ne ſ..m-
idem vitae, non modo 15 officij pretia 16
Atheas inclementiam 17 coeli & terrae
ncauſatus 18, quae non patrimoniis 19
has, ſed vix alimenta exhibeat, reſpon-
dit:

tiſſimi quique [18] rei eius ipſius criminis poſtularentur [19], quod per iniuriam ſe [20] in exilium egiſſent, huius conſtantiae fuerunt [21], vt omnes ſe auctores faterentur, meliusque cum republica actum [22] cum [23] damnati eſſent, quam cum restituti contenderent [24]. Mira prorſus audacia: de iudicibus vitae necisque ſuae, quemadmodum poſſunt, ſententiam ferunt [25]; contemnuntque abſolutionem [26], quam dare inimici poſſunt: & quoniam rebus [27] nequeunt vlciſci, verbis vſurpant libertatem.

18 illi omnes, qui erant in vrbe potentiſſimi. 19 ideo accuſarentur. 20 iudices nouos. 21 tantam conſtantiam in hac calamitate ſua oſtenderunt. 22 fuiſſe. 23 illo tempore, quo iudices hi noui damnati eſſent. 24 aperte dicerent. 25 ſententiam animi ſui dicunt eo modo quo poſſunt. 26 liberationem a iudicio & vitae periculo. 27 reapſe.

CAPVT V.

1 COmpoſitis in Graecia rebus, Philippus omnium ciuitatium legatos ad formandum [1] rerum praeſentium ſtatum euocari Corinthum iubet.
2 Ibi pacis legem [2] vniuerſae Graeciae pro meritis ſingularum ciuitatium ſtatuit; conciliumque [3] omnium, veluti vnum ſenatum, ex omnibus legit [4].
3 Soli Lacedaemonii, & legem & regem contemſerunt: ſeruitutem non pacem rati [5],

1 Redigendum in certam formam. 2 conditiones. 3 comitia, conuentum. 4 ſeligit.

5 pu-

fuerunt.

III.

Tribalsi Philippo 1
itum dituros; ni
Hinc iurgi an 2, 2
a femore vulnera-
eius equus inter-
4 putarent, prae- 3
ut deuota 5, spolia 4
ere. Vbi 7 vero 5
diu dissimulatum
quorum caussae 8
es, ne victis Athe-
idium belli ad se
r duas paulo ante 6
te, legationibus
Grae-

2 rixa. 3 ...
um. 5 maledicta.
num damnum Ma
, quampiimum 8
se Atheniensibu . 9
..
7 11 ex ·

in bellum subornabat [14], peruicaciaeque, [15] ni

8 de nuptiis pater generum occupasset [16]. ...
stimulis iratum vtrique Pausaniam de impunita-
te stupri sui querentem ad tantum facinus im-

9 pulisse creduntur [17]. Olympias certe fugienti
percussori [18] equos quoque praeparatos habuit.

10 Ipsa deinde, audita regis nece, cum titulo [19] offi-
cii ad exequias cucurrisset [20], in cruce [21] penden-
tis Pausaniae capiti, eadem [22] nocte qua venit,
coronam auream imposuit: quod nemo alius au-
dere, nisi haec [23], superstite Philippi filio [24], po-

11 tuisset. Paucos deinde post dies, refixum [25] cor-
pus

---

12 profugerat. 13 & vix persuaderi potuit per preces cognatorum, vt rediret ad patrem, qui ipse filium reuocabat, vt cum eo in gratiam rediret. 14 excitabat, instigabat. 15 & procul dubio etiam persuasisset regem. 16 nisi Philippus per nuptias generi haec consilia anteuertisset. 17 itaque creditum est, quod per has caussas Olympias & Alexander instigauerint ad tantum facinus Pausaniam, qui alioquin iam iratus erat Philippo & Attalo, & querebatur, quod stuprum suum a Philippo non fuisset punitum. 18 interfectori, Pausaniae. 19 sub praetextu. 20 venisset. 21 patibulo. 22 in eadem. 23 Olympias. 24 dum viuebat Alexander. 25 solutum & ablatum a cruce.

26 cor-

m illatae sibi iniuriae sumsit.

CAPVT VII.

itum est etiam, immissum [1] ab Olym- 1
le matre Alexandri fuisse: nec ipsum
lrum ignarum paternae caedis exti-
quippe non minus 3 Olympiadem repu- 2
& praelatam sibi Cleopatram 5, quam stu-
Pausaniam doluisse. Alexandrum quo- 3
gni aemulum fratrem ex nouerca sus-
timuisse [6]: eoque actum 7, vt in conuiuio
imum cum Attalo, mox cum ipso patre
8: adeo vt etiam stricto 9 gladio eum 4
s consectatus sit [10], aegreque a filii caede
m precibus exoratus [11]. Quamobrem 5
Alexan-

---

ngessisset, excitatum fuisse hunc Pausaniam. 2
deiusse. 4 quod a Philippo repudiata fue-

Alexander ad auunculum se in Epirum c
6 tre, inde ad regem Illyriorum contulerat
que reuocanti mitigatus est patri, prec
7 cognatorum aegre redire compulsus [13]. O
quoque fratrem suum Alexandrum Epir
in bellum subornabat [14], peruicissetque, [15]
8 ae nuptiis pater generum occupasset [16]
stimulis iratum vtrique Pausaniam de im
te stupri sui querentem ad tantum faci
9 pulisse creduntur [17]. Olympias certe
percussori [18] equos quoque praeparatos
10 Ipsa deinde, audita regis nece, cum titulo
cii ad exequias cucurrisset [20], in cruce [21] p
tis Pausaniae capiti, eadem [22] nocte qu
coronam auream imposuit: quod nemo a
dere, nisi haec [23], superstite Philippi filio
11 tuisset. Paucos deinde post dies, refixum

12 profugerat. 13 & vix persuaderi pc
preces cognatorum, vt rediret ad patrem, qui ip
reuocabat, vt cum eo in gratiam rediret. 14
bat, instigabat. 15 & procul dubio etiam pe
regem. 16 nisi Philippus per nuptias generi ha
filia anteuertisset. 17 itaque creditum est, q
has caussas Olympias & Alexander instigau
tantum facinus Pausaniam, qui alioquin iam ira
Philippo & Attalo, & querebatur, quod stuprur
Philippo non fuisset punitum. 18 interfectori,
niae. 19 sub praetextu. 20 venisset. 21 p
22 in eadem. 23 Olympias. 24 dum viueb
xander. 25 solutum & ablatum a cruce.

interfecta 33, finire vi-
coegit, 34 spectaculoque penden-
potita est 35, ad quam 36 per parrici-
nauerat. Nouissime 37 gladium, quo 13
us 38 est, Apollini sub nomine Myrtalis
t: hoc enim nomen ante Olympiadis
uit 39. Quae omnia ita palam facta 14
o timuisse videbatur, ne facinus ab ea
n non 41 probaretur.

pus. 27 Philippi. 28 interfectori. 29 ius celebrari. 30 singulis annis. 31 dum populum ad superstitionem. 32 Olym-ata fuerat ex matrimonio. 33 postquam cerat filiam Cleopatrae in gremio matris. sam laqueo interficeret. 35 & vindicauit pias iniuriam sibi factam, cum spectaret pendentem. 36 vltionem. 37 tandem interfectus. 39 ita enim appellata fuerat um adhuc paruula esset. 40 vt Olympias tiam. 41. vt.

7 Misericordia in eo & perfidia pari iure dil
8 Nulla apud eum turpis ratio vincendi [12],
dus pariter, & insidiosus alloquio [13]; qu
promitteret, quam praestaret: in seria & ioc
9 tifex [14]. Amicitias vtilitate, non fide [15]
bat [16]. Gratiam fingere in odio [17], instru
inter concordantes odia, apud vtrumque
10 am [19] quaerere, solennis [20] illi [21] consuetud
ter haec [22] eloquentia, & insignis oratio,

---

3 vti reges solent. 4 genitos. 5 morte na
6 morte violenta. 7 magis cupiebat egregium
citum quam apparatum conniuiorum. 8 eius
mae diuitiae consistebant in instrumentis bellici
opibus suis vtebatur ad bella suscipienda. 9
quidem studio quaerebat diuitias, sed eas non
diebat & seruabat diligenter. 10 quamuis qu
ex bellis aliquid raperet, tamen. 11 solebat ex
misericordiam & perfidiam. 12 parum aest
vincere per turpia media, si modo hostes suos

ertiae plena 23: vt nec ornatui facili-
itati inuentionum deesset ornatus 24.
nder filius successit, & virtute & vitiis 11
25. Vincendi ratio vtrique diuersa 26. 12
te, ille artibus 28 bella tractabat. De-
gaudere 29 hostibus 30, hic palam fu-
dentior ille consilio 31, hic animo ma- 13
r. Iram pater dissimulare, plerum- 14
incere 33: hic 34 vbi 35 exarsisset 36, nec
onis nec modus erat 37. Vini nimis 15
dus: sed ebrietatis diuersa vitia. Pa-
, etiam de 38 conuiuio in hostem pro-
inum conserere 39, periculis se teme-
40. Alexander non in 41 hostem,
saeuiebat. Quamobrem Philippum 16
eratum proelia remisere 42: hic ami-
erfector conuiuio 43 frequenter ex-
gnare ille cum amicis nolebat, hic in 17
ami-

---

quid loquebatur, argutum erat & elegans.
ueniebat, quae diceret & orationem etiam
abat. 25 qui patrem in virtutibus & vi-
t. 26 alio modo vincere hostes suos so-
alio modo filius. 27 Alexander. 28 cal-
is. 29 solebat. 30 si hostes decepisset.
palam profligasset. 32 quod consilium.
34 Alexander. 35 si. 36 ad iram com-
. 37 nec poterat differre vltionem nec
ri. 38 ex, post conuiuium. 39 proelium
. 40 in pericula sese coniicere temerario
contra. 41 saepe vulneratus excessit e

43 ex

18 amicos regna [44] exercebat. Amari pate
le [45]; hic metui. Literarum cultus v
similis, [46] Solertiae pater maioris, h
19 dei [47]. Verbis [48] atque oratione Philippu
20 rebus [49] moderatior. Parcendi victis filio a
& promptior & honestior. Frugalitati [50]
21 luxuriae filius, magis deditus erat. Qui
artibus orbis imperii fundamenta pater ieci
ris totius gloriam filius consummauit [52].

I

43 ex conuiuio. 44 imperium Regium. 4
lebat. 46 vterque eruditus erat in studiis &
47 pater maiorem adhibere solebat industriam
autem maiorem fidem. 48 in verbis. 49 in
agendis. 50 parsimoniae. 51 per quas artes.
easdem artes filius perfecit & acquisiuit gloriam
operis ad finem perducti.

[illegible] poenas [illegible]
[illegible]idii poenas [illegible] nata.
multiplici libidine nata. Principum strage
[s]uccessor cognatorum Principum strage
[P]ersicae Monarchiae finis.

CAPVT I.

regi Persarum ex [illegible] cex 1
[illegible] 1, sed tres tant in [illegible] [illegible] &
[illegible]suscepti 3: Dari[illegible], Ariarate[illegible] &
[illegible] Darium contra [illegible] p[illegible] 2
[illegible]nos rex non nisi more 4 [illegible]
[illegible]tium pater regem [illegible] 3
[illegible] exstimans, [illegible] ex [illegible]
[illegible] sinceriusque gaudium ex [illegible] suae
[illegible] si insignia [illegible] maiestat[illegible] post no- 4
[illegible]tarus, si insignia [illegible] Sed Darius, post no-
[illegible]io conspexisset. Sed Darius, interficiendi
[illegible] exempla [illegible], interficiendi [illegible] si solus 5
[illegible]

6 ginta fratres fecit parricidas. Ostenti 16 p
sus genus, vbi 17 in tanto populo non solum
ciari, verum etiam sileri parricidium pot
vt ex quinquaginta liberis nemo inue
sit, quem aut paterna maiestas, aut vene
tio senis, aut indulgentia patris, a tanta im
7 nitate reuocaret 18. Adeone vile 19 patern
20 nomen apud tot numero 21 filios fuit, vt, q
rum praesidio tutus etiam aduersus hostes esse
buerat, eorum insidiis circumuentus 22, tut
ab hostibus quam a filiis fuerit?

16 res miraculo plane similis est. 17 quod. abstrahere potuerit. 19 contemtum. 20 patris. haec vox abundat eleganter. 22 circumdatus, d ptus.

CAPVT II.

1 CAusa parricidii sceleratior ipso 1 parrici
2 fuit. Occiso quippe Cyro fraterno bello
cuius mentio supra habita est, Aspasiam pellic
eius rex Artaxerxes in matrimonium receper
3 Hanc patrem cedere sibi, sicuti regnum, Dar
postulauerat 3: qui pro 4 indulgentia sua in
4 beros primo facturum 5 se dixerat: mox poe
tentia ductus 6, vt 7 honeste negaret, quod
m

1 Quam ipsum parricidium. 2 in bello. 3 I rius postulauerat, vt pater sibi daret hanc coniug suam, quemadmodum iam regnum dederat. 4 iuxta morem suum erga liberos. 5 se esse illud. 6 poenit ipsum promissionis huius. 7 vt id sub honesto praete tu negare posset.

8 N

cum sociis, poenas
paternae maiestatis vltoribus de-
ges quoque omnium [16] cum liberis, 6
estigium tanti sceleris extaret [18],
Post haec Artaxerxes morbo ... 7
o [19] decedit, rex [20] q am parte

m. 9 fecit Aspasiam summam sacerdo-
per quod sacerdotium. 11 ...
atem perpetuam. 12 ob hanc ...
ius ad iram excitatus. 13 coepit ...
patre suo. 14 postquam fecerit ...
punitus est a diis, qui patris ...
sciscebantur. 16 filiorum Artaxerx...
7 aliquod. 18 superesset. 19 ...
in incidit. 20 rex fuit felix, ...

CAPVT III.

ni Ocho tradita [1]; qui tam ...
...

2 tribus 4 parricidis haberetur. Atque it
luti purificato regno 5, bellum Cadusiis inf
3 In eo 7 eum aduersus prouocatorem host
Codomanus quidam, omnium fauore 9
cessisset 10, hoste caeso 11, victoriam suis 1
4 riter, & prope amissam gloriam restituit 1:
haec decora 14 idem Codomannus praef
5 Armeniis. Interiecto deinde tempore,
mortem Ochi regis, ob memoriam pri
virtutis 15, rex a populo constituitur 16,
nomine, ne quid 17 regiae maiestati deesset
6 noratus; bellumque cum Alexandro Ma
diu 18 variante fortuna magna virtute g
7 Postremo victus ab Alexandro, & a cog
occisus, vitam pariter cum Persarum r
finiuit.

---

4 quam quidem fratres parricidae. 5 post
veluti purgauerat regnum a parricidis. 6 incipi
lum gerere. 7 bello. 8 Vnum ex hostibus, q
pugnam singularem vnum ex Persis prouocauera
cui omnes timebant, cum omnium consensu, ap
& gaudio. 10 in campum pugnae. 11 postquan
domannus hostem occiderat. 12 Persis. 13 red
14 propter hanc rem fortiter gestam. 15 olim e
iae fortitudinis. 16 eligitur Codomannus. 17
quia 18 cum fortuna modo Persarum a partibu
nunc modo Alexandrum iuuaret.

[illegible]

e.

fectionem cogitantes coërcet.

ctis incolis euertit. Atheniensibus infestus.

nouercae suae cognatos & in consanguineos

inde bellum Persicum aggreditur.

am militarem ordinat. Parua manu ingen

litur. Persas proelio superat.

[illegible]

vitatis Gordiam [illegible]

monte transiit [illegible]

& sanitati restituitur.

[illegible]

Persarum. & [illegible]

ae, captiuat [illegible]

lis superatis a Persarum [illegible] Tyrus ex

r. Nouae in Orientem victoriae.

iguatur.

nunciis non paucis receptis [illegible] Ammonis

raculum.

Darii regnum ambit. & [illegible] recusat.

meii proelii inter Alexandrum & Darium circum

flantiae quaedam.

[illegible] proelii descriptio. Persae fugantur, victores

[illegible] proelii [illegible] [illegible]tur. [illegible] consultus.

cii. victoriaeque participes, excidia vrbium
rum, crudelitatemque Thebanorum referebant
9 studia[24] in Persis non praesentia tantum, veru
& vetera[25] aduersus Graeciae libertatem ine
10 pantes:[26] *Quamobrem odium eos[27] omniu populorum esse: quod vel ex eo manifestari* [28] *quod iureiurando se omnes[29] obstrinxerint,*
11 *victis Persis Thebas diruerent.* Adiiciunt scelerum priorum[30] fabulas[31], quibus omn scenas[32] repleuerint[33]. vt non praesenti tantu perfidia[34], verum & vetere infamia inuisi fi rent[35].

23 narrabant, a Thebanis suas vrbes crudeliter fui vastatas. 24 amorem Thebanorum erga Persas. odia. 26 simul accusantes. 27 Thebanos. 28 cl rum ac manifestum sit. 29 Graeciae populi. 30 oli a Thebanis commissorum. 31 narrationes seu ver seu fictas. 32 theatra. 33 Graeci. 34 propter perfi diam. 35 Thebani.

CAPVT IV.

TVnc Cleadas vnus ex captiuis, data[1] po testate dicendi: *non a Rege defecisse[2], que interfectum[3] audierint, sed a regis heredibus quicquid in eo[4] sit admissum[5], credulitatis[6] non perfidiae culpam esse; cuius tamen iam mu gnu[7] se supplicia pependisse, deleta iuuentute nu*

1 Postquam acceperat potestatem loquendi. 2 Th banos. 3 fuisse in proelio. 4 in hac defectione. peccatum 6 *Leichtglaubigkeit.* 7 Thebanos ia poenas sentiisse magnas huius suae credulitatis, dum ipsi rum iuuentus occisa sit.

8 vulgu

m regis mutasse se dicerent [21].

er. 27 ad experientiam [illegible] futuri, ab omnibus oneribus [illegible] 19 a [illegible]ficiis eos non liber[illegible] omnes dicerent corpus [illegible] [illegible]ippi in filio esse mutatam.

CAPVT. II.

[illegible]a paternarum [illegible] E
[illegible]t: omni [illegible]
occidi iussit: soli Alex[illegible] 2
pepercit; seruat[illegible]
suae: nam re[illegible]
Aemilium [6] [illegible] 3
ex [illegible]
initia [8] multas [illegible] 4
: orientes nonnull[illegible]
[illegible]ibus rebus crebris [illegible] 5
am contend[illegible] 13
[illegible]

patris Corinthum euocatis [14] ci[illegible]
6 in locum eius [15] substituitur. Incl[illegible]
de a[illegible]atre Persic[illegible]m bellum aggredit[illegible]
7 apparatu occupato [17] nunciatur, A[illegible]
Lacedaemonios ab eo ad Persas def[illegible]
remque eius defectionis, magno au[illegible]
8 a Persis corruptum, Demosthenem
[illegible] [19] qui Macedonum deletas [20]
[illegible] a Triballis affirmaueri[illegible]
[illegible] [22] [illegible] auctore, qui in[illegible]
[illegible] ceciderit [24], se quoque vul[illegible]
9 [illegible] Qua [25] [illegible] mutatos om[illegible]
[illegible] animos esse: praesidia
10 [illegible] [26]. Quibus motibus occurs[illegible]
[illegible] instructo paratoque e[illegible]
[illegible] [28], vt [29], quem ven[illegible]
[illegible] vix crederent.

[14] [illegible] ciuitatum Gra[illegible] [illegible] Corinthum. [15] patri[illegible] [illegible] [17] Alexandro, qui in [illegible] [18] [illegible] [19] fi[illegible] [illegible] rege Alexandro [illegible] [illegible] auctorem & indic[illegible] [illegible] [25] per [illegible] [26] [illegible] [27] vt itaque Alex[illegible] [illegible] tempore occurrerit. [28] [illegible] [29] [illegible]

CAPVT III.

1 IN transitu hortatus [1] Thessalos [illegible]
[illegible] Philippi patris, m[illegible]

[1] Ad amicitiam & constantiam in fi[illegible] maternam.

int, ita pr... ... admirationem ...
hostis in admirationem ... an-
que Alexandri spretam 11 an-
veterum ducum excellentes.
s, bellum deprecantur 12 : qui- 5
uiter increpitis 13, Alexander
Inde Thebas exercitum con- 6
16 indulgentia vs r..., si parcia
uenisset. Sed Thebani armis 17, 7
c 18 deprecatione vsi sunt. Itaque
a quaeque supplicia 19 miserrimae
erti sunt 20. In consilio 21 cum de 8
s deliberaretur, Phocenses, & Plataeenses & Orchomenii, Alexandri socii,

...lis. 4 cum gens Aeacidarum adhuc ... 5 cognationis. 6 ... 8 Re-
a Macedoniae. ... vel potius Thessalorum. ...
...rum, ... Alexandro. ...

12 cedonum superata 28, terga 29 verterunt. I
13 gna itaque caedes Persarum fuit 30. De exe
tu Alexandri nouem pedites, centum vig
equites cecidere; quos rex impense 31, ad ceti
rum exemplum humatos, statuis equestribus
nauit, cognatisque eorum immunitates 32 de
14 Post victoriam maior pars Asiae ad eum 33 di
15 cit 34. Gessit & plura bella cum praefectis Di
quos iam 35 non tam armis, quam terrore no
nis sui vicit.

28 fuerunt. 29 aufugerunt. 30 multi Pe
fuerunt occisi. 31 honorifice. 32 certa priuilegia
Alexandrum. 34 Persas deseruit, & sponte se subi
potestati Alexandri. 35 nunc, porro.

CAPVT VII.

1 DVm haec aguntur, interim indicio 1 cap
ad eum defertur 2, insidias ei 3 ab Alexan
Lyncistarum, genero Antipatri, qui praepos
2 Macedoniae erat, parari. Ob quam causam
mens, ne quis 4 interfecto eo 5 in Macedonia 1
3 tus 6 oriretur, in vinculis eum habuit. Post h
Gordion vrbem petit 7, quae posita 8 est inter Ph
4 giam maiorem & minorem: cuius vrbis potiun
non tam propter praedam cupido eum cepit
sed quod audierat in ea vrbe, in templo Iouis
gum plaustri Gordii positū 11; cuius nexum 12 si c
sol

1 Per indicium vnius ex captiuis. 2 narratu
lexandro. 3 Alexandro. 4 aliquis. 5 insidiat
6 seditio. 7 proficiscitur Alexander. 8 sita. 9
capiendae. 10 animum eius occupauit. 11 affere
ostendi. 12 nodos.

33

censite, duodecim aras deorum
statuit 18. Patrimonium 19 omne 5
Macedonia, Europaque habebat,
sibi Asiam sufficere praefatus 20.
nauis littore excederet, hostias 6
22 victoriam bello 23, quo 24 toti-
ue 25 Graeciae vltor 26 electus sit:
a iam satis, & matura imperia 7
rumque tempus esse vices excipere
28. Sed nec exercitus eius 29 alia, 8
norum praesumtio 30 fuit: quip- 9
pe

um tributum regibus Macedoniae sol-
nagna ingenia habebant, & videban-
xcitare. 12 secum ducit in bellum.
es, qui videbantur habere ingenia se-
. 14 coniunctos milites in naues im-
quam prima vice Asiam conspexerat.
17 tanquam votum pro exorando deo-

nauit, cognatisque eorum immunitates 32 d
14 Post victoriam maior pars Asiae ad eum 33 de
15 cit 34. Gessit & plura bella cum praefectis Da
quos iam 35 non tam armis, quam terrore no
nis sui vicit.

28 fuerunt. 29 aufugerunt. 30 multi Per
fuerunt occisi. 31 honorifice. 32 certa priuilegia.
Alexandrum. 34 Persas deseruit, & sponte se subie
potestati Alexandri. 35 nunc, porro.

CAPVT VII.

1 DVm haec aguntur, interim indicio 1 capt
ad eum defertur 2, insidias ei 3 ab Alexand
Lyncistarum, genero Antipatri, qui praeposi
2 Macedoniae erat, parari. Ob quam causam
mens, ne quis 4 interfecto eo 5 in Macedonia m
3 tus 6 oriretur, in vinculis eum habuit. Post ha
Gordion vrbem petit 7, quae posita 8 est inter Ph
4 giam maiorem & minorem: cuius vrbis potiund
non tam propter praedam cupido eum cepit

s [illegible]
ne. Profectus ad [illegible] : habuit
ois , obuiam in port : [illegible]
iae pu chritudinis : [illegible]
otissimi. In 20 augurem [illegible] 21 ai- 7
caussa consulendi , [illegible] 22 [illegible]
23 parentum . *regnum* [illegible] 24 [illegible]
idit : polliceturque se 26 & [illegible]- 8
a sociam. Tam pu chra [illegible]- 9
ni felicit is [illegible]. [illegible] 10
ygas orta seditio est. [illegible],
discordiarum, [illegible] 27 [illegible] 11
iis opus esse 28. [illegible] 29 [illegible] regem [illegible]-
ona regis , iubentur [illegible] in templum Io-
uem reuersi primum [illegible] 30 repererunt. Obuius 12 illis
n plaustro 31

[illegible] 15 [illegible]

rum in Tyro vetere & antiquiore ...

... dicerent, in deprecantes eius introitum

12 exarsit 24, vt vrbi excidium minaretur: con-

tinuoque exercitu insulae applicato non minor animosis Tyriis fiducia Carthaginensium, bel-

13 excipitur 25. Augebat enim Tyriis animos Didonis exemplum, quae Carthagine condita tertiam partem orbis quaesisset 28; turpe 29 du- centes, si foeminis suis plus 30 animi fuisset in im- perio quaerendo, quam sibi 31 in tuenda libertate

14 Amotis igitur imbelli aetate 32 Carthaginem, & arcessitis 33 mox auxiliis, non magno 34 post tem- pore per proditionem capiuntur.

---

19 sub praetextu. 20 postquam acceperat hoc manus cum gratiarum actione. 21 exsoluenda. 22 ... venientis. 23 Alexandrum facere id posse. 24 ... est contra eos legatos, qu

CAPVT XI.

e [1] Rhodum Alexander, Aegyptum, Cilici- 1
que sine certamine [2] recipit. Ad Iouem [3] 2
e Hammonem pergit [4], consulturus [5] & de-
u futurorum [6], & de origine sua. Nam- 3
nater eius Olympias confessa viro suo Phi-
fuerat, Alexandrum non ex eo [7] se [8], sed ex
nte ingentis magnitudinis concepisse. De- 4
Philippus vltimo prope [9] vitae suae tem-
filium suum non esse [10], palam [11] praedi-
at. Qua ex caussa Olympiadem, velut 5
compertam [12], repudio [13] dimiserat. Igitur 6
nder cupiens originem diuinitatis [14] acqui-
imul & matrem infamia [15] liberare, per prae-
[16] subornat [17] antistites, [18] quid sibi respon-
elit [19]. Ingredientem [20] templum, sta- 7
ntistites vt [21] Hammonis filium salutant.
etus dei adoptione, hoc se patre censeri iu- 8
. Rogat deinde: *an omnes interfectores* 9
paren-

Post expugnatam Tyrum. 2 proelio, 3 Iouis
um. 4 proficiscitur. 5 dum consulere vole-
aculum. 6 belli. 7 Philippo. 8 matrem,
gem, Olympiadem. 9 circa vltimum vitae suae
s. 10 Alexandrum. 11 publice dixerat. 12
mulierem adulteram. 13 repudiauerat. 14 stir-
iam a Diis deducere. 15 ab infamia adulterii. 16
homines. 17 instruit. 18 sacerdotes Iouis. 19
pse cupiat, vt sibi respondeatur. 20 cum igitur
nder ingrederetur templum. 21 tanquam. 22
rex, quod a Ioue adoptaretur in filium, iubet vt o-
credant, Iouem esse suum patrem.

10 *futuram, quam ipse victor volet* 33. *A*-
dro referre se 34, *quam solam moriens p*
gratiam: precari superum 35 *inferumqu*
11 *mina* 36, *&* *regales deos*, 37 *vti illi* 38 *i*
rum omnium victori contingat imperium.
se iustam magis, quam grauem sepulturae
12 *niam orare* 39. *Quod ad vltionem pertin*
iam non suam, sed exempli 40, *communem*
omnium regum esse caussam, quam 41 *neglig*
illi 42 *& indecorum & periculosum esse: q*
cum in altero 43 *iustitiae eius, in altera* 4
13 *iam vtilitatis caussa versetur* 45. *In quam*
unicum pignus fidei regiae, dextram 46 *se fi*
dam Alexandro dare. Post haec porrecta
14 *nu* 47 *exspirauit* 48. Quae 49 vbi Alexa

33 matrem suam liberosque eo modo gratitud
inam ostensuros esse, quo victor velit. 34 Darium
superorum deorum. 36 potentiam 37 regum re
rumque, praesides. 38 vt Alexander impetret. 3
rogare demum, vt Alexander curare velit corpus
non tam dignis honoribus, quam potius iusto mod
peliri. 40 suam non esse iam caussam, sed potiu
mendum esse, ne in exemplum caedes sua trahatur,
liis, nisi Alexander vlciscatur regem occisum a parric
41 caussam & vltionem. 42 Alexandro. 43 in
one. 44 neglectione poenae. 45 agatur. 46 f
manum. 47 cum militi dextram porrexisset.
mortuus est. 49 postquam haec omnia.

m Alexander vidiſſet corpus mortui regis.
iauit, quod tantus rex per tantum ſcelus de-
ri. 52 in ſepulcrum regum Perſicorum

parentis sui sit vltus 23 ? respondetur : *patrem e*
nec posse interfici , nec mori : regis Philippi per
10 *Iam plene* 24 *vltionem esse.* Tertiam 25 inter-
rogationem poscenti , victoriam omnium bello-
rum , possessionemque terrarum dari 26 respon-
11 detur. Comitibus 27 quoque suis responsum 28,
vt Alexandrum pro deo , non pro rege colerent.
12 Hinc illi 29 aucta 30 insolentia 31, mirusque ani-
mo increuit tumor 32, exemta 33 comitate, quam
& Graecorum literis 34, & Macedonum institu-
13 tis 35 didicerat. Reuersus ab Hammone Alexan-
driam condidit 36, & 37 coloniam Macedonum ca-
put 38 esse Aegypti iubet.

23 puniuerit. 24 omnino, plane. 25 Alexander qui poscebat. 26 promitti a Ioue. 27 his , qui comitati erant Alexandrum. 28 fuit mandatum. 29 Alexandro. 30 fuit. 31 superbia. 32 elatio, superbia. 33 comitas vero & humanitas eximebatur ex eius animo. 34 per litteras & philosophiam. 35 per leges & consuetudines. 36 exstruxit vrbem. 37 & hanc. 38 primariam vrbem in Aegypto.

CAPVT XII.

1 DArius, cum Babyloniam profugisset, per epi-
stolas Alexandrum deprecatur 1, redimenda-
rum sibi captiuarum potestatem faciat 2, inque
eam rem 3, magnam pecuniam pollicetur. Sed
2 Alexander in pretium 4 captiuarum regnum
omne,

1 Precatur. 2 vt Alexander sibi, Dario, permittat redimere captiuos. 3 & si hoc facere velit. 4 zur Ranzion.

5 totum

pecuniam petit [6]. Interiecto tem- 3
istolae Darii Alexandro redduntur,
e matrimonium & regni portio [8]
d Alexander *sua sibi dari* [9] rescri- 4
e supplicem venire, & regni arbitria
ttere [10]. Tum [11] spe pacis amissa, 5
s reparat: cum quadringentis mil-
, & centum millibus equitum ob-
Alexandro. In itinere nunciatur, 6
[13] ex collisione abiecti partus [14] de-
que mortem illacrymatum [16] Alex-
equiasque benigne prosecutum [17],
on amoris, sed humanitatis caussa
n semel tantum eam Alexandro [18] vi- 7
i matrem filiasque eius paruulas fre-
olaretur. Tunc Darius se ratus [19] 8
cum post tot proelia, etiam beneficiis
raretur, gratumque [20] sibi esse, si
eat, quod a tali [21] potissimum vin-
ribit itaque & tertias [22] epistolas, & 9
juod nihil in [23] suos hostile fecerit.
Offert

'ersicum regnum. 6 postulat sibi dari. 7 pars. 9 Darium offerre ea, quae iam 10 vt Darius supplex veniat, & omnem i voluntatem victoris tradat. 11 postea. 13 Darii. 14 propter partum immatu- tuam esse. 16 & Alexandrum fudisse us mortem. 17 esse Alexandrum, eum as fieri, & comitatum esse funus. 18 ab 19 putans. 20 iucundum. 21 tam be- 22 tertiam. 23 contra.

Graeci occurrunt Alexandro, qui poenam c vitatis truncata corporis parte [27] tulerant, gantes, vt sicuti Graeciam, se [28] quoque al
12 stium crudelitate vindicaret. Data [29] pot te redeundi, agros accipere maluerunt, ne tam gaudium parentibus, quam detestan sui conspectum [30] reportarent.

27 singulis his captiuis aliqua corporis pars in ta erat a Persis. 28 captiuos. 29 postquam lib Graecis data erat redeundi in patriam. 30 spec lum.

CAPVT XV.

1 INterea Darius in [1] gratiam victoris a cog suis, aureis compedibus catenisque in v
2 Parthorum Thara vincitur. Credo [3], ita immortalibus iudicantibus, vt in terra [4] coru qui successuri imperio [6] erant, Persarum reg
3 finiretur. Alexander quoque citato [7] cursu stera die superuenit [8]: ibique cognouit Da
4 clauso [9] vehiculo per noctem exportatum [10]. so [11] itaque exercitu subsequi, cum sex mill equitum, fugientem [12] insequitur: in iti
5 multa & periculosa proelia facit. Emensus [1] inde multa millia passuum, cum nullum Dar di

1 Vt victori grata res fieret. 2 oppidulo. 3 ex mea opinione ita voluerunt dii. 4 prouincia Parthorum. 6 in imperio Persico. 7 celeri. 8 ture, in tempore aduenit. 9 in clauso quodam. noctu auctum fuisse. 11 postquam igitur iusserat *exercitus se sequeretur.* 12 Darium. 13 profe

14

...ius [12] ho-
...gnare conſpexiſſet, eo ſe ſem-
...erebat [13], periculaque ſua eſſe, non mi-
...olebat [14]. Hoc proelio Aſiae imperium 6
...[15], quinto poſt acceptum regnum [16] anno :
...7 tanta felicitas fuit, vt poſt hoc nemo [18] 7
...re auſus ſit: patienterque Perſae poſt im-
...i tot annorum, iugum ſeruitutis accepe-
Donatis refectisque [19] militibus xxx v 8
[20] praedam recognouit [21]. In vrbe 9
Suſa xL millia talentum inuenit. Ex- 10
& Perſepolim, caput [22] Perſici regni,
multis annis [23] illuſtrem, refertamque [24]
...arum ſpoliis, quae interitu eius [25] pri-
...aruere. Inter haec DCCC admodum [26] 11
Graeci

12 Sexta die praeclusa voce[36], exemtum[37] digito annulum Perdiccae tradidit: quae res gliscentem[38]
13 amicorum dissensionem sedauit. Nam etsi non voce[39] nuncupatus heres, iudicio[40] tamen electus esse videbatur.

36 cum vox regis impediretur & difficilis fieret. 37 detractum. 38 *glimmend.* latentem adhuc sub cineribus. 39 per sermonem regis. 40 per iudicium & sententiam.

CAPVT XVI.

1 DEcessit[1] Alexander, mensem vnum, annos tres & triginta natus; vir supra humanam
2 potentiam magnitudine animi praeditus. Qua[2] nocte eum mater Olympias concepit, visa per quietem est cum ingenti serpente volutari[3]: nec decepta somnio[4] est. nam profecto maius hu-
3 mana mortalitate opus[5] vtero tulit: quam[6] cum Aeacidarum gens ab vltima saeculorum memoria, & regna patris, fratris, mariti, ac deinceps maiorum omnium illustrauerint[7]: nullius ta-
4 men nomine, quam filii, clarior fuit[8]. Prodigia[9] magnitudinis eius,[10] in ipso ortu[11] nonnulla

1 Mortuus est. 2 In ea nocte, in qua. 3 ipsa vidit in somnio se circumdari a serpente. 4 per hoc somnium. 5 hominem mater in vtero tulit, qui omnes homines longe superare debebat. 6 Olympiadem. 7 celebrem fecerint. 8 maius tamen nomen accepit Olympias per hunc filium suum, quam per auos, patrem & maritum. 9 singularia omina & indicia. 10 Alexandri. 11 illo tempore, quo nascebatur.

…ata ſunt, viſo 50 corpore defuncti, tam …nam illo faſtigio mortem lacrymis proſe-…eſt 51; corpuſque regio more ſepeliri, & …ias eius maiorum 52 tumulis inferri iuſ-…

LIBER

50 cum Alexander vidiſſet corpus mortui regis, …lacrymauit, quod tantus rex per tantum ſcelus de-…it mori. 52 in ſepulcrum regum Perſicorum

LIBER XII.

BREVIARIVM CAPITVM.

CAPVT

CAPVT I.

nder, in persequendo [1] Dario amis- 1
milites magnis funerum impensis 3
it 4; reliquis expeditionis 5 eius so-
im millia talentum diuisit. Equo- 2
ars aestu [6] amissa, inutilesque etiam,
erant, facti. [8] Pecunia omnis centum 3
illia talentum Ecbatana [9] congesta,
Parmenio praepositus. Dum haec 4
istolae Antipatri e Macedonia ei [11]
quibus [12] bellum Agidis regis Sparta-
raecia; bellum Alexandri regis Epiri
ellum Sopyrionis praefecti eius in Scy-
nebatur [13]. Quibus [14] varie affe- 5
; tamen laetitiae cognitis morti-
m aemulorum regum, quam dolo-
6 cum Sopyrione exercitus, su-
Namque post profectionem Ale- 6
aecia ferme omnis [18] in [19] occasio-
andae libertatis, ad arma concurre-
rat,

Darium persequitur. 2 occisos suos mili-
bus. 4 sepeliri curauit. 5 belli huius.
i solis & perpetuam agitationem. 7 illi,
nt. 9 in vrbem Ecbatana fuit congesta.
iiae. 11 Alexandro. 12 in quibus epi-
intiabatur, perscribebatur. 14 per has
m quidem accipiebat & gaudium. 15
llexerat mortem. 16 ob amissum exer-
rcepit, sensit. 18 tota. 19 ad expe-

ptus esset: quam saepe pro [6] amisso, repente se non sospitem [7] tantum suis, verum etiam victo-
4 rem obtulisset [8]. Vt vero mortis eius fides adfuit [9], omnes barbarae gentes paulo ante ab eo deuictae, non vt [10] hostem, sed vt parentem lu-
5 xerunt. Mater quoque Darii regis, quam [11] amisso [12] filio, a fastigio tantae maiestatis in captiuitatem redactam [13] indulgentia victoris [14], in [15] eam diem vitae non poenituerat, audita morte
6 Alexandri, mortem sibi ipsa consciuit [16]; non quod [17] hostem filio praeferret, sed quod [18] pietatem [19] filii in eo, quem vt hostem timuerat, ex-
7 perta esset. Contra Macedones versa vice [20] non vt ciuem, ac tantae maiestatis regem, verum vt hostem amissum gaudebant: seueritatem nimi-
8 am, & assidua belli pericula exsecrantes [21]. Huc accedebat, quod principes regum & imperia [22], vulgus militum thesauros & grande pondus auri, velut inopinatam praedam, spectabant; illi successionem regni [23], hi opum ac diuitiarum haereditа-

6 cum omnes putarent, eum amissum esse ac periisse. 7 saluum, incolumem. 8 rediisset ad suos. 9 postquam vero viderunt, eum certo mortuum esse. 10 tanquam. 11 quam matrem Darii non poenituerat vitae suae. 12 cum illa amisisset filium suum Darium. 13 quae mater redacta erat in. 14 quoniam benignissime illa tractabatur ab Alexandro. 15 vsque ad hanc. 16 ipse se interfecit. 17 quasi. 18 quoniam. 19 amorem. 20 *umbgekehrt*, aliter ac Persae. 21 vituperantes in rege suo. 22 *das Commando*. 23 in tot regnis. 24 co-

ogitantes 24. Erant enim in thesau- 9
iginta millia talentum, & in annuo ve-
uto, tricena millia. Sed nec amici Ale- 10
stra regnum spectabant. Nam eius 25
venerationis erant, vt 26 singulos re-
. Quippe ea formae pulcritudo, & 11
corporis, & virium ac sapientiae ma-
omnibus fuit, vt qui eos 27 ignoraret,
i gente, sed ex toto terrarum orbe ele-
licaret. Neque enim vnquam ante 12
, vel vlla gens alia tam clarorum viro-
ntu 29 floruit: quos primo Philippus,
ander tanta 30 cura legerat 31, vt non 13
etatem belli, quam in successionem re-
viderentur. Quis igitur miretur, ta- 14
inistris, orbem terrarum victum 33:
itus Macedonum, tot non ducibus 34,
regeretur? qui nunquam sibi reperis- 15
si non inter se concurrissent 35: multos-
onia pro 36 vno Alexandros habuisset,
nisi

;itabant. 25 tantae. 26 vt putares, sin-
ndri amicos esse reges. 27 vt is, qui nesci-
es esse ex Macedonia. 28 eos fuisse sele-
ulla alia gens, neque ipsa Macedonia protulit
ros ante tempora Alexandri. 30 cum tanta.
ex multis. 32 per tales regis ministros.
34 *Generals-Personen*. 35 proelia gessissent.
is Alexandri.

37 hos

10 Appulis vrbem postulauerant. Sed vbi [22] Ap-
pulis oraculum innotuit, interfectos legatos in
vrbe sepelierunt, perpetuam ibi sedem habitu-
ros [23]. Atque ita defuncti [24] responso, diu vr-
11 bem possederunt. Quod factum cum cogno-
uisset Alexander, antiquitatis fata [25] veneratus,
12 bello Appulorum abstinuit. Gessit & cum Bru-
tiis Lucanisque bellum; multasque vrbes cepit;
tum & cum Metapontinis, & Pediculis, & Roma-
13 nis, foedus amicitiamque fecit. Sed Brutii Lu-
canique, cum auxilia a finitimis contraxissent [26],
14 acrius bellum repetiuere [27]. Ibi rex iuxta [28] vr-
bem Pandosiam, & flumen Acheronta, non prius
fatalis loci cognito nomine quam occideret [29], in-
terficitur; moriensque, non in patria fuisse sibi pe-
riculosam mortem, propter quam [30] patriam fuge-
15 rat, intellexit. Corpus eius Thurii publice [31] redem-
16 tum [32] sepulturae tradiderunt. Dum haec agun-
tur in Italia; Sopyrion quoque praefectus Ponti
ab Alexandro Magno relictus, otiosum se ratus, [33]
si ni-

22 Postquam Appuli audiuerunt hoc oraculum. 23 qui legati hoc modo habituri essent perpetuam sedem in vrbe, vt sic oraculum eluderetur. 24 cum expleuissent responsum oraculi. 25 quoniam venerabatur hoc responsum deorum, per quod perpetua possessio vrbis Appulis promissa fuerat. 26 accepissent. 27 renouarunt. 28 prope. 29 dum rex non prius sciebat periculosum nomen loci, quam cum moreretur. 30 ad quam mortem euitandam ex patria fugerat. 31 per pecuniam publicam. 32 emtum ab hostibus. 33 putans se otiosum censeri posse.

34 etiam

ere percussores 19 animon timent, a Perdiccae fuit 20, vt vltro ad & in concionem vocatos 21 edo- citius molirentur: *respicerent* 23, 9 *ua sumsissent: non illos Persas, sed n hostes, sed ciues esse; plerosque eorum, certe commilitones, co- um ac periculorum socios: editu-* 10 *egregium hostibus suis spectaculum, armis victos* 26 *se doleant, eorum* *r* 27 *gaudeant, parentaturosque* 28 *nibus* 29 *hostium a se* 30 *interfecto-*

CAPVT

onsilium peditum cum equites cogno- um ipse equitatus coepit terrorem fa-

currit [14] Thaleſtris ſiue Minithaea Ama
regina cum ccc mulieribus, xxv dierum int
fertiliſſimas [15] gentes itinere confecto, ex
6 liberos quaeſitura [17]: cuius conſpectus
tusque admirationi omnibus fuit [18], &
7 pter inſolitum [20] feminis habitum [21], &
expetitum [22] concubitum. Ob hoc [23] tr
diebus otio a rege datis [24], vt viſa eſt [25]
8 impleſſe, diſceſſit. Poſt haec Alexande
tum [26] regum Perſarum, & diadema inſol
antea regibus Macedonicis, velut [28] in leg
9 rum, quos vicerat, tranſiret, aſſumit. Q
ne inuidioſius in ſe vno conſpicerentur, am
quoque ſuos longam veſtem auratam [31]
10 reamque ſumere [32] iubet. Vt [33] luxum
ſicuti [34] cultum Perſarum imitaretur, inte
cum regiarum greges electae [35] pulchri
11 nobilitatiſque, noctium vices diuidit.
bus [36] ingentes epularum apparatus

14 obuiam venit. 15 plurimas. 16 Ale
17 parere volebat. 18 admirationem attulit.
20 ſingularem, inconſuetum. 21 veſtitum.
deratum. 23 hanc ob cauſſam. 24 cum rex c
rum 30 vſus eſſet. 25 cum Thaleſtris ſibi vi
26 veſtitum. 27 non geſtari ſolitum. 28 n
ac ſi eorum leges & conſuetudines aſſumeret.
vero hic habitus Alexandro inuidiam & odiu
ſuos excitaret, ſi ſolus ipſe e[illegible]et ornatus.
ces, conſiliarios. 31 auro co[illegible]. 32 geſt
atque vt Alexander. 34 ſicut imitatus erat v
35 eximiae, ſingularis formae. 36 huic luxui.

los, & munus [19] imperii beneficii
[20]. Prima PtolemaeoAegyptus, & 10
rabiaeque pars forte [21] venit, quem ex
[22] milite Alexander virtutis caussa [23] pro-
:cui ad tradendam prouinciamCleome- 11
lexandriam aedificauerat, datur. Con- 12
uic prouinciae Syriam Laomedon Mi-
,Ciliciam Philotas, Philo Illyrios ac-
Mediae maiori Acropatos minori so- 13
caepraeponitur. Susiana gens Scy- 14
ia maior Antigono Philippi filio assi-
Lyciam & Pamphiliam Nearchus, 15
assander, Lydiam Menander sortiun-
Leonato minor Phrygia euenit: Thra- 16
ones Pontici maris Lysimacho: Cap-
am Paphlagonia Eumeni data. Sum- 17
orum tribunatus [27] Seleuco Antiochi
. Stipatoribus [28] regis satellitibusque 18
filius Antipatri praeficitur. In Ba- 19
teriore, & Indiae regionibus, priores
etenti [29]. Terras inter amnes Hyda- 20
dum Taxiles habebat. In colonias in 21
iditas Pithon Agenoris filius mittitur.
ienos, fines Caucasi montis, Extarches,
acce-

19 administrationem. 20 sibi attribueret, neficia in alios a se prouenirent. 21 per sor- ; Ptolemaeus Aegyptum, 22 vulgari. 23 utem suam. 24 ad summos honores. 25 26 accipiunt. 27 *General Quartier-Mei-* *aib-Garde.* 29 sunt, manserunt.

litaturi, in vallo [16], in quo essent nati; constantioresque futuri, si non solum tirocinia verum & incunabula in ipsis castris posuissent [17].
7 Quae consuetudo in [18] successores quoque Ale-
8 xandri mansit. Igitur & alimenta pueris statuta [19]; & instrumenta armorum equorumque iuuenibus data; & patribus, pro [20] numero fi-
9 liorum praemia statuta. Si quorum [21] patres occidrissent, nihilominus pupilli stipendia patrum trahebant [22]; quorum pueritia inter va-
10 rias expeditiones, militia [23] erat: itaque a paruula aetate periculis [24] laboribusque indurati, inuictus exercitus fuere: neque castra aliter quam patriam [25] neque pugnam aliud vnquam quam victoriam [26] duxere [27]. Haec suboles no-
11 men habuit Epigoni. Parthis deinde domitis,
12 praefectus his statuitur ex nobilibus Persarum Andragoras: vnde [28] postea originem Parthorum reges habuere.

16 castris. 17 si non solum didicissent artem bellandi in castris, sed etiam in illis nati essent. 18 vsque ad. 19 constituta, destinata fuerunt. 20 iuxta numerum. 21 huius vel illius pueri. 22 accipiebant. 23 occupabatur in rebus militaribus. 24 per pericula. 25 pro patria. 26 pro victoria. 27 habuerunt. 28 a quo.

CAPVT V.

1 INterea Alexander non regio, sed hostili odio
2 saeuire in [1] suos coepit. Maxime indignabatur [2], carpi [3] se sermonibus suorum, Philippi patris

1 Contra. 2 commouebatur ad iram. 3 quod Macedones dicerent, sc, Alexandrum. 4 ac-

ıntes. Quae cum nunciata Alexan- 5
erens, ne haec opinio etiam in Mace-
ulgaretur [11], & ne victoriae gloria
icula [12] infuscaretur, simulat [13] se ex
dam in patriam victoriae nuncios
lortatur milites suis [14] scribere; rario- 6
os occasionem, propter militiam re-
. Datos fasces [16] epistolarum tacite 7
iubet: ex quibus cognito [17] de se [18] 8
udicio, in vnam cohortem eos, qui
ius [19] opinati fuerant, contribuit [20],
nturus eos, aut in vltimis terris in
colo.

---

tiones. 5 quoad dignitatem. 6 post-
antea equuleo (*Tortur*) fuerat impositus.
'armenionis. 9 mortem violentam. 10
erueniret. 12 per maculam obfuscare-

ra tractare [24], & quasi audienti confiteri dementiam; arreptum telum in se [25] vertit: peregissetque facinus [26], nisi amici interuenissent [27].
9 Mansit haec voluntas moriendi etiam sequenti-
10 bus diebus. Accesserat enim poenitentiae [28], nutricis suae & [29] sororis Cliti recordatio, cu-
11 ius [30] absentis eum [31] maxime pudebat: tam foedam illi [32] alimentorum suorum mercedem redditam [33], vt [34] in cuius manibus pueritiam egerat [35], huic iuuenis [36], & victor, pro benefi-
12 ciis funera [37] remitteret. Reputabat deinde, quantum in exercitu suo, quantum apud deuictas gentes fabularum [38] atque inuidiae, quantum apud ceteros amicos metum & odium sui [39]
13 fecerit [40]: quam amarum & triste reddiderit [41] conuiuium suum; non [42] armatus in acie, quam
14 in conuiuio terribilior. Tunc [43] Parmenion & Philotas, tunc Amyntas consobrinus, tunc nouerca fratresque interfecti [44]: tunc Attalus, Eurylochus, Pausanias aliique Macedoniae extincti

24 contingere. 25 in corpus suum. 26 & profecto interfecisset se ipsum. 27 hoc impediissent. 28 ad poenitentiam. 29 quae sua nutrix soror Cliti fuerat. 30 nutricis. 31 Alexandrum. 32 nutrici. 33 datam fuisse. 34 vt huic. 35 puer rex gestatus fuerat. 36 rex factus. 37 funus fratris, loco muneris. 38 quantos sermones ob hanc caedem. 39 contra se. 40 excitasset. 41 fecerit. 42 cum hoc modo neque in acie armatus tam terribilis sit, quam fuerit in conuiuio. 43 nam in conuiuio. 44 fuissent.

45 inter-

m cogitantes 24. Erant enim in thesau-
nquaginta millia talentum, & in annuo ve- 9
tributo, tricena millia. Sed nec amici Ale-
frustra regnum spectabant. Nam eius 25 10
ac venerationis erant, vt 26 singulos re-
ires. Quippe ea formae pulcritudo, &
as corporis, & virium ac sapientiae ma- 11
in omnibus fuit, vt qui eos 27 ignoraret,
na gente, sed ex toto terrarum orbe ele-
udicaret. Neque enim vnquam ante
ia, vel vlla gens alia tam clarorum viro- 12
entu 29 floruit: quos primo Philippus,
ander tanta 30 cura legerat 31, vt non
ietatem belli, quam in successionem re- 13
viderentur. Quis igitur miretur, ta-
inistris, orbem terrarum victum 33: 14
tus Macedonum, tot non ducibus 34,
regeretur? qui nunquam sibi reperis-
non inter se concurrissent 35; multos- 15
iia pro 36 vno Alexandros habuisset,

nisi

ant. 25 tantae. 26 vt putares, sin-
amicos esse reges. 27 vt is, qui nesci-
se ex Macedonia. 28 eos fuisse sele-
lia gens, neque ipsa Macedonia protulit
te tempora Alexandri. 30 cum tanta.
ultis. 32 per tales regis ministros.
nerals-Personen. 35 proelia gessissent.
xandri.

37 hos

3 sthenes fuit. Quae res & illi 8, & multis principibus Macedonum exitio fuit; siquidem sub specie 9 insidiarum 10 omnes interfecti. Retentus 11 tamen est a Macedonibus mos salutandi regis 12, explosa 13 adoratione.
4 Post haec Indiam petit 14, vt Oceano 15, vltimoque Oriente finiret imperium.
5 Cui gloriae vt 16 etiam exercitus ornamenta conuenirent, phaleras equorum, & arma militum, argento inducit 17; exercitumque suum, ab argenteis clypeis, Argyraspidas appellauit.
6 Cum ad Nysam vrbem venisset oppidanis non 18 repugnantibus fiducia 19 religionis Liberi patris, a quo condita vrbs erat, parci iussit 20: laetus non militiam 21 tantum, verum
7 & vestigia se 22 dei 23 sequutum 24. Tunc ad spectaculum sacri montis duxit exercitum, naturalibus bonis, vite, hederaque non aliter vestiti 25, quam si manu 26 cultus, colentiumque indu-

8 Callistheni. 9 praetextu. 10 quas regi struxisse dicebantur. 11 obseruatus. 12 regem. 13 ita vt omitteretur adoratio. 14 proficiscitur. 15 cum Oceano, ad Oceanum. 16 & vt ornamenta exercitus sui paria essent & conuenirent huic gloriae. 17 ornari iubet. 18 dum incolae huius vrbis non resistebant Alexandro. 19 propter fiduciam in cultum & sacra Bacchi. 20 iussit Alexander, vt milites sui parcerent his oppidanis. 21 bellum, expeditionem. 22 Alexandrum. 23 Bacchi. 24 esse. 25 qui sacer mons a naturalibus & sponte sua crescentibus, bonis, scempe vite &c. ita ornatus erat. 26 per manus hominum.

27 per

atus esset Sed exercitus 8
ntem accessit, repentino im_
n sacros dei vlulatus instin-
e 32 regis, sine noxa discur_
:, non tam oppido se parcen-
iui suo consuluisse. Inde 35 9
regnaque Cleosidis reginae,
se dedisset ei, concubitu 37 re-
ab Alexandro recepit illece-
uod virtute 39 non potuerat:
nitum, Alexandrum nomi- 10
egnum Indorum potitus est.
pter prostratam 40 pudiciti- 11
n ab Indis exinde 41 appellata
India, cum ad saxum mirae 12
linis, in quod multi populi
iisset, cognoscit 43, Herculem
iusdem saxi terrae motu 44
ptus itaque cupidine, Her-
culis

im. 28 Alexandri. 29 post-
31 captus, incitatus ad edendos
orem Bacchi. 32 summa admira-
ider exinde colligeret. 34 dum
35 postea. 36 regina. 37 per
xandro. 38 atque illa adeo re-
voluptates suas. 39 quod ipsa im-
per fortitudinem. 40 corruptam,
concubitum. 42 cum igitur Ale-
Indiam profectus esset. 43 audit,
per terrae motum. 45 impedi-

culis acta 46 superare, cum summo labore
riculo potitus 47 saxo, omnes eius loci gente
deditionem accipit.

46 res gestas. 47 cum occupasset hoc saxum.

CAPVT VIII.

1 VNus ex regibus Indorum fuit, Porus nomi
viribus corporis, & animi magnitudine
2 riter insignis; qui bellum iam pridem, audita
xandri opinione 1, in aduentum eius para
3 Commisso itaque proelio, exercitum suum M
donas inuadere iubet 2; sibi regem eorum 3
vatum 4 hostem deposcit. Nec Alexande
4 gnae moram fecit 5: sed prima 6 congressione
nerato equo 7, cum praeceps ad terram deci
concursu 8 satellitum seruatur. Porus n
5 vulneribus obrutus 9 capitur: Qui victum
6 adeo doluit 11, vt, cum veniam 12 ab hoste 13
pisset, neque cibum sumere voluerit; nequ
nera curari passus sit: aegreque 14 sit ab
7 tentum, vt vellet viuere. Quem 15 Ale

1 Cum fama ad ipsum peruenisset de glori
citate Alexandri. 2 iubet Porus, vt suus exe
grediatur Macedonas. 3 Macedonum. 4
priuatum hostem ad duellum prouocat. 5
cepit hanc pugnam. 6 *im ersten Gang*. 7 c
ratus esset equus. 8 per concursum. 9
confossus. 10 fuisse. 11 vsque adeo aegre
vitam, perdon. 13 Alexandro. 14 & di
eo obtineri potuerit. 15 Porum.

i in regiam irrumpunt: quo [14] cognito, eq
trepidi ab vrbe discedunt, castris que positi
ipsi pedites terrere coeperunt. Sed nec pro
um inter se odia cessabant [16]. Attalus ad in-
ficiendum Perdiccam, ducem partis alterius,
tit: ad quem [17] armatum, & [18] vltro vocan- 8
, cum accedere percussores [19] ausi non fuissent,
ta constantia Perdiccae fuit [20], vt vltro ad
ites veniret, & in concionem vocatos [21] edo-
et, quod [22] facinus molirentur: *respicerent* [23], 9
tra quos arma sumsissent: non illos Persas, sed
cedonas; non hostes, sed ciues esse: plerosque
m cognatos eorum, certe commilitones, eo-
dem castrorum ac periculorum socios: editu- 10
[24] *deinde egregium hostibus suis spectaculum,*
[25] *quorum armis victos* [26] *se doleant, eorum*
vis caedibus [27] *gaudeant, parentaturosque* [28]
vine suo manibus [29] *hostium a se* [30] *interfecto-*

CAPVT

. quod consilium peditum cum equites cogno-
15 etiam ipse equitatus coepit terrorem fa-
litibus. 16 desinebant. 17 Perdiccam. 18
tro hostes ad se prouocabat. 19 interfectores.
t Perdicca tantam constantiam. 21 eos quos
onuenire. 22 quale, quam turpe. 23 ex-
s cogitarent. 24 milites esse facturos. 25
26 se fuisse. 27 discordiis, bellis. 28 &
adeo parentaturos. 29 animabus occiso-
s. 30 Macedonibus.

 31 iuxta

ctoriae, castra solito 28 magnificentiora fieri iussit, quorum 29 molitionibus 30 & hostis terreretur, & posteris admiratio sui relinqueretur. Nullum opus milites laetius fecere. Itaque caesis 31 hostibus, cum gratulatione in eadem 32 reuerterunt.

28 praeter solitum & consuetudinem. 29 castrorum. 30 magnifico apparatu. 31 cum hostem profligassent. 32 castra.

CAPVT IX.

1 INde 1 Alexander ad amnem Acesinem pergit:
2 per hunc 2 in Oceanum deuehitur. Ibi Hiacensanas Sileosque, quos Hercules condidit, in
3 deditionem accepit. Hinc in Ambros & Sugambros nauigat. Quae gentes eum armatis LXXX millibus peditum, & LX millibus equitum exci-
4 piunt 3. Cum proelio 4 victor esset, exercitum
5 ad vrbem eorum ducit. Quam desertam a defensoribus, cum de muro, quem primus ceperat, animaduertisset 5, in vrbis planiciem sine vllo sa-
6 tellite desiliit. Itaque cum eum hostes solum conspexissent, clamore edito 6, vndique concurrunt, si possint in 7 vno capite orbis 8 bella finire,
7 & vltionem tot gentibus dare. Nec minus Alexan-

1 Ex hoc loco. 2 amnem. 3 expectant. 4 in proelio cum hostibus. 5 cum ex muro, quem rex primus occupauerat, animaduertisset, vrbem esse desertam ab incolis. 6 post factum clamorem. 7 si regem occiderent. 8 ea bella, quae contra totum orbem gerebantur ab Alexandro.

9 ipse

18 aemulos, & munus 19 imperii beneficii faceret 20. Prima Ptolemaeo Aegyptus, & 10
cae Arabiaeque pars sorte 21 venit, quem ex
gario 22 milite Alexander virtutis caussa 23 pro-
erat 24: cui ad tradendam prouinciam Cleome- 11
qui Alexandriam aedificauerat, datur. Con- 12
m 25 huic prouinciae Syriam Laomedon Mi-
naeus, Ciliciam Philotas, Philo Illyrios ac-
unt. Mediae maiori Acropatos minori so- 13
Perdiccae praeponitur. Susiana gens Scy- 14
Phrygia maior Antigono Philippi filio assi-
tur. Lyciam & Pamphiliam Nearchus, 15
am Cassander, Lydiam Menander sortiun-
6. Leonato minor Phrygia euenit: Thra- 16
e regiones Pontici maris Lysimacho: Cap-
ocia cum Paphlagonia Eumeni data. Sum- 17
castrorum tribunatus 27 Seleuco Antiochi
cessit. Stipatoribus 28 regis satellitibusque 18
ander filius Antipatri praeficitur. In Ba- 19
na vlteriore, & Indiae regionibus, priores
fecti retenti 29. Terras inter amnes Hyda- 20
1 & Indum Taxiles habebat. In colonias in 21
s conditas Pithon Agenoris filius mittitur.
pammenos, fines Caucasi montis, Extarches,
acce-

a se 19 administrationem. 20 sibi attribueret,
nia beneficia in alios a se prouenirent. 21 per sor-
ccepit Ptolemaeus Aegyptum. 22 vulgari. 23
er virtutem suam. 24 ad summos honores. 25
nam. 26 accipiunt. 27 *General Quartier-Mei-* 28 *Leib-Garde.* 29 sunt, manserunt.

 30 acci-

litaturi, in vallo [16], in quo essent na
stantioresque futuri, si non solum t
verum & incunabula in ipsis castris posu
7 Quae consuetudo in [18] successores quoc
8 xandri mansit. Igitur & alimenta pu
tuta [19]; & instrumenta armorum equo
iuuenibus data; & patribus, pro [20] nu
9 liorum praemia statuta. Si quorum [2]
occidissent, nihilominus pupilli stiper
trum trahebant [21]; quorum pueritia ir
10 rias expeditiones, militia [23] erat: itaq
vula aetate periculis [24] laboribusque i
inuictus exercitus fuere: neque castr
quam patriam [25] neque pugnam aliud
quam victoriam [26] duxere [27]. Haec sub
11 men habuit Epigoni. Parthis deinde
12 praefectus his statuitur ex nobilibus P
Andragoras: vnde [28] postea originem Par
reges habuere.

16 castris. 17 si non solum didicissent ar
landi in castris, sed etiam in illis nati essent. 1
ad. 19 constituta, destinata fuerunt. 20
merum. 21 huius vel illius pueri. 22 acc
23 occupabatur in rebus militaribus. 24 per
25 pro patria. 26 pro victoria. 27 habuert
a quo.

CAPVT V.

1 INterea Alexander non regio, sed host
2 saeuire in [1] suos coepit. Maxime ind
tur [2], carpi [3] se sermonibus suorum, l

1 Contra. 2 commouebatur ad iram. 3 q
cedones dicerent, sc, Alexandrum.

Olympiaco, magnos motus fecerunt;
6 plurimi non legibus 7 pulsi patria 8, sed 4
ctionem principum fuerant; verentibus
n 9 principibus, ne 10 reuocati potentio-
i republica fierent. Palam igitur iam tunc 5
ie ciuitates, libertatem bello vindicandam 11
bant 12. Principes 13 tamen omnium Athe- 6
es & Aetoli fuere. Quod cum nunciatum 7
ndro esset, mille naues longas sociis impe-
4 praeceperat, quibus 15 in Occidente 16
n gereret; excursurusque 17 cum valida ma-
fuerat ad Athenas delendas. Igitur Athe- 8
es, contracto 19 xxx millium exercitu, & co-
us, bellum cum Antipatro, cui Graecia
20 euenerat, gerunt, eumque detrectan-
1 proelium, & Heracleae vrbis moenibus
em se, obsidione cingunt. Eodem tempo- 9
Demosthenes Atheniensis orator, pulsus pa-
ob 22 crimen accepti ab Harpalo auri, qui
crude-

abrmarckt, Messe. 6 quoniam. 7 iuxta leges.
patria. 9 & hi principes verebantur. 10 ne hi
, si reuocarentur ex exilio in patriam. 11 de-
dam esse, defendi oportere. 12 iratae dicebant.
ecipui, capita, auctores, huius belli. 14 iusserat,
r iuberentur sibi, Alexandro, dare naues. 15
ibus. 16 in Graecia. 17 & volebat venire in
am. 18 exercitu. 19 postquam contraxerant.
per sortem acceperat Macedoniam, cum regna
dri inter duces diuiderentur. 21 qui nolebat
decertare. 22 qui accusatus fuerat, quod dona
set ab Harpalo.

crudelitatem Alexandri fugerat. quod[23] c
tem in[24] eiusdem Alexandri bellum impel
10 forte Megaris exulabat: qui[25] vt[26] miss
Atheniensibus Hyperidem legatum cogr
qui Peloponnenses in societatem armorum
citaret[27], sequutus eum, Sicyona Argos &
rinthum, ceterasque ciuitates, eloquentia
11 Atheniensibus iunxit. Ob quod factum,
ab Atheniensibus obuiam naue[29], ab exil
12 vocatur. Interim in obsidione Antipatri,
sthenes dux Atheniensium, telo e muris in t
13 euntem iacto[30], occiditur. Quae res ta
animorum[31] Antipatro dedit, vt etiam va
14 rescindere auderet. Auxilium deinde a Le
to per legatos petit: qui cum venire cum
citu nunciatus esset[32], obuii ei[33] Atheni
cum instructis copiis fuere, ibique equest
proelio, graui[35] vulnere ictus[36] extinguitu
15 Antipater, tametsi auxilia sua videret
morte tamen Leonati laetatus est: quippe
aemulum sublatum[38], & vires eius[39] acc

23 quoniam hic Harpalus. 24 ad gerendum
lum cum Alexandro. 25 Demosthenes. 26
quam intellexit. 27 persuaderet. 28 per suam
per nauem, quae Demostheni obuiam mittebatur
per telum, quod iaciebatur in ipsum, cum tran
31 audaciae, *Mutbund Courage*. 32 diceretur.
obuiam processerunt. 34 in quo soli equites pu
verunt. 35 letali. 36 granitet vulneratus. 37
ciditur. 38 esse, periisse. 39 Leonnati.

sibi gratulabatur. Statim igitur exercitu eius recepto, cum par hostibus etiam proelio videretur, solutus 40 obsidione, in Macedoniam concessit 41. Graecorum quoque copiae, finibus Graeciae hoste pulso 42 in vrbes dilapsae 43.

40 liberatus. 41 profectus est. 42 cum hostes Macedones pulsi essent a finibus Graeciae. 43 redierunt.

CAPVT VI.

INterea Perdicca, bello Ariarathi regi Cappadocum illato 1, proeliique victor nihil 2 praemii praeter vulnera & pericula retulit. Quippe hostes ab acie in vrbem recepti, occisis coniugibus & liberis, domos quisque suas cum omnibus copiis incenderunt. Eodem 3 congestis etiam servitiis, & 4 semet ipsos praecipitant 5, vt nihil hostis victor suarum 6 rerum, praeter incendii spectaculo frueretur. Inde 7, vt viribus auctoritatem regiam acquireret, ad nuptias Cleopatrae sororis Alexandri Magni, & alterius Alexandri quondam vxoris, non 8 aspernante Olympiade matre eius, intendit 9: sed prius Antipatrum, sub affinitatis obtentu 10, capere 11 cupiebat. Itaque fingit, se in matrimonium filiam eius 12 petere, quo

1 Qui bellum intulerat regi. 2 nullum aliud praemium victoriae suae. 3 & cum seruos suos etiam in domos duxissent & congregassent. 4 etiam. 5 in ignem. 6 quas ciues habebant. 7 postea. 8 dum Olympias non aduersabatur. 9 animum conuertit. 10 praetextu. 11 fallere. 12 Antipatri.

3 ſthenes fuit. Quae res & illi [8], & multis p
cipibus Macedonum exitio fuit; ſiquidem
ſpecie [9] inſidiarum [10] omnes interfecti. R
tentus [11] tamen eſt a Macedonibus mos ſaluta
4 di regis [12], exploſa [13] adoratione. Poſt haec I
diam petit [14], vt Oceano [15], vltimoque Orie
5 te finiret imperium. Cui gloriae vt [16] etia
exercitus ornamenta conuenirent, phaleras equo
rum, & arma militum, argento inducit [17]; exer
citumque ſuum, ab argenteis clypeis, Argyraſpi
6 das appellauit. Cum ad Nyſam vrbem veniſſet o
pidanis non [18] repugnantibus fiducia [19] religio
nis Liberi patris, a quo condita vrbs erat, parc
iuſſit [20]: laetus non militiam [21] tantum, verum
7 & veſtigia ſe [22] dei [23] ſequutum [24]. Tunc a
ſpectaculum ſacri montis duxit exercitum, natu
ralibus bonis, vite, hederaque non aliter veſti
ti [25], quam ſi manu [26] cultus, colentiumque
indu

8 Calliſtheni. 9 praetextu. 10 quas regi ſtru xiſſe dicebantur. 11 obſeruatus. 12 regem. 13 ita vt omitteretur adoratio. 14 proficiſcitur. 15 cum Oceano, ad Oceanum. 16 & vt ornamenta exercitus ſui paria eſſent & conuenirent huic gloriae. 17 ornari iubet. 18 dum incolae huius vrbis non reſiſtebant Alexandro. 19 propter fiduciam in cultum & ſacra Bacchi. 20 iuſſit Alexander, vt milites ſui parcerent hiis oppidanis. 21 bellum, expeditionem. 22 Alexandrum. 23 Bacchi. 24 eſſe. 25 qui ſacer mons a naturalibus & ſponte ſua creſcentibus, bonis, nempe vite &c. ita ornatus erat. 26 per manus hominum.

inturcum exercitibus frater Perdiccae Alcetas, Neoptolemus: Clito cura classis traditur: Ci.i- 16 a Philotae ademta 25, Philoxeno datur: ipse rdicc1 Aegyptum cum ingenti exercitu petit 26. c Macedonia, in duas partes discurrentibus 27 17 icibus, in 28 sua viscera armatur: ferrumque ab stili bello in ciuilem sanguinem vertit, exem- furentium, manus ac membra sua ipsa cae- ra 29. Sed Ptolemaeus in Aegypto, sollerti 30 18 dustria, magnas opes 31 parabat: quippe & 19 gyptios insigni moderatione in fauorem sui icitauerat: & reges finitimos beneficiis obse- iisque deuinxerat; terminos quoque imperii, 20 uisita Cyrene vrbe 32, ampliauerat 33; factus- e iam tantus 34 erat, vt non tam timeret hostes, am timendus ipse hostib: s esset 35.

25 adimitur. 26 proficiscitur. 27 cum duces es- :diuisi. 28 contra. 29 & Macedonia vult ipsa ab- idere membra sua ac suas manus, quod furiosi alias fa- e solent. 30 magna cum cura. 31 exercitum. 32 n occupauerat vrbem Cyrenen. 33 auxerat, maio- fecerat, dilatauerat. 34 tam potens. 35 ipsi ho- caussam haberent sibi ab eo timendi.

CAPVT VII.

Yrene autem condita fuit ab Aristaeo, cui no- 1
men Battos propter linguae obligationem 1 2
:. Huius pater Cirnus, rex Therameniis insu-
:. cum ad oraculum Delphos, propter dedecus
ado-

Loquelae difficultatem, dum huic lingua velut alli- erat.

culis acta 46 superare, cum summo labore [...]riculo potitus 47 saxo, omnes eius loci gent[...] deditionem accipit.

46 res gestas. 47 cum occupasset hoc saxum.

CAPVT VIII.

1 VNus ex regibus Indorum fuit, Porus nom[...] viribus corporis, & animi magnitudine [...]
2 riter insignis; qui bellum iam pridem, audita [...]xandri opinione [1], in aduentum eius para[...]
3 Commisso itaque proelio, exercitum suum Ma[...]donas inuadere iubet [2]; sibi regem eorum [3] [...]
4 vatum [4] hostem deposcit. Nec Alexander [...]gnae moram fecit [5]: sed prima [6] congressione [...]nerato equo [7], cum praeceps ad terram decidiss[...]
5 concursu [8] satellitum seruatur. Porus mul[...]
6 vulneribus obrutus [9] capitur: Qui victum [10] [...] adeo doluit [11], vt, cum veniam [12] ab hoste [13] acc[...]pisset, neque cibum sumere voluerit; neque vu[...]nera curari passus sit: aegreque [14] sit ab eo ol[...]
7 tentum, vt vellet viuere. Quem [15] Alexand[...]

1 Cum fama ad ipsum peruenisset de gloria & fel[...]icitate Alexandri. 2 iubet Porus, vt suus exercitus a[...]grediatur Macedonas. 3 Macedonum. 4 tanqua[...] priuatum hostem ad duellum prouocat. 5 statim i[...]cepit hanc pugnam. 6 *im ersten Gang.* 7 cum vuln[...]ratus esset equus. 8 per concursum. 9 vulneratu[...] confossus. 10 fuisse. 11 vsque adeo aegre tulit. 1[...] vitam, perdon. 13 Alexandro. 14 & difficulter a[...] eo obtineri potuerit. 15 Porum.

niae pulchritudinis virginem, a Thessaliae
nte Pelio ab Apolline raptam, perlatamque
iusdem montis iuga [19], cuius collem occupa-
int [20], a Deo repletam [21], quatuor pueros pe-
isse, Nomium, Aristaeum, Authocum, Ar-
um. missos [22] a patre Speo rege Thessaliae, 8
perquirerent virginem, loci amoenitate ca-
s [23] in iisdem terris cum virgine resedisse. Ex 9
pueris tres adultos in Thessaliam reuersos,
a [24] regna recepisse [25]. Aristaeum in Arcadia 10
regnasse, eumque primum, & apium & mel-
sum, & lactis [26] ad coagula hominibus tradi-
[27], solstitialesque ortus sideris [28] primum in-
isse. Quibus auditis, Battus virginis no- 11
e ex responsis agnito [29], vrbem Cyrenen con-
t.

culmen summum. 20 noui hi coloni. 21 com-
sam, grauidam factam. 22 illos, qui missi fuerant.
llectos. 24 patris sui & maiorum suorum. 25
apasse. 26 motum conficiendi caseos. 27 do-
se. 28 solis. 29 cum audiuisset nomen per re-
sione incolarum, quos interogauerat.

CAPVT VIII.

situr Ptolemaeus huius vrbis [1] auctus viribus, 1
ellum in aduentum Perdiccae parabat. Sed 2
Per-

1 Cyrenes.

ctoriae, castra solito [28] magnificentiora fieri iussit, quorum [29] molitionibus [30] & hostis terreretur, & posteris admiratio sui relinqueretur. Nullum opus milites laetius fecere. Itaque caesis [31] hostibus, cum gratulatione in eadem [32] reuerterunt.

28 praeter solitum & consuetudinem. 29 castrorum. 30 magnifico apparatu. 31 cum hostem profligassent. 32 castra.

CAPVT IX.

1 INde [1] Alexander ad amnem Acesinem pergit:
2 per hunc [2] in Oceanum deuehitur. Ibi Hi-
censanas Sileosque, quos Hercules condidit, in
3 deditionem accepit. Hinc in Ambros & Sugam-
bros nauigat. Quae gentes eum armatis LXXX
millibus peditum, & LX millibus equitum exci-
4 piunt [3]. Cum proelio [4] victor esset, exercitum
5 ad vrbem eorum ducit. Quam desertam a de-
fensoribus, cum de muro, quem primus ceperat,
animaduertisset [5], in vrbis planiciem sine vllo sa-
6 tellite desiliit. Itaque cum eum hostes solum
conspexissent, clamore edito [6], vndique concur-
runt, si possint in [7] vno capite orbis [8] bella finire,
7 & vltionem tot gentibus dare. Nec minus Ale-
xan-

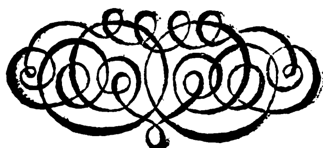
1 Ex hoc loco. 2 amnem. 3 expectant. 4 in proelio cum hostibus. 5 cum ex muro, quem rex primus occupauerat, animaduertisset, vrbem esse desertam ab incolis. 6 post factum clamorem. 7 si regem occiderent. 8 ea bella, quae contra totum orbem gerebantur ab Alexandro.

9 ipse

ontinuis Eumenes, afflictas partes transitio-tiorum [14] paululum sustentauit. Ad po-um tamen Perdicca occiso [15], ab exercitu cum Phytone, & Illyrio, & Alceta fratre ccae appellatur: bellumque aduersus eos ono [16] decernitur.

LIBER.

14 exercitum & vires Perdiccae paululum iam de-as propter transitionem sociorum ad Antipa- 15 cum Perdicca occisus esset. 16 ab Anti-

r Post-

2 conſcenſis [2], Oceani littora peragrat. Cum ve-
niſſet ad vrbem Ambigeri regis, oppidani inuictum
ferro [3] audientes, ſagittas veneno armant [4]: at-
que ita gemino [5] mortis vulnere, hoſtem a muris
3 ſummouentes [6], plurimos interficiunt. Cum
inter multos vulneratus etiam Ptolemaeus eſſet,
moriturusque [7] iamiam videretur, per [8] quietem
regi monſtrata in [9] remedia veneni herba eſt, qua
[10] in potu accepta ſtatim periculo liberatus eſt;
maiorque pars exercitus hoc remedio ſeruata [11].
4 Expugnata deinde vrbe reuerſus in naues, Ocea-
no libamenta [12] dedit, proſperum in patriam re-
ditum precatus [13]: ac veluti curru circa metam
5 acto [14], poſitis imperii terminis [15], quatenus [16]
aut terrarum ſolitudines prodire [17] paſſae ſunt,
aut mare nauigabile fuit, ſecundo aeſtu [18] oſtio
6 [19] fluminis Indi inuehitur. Ibi [20] in [21] mo-
numen-

2 ipſe conſcendit naues cum ſeleƈtiſſimis militibus. 3 Alexandrum per ferrum non poſſe interfici. 4 illinunt, inficiunt. 5 dum vulnera ex ſagittis venenatis duplex mortis genus adferebant. 6 abigentes, arcentes. 7 morti proximus. 8 in ſomnio. 9 tanquam remedium certiſſimum contra venenum. 10 & cum Ptolemaeus eam herbam in potu accepiſſet. 11 fuit. 12 ſacrificia. 13 rex ſibi eſt precatus. 14 & quaſi currum egiſſet ſeu duxiſſet circa metam poſitam. 15 ita poſtquam imperii ſui terminos poſuerat. 16 quousque, *ſo weit*. 17 vt iret Alexander. 18 *mit der Ebbe oder Fluth*. 19 in oſtium & exitum. 20 in illo loco. 21 vt memoria rerum a ſe geſtarum conſeruaretur.

22 &

ſi cui[10] *haec*[11] *terrori eſſent, habere eum diſceden-di poteſtatem.* Qua voce adeo cunctos in ſtudium [12] partium ſuarum induxit, vt vltro illum omn hortarentur, *reſciſſuroſque*[13] *ſe ferro decreta Macedonum* affirmarent. Tunc exercitu in Aetoliam promoto[14]; pecunias ciuitatibus imperat[15]; recuſantes dare[16], hoſtiliter diripit[17]. Inde Sardis profectus eſt ad Cleopatram, ſororem Alexandri Magni, vt eius voce[18] centuriones principeſque confirmarentur, exiſtimaturos, ibi maieſtatem regiam verti[19], vnde[20] ſoror Alexandri ſtaret. Tanta veneratio magnitudinis Alexandri erat, vt etiam per veſtigia[21] mulierum, fauor ſacrati[22] eius nominis quaereretur. Cum reuerſus in caſtra eſſet, epiſtolae totis[23] caſtris abiectae inueniuntur: quibus[24] iis[25], qui Eumenis caput ad Antigonum detuliſſent, magna praemia definiebantur[26]. His cognitis, Eumenes vocatis ad concionem militibus, primo gratias agit, *quod nemo inuentus eſſet, qui ſpem*

10 alicui ex militibus. 11 quae ſupra dicta ſunt. 12 amorem. 13 & dicerent, ſe velle diſcindere per gladios ſuos decreta Macedonum. 14 deducto. 15 iubet, vt ciuitates ſoluant certam pecuniae ſummam. 16 eas vero, quae nolebant dare pecuniam. 17 vaſtat. 18 per allocutiones Cleopatrae. 19 eſſe, ſtare. 20 vbi. 21 auxilium. 22 maieſtatici, propter eius ſanctum nomen. 23 per tota caſtra. 24 in quibus epiſtolis. 25 hominibus. 26 promittebantur, proponebantur.

muneris fuit, nec 9 a debitoribus magis, q
3 creditoribus gratius 10 excepta; quoniam vt
exactio 12 pariter ac solutio difficilis erat. x
4 lia talentum in hos sumtus expensa 13.]
sis veteranis, exercitum iunioribus supp
5 Sed retenti 15 veteranorum discessum aegre
rentes, missionem 17 & 18 ipsi flagitabant
annos, sed stipendia 19 sua numerari iub
pariter in militiam lectos, pariter sacramen
6 vi, aequum censentes 20: nec iam precibu
conuitio 21 agebant, iubentes eum 22 solu
patre suo Hammone inire 23 bella, quate
7 milites suos fastidiat. Contra ille nunc c
re 25 milites; nunc lenibus verbis monere, i
8 riosam militiam seditionibus infuscarent 26
postremum cum verbis 27 nihil proficeret;
ripiendos 28 seditionis auctores, e tribunali i
e

9 nec minus. 10 cum summa gratiarum 11 debitoribus perinde ac creditoribus. 12 pe solutionis. 13 impensa, soluta sunt. 14 cum misisset veteranos milites, in eorum locum iunio stituit in exercitu. 15 ii, qui retinebantur, re cogebantur. 16 moleste. 17 dimissionem. iam. 19 numerum annorum, per quos fuissent tia. 20 dicebant, aequum esse, vt illi, qui simul tempore milites facti essent, etiam simul dimitt & liberarentur a iureiurando militari. 21 ver sumeliosis ac duris. 22 Alexandrum. 23 in gerere. 24 quoniam, 25 increpare verbis du pit. 26 commacularent. 27 per blanda ve comprehendendos.

ilitia parta [6], perdide[illegible]. Sed Eumenes, qui au- 4
tor cladis erat, nec aliam spem salutis reliquam
habebat, victos hortabatur: Nam & *virtute* [7] 5
os superiores fuisse affirmabat: *quippe ab his*
quinque millia hostium caesa [8]*: & si in bello per-*
stent, vltro [9] *hostes pacem petituros. Damna,* 6
quibus [10] *se victos putent, duo millia mulierum,*
& paucos infantes, & seruitia [11] *esse, quae melius*
vincendo [12] *possint reparare, quam deserendo* [13]
victoriam. Porro Argyraspides *neque fugam* 7
se tentaturos dicunt, post damna matrimoniorum,
& post coniuges amissas, neque bellum gesturos
contra liberos suos; vltroque eum conuitiis [14] agi- 8
tant, *quod se* [15] *post tot annos emeritorum sti-*
pendiorum [16]*, redeuntes domum cum praemiis tot*
bellorum, ab ipsa missione [17] *rursus in* [18] *nouam*
militiam immensaque bella reuocauerit, & a la- 9
ribus [19] *iam quodam* [20] *modo suis, & ab ipso li-*
mine patriae abductos, inanibus [21] *promissis dece-*
perit: nunc quoque amissis omnibus felicis militi- 10
ae quaestibus [22]*, ne victos quidem in misera &*
inopi

6 praemia illa, quae sibi acquisiuerant per longam militiam. 7 quoad fortitudinem. 8 occisa fuisse. 9 sponte sua. 10 propter quae. 11 seruos. 12 si vincerent hostem. 13 si desererent. 14 contumeliosis verbis um alloquuntur. 15 Argyraspidas. 16 cum per tot annos bellum gesserint, & tot annorum stipendia erint. 17 cum iam dimissi essent domum. 18 ad. atria. 20 ferme. 21 fallacibus. 22 postquam a ea perdidissent, quae in bellis felicibus acqui- ent.

23 dum

11 *inopi senecta quiescere fuat.* Ignaris
ducibus confestim ad Antigonum le
tunt petentes, *vt sua* 24 *reddi iubeat.*
12 *rum se* pollicetur, *si Eumenem sibi tra*
bus cognitis, Eumenes cum paucis fu
vit: sed retractus, desperatis rebus 25
cursus multitudinis factus esset, petit
mum 26 sibi alloqui exercitum liceret.

23 dum id ignorabant duces. 24 coniu
praedam suam. 25 cum iam de vita & salu
raret. 26 *noch zu guter lezt.*

CAPVT IV.

1 IVssus ab vniuersis dicere facto sile
tisque vinculis, prolatam, sicut erat
2 manum ostendit: *Cernitis,* milites, *in*
tum 2 *atque ornamenta ducis vestri,*
non hostium quisquam imposuit: *nam*
3 *solatio foret.* *Vos me ex victore victu*
ex imperatore captiuum fecistis, quat
hunc annum in mea verba iureiuranc
4 *estis* 4. *Sed ista omitto* 5. *Neque en*
5 *conuitia decent* 6. *Vnum oro, si pr*
Antigoni in meo capite summa 7 *cons*

1 Catenis vinctus. 2 vestitum. 3 qu
bus distinctis. 4 vos mihi dedistis fidem p
dum. 5 de his nihil dicam. 6 neque enim
corum est, vt illi, qui miseri sunt, contumelio
cant in eos, a quibus affecti sunt iniuria. 7
propositum vnicum Antigoni, vt ego sol

vos me velitis [8] *mori. Nam neque illius* [9] *interest, quemadmodum aut ubi cadam* [10]; *& ego fuero ignominia* [11] *mortis liberatus. Hoc si impetro, soluo vos iureiurando, quo toties vos sacramento mihi deuouistis* [12]. *Aut si ipsos* [13] *pudet roganti* [14] *vim adhibere, ferrum* [15] *huc* [16] *date, & permittite, quod vos facturos pro imperatore iurastis, imperatorem pro vobis sine religione iurisiurandi facere* [17]. Cum [18] non obtineret, preces in iram vertit. *At vos,* ait, *deuota* [19] *capita, respiciant* [20] *dii periuriorum vindices; talesque vobis exitus dent, quales vos ducibus vestris dedistis. Nempe vos iidem paulo ante & Perdiccae sanguine estis adspersi* [21], *& in Antipatrum eadem moliti* [22]. *Ipsum denique Alexandrum, si fas fuisset eum mortali manu cadere* [23], *interemturi,* [24] *quod maximum erat, seditionibus agitastis* [25]. *Vltima nunc ego perfidorum victima, has vobis diras*

8 rogo, vt vos velitis, me inter vos mori. 9 Antigonus parum curat. 10 moriar. 11 ab ignominiosa. 12 obstrinxistis. 13 vos ipsos. 14 mihi. 15 gladium. 16 mihi. 17 vt vester imperator, qui quidem ad id iureiurando obstrictus non est, sese ipsum pro vobis interficiat, tametsi vos toties iurastis, vos id facere velle pro imperatore vestro. 18 cum vero Eumenes neutrum impetraret a militibus. 19 qui mihi promisistis fidem per iusiurandum. 20 puniant. 21 cruentastis vos, effudistis sanguinem Perdiccae. 22 & voluistis quoque occidere Antipatrum. 23 occidi. 24 occidere voluistis. 25 vos vexastis Alexandrum per vestras seditiones, quod longe peius erat.

26 ex

14 *diras* 26 *atque inferias dico; vt inopes extorresque* 27 *omne aeuum* 28 *in hoc castrensi* 29 *exilio agatis, deuorentque vos arma vestra, quibus* 30 *plures vestros* 31, *quam hostium duces absumsistis.*
15 Plenus deinde irae, custodes suos praecedere ad
16 Antigoni castra coepit. Sequitur exercitus, prodito imperatore suo 32, & ipse captiuus, triumphumque de se ipso ad victoris sui castra du-
17 cit; omnia auspicia 33 regis Alexandri, & tot bellorum palmas laureasque vna 34 secum victori 35
18 tradens: & ne quid deesset pompae 36, elephanti quoque & auxilia 37 Orientalia subsequuntur.
19 Tanto pulcrior haec 38 Antigono, quam Alexandro tot victoriae fuerunt; vt cum ille 39 Orientem vicerit, hic 40 etiam eos, a quibus Oriens
20 victus fuerat, superauerit. Igitur Antigonus domitores illos orbis exercitui suo 41 diuidit, red-
21 ditis 42 quae in victoria ceperat. Eumenem vero verecundia 43 prioris amicitiae, in conspectum suum venire prohibitum, assignari 44 custodibus praecepit.

26 exsecrationes, infelicitatem. 27 exules. 28 aetatem omnem. 29 in castris. 30 per quae arma vestra. 31 duces. 32 qui prodiderat imperatorem suum. 33 omnem felicitatem. 34 simul. 35 Antigono. 36 ad hanc pompam quasi triumphalem. 37 milites ex Oriente auxiliares. 38 victoria fuit Antigono. 39 Alexander. 40 Antigonus. 41 inter suos milites. 42 & reddidit victis ea. 43 quoniam Antigonum pudebat veteris amicitiae cum Eumene cultae. 44 tradi.

CAPVT V.

INterea Eurydice, vxor Aridaei regis, vt [1] Polyperchonta a Graecia redire in Macedoniam cognouit, & ab eo [2] arcessitam [3] Olympiadem; muliebri aemulatione perculsa [4], abutens valetudine [5] viri, cuius officia sibi vindicabat [6], scribit regis [7] nomine Polyperchonti, *Cassandro exercitum tradat* [8], *in* [9] *quem regni administrationem rex transtulerit*, eadem [10] & in Asiam Antigono per epistolas nunciat. Quo beneficio deuinctus [11] Cassander, nihil non [12] ex [13] arbitrio muliebris audaciae [14] gerit [15]. deinde profectus in Graeciam, multis ciuitatibus bellum infert: quarum [16] excidio, veluti vicino incendio territi Spartani, vrbem [17], quam semper armis non muris defenderant, tum [18] contra responsa fatorum [19] & veterem maiorum gloriam armis diffisi [20], murorum praesidio includunt. Tantum [21] eos degenerauisse a maioribus, vt, cum multis saeculis murus vrbi ciuium virtus fuerit,

1 Postquam. 2 Polyperchonte. 3 iussam esse, vt ad se veniat. 4 ex aemulatione muliebri fuit Eurydice compulsa & commota. 5 dum simul ea abutebatur diuturno morbo. 6 attribuebat. 7 Aridaei. 8 vt tradat. 9 cui rex obtulerit, dederit. 10 eandem rem etiam. 11 obstrictus. 12 omnia. 13 iuxta pro. 14 audacissimae huius foeminae. 15 facit, agit. 16 per harum ciuitatum deuastationem. 17 suam. 18 illo tempore. 19 oraculorum. 20 dum spem armorum abiiciebant. 21 mirum vero est, vsque adeo eos.

LIBER XIV.

BREVIARIVM CAPITVM.

1. *Eumenis in bello aduersus Antigonum prudentia & fortitudo.*
2. *Proelio victus obsidetur, liberatur, ad Argyraspidas confugit, eosque ad suas partes pertrahit.*
3. *Dum Argyraspidae Eumenis imperia contemnunt, hostium virtute superantur. Vnde in Eumenem coniuratio.*
4. *Eumenis captiui ad Argyraspidas oratio, qua petit, vt sibi inter eos mori liceat. Petitione frustratus proditorum capita deuouet, & Antigono vinctus traditur.*
5. *Cassander Aridaei vices gerens Graeciae ciuitates opprimit, & in Macedoniam aduersus Olympiadem proficiscitur.*
6. *Olympias fugit: obsidetur, victori Cassandro se tradit; cuius iussu interficitur.*

CAPVT I.

1 EVmenes, vt [1] Perdiccam occisum, se hostem a Macedonibus iudicatum, bellumque An-
2 tigono [2] decretum cognouit; vltro ea [3] militibus suis indicauit, ne fama [4] aut rem in maius extolleret, aut militum animos rerum noui-
3 tate terreret; simul, [5] vt circa [6] se animati essent [7], cognosceret, sumturus [8] consilium ex motu vni-
4 uersorum. Constanter tamen praefatus est [9], si cui

1 Postquam. 2 ab Antigono decretum fuisse. 3 haec omnia. 4 rumor. 5 erga. 6 Eumenem. 7 qua voluntate essent. 8 & sumere aut sequi volebat consilium, prout milites sui animati forent. 9 dixit. 10 alicui

si cui[10] *haec*[11] *terrori essent, habere eum discee*
di potestatem. Qua voce adeo cunctos in studi
[12] partium suarum induxit, vt vltro illum om
hortarentur, *rescissurosque*[13] *se ferro decr*
Macedonum affirmarent. Tunc exercitu in A
toliam promoto[14]; pecunias ciuitatibus imp
rat[15]; recusantes dare[16], hostiliter diripit[17]
Inde Sardis profectus est ad Cleopatram, sororem
Alexandri Magni, vt eius voce[18] centuriones
principesque confirmarentur, existimaturos, ibi
maiestatem regiam verti[19], vnde[20] soror Ale-
xandri staret. Tanta veneratio magnitudinis
Alexandri erat, vt etiam per vestigia[21] mulie-
rum, fauor sacrati[22] eius nominis quaereretur.
Cum reuersus in castra esset, epistolae totis[23] ca-
stris abiectae inueniuntur: quibus[24] iis[25], qui
Eumenis caput ad Antigonum detulissent, ma-
gna praemia definiebantur[26]. His cognitis, 10
Eumenes vocatis ad concionem militibus, pri-
mo gratias agit, *quod nemo inuentus esset, qui*
spem

10 alicui ex militibus. 11 quae supra dicta sunt.
amorem. 13 & dicerent, se velle discindere per gla-
os suos decreta Macedonum. 14 deducto. 15 iubet,
iuitates soluant certam pecuniae summam. 16 eas ve-
quae nolebant dare pecuniam. 17 vastat. 18 per
utiones Cleopatrae. 19 esse, stare. 20 vbi. 21
lium. 22 maiestatici, propter eius sanctum no-
23 per tota castra. 24 in quibus epistolis. 25
nibus. 26 promittebantur, proponebantur.

27 ab

spem cruenti 27 *praemii fidei* 28 *sacramento an-*
11 *teponeret*: deinde callide subnectit 29, *confictas has a se epistolas* ad experiundos 30 *suorum ani-*
12 *mos esse. Ceterum salutem suam in omnium* 31 *potestate esse*; *nec Antigonum, nec quemquam ducum sic velle vincere*, *vt ipse in se exemplum pessi-*
13 *mum statuat* 32. Hoc facto, & in 33 praesenti labantium 34 animos deterruit; & in futurum providit, vt, si quid simile accidisset, non se ab hoste
14 corrumpi, sed ab duce 35 tentari arbitrarentur. Omnes igitur operam 36 suam certatim 37 ad custodiam salutis eius 38 offerunt.

27 ob parricidium. 28 iuriiurando militari & fidei datae. 29 adiicit, dicit. 30 percontandos, expiscandos. 31 militum. 32 & vt Eumenes eo speciosius persuaderet, has epistolas esse a se fictas, dicit, probabile non esse, quod Antigonus eas scripserit, vel ideo, quoniam neque Antigonus neque alius quispiam dux velit hoc modo vincere, dum fieri possit, vt alii etiam hunc modum victoriae vsurpent contra Antigonum, & ita Antigonus suo exemplo sibi ipse plurimum noceat. 33 statim, hoc tempore. 34 eorum, qui fidem mutabilem habebant. 35 ipso Eumene. 36 studium, auxilium. 37 per aemulationem, dum certabant inuicem in studio hoc suo. 38 Eumenis.

CAPVT II.

1 CVm interim Antigonus cum exercitu supervenit, castrisque positis, postera die in aciem
2 procedit. Nec Eumenes moram proelio fecit 1, qui victus, in munitum quoddam castellum confugit;

1 Ipse quoque ad pugnam sese statim praeparauit.

t; vbi cum videret se fortunam obsidionis 2 3
turum 3, maiorem exercitus partem dimisit,
ut consensu 4 multitudinis hosti traderetur,
obsidio ipsa 5 multitudine grauaretur. Le- 4
os deinde ad Antipatrum, quod 6 solus par
igoni viribus videbatur, supplices mittit: a
cum auxilia Eumeni missa 7 Antigonus di-
sset 8, ab obsidione recessit. Erat quidem so- 5
s 9 ad 10 tempus metu mortis Eumenes: sed
salutis 11, dimisso 12 exercitu, magna spes
. Omnia igitur circumspicienti 13, opti- 6
n visum est, ad Alexandri Magni Argyraspi-
14 inuictum exercitum, & tot victoriarum
fulgentem gloria 15, decurrere 16. Sed Ar- 7
ispides post Alexandrum omnes duces fastidi-
nt 17, sordidam 18 militiam sub aliis, post tan-
gis memoriam, existimantes. Itaque Eume-
blandimentis agere 19; suppliciter singulos al-
ii, nunc *commilitones suos*, nunc *patronos*
:lans, nunc *periculorum & operum Orienta-*
lium

2 in eo castello. 3 se obsessum iri ab hostibus. 4 voluntatem militum coactus. 5 propter nimis mul- nilites in praesidio castelli. 6 quoniam solus hic ipacer. 7 fuisse. 8 intellexisset. 9 liberatus. sque ad breue tempus; iam quidem. 11 sui diu- conseruandi. 12 quoniam exercitum suum dimi- :. 13 dum igitur Eumenes omnia accurate conside- t. 14 de quibus vide supra XII. 7. 5. 15 qui orna- ic celebris erat per gloriam tot victoriarum. 16 v- onferret. 17 contemnebant. 18 indecoram sibi . 19 blandis verbis agere coepit cum ipsis.

20 rerum.

lium [20] *socios: nunc refugia salutis suae, & vni-*
9 *ca praesidia commemorans* [21]*: solos* [22] *esse, quo-*
rum virtute Oriens sit domitus, solos qui militiam
10 *Liberi patris* [23], *qui* [24] *Herculis monumenta su-*
perarint: per hos Alexandrum, magnum fa-
ctum [25], *per hos diuinos honores & immortalem*
11 *gloriam consequutum* [26]*: orat, vt non tam du-*
cem se [27], *quam commilitonem recipiant, vnum-*
12 *que ex corpore* [28] *suo esse velint.* Receptus hac
lege [29] paulatim imperium, primum monendo [30]
singulos, mox quae perperam [31] facta erant,
blande corrigendo, vsurpat [32]; nihil in castris
sine illo agi, nihil administrari sine solertia illius
poterat.

20 rerum in oriente gestarum. 21 eos appellans. 22 dicebat porro Eumenes, solos esse Argyraspidas eos. 23 Bacchi. 24 & qui etiam. 25 fuisse. 26 Alexandrum impetrauisse. 27 Eumenem. 28 in exercitu. 29 conditione. 30 dum admonebat. 31 non satis recte. 32 arripit, ad se trahit.

CAPVT III.

1 AD postremum eum Antigonum venire cum
exercitu nunciatum esset, compellit eos in
2 aciem descendere [1]. Ibi dum ducis [2] imperia [3]
3 contemnunt hostium virtute [4] superantur. In
eo proelio non gloriam tantum tot bellorum,
cum [5] coniugibus & liberis, sed & praemia longa
mi-

1 Proelio decertare. 2 Eumenis. 3 mandata. 4 per fortitudinem. 5 simul cum suis.

6 prae-

parta [6], perdide... Sed Eumenes, qui au- 4
idis erat, nec aliam spem salutis reliquam
it, victos hortabatur: Nam & *virtute* [7] 5
eriores fuisse affirmabat: *quippe ab his*
e millia hostium caesa [8] *: & si in bello per-*
vltro [9] *hostes pacem petituros. Damna,* 6
[10] *se victos putent, duo millia mulierum,*
cos infantes, & seruitia [11] *esse, quae melius*
do [12] *possint reparare, quam deserendo* [13]
iam. Porro Argyraspides *neque fugam* 7
tturos dicunt, post damna matrimoniorum,
l coniuges amissas, neque bellum gesturos
liberos suos; vltroque eum conuitiis [14] agi- 8
quod se [15] *post tot annos emeritorum sti-*
rum [16] *, redeuntes domum cum praemiis tot*
m, ab ipsa missione [17] *rursus in* [18] *nouam*
m immensaque bella reuocauerit, & a la- 9
[19] *iam quodam* [20] *modo suis, & ab ipso li-*
patriae abductos, inanibus [21] *promissis dece-*
nunc quoque amissis omnibus felicis militi- 10
aestibus [22]*, ne victos quidem in misera &*
inopi

praemia illa, quae sibi acquisiuerant per longam
n. 7 quoad fortitudinem. 8 occisa fuisse. 9
ua. 10 propter quae. 11 seruos. 12 si vince-
lem. 13 si desererent. 14 contumeliosis verbis
oquuntur. 15 Argyraspidas. 16 cum per tot
os bellum gesserint, & tot annorum stipendia
nt. 17 cum iam dimissi essent domum. 18 ad.
ia. 20 ferme. 21 fallacibus. 22 postquam
a perdidissent, quae in bellis felicibus acqui-

23 dum

11 *inopi senecta quiescere fuat.* Ignaris 23 d
ducibus confestim ad Antigonum legato
tunt petentes, *vt sua* 24 *reddi iubeat. Is re*
12 *rum se* pollicetur, *si Eumenem sibi tradant.*
bus cognitis, Eumenes cum paucis fugere
vit: sed retractus, desperatis rebus 25 cum
cursus multitudinis factus esset, petit, vt p
mum 26 sibi alloqui exercitum liceret.

23 dum id ignorabant duces. 24 coniuges, li
praedam suam. 25 cum iam de vita & salute sua
raret. 26 *noch zu guter lezt.*

CAPVT IV.

1 IVssus ab vniuersis dicere facto silentio,
tisque vinculis, prolatam, sicut erat caten
2 manum ostendit: *Cernitis,* milites, *inquit,*
tum 2 *atque ornamenta ducis vestri, quae*
non hostium quisquam imposuit: nam hoc
3 *solatio foret. Vos me ex victore victum, v*
ex imperatore captiuum fecistis, quater 3
hunc annum in mea verba iureiurando ob
4 *estis* 4. *Sed ista omitto* 5. *Neque enim m*
5 *conuitia decent* 6. *Vnum oro, si proposi*
Antigoni in meo capite summa 7 *consistit,*

1 Catenis vinctus. 2 vestitum. 3 quatuor
bus distinctis. 4 vos mihi dedistis fidem per iu
dum. 5 de his nihil dicam. 6 neque enim fas a
corum est, vt illi, qui miseri sunt, contumeliosa ver
cant in eos, a quibus affecti sunt iniuria. 7 si ist
propositum vnicum Antigoni, vt ego solus pe

vos me velitis 8 *mori. Nam neque illius* 9 *in*
est, quemadmodum aut vbi cadam 10; *& ego*
ro ignominia 11 *mortis liberatus. Hoc si imper*
soluo vos iureiurando, quo toties vos sacramen
mihi deuouistis 12. *Aut si ipsos* 13 *pudet roganti*
vim adhibere, ferrum 15 *huc* 16 *date, & permittit*
quod vos facturos pro imperatore iurastis, impe
ratorem pro vobis sine religione iurisiurandi fa
cere 17. Cum 18 non obtineret, preces in iram
vertit. *At vos*, ait, *deuota* 19 *capita, respici-*
ant 20 *dii periuriorum vindices; talesque vobis*
exitus dent, quales vos ducibus vestris dedistis.
Nempe vos iidem paulo ante & Perdiccae sangui- 1
ne estis adspersi 21, *& in Antipatrum eadem mo-*
liti 22. *Ipsum denique Alexandrum, si fas fuis-* 12
set eum mortali manu cadere 23, *interemturi*, 24
quod maximum erat, seditionibus agitastis 25.
Vltima nunc ego perfidorum victima, has vobis 13
diras

8 rogo, vt vos velitis, me inter vos mori. 9 An-
gonus parum curat. 10 moriar. 11 ab ignominiosa.
obstrinxistis. 13 vos ipsos. 14 mihi. 15 gladium.
mihi. 17 vt vester imperator, qui quidem ad id iu-
urando obstrictus non est, sese ipsum pro vobis in-
ficiat, tametsi vos toties iurastis, vos id facere vel-
pro imperatore vestro. 18 cum vero Eumenes neu-
n impetraret a militibus. 19 qui mihi promisistis
n per iusiurandum. 20 puniant. 21 cruentastis
effudistis sanguinem Perdiccae. 22 & voluistis
e occidere Antipatrum. 23 occidi. 24 occi-
oluistis. 25 vos vexastis Alexandrum per ve-
ditiones, quod longe peius erat.

26 ex-

14 *diras* [26] *atque inferias dico; vt inopes extorres-que* [27] *omne aeuum* [28] *in hoc castrensi* [29] *exilio agatis, deuorentque vos arma vestra, quibus* [30] *plures vestros* [31], *quam hostium duces absumsistis.*
15 Plenus deinde irae, custodes suos praecedere ad
16 Antigoni castra coepit. Sequitur exercitus, prodito imperatore suo [32], & ipse captiuus, triumphumque de se ipso ad victoris sui castra du-
17 cit; omnia auspicia [33] regis Alexandri, & tot bellorum palmas laureasque vna [34] secum victori [35]
18 tradens: & ne quid deesset pompae [36], elephanti quoque & auxilia [37] Orientalia subsequuntur.
19 Tanto pulcrior haec [38] Antigono, quam Alexandro tot victoriae fuerunt; vt cum ille [39] Orientem vicerit, hic [40] etiam eos, a quibus Oriens
20 victus fuerat, superauerit. Igitur Antigonus domitores illos orbis exercitui suo [41] diuidit, red-
21 ditis [42] quae in victoria ceperat. Eumenem vero verecundia [43] prioris amicitiae, in conspectum suum venire prohibitum, assignari [44] custodibus praecepit.

26 exsecrationes, infelicitatem. 27 exules. 28 aetatem omnem. 29 in castris. 30 per quae arma vestra. 31 duces. 32 qui prodiderat imperatorem suum. 33 omnem felicitatem. 34 simul. 35 Antigono. 36 ad hanc pompam quasi triumphalem. 37 milites ex Oriente auxiliares. 38 victoria fuit Antigono. 39 Alexander. 40 Antigonus. 41 inter suos milites. 42 & reddidit victis ea. 43 quoniam Antigonum pudebat veteris amicitiae cum Eumene cultae. 44 tradi.

CAPVT

CAPVT V.

rea Eurydice, vxor Aridaei regis, vt [1] Poly- 1
honta a Graecia redire in Macedoniam
uit, & ab eo [2] arcessitam [3] Olympiadem;
ori aemulatione perculsa [4], abutens vale- 2
[5] viri, cuius officia sibi vindicabat [6], scribit
nomine Polyperchonti, *Cassandro exer-* 3
tradat [8], *in* [9] *quem regni administratio-*
x transtulerit. eadem [10] & in Asiam An-
per epistolas nunciat Quo beneficio de- 4
is [11] Cassander, nihil non [12] ex [13] arbitrio
bris audaciae [14] gerit [15]. deinde profe- 5
Graeciam, multis ciuitatibus bellum in-
quarum [16] excidio, veluti vicino incendio 6
Spartani vrbem [17], quam semper armis non
defenderant, tum [18] contra responsa fato-
9 & veterem maiorum gloriam armis dif-
, murorum praesidio includunt. Tan- 7
[21] eos degenerauisse a maioribus, vt, cum
s saeculis murus vrbi ciuium virtus fue-
rit,

---

ostquam. 2 Polyperchonte. 3 iussam esse, vt ad
niat. 4 ex aemulatione muliebri fuit Eurydice
ulsa & commota. 5 dum simul ea abutebatur
no morbo. 6 attribuebat. 7 Aridaei. 8 vt
. 9 cui rex obtulerit, dederit. 10 eandem rem
. 11 obstrictus. 12 omnia. 13 iuxta pro. 14
issimae huius foeminae. 15 facit, agit. 16 per
ciuitatum deuastationem. 17 suam. 18 illo
re. 19 oraculorum. 20 dum spem armorum
bant. 21 mirum vero est, vsque adeo eos.

M 22 cum

rit[22], tunc ciues saluos se fore non exisli
8 rint, nisi intra muros laterent. Dum
aguntur, Cassandrum a Graecia turbatu
9 cedoniae status domum reuocauit. Na
Olympias mater Alexandri Magni regis,
ab Epiro in Macedoniam, prosequente [23]
da rege Molossorum, veniret prohiberique [24]
10 bus ab Eurydice & Aridaeo rege coepisset
memoria [25] mariti, seu magnitudine filii
indignitate rei, moti Macedones, ad Olymp
transiere: cuius iussu & Eurydice, & rex
ciditur, sex annis post Alexandrum poti
regno.

22 cum per multa secula sola virtus ciuium quasi murus vrbis. 23 dum ipsam Aeacidas per batur. 24 & dum impediebatur intrare fines M niae. 25 propter memoriam. 26 Alexandri M 27 Aridaeus. 28 qui regno potitus erat.

CAPVT VI.

1 SEd nec Olympias diu regnauit. Nam
principum passim caedes, muliebri m
quam regio more fecisset [1], fauorem sui in
2 um vertit [2]. Itaque audito Cassandri adu
diffisa [3] Macedonibus, cum nuru [4] Roxane
nepote Hercule, in Pydnam vrbem conc

1 Nam cum Olympias interfecisset multos p pes, magis per muliebrem cupiditatem vindictae. qui antea fauebant Olympiadi, postea eam odisse c runt. 3 non fidebat Olympias. 4 Alexandri v 5 confugit.

proficiscenti Deidamia Aeacidae regis filia, & [6] Thessalonice priuigna, & ipsa clara Philippi patris nomine multaeque aliae principum matronae [7], speciosus magis quam vtilis grex [8], comites fuere [9]. Haec cum nunciata Cassandro essent, statim citato [10] cursu Pydnam venit, & vrbem obsidione cingit. Cum fame ferroque vrgeretur Olympias, longae obsidionis taedio [11], pacta [12] salute, victori se tradidit. Sed Cassander ad concionem vocato populo [13] sciscitaturus [14], *quid de Olympiade fieri velint*, subornat [15] parentes interfectorum, qui sumta lugubri veste, crudelitatem mulieris [16] accusarent. A quibus accensi [17] Macedones, sine respectu pristinae maiestatis, occidendam [18] decernunt: immemores prorsus, quod per filium eius virumque [19], non solum vitam ipsi [20] inter finitimos tutam habuissent. verum etiam tantas opes imperiumque orbis quaesissent [21]. Sed Olympias vbi [22] obstinatos [23] venire ad se armatos [24] vidit, veste [25] regali, duabus

6 quae ipsa Thessalonice clara erat propter nomen. 7 uxores. 8 comitatus. 9 comitatae sunt Olympiadem proficiscentem. 10 celeri. 11 ob taedium. 12 in conditionibus deditionis voluit Olympias, vt vita sua salua esset. 13 cum populum conuocasset. 14 interrogauit populum. 15 instigat. 16 Olympiadis. 17 ad iram incitati. 18 Olympiadem debere interfici. 19 Philippum. 20 Macedones. 21 acquisiuissent, impetrassent. 22 postquam. 23 pertinaces, imperterritos. 24 milites. 25 vestem regiam induit Olympias.

Africam uel, variae regionis prol
4 tur, res omissa est. Interiecto d
velut contumaces pestilentia 8 D
compelluntur: quorum 11 tam in
5 tas fuit, vt vix vnam nauem comp
venissent in Africam, pulsis 13 ac
Cyran, & propter amoenitatem lo
6 fontis vbertatem, occupauere. I
eorum, linguae nodis solutis 14,
coepit: quae res animos eorum, ex
iam 15 parte percepta, in reliquam
7 dae vrbis accendit 16. Positis 17
opinionem veteris fabulae 18 accip

2 Apollinem precaturus. 3 pro
litatem loquendi. 5 oraculi. 6 quor
incolae in insula erant. 7 quae Afric

pulchritudinis virginem, a Thessaliae
lio ab Apolline raptam, perlatamque
n montis iuga [19], cuius collem occupa-
, a Deo repletam [21], quatuor pueros pe-
omium, Aristaeum, Authocum, Ar-
missos [22] a patre Speo rege Thessaliae, 8
irerent virginem, loci amoenitate ca-
idem terris cum virgine resedisse. Ex 9
s tres adultos in Thessaliam reuersos,
egna recepisse [25]. Aristaeum in Arcadia 10
sse, eumque primum, & apium & mel-
& lactis [26] ad coagula hominibus tradi-
stitialesque ortus sideris [28] primum in-
Quibus auditis, Battus virginis no- 11
sponsis agnito [29], vrbem Cyrenen con-

in summum. 20 noui hi coloni. 21 com-
rauidam factam. 22 illos, qui missi fuerant.
24 patris sui & maiorum suorum. 25
26 motum conficiendi caseos. 27 do-
solis. 29 cum audiuisset nomen per re-
incolarum, quos interogauerat.

CAPVT VIII.

Ptolemaeus huius vrbis [1] auctus viribus, 1
in aduentum Perdiccae parabat. Sed 2
Per-

enes.

 2 quod

14 *diras*[26] *atque inferias dico; vt inopes extorres-que*[27] *omne aeuum*[28] *in hoc castrensi*[29] *exilio agatis, deuorentque vos arma vestra, quibus*[30] *plures vestros*[31], *quam hostium duces absumsistis.*
15 Plenus deinde irae, custodes suos praecedere ad
16 Antigoni castra coepit. Sequitur exercitus, prodito imperatore suo[32], & ipse captiuus, triumphumque de se ipso ad victoris sui castra du-
17 cit; omnia auspicia[33] regis Alexandri, & tot bellorum palmas laureasque vna[34] secum victori[35]
18 tradens: & ne quid deesset pompae[36], elephanti quoque & auxilia[37] Orientalia subsequuntur.
19 Tanto pulcrior haec[38] Antigono, quam Alexandro tot victoriae fuerunt; vt cum ille[39] Orientem vicerit, hic[40] etiam eos, a quibus Oriens
20 victus fuerat, superauerit. Igitur Antigonus domitores illos orbis exercitui suo[41] diuidit, red-
21 ditis[42] quae in victoria ceperat. Eumenem vero verecundia[43] prioris amicitiae, in conspectum suum venire prohibitum, assignari[44] custodibus praecepit.

26 exsecrationes, infelicitatem. 27 exules. 28 aetatem omnem. 29 in castris. 30 per quae arma vestra. 31 duces. 32 qui prodiderat imperatorem suum. 33 omnem felicitatem. 34 simul. 35 Antigono. 36 ad hanc pompam quasi triumphalem. 37 milites ex Oriente auxiliares. 38 victoria fuit Antigono. 39 Alexander. 40 Antigonus. 41 inter suos milites. 42 & reddidit victis ea. 43 quoniam Antigonum pudebat veteris amicitiae cum Eumene cultae. 44 tradi.

CAPVT V.

INterea Eurydice, vxor Aridaei regis, vt [1] Pol
perchonta a Graecia redire in Macedonia
cognouit, & ab eo [2] arcessitam [3] Olympiadem
muliebri aemulatione perculsa [4], abutens vale
tudine [5] viri, cuius officia sibi vindicabat [6], scribit
regis [7] nomine Polyperchonti, *Cassandro exer-
citum tradat* [8], *in* [9] *quem regni administratio-
nem rex transtulerit*. eadem [10] & in Asiam An-
tigono per epistolas nunciat. Quo beneficio de-
vinctus [11] Cassander, nihil non [12] ex [13] arbitrio
muliebris audaciae [14] gerit [15]. deinde profe- 5
ctus in Graeciam, multis ciuitatibus bellum in-
fert: quarum [16] excidio, veluti vicino incendio 6
territi Spartani, vrbem [17], quam semper armis non
muris defenderant, tum [18] contra responsa fato-
rum [19] & veterem maiorum gloriam armis dif-
fisi [20], murorum praesidio includunt. Tan- 7
tum [21] eos degenerauisse a maioribus, vt, cum
multis saeculis murus vrbi ciuium virtus fue-
rit,

---

1 Postquam. 2 Polyperchonte. 3 iussam esse, vt ad
veniat. 4 ex aemulatione muliebri fuit Eurydice
pulsa & commota. 5 dum simul ea abutebatur
urno morbo. 6 attribuebat. 7 Aridaei. 8 vt
it. 9 cui rex obtulerit, dederit. 10 eandem rem
i. 11 obstrictus. 12 omnia. 13 iuxta pro. 14
issimae huius foeminae. 15 facit, agit. 16 per
i ciuitatum deuastationem. 17 suam. 18 illo
re. 19 oraculorum. 20 dum spem armorum
bant. 21 mirum vero est, vsque adeo eos.

rit [22], tunc ciues ſaluos ſe fore non exiſtimaue-
8 rint, niſi intra muros laterent. Dum haec
aguntur, Caſſandrum a Graecia turbatus Ma-
9 cedoniae ſtatus domum reuocauit. Namque
Olympias mater Alexandri Magni regis, cum
ab Epiro in Macedoniam, proſequente [23] Aeaci-
da rege Moloſſorum, veniret prohiberique [24] fini-
10 bus ab Eurydice & Aridaeo rege coepiſſet; ſeu
memoria [25] mariti, ſeu magnitudine filii [26], &
indignitate rei, moti Macedones, ad Olympiadem
tranſiere: cuius iuſſu & Eurydice, & rex [27] oc-
ciditur, ſex annis poſt Alexandrum potitus [28]
regno.

22 cum per multa ſecula ſola virtus ciuium fuerit quaſi murus vrbis. 23 dum ipſam Aeacidas perſequebatur. 24 & dum impediebatur intrare fines Macedoniae. 25 propter memoriam. 26 Alexandri Magni. 27 Aridaeus. 28 qui regno potitus erat.

CAPVT VI.

1 SEd nec Olympias diu regnauit. Nam cum
principum paſſim caedes, muliebri magis,
quam regio more feciſſet [1], fauorem ſui in odi-
2 um vertit [2]. Itaque audito Caſſandri aduentu,
diffiſa [3] Macedonibus, cum nuru [4] Roxane, &
nepote Hercule, in Pydnam vrbem concedit [5]
Pro-

1 Nam cum Olympias interfeciſſet multos principes, magis per muliebrem cupiditatem vindictae. 2 illi, qui antea fauebant Olympiadi, poſtea eam odiſſe coeperunt. 3 non fidebat Olympias. 4 Alexandri vxore. 5 confugit.

6 quae

cenri Deidamia Aeacidae regis filia, & 6 3
onice priuigna, & ipsa clara Philippi pa-
ninae multaeque aliae principum matro-
peciosus magis quam vtilis grex 8, comites
. Haec cum nunciata Cassandro essent, 4
itato 10 cursu Pydnam venit, & vrbem ob-
cingit. Cum fame ferroque vrgeretur 5
ias, longae obsidionis taedio 11, pacta 12 fa-
ictori se tradidit. Sed Cassander ad con- 6
vocato populo 13 sciscitaturus 14, *quid*
mpiade fieri velint, subornat 15 parentes
torum, qui sumta lugubri veste, crudeli-
nulieris 16 accusarent. A quibus accensi 17 7
ones, sine respectu pristinae maiestatis, oc-
im 18 decernunt : immemores prorsus, 8
er filium eius virumque 19, non solum vi-
i 20 inter finitimos tutam habuissent. ve-
iam tantas opes imperiumque orbis quae-
21. Sed Olympias vbi 22 obstinatos 23 9
id se armatos 24 vidit, veste 25 regali, dua-
bus

ie ipsa Thessalonice clara erat propter nomen.
s. 8 comitatus. 9 comitatae sunt Olympia-
oficiscentem. 10 celeri. 11 ob taedium. 12
itionibus deditionis volnit Olympias, vt vita
i esset. 13 cum populum conuocasset. 14 in-
iit populum. 15 instigat. 16 Olympiadis.
im incitati. 18 Olympiadem debere interfici.
ppum. 20 Macedones. 21 acquisiuissent, im-
it. 22 postquam. 23 pertinaces, imperterri-
milites. 25 vestem regiam induit Olym-

bus ancillis innixa [26] vltro obuiam procedit.
10 Qua [27] viſa, percuſſores [28] attoniti fortuna [29]
maieſtatis prioris, & tot in ea [30] memoriae occurrentibus [31] regum ſuorum nominibus, ſubſtite-
11 runt; donec a Caſſandro miſſi ſunt [32], qui eam
confoderent [33], non [34] refugientem gladium, nec
vulnera, aut muliebriter vociferantem [35]: ſed
virorum more [36] fortium, pro [37] gloria veteris
proſapiae [38], morti ſuccumbentem; vt Alexandrum [39] poſſes etiam in moriente matre cogno-
12 ſcere. Inſuper exſpirans [40], capillis & veſte
crura [41] contexiſſe fertur [42], ne quid poſſet in
13 corpore eius indecorum videri. Poſthaec Caſſander Theſſalonicen, regis Aridaei filiam, vxorem ducit: filium [43] Alexandri cum matre [44], in
arcem Amphipolitanam cuſtodiendos mittit.

LIBER

26 *hat ſich gelehnet.* 27 cum vero armati viderent Olympiadis interritum animum. 28 interfectores. 29 ob recordationem infelicitatis, in quam Olympias olim regina nunc incidiſſet. 30 Olympiade. 31 in memoriam veniebant. 32 alii quidam. 33 interficerent. 34 Olympiadem, quae non refugiebat gladium aut vulnera. 35 nec contumelioſa verba dicebat, quod ſolent alioquin facere mulieres. 36 iuxta conſuetudinem. 37 & iuxta. 38 gentis, ex qua Olympias nata erat. 39 fortitudinem & ingentem animum Alexandri. 40 dum vltimum ſpiritum reddit Olympias. 41 pedes. 42 fama eſt, dicitur. 43 Herculem. 44 Roxane.

LIBER XV.

BREVIARIVM CAPITVM.

CAPVT I.

PErdicca, & fratre eius, Eumene, ac Polyperchonte, ceterisque ducibus diuersae [1] partis occisis finitum certamen inter successores Alexandri Magni videbatur; cum repente inter ipsos victores nata discordia est: quippe postulantibus [2] Ptolemaeo, & Cassandro, & Lysimacho *vt pecunia in praeda capta* [3], *prouinciaeque diuiderentur*; Antigonus negauit, *se in eius bell praemia socios admissurum, in cuius periculum solus descenderit* [4]. Et vt honestum aduersus socios bellum suscipere videretur, diuulgat [5], *se* [6] *Olympiadis mortem a Cassandro interfectae, vlcisci velle, & Alexandri regis sui filium cum matre obsidione Amphipolitana liberare.* His cogni-

1 Quae inimica erat Cassandro. 2 cum postularen Ptolemaeus &c. 3 quae capta erat in praeda. 4 Antigonus dixit, se non posse admittere socios ad praemi eius belli, quoniam ipse solus omnia pericula in eo sust nuerit. 5 notum facit. 6 Antigonum.

 7 pos

gnitis, Ptolemaeus & Cassander inita [7] cum Lysi-
macho & Seleuco societate, bellum terra mari-
5 que enixe [8] instruunt [9]. Tenebat [10] Ptolemaeus
Aegyptum cum Africae parte maiore, & Cypro,
6 & Phoenice. Cassandro parebat Macedonia cum
Graecia. Asiam & partes Orientis occupaue-
rat Antigonus, cuius filius Demetrius, prima
belli congressione [11], a Ptolemaeo apud Galamam
7 vincitur. In quo proelio maior Ptolemaei mode-
rationis gloria [12], quam [13] ipsius victoriae fuit.
8 Siquidem & amicos Demetrii non solum cum su-
is [14] rebus, verum etiam additis insuper muneri-
bus, dimisit; & ipsius Demetrii priuatum omne in-
strumentum [15] ac familiam [16] reddidit, adiecto [17]
9 honore verborum, *Non se propter praedam, sed*
propter dignitatem inisse [18] bellum; indignatum [19]
quod Antigonus, deuictis diuersae factionis duci-
bus [20], solus communis victoriae praemia corri-
puisset [21].

7 postquam inierant societatem. 8 magna cum cura. 9 parant. 10 possidebat. 11 in proelio. 12 quod clementem sese gessit erga victos. 13 quam gloria. 14 ipsorum. 15 regiam supellectilem. 16 seruos & ancillas. 17 & adiecit etiam haec honorifica verba. 18 incepisse. 19 se ideo ad iram & bellum fuisse commotum. 20 postquam victi fuerint duces factionis aduersae. 21 ad se rapuisset.

CAPVT II.

1 DVm haec aguntur, Cassander ab Apollo-
nia rediens, incidit [1] in Abderitas, qui pro-
pter

1 Obuiam factus est Abderitis.

pter ranarum muriumque multitudinem relicto patriae solo [2], sedes [3] quaerebant: veritus, [4] ne Macedoniam occuparent, facta pactione in societatem eos recepit; agrosque iis vltimos [5] Macedoniae assignat. Deinde, ne Hercules Alexandri filius, qui fere annos quatuordecim excesserat, fauore [6] paterni nominis in regnum Macedoniae vocaretur, occidi eum tacite [7] cum matre Barsine iubet, corporaque eorum terra obrui, ne caedes sepultura [8] proderetur [9]; & quasi parum facinoris [10] in ipso primum rege [11], mox in matre eius Olympiade, ac filio admisisset [12]; alterum quoque filium cum matre Roxane, pari fraude interficit; scilicet quasi regnum Macedoniae, quod affectabat [13], aliter consequi, quam scelere [14], non posset. Interea Ptolemaeus cum Demetrio, nauali proelio iterato [15], congreditur, & amissa classe, hostique concessa victoria [16], in Aegyptum refugit. Demetrius filium Ptolemaei Leontiscum, & fratrem Menelaum, amicosque eius cum priuati instrumenti ministerio [17], pari prouocatus [18] antea

2 cum patriam terram reliquissent. 3 alias, nouas. 4 & cum Antigonus vereretur, ne Abderitae. 5 in extremis finibus sitos. 6 propter fauorem. 7 clam. 8 per sepulturam. 9 indicaretur. 10 sceleris. 11 Alexandro. 12 perpetrasset, fecisset. 13 cupiebat. 14 per scelera nefanda & caedes. 15 in secundo proelio nauali. 16 cum Ptolemaeus concessisset siue dedisset victoriam hosti. 17 cum his ministris, qui priuatam regis supellectilem curabant. 18 excitatus, cum ad hoc beneficium per simile donum antea a Ptolemaeo esset obstrictus. Vide cap. I. §. 8. 19 per

8 antea munere, Aegyptum remittit: & vt appare-
ret, eos non odio, sed dignitatis gloria [19] accensos [20]
donis muneribusque inter ipsa bella contende-
9 bant [21]. Tanto honestius tunc bella gereban-
10 tur, quam nunc amicitiae coluntur [22]. Hac vi-
ctoria elatus [23] Antigonus, regem se cum Deme-
11 trio filio appellari a populo iubet. Ptolemaeus
quoque, ne minoris [24] apud suos auctoritatis ha-
12 beretur, rex ab exercitu cognominatur. Qui-
bus auditis, Cassander & Lysimachus, & [25] ipsi
13 regiam sibi maiestatem vindicauerunt [26]. Hu-
ius honoris ornamentis [27] tamdiu omnes absti-
nuerunt, quamdiu filii regis [28] sui superesse po-
14 tuerunt. Tanta in illis [29] verecundia [30] fuit, vt,
cum opes [31] regias haberent, regum tamen nomi-
nibus aequo [32] animo caruerint, quoad [33] Ale-
15 xandro iustus heres fuit. Sed Ptolemaeus & Cas-
sander, ceterique factionis alterius duces, cum
carpi [34] se singulos ab Antigono viderent; dum [35]
priuatum singulorum, non commune vniuerso-
rum bellum ducunt, nec auxilium ferre alter alte-
ri

19 per gloriam. 20 instigatos esse. 21 Demetrius & Ptolemaeus certabant inter se. 22 tam honeste hodie nec amicitiae coluntur, quam honeste tunc bella gerebantur. 23 superbus factus. 24 in minore. 25 etiam. 26 sibi arrogarunt, affectarunt. 27 titulo. 28 Alexandri. 29 ducibus Macedonicis. 30 modestia. 31 potentiam. 32 libenter. 33 quamdiu. 34 vexari, debilitari. 35 dum singuli gerunt priuatum bellum quilibet pro se.

ri volunt, quasi victo ia vnius[36], non omnium foret; per epistolas se invicem confirmantes[37] tempus, locum[38] coeundi[39] condicunt[40], bellumque communibus viribus instruunt[41]. Cui[42] cum Cassander interesse propter finitimum bellum non posset, Lysimachum cum ingentibus copiis in auxilium sociis mittit.

36 ad vnum tantummodo spectaret, cum tamen omnes haberent partem victoriae huius. 37 hi duces excitabant se inuicem per epistolas. 38 & locum. 39 conueniendi, ad conuentum. 40 indicunt, constituunt. 41 parant. 42 huic bello.

CAPVT III.

ERat hic Lysimachus illustri[1] quidem Macedoniae loco natus, sed virtutis expe.imentis[2] omni nobilitate clarior: quae[3] tanta in illo fuit, vt animi magnitudine[4], philosophia ipsa[5] viriumque[6] gloria omnes, per quos oriens domitus est, vicerit[7]. Quippe cum Alexander Magnus Callisthenem philosophum, propter salutationis Persicae interpellatum morem insidiarum, quæ sibi para

1 Ex gente nobili. 2 propter experimenta & documenta fortitudinis suae longe superabat nobilitatem generis. 3 nobilitas animi. 4 propter magnitudinem 5 propter eruditionem suam in philosophia. 6 & propter gloriam roboris. 7 antecellerit, superaverit.

paratae fuerant, conscium fuisse iratus finxisset [8]:
4 eumque [9] truncatis crudeliter omnibus membris,
abscissisque auribus, ac naso labiisque, deforme
5 ac miserandum spectaculum reddidisset [10]; insuper [11] cum cane in cauea clausum, ad [12] metum
6 ceterorum, circumferret: tunc Lysimachus audire Callisthenem, & praecepta ab eo virtutis accipere solitus [13], misertus [14] tanti viri, non culpae, sed libertatis poenas pendentis, venenum ei in re-
7 media calamitatum dedit. Quod adeo aegre Alexander tulit vt eum [15] obiici ferocissimo leo-
8 ni iuberet. Sed cum ad conspectum eius concitatus [16] leo impetum fecisset, manum amiculo [17] inuolutam Lysimachus in os leonis immersit [18];
9 arreptaque lingua [19], feram [20] exanimauit. Quod cum nunciatum regi esset, admiratio in satisfactionem cessit [21], cariorem que eum propter constanti-

8 sensus & constructio est talis; cum Alexander Magnus iratus esset in Callisthenem philosophum, quoniam is noluerat, vt Alexander iuxta morem Persarum adoraretur, & ideo finxisset, Callisthenem fuisse conscium earum insidiarum, quae sibi, Alexandro, paratae fuerant. 9 Callisthenem. 10 fecisset. 11 ac praeterea eum quoque. 12 vt alii sibi exemplum in Callisthene caperent. 13 qui solitus fuerat, qui solebat. 14 misericordia fuit commotus erga tantum virum, qui tam crudeliter punitus fuerat non propter aliquam culpam, sed quia libere erat loquutus. 15 Lysimachum. 16 iratus. 17 pallio. 18 intrusit. 19 & cum arripuisset linguam leonis. 20 leonem interfecit, suffocauit. 21 admiratus fuit rex fortitudinem Lysimachi, & contentus fuit hac poena.

ſtantiam tantae virtutis habuit. Lyſimachus quoque magno animo, Regis, veluti parentis contumeliam [22] tulit. Denique omni [23] ex animo huius facti memoria exturbata [24], poſtea in India inſectanti regi quosdam palantes [25] hoſtes cum a ſatellitum turba, equi ſui celeritate [26] deſertus eſſet, ſolus [27] ei [28] per immenſas arenarum moles curſus [29] comes fuit. Quod idem antea Philippus frater eius [30] cum facere voluiſſet, inter manus regis exſpirauerat [31]. Sed Lyſimachum deſiliens equo Alexander, haſtae cuſpide [32] ita in fronte vulnerauit, vt ſanguis aliter cludi [33] non poſſet, quam [34] diadema ſibi demtum rex, alligandi vulneris cauſſa, capiti eius imponeret. Quod auſpicium primum regalis maieſtatis Lyſimacho fuit [35]. Sed & [36] poſt mortem Alexandri, cum inter ſucceſſores eius [37] prouinciae diuiderentur, ferociſſimae gentes, quaſi omnium fortiſſimo [38] aſſignatae [39] ſunt: adeo etiam conſenſu

uni-

22 iniuriam ſibi factam. 23 toto. 24 cum eiecta eſſet, cum Lyſimachus oblitus eſſet huius facti. 25 diſperſos. 26 propter celeritatem. 27 Lyſimachus. 28 Alexandro. 29 in curſu hoc & itinere. 30 Lyſimachi. 31 mortuus erat. 32 cum cuſpide. 33 ſiſti, ſedari, inhiberi. 34 quam donec, quam vt. 35 quod indicium primum fuit, Lyſimachum aliquando regem fore. 36 ſicuti etiam. 37 Alexandri. 38 huic Lyſimacho, tanquam fortiſſimo inter omnes duces. 39 attributae, datae.

rit[22], tunc ciues ſaluos ſe fore non exiſtimaue-
8 rint, niſi intra muros laterent. Dum haec
aguntur, Caſſandrum a Graecia turbatus Ma-
9 cedoniae ſtatus domum reuocauit. Namque
Olympias mater Alexandri Magni regis, cum
ab Epiro in Macedoniam, proſequente [23] Aeaci-
da rege Moloſſorum, veniret prohiberique [24] fini-
10 bus ab Eurydice & Aridaeo rege coepiſſet; ſeu
memoria [25] mariti, ſeu magnitudine filii [26], &
indignitate rei, moti Macedones, ad Olympiadem
tranſiere: cuius iuſſu & Eurydice, & rex [27] oc-
ciditur, ſex annis poſt Alexandrum potitus [28]
regno.

22 cum per multa ſecula ſola virtus ciuium fuerit quaſi murus vrbis. 23 dum ipſam Aeacidas perſequebatur. 24 & dum impediebatur intrare fines Macedoniae. 25 propter memoriam. 26 Alexandri Magni. 27 Aridaeus. 28 qui regno potitus erat.

CAPVT VI.

1 SEd nec Olympias diu regnauit. Nam cum
principum paſſim caedes, muliebri magis,
quam regio more feciſſet [1], fauorem ſui in odi-
2 um vertit [2]. Itaque, audito Caſſandri aduentu,
diffiſa [3] Macedonibus, cum nuru [4] Roxane, &
nepote Hercule, in Pydnam vrbem concedit [5]
Pro-

1 Nam cum Olympias interfeciſſet multos principes, magis per muliebrem cupiditatem vindictae. 2 illi, qui antea fauebant Olympiadi, poſtea eam odiſſe coeperunt. 3 non fidebat Olympias. 4 Alexandri vxore. 5 confugit.

6 quae

proficiſcenti Deidamia Aeacidae regis filia, & [6] Theſſalonice priuigna, & ipſa clara Philippi patris nomine multaeque aliae principum matronae [7], ſpecioſus magis quam vtilis grex [8], comites fuere [9]. Haec cum nunciata Caſſandro eſſent, ſtatim citato [10] curſu Pydnam venit, & vrbem obſidione cingit. Cum fame ferroque vrgeretur Olympias, longae obſidionis taedio [11], pacta [12] ſalute, victori ſe tradidit. Sed Caſſander ad concionem vocato populo [13] ſciſcitaturus [14], *quid de Olympiade fieri velint*, ſubornat [15] parentes interfectorum, qui ſumta lugubri veſte, crudelitatem mulieris [16] accuſarent. A quibus accenſi [17] Macedones, ſine reſpectu priſtinae maieſtatis, occidendam [18] decernunt: immemores prorſus, quod per filium eius virumque [19], non ſolum vitam ipſi [20] inter finitimos tutam habuiſſent, verum etiam tantas opes imperiumque orbis quaeſiſſent [21]. Sed Olympias vbi [22] obſtinatos [23] venire ad ſe armatos [24] vidit, veſte [25] regali, duabus

6 quae ipſa Theſſalonice clara erat propter nomen. 7 uxores. 8 comitatus. 9 comitatae ſunt Olympiadem proficiſcentem. 10 celeri. 11 ob taedium. 12 in conditionibus deditionis voluit Olympias, vt vita ſua ſalua eſſet. 13 cum populum conuocaſſet. 14 interrogauit populum. 15 inſtigat. 16 Olympiadis. 17 ad iram incitati. 18 Olympiadem debere interfici. 19 Philippum. 20 Macedones. 21 acquiſiuiſſent, impetraſſent. 22 poſtquam. 23 pertinaces, imperterritos. 24 milites. 25 veſtem regiam induit Olympias.

bus ancillis innixa [26] vltro obuiam procedit.
10 Qua [27] viſa, percuſſores [28] attoniti fortuna [29]
maieſtatis prioris, & tot in ea [30] memoriae occur-
rentibus [31] regum ſuorum nominibus, ſubſtite-
11 runt; donec a Caſſandro miſſi ſunt [32], qui eam
confoderent [33], non [34] refugientem gladium, nec
vulnera, aut muliebriter vociferantem [35]: ſed
virorum more [36] fortium, pro [37] gloria veteris
proſapiae [38], morti ſuccumbentem; vt Alexan-
drum [39] poſſes etiam in moriente matre cogno-
12 ſcere. Inſuper exſpirans [40], capillis & veſte
crura [41] contexiſſe fertur [42], ne quid poſſet in
13 corpore eius indecorum videri. Poſthaec Caſ-
ſander Theſſalonicen, regis Aridaei filiam, vxo-
rem ducit: filium [43] Alexandri cum matre [44], in
arcem Amphipolitanam cuſtodiendos mittit.

26 *hat ſich gelehnet.* 27 cum vero armati viderent Olympiadis interitum animum. 28 interfectores. 29 ob recordationem infelicitatis, in quam Olympias olim regina nunc incidiſſet. 30 Olympiade. 31 in memoriam veniebant. 32 alii quidam. 33 interficerent. 34 Olympiadem, quae non refugiebat gladium aut vulnera. 35 nec contumelioſa verba dicebat, quod ſolent alioquin facere mulieres. 36 iuxta conſuetudinem. 37 & iuxta. 38 gentis, ex qua Olympias nata erat. 39 fortitudinem & ingentem animum Alexandri. 40 dum vltimum ſpiritum reddit Olympias. 41 pedes. 42 fama eſt, dicitur. 43 Herculem. 44 Roxane.

LIBER XV.

BREVIARIVM CAPITVM.

1. *Antigoni bellum aduersus socios, in quo Demetrius F. superatus proelio.*
2. *Cassandri in familiam Alexandri M. saeuitia, Antigoni prosperi successus in bello.*
3. *Lysimachi Antigono oppositi virtutes & praeclara gesta.*
4. *Nouus hostis Antigono accedit, nempe Seleucus, cuius origo & res gestae subiiciuntur. Antigonus in proelio occumbit.*

CAPVT I.

PErdicca, & fratre eius, Eumene, ac Polyperchonte, ceterisque ducibus diuersae [1] partis occisis finitum certamen inter successores Alexandri Magni videbatur; cum repente inter ipsos victores nata discordia est: quippe postulantibus [2] Ptolemaeo, & Cassandro, & Lysimacho *vt pecunia in praeda capta* [3], *prouinciaeque diuiderentur*: Antigonus negauit, *se in eius bell praemia socios admissurum, in cuius periculum solus descenderit* [4]. Et vt honestum aduersus socios bellum suscipere videretur, diuulgat [5], *se* [6] *Olympiadis mortem a Cassandro interfectae, vlcisci velle, & Alexandri regis sui filium cum matre obsidione Amphipolitana liberare.* His cogni-

1 Quae inimica erat Cassandro. 2 cum postularent Ptolemaeus &c. 3 quae capta erat in praeda. 4 Antigonus dixit, se non posse admittere socios ad praemi eius belli, quoniam ipse solus omnia pericula in eo susti nuerit. 5 notum facit. 6 Antigonum.

8 antea munere, Aegyptum remittit: & vt appare-
ret, eos non odio, sed dignitatis gloria [19] accensos [20]
donis muneribusque inter ipsa bella contende-
9 bant [21]. Tanto honestius tunc bella gereban-
10 tur, quam nunc amicitiae coluntur [22]. Hac vi-
ctoria elatus [23] Antigonus, regem se cum Deme-
11 trio filio appellari a populo iubet. Ptolemaeus
quoque, ne minoris [24] apud suos auctoritatis ha-
12 beretur, rex ab exercitu cognominatur. Qui-
bus auditis, Cassander & Lysimachus, & [25] ipsi
13 regiam sibi maiestatem vindicauerunt [26]. Hu-
ius honoris ornamentis [27] tamdiu omnes absti-
nuerunt, quamdiu filii regis [28] sui superesse po-
14 tuerunt. Tanta in illis [29] verecundia [30] fuit, vt,
cum opes [31] regias haberent, regum tamen nomi-
nibus aequo [32] animo caruerint, quoad [33] Ale-
15 xandro iustus heres fuit. Sed Ptolemaeus & Cas-
sander, ceterique factionis alterius duces, cum
carpi [34] se singulos ab Antigono viderent; dum [35]
priuatum singulorum, non commune vniuerso-
rum bellum ducunt, nec auxilium ferre alter alte-
ri

19 per gloriam. 20 instigatos esse. 21 Demetrius & Ptolemaeus certabant inter se. 22 tam honeste hodie nec amicitiae coluntur, quam honeste tunc bella gerebantur. 23 superbus factus. 24 in minore. 25 etiam. 26 sibi arrogarunt, affectarunt. 27 titulo. 28 Alexandri. 29 ducibus Macedonicis. 30 modestia. 31 potentiam. 32 libenter. 33 quamdiu. 34 vexari, debilitari. 35 dum singuli gerunt priuatum bellum quilibet pro se.

36 ad.

ri volunt, quasi victoria vnius[36], non omnium foret: per epistolas se invicem confirmantes 3 tempus, locum [38] coeundi [39] condicunt [40], bel lumque communibus viribus instruunt [41]. Cui 4 cum Cassander interesse propter finitimum bel um non posset, Lysimachum cum ingentibus co piis in auxilium sociis mittit.

36 ad vnum tantummodo spectaret, cum tamen o mnes haberent partem victoriae huius. 37 hi duces excitabant se inuicem per epistolas. 38 & locum. 3 conueniendi, ad conuentum. 40 indicunt, constitu unt. 41 parant. 42 huic bello.

CAPVT III.

ERat hic Lysimachus illustri [1] quidem Mac doniae loco natus, sed virtutis experimentis omni nobilitate clarior: quae [3] tanta in illo fuit, v animi magnitudine [4], philosophia ipsa [5] virium que [6] gloria omnes, per quos oriens domitus es vicerit [7]. Quippe cum Alexander Magnus Cal listhenem philosophum, propter salutationis Per sicae interpellatum morem insidiarum, quæ sib par

1 Ex gente nobili. 2 propter experimenta & do umenta fortitudinis suae longe superabat nobilitate eneris. 3 nobilitas animi. 4 propter magnitudinem propter eruditionem suam in philosophia. 6 & ropter gloriam roboris. 7 antecellerit, supera erit.

paratae fuerant, conscium fuisse iratus finxisset [8]:
4 eumque [9] truncatis crudeliter omnibus membris,
abscissisque auribus, ac naso labiisque, deforme
5 ac miserandum spectaculum reddidisset [10]; insu-
per [11] cum cane in cauea clausum, ad [12] metum
6 ceterorum, circumferret: tunc Lysimachus audi-
re Callisthenem, & praecepta ab eo virtutis acci-
pere solitus [13], misertus [14] tanti viri, non culpae,
sed libertatis poenas pendentis, venenum ei in re-
7 media calamitatum dedit. Quod adeo aegre
Alexander tulit, vt eum [15] obiici ferocissimo leo-
8 ni iuberet. Sed cum ad conspectum eius conci-
tatus [16] leo impetum fecisset, manum amiculo [17]
inuolutam Lysimachus in os leonis immersit [18];
9 arreptaque lingua [19], feram [20] exanimauit. Quod
cum nunciatum regi esset, admiratio in satisfa-
ctionem cessit [21], cariorem que eum propter con-
stanti-

8 sensus & constructio est talis; cum Alexander Magnus iratus esset in Callisthenem philosophum, quoniam is nollerat, vt Alexander iuxta morem Persarum adoraretur, & ideo finxisset, Callisthenem fuisse conscium earum insidiarum, quae sibi, Alexandro, paratae fuerant. 9 Callisthenem. 10 fecisset. 11 ac praeterea cum quoque. 12 vt alii sibi exemplum in Callisthene caperent. 13 qui solitus fuerat, qui solebat. 14 misericordia fuit commotus erga tantum virum, qui tam crudeliter punitus fuerat non propter aliquam culpam, sed quia libere erat loquutus. 15 Lysimachum. 16 iratus. 17 pallio. 18 intrusit. 19 & cum arripuisset linguam leonis. 20 leonem interfecit, suffocauit. 21 admiratus fuit rex fortitudinem Lysimachi, & contentus fuit hac poena.

22 iniu-

iam tantae virtutis habuit. Lysimachus 10
que magno animo, Regis, veluti parentis
ameliam 22 tulit. Denique omni 23 exani- 11
mius facti memoria exturbata 24, postea in-
insectanti regi quosdam palantes 25 hostes,
a satellitum turba, equi sui celeritate 26 de-
s esset, solus 27 ei 28 per immensas arenarum
s cursus 29 comes fuit. Quod idem antea 12
opus frater eius 30 cum facere voluisset, in-
anus regis exspirauerat 31. Sed Lysima- 13
r desiliens equo Alexander, hastae cuspide 32
e fronte vulnerauit, vt sanguis aliter cludi 33
osset, quam 34 diadema sibi demtum rex,
ndi vulneris caussa, capiti eius imponeret.
l auspicium primum regalis maiestatis Ly- 14
ho fuit 35. Sed & 36 post mortem Alexan- 15
um inter successores eius 37 prouinciae diui-
tur; ferocissimae gentes, quasi omnium for-
o 38 assignatae 39 sunt: adeo etiam consensu 16

vni-

---

2 iniuriam sibi factam: 23 toto. 24 cum eie-
:t, cum Lysimachus oblitus esset huius facti. 25
os. 26 propter celeritatem. 27 Lysimachus.
exandro. 29 in cursu hoc & itinere. 30 Lysi-
. 31 mortuus erat. 32 cum cuspide. 33 sisti,
inhiberi. 34 quam donec, quam vt. 35 quod
m primum fuit, Lysimachum aliquando regem
36 sicuti etiam. 37 Alexandri. 38 huic Lysi-
, tanquam fortissimo inter omnes duces. 39 attri-
datae.

 40 ita

vniuersorum palmam 40 virtutis inter ceteros tulit 41.

40 laudem ac praemium. 41 reportauit.

CAPVT IV.

1 PRiusquam bellum inter Ptolemaeum, sociosque eius, aduersus Antigonum committeretur 1 repente ex Asia maiore digressus 2 Seleucus,
2 nouus Antigono 3 hostis accesserat. Huius quo-
3 que & virtus clara, & origo admirabilis fuit. Siquidem mater eius Laudice, cum nupta esset Antiocho, claro inter Philippi duces viro, visa est sibi per 4 quietem ex concubitu Apollinis concepisse;
4 pisse; grauidamque factam, munus 5 concubitus, annulum a deo accepisse; in cuius gemma 6 ancora sculpta esset: iussaque 7 donum filio, quem
5 peperisset, dare. Admirabilem fecit hunc visum 8 & annulus, qui postera die eiusdem 9 sculpturae,
6 in lecto inuentus est: & figura ancorae, quae in femore Seleuci nata cum ipso paruulo fuit. Quamobrem Laudice annulum Seleuco eunti 10 cum Alexandro Magno ad Persicam militiam 11,
7 edocto 12 de origine sua dedit. Vbi post mortem Alexandri, occupato regno Orientis, vrbem condidit,

1 Inciperet. 2 egressus, veniens. 3 contra Antigonum. 4 in somnio ipsa putauit, se concepisse. 5 tanquam pignus. 6 *Edelgestein, Pitschier-Stein.* 7 & illa iussa fuit, hunc annulum dare filio. 8 hoc somnium. 9 annulus, cui talis figura insculpta erat. 10 qui proficiscebatur. 11 bellum. 12 postquam mater ipsum edocuerat.

13 diui-

didit, ibique geminae [13] originis memoriam con
secrauit. Nam & vrbem ex [14] Antiochi patri
nomine Antiochiam vocauit; & campos vicino
vrbi [15], Apollini dicauit. Originis eius argu-
mentum etiam in [16] posteris mansit; siquidem fili
nepotesque eius, ancoram in femore, veluti no
tam [17] generis naturalem [18] habuere. Multa in
Oriente, post diuisionem inter socios regni Ma-
cedonici, bella gessit. Principio Babyloniam ce-
pit: inde auctis [19] ex victoria viribus, Bactriano
expugnauit. Transitum deinde in Indiam fecit [20]
quae [21] post mortem Alexandri, veluti ceruicibu
iugo seruitutis excusso [22], praefectos eius [23] occi
derat. Auctor libertatis Sandrocottus fuerat
sed titulum [24] libertatis post victoriam in seruitu
tem verterat. Siquidem occupato regno, popu-
lum, quem ab externa [25] dominatione vindicaue
rat [26], ipse seruitio [27] premebat. Fuit hic [28] qui
dem humili genere natus, sed ad regni potesta
tem maiestate [29] numinis impulsus. Quipp
cum procacitate sua [30] Alexandrum regem offen
disse

13 diuinae, ex Apolline, & humanae, ex matre su
14 iuxta nomen. 15 qui circum vrbem iacebant. 1
apud posteros Seleuci. 17 characterem. 18 ab ip
natura datam. 19 cum vires eius auctae essent. 2
profectus est in Indiam. 21 Indiani. 22 postqua
velut iugum seruitutis a collo amouerat, exuerat.
Alexandri. 24 praetextum. 25 Macedonica. 2
liberauerat. 27 per grauem seruitutem. 28 Sandro
cottus. 29 per maiestatem & auxilium dei. 30 p
suam audaciam.

disset, interfici a rege iussus [31] salutem pedum
17 celeritate quaesierat: ex qua fatigatione; cum
somno captus [32] iaceret, leo ingentis formae [33]
ad dormientem accessit, sudoremque profluentem lingua [34] ei [35] detersit, expergefactumque
18 blande reliquit. Hoc [36] prodigio primum ad
spem regni impulsus, contractis latronibus [37], In-
19 dos ad nouitatem [38] regni solicitauit [39]. Molienti [40] deinde bellum aduersus praefectos Alexandri, elephantus ferus infinitae magnitudinis
vltro se obtulit [41], & [42] veluti domita mansuetudine eum tergo excepit [43], duxque belli, & proe-
20 liator insignis fuit. Sic acquisito regno, Sandrocottus ea [44] tempestate, qua Seleucus futurae
21 magnitudinis fundamenta iaciebat, Indiam
possidebat: cum quo facta [45] pactione Seleucus,
compositisque in Oriente rebus, in bellum Anti-
22 goni descendit [46]. Adunatis igitur omnium socio-

31 cum iussus esset. 32 occupatus. 33 corporis. 34 cum sua lingua. 35 dormienti. 36 per hoc prodigium. 37 cum ille plures latrones sibi associauisset. 38 vt eiicerent Macedonas, & nouum regem sibi eligerent. 39 instigauit, hortatus est. 40 huic Sandrocotto, qui parabat bellum. 41 obuiam ei venit. 42 & quasi statim omnem feritatem exuisset. 43 passus est Sandrocottum tergo suo insidere. 44 illo tempore, quo. 45 postquam Seleucus pactionem cum eo fecerat. 46 venit Seleucus ex India, vt bellum gereret cum Antigono.

47 pro-

ciorum copiis, proelium committitur: in eo Antigonus occiditur; Demetrius filius eius in fugam vertitur [47]. Sed socii, profligato [48] hostili bello, denuo [49] in [50] semet ipsos arma verterunt: & cum de praeda non conuenirent [51], iterum in duas factiones diducuntur. Seleucus Demetrio, Ptolemaeus Lysimacho iunguntur. Cassandro defuncto Philippus filius succedit. Sic, quasi ex [52] integro, noua Macedoniae [53] bella nascuntur [54].

LIBER

47 profligatur. 48 cum finiuissent bellum. 49 tandem, iterum. 50 contra. 51 *sie kunten sich nicht vergleichen*. 52 de nouo. 53 in Macedonia, contra Macedoniam. 54 oriuntur.

1 Cu

disset, interfici a rege iussus [31] salutem pedum
17 celeritate quaesierat: ex qua fatigatione; cum
somno captus [32] iaceret, leo ingentis formae [33]
ad dormientem accessit, sudoremque profluentem lingua [34] ei [35] detersit, expergefactumque
18 blande reliquit. Hoc [36] prodigio primum ad spem regni impulsus, contractis latronibus [37], In-
19 dos ad nouitatem [38] regni solicitauit [39]. Molienti [40] deinde bellum aduersus praefectos Alexandri, elephantus ferus infinitae magnitudinis vltro se obtulit [41], & [42] veluti domita mansuetudine eum tergo excepit [43], duxque belli, & proe-
20 liator insignis fuit. Sic acquisito regno, Sandrocottus ea [44] tempestate, qua Seleucus futurae
21 magnitudinis fundamenta iaciebat, Indiam possidebat; cum quo facta [45] pactione Seleucus, compositisque in Oriente rebus, in bellum Anti-
22 goni descendit [46]. Adunatis igitur omnium socio-

31 cum iussus esset. 32 occupatus. 33 corporis. 34 cum sua lingua. 35 dormienti. 36 per hoc prodigium. 37 cum ille plures latrones sibi associauisset. 38 vt eiicerent Macedonas, & nouum regem sibi eligerent. 39 instigauit, hortatus est. 40 huic Sandrocotto, qui parabat bellum. 41 obuiam ei venit. 42 & quasi statim omnem feritatem exuisset. 43 passus est Sandrocottum tergo suo insidere. 44 illo tempore, quo. 45 postquam Seleucus pactionem cum eo fecerat. 46 venit Seleucus ex India, vt bellum gereret cum Antigono.

47 pro-

ciorum copiis, proelium committitur: in eo Antigonus occiditur; Demetrius filius eius in fugam vertitur [47]. Sed socii, profligato [48] hostili bello, denuo [49] in [50] semet ipsos arma verterunt: & cum de praeda non conuenirent [51], iterum in duas factiones diducuntur. Seleucus Demetrio, Ptolemaeus Lysimacho iunguntur. Cassandro defuncto Philippus filius succedit. Sic, quasi ex [52] integro, noua Macedoniae [53] bella nascuntur [54].

LIBER

47 profligatur. 48 cum finiuissent bellum. 49 tandem, iterum. 50 contra. 51 *sie kunten sich nicht vergleichen*. 52 de nouo. 53 in Macedonia, contra Macedoniam. 54 oriuntur.

1 Cu

LIBER XVI.

BREVIARIVM CAPITVM.

1. *Antipater Cassandri filius fit parricida. Demetrius Alexandrum, Cassandri F. interficit, & Macedoniam vsurpat.*
2. *Demetrius praelio fusus fugatur. Antipater parricida foede perit. In Cassandri familiam numinis vindicta. Ptolemaei placidum fatum.*
3. *Bellum Pyrrhi & Lysimachi. De Heracleae origine & statu digressio.*
4. *Clearchi tyranni Heracliensis artes luculenter describuntur.*
5. *Quibus rationibus Clearchus tyrannidem firmauerit. Clearchus tandem a Chione & Leonide iuuenibus nobilissimis obtruncatur. Post Clearchi supplicium Heracleae conditio.*

CAPVT I.

1 POst Cassandri regis filiique eius Philippi continuas [1] mortes, Thessalonice regina vxor Cassandri, non magno [2] post tempore, ab Antipatro filio, cum vitam etiam per vbera
2 materna deprecaretur [3], occiditur. Causa parricidii fuit, quod post mortem mariti, in diuisione [4] inter fratres regni, propensior [5] fuisse pro
3 Alexandro videbatur. Quod facinus in eo grauius omnibus visum est [6], quod [7] nullum mater-
4 nae fraudis vestigium [8] fuit. Quanquam in parricidio, nulla iusta causa ad sceleris patrocinia [9] prae-

1 Cum Philippus mox post patris Cassandri mortem ipse mortuus esset. 2 longo. 3 pro vita sua precaretur. 4 regni. 5 magis fauisse. 6 omnibus visum est, hoc parricidium tanto turpius fuisse in filio. 7 quoniam. 8 indicium. 9 ad defensionem. 10

praetexi potest. Ob haec [10] igitur Alexander in [11] vltionem maternae necis, gest[uru]m cum fratre bellum, auxilium a Demetrio petit; nec Demetrius, spe [12] inuadendi [13] Macedonic[i] regni moram fecit [14]. Cuius aduentum veren[s] Lysimachus, persuadet genero suo Antipatro, v[t] malit cum fratre in gratiam reuerti, quam pater[] num hostem in Macedoniam admitti [15]. Inchoa[]tam igitur inter fratres reconciliationem cum praesensisset Demetrius, per insidias Alexandrum interfecit; occupatoque Macedoniae regno, cae[]dem apud exercitum excusaturus, in concionem vocat [16]. Ibi [17] *priorem se petitum ab Alexandro* allegat [18]; *nec fecisse se, sed occupasse* [19] *in[]sidias. Regem autem se* [20] *Macedoniae vel aetatis experimentis* [21], *vel* [22] *causis iustiorem esse. Patrem enim suum & Philippo Regi & Alexandro Magno socium in omni militia fuisse: libero[]rum deinde Alexandri ministrum, & ad perse[]quendos defectores ducem* [23] *exstitisse* [24]. *Con[]tra Antipatrum auum horum adolescentium, a[]mario-*

10 hoc parricidium. 11 vt vlcisceretur matrem filio interfectam. 12 ex spe. 13 occupandi. 14 Demetrius, quoque statim tulit auxilium. 15 quam vt admitteretur hostis. 16 iubet exercitum convenire. 1[7] in hac concione. 18 dicit Demetrius, quod Alexander sibi, Demetrio, primus struxerit insidias. 19 praeveniffe. 20 Demetrium. 21 propter experientiam multorum annorum. 22 vel propter alias caussas. 2[3] auctorem. 24 fuisse.

25 cru

mariorem [25] *semper ministrum regni, quam ip-*
15 *sos reges fuisse. Cassandrum vero patrem extin-*
ctorem [26] *regiae domus* [27], *non foeminis, non pue-*
16 *ris pepercisse: nec* [28] *cessasse, quoad* [29] *omnem*
stirpem regiae subolis [30] *deleret. Horum scele-*
rum vltionem, quia nequisset ab ipso Cassandro
17 *exigere* [31], *ad* [32] *liberos eius translatam. Quam-*
obrem etiam Philippum, Alexandrumque, si
quis manium sensus est [33], *non interfectores suos,*
ac stirpis suae, sed vltores eorum, Macedoniae re-
18 *gnum tenere malle* [34]. Per haec mitigato populo
19 [35] rex [36] Macedoniae appellatur. Lysimachus
quoque, cum bello Doricetis regis Thracum pre-
meretur, ne eodem tempore & aduersus eum [37]
dimicare necesse haberet, tradita ei altera parte [38]
Macedoniae, quae Antipatro eius genero obuene-
rat, pacem cum eo fecit.

---

25 crudeliorem. 26 interfectorem. 27 familiae, generis. 28 neque eum prius desiisse. 29 quam, donec, vsque dum. 30 generis. 31 quoniam vero ipse nequiuisset Cassandrum punire ob haec crimina. 32 ideo reseruatam nunc fuisse vindictam in liberos Cassandri. 33 si modo defunctorum animae aliquem adhuc sensum habeant. 34 optare Philippum & Alexandrum, vt non interfectores sui ac stirpis suae, sed potius vltores eorum, teneant regnum Macedoniae. 35 cum populus esset mitigatus per hos sermones. 36 Demetrius. 37 Demetrium. 38 postquam Demetrio tradiderat alteram partem, quam Antipater eius gener habuerat.

CAPVT II.

IGitur Demetrius totis [1] Macedoniae regni viribus instructus [2], cum Asiam occupare statuisset [3], iterato [4] Ptolemaeus, Seleucus, & Lysimachus, experti [5] priore certamine, quantae [6] vires essent concordiae, pacta societate adunatisque [7] exercitibus bellum aduersus Demetrium transferunt in Europam. His comitem se, & belli socium iungit Pyrrhus rex Epiri, sperans non [8] difficilius Demetrium amittere Macedoniam posse, quam [9] acquisierat. Nec spes frustra fuit; quippe exercitu eius [10] corrupto [11], ipsoque in fugam acto [12], regnum Macedoniae occupauit. Dum haec aguntur, Lysimachus generum suum Antipatrum regnum Macedoniae ademtum sibi soceri fraude querentem [13], interfecit; filiamque suam Eurydicen querelarum sociam [14] in custodiam [15] tradit: atque ita vniuersa Cassandri domus Alexandro magno, seu necis ipsius, seu stirpis extinctae poenas partim caede, partim supplicio, partim

1 Totius. 2 armatus. 3 constituisset. 4 altera vice, iterum, denuo. 5 qui in superiore bello cognouerant. 6 quantas vires concordia haberet. 7 coniunctis. 8 aeque facile. 9 ac ille eam. 10 Demetrii. 11 per munera, sollicitato ad defectionem. 12 pulso. 13 qui querebatur, regnum sibi esse ademtum per fraudem soceri. 14 quae ipsa etiam questa erat de ea re. 15 in carcerem detrudit.

16 at-

6 partim parricidio luit [16]. Demetrius quoque a tot exercitibus circumuentus [17], cum posset ho-
7 neste [18] mori, turpiter se dedere Seleuco maluit. Finito bello, Ptolemaeus cum magna rerum gestarum gloria moriturus, contra ius gentium, minimo natu ex filiis, ante [19] infirmitatem regnum tradiderat, eiusque rei populo rationem reddide-
8 rat [20]: cuius non minor fauor in accipiendo,
9 quam patris in tradendo regno fuerat [21]. Inter cetera patris & filii mutuae pietatis [22] exempla, etiam ea res amorem populi iuueni [23] conciliauerat [24], quod [25] pater regno ei publice tradito [26], priuatus officium regi inter satellites fecerat [27], omnique regno pulchrius regis esse patrem duxerat [28].

16 atque ita tota familia Cassandri punita fuit, propter caedes ipsius Alexandri, & propter caedes stirpis Alexandri, siquidem ipse Cassander fuit occisus, & posteri eius partim supplices facti sunt hostibus, partim etiam fuerunt occisi. 17 circumdatus. 18 cum honore in proelio. 19 antequam aegrotus factus est. 20 & dixerat populo caussas, quare ita id faceret. 21 iuvenis magnum habebat fauorem populi, cum acciperet regnum, & pater quoque magnum fauorem ostendit filio, cum ipsi traderet regnum. 22 amoris. 23 nouo regi. 24 parauerat, effecerat. 25 *daß*. 26 cum pater filio suo regnum publice tradidisset. 27 pater, tanquam nunc priuata persona, officia praestitit filio, ***das ihm aufgewartet***, inter ceteros satellites. 28 & quod putauerat, longe pulchrius esse, si ipse esset pater regis, quam si regnum possideret.

CAPVT

CAPVT III.

SEd inter Lyſimachum, & Pyrrhum regem ſo-cios paulo ante aduerſus Demetrium, aſſiduum inter pares diſcordiae malum [1], bellum mouerat [2]. Victor Lyſimachus, pulſo [3] Pyrrho Macedoniam occupauerat. Inde [4] Thraciae, ac deinceps Haracleae bellum intulerat; cuius vrbis & initia & exitus [5] admirabiles fuere; quippe Boeotiis peſtilentia laborantibus [6], oraculum Delphis reſponderat, *coloniam in ponti regione ſacram* [7] *Herculi conderent* [8]. Cum propter metum longae ac periculoſae nauigationis, mortem [9] in patria omnibus praeoptantibus, res omiſſa eſſet; bellum his [10] Phocenſes intulerunt: quorum cum aduerſa proelia paterentur [11], iterato ad oraculum decurrunt: reſponſum [12], *idem belli quod peſtilentiae remedium fore* [13]. Igitur conſcripta colonorum manu [14], in pontum delati [15], vrbem Heracleam condiderunt. Et quoniam

1 Diſcordia, quae ſolet eſſe communis morbus vel commune malum eorum, qui inuicem pares ſunt. 2 excitauerat. 3 poſtquam pulſus erat Pyrrhus. 4 poſtea. 5 finis. 6 quos peſtilentia infeſtabat. 7 quae conſecrata eſſet. 8 caederent. 9 dum omnes prius volebant in patria mori. 10 Boeotiis. 11 cum itaque Boeotii in proeliis variis vincerentur a Phocenſibus. 12 Boeotiis datum eſt ab oraculo. 13 idem fore remedium belli, quod peſtilentiae remedium futurum fuiſſet. 14 igitur cum certus numerus colonorum collectus eſſet. 15 deuecti coloni.

16 ex

negantibus, ad Clearchum, quem ipsi [10] in exili-
5 um egerant, decurrunt. Tanta calamitatium ne-
cessitas fuit, vt, cui [11] patriam interdixerant,
6 eum ad tutelam patriae reuocarent. Sed Clear-
chus exilio facinorosior [12] redditus, & dissensio-
nem populi occasionem inuadendae [13] tyrannidis
existimans, primo tacitus [14] cum Mithridate ciui-
7 um suorum hoste colloquitur; & inita [15] societate
paciscitur [16], vt reuocatus in patriam prodita ei [17]
8 vrbe [18], praefectus eius [19] constitueretur. Postea
autem insidias, quas ciuibus parauerat, in ipsum
9 Mithridatem verterat. Namque cum velut ar-
biter ciuilis discordiae, de exilio reuersus esset [20]
statuto [21] tempore, quo vrbem Mithridati trade-
ret, ipsum [22] cum amicis suis cepit [23]; captumque,
10 accepta [24] ingenti pecunia, dimisit. Atque vt
in illo [25] subitum se [26] ex socio fecit hostem: sic ex
defensore senatoriae caussae, repente patronus
11 plebis euasit [27]; & aduersus auctores potentiae suae,
a quibus reuocatus in patriam, per [28] quos in ar-
ce collocatus fuerat, non solum plebem accen-
dit,

---

10 Heracleenses. 11 eum, cui. 12 audacior factus. 13 occupandae. 14 clam. 15 & postquam Clearchus foedus ac societatem inierat cum Mithridate. 16 has conditiones sibi ponit & Mithridati. 17 Mithridati. 18 in vrbe. 19 vrbis. 20 Clearchus. 21 constituto. 22 Mithridatem. 23 captiuum fecit. 24 post acceptam ingentem pecuniae summam. 25 in illa re. 26 Clearchum. 27 factus est. 28 & per quos.

,verum etiam nefandissima30 quaeque tyran-
crudelitatis exercuit. Igitur populo ad con- 12
m vocato, *neque se affuturum* 31 *amplius graf-*
32 *in populum senatui ait; intercessurum* 33
, si 34 *in pristina saeuitia perseueret: quod* 13
res se 35 *crudelitati senatorum arbitraren-*
biturum 36 *cum militibus suis neque ciuili-*
scordiis interfuturum 37. *Sin vero diffidant* 14
is propriis 38, *vindictae se ciuium non defu-*
1 39: Proinde consulant sibi ipsis: iubeant abire 15
, si malint, vel caussae populari socium rema-
41. His verbis sollicitata plebs, summum ad 16
42 imperium defert 43: & dum 44 senatus po-
e irascitur, in seruitutem se tyrannicae do-
tionis cum coniugibus & liberis tradit. Igi- 17
Clearchus LX senatores comprehensos (nam
in fugam d lapsi er nt 45) in vincula com-
t46. Laetari 47 plebs, quod a duce potis- 18
simum

excitat, instigat, *verhetzen, aufvviegeln.* 30 va-
lera, quae dicere nefas est. 31 adesse & auxilium
are velle. 32 saeuienti. 33 & se etiam id velle
lire. 34 si populus. 35 populus, . . . 36 se
ibire. 37 interesse velle. 38 sin vero putent ci-
s vires sufficientes non habere. 39 se velle au-
i praestare, vt ciues possint exercere vindictam.
earchum. 41 vel vt ipse remaneat tanquam so-
c adiutor caussae ciuium aduersus senatum. 42
:hum. 43 tradit. 44 plebs. 45 aufugerant
be. 46 tradit, vinculis eos constringit. 47

ſimum ſenatorum, ſenatus deleretur, verſaque vice, auxilium [48] eorum [49] in exitium conuerſum
19 eſſe. Quibus dum mortem paſſim omnibus mi-
20 natur, cariora eorum pretia facit [50]: ſiquidem Clearchus magna [51] pecunia (quaſi minis [52] populi occulte eos [53] ſubtracturus [54]) accepta, ſpoliatos fortunis: vita quoque ſpoliauit.

48 Clearchum, a quo ſenatus auxilium ſperauerat contra populum. 49 ſenatorum. 50 cogit eos, quos ad mortem damnauerat, vt magnam pecuniae ſummam ſoluerent pro ſua vita. 51 poſtquam magnam ab iis pecuniam acceperat. 52 comminationibus. 53 ſenatores ad mortem damnatos. 54 erepturus, liberaturus.

CAPVT V.

1 COgnito [1] deinde, quod bellum ſibi ab iis, qui profugerant, miſericordia [2] in auxilium ſolicitatis [3] ciuitatibus, pararetur, ſeruos eorum ma-
2 numittit. Et ne quid mali [4] afflictis honeſtiſſimis domibus [5] deeſſet, vxores eorum, filiasque nubere ſeruis ſuis, propoſita [6] recuſantibus morte, compellit [7]; vt eos [8] ſibi [9] fidiores, & dominis in-
3 feſtiores [10] redderet [11]. Sed matronis tam lugubres [12] nuptiae, grauiores repentinis funeribus

1 Cum vero Clearchus poſtea audiuiſſet. 2 ex miſericordia. 3 poſtquam ſolicitatae & commotae erant ciuitates ad auxilium ferendum. 4 vlla calamitas. 5 familiis. 6 his vero feminis, quae nollent hoc facere, comminatus eſt mortem. 7 cogit. 8 ſeruos. 9 Clearcho. 10 inimiciores. 11 faceret. 12 ignominioſae, triſtes.

13 foe-

bus fuere[13]. Itaque multae ſe ante nuptias, m tae in ipſis nuptiis, occiſis[14] prius nouis marit interficiunt, & ſe tam funeſtis calamitatibus, vi tute[15] ingenui pudoris, eripiunt. Proelium d inde committitur: quo victor tyrannus captiuo ſenatores in triumphi modum[16] per ora[17] ciui um trahit. Reuerſus in vrbem, alios vincit, torquet alios, occidit alios, nullus locus vrbis a crudelitate tyranni vacat[18]. Accedit ſaeuitiae[19] inſolentia[20], crudelitati arrogantia: interdum enim ex ſucceſſu[21] continuae felicitatis obliuiſcitur ſe[22] hominem: interdum Iouis ſe filium dicit. Eunti[23] per publicum, aurea aquila velut argumentum[24] generis[25] praeferebatur: veſte purpurea, & cothurnis[26] regum tragicorum[27], & aurea corona vtebatur: filium quoque ſuum Ceraunon vocat, vt deos non mendacio[28] tantum, verum etiam

13 foeminae maluerunt mortem ſubito pati, quam diu ferre has nuptias ſeruiles: vel hic ſenſus eſſe pot-ſt: Mors coniugum a Clearcho interfectorum grauiſſima & moleſtiſſima fuit foeminis: ſed longe grauio-s & moleſtiores videbantur ipſis nuptiae ſeruiles, as inire cogebantur ſtatim poſt maritorum mor-m. 14 poſtquam antea interfecerant nouos mari-s. 15 per vim, beneficio, *vermittelſt*, vel etiam, per tutem. 16 conſuetudinem. 17 in conſpectu. 18 munis, vacuus, liber eſt. 19 ad ſaeuitiam Clearchi. ſuperbia. 21 euentu, continuatione. 22 ſe eſſe. Clearcho, quando prodibat. 24 indicium, ſignum. liuini. 26 *hohe Schuhe*. 27 qui in tragoediis repraeantur. 28 per mendacem arrogantiam generis di-

 29 per

mariorem [25] *semper ministrum regni, quam ip-*
15 *sos reges fuisse. Cassandrum vero patrem extin-*
ctorem [26] *regiae domus* [27], *non foeminis, non pue-*
16 *ris pepercisse: nec* [28] *cessasse, quoad* [29] *omnem*
stirpem regiae subolis [30] *deleret. Horum scele-*
rum vltionem, quia nequisset ab ipso Cassandro
17 *exigere* [31], *ad* [32] *liberos eius translatam. Quam-*
obrem etiam Philippum, Alexandrumque, si
quis manium sensus est [33], *non interfectores suos,*
ac stirpis suae, sed vltores eorum, Macedoniae re-
18 *gnum tenere malle* [34]. Per haec mitigato populo
19 [35] rex [36] Macedoniae appellatur. Lysimachus
quoque, cum bello Doricetis regis Thracum pre-
meretur, ne eodem tempore & aduersus eum [37]
dimicare necesse haberet tradita ei altera parte [38]
Macedoniae, quae Antipatro eius genero obuene-
rat, pacem cum eo fecit.

---

25 crudeliorem. 26 interfectorem. 27 familiae, generis. 28 neque eum prius desiisse. 29 quam, donec, vsque dum. 30 generis. 31 quoniam vero ipse nequiuisset Cassandrum punire ob haec crimina. 32 ideo reseruatam nunc fuisse vindictam in liberos Cassandri. 33 si modo defunctorum animae aliquem adhuc sensum habeant. 34 optare Philippum & Alexandrum, vt non interfectores sui ac stirpis suae, sed potius vltores eorum, teneant regnum Macedoniae. 35 cum populus esset mitigatus per hos sermones. 36 Demetrius. 37 Demetrium. 38 postquam Demetrio tradiderat alteram partem, quam Antipater eius gener habuerat.

CAPVT

CAPVT II.

IGitur Demetrius totis [1] Macedoniae regni viribus instructus [2], cum Asiam occupare statuisset [3], iterato [4] Ptolemaeus, Seleucus, & Lysimachus, experti [5] priore certamine, quantae [6] vires essent concordiae, pacta societate adunatisque [7] exercitibus bellum aduersus Demetrium transferunt in Europam. His comitem se, & belli socium iungit Pyrrhus rex Epiri, sperans non [8] difficilius Demetrium amittere Macedoniam posse, quam [9] acquisierat. Nec spes frustra fuit; quippe exercitu eius [10] corrupto [11], ipsoque in fugam acto [12], regnum Macedoniae occupauit. Dum haec aguntur, Lysimachus generum suum Antipatrum regnum Macedoniae ademtum sibi soceri fraude querentem [13], interfecit; filiamque suam Eurydicen querelarum sociam [14] in custodiam [15] tradit: atque ita vniuersa Cassandri domus Alexandro magno, seu necis ipsius, seu stirpis extinctae poenas partim caede, partim supplicio, partim

1 Totius. 2 armatus. 3 constituisset. 4 altera vice, iterum, denuo. 5 qui in superiore bello cognouerant. 6 quantas vires concordia haberet. 7 coniunctis. 8 aeque facile. 9 ac ille eam. 10 Demetrii. 11 per munera, sollicitato ad defectionem. 12 pulso. 13 qui querebatur, regnum sibi esse ademtum per fraudem soceri. 14 quae ipsa etiam questa erat de eare. 15 in carcerem detrudit.

16 at-

6 partim parricidio luit [16]. Demetrius quoque a
tot exercitibus circumuentus [17], cum posset ho-
7 neste [18] mori, turpiter se dedere Seleuco maluit. Fi-
nito bello, Ptolemaeus cum magna rerum gesta-
rum gloria moriturus, contra ius gentium, mini-
mo natu ex filiis, ante [19] infirmitatem regnum
tradiderat, eiusque rei populo rationem reddide-
8 rat [20]: cuius non minor fauor in accipiendo,
9 quam patris in tradendo regno fuerat [21]. Inter
cetera patris & filii mutuae pietatis [22] exempla,
etiam ea res amorem populi iuueni [23] concilia-
verat [24], quod [25] pater regno ei publice tradito
[26], priuatus officium regi inter satellites fece-
rat [27], omnique regno pulchrius regis esse patrem
duxerat [28].

---

16 atque ita tota familia Cassandri punita fuit, propter caedes ipsius Alexandri, & propter caedes stirpis Alexandri, siquidem ipse Cassander fuit occisus, & posteri eius partim supplices facti sunt hostibus, partim etiam fuerunt occisi. 17 circumdatus. 18 cum honore in proelio. 19 antequam aegrotus factus est. 20 & dixerat populo caussas, quare ita id faceret. 21 iuvenis magnum habebat fauorem populi, cum acciperet regnum, & pater quoque magnum fauorem ostendit filio, cum ipsi traderet regnum. 22 amoris. 23 nouo regi. 24 parauerat, effecerat. 25 *daß.* 26 cum pater filio suo regnum publice tradidisset. 27 pater, tanquam nunc priuata persona, officia praestitit filio, *bat ihm aufgewartet*, inter ceteros satellites. 28 & quod putauerat, longe pulchrius esse, si ipse esset pater regis, quam si regnum possideret.

CAPVT

CAPVT III.

SEd inter Lyſimachum, & Pyrrhum regem ſocios paulo ante aduerſus Demetrium, aſſiduum inter pares diſcordiae malum [1], bellum mouerat [2]. Victor Lyſimachus, pulſo [3] Pyrrho Macedoniam occupauerat. Inde [4] Thraciae, ac deinceps Haracleae bellum intulerat; cuius vrbis & initia & exitus [5] admirabiles fuere; quippe Boeotiis peſtilentia laborantibus [6], oraculum Delphis reſponderat, *coloniam in ponti regione ſacram [7] Herculi conderent* [8]. Cum propter metum longae ac periculoſae nauigationis, mortem [9] in patria omnibus praeoptantibus, res omiſſa eſſet; bellum his [10] Phocenſes intulerunt: quorum cum aduerſa proelia paterentur [11], iterato ad oraculum decurrunt: reſponſum [12], *idem belli quod peſtilentiae remedium fore* [13]. Igitur conſcripta colonorum manu [14], in pontum delati [15], vrbem Heracleam condiderunt. Et quoniam

1 Diſcordia, quae ſolet eſſe communis morbus vel commune malum eorum, qui inuicem pares ſunt. 2 excitauerat. 3 poſtquam pulſus erat Pyrrhus. 4 poſtea. 5 finis. 6 quos peſtilentia infeſtabat. 7 quae conſecrata eſſet. 8 caederent. 9 dum omnes prius volebant in patria mori. 10 Boeotiis. 11 cum itaque Boeotii in proeliis variis vincerentur a Phocenſibus. 12 Boeotiis datum eſt ab oraculo. 13 idem fore remedium belli, quod peſtilentiae remedium futurum fuiſſet. 14 igitur cum certus numerus colonorum collectus eſſet. 15 deuecti coloni.

niam fatorum auſpiciis [16] in eas ſedes delati erant, breui tempore magnas opes [17] parauere [18].
8 Multa deinde huius vrbis [19] aduerſus finitimos bella, multae etiam domeſticae [20] diſſenſiones fuere. Inter cetera magnifica [21], vel [22] praeci-
9 pue illud memorabile fuit. Cum [23] rerum potirentur Athenienſes, victique Perſis, Graeciae & Aſiae tributum in [24] tutelam claſſis deſcripſiſſent [25], omnibus [26] cupide ad praeſidium ſalutis ſuae conferentibus; ſoli Heraclienſes ob amicitiam regum Perſicorum, collationem [27]
10 abnuerant [28]. Miſſus itaque ab Athenienſibus Lamachus cum exercitu ad extorquendum, quod [29] negabatur, dum, relictis in littore nauibus, agros Heraclienſium populatur [30], claſſem cum maiore parte exercitus, naufragio [31] repen-
11 tinae [32] tempeſtatis amiſit. Itaque cum neque mari [33] poſſet [34] amiſſis [35] nauibus, neque terra

16 ex voluntate & iuſſu oraculi. 17 potentiam. 18 coloni ſibi acquiſiuerunt. 19 Heracleae. 20 ciuiles. 21 quae magnifice magno cum honore, ab Heracleenſibus geſta ſunt. 22 etiam. 23 cum Athenienſes facti eſſent potentiſſimi. 24 vt claſſis conſeruari poſſet. 25 exegiſſent. 26 dum omnes cupide conferebant pecuniam ad defenſionem & ſecuritatem ſuae ſalutis. 27 huius tributi. 28 ſoluere recuſauerant. 29 tributum, quod Heracleenſes recuſabant. 30 deuaſtat. 31 per naufragium. 32 repente ex improuiſo ortae. 33 per mare. 34 reuerti in patriam. 35 quoniam amiſſae erant naues.

36 per

ra 36 auderet 37, cum parua manu 38 inter ferocissimas gentes reuerti; Heraclienses ho stiorem beneficii, quam vltionis occasionem ti 39, instructos 40 commeatibus auxiliisque mittunt: Bene agrorum suorum populationem impensam existimantes, si quos hostes habueram amicos reddidissent 41.

36 per terram. 37 reuerti. 38 exercitu. 39 qui putabant, longe honestius esse, si hostibus suis exhiberent beneficia, quam si factas ab ipsis iniurias & illata damna vlciscerentur. 40 dederunt Atheniensibus commeatus, *Prouiant*, & naues, & ita eos dimiserunt. 41 Heracleenses putabant, sic damnum agris suis illatum abunde compensari, si Athenienses ex hostibus fierent amici, propter hoc beneficium.

CAPVT IV.

PAssi sunt inter plurima mala 1, etiam tyrannidem: siquidem cum plebs etiam nouas tabulas 2, & diuisionem agrorum diuitum 3 impotenter 4 flagitaret; diu re in senatu tractata, um exitus rei non inueniretur; ad 5 postremum duersus plebem nimio otio 6 lasciuientem 7, auxilia a Timotheo Atheniensium duce, mox ab Epaminonda Thebanorum petiuere 8. Vtrisque 9 negan-

1 Inter multas alias calamitates. 2 per quas debitores ab aere alieno liberarentur. 3 vt agri diuitum pauperes viritim diuiderentur. 4 vehementer, ose. 5 tandem. 6 propter otium nimis longum. 7 petulantem. 8 diuites & senatus. 9 cum neque Athenienses neque Thebani auxilium vellent mittere.

10 Hera-

negantibus, ad Clearchum, quem ipsi[10] in exili-
5 um egerant, decurrunt. Tanta calamitatium ne-
cessitas fuit, vt, cui[11] patriam interdixerant,
6 eum ad tutelam patriae reuocarent. Sed Clear-
chus exilio facinorosior[12] redditus, & dissensio-
nem populi occasionem inuadendae[13] tyrannidis
existimans, primo tacitus[14] cum Mithridate ciui-
7 um suorum hoste colloquitur; & inita[15] societate
pacifcitur[16], vt reuocatus in patriam prodita ei[17]
8 vrbe[18], praefectus eius[19] constitueretur. Postea
autem insidias, quas ciuibus parauerat, in ipsum
9 Mithridatem verterat. Namque cum velut ar-
biter ciuilis discordiae, de exilio reuersus esset[20]
statuto[21] tempore, quo vrbem Mithridati trade-
ret, ipsum[22] cum amicis suis cepit[23]; captumque,
10 accepta[24] ingenti pecunia, dimisit. Atque vt
in illo[25] subitum se[26] ex socio fecit hostem: sic ex
defensore senatoriae caussae, repente patronus
11 plebis euasit[27]; & aduersus auctores potentiae suae,
a quibus reuocatus in patriam, per[28] quos in ar-
ce collocatus fuerat, non solum plebem accen-
dit,

10 Heracleenses. 11 eum, cui. 12 audacior factus. 13 occupandae. 14 clam. 15 & postquam Clearchus foedus ac societatem inierat cum Mithridate. 16 has conditiones sibi ponit & Mithridati. 17 Mithridati. 18 in vrbe. 19 vrbis. 20 Clearchus. 21 constituto. 22 Mithridatem. 23 captiuum fecit. 24 post acceptam ingentem pecuniae summam. 25 in illa re. 26 Clearchum. 27 factus est. 28 & per quos.

29 ex

verum etiam nefandissima30 quaeque tyran-
crudelitatis exercuit. Igitur populo ad con- 12
n vocato, *neque se affuturum* 31 *amplius gras-*
2 *in populum senatui ait;* *intercessurum* 33
, *si* 34 *in pristina saeuitia perseueret: quod* 13
es se 35 *crudelitati senatorum arbitraren-*
biturum 36 *cum militibus suis neque ciuili-*
cordiis interfuturum 37. *Sin vero diffidant* 14
s propriis 38, *vindictae se ciuium non defu-*
39: *Proinde consulant sibi ipsis: iubeant abire* 15
, *si malint, vel caussae populari socium rema-*
t. His verbis sollicitata plebs, summum ad 16
imperium defert 43: & dum 44 senatus po-
irascitur, in seruitutem se tyrannicae do-
ionis cum coniugibus & liberis tradit. Igi- 17
learchus LX senatores comprehensos (nam
in fugam delapsi erant 45) in vincula com-
46. Laetari 47 plebs, quod a duce potis- 18
simum

excitat, instigat, *verbetzen, aufvviegeln.* 30 va-
era, quae dicere nefas est. 31 adesse & auxilium
re velle. 32 saeuienti. 33 & se etiam id velle
re. 34 si populus. 35 populus, ciues 36 se
bire. 37 interesse velle. 38 sin vero putent ci-
vires sufficientes non habere. 39 se velle au-
praestare, vt ciues possint exercere vindictam.
archum. 41 vel vt ipse remaneat tanquam so-
adiutor caussae ciuium aduersus senatum. 42
hum. 43 tradit. 44 plebs. 45 aufugerant
e. 46 tradit, vinculis eos constringit. 47

 48 Clear-

ſimum ſenatorum, ſenatus deleretur, verſaque
vice, auxilium [48] eorum [49] in exitium conuerſum
19 eſſe. Quibus dum mortem paſſim omnibus mi-
20 natur, cariora eorum pretia facit [50]: ſiquidem
Clearchus magna [51] pecunia (quaſi minis [52] populi
occulte eos [53] ſubtracturus [54]) accepta, ſpoliatos
fortunis: vita quoque ſpoliauit.

48 Clearchum, a quo ſenatus auxilium ſperauerat contra populum. 49 ſenatorum. 50 cogit eos, quos ad mortem damnauerat, vt magnam pecuniae ſummam ſoluerent pro ſua vita. 51 poſtquam magnam ab iis pecuniam acceperat. 52 comminationibus. 53 ſenatores ad mortem damnatos. 54 erepturus, liberaturus.

CAPVT V.

1 COgnito [1] deinde, quod bellum ſibi ab iis, qui
profugerant, miſericordia [2] in auxilium ſoli-
citatis [3] ciuitatibus, pararetur, ſeruos eorum ma-
2 numittit. Et ne quid mali [4] afflictis honeſtiſſi-
mis domibus [5] deeſſet, vxores eorum, filiasque nu-
bere ſeruis ſuis, propoſita [6] recuſantibus morte,
compellit [7]; vt eos [8] ſibi [9] fidiores, & dominis in-
3 feſtiores [10] redderet [11]. Sed matronis tam lu-
gubres [12] nuptiae, grauiores repentinis funeri-
bus

1 Cum vero Clearchus poſtea audiuiſſet. 2 ex miſericordia. 3 poſtquam ſolicitatae & commotae erant ciuitates ad auxilium ferendum. 4 vlla calamitas. 5 familiis. 6 his vero feminis, quae nollent hoc facere, comminatus eſt mortem. 7 cogit. 8 ſeruos. 9 Clearcho. 10 inimiciores. 11 faceret. 12 ignominioſae, triſtes.

13. Itaque multae se ante nuptias, mul- 4
; nuptiis, occisis 14 prius nouis maritis,
it, & se tam funestis calamitatibus, vir-
genui pudoris, eripiunt. Proelium de- 5
mittitur: quo victor tyrannus captiuos
in triumphi modum 16 per ora 17 ciui-
. Reuersus in vrbem, alios vincit, tor- 6
, occidit alios, nullus locus vrbis a crude-
anni vacat 18. Accedit saeuitiae 19 inso- 7
, crudelitati arrogantia: interdum enim 8
ssu 21 continuae felicitatis obliuiscitur
minem: interdum Iouis se filium dicit.
per publicum, aurea aquila velut argu- 9
24 generis 25 praeferebatur; veste purpu- 10
othurnis 26 regum tragicorum 27, & aurea
tebatur: filium quoque suum Ceraunon 11
vt deos non mendacio 28 tantum, verum
etiam

minae maluerunt mortem subito pati, quam
has nuptias seruiles: vel hic sensus esse pot-
rs coniugum a Clearcho interfectorum grauis-
molestissima fuit foeminis: sed longe grauio-
molestiores videbantur ipsis nuptiae seruiles,
ire cogebantur statim post maritorum mor-
4 postquam antea interfecerant nouos mari-
per vim, beneficio, *vermittelst*, vel etiam, per
n. 16 consuetudinem. 17 in conspectu. 18
is, vacuus, liber est. 19 ad saeuitiam Clearchi.
erbia. 21 euentu, continuatione. 22 se esse.
rcho, quando prodibat. 24 indicium, signum.
ni. 26 ***hohe Schuhe.*** 27 qui in tragoediis reprae-
ur. 28 per mendacem arrogantiam generis di-

12 etiam nominibus[29] illudat[30]. Haec illum facere[31] duo nobilissimi iuuenes Chion & Leonides indignantes[32], patriam liberaturi in necem tyran-
13 ni conspirant[33]. Erant hi discipuli Platonis philosophi; qui virtutem[34], ad quam quotidie praeceptis magistri[35] erudiebantur, patriae exhibere[36] cupientes, quinquaginta cognatos, vel-
14 uti clientes[37], in insidiis[38] locant. Ipsi more iurgantium[39], ad tyrannum veluti ad regem in ar-
15 cem contendunt[40]: qui iure[41] familiaritatis admissi,[42] dum alterum priorem[43] dicentem intentus[44] audit tyrannus, ab altero[45] obtrunca-
16 tur[46]. Sed & ipsi[47], sociis tardius auxilium fe-
17 rentibus[48], a satellitibus obruuntur[49]. Quare factum est, vt tyrannus quidem occideretur, sed
18 patria non liberaretur. Nam frater Clearchi Satyrus eadem via[50] tyrannidem inuadit[51]; multisque annis, per gradus successionis, Heraclienses sub regno tyrannorum fuere.

---

29 per nomina diuina affectata. 30 irrideat. 31 quod vero Clearchus haec faceret. 32 moleste id ferebant. 33 consentiunt. 34 fortitudinem, amorem patriae. 35 Platonis. 36 reapse demonstrare. 37 veluti tales, qui ipsis adhaerere debebant coram iudice. 38 *im Hinterhalt*. 39 ex consuetudine eorum, qui inter se rixantur. 40 eunt, sese conferunt. 41 pro iure. 42 ad tyrannum. 43 nempe Chiona. 44 cupide, magna cum attentione. 45 Leonide. 46 interficitur. 47 quanquam etiam ipsi hi duo Chion & Leonides. 48 quoniam socii paullo tardius auxilium ferebant. 49 interficiuntur. 50 per eadem media. 51 aggreditur, occupat.

LIBER

LIBER XVII.

BREVIARIVM CAPITVM.

Lysimachi Regis tragoedia.

Amissis XV liberis in proelio occumbit. Seleucus per insidias occiditur a Ptolemaeo. Ptolemaeus principum amicitias, Pyrrhi praesertim, sibi conciliat.

De Epirotarum regno eiusdemque origine ac regibus digressio. Pyrrhi varia fortuna.

CAPVT I.

PEr idem ferme tempus in Hellesponti & 1
Chersonesi regionibus terrae motus fuit:
maxime tamen Lysimachia vrbs ante duos 2
viginti annos a Lysimacho rege condita, euer-
sa est [1]. Quod portentum [2] dira [3] Lysimacho, 3
rpique eius, ac regni ruinam, cum [4] clade ve-
tarum [5] regionum portendebat [6]. Nec osten- 4
fides defuit [7]: nam breui post tempore, Aga-
oclem filium suum, quem in successionem regni
dinauerat [8], per quem multa bella prospere ges-
at, non solum patrium, verum etiam huma-
m vltra morem, perosus [9], ministra [10] Arsi-
noë

1 Tota corruit. 2 miraculum infelix. 3 calami-
m, miseriam. 4 simul. 5 earum regionum, quae
inum fecerant propter terrae motum. 6 indica-
7 & euentus docuit, hoc ostentum & omen non
e frustra. 8 quem destinauerat sibi successorem.
dio eum prosequutus est, non solum, vti pater so-
iterdum odisse filium suum, sed potius odio prorsus
mano. 10 per ministerium & auxilium no-
ae.

5 noë nouerca, veneno interfecit. Haec illi [11] pri-
ma mali labes [12], hoc initium impendentis [13] rui-
6 nae fuit. Nam parricidium [14], principum se-
quutae caedes sunt, luentium [15] supplicia, quod [16]
7 occisum iuuenem [17] collebant. Itaque & hi, qui
caedibus [18] superfuerant, & hi, qui exercitibus
praeerant, certatim [19] ad Seleucum deficiunt; e-
8 umque pronum [20] iam ex aemulatione gloriae,
9 bellum Lysimacho inferre [21] compellunt [22]. Vl-
timum hoc certamen commilitonum [23] Alexandri
fuit, & velut ad exemplum fortunae, par [24] reser-
10 ovatum. Lysimachus quatuor & LXX annos natus
11 erat Seleucus septem & LXX. Sed in hac aetate
vtrique [25] animi iuueniles erant [26], imperiique
12 cupiditatem insatiabilem gerebant. Quippe
cum orbem terrarum duo [27] soli tenerent [28], an-
gustiis [29] sibimet [30] inclusi videbantur, vitaeque
finem non annorum spatio [31], sed imperii terminis
[32] metiebantur [33].

11 Lysimacho. 12 macula, caussa calamitatis. 13 imminentis, *bevorstehend.* 14 post parricidium. 15 qui ideo morte puniebantur. 16 quoniam. 17 filium Lysimachi Agathoclem. 18 qui non interfecti fuerant. 19 *hauffenweise, immer einer eher als der andre.* 20 qui alioquin iam cupidus erat ad bellum. 21 vt inferret. 22 persuadent. 23 horum, qui cum Alexandro militauerant. 24 hoc par Ducum Alexandri. 25 vtriusque. 26 iuuenilem vigorem habebant adhuc. 27 hi duo. 28 in potestate sua haberent. 29 in angustiis, quasi imperium non satis latum haberent. 30 sibi ipsis videbantur, ipsi putabant. 31 iuxta spatium & diuturnitatem. 32 iuxta longitudinem terminorum. 33 aestimabant, censebant.

CAPVT II.

eo bello Lyſimachus amiſſis ante variis [1] ca- 1
bus xv liberis, non [2] inſtrenue moriens, po-
nus domus ſuae ruinae cumulus acceſſit [3].
tus tanta [4] victoria Seleucus, & quod maius 2
oria putabat, ſolum ſe de cohorte [5] Alexandri
anſiſſe; victoremque victorum [6] exſtitiſſe [7],
[8] humanum eſſe opus, ſed diuinum munus [9],
iatur ignarus [10] prorſus, non multo poſt 3
ilitatis humanae ſe ipſum exemplum futu-
[11]. Quippe poſt menſes admodum [12] ſeptem 4
olemaeo, cuius ſororem Lyſimachus in matri-
io habuerat, per inſidias circumuentus [13] oc-
ur; regnumque Macedoniae, quod Lyſima- 5
eripuerat, cum vita pariter [14] amittit. Igi- 6
Ptolemaeus cum & in gratiam memoriae [15]
ni Ptolemaei patris [16], & in fauorem vltio-
Lyſimachi ambitioſus apud populares eſſet [17],
o Lyſimachi filios conciliare [18] ſibi ſtatuit;
iasque Arſinoes ſororis ſuae, matris eorum [19], 7
petit,

1 Per varios caſus & mortis genera. 2 fortiſſimo
). 3 finiuit familiam ſuam, occiſus fuit, vltimus
entis. 4 propter impetratam tantam victoriam.
ducibus. 6 eorum, qui viciſſent orbem. 7 ſe
. 8 hoc non eſſe. 9 donum deorum immorta-
10 Seleucus eo tempore ignorabat. 11 ſe fore,
te. 13 deceptus, circumdatus. 14 ſimul cum
15 in gratiam memoriam. 16 ſui. 17 vt amo-
t fauorem populi ſibi conciliaret, atque ita vltio Ly-
ni laudaretur. 18 amicos ſibi facere. 19 filiorum
achi.

petit, puerorum adoptione promissa [20]; vt, cum [21]
8 in locum patris eorum successisset, nihil illi moliri [22] vel [23] verecundia matris, vel [24] appellatione
9 patris auderent. Fratris quoque regis Aegypti concordiam per epistolas deprecatur [25], professus [26] *deponere se offensam erepti* [27] *paterni regni, neque* [28] *amplius a fratre quaesiturum, quod hone-*
10 *stius* [29] *a paterno hoste perceperit* [30]. Omnique arte [31] adulatur Eumeni, & Antigono, Demetrii filiis, Antiocho filio Seleuci, cum quibus bellum habiturus erat [32], ne tertius sibi [33] hostis accederet.
11 Sed nec Pyrrhus rex Epiri omissus [34], ingens momentum futurus [35], vtri parti socius accessisset;
12 qui & ipse spoliare singulos cupiens, omnibus se
13 partibus venditabat [36]. Itaque Tarentinis adversus Romanos laturus [37] auxilium, ab Antigono

20 promittebat Ptolemaeus, se velle adoptare & pro suis filiis habere filios Lysimachi. 21 cum ipse, Ptolemaeus. 22 ne incipere quidquam nouarum rerum possent. 23 vel ex honore, *Respect*, erga matrem. 24 vel quoniam ipse ab iis pater appellaretur, & turpissimum facinus censeatur, si filius bellum gerat contra patrem. 25 sibi expetit Ptolemaeus. 26 dicens, publice testatus. 27 propter regnum paternum fratri ereptum. 28 neque se amplius velle illud quaerere a fratre. 29 maiore cum honore. 30 acceperit. 31 artificiis, blandimentis omnibus. 32 gerere volebat. 33 contra se. 34 fuit. 35 qui addere poterat magnam potentiam huic parti, cui ipse tanquam socius accessisset. 36 se associabat. 37 cum Pyrrhus ferre vellet auxilium.

no naues, ad exercitum in Italiam deportandum, mutuo 38 petit; ab Antiocho pecuniam qui opibus quam militibus instructior erat 39; a 40 Ptolemaeo Macedonum militum auxilia. Sed Ptolemaeus, 14
cui nulla dilationis ex infirmitate virium venia esset 41, quinque millia peditum, equitum quatuor millia, elephantos quinquaginta, non amplius quam in 42 biennii vsum dedit. Ob haec 15
Pyrrhus, filia Ptolemaei in matrimonium accepta 43, vindicem 44 eum 45 regni reliquit: ne abducta 46 in Italiam iuuentute, praedam 47 hostibus regnum 48 relinqueret.

38 vt illae sibi mutuo dentur. 39 qui plures diuitias quam milites habebat. 40 petita. 41 qui carere militibus suis diu non poterat, quoniam ipse habebat infirmas vires. 42 vt iis vteretur per duos annos. 43 cum filiam duxisset in matrimonium. 44 tutorem, defensorem. 45 Ptolemaeum. 46 postquam iuuentus abducta esset. 47 in praedam. 48 Epiri.

CAPVT III.

SEd quoniam ad Epiri mentionem ventum est 1, 1
de origine regni eius 2 pauca narranda sunt.
Molossorum primum in ea regione regnum fuit 3. 2
Post 4 Pyrrhus Achillis filius, amisso per 5 absenti- 3
am Troianis temporibus 6 paterno regno, in his
locis consedit 7, qui 8 Pyrrhidae primo, postea
Epi-

1 Peruenimus, nostra oratio venit. 2 huius. 3 Molossi primum regnum habuerunt. 4 postea. 5 propter absentiam. 6 tempore belli Troiani. 7 sedem suam statuit. 8 qui loci & eorum incolae.

4 Epirotae dicti sunt. Sed Pyrrhus cum in tem-
plum Dodonaei Iouis ad [9] consulendum venisset,
ibi Lanassam neptem Herculis rapuit: ex cuius
5 matrimonio octo liberos sustulit [10]. Ex his non-
nullas virgines nuptum [11] finitimis regibus tra-
didit, opesque affinitatium auxilio [12] magnas pa-
6 rauit: atque ita Heleno filio Priami regis, ob in-
dustriam singularem, regnum Chaonum, & An-
dromachen Hectoris [13], quam & [14] ipse matrimo-
nio suo [15] in diuisione Troianae praedae acceperat,
7 vxorem tradidit: breuique post tempore Delphis
insidiis Orestae filii Agamemnonis, inter altaria
8 dei [16] interiit. Successor huic Pialis filius fuit.
9 Per ordinem [17] deinde, regnum ad Arrybam de-
10 scendit [18]: cui [19], quoniam pupillus & vnicus ex
gente nobili superesset, intentiore omnium cura
seruandi eius educandique, publice tutores con-
11 stituuntur: Athenas quoque erudiendi gratia [20]
missus [21]: quanto doctior maioribus suis [22], tan-
12 to [23] & gratior [24] populo fuit. Primus itaque & le-
ges,

9 vt oraculum consuleret. 10 genuit, accepit. 11 in matrimonium. 12 *vermittelst*. 13 vxorem. 14 etiam. 15 in matrimonium suum, cum diuideretur Troiana praeda. 16 Apollinis. 17 iuxta ordinem successionis. 18 peruenit. 19 constructio est: cui tutores publice constituuntur, quoniam pupillus erat, & solus remanserat ex gente nobili, dum omnes ciues magnam curam gerebant, vt ipse recte educaretur & seruaretur. 20 vt ibi informaretur a philosophis. 21 fuit. 22 quoad eruditionem longe is superauit maiores suos. 23 etiam. 24 suauior, acceptior.

atum, annuosque magistratus, & rei-
iam 25 composuit 26: & vt 27 a Pyrrho 13
ic vita cultior 29 populo ab Arryba sta-
uius filius Neoptolemus fuit: ex quo na- 14
mpias, mater Alexandri Magni, & Ale-
qui post eum regnum Epiri tenuit 31: & 15
illo gesto 32, in 33 Bruttiis interiit. Post 16
em frater Aeacides regno 34 successit,
s aduersus Macedonas bellorum cer-
populum fatigando 35, offensam ciui-
xit 36: ac propterea in exilium actus 37, 17
ilium bimum, admodum 38 paruulum
eliquit. Qui & ipse cum a populo pro- 18
i patris ad necem quaereretur, furtim 39
40 in 41 Illyrios defertur: traditusque 19
, Glauci regis vxori, nutriendus 42, quae
eris 43 Aeacidarum erat. Ibi eum 44, 20
cordia fortunae eius 45, seu infantilibus
tis inductus 46 rex, aduersum Cassan-
cedoniae regem, qui eum 47 sub belli
com-

---

richtung. 26 instituit. 27 quemadmo-
abilita fuit. 29 *manierlicher*, ciuilior. 30
pulo. 31 habuit. 32 in eo bello, quod ge-
ia. 33 in Bruttiorum regione. 34 in regno.
gauit, vires populi exhausit. 36 incidit in
suos ciues. 37 pulsus. 38 adhuc. 39
40 summotus ex oculis inimicorum. 41
m Illyriorum. 42 vt ab ea nutriretur. 43
44 Pyrrhum puerulum. 45 siue quia rex
commouebatur ob infelicitatem Pyrrhi. 46
ommotus. 47 Pyrrhum.

comminutione deposcebat 48, diu protexit, addito
21 in auxilium etiam adoptionis officio 49. Quibus rebus moti 50 Epirotae, odio in misericordiam verso 51, annorum 52 XI eum in regnum reuocauerunt, datis 53 tutoribus, qui regnum vsque 54
22 adultam 55 eius aetatem tuerentur. Adolescens 56 deinde multa bella gessit; tantusque rerum successu 57 haberi 58 coeptus est, vt Tarentinos solus 59 aduersus Romanos tueri posse videretur.

LIBER

48 postulabat, vt rex puerulum sibi traderet. 49 & vt rex Pyrrhum eo certius posset defendere, illum adoptauit in filium. 50 commoti. 51 cum odium ipsorum conuersum esset in misericordiam. 52 cum Pyrrhus iam ageret annum aetatis duodecimum. 53 & constituti ab Epirotis fuerunt tutores. 54 vsque ad. 55 adolescentiam. 56 cum itaque Pyrrhus factus esset adolescens. 57 ob successum felicem. 58 aestimari. 59 solus ille.

LIBER XVIII.

BREVIARIVM CAPITVM.

1. *Pyrrho Tarentinis aduersus Romanos suppetias feren ti Valerius Laeuinus occurrit: vnde proelia & strages.*
2. *Carthaginiensium auxilium Romani remittunt. Pax cum Pyrrho componitur. Romanorum continentia. Pyrrhus Siciliam occupat.*
3. *De Carthaginiensium origine & veteribus incolis di gressio, in qua etiam de Sidonis & Tyri conditori bus.*
4. *Nouae incolae Tyri, inter quos Elissa, quae a Pygma lione fratre recedit, vt rebus suis consuleret.*
5. *Elissa agnomine Dido, Cyprum appellit, deinde in sinum Africae defertur & Carthaginem condit.*
6. *Elissa propter Iarbae votum sibi vim infert. Cartha giniensium crudelis superstitio.*
7. *Clades Carthaginiensium in Sardinia. Superstites in exilium pulsi, patriam armis recuperare nituntur vnde Malei Patris in Cartalonem filium seueritas & paulo post cruentus interitus.*

CAPVT I.

IGitur Pyrrhus rex Epiri, cum iterata 1 Tarentinorum legatione, additis Samnitium & Lucanorum precibus 2, & 3 ipsis auxilio aduersus Romanos indigentibus fatigaretur 4, non tam supplicum precibus 5, quam spe 6 inuadendi 7 Italiae imperii inductus 8, venturum se 9 cum exerci t

1 Per repetitam legationem. 2 quibus Samnites & Lucani suas preces adiungebant. 3 qui etiam ip indigebant. 4 diu rogaretur. 5 per preces. 6 pe spem. 7 occupandi. 8 commotus. 9 se venire vell

 10 Pyrrh

12 etiam nominibus[29] illudat[30]. Haec illum face-
re[31] duo nobilissimi iuuenes Chion & Leonides in-
dignantes[32], patriam liberaturi in necem tyran-
13 ni conspirant[33]. Erant hi discipuli Platonis
philosophi; qui virtutem[34], ad quam quotidie
praeceptis magistri[35] erudiebantur, patriae ex-
hibere[36] cupientes, quinquaginta cognatos, vel-
14 uti clientes[37], in insidiis[38] locant. Ipsi more iur-
gantium[39], ad tyrannum veluti ad regem in ar-
15 cem contendunt[40]: qui iure[41] familiaritatis ad-
missi,[42] dum alterum priorem[43] dicentem in-
tentus[44] audit tyrannus, ab altero[45] obtrunca-
16 tur[46]. Sed & ipsi[47], sociis tardius auxilium fe-
17 rentibus[48], a satellitibus obruuntur[49]. Quare
factum est, vt tyrannus quidem occideretur, sed
18 patria non liberaretur. Nam frater Clearchi Sa-
tyrus eadem via[50] tyrannidem inuadit[51]; mul-
tisque annis, per gradus successionis, Heraclien-
ses sub regno tyrannorum fuere.

29 per nomina diuina affectata. 30 irrideat. 31 quod vero Clearchus haec faceret. 32 moleste id ferebant. 33 consentiunt. 34 fortitudinem, amorem patriae. 35 Platonis. 36 reapse demonstrare. 37 veluti tales, qui ipsis adhaerere debebant coram iudice. 38 *im Hinterhalt.* 39 ex consuetudine eorum, qui inter se rixantur. 40 eunt, sese conferunt. 41 pro iure. 42 ad tyrannum. 43 nempe Chiona. 44 cupide, magna cum attentione. 45 Leonide. 46 interficitur. 47 quanquam etiam ipsi hi duo Chion & Leonides. 48 quoniam socii paullo tardius auxilium ferebant. 49 interficiuntur. 50 per eadem media. 51 aggreditur, occupat.

LIBER

LIBER XVII.

BREVIARIVM CAPITVM.

CAPVT I.

PEr idem ferme tempus in Hellesponti & Chersonesi regionibus terrae motus fuit: maxime tamen Lysimachia vrbs ante duos & viginti annos a Lysimacho rege condita, euersa est 1. Quod portentum 2 dira 3 Lysimacho, stirpique eius, ac regni ruinam, cum 4 clade vexatarum 5 regionum portendebat 6. Nec ostentis fides defuit 7: nam breui post tempore, Agathoclem filium suum, quem in successionem regni ordinauerat 8, per quem multa bella prospere gesserat, non solum patrium, verum etiam humanum vltra morem, perosus 9, ministra 10 Arsinoë

1 Tota corruit. 2 miraculum infelix. 3 calamitatem, miseriam. 4 simul. 5 earum regionum, quae damnum fecerant propter terrae motum. 6 indicabat. 7 & euentus docuit, hoc ostentum & omen non fuisse frustra. 8 quem destinauerat sibi successorem. 9 odio eum prosequutus est, non solum, vti pater solet interdum odisse filium suum, sed potius odio prorsus inhumano. 10 per ministerium & auxilium nouercae.

5 noë nouerca, veneno interfecit. Haec illi[11] pri-
ma mali labes[12], hoc initium impendentis[13] rui-
6 nae fuit. Nam parricidium[14], principum ſe-
quutae caedes ſunt, luentium[15] ſupplicia, quod[16]
7 occiſum iuuenem[17] tollebant. Itaque & hi, qui
caedibus[18] ſuperfuerant, & hi, qui exercitibus
praeerant, certatim[19] ad Seleucum deficiunt; e-
8 umque pronum[20] iam ex aemulatione gloriae,
9 bellum Lyſimacho inferre[21] compellunt[22]. Vl-
timum hoc certamen commilitonum[23] Alexandri
fuit, & velut ad exemplum fortunae, par[24] reſer-
10 uatum. Lyſimachus quatuor & LXX annos natus
11 erat Seleucus ſeptem & LXX. Sed in hac aetate
vtrique[25] animi iuueniles erant[26], imperiique
12 cupiditatem inſatiabilem gerebant. Quippe
cum orbem terrarum duo[27] ſoli tenerent[28], an-
guſtiis[29] ſibimet[30] incluſi videbantur, vitaeque
finem non annorum ſpatio[31], ſed imperii terminis
[32] metiebantur[33].

11 Lyſimacho. 12 macula, cauſſa calamitatis. 13 imminentis, *bevorſtehend.* 14 poſt parricidium. 15 qui ideo morte puniebantur. 16 quoniam. 17 filium Lyſimachi Agathoclem. 18 qui non interfecti fuerant. 19 *hauffenweiſe, immer einer eher als der andre.* 20 qui alioquin iam cupidus erat ad bellum. 21 vt inferret. 22 perſuadent. 23 horum, qui cum Alexandro militauerant. 24 hoc par Ducum Alexandri. 25 vtriusque. 26 iuuenilem vigorem habebant adhuc. 27 hi duo. 28 in poteſtate ſua haberent. 29 in anguſtiis, quaſi imperium non ſatis latum haberent. 30 ſibi ipſis videbantur, ipſi putabant. 31 iuxta ſpatium & diuturnitatem. 32 iuxta longitudinem terminorum. 33 aeſtimabant, cenſebant.

CAPVT

CAPVT II.

o bello Lysimachus amissis ante variis [1] ca- 1
s xv liberis, non [2] instrenue moriens, po-
is domus suae ruinae cumulus accessit [3].
s tanta [4] victoria Seleucus, & quod maius 2
ia putabat, solum se de cohorte [5] Alexandri
issse; victoremque victorum [6] exstitisse [7],
humanum esse opus, sed diuinum munus [9],
tur ignarus [10] prorsus, non multo post 3
tatis humanae se ipsum exemplum futu-
. Quippe post menses admodum [12] septem 4
:maeo, cuius sororem Lysimachus in matri-
habuerat, per insidias circumuentus [13] oc-
; regnumque Macedoniae, quod Lysima- 5
ipuerat, cum vita pariter [14] amittit. Igi- 6
olemaeus cum & in gratiam memoriae [15]
Ptolemaei patris [16], & in fauorem vltio-
simachi ambitiosus apud populares esset [17],
Lysimachi filios conciliare [18] sibi statuit;
sque Arsinoes sororis suae, matris eorum [19], 7
petit,

Per varios casus & mortis genera. 2 fortissimo
3 finiuit familiam suam, occisus fuit, vltimus
itis. 4 propter impetratam tantam victoriam.
icibus. 6 eorum, qui vicissent orbem. 7 se
8 hoc non esse. 9 donum deorum immorta-
10 Seleucus eo tempore ignorabat. 11 se fore.
:. 13 deceptus, circumdatus. 14 simul cum
5 in gratiam memoriam. 16 sui. 17 vt amo-
morem populi sibi conciliaret, atque ita vltio Ly-
laudaretur. 18 amicos sibi facere. 19 filiorum
hi.

ſenatum adiit, *aegre tuliſſe* [1] *Carthaginienſes affirmans, quod bellum in Italia a peregrino rege*
2 *paterentur* [2]. *Ob quam cauſſam miſſum ſe* [3], *vt* 4 *quoniam externo* [5] *hoſte oppugnarentur*,
3 *externis* [6] *auxiliis iuuarentur.* Gratiae a ſenatu Carthaginienſibus actae [7], auxiliaque re-
4 miſſa. Sed Mago Punico ingenio [8], poſt paucos dies tacitus [9], quaſi [10] pacificator Carthaginienſium, Pyrrhum adit, ſpeculaturus [11] conſilia eius de Sicilia, quo [12] eum [13] arceſſiri fama erat.
5 Nam Romanis eadem cauſſa mittendi [14] auxilii Carthaginienſibus fuerat, vt [15] Romano bello, ne in Siciliam tranſire poſſet Pyrrhus, in Italia
6 detineretur. Dum haec aguntur, legatus a ſenatu Romano Fabricius Lucinus miſſus, pa-
7 cem cum Pyrrho compoſuit [16]. Ad quam [17] confirmandam, Cyneas Romam cum ingentibus a Pyrrho donis miſſus, neminem, cuius domus
8 muneribus pateret [18], inuenit. Huic continentiae

1 Quod Carthaginienſes non libenter audiuerint. 2 Romani paterentur. 3 ſe, Magum, miſſum fuiſſe cum claſſe a Carthaginienſibus. 4 vt Romani. 5 ab externo. 6 per externa etiam. 7 fuerunt. 8 quemadmodum Carthaginienſes habere ſolent ingenia aſtuta & callida. 9 clam. 10 qui quaſi ideo miſſus eſſet a Carthaginienſibus, vt pacem inter Pyrrhum & Romanos faceret. 11 cuius conſilia volebat Magus perſcrutari, expiſcari. 12 in quam Siciliam. 13 Pyrrhum. 14 vt mitterent auxilium Carthaginienſibus. 15 vt Pyrrhus. 16 fecit. 17 pacem. 18 qui ea munera vellet recipere in domum ſuam.

19 abſti-

19 Romanorum simile exemplum iisdem fer-
temporibus fuit. Nam missi a senatu 20 in 9
yptum legati, cum ingentia sibi 21 a Ptole-
o rege missa munera spreuissent 22, interie-
diebus ad coenam inuitatis 23, aureae coro-
missae sunt: quas illi 24 honoris caussa rece-
25, postera die statuis regis imposuerunt.
ar Cyneas cum turbatam 26 cum Romanis 10
m ab Appio Claudio, renunciasset 27, inter-
itus a Pyrrho, *qualis Roma esset*, respondit,
um vrbem sibi visam 28. Post haec legati 11
lorum superueniunt, tradentes Pyrrho toti-
nsulae imperium, quae assiduis Carthaginien-
i bellis 29 vexabatur. Itaque relicto Locris 12
lexandro filio, fi matisque sociorum ciuitati-
valido 31 praesidio, in Siciliam exercitum
ecit 32.

19 abstinentiae a muneribus. 20 Romano. 21 tis Romanorum. 22 accipere noluissent. 23 le- qui post paucos dies ad coenam a rege inuitati fue- . 24 legati. 25 acceptas. 26 impeditam fuis- 27 dixisset Pyrrho. 28 se vidisse vrbem, in qua nisi reges habitarent. 29 per bella. 30 in vrbe. m valido. 32 traduxit.

CAPVT III.

T quoniam ad Carthaginiensium mentionem 1
uentum est, de origine eorum pauca dicenda
, repetitis Tyriorum paulo altius rebus 1, quo- 2
rum

1 Ita vt necesse etiam habeamus, paullo altius re- re res Tyriorum.

2 exci-

rum casus [2] etiam dolendi [3] fuerunt. Tyriorum
3 gens condita a Phoenicibus fuit: qui terrae motu
4 vexati [5], relicto patriae solo [6], Assyrium stagnum primo, mox mari proximum littus [7] incoluerunt [8], condita ibi vrbe, quam a piscium vbertate [9], Sidona appellauerunt: nam piscem
5 Phoenices Sidon vocant. Post multos deinde annos a rege Ascaloniorum expugnati, nauibus appulsi [10], Tyron vrbem ante annum Troianae
6 cladis [11] condiderunt: ibi Persarum bellis [12] diu varieque [13] fatigati, victores quidem fuere: sed attritis viribus [14] a seruis suis multitudine abundantibus [15], indigna [16] supplicia perpessi
7 sunt: qui [17] conspiratione facta, omnem liberum populum cum dominis [18] interficiunt: atque ita potiti [19] vrbe lares [20] dominorum occu-
8 pant, rempubl. inuadunt, coniuges ducunt [21], & quod [22] ipsi non erant, liberos procreant. Vnus ex tot millibus seruorum fuit, qui miti [23] ingenio,

2 excidium, calamitates. 3 miseratione digni. 4 per motum. 5 afflicti. 6 cum reliquissent patriam terram. 7 littus illud, quod proximum est ad mare. 8 inhabitauerunt. 9 copia. 10 deuecti. 11 expugnationis. 12 per bella. 13 cum varia fortuna. 14 cum vires ipsorum essent debilitatae. 15 quorum maxima erat copia. 16 crudelissima. 17 serui. 18 suis. 19 cum occupassent vrbem. 20 domos. 21 in matrimonium. 22 cum serui non essent liberi, liberos tamen filios procreant. 23 quoniam mite habebat ingenium.

24 pro-

nio ſenis domini, paruulique filii eius fortuna[24] moueretur [25]: dominosque non truci feritate [26], ſed piae miſericordiae humanitate reſpiceret. Itaque cum velut occiſos alienaſſet [27], ſeruisque de ſtatu reipubl. deliberantibus placuiſſet [28] regem ex [29] ſuo corpore creari [30], eumque potiſſimum [31] quaſi acceptiſſimum diis, qui ſolem orientem primus vidiſſet: rem ad Stratonem (hoc enim ei nomen erat) dominum occulte latentem detulit [32]. Ab eo [33] formatus [34] cum medio [35] noctis omnes in vnum campum proceſſiſſent, ceteris [36] in orientem ſpectantibus, ſolus Occidentis regionem [37] intuebatur. Id primum aliis videri [38] furor [39], in Occidente ſolis ortum quaerere; vbi [40] vero dies aduentare coepit, editiſſimisque [41] culminibus vrbis oriens [42] ſplendere [43], exſpectantibus aliis [44], vt ipſum ſolem aſpicerent, hic primus omnibus [45] fulgorem ſolis in ſummo faſtigio [46] ciuitatis oſtendit. Non ſeruilis ingenii ratio viſa; requirentibusque auctorem,

24 propter calamitatem. 25 ad miſericordiam. 26 cum crudelitate. 27 itaque cum hic ſeruus dominos ſuos occultaſſet, quos dicebat fuiſſe occiſos. 28 decretum eſſet. 29 ex ſeruis. 30 eligi. 31 cumprimis. 32 narrauit ſeruus. 33 domino. 34 edoctus, inſtructus ſeruus. 35 in media nocte. 36 dum ceteri verſus orientem reſpiciunt. 37 plagam coeli. 38 coepit. 39 ſtultitia eſſe. 40 poſtquam. 41 & in altiſſimis. 42 ſol. 43 coepit. 44 dum alii ſerui exſpectant. 45 inter omnes. 46 culmine.

47 re-

14 ctorem, de domino confitetur [47]. Tunc intelle-
ctum est, quantum ingenua [48] seruilibus [49] in-
genia praestarent [50]; malitiaque [51] seruos non
15 sapientia vincere [52]. Igitur venia [53] seni filioque
data est [54]: & [55] velut numine quodam reserua-
tos arbitrantes, regem Stratonem creauerunt.
16 Post cuius mortem regnum ad filium, ac deinde
17 ad nepotes transiit [56]. Celebre hoc seruorum
facinus, metuendumque [57] exemplum toto orbe
18 terrarum fuit. Itaque Alexander Magnus cum
interiecto [58] tempore in Oriente bellum gereret,
velut vltor publicae securitatis, expugnata eorum
vrbe [59], omnes, qui proelio [60] superfuerant, ob
19 memoriam veteris [61] caedis crucibus affixit: ge-
nus tantum Stratonis inuiolatum seruauit, re-
gnumque stirpi [62] eius restituit, ingenuis & inno-
xiis incolis insulae attributis [63], vt, exstirpato
serui-

47 reliquis seruis visum est, hanc astutiam non posse procedere ex ingenio serui; cum igitur seruus interrogaretur, a quonam edoctus esset, confessus fuit, se id a domino suo didicisse. 48 nobilia, libera. 49 ingeniis. 50 excellerent. 51 in malitia. 52 excellere. 53 *perdon.* 54 a seruis. 55 & dum arbitrantur servi, Stratonem & eius filium fuisse conseruatos tanquam per diuinum aliquod auxilium. 56 peruenit. 57 a quo sibi aliae etiam ciuitates timuerunt. 58 post multa tempora. 59 cum vrbem Tyrum expugnasset. 60 in, ex proelio. 61 olim commissae. 62 posteritati. 63 & incolis insulae dedit homines liberos & innoxios huius caedis.

64 poste-

seruili germine [64], genus [65] vrbis ex [66] integro conderetur [67].

64 posteritate. 65 populus. 66 de nouo. 67 propagaretur.

CAPVT IV.

HOc igitur modo Tyrii Alexandri auspiciis [1] conditi, parcimonia & labore quaerendi cito conualuere [2]. Ante cladem dominorum cum & opibus [3] & [4] multitudine abundarent, missa [5] in Africam iuuentute, Vticam condidere: cum interim rex Tyro decedit, filio Pygmalione, & Elissa filia insignis formae [6] virgine, heredibus institutis [7]. Sed populus Pygmalioni admodum puero regnum tradidit. Elissa quoque Acerbae auunculo suo, sacerdoti Herculi, qui honos secundus [8] a rege erat, nubit [9]. Huic magnae, sed dissimulatae opes erant [10]: aurumque metu [11] regis non tectis [12], sed terrae crediderat [13] quam rem etsi homines ignorabant, fama tamen loquebatur [14]. Qua [15] incensus Pygmalion oblitus iuris

1 Iussu & auctoritate. 2 cito peruenerunt ad magnam potentiam per parcimoniam & laborem, quo quaesiuerunt diuitias. 3 diuitiis. 4 & copia ciuium. 5 per missam iuuentutem. 6 pulcritudinis. 7 postquam heredes suos instituerat filium & filiam. 8 proximus. 9 in matrimonium data est. 10 hic Acerba habebat magnas diuitias quidem, sed occultas. 11 ex metu. 12 in domo sua. 13 sed in terra defoderat, occultauerat. 14 patefaciebat, rumor erat de his eius diuitiis. 15 per quam famam cupiditatem accepit huius thesauri potiundi.

16 in-

iuris humani, auunculum ſuum, eundem
9 generum, ſine reſpectu pietatis occidit[16]. E
diu fratrem propter ſcelus [17] auerſata [18], ad
ſtremum diſſimulato odio [19], mitigatoque i
rim vultu [20], fugam tacito [21] molitur [22] aſſu
quibusdam principibus in ſocietatem, quibus [23]
odium in [24] regem eſſe eandemque fugiendi c
10 ditatem arbitrabatur. Tunc fratrem dolo [25]
greditur, fingit [26], *ſe ad eum [27] migrare velle*
amplius ei [28] mariti domus, cupidae [29] obli
nis, grauem [30] luctus imaginem [31] renouaret,
vltra [32] amara admonitio [33] oculis eius occurra
11 Non [35] inuitus Pygmalion verba ſororis aud
exiſtimans cum ea & aurum Acerbae ad ſe [36]
12 turum [37]. Sed Eliſſa miniſtros [38] migratio
rege miſſos, nauibus cum omnibus opibus
prima [39] veſpera imponit, prouectaque in

16 interfecit. 17 caedem hanc. 18 ingens o
habuit erga fratrem. 19 cum ipſa tandem diſſim
ſet odium ſuum. 20 ea fingebat blandum vultum
clam. 22 intendit, arripit. 23 principibus. 24
tra. 25 per dolum. 26 & Eliſſa fingit. 27 ſe vel
nire ad fratrem. 28 ſibi, Eliſſae. 29 quae c
ſit obliuionis, quae libenter obliuiſci velit accept
iuriae. 30 moleſtam. 31 repraeſentationem. 3
plius. 33 recordatio. 34 ſeſe repraeſentet. 35
ter prorſus. 36 Pygmalionem. 37 eſſe. 38 c
niſtros, qui a rege miſſi erant, vt Eliſſam in itinere
tarentur. 39 ſub initium veſperae.

tum [40], compellit [41] eos onera [42] arenae, pro [43] pecunia inuolucris inuoluta, in mare deiicere. Tunc deflens [44] ipsa, lugubrique voce Acerbam ciet [45]: orat [46], *vt libens opes suas recipiat, quas reliquerat; habeatque inferias* [47], *quas* [48] *habuerat caussam mortis.* Tunc ipsos ministros aggre. ditur: *sibi quidem* ait *optatam olim mortem* [49]: *sed illis acerbos* [50] *cruciatus, & dira supplicia imminere, qui Acerbae opes, quarum spe* [51] *parricidium rex fecerit, auaritiae tyranni subtraxerint* [52]. Hoc metu omnibus iniecto [53], comites fugae accepit [54]. Iunguntur & senatorum in eam noctem praeparata agmina; atque ita sacris Herculis, cuius sacerdos Acerbas fuerat, repetitis [55], exilio [56] sedes quaerunt.

40 mare. 41 & cogit hos ministros. 42 saccos arena plenos. 43 loco pecuniae, quae inuoluta erat certis inuolucris. 44 suam iacturam. 45 inuocat appellat. 46 ipsa orat Acerbam. 47 *als ein Toden Opffer*. 48 quae diuitiae ipsi fuerint caussa mortis. 49 se quidem, Elissam, iamdudum optasse mortem. 50 crudelissimas poenas. 51 ob quarum spem. 52 eripuerint. 53 cum igitur Elissa hunc metum poenae diuinae omnibus iniecisset. 54 illa accepit hos ministros vt comites fugae suae. 55 cum repetita essent sacrificia Herculis. 56 ad exilium suum.

CAPVT V.

PRimus illis appulsus terrae [1], Cyprus insul fuit: vbi sacerdos Iouis, cum coniuges & liber deo

1 Prima terra, ad quam appulerunt Elissa & eiu socii.

gines raptas, nauibus imponi Elissa iubet;
ventus [10] matrimonia [11], & vrbs subole
6 bere posset. Dum haec aguntur, Pygm
gnita sororis fuga [13], cum impio [14] be o
tem persequi pararet [15], aegre [16] precibus
& deorum minis victus [17], quieuit: cui cu
7 rati [18] vates canerent [19], *non* [20] *impu*
rum, si incrementa vrbis toto orbe au

2 ex monitu, monitus & iussus a diis. 3 c
est illam. 4 hac tamen conditione, vt sibi ac
suis perpetuus honor sacerdotii conseruaretur
dicio felicitatis. 6 certis. 7 quam pecuni
sent afferre suis maritis in dotem. 8 ad qua
& expetendam talem pecuniam. 9 has ve

imas partes secari iubet, atque ita maius
m,quam petierat occupat vnde post-
Byrsae nomen fuit. Confluentibus 10
cinis locorum 36, qui spe 37 lucri mul-
bus venalia 38 inferebant 39; sedes que 40 11
tibus, ex frequentia 41 hominum velut
ciuitatis effectum 43 est. Vticensium 12
gati, dona vt 44 consanguineis attule-
tatique sunt, vrbem ibi conderent, vbi
sedes

---

simae, auspiciis ac iussu deorum exstructae. isset. 23 tempus. 24 concessum fuit. 25 misset. 26 *Meerbusen.* 27 illios. 28 qui ientibus peregrinis solebant exercere commercia variarum rerum. 29 hortatur. 30 misset locum, *einen Platz*, ab incolis. 31 ... 32 loco. 33 propter longam. 34 vs-

13 sedes sortiti essent [45]. Sed & Afros [46] c
14 di aduenas amor cepit [47]. Itaque consé
bus omnibus [48] Carthago conditur, st
15 annuo vectigali pro solo [50] vrbis. In pri
damentis caput bubulum [51] inuentum e
auspicium [52] quidem fructuosae terrae, se
osae, perpetuoque seruae [53] vrbis fuit;
16 quod in alium locum vrbs translata [54]. Ib
equi caput repertum, bellicosum potenter
pulum futurum [55] significans, vrbi auspi
17 sedem dedit. Tunc ad [57] opinionem no
concurrentibus gentibus, breui & popul
vitas magna facta [58].

45 accepissent. 46 Africae incolas. pauit. 48 dum omnes hoc consilium laudab statutum vel impositum fuit. 50 terra. 51 b omen, iudicium. 53 *dienstbaren*. 54 ex 55 fore. 56 felicem. 57 quoniam ingens fama de futura felicitate huius vrbis exorta fuit.

CAPVT VI.

1 CVm successu [1] rerum florentes Ca
opes [2] essent, rex Maxitanorum Hiarb
2 Poenorum principibus ad se arcessitis [3],
nuptias sub 4 belli denunciatione peti
legati reginae referre metuentes [5], P

1 Per felices successus. 2 diuitiae ac po cum ad se vocasset, in societatem recepisset. tiabat rex bellum, si Elissa nuptias facere rec dum verebantur & nolebant. 6 callide.

cum ea ingenio egerunt, nunciantes, *regem* 7 *aliquem poſcere, qui cultiores victus* [8] *eum* 9, *Afrosque perdoceat*; [10] *ſed quem inueniri poſſe, qui ad Barbaros & ferarum more* [11] *viuentes tranſire* [12] *a conſanguineis velit?* Tunc a regina caſtigati, *Si pro ſalute patriae aſperiorem vitam recuſarent, cui etiam ipſa vita, ſi res exigat, debeatur* [13] :regis mandata aperuere, dicentes, *Quae praecipiat aliis, ipſi facienda eſſe* [14], *ſi velit vrbi conſultum eſſe.* Hoc dolo capta [15], diu Acerbae viri nomine cum multis lacrymis & lamentatione flebili inuocato [16], ad poſtremum *ituram ſe*, [17] *quo ſuae vrbis fata vocarent*, reſpondit. In hoc trium menſium ſumto ſpatio [18], pyra [19] in vltima [20] parte vrbis exſtructa, velut placatura viri manes [21], inferias que ante nuptias miſſura, multas hoſtias

7 quod rex ipſorum aliquem poſtulet. 8 cultiorem viuendi rationem. 9 regem. 10 edoceat. 11 tan quam ferae beſtiae. 12 ire. 13 tunc dixit regina ad legatos, regem & Afros poena dignos eſſe, ſi nolint reiicere vitam ferocem pro ſalute patriae, quoniam pro illa debeat etiam vita amitti, ſi neceſſitas ita id exigat. 14 neceſſe eſſe, vt ipſa regina id faciat, quod ipſa aliis praecipiat, ſi velit conſeruare vrbis ſuae ſalutem. 1 decepta Eliſſa. 16 cum ipſa diu inuocaſſet nomen mariti ſui cum lacrymis. 17 ſe ire velle. 18 cumque regina poſtulaſſet vt ſibi daretur ſpatium ſeu tempus trium menſium, ad hoc faciendum. 19 *ein Scheiter Hauffen*, poſtquam pyra exſtructa fuerat. 20 extrem 21 Eliſſa, quae quaſi placare volebat animam ſui mariti, & ei adhuc mittere ante nouas nuptias ſacrificiu ferale.

14 ctorem, de domino confitetur [47]. Tunc intelle-
ctum est, quantum ingenua [48] seruilibus [49] in-
genia praestarent [50]; malitiaque [51] seruos non
15 sapientia vincere [52]. Igitur venia [53] seni filioque
data est [54]: & [55] velut numine quodam reserua-
tos arbitrantes, regem Stratonem creauerunt.
16 Post cuius mortem regnum ad filium, ac deinde
17 ad nepotes transiit [56]. Celebre hoc seruorum
facinus, metuendumque [57] exemplum toto orbe
18 terrarum fuit. Itaque Alexander Magnus cum
interiecto [58] tempore in Oriente bellum gereret,
velut vltor publicae securitatis, expugnata eorum
vrbe [59], omnes, qui proelio [60] superfuerant, ob
19 memoriam veteris [61] caedis crucibus affixit: ge-
nus tantum Stratonis inuiolatum seruauit, re-
gnumque stirpi [62] eius restituit, ingenuis & inno-
xiis incolis insulae attributis [63], vt, exstirpato
serui-

47 reliquis seruis visum est, hanc astutiam non posse procedere ex ingenio serui; cum igitur seruus interrogaretur, a quonam edoctus esset, confessus fuit, se id a domino suo didicisse. 48 nobilia, libera. 49 ingeniis. 50 excellerent. 51 in malitia. 52 excellere. 53 *perdon.* 54 a seruis. 55 & dum arbitrantur servi, Stratonem & eius filium fuisse conseruatos tanquam per diuinum aliquod auxilium. 56 peruenit. 57 a quo sibi aliae etiam ciuitates timuerunt. 58 post multa tempora. 59 cum vrbem Tyrum expugnasset. 60 in, ex proelio. 61 olim commissae. 62 posteritati. 63 & incolis insulae dedit homines liberos & innoxios hu*ius caedis.*

64 poste-

mine [64], genus [65] vrbis ex [66] integro
r [67].

ritate. 65 populus. 66 de nouo. 67 pro-

CAPVT IV.

itur modo Tyrii Alexandri auſpiciis [1] 1
ti, parcimonia & labore quaerendi cito
e [2]. Ante cladem dominorum cum 2
3 & 4 multitudine abundarent, miſſa 5
n iuuentute, Vticam condidere: cum 3
Tyro decedit, filio Pygmalione, &
nſignis formae [6] virgine, heredibus in-
Sed populus Pygmalioni admodum 4
um tradidit. Eliſſa quoque Acerbae 5
uo, ſacerdoti Herculi, qui honos ſe-
a rege erat, nubit 9. Huic magnae, 6
litae opes erant [10]: aurumque metu [11]
ectis [12], ſed terrae crediderat [13] quam 7
mines ignorabant, fama tamen loque-
Qua [15] incenſus Pygmalion oblitus 8
iuris

& auctoritate. 2 cito peruenerunt ad ma-
iam per parcimoniam & laborem, quo
diuitias. 3 diuitiis. 4 & copia ciuium.
iuuentutem. 6 pulcritudinis. 7 poſt-
es ſuos inſtituerat filium & filiam. 8 pro-
in matrimonium data eſt. 10 hic Acerba
nas diuitias quidem, ſed occultas. 11 ex
n domo ſua. 13 ſed in terra defoderat, oc-
14 patefaciebat, rumor erat de his eius di-
er quam famam cupiditatem accepit huius
undi.

iuris humani, auunculum suum, eunde generum, sine respectu pietatis occidit[16].
9 diu fratrem propter scelus[17] auersata[18], a stremum dissimulato odio[19], mitigatoque rim vultu[20], fugam tacito[21] molitur[22] assi quibusdam principibus in societatem, quibus odium in[24] regem esse eandemque fugiendi
10 ditatem arbitrabatur. Tunc fratrem dolo greditur, fingit[26], *se ad eum*[27] *migrare ve amplius ei*[28] *mariti domus, cupidae*[29] *ob nis, grauem*[30] *luctus imaginem*[31] *renouaret vltra*[32] *amara admonitio*[33] *oculis eius occurr*
11 Non[35] inuitus Pygmalion verba sororis a existimans cum ea & aurum Acerbae ad se
12 turum[37]. Sed Elissa ministros[38] migrati rege missos, nauibus cum omnibus opibu prima[39] vespera imponit, prouectaque

16 interfecit. 17 caedem hanc. 18 ingens habuit erga fratrem. 19 cum ipsa tandem dissi set odium suum. 20 ea fingebat blandum vultu clam. 22 intendit, arripit. 23 principibus. tra. 25 per dolum. 26 & Elissa fingit. 27 se v nire ad fratrem. 28 sibi, Elissae. 29 quae sit obliuionis, quae libenter obliuisci velit acce iuriae. 30 molestam. 31 repraesentationem. plius. 33 recordatio. 34 sese repraesentet. 3 ter prorsus. 36 Pygmalionem. 37 esse. 38 nistros, qui a rege missi erant, vt Elissam in itiner tarentur. 39 sub initium vesperae.

40, compellit41 eos onera 42 arenae, pro 43 unia inuolucris inuoluta, in mare deiicere. ic deflens 44 ipsa, lugubrique voce Acerbam 13
45: orat 46, *vt libens opes suas recipiat, quas querat; habeatque inferias* 47, *quas* 48 *habue- caussam mortis.* Tunc ipsos ministros aggre- 14
ur: *sibi quidem* ait *optatam olim mortem* 49: *illis acerbos* 50 *cruciatus, & dira supplicia ninere, qui Acerbae opes, quarum spe* 51 *par- dium rex fecerit, auaritiae tyranni subtraxe- t* 52. Hoc metu omnibus iniecto 53, comites 15
ae accepit 54. Iunguntur & senatorum in n noctem praeparata agmina; atque ita sacris rculis, cuius sacerdos Acerbas fuerat, repeti- 55, exilio 56 sedes quaerunt.

40 mare. 41 & cogit hos ministros. 42 saccos na plenos. 43 loco pecuniae, quae inuoluta erat tis inuolucris. 44 suam iacturam. 45 inuocat, ellat. 46 ipsa orat Acerbam. 47 *als ein Todenffer.* 48 quae diuitiae ipsi fuerint caussa mortis. 49 uidem, Elissam, iamdudum optasse mortem. 50 delissimas poenas. 51 ob quarum spem. 52 eripue- t. 53 cum igitur Elissa hunc metum poenae diuinae nibus iniecisset. 54 illa accepit hos ministros vt co- tes fugae suae. 55 cum repetita essent sacrificia Her- lis. 56 ad exilium suum.

CAPVT V.

Rimus illis appulsus terrae 1, Cyprus insula 1
fuit: vbi sacerdos Iouis, cum coniuges & liberi deo-

1 Prima terra, ad quam appulerunt Elissa & eius ii.

2 deorum monitu [2], comitem se Elissa
praebuit [3], pactus [4] sibi posterisque pe
3 norem sacerdotii. Conditio pro man
4 [5] accepta. Mos erat Cypriis, virgi
ptias statutis [6] diebus dotal.m [7] pec
sit ras in quaestum [8] ad littus ma s
reliqua pudicitia libamenta Veneri
5 Harum igitur ex numero LXXX, ad
gines raptas, nauibus imponi Elissa iu
ventus [10] matrimonia [11], & vrbs sub
6 bere posset. Dum haec aguntur, Py
gnita sororis fuga [13], cum impio [14] b
tem persequi pararet [15], aegre [16] prec
& deorum minis victus [17], quieuit: c
7 rati [18] vates canerent [19], *non* [20] *i*
rum, si incrementa vrbis toto orbe

2 ex monitu, monitus & iussus a diis.
est illam. 4 hac tamen conditione, vt sib
suis perpetuus honor sacerdotii conserua
dicio felicitatis. 6 certis. 7 quam pe
sent afferre suis maritis in dotem. 8 ad
& expetendam talem pecuniam. 9 has
soluere postea oportebat certa sacrificia
pudicitia. 10 iuuenes viri. 11 coniuges,
liberos, ciues, incolas, posteritatem. 13 c
accepisset de fuga sororis. 14 iniusto. 1
difficulter. 17 retentus, deterritus a su
18 afflati ab oraculo. 19 praedicerent, ho
darent. 20 deos ipsum esse punituros.

rpellasset 22, hoc modo spatium 23 respi-
ntibus datum 24. Itaque Elissa de la- 8
ricae sinum 26, incolas loci eius 27, ad-
grinorum, mutuarumque rerum com-
udentes 28, in amicitiam solicitat 29:
ito loco 30, qui corio 31 bouis tegi pos- 9
33 fessos longa 33 nauigatione socios,
roficisceretur, reficere 35 posset; corium
mas partes secari iubet, atque ita maius
m, quam petierat occupat vnde post-
Byrsae nomen fuit. Confluentibus 10
inis locorum 36, qui spe 37 lucri mul-
ous venalia 38 inferebant 39; sede que 40 11
tibus, ex frequentia 41 hominum velut
ciuitatis effectum 43 est. Vticensium 12
gati, dona vt 44 consanguineis attule-
tatique sunt, vrbem ibi conderent, vbi
sedes

---

imae, auspiciis ac iussu deorum exstructae-
sset. 23 tempus. 24 concessum fuit. 25
nisset. 26 *Meerbusen.* 27 illius. 28 qui
entibus peregrinis solebant exercere com-
tua variarum rerum. 29 hortatur. 30
nisset locum, *einen Platz*, ab incolis. 31
r. 32 loco. 33 propter longam. 34 vs-
sa aliorsum. 35 recreare. 36 postea cum
qui vicini erant huic loco, concurrerent.
38 merces venales. 39 adferebant. 40 &
cini habitationem suam ibi statuerent. 41
imago quaedam. 43 factum, exorta est.
grinis tanquam sibi consanguineis.

13 sedes sortiti essent [45]. Sed & Afros [46] detinen-
14 di aduenas amor cepit [47]. Itaque consentienti-
bus omnibus [48] Carthago conditur, statuto [49]
15 annuo vectigali pro solo [50] vrbis. In primis fun-
damentis caput bubulum [51] inuentum est: quod
auspicium [52] quidem fructuosae terrae, sed labori-
osae, perpetuoque seruae [53] vrbis fuit: propter
16 quod in alium locum vrbs translata [54]. Ibi quoque
equi caput repertum, bellicosum potentemque po-
pulum futurum [55] significans, vrbi auspicatam [56]
17 sedem dedit. Tunc ad [57] opinionem nouae vrbis
concurrentibus gentibus, breui & populus, & ci-
vitas magna facta [58].

45 accepissent. 46 Africae incolas. 47 occupauit. 48 dum omnes hoc consilium laudabant. 49 & statutum vel impositum fuit. 50 terra. 51 bonis. 52 omen, iudicium. 53 *dienstbaren.* 54 exstructa fuit. 55 fore. 56 felicem. 57 quoniam ingens opinio & fama de futura felicitate huius vrbis exorta erat. 58 fuit.

CAPVT VI.

1 CVm successu [1] rerum florentes Carthaginis
opes [2] essent, rex Maxitanorum Hiarbas decem
2 Poenorum principibus ad se arcessitis [3], Elissae
nuptias sub [4] belli denunciatione petit: quod
legati reginae referre metuentes [5], Punico [6]
cum

1 Per felices successus. 2 diuitiae ac potentia. 3 cum ad se vocasset, in societatem recepisset. 4 denunciabat rex bellum, si Elissa nuptias facere recusaret. 5 *dum verebantur* & nolebant. 6 callide.

7 quod

genio egerunt, nunciantes, *regem* 7 *ali-*
re, qui cultiores victus 8 *eum* 9, *Afros-*
ceat; 10 *sed quem inueniri posse, qui* 3
ros & ferarum more 11 *viuentes transi-*
m sanguineis velit? Tunc a regina casti-
ro salute patriae asperiorem vitam re- 4
cui etiam ipsa vita, si res exigat, debea-
gis mandata aperuere, dicentes, *Quae*
aliis, ipsi facienda esse 14, *si velit vrbi*
esse. Hoc dolo capta 15, diu Acerbae 5
ne cum multis lacrymis & lamentatio-
innocato 16, ad postremum *ituram se*, 17
rbis fata vocarent, respondit. In hoc 6
nsium sumto spatio 18, pyra 19 in vlti-
rte vrbis exstructa, velut placatura viri
inferias que ante nuptias missura, multas
hostias

rex ipsorum aliquem postulet. 8 cultiorem
tionem. 9 regem. 10 edoceat. 11 tan-
: bestiae. 12 ire. 13 tunc dixit regina ad
gem & Afros poena dignos esse, si nolint re-
m ferocem pro salute patriae, quoniam pro
etiam vita amitti, si necessitas ita id exigat.
esse, vt ipsa regina id faciat, quod ipsa aliis
, si velit conseruare vrbis suae salutem. 15
issa. 16 cum ipsa diu inuocasset nomen ma-
n lacrymis. 17 se ire velle. 18 cumque re-
lasset, vt sibi daretur spatium seu tempus tri-
um, ad hoc faciendum. 19 *ein Scheiter-*
ostquam pyra exstructa fuerat. 20 extrema.
quae *quasi placare volebat* animam sui mari-
illuc mittere ante nouas nuptias sacrificium

hostias caedit [22], & sumto gladio pyram con
7 dit; atque ita ad populum respiciens, *iterum ad virum, sicut praeceperant*, dixit, vitam
8 gladio finiuit. Quamdiu Carthago inuicta
9 pro [24] dea culta est [25]. Condita est vrbs hac
10 LXXXII annis ante quam Roma [27]; cuius [28] vi
sicut bello clara fuit, ita domi status [29] variis
11 cordiarum casibus agitatus est [30]. Cum inter c
ra mala [31], etiam peste laborarent [32], cruenta
crorum religione, & scelere pro remedio vsi sur
12 Quippe homines, vt [34] victimas immolabant
impuberes [35] (quae aetas etiam hostium mi
cordiam prouocat [36]) aris [37] admouebant, pa
deorum sanguine eorum [38] exposcentes [39], pro
quorum vita dii rogari maxime solent.

22 mactat. 23 se ire velle. 24 tanquam. 25 Elissa. 26 Carthago. 27 condita fuit. 28 Carth nis. 29 huius vrbis. 30 vexatus est. 31 calam tes. 32 vexarentur, affligerentur. 33 Carthagi ses vsi sunt sacrificiis cruentis & crudelissimis & sc stissimis, loco remedii, in remedium pestis. 34 quam. 35 pueros, infantes. 36 commouere solet iam hostes ad misericordiam. 37 immolabant in 38 infantum. 39 expetentes. 40 vt insontibus gam vitam concedere velint.

CAPVT VII.

1 ITaque aduersis tanto scelere numinibus [1], c
in Sicilia diu feliciter dimicassent, translato

1 Quoniam dii irati erant Carthaginiensibus, p pter tam horribilem crudelitatem.

2 du

Sardiniam bello, amissa maiore exercitus parte, graui proelio victi sunt. Propter quod ducem suum Maleum, cuius auspiciis [2] & Siciliae partem domuerant [3], & aduersus Afros magnas res gesserant, cum [4] parte exercitus, quae superfuerat, exulare [5] iusserunt. Quam rem [6] aegre ferentes milites, legatos Carthaginem mittunt, qui reditum primo, veniamque infelicis [7] militiae petant; tum [8] denuncient, *quod precibus nequeant* [9], *armis se consecuturos*. Cum & preces & minae legatorum spretae essent, interiectis diebus, conscensis [10] nauibus, armati ad vrbem veniunt: ibi deos hominesque testari [11], *non se* [12] *expugnatum, sed reciperatum patriam venire; ostensurosque ciuibus suis non virtutem sibi* [13] *priore bello, sed fortunam defuisse*: prohibitis [14] commeatibus, obsessaque vrbe, in summam desperationem Carthaginienses adduxerunt. Interea Cartalo Malei exsulis ducis filius, cum praeter castra patris a Tyro, quo [15] decimas [16] Herculis ferre

2 ductu, felicitate. 3 redegerant sub suam potestatem. 4 simul cum. 5 in exilium eiecerunt. 6 quod exilium. 7 belli infeliciter gesti. 8 si vero contingat reditum militibus denegari, cum iussi sunt legati denuntiare Carthaginensibus. 9 consequi milites. 10 cum milites conscendissent naues. 11 in testimonium vocare coeperunt. 12 se non venire ad expugnandam, sed ad recipiendam. *vide* Indicem in voce *Reciperare*. 13 in litibus. 14 cumque adeo milites impediuissent commeatum. 15 ad quam vrbem. 16 decimam praedae partem, quae Herculi dicata erat.

LIBER XIX.

BREVIARIVM CAPITVM.

1. *Magoni Carthaginiensium Imperatori succedunt Hasdrubal & Amilcar. Hasdrubal in Sardinia perit. Inde Siculum bellum, & Persarum legatio.*
2. *Horum filii & Carthaginiensis clades exercitus in Sicilia.*
3. *Imilco Dux huius exercitus. Carthaginem reuersus spe omni abiecta mortem sibi infert.*

CAPVT I.

1 MAgo Carthaginiensium imperator, cum
primus omnium [1], ordinata [2] disciplina
militari, imperium Poenorum condidis-
set [3], viresque ciuitatis non minus bellandi arte [4]
quam virtute firmasset, diem [5] fungitur, relictis [6]
2 duobus filiis Hasdrubale & Hamilcare: qui per ve-
stigia paternae virtutis decurrentes [7], sicuti [8] ge-
3 neri, ita & magnitudini patris successerunt. His
ducibus Sardiniae bellum illatum [9]: aduersus A-
fros quoque vectigal pro solo vrbis multorum an-
4 norum repetentes [10], dimicatum [11]: sed Afrorum
sicuti

1 Inter omnes. 2 postquam ipse militarem disciplinam in aliquem ordinem redegerat. 3 stabiliuisset. 4 per artem. 5 moritur. 6 & post se reliquit filios. 7 incedentes. 8 quemadmodum hi duo filii posteritatem & genus patris propagarunt, ita imitati sunt etiam eius virtutes. 9 sub Hasdrubalis & Hamilcaris ductu Carthaginenses aggressi sunt bello insulam Sardiniam. 10 qui Afri postulabant a Carthaginensibus vectigal multorum annorum, pro ditione illa, quam vrbs occupauerat. 11 fuit a Carthaginensibus.

12 Afris.

..m [40], compellit [41] eos onera [42] arenae, pro [43]
..ecunia inuolucris inuoluta, in mare deiicere.
Tunc deflens [44] ipsa, lugubrique voce Acerbam 13
..iet [45]: orat [46], *vt libens opes suas recipiat, quas*
reliquerat; habeatque inferias [47], *quas* [48] *habue-*
rat caussam mortis. Tunc ipsos ministros aggre- 14
ditur: *sibi quidem* ait *optatam olim mortem* [49]:
sed illis acerbos [50] *cruciatus, & dira supplicia*
imminere, qui Acerbae opes, quarum spe [51] *par-*
ricidium rex fecerit, auaritiae tyranni subtraxe-
rint [52]. Hoc metu omnibus iniecto [53], comites 15
fugae accepit [54]. Iunguntur & senatorum in
eam noctem praeparata agmina; atque ita sacris
Herculis, cuius sacerdos Acerbas fuerat, repeti-
tis [55], exilio [56] sedes quaerunt.

40 mare. 41 & cogit hos ministros. 42 saccos arena plenos. 43 loco pecuniae, quae inuoluta erat certis inuolucris. 44 suam iacturam. 45 inuocat, appellat. 46 ipsa orat Acerbam. 47 *als ein Toden-Opffer.* 48 quae diuitiae ipsi fuerint caussa mortis. 49 se quidem, Elissam, iamdudum optasse mortem. 50 crudelissimas poenas. 51 ob quarum spem. 52 eripuerint. 53 cum igitur Elissa hunc metum poenae diuinae omnibus iniecisset. 54 illa accepit hos ministros vt comites fugae suae. 55 cum repetita essent sacrificia Herculis. 56 ad exilium suum.

CAPVT V.

PRimus illis appulsus terrae [1], Cyprus insula 1
fuit: vbi sacerdos Iouis, cum coniuges & liberi
deo-

1 Prima terra, ad quam appulerunt Elissa & eius socii.

11 prohibebantur; mortuorumque corpora cremare potius, quam terra [27] obruere, a rege iubebantur:
12 petentes simul auxilia aduersus Graeciam, cui [28]
13 illaturus bellum Darius erat [29]. Sed Carthaginienses auxilia negantes [30], propter assidua finitimorum bella, ceteris [31], ne per [32] omnia contumaces viderentur, cupide [33] paruere.

27 terra sepelire. 28 Graeciae. 29 inferre volebat. 30 recusantes. 31 in ceteris postulatis regis Persarum. 32 in omnibus. 33 libenter obediuerunt.

CAPVT II.

1 INterea Hamilcar bello [1] Siciliensi interficitur, relictis [2] tribus filiis, Imilcone, Hannone, Gis-
2 cone. Hasdrubali quoque par numerus filiorum
3 fuit, Annibal, & Hasdrubal, & Sappho. Per hos [3] res
4 Carthaginiensium ea tempestate gerebantur. Itaque & Mauris bellum illatum [4], & aduersus Numidas pugnatum, & Afri compulsi [5] stipendium [6] vrbis conditae Carthaginiensibus remittere.
5 Deinde cum familia tanta [7] imperatorum grauis [8] liberae ciuitati esset, omniaque ipsi agerent simul & iudicarent, centum ex numero senato-
6 rum iudices deliguntur, qui reuersis [9] a bello ducibus, rationem [10] rerum gestarum exigerent [11], vt

1 In bello. 2 post se vero reliquit tres filios. 3 filios Hasdrubalis & Hamilcaris. 4 fuit. 5 fuerunt. 6 vide supra cap. I. §. 3. 4. 5. 7 tam copiosa, potens. 8 molesta, periculosa. 9 a reuersis ex bello ducibus. 10 *Rechnung, Rechenschafft*. 11 postularent.

hoc [13] metu ita [14] in bello imperia cogita-
[15], vt [16] domi [17] iudicia legesque respice-
[18]. In Sicilia in locum Hamilcaris, impera- 7
nilco succedit: qui cum nauali terrestrique
[19] secunda [20] proelia fecisset, multasque ci-
s cepisset, repente pestilentis sideris vi [21]
itum amisit. Quae res cum nunciata Car- 8
ni esset, moesta ciuitas fuit: omnia vlulati-
on secus ac si vrbs ipsa capta esset, persona-
[22]: clausae [23] priuatae domus, clausa deo-
templa, intermissa omnia sacra [24], omnia 9
ta officia damnata [25]. Cuncti [26] deinde ad 10
m congregantur, egredientesque paucos e
us, qui cladi superfuerant, de suis percon-
r [27]. Vt vero dubia antea spe, & suspenso 11
, incerta orbitatis exspectatione, casus suo-
miseris eluxit [28], tunc toto [29] litore plan-
um [30] gemitus, tunc infelicium matrum
tus, & flebiles querelae audiebantur.

vt hi duces. 13 propter hunc metum. 14 hoc
15 gererent. 16 vt duces simul respicerent.
mestica, ciuium & senatorum, vrbis, patriae. 18
lerarent. 19 in bello, quod terra marique gere-
20 felicia. 21 per vim pestilentiae. 22 *er-
sten*. 23 fuerunt. 24 cultus diuinus. 25 in-
ssa fuerunt. 26 omnes ciues. 27 & ciues inter-
t illos paucos, qui egrediebantur e nauibus, & a
entia conseruati fuerant, de statu suorum. 28 post-
vero miseri ciues certum nuntium de morte suo-
cceperunt, siquidem antea dubia ipsorum spes, &
incertus, ob hanc orbitatem nondum confirma-
uerat. 29 per totum littus. 30 lugentium, lacry-
mn.

13 sedes sortiti essent 45. Sed & Afros 46 detin
14 di aduenas amor cepit 47. Itaque consentie
bus omnibus 48 Carthago conditur, statute
15 annuo vectigali pro solo 50 vrbis. In primis
damentis caput bubulum 51 inuentum est: q
auspicium 52 quidem fructuosae terrae, sed lal
osae, perpetuoque seruae 53 vrbis fuit: pro
16 quod in alium locum vrbs translata 54. Ibi qu
equi caput repertum, bellicosum potentemqu
pulum futurum 55 significans, vrbi auspicata
17 sedem dedit. Tunc ad 57 opinionem nouae
concurrentibus gentibus, breui & populus, &
uitas magna facta 58.

45 accepissent. 46 Africae incolas. 47 pauit. 48 dum omnes hoc consilium laudabant. statutum vel impositum fuit. 50 terra. 51 bonis omen, iudicium. 53 *dienstbaren.* 54 exstructa 55 fore. 56 felicem. 57 quoniam ingens opin fama de futura felicitate huius vrbis exorta erat fuit.

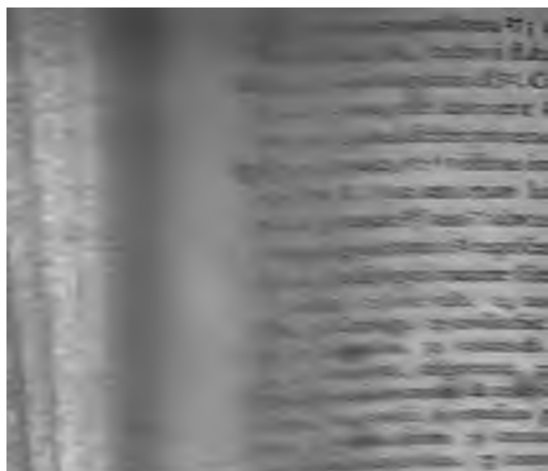
CAPVT VI.

1 CVm successu 1 rerum florentes Cartha
opes 2 essent, rex Maxitanorum Hiarbas de
2 Poenorum principibus ad se arcessitis 3, E
nuptias sub 4 belli denunciatione petit: c
legati reginae referre metuentes 5, Puni

1 Per felices successus. 2 diuitiae ac potenti cum ad se vocasset, in societatem recepisset. 4 d tiabat rex bellum, si Elissa nuptias facere recusare dum verebantur & nolebant. 6 callide.

cum ea ingenio egerunt, nunciantes, *regem* 7 *aliquem poscere, qui cultiores victus* 8 *eum* 9, *Afrosque perdoceat*; 10 *sed quem inueniri posse, qui ad Barbaros & ferarum more* 11 *viuentes transire* 12 *a consanguineis velit?* Tunc a regina castigati, *Si pro salute patriae asperiorem vitam recusarent, cui etiam ipsa vita, si res exigat, debeatur* 13 regis mandata aperuere, dicentes, *Quae praecipiat aliis, ipsi facienda esse* 14, *si velit vrbi consultum esse.* Hoc dolo capta 15, diu Acerbae viri nomine cum multis lacrymis & lamentatione flebili inuocato 16, ad postremum *ituram se*, 17 *quo suae vrbis fata vocarent*, respondit. In hoc trium mensium sumto spatio 18, pyra 19 in vltima 20 parte vrbis exstructa, velut placatura viri manes 21, inferias que ante nuptias missura, multas hostias

7 quod rex ipsorum aliquem postulet. 8 cultiorem viuendi rationem. 9 regem. 10 edoceat. 11 tanquam ferae bestiae. 12 ire. 13 tunc dixit regina ad legatos, regem & Afros poena dignos esse, si nolint reiicere vitam ferocem pro salute patriae, quoniam pro illa debeat etiam vita amitti, si necessitas ita id exigat 14 necesse esse, vt ipsa regina id faciat, quod ipsa aliis praecipiat, si velit conseruare vrbis suae salutem. 15 decepta Elissa. 16 cum ipsa diu inuocasset nomen mariti sui cum lacrymis. 17 se ire velle. 18 cumque regina postulasset vt sibi daretur spatium seu tempus trium mensium, ad hoc faciendum. 19 *ein Scheiter Hauffen*, postquam pyra exstructa fuerat. 20 extrem 21 Elissa, quae quasi placare volebat animam sui mariti, & ei adhuc mittere ante nouas nuptias sacrificiu ferale.

...ello, amissa maiore exercitus parte, ...e victi sunt. Propter quod ducem 2 ...um, cuius auspiciis [2] & Siciliae par... ...rant [3], & aduersus Afros magnas res ...cum [4] parte exercitus, quae superfue... ...e [5] iusserunt. Quam rem [6] aegre 3 ...lites, legatos Carthaginem mittunt, ... primo, veniamque infelicis [7] militiae ...m [8] denuncient, *quod precibus ne...rmis se consecuturos.* Cum & preces 4 legatorum spretae essent, interiectis ...scensis [10] nauibus, armati ad vrbem ...bi deos hominesque testari [11], *non se* [12] 5 ..., *sed reciperatum patriam venire;* ...*e ciuibus suis non virtutem sibi* [13] ..., *sed fortunam defuisse:* prohibitis [14] 6 ...us, obsessaque vrbe, in summam desper... Carthaginienses adduxerunt. Interea 7 ...dei exsulis duci filius, cum praeter ca... Tyro, quo [15] decimas [16] Herculis fer-re

... felicitate. 3 redegerant sub suam potesta... ...ul cum. 5 in exilium eiecerunt. 6 quod belli infeliciter gesti. 8 si vero contingat ...tibus denegari, cum iussi sunt legati de... ...thaginensibus. 9 consequi milites. 10 conscendissent naues. 11 in testimonium ...runt. 12 se non venire ad expugnandam, ...endam. *vide* Indicem in voce *Recipere.* ... 14 cumque adeo milites impedivissent ... 15 ad quam vrbem. 16 decimam par... *quae Herculi dicata erat.*

hoſtias caedit [22], & ſumto gladio pyram conſcen-
7 dit; atque ita ad populum reſpiciens, *iterum* [23] *ſe ad virum, ſicut praeceperant*, dixit, vitamque
8 gladio finiuit. Quamdiu Carthago inuicta fuit,
9 pro [24] dea culta eſt [25]. Condita eſt vrbs haec [26]
10 LXXXII annis ante quam Roma [27]; cuius [28] virtus ſicut bello clara fuit, ita domi ſtatus [29] variis diſ-
11 cordiarum caſibus agitatus eſt [30]. Cum inter cetera mala [31], etiam peſte laborarent [32], cruenta ſacrorum religione, & ſcelere pro remedio vſi ſunt [33].
12 Quippe homines, vt [34] victimas immolabant; & impuberes [35] (quae aetas etiam hoſtium miſericordiam prouocat [36]) aris [37] admouebant, pacem deorum ſanguine eorum [38] expoſcentes [39], pro [40] quorum vita dii rogari maxime ſolent.

22 mactat. 23 ſe ire velle. 24 tanquam. 25 haec Eliſſa. 26 Carthago. 27 condita fuit. 28 Carthaginis. 29 huius vrbis. 30 vexatus eſt. 31 calamitates. 32 vexarentur, affligerentur. 33 Carthaginenſes vſi ſunt ſacrificiis cruentis & crudeliſſimis & ſceleſtiſſimis, loco remedii, in remedium peſtis. 34 tanquam. 35 pueros, infantes. 36 commouere ſolet etiam hoſtes ad miſericordiam. 37 immolabant in aris. 38 infantum. 39 expetentes. 40 vt inſontibus longam vitam concedere velint.

CAPVT VII.

1 Itaque aduerſis tanto ſcelere numinibus [1], cum in Sicilia diu feliciter dimicaſſent, translato in Sar-

1 Quoniam dii irati erant Carthaginienſibus, propter tam horribilem crudelitatem.

2 ducto,

m bello, amissa maiore exercitus parte,
pelio victi sunt. Propter quod ducem 2
aleum, cuius auspiciis 1 & Siciliae par-
uerant 3, & aduersus Afros magnas res
:, cum 4 parte exercitus, quae superfue-
dare 5 iusserunt. Quam rem 6 aegre 3
milites, legatos Carthaginem mittunt,
um primo, veniamque infelicis 7 militiae
tum 8 denuncient, *quod precibus ne-*
armis se consecuturos. Cum & preces 4
: legatorum spretae essent, interiectis
onscensis 10 nauibus, armati ad vrbem
ibi deos hominesque testari 11, *non se* 12 5
um, sed reciperatum patriam venire;
rque ciuibus suis non virtutem sibi 13
llo, sed fortunam defuisse: prohibitis 14 6
tibus, obsessaque vrbe, in summum despe-
Carthaginienses adduxerunt. Interea 7
Malei exsulis duci filius, cum praeter ca-
s a Tyro, quo 15 decimas 16 Herculis fer-
re

ctu, felicitate. 3 redegerant sub suam potesta-
simul cum. 5 in exilium eiecerunt. 6 quod
7 belli infeliciter gesti. 8 si vero contingat
ilitibus denegari, cum iussi sunt legati de-
Carthaginensibus. 9 conscqui milites. 10
s conscendissent naues. 11 in testimonium
perunt. 12 se non venire ad expugnandam,
piendam. *vide* Indicem in voce *Recuperare.*
is. 14 cumque adeo milites impediuissent
m. 15 ad quam vrbem. 16 decimam prae-
, quae Herculi dicata erat.

O 3 17 &

re ex praeda Siciliensi, quam pater eius ceperat, a
Carthaginiensibus missus fuerat, reuerteretur,
arcessitusque a patre esset[17], *prius publicae se re-
ligionis officia exsecuturum quam priuatae pieta-*
8 *tis*, respondit[18]. Quam rem [19] etsi indigne ferret pa-
ter, non tamen vim afferre religioni[20] ausus est.
9 Interiectis deinde diebus, Cartalo, petito[21] com-
meatu a populo, cum reuersus ad patrem esset, or-
natusque purpura, & insulis[22] sacerdotii, omnium
se oculis ingereret[23], tunc in secretum abducto[24]
10 pater ait: *Ausus ne es, nefandissimum caput, ista
purpura & auro ornatus, in conspectum[25] tot mi-
serorum ciuium venire? &[26] moesta ac lugentia
castra, circumfluentibus quietae felicitatis insi-*
11 *gnibus, velut exsultabundus[27] intrare? Nusquam-
ne te aliis iactare[28] potuisti? Nullus locus apti-
or[29] quam sordes[30] patris, & exilii infelicis*
12 *aerumnae fuerunt? Quid[31], quod paulo ante
vocatus[32] non dico patrem[33], ducem certe ci-
uium*

---

17 & iussus esset a patre, vt ad se veniret. 18 filius respondit, necesse esse, vt ipse prius exsequatur officia publicae religionis, quam vt obediat iussibus patris. 19 quod filii responsum. 20 cultui diuino. 21 postquam petierant libertatem proficiscendi ad patrem. 22 vestibus. 23 omnium oculis sese repraesentaret. 24 filio, quem abduxit pater in locum secretum. 25 in oculos. 26 & ausus es intrare castra cum his insignibus & ornamentis, quae tranquillitatem & pacem indicant. 27 laetus. 28 ostendere. 29 ad ostentationem tuorum ornamentorum. 30 miseria, squalor. 31 & quod maius est. 32 cum vocatus fueris ad patrem. 33 spreuisti. 34 ho-

uorum superbe spreuisti? Quid porro tu 13
pura ista coronisque aliud, quam victo-
mearum titulos 34 *geris? Quoniam* 14
tu in patre nihil nisi exsulis nomen agno-
go quoque imperatorem me magis, quam
iudicabo; statuamque in te exemplum,
posthac infelicibus miseriis patris illudat.
ita cum cum ornatu suo, in altissimam
in conspectu vrbis suffigi 35 iussit. Post 15
deinde dies Carthaginem capit 36: euoca- 16
populo ad concionem, exilii iniuriam 37
r: belli necessitatem excusat: *contentum-*
toria sua, punitis auctoribus miserorum
iniuriosi exilii omnibus se veniam da-
it. Atque ita decem senatoribus inter- 17
rbem legibus suis reddidit 39. Nec mul- 18
pse affectati regni 40 accusatus, duplicis
o & in 41 patria parricidii poenas dedit 42.
Mago imperator 44 successit, cuius indu-
& opes 46 Carthaginiensium, & imperii
bellicae gloriae laudes creuerunt.

LIBER

nores. 35 affigi, agi. 36 occupat Maleus. 37
a. 38 & Maleus dicit, se contentum esse vni-
ictoria sua, & se velle tantum punire eos, qui au-
ssent miseriae tot ciuium, caeteris vero veniam
dare. 39 permisit, vt vrbs legibus suis in
vteretur. 40 propter affectatum. 41 com-
lium & in patriae senatores. 42 punitus fuit.
3. 44 dux exercituum. 45 per industriam.
ntia.

LIBER XIX.

BREVIARIVM CAPITVM.

1. *Magoni Carthaginiensium Imperatori succedunt Hasdrubal & Amilcar. Hasdrubal in Sardinia perit. Inde Siculum bellum, & Persarum legatio.*
2. *Horum filii & Carthaginiensis clades exercitus in Sicilia.*
3. *Imilco Dux huius exercitus. Carthaginem reuersus, spe omni abiecta mortem sibi infert.*

CAPVT I.

1 MAgo Carthaginiensium imperator, cum
primus omnium [1], ordinata [2] disciplina
militari, imperium Poenorum condidis-
set [3], viresque ciuitatis non minus bellandi arte [4]
quam virtute firmasset, diem [5] fungitur, relictis [6]
2 duobus filiis Hasdrubale & Hamilcare: qui per ve-
stigia paternae virtutis decurrentes [7], sicuti [8] ge-
3 neri, ita & magnitudini patris successerunt. His
ducibus Sardiniae bellum illatum [9]: aduersus A-
fros quoque vectigal pro solo vrbis multorum an-
4 norum repetentes [10], dimicatum [11]: sed Afrorum
sicuti

1 Inter omnes. 2 postquam ipse militarem disciplinam in aliquem ordinem redegerat. 3 stabiliuisset. 4 per artem. 5 moritur. 6 & post se reliquit filios. 7 incedentes. 8 quemadmodum hi duo filii posteritatem & genus patris propagarunt, ita imitati sunt etiam eius virtutes. 9 sub Hasdrubalis & Hamilcaris ductu Carthaginenses aggressi sunt bello insulam Sardiniam. 10 qui Afri postulabant a Carthaginensibus vectigal multorum annorum, pro ditione illa, quam vrbs occupauerat. 11 fuit a Carthaginensibus.

12 Afris.

uti caufa iuftior, ita & fortuna fuperior fuit;
llumque cum his [12] folutione [13] pecuniae, non 5
nis [14] finitum. In Sardinia quoque Hasdru- 6
l grauiter vulneratus, imperio Hamilcari fratri
adito [15], interiit: cuius mortem, cum luctus ci- 7
atis, tum & dictaturae vndecim, & triumphi
atuor infignem fecere [16]; hoftibus quoque cre- 8
re animi [17], veluti [18] cum duce vires [19] Poe-
orum cecidiffent [20]. Itaque Siciliae populis [21] 9
opter affiduas Carthaginienfium iniurias, ad
onidam fratrem regis Spartanorum concurren-
ius, graue bellum natum [22]; in quo & diu, &
ria [23] victoria proeliatum fuit. Dum haec a- 10
ntur, legati a Dario Perfarum rege Carthagi-
m venerunt, afferentes edictum [24], quo [25] Poe-
humanas hoftias immolare, & canina [26] vefci
pro-

12 Afris. 13 per folutionem pecuniae & vectigalis
biti: 14 per anna & bella. 15 poftquam imperium
s *Ober-Commando der Armee*, tradiderat fratri fuo
amilcari. 16 quoniam dictator feu dux militiae &
nceps vrbis feu conful fupremus vndecim vicibus
rat, praeterea etiam quatuor triumphis egerat, ideo
ta ciuitas luxit eius mortem & mortem eius claram
cit. 17 *der Muth*: 18 non fecus ac fi fimul cum
ice Carthaginenfium: 19 potentia. 20 debilitatae
ffent. 21 cum populi Sardiniae concurrerent ad
mi dam, & ab eo auxilium peterent. 22 exortum
23 cum varia, dum modo hoftes, modo Carthagi-
s fuperiores in proeliis erant. 24 mandatum re-
25 per quod edictum. 26 carne canum, *Hunde-
fl.*

11 prohibebantur; mortuorumque corpora cre
potius, quam terra 27 obruere, a rege iubeba
12 petentes simul auxilia aduersus Graeciam,
13 illaturus bellum Darius erat 29. Sed Carth
enses auxilia negantes 30, propter assidua
morum bella, ceteris 31, ne per 32 omnia con
ces viderentur, cupide 33 paruere.

27 terra sepelire. 28 Graeciae. 29 inferre
bat. 30 recusantes. 31 in ceteris postulatis
Persarum. 32 in omnibus. 33 libenter obediuer

CAPVT II.

1 INterea Hamilcar bello 1 Siciliensi interfi
relictis 2 tribus filiis, Imilcone, Hannone,
2 cone. Hasdrubali quoque par numerus fili
3 fuit, Annibal, & Hasdrubal, & Sappho. Per h
4 Carthaginiensium ea tempestate gerebantur
que & Mauris bellum illatum 4, & aduersus
midas pugnatum, & Afri compulsi 5 stipend
vrbis conditae Carthaginiensibus remi
5 Deinde cum familia tanta 7 imperatorum
vis 8 liberae ciuitati esset, omniaque ipsi ag
simul & iudicarent, centum ex numero se
6 rum iudices deliguntur, qui reuersis 9 a bell
cibus, rationem 10 rerum gestarum exigere

1 In bello. 2 post se vero reliquit tres filios.
lios Hasdrubalis & Hamilcaris. 4 fuit. 5 fu
6 vide supra cap. I. §. 3. 4. 5. 7 tam copiosa, p
8 *molesta*, periculosa. 9 a reuersis ex bello du
10 *Rechnung, Rechenschafft*. 11 postularent.

² hoc 13 metu ita 14 in bello imperia cogita-
t 15, vt 16 domi 17 iudicia legesque respice-
t 18. In Sicilia in locum Hamilcaris, impera- 7
Imilco succedit: qui cum nauali terrestrique
lo 19 secunda 20 proelia fecisset, multasque ci-
ites cepisset, repente pestilentis sideris vi 21
rcitum amisit. Quae res cum nunciata Car- 8
gini esset, moesta ciuitas fuit: omnia vlulati-
; non secus ac si vrbs ipsa capta esset, persona-
it 22: clausae 23 priuatae domus, clausa deo-
n templa, intermissa omnia sacra 24, omnia 9
ata officia damnata 25. Cuncti 26 deinde ad 10
tum congregantur, egredientesque paucos e
ibus, qui cladi superfuerant, de suis percon-
tur 27. Vt vero dubia antea spe, & suspenso 11
tu, incerta orbitatis exspectatione, casus suo-
ı miseris eluxit 28, tunc toto 29 litore plan-
tium 30 gemitus, tunc infelicium matrum
latus, & flebiles querelae audiebantur.

2 vt hi duces. 13 propter hunc metum. 14 hoc lo. 15 gererent. 16 vt duces simul respicerent. domestica, ciuium & senatorum, vrbis, patriae. 18 siderarent. 19 in bello, quod terra marique gere-ır. 20 felicia. 21 per vim pestilentiae. 22 *er-lleten*. 23 fuerunt. 24 cultus diuinus. 25 in-nissa fuerunt. 26 omnes ciues. 27 & ciues inter-ant illos paucos, qui egrediebantur e nauibus, & a ilentia conseruati fuerant, de statu suorum. 28 post-m vero miseri ciues certum nuntium de morte suo-acceperunt, siquidem antea dubia ipsorum spes, & us incertus, ob hanc orbitatem nondum confirma-, fuerat. 29 per totum littus. 30 lugentium, lacry-ntium.

3 nunc *deos* accusat, *qui tanta belli decor*
ornamenta victoriarum, quae ipsi 8
abstulerint: qui captis 9 *tot urbibus, tot*
stibus terrestri naualique proelio victi
tum victorem non bello 10, *sed peste*
4 *Deferre* 11 *se tamen ciuibus suis non ma*
tia, quod malis 12 *eorum hostes gaudere, n*
5 *ri possent. Quippe cum* 13 *neque eos,*
sunt, a se 14 *occisos* 15, *neque eos qui reuer*
6 *se fugatos possint dicere. Praedam, quam*
a se 17 *castris abstulerint, non esse talem,*
lut spolium victi hostis ostentent 18: *sed*
sessione vacua, fortuitis dominorum mor
7 *uti caduca occuparint* 19. *Quod ad b*

1 Interea. 2 qui suis militibus orbat
vestitus. 4 qui cum conspectus esset, agmin
tium veniunt ad eum. 5 calamitatem. 6

ores se [20] *recessisse: quod* [21] *ad pestem,*
Nihil tamen se [23] *grauius ferre, quam* 8
fortissimos viros mori non potuerit,
sit non ad vitae iucunditatem, sed ad
calamitatis. Quanquam vbi [24] *miser-* 9
um reliquias Carthaginem reduxerit,
quuturum commilitones suos [25]*: osten-* 10
[26] *patriae, non ideo se in eam diem vi-*
am velit viuere: sed ne hos, quibus ne-
[27] *pepercerat, inter hostium exercitus*
morte sua [29] *proderet* [30]. Tali vocife- 11
er vrbem ingressus, vt [31] ad limina do-
enit, prosecutam [33] multitudinem ve-
io alloquio dimisit: obseratisque fori- 12
emine [35] ad se, ne filiis quidem admissis,
oi consciuit [36].

LIBER

---

nilites. 21 quod vero pertineret ad pestem.
e victos recessisse. 23 imperatorem. 24
ise. 25 se quoque mori velle, iuxta exem-
ilitonum suorum. 26 & se ostendere velle.
ia pestilentia. 28 si hi relinquerentur inter
ostium. 29 per suam, imperatoris, mor-
radere hostibus. 31 cum tam tristi sermo-
i. 32 postquam. 33 ipse dimisit popu-
ium comitatus fuerat. 34 ac postquam fo-
iiae obserauerat. 35 admisso. 36 ipse semet

16 cepimus 32? Thurinorum vrbem condidiſſe Philoctetem ferunt 33, ibique adhuc monumentum eius viſitur 34: & Herculis ſagittae in Apollinis templo, quae 35 fatum Troiae fuere.

32 audiuimus, legimus. 33 dicunt, fama eſt. 34 videtur, extat. 35 quae ſagittae Herculis fuerunt cauſſa excidii vrbis Troiae.

CAPVT II.

1 METapontini quoque in templo Mineruae ferramenta 1, quibus Epeus, a quo conditi ſunt 2, equum Troianum fabricauit, oſtentant.
2 Propter quod omnis 3 illa pars Italiae, maior
3 Graecia appellata eſt. Sed principio 4 originum Metapontini cum Sybaritanis & Crotonienſibus pellere ceteros Graecos italia 5 ſtatuerunt 6.
4 Cum primum vrbem Sirim cepiſſent, in expugnatione eius quinquaginta iuuenes amplexos 7 Mineruae ſimulacrum 8 ſacerdotemque deae velatum 9 ornamentis, inter ipſa altaria trucidaue-
5 runt. Ob haec cum peſte & ſeditionibus vexarentur; priores 10 Crotonienſes Delphicum ora-
6 culum adierunt. Reſponſum his eſt, *finem mali* 11 *fore, ſi violatum Mineruae numen, & inter-*

1 Inſtrumenta fabrilia. 2 Metapontini. 3 tota. 4 in principio originum ſuarum. 5 ex Italia. 6 decreuerunt. 7 qui amplexi erant. 8 imaginem, ſtatuam. 9 amictum, veſtitum. 10 primi omnium. 11 peſtilentiae & ſeditionum.

12 ani-

m manes [12] *placassent.* Itaque cum 7
ienibus [13] iustae magnitudinis, & in-
ineruae [14] fabricare coepissent, Meta-
ognito [15] oraculo deorum occupandam
& deae pacem rati [16], iuuenibus modi-
lea simulacra ponunt, & deam panifici-
ant. Atque ita pestis vtrobique seda- 8
m alteri [18] magnificentia, alteri [19] ve-
certassent. Recuperata sanitate, non 9
onienses quieuere. Itaque indignan- 10
oppugnatione Siris [22], auxilium con-
icrensibus latum [23], bellum his intule-
uo [24] metu territi Locrenses, ad Spar- 11
urrunt: auxilium supplices deprecan-
Illi [26] longinqua militia grauati au- 12
Castore & Polluce petere eos [27] iubent.
gati responsum sociae [28] vrbis spreue- 13
fectique in proximum templum, facto sa-
auxilium deorum implorant. Litatis [29] 14
otentoque, vt rebantur, quod pete-
haud secus laeti, quam si deos ipsos se-
cum

is. 13 occisis. 14 statuam. 15 postquam
nt oraculum. 16 putabant, praeuenire opor-
deae & animarum. 17 per sacrificium ex
18 Crotonienses. 19 Metapontini. 20 per
i placationis. 21 irati erant. 22 vrbis. 23
. cuius belli metu. 25 precantur. 26 Spar-
si iam longa & molesta bella gesserant. 27 Lo-
28 Spartae, quae societatem habebat cum Lo-
29 cum hostiae essent mactatae. 30 & cum
t, *veluti opinabantur,* illud quod petebant.
31 Ca-

gotiatore [8] natus, magnisque ſapientiae incre-
mentis [9] ornatus, Aegyptum [10] primo, mox Ba-
byloniam ad perdiſcendos ſiderum motus, origi-
nemque mundi ſpectandam, profectus, ſummam
4 ſcientiam conſequutus erat. Inde [11] regreſſus,
Cretam & Lacedaemona, ad cognoſcendas Mi-
nois & Lycurgi inclytas [12] ea tempeſtate leges,
5 contenderat [13]. Quibus omnibus inſtructus [14],
Crotonam venit, populumque in luxuriam la-
pſum, auctoritate ſua [15] ad vſum [16] frugalitatis
6 reuocauit [17]. Laudabat quotidie virtutem, &
vitia luxuriae, caſusque [18] ciuitatium ea [19] peſte
7 perditarum enumerabat; tantumque ſtudium [20]
ad frugalitatem [21] multitudinis [22] prouocauit [23],
8 vt aliquos ex his luxuriatos [24] incredibile vide-
retur. Matronarum quoque ſeparatam a viris
doctrinam, & puerorum a parentibus frequenter
9 habuit [25]. Docebat nunc has pudicitiam, & ob-
ſequia in [26] viros, nunc illos [27] modeſtiam, & lite-
rarum

8 mercatore. 9 ſtudiis, in quibus egregie profe-
cerat. 10 in Aegyptum. 11 ex Aegypto & Babylo-
nia. 12 celebres. 13 profectus fuerat. 14 eruditus,
informatus. 15 per ſuam. 16 conſuetudinem vitae
frugalis & honeſtae. 17 reduxit. 18 excidia, interi-
tum, calamitatem. 19 per eam peſtem luxuriae. 20
amorem. 21 ad frugalitatem. 22 in hoc populo. 23
excitauit. 24 olim ſectatos fuiſſe luxuriam, luxurio-
ſos fuiſſe. 25 Pythagoras ſaepe docuit mulieres ſepara-
tim a viris, & pueros ſeparatim a parentibus. 26 erga.
27 viros docebat.

28 ma-

rarum studium. Inter haec velut genitricem [28] virtutum frugalitatem omnibus ingerebat [29], consecutusque disputationum assiduitate erat [30]; ut matronae auratas [31] vestes, ceteraque dignitatis [32] suae ornamenta, velut instrumenta luxuriae deponerent; eaque [33] omnia delata in Iunonis aedem ipsi deae consecrarent, prae [34] se ferentes, vera ornamenta matronarum Pudicitiam, non vestes esse. In iuuentute quoque quantum profligatum sit [35], victi [36] feminarum contumaces [37] animi manifestant [38]. Sed ccc ex iuuenibus, cum sodaliti iure [39] sacramento [40] quodam nexi separatam a ceteris ciuibus vitam exercerent [41], quasi [42] coetum clandestinae coniurationis haberent, ciuitatem [43] in se conuerterunt; quae [44] eos, cum [45] in vnam domum conuenissent, cremare voluit. In quo tumultu LX ferme periere: ceteri in exilium profecti. Pythagoras autem cum annos XX Crotonae egisset [46], Metapontum migrauit, ibique de

10 11 12 13 14 15 16 17

28 matrem. 29 commendabat. 30 & per sermonum suorum assiduitatem Pythagoras id erat assecutus. 31 inauratas, auro ornatas. 32 honoris, status, vestitus. 33 & haec instrumenta luxuriae. 34 dum hoc mulieres confitebantur & credebant. 35 quanta etiam vitia profligauerit & remouerit Pythagoras a iuvenibus. 36 superati, persuasi. 37 qui alioquin obstinati esse solent. 38 hoc declarant. 39 ex iure. 40 iureiurando inter se obstricti. 41 viuerent. 42 & quasi. 43 odium omnium ciuium. 44 ciuitas. 45 cum hi iuuenes *luxuriosi*. 46 vixisset.

47 mor-

praenunciasset[36], comprehensis[37] epistolis.
13 ditionis damnatur: facto senatus consulto [3]
quis postea Carthaginiensis, aut literis[39] *Gr*
aut sermoni studeret; ne aut loqui cum hoste,
14 *scribere sine interprete posset.* Nec multo
Dionysius, quem paulo ante non Sicilia, non
lia capiebat[40] assiduis belli certaminibus v
fractusque[41] insidiis[42] ad postremum suorun
terficitur.

LI

[36] antea indicasset. [37] *die Brieffe waren au fangen worden*, cum epistolae fuissent interceptae. sententia senatus. [39] lingua Graeca, studiis Gra [40] cui nec Sicilia nec Italia ad magnitudinem Imp satis erat. [41] debilitatus. [42] per insidias.

LIBER XXI.

BREVIARIVM CAPITVM.

Dionysii iunioris artes tyrannicae describuntur.

Eiusdem luxuria, crudelitas, doli, exilium, tyrannis in Locrenses.

Callido commento Locrenses spoliat, & obtruncat, ac Syracusas per proditionem recipit.

Hannonis tyrannidem Carthaginem occupare tentantis tragoedia.

Dionysius iunior Sicilia eiectus Corinthi moratur.

Hamilcarem cognomine Rhodum Alexandri consilia speculatum, ingrati Carthaginienses interficiunt.

CAPVT I.

EXtincto [1] in Sicilia Dionysio tyranno, in locum eius [2] milites maximum natu ex filiis eius nomine Dionysium, suffecere [3]; 1
[4] naturae ius secuti, & quod [5] firmius futurum se regnum, si penes [6] vnum remansisset, quam [7] portionibus [8] inter plures filios diuideretur, 2
[ar]bitrabantur. Sed Dionysius inter initia regni, [a]unculos fratrum suorum, velut [9] aemulos im[p]erii sui, hortatoresque [10] puerorum ad diuisio- 3
nem

1 Cum Dionysius esset mortuus. 2 Dionysii. 3 [c]onstituerunt, surrogarunt. 4 in qua re milites se[qu]ebantur ius naturae. 5 quoniam. 6 si vnus tantum [re]geret. 7 si regnum. 8 in certas portiones seu par[te]s. 9 quos suspicabant aemulari. 10 qui auunculi [h]ortati erant fratres pueros Dionysii, vt regnum diuidi [pe]terentur.

4 nem regni, tollere [11] gestiebat [12]. Quare
lisper dissimulatum animum prius ad fau
popularium [13] conciliandum intendit [14]: ex
tius facturus quod statuerat, si probatus an
5 mnibus foret [15]. Igitur nexorum [16] tria m
e carcere dimittit: tributa populo per [17] tri
um remittit; & quibuscumque delinimen
6 potest, animos omnium solicitat [19]. Tu
ad destinatum facinus conuersus [21], non co
tos tantum fratrum, sed etiam ipsos [22] inter
7 vt [23] quibus consortium regni debebat [24], n
ritus [25] quidem consortium [26] relinqueret,
rannidem in [27] suos prius quam in exteros a
catus [28].

11 interficere. 12 cupiebat. 13 plebis. 14
rigit, applicat. 15 putabat Dionysius, facinora su
bitura esse certiorem excusationem, si plebem ia
beret fauentem. 16 captiuorum, vinctorum. 1
tres annos. 18 blanditiis. 19 ad fauorem er
commouere studet. 20 cum igitur Dionysius sibi
retur certus esse de ciuium fauore. 21 de exsecu
facinoris sui coepit cogitare. 22 fratres. 23 v
iis, quibus. 24 quos debuisset Dionysius habere
quam socios regni. 25 vitae. 26 societatem. 27
ga suos cognatos. 28 incipiens.

CAPVT II.

1 SVblatis deinde aemulis [1], in segnitiam
psus [2], saginam [3] corporis ex [4] nimia lu

1 Postquam itaque illi interfecti erant, qui pote
regnum affectare. 2 *ist er gerathen.* 3 crassitiem,
guedinem. 4 propter.

5 V

orumque valetudinem [5] contraxit [6], on solem, non puluerem, non denique m ferre lucis ipsius posset. Propter 2
m contemni se putat, saeuitia [8] grass- ec vt [9] pater carcerem nexis [10], sed
ciuitatem replet. Ob quae non con- 3
mnibus, quam inuisior fuit [11]. Itaque 4
um aduersus eum Syracusani decreuis- lubitauit, imperium deponeret, an bello
Sed a militibus praedam & vrbis di- 5
n [12] sperantibus, descendere [13] in proe- itur. Victus [14], cum iterato non feli- 6
nam tentasset, legatos ad Syracusanos pndens [15], *se depositurum tyrannidem* [16], *terent ad eum, quibuscum sibi de pace* [18]. In quam rem missos primores, in 7
tinet [19], atque ita incautis omnibus [20], uam hostile metuentibus, exercitum ad
ciuitatem mittit. Fit igitur in ipsa 8
vrbe

---

am. 6 accepit. 7 vitia corporis. 8 cru- git. 9 tanquam pater, qui liberos immori- igat. 10 captiuis. 11 non tam contemtus iibus, quam in summum odium incidit apud 2 *die Plünderung*. 13 proelium inire cum s. 14 victus autem fuit; & cum altera vice ifelix proelium fecisset. 15 promittens. 16 : velle imperium. 17 si Syracusani. 18 cum : posset constituere conditiones pacis. 19 : principes Syracusanorum missi essent,]Dic- captiuos retinet. 20 dum omnes Syracusa- *uri*,

cum aduecturi essent: puluinaria iis 31 ir componunt, faustisque profecti omnibus, f suis 32 pro auxiliis deportant.

31 Castori & Polluci. 32 loco auxilii.

CAPVT III.

1 HIs cognitis, Crotonienses & ipsi legat oraculum Delphos mittunt, victoriae tatem 1 bellique prosperos euentus depr
2 tes 2. Responsum; *prius votis 3 hostes quam*
3 *mis vincendos* 4. Dum vouissent Apollini mas 5 praedae, Locrenses & voto hostium & sponso dei cognito 6, nonas 7 vouerunt; tamque eam rem habuere, ne votis 8 vinc
4 tur. Itaque cum in aciem processissent, & toniensium centum viginti millia armat constitissent, Locrenses paucitatem suam cir spicientes (nam sola 9 quindecim millia eum habebant) omissa spe victoriae, in de
5 tam mortem conspirant 10: tantusque ardo desperatione singulos cepit 11, vt victores f
6 tarent, si non inulti morerentur. Sed dum

1 Beneficium, occasionem, vt vincere possent fu stes. 2 precantes. 3 per vota, *Gelübde*. 4 ess decimam partem. 6 cum intellexissent tum v hostium, tum responsum Apollinis. 7 nonam pa 8 per vota hostium fortassis adhuc maiora. 9 s tantummodo. 10 omnes consentiunt in despe nem & mortem voluntariam. 11 occupauit a *singulorum*.

nefte quaerunt [12], feliciter vicerunt: Nec
aufa victoriae fuit, quam quod [13] defperaue-
. Pugnantibus [14] Locris, aquila ab acie 7
uam receffit, eosque tam diu circumuolauit,
d [15] vincerent. In cornibus [16] quoque 8
iuuenes diuerfo a ceteris armorum habitu [17],
ia magnitudine & albis equis & coccineis [18]
lamentis [19], pugnare vifi funt, nec vltra [20]
ruerunt, quam pugnatum eft. Hanc admi- 9
nem auxit incredibilis famae [21] velocitas.
eadem [22] die, qua in Italia pugnatum eft,
Corintho, & Athenis, & Lacedaemone nun-
eft victoria.

volunt. 13 quoniam defperauerunt de vita fua, tanquam defperati pugnauerunt. 14 dum Lo-s pugnabant. 15 vsque dum obtinerent victo- 16 *auf beyden Flügeln der Armee.* 17 qui propria arma habebant, quam quidem caeteri milites. rpureis. 19 *in Soldaten oder Campagne Roecken.* utius. 21 rumoris. 22 in hac ipfa die. 23 & in Corintho.

CAPVT IV.

ft haec Crotonienfibus nulla virtutis [1] ex- 1
citatio, nulla armorum cura fuit. Oderant 2
, quae [2] infeliciter fumferant; mutaffentque
luxuria [3], ni Pythagoras philofophus fuif-
. Hic [5] Sami [6] Demarato [7] locuplete ne- 3
gotia-

ortitudinis bellicae. 2 ea arma, quae. 3 cum a & voluptatibus. 4 ipfos impediuiffet ab hac iate. 5 Pythagoraei 6 in vrbe Samo. 7 ex rato.

8 mer-

gotiatore [8] natus, magniſque ſapientiae incrementis [9] ornatus, Aegyptum [10] primo, mox Babyloniam ad perdiſcendos ſiderum motus, originemque mundi ſpectandam, profectus, ſummam
4 ſcientiam conſequutus erat. Inde [11] regreſſus, Cretam & Lacedaemona, ad cognoſcendas Minois & Lycurgi inclytas [12] ea tempeſtate leges,
5 contenderat [13]. Quibus omnibus inſtructus [14], Crotonam venit, populumque in luxuriam lapſum, auctoritate ſua [15] ad vſum [16] frugalitatis
6 reuocauit [17]. Laudabat quotidie virtutem, & vitia luxuriae, caſusque [18] ciuitatium ea [19] peſte
7 perditarum enumerabat; tantumque ſtudium [20] ad frugalitatem [21] multitudinis [22] prouocauit [23],
8 vt aliquos ex his luxuriatos [24] incredibile videretur. Matronarum quoque ſeparatam a viris doctrinam, & puerorum a parentibus frequenter
9 habuit [25]. Docebat nunc has pudicitiam, & obſequia in [26] viros, nunc illos [27] modeſtiam, & literarum

8 mercatore. 9 ſtudiis, in quibus egregie profecerat. 10 in Aegyptum. 11 ex Aegypto & Babylonia. 12 celebres. 13 profectus fuerat. 14 eruditus, informatus. 15 per ſuam. 16 conſuetudinem vitae frugalis & honeſtae. 17 reduxit. 18 excidia, interitum, calamitatem. 19 per eam peſtem luxuriae. 20 amorem. 21 ad frugalitatem. 22 in hoc populo. 23 excitauit. 24 olim ſectatos fuiſſe luxuriam, luxurioſos fuiſſe. 25 Pythagoras ſaepe docuit mulieres ſeparatim a viris, & pueros ſeparatim a parentibus. 26 erga. 27 viros docebat.

28 ma-

m ſtudium. Inter haec velut genitricem [28] 10
tum frugalitatem omnibus ingerebat [29],
ecut isque diſputationum aſſiduitate erat [30]; 11
tronae auratas [31] veſtes, ceteraque dignita-
ſuae ornamenta, velut inſtrumenta luxuriae
nerent; eaque [33] omnia delata in Iunonis ae- 12
ipſi deae conſecrarent, prae [34] ſe ferentes, vera
menta matronarum Pudicitiam, non veſtes
In iuuentute quoque quantum profliga- 13
ſit [35], victi [36] feminarum contumaces [37] ani-
aniſeſtant [38]. Sed CCC ex iuuenibus, cum ſo- 14
i iure [39] ſacramento [40] quodam nexi ſepara-
a ceteris ciuibus vitam exercerent [41], quaſi [42]
um clandeſtinae coniurationis haberent, ci-
em [43] in ſe conuerterunt; quae [44] eos, cum [45] 15
nam domum conueniſſent, cremare voluit. In
tumultu LX ferme periere: ceteri in exilium 16
ecti. Pythagoras autem cum annos XX Cro- 17
te egiſſet [46], Metapontum migrauit, ibique
de

3 matrem. 29 commendabat. 30 & per ſermo-
ſuorum aſſiduitatem Pythagoras id erat aſſecu-
31 inauratas, auro ornatas. 32 honoris, ſtatus,
itus. 33 & haec inſtrumenta luxuriae. 34 dum
mulieres confitebantur & credebant. 35 quanta
n vitia profligauerit & remouerit Pythagoras a iu-
bus. 36 ſuperati, perſuaſi. 37 qui alioquin ob-
ti eſſe ſolent. 38 hoc declarant. 39 ex iure. 40
urando inter ſe obſtricti. 41 viuerent. 42 &
i. 43 odium omnium ciuium. 44 ciuitas. 45
hi iuuenes luxurioſi. 46 vixiſſet.

decessit [47], cuius tanta admiratio fuit, vt ex domo eius templum facerent, eumque pro [48] deo colerent.

47 mortuus est. 48 tanquam deum.

CAPVT V.

1 IGitur Dionysius tyrannus, quem supra a Sicilia exercitum in Italiam traiecisse, bellumque Graecis intulisse, memorauimus, expugnatis Lo-
2 cris [1], Crotonienses vix vires longo otio [2] ex [3] prioris belli clade resumentes, aggreditur [4]: qui fortius cum paucis tanto exercitui eius [5], quam antea cum tot millibus Locrensium paucitati re-
3 stiterunt. Tantum [6] virtutis paupertas aduersus insolentes [7] diuitias habet, tantoque insperata interdum sperata victoria certior est [8].
4 Sed Dionysium gerentem bellum, legati Gallorum, qui paucos ante menses Romam incenderant, societatem amicitiamque petentes adeunt:
5 *gentem suam* [9] *inter hostes eius positam esse, magnoque vsui* [10] *ei* [11] *futuram vel in acie bellanti* [12], *vel de tergo intentis in proelium hostibus* [13], affir-

1 Cum Locrenses vicisset. 2 post longam pacem. 3 propter cladem. 4 Dionysius. 5 cum Dionysius haberet tam numerosum exercitum. 6 tantam potentiam & fortitudinem. 7 superbas. 8 & ita insperata victoria longe certior est interdum, quam sperata victoria. 9 Gallorum. 10 vtilitati, commodo. 11 *Dionysio.* 12 si vel Dionysius in acie bellaret, proelium faceret. 13 vel si hostes vellent ipsum a tergo aggredi.

ae domi [21] dissensiones fuere: quarum [22] 8
i cum in Italiam venissent, sedibus [23] Tu-
xpulerunt; & Mediolanum, Comum, Brixi-
'eronam, Vergamum, Tridentum, Vicenti-
ndiderunt. Tusci quoque, duce Rhaeto, aui- 9
libus amissis [24], Alpes [25] occupauere: & ex
ne ducis gentes [26] Rhaetorum [27] condide-

Sed Dionysium in Siciliam aduentus [28] 10
aginiensium reuocauit: qui reparato exer-
ellum, quod lue [29] deseruerant, auctis viri-
petebant. Dux belli Hanno Carthagini- 11
erat: cuius inimicus Suniatus, potentissi- 12
ea [30] tempestate Poenorum [31], cum odio
[32], Graecis literis [33], Dionysio aduentum
itus, & segnitiem ducis [34] familiariter [35]
prae-

---

iucunda. 15 Gallorum. 16 facta. 17 poten-

praenunciasset[36], comprehensis[37] epistolis, p
13 ditionis damnatur: facto senatus consulto[38]
quis postea Carthaginiensis, aut literis[39] Grae
aut sermoni studeret; ne aut loqui cum hoste,
14 *scribere sine interprete posset.* Nec multo
Dionysius, quem paulo ante non Sicilia, non
lia capiebat[40] assiduis belli certaminibus vic
fractusque[41] insidiis[42] ad postremum suorum
terficitur.

LII

36 antea indicasset. 37 *die Brieffe waren auf fangen worden*, cum epistolae fuissent interceptae. sententia senatus. 39 lingua Graeca, studiis Grae 40 cui nec Sicilia nec Italia ad magnitudinem Imp satis erat. 41 debilitatus. 42 per insidias.

LIBER XXI.

BREVIARIVM CAPITVM.

CAPVT I.

EXtincto [1] in Sicilia Dionysio tyranno, in locum eius [2] milites maximum natu ex filiis eius nomine Dionysium, suffecere [3]; & [4] naturae ius secuti, & quod [5] firmius futurum esse regnum, si penes [6] vnum remansisset, quam si [7] portionibus [8] inter plures filios diuideretur, arbitrabantur. Sed Dionysius inter initia regni, auunculos fratrum suorum, velut [9] aemulos imperii sui, hortatoresque [10] puerorum ad diuisionem

1 Cum Dionysius esset mortuus. 2 Dionysii. 3 constituerunt, surrogarunt. 4 in qua re milites sequebantur ius naturae. 5 quoniam. 6 si vnus tantum regeret. 7 si regnum. 8 in certas portiones seu partes. 9 quos suspicabant aemulari. 10 qui auunculi hortati erant fratres pueros Dionysii, vt regnum diuidi pateretur.

loco[5] Syracuſae poſitae ſint, oſtendit[6]; *quibus*[7]
aliud nullum auxilium ſupereſſet, quam vt hoſti-
4 *bus faciant, quae*[8] *ipſi*[9] *patiantur*[10]. *Quip-*
pe aliter domi, aliter foris bella tractari. Domi
ea ſola auxilia eſſe, quae[11] *patriae vires ſubmi-*
niſtrent: foris hoſtem etiam ſuis[12] *viribus vinci*
deficientibus ſociis[13], *& odio*[14] *diuturni impe-*
5 *rii externa auxilia circumſpicientibus*[15]. *Huc ac-*
cedere, quod vrbes, caſtellaque Africae non muris
cinctae[16], *non in montibus poſitae ſint, ſed in pla-*
nis campis, ſine vllis munimentis iaceant: quas[17]
omnes metu[18] *excidii facile ad belli ſocietatem*
6 *perlici*[19] *poſſe. Maius igitur Carthaginienſibus*
ab ipſa Africa, quam ex Sicilia exarſurum[20]
bellum, coituraque[21] *auxilia omnium aduerſus*
vnam vrbem, nomine quam opibus ampliorem[22],
& quas non attulerit vires inde ſumturum[23].
7 *Nec*[24] *in repentino Poenorum metu, modicum*
mo-

---

5 ſtatu. 6 Agathocles explicat. 7 cui vrbi Syracuſis. 8 eadem mala, quae. 9 Syracuſani. 10 a Carthaginenſibus, in obſidione vrbis ſuae. 11 quae auxilia darentur a viribus & potentia patriae. 12 per ſuas. 13 ſi ab ipſis ſocii deficerent. 14 propter odium. 15 deſiderantibus, quaerentibus. 16 circumdatae, munitae. 17 vrbes. 18 ex metu deuaſtationis. 19 perſuaderi, perduci, allici. 20 oriturum eſſe. 21 & fore, vt concurrant. 22 quae vrbs maiorem famam habeat, quam quidem realem potentiam. 23 & ſe, Agathoclem ſumere velle ex his vrbibus robur & vires ſuas, ſi modo videri poſſet non ſatis virium ſecum habere. 24 nec modicum, id eſt, omnino magnum.

25 ma-

is ciuitatem replet. Ob quae non con- 3
· omnibus, quam inuisior fuit [11]. Itaque 4
silum aduersus eum Syracusani decreuis-
u dubitauit, imperium deponeret, an bello
et. Sed a militibus praedam & vrbis di- 5
em [12] sperantibus, descendere [13] in proe-
ogitur. Victus [14], cum iterato non feli- 6
rtunam tentasset, legatos ad Syracusanos
spondens [15], *se depositurum tyrannidem* [16],
itterent ad eum, quibuscum sibi de pace
ret [18]. In quam rem missos primores, in 7
retinet [19], atque ita incautis omnibus [20],
cquam hostile metuentibus, exercitum ad
im ciuitatem mittit. Fit igitur in ipsa 8
vrbe

---

rbum. 6 accepit. 7 vitia corporis. 8 cru-
e agit. 9 tanquam pater, qui liberos immori-
altigat. 10 captiuis. 11 non tam contemtus

quutae, ad Agathoclem defecere. ... & stipendio 40 victorem instruxere.

35 innotescit. 36 occupauit animos. ... tur. 38 in tanto, est datiuus. 39 quibus p... nouae res & nouum imperium. 40 pecunia, tr...

CAPVT VII.

1 HIs Poenorum malis 1 etiam deletus in... cum imperatore exercitus, velut ... aerumnarum cumulus 2 accessit. Nam p... fectionem a Sicilia Agathoclis, in obsidio... racusarum Poeni segniores 3 redditi 4, ... tandro fratre regis Agathoclis occidione ... nunciabantur. Itaque cum domi forisque ... fortuna Carthaginiensium esset, iam non ... tariae 7 tantum ab his 8 vrbes, verum eti... cii 9 reges deficiebant, amicitiarum iura ...

oba 13, regnum totius Africae amplexus 14 so
tatem cum Agathocle per legatos iunxerat 15
flusque cum eo fuerat, vt Siciliae illi 16, sibi 17
icae imperium, victis 18 Carthaginiensibus,
eret 19. Itaque, cum ad belli societatem cum
enti exercitu ipse venisset, Agathocles
do alloquio, & humili adulatione, cum sæ-
simul coenassent, adoptatusque filius eius 20
hella esset, incautum 21 interficit occupa- 6
e 22 exercitu eius iterato 23 Carthaginien-
nnibus viribus bellum cientes 24, magno
que exercitus, sanguine 25, graui proelio
t. Hoc certaminis discrimine tanta de-
o illata Poenis est 26, vt nisi in exercitu 7
oclis orta seditio fuisset, transiturus ad eum
ar, rex Poenorum, cum exercitu fuerit 27.
n noxam 28 in medio foro a Poenis pati-
fixus est: vt idem locus monumentum 29 8
orum eius esset, qui ante fuerat ornamen-
orum. Sed Bomilcar magno animo cru- 9
deli-

1, iniusta. 14 occupans, meditans. 15 fe-
Aphellae. 17 Agathocli. 18 si victi essent
traderet. 20 Agathoclis. 21 Aphellam,
erat & nihil mali metuebat. 22 cumque
ad partes suas traxisset exercitum Aphel-
um, denuo. 24 qui mouebant, appara-
. 25 cum profusione multi sanguinis ab
citu. 26 post hoc certamen in tantam
1 venerunt Poeni. 27 transire voluerit.
b quod proditorium crimen & consilium,

Q 30 de

delitatem ciuium tulit; adeo vt de summ:
veluti de tribunali, in [31] Poenorum sce
10 cionaretur [32]: obiectans illis, nunc *H*
falsa [33] *affectati regni inuidia circumue*
nunc Gisgonis innocentis exilium: nunc in
rem patruum suum tacita suffragia, quo
clem socium illis [35] *facere*, *quam* [36] *hoste*
11 *rit* [37]. Haec cum in maxima populi co
vociferatus esset, [39] exspirauit.

30 de patibulo. 31 contra. 32 verba face
pulum. 33 propter falsam inuidiam. 34 oc
35 ciuibus suis. 36 potius quam. 37 facere
38 praesentia. 39 dixisset.

CAPVT VIII.

1 INterea Agathocles profligatis in Afric
tradito Archagatho filio exercitu, in
recurrit: nihil actum [2] in Africa existi
2 amplius Syracusae obsiderentur. Nam
cisum Hamilcarem, Gisgonis filium, no
3 a Poenis missus exercitus fuerat. Statin
primo aduentu eius [4], omnes Siciliae vrb
tis rebus [5], quas in Africa gesserat, certat
tradunt: atque ita, pulsis [6] e Sicilia Poen
4 insulae imperium occupauit. In African
reuersus, seditione militum excipitur [7].

1 Cum omnia in Africa deuastauisset. 2
ab obsidionem vrbis Syracusarum. 4 quam
Agathocles venerat in Siciliam. 5 postquar
rant illas res. 6 cum pulsi essent Carthagin
seditionem militum inuenit Agathocles.

pendiorum solutio in 8 aduentum patris dila
filio fuerat. Igitur ad concionem vocato
ndis verbis permulsit 9: *stipendia illis* 10 *no*
e 11 *flagitanda* 12 *esse; sed ab hoste quaerenda*
munem victoriam, communem praedam fu-
m. Paulum modo anniterentur 13, *dum belli*
uiae 14 *peraguntur* 15, *cum sciant, Carthagi-*
captam 16, *spes omnium expleturam.* Se-
militari tumultu interiectis diebus ad ca- 7
ostium exercitum ducit: ibi inconsultius 17
um committendo, maiorem partem exerci-
rdidit. Cum itaque in castra fugisset, ver- 8
e in se inuidiam temere commissi belli 18
, pristinamque offensam non depensi 19 sti-
netueret; concubia 20 nocte solus a 21 ca-
n Archagatho filio profugit. Quod 22
ilites cognouere, haud secus, quam si ab 9
pti essent, trepidauere: *Bis se a rege suo*
hostibus relictos esse, proclamantes: *salu-*
iam desertam ab eo esse, quorum ne se-
uidem relinquenda fuerit 24. Cum 10
perse-

d. 9 illos allocutus est, deliniuit. 10 mi-
Agathocle. 12 experti, desiderari oporte-
un darent in bello fortiter perficiendo.
l, quae adhuc restarent in bello. 15 ad
ntur. 16 quod vrbs Carthago occupata
omnium spem. 17 non satis considera-
i. 19 soluti. 20 media. 21 ex. 22
23 postquam. 24 cum tamen ipse eos
on debuisset deserere.

CAPVT VI.

1 INter haec Carthaginienses tanto [1] successu re-
rum Alexandri Magni exterriti verentes ne [2]
Persico regno & [3] Africam vellet adiungere, mit-
tunt ad speculandos [4] eius animos [5] Hamilcarem
cognomento Rhodanum, virum solertia [6] facun-
2 diaque praeter caeteros insignem [7]. Augebant
enim metum & Tyrus vrbs, auctor originis suae [8],
3 capta [9]: & Alexandria aemula Carthaginis, in ter-
4 minis Africae & Aegypti condita [10]: & felicitas re-
gis, apud quem nec cupiditas, nec fortuna vllo mo-
5 do terminabantur. Igitur Hamilcar per Parmenio-
nem aditu regis obtento [11], profugisse se ad regem
expulsum [12] patria fingit, militemque se expeditio-
6 nis [13] offert. Atque ita consiliis eius explora-
tis [14], in tabellis ligneis, vacua desuper cera indu-
7 cta [15], ciuibus suis omnia perscribebat. Sed Car-
tha-

---

1 Propter tantos & tam incredibiles successus feli-
citatemque. 2 Alexander. 3 etiam. 4 expiscan-
dos. 5 animum, consilia. 6 propter suam industriam.
7 excellentem, celebrem. 8 quae vrbs condiderat Car-
thaginem. 9 ab Alexandro occupata. 10 ab Alexan-
dro. 11 cum Hamilcar impetrasset aditum (*Audienz*)
ad regem. 12 se, Hamilcarem, qui expulsus esset. 13
in bello quod Alexander gereret. 14 cum Hamilcar
consilia Alexandri explorasset. 15 quibus tabellis Ha-
milcar ceram, cui nihil inscriptum erat, superinduxerat.

16 Alexan-

iniensespost mortem regis [16] reuersum [17] in iam,. quasi vrbem regi venditasset [18], non ato tantum, verum etiam inuido & crudeli io [19], necauerunt.

LIBER

16 Alexandri. 17 Hamilcarem, qui redierat in am. 18 vendidisset, prodidisset. 19 ex o.

ciuitates Graeci nominis Italia expuleran
5 ctores 8 quoque suos Lucanos bello vicer
6 pacem cum his, aequis legibus, fecerant.
feritas animorum erat, vt nec origini sua
7 cerent. Namque Lucani iisdem [10] legibu
ros suos, quibus [11] & Spartani, instituer
8 erant. Quippe ab initio pubertatis [12], i
inter pastores habebantur, sine ministerio
li [13], sine veste, quam induerent, vel cui i
rent; vt a primis annis duritiae [14] parcim
9 que sine vllo vsu [15] vrbis, assuescerent.
his praeda venatica [16], potus aut lactis, a
tium liquor [17] erat. Sic ad labores bellic
10 durabantur. Horum igitur ex numero qu
ginta primo ex agris finitimorum praedari
ti [18], confluente [19] deinde multitudine,
tati [20] praeda, cum plures [21] facti essent
11 stas [22] regiones reddebant. Itaque fa
querelis [23] sociorum Dionysius Siciliae ty
sex centos Afros ad compescendos eos m
12 quorum castellum proditum sibi [24] per Br

---

8 conditores. 9 his, a quibus tamen condit
10 ad, iuxta easdem leges. 11 iuxta quas leges
Spartani solebant instituere suos liberos. 12 ado
tiae. 13 seruorum. 14 durae vitae. 15 consue
16 quam capiebant in venatione. 17 pura aqu
qui soliti erant. 19 deinde cum plures his sese a
rent. 20 cum a praeda allicerentur. 21 plu
mero. 22 periculosas. 23 saepius rogatus pe
rulas. 24 Lucanis.

pugnauerunt ; ibique ciuitatem,
s ad opinionem 25 nouae vrbis pa-
runt 26 Bruttiosque se ex 27 nomi-
cauerunt. Primum illis 28 cum 13
inis suae auctoribus, bellum fuit.
ecti 29, cum pacem aequo iure 30 14
s finitimos armis subegerunt, tan-
breui consecuti sunt, vt pernicio-
us haberentur 33. Denique Ale- 15
ri, quum in auxilium Graecarum
n magno exercitu, in Italiam ve-
ibus copiis ab his deletus 34 est.
rum successu 35 felicitatis incensa 16
s finitimis fuit. Ad postremum 17
thocles, spe ampliandi regni, e Si-
traiecit 37.

26 exstruxerunt. 27 iuxta nomen.
29 cum itaque Bruttii vicissent Luca-
oriam incitabantur ad audaciam ma-
n aequis legibus. 31 potentiam, di-
di, periculosi. 33 putarentur, crede-
us. 35 per successum. 36 excitata,
uibus & exercitu venit.

CAPVT II.

entus opinionis eius 1 concussi 2, 1
m, societatem amicitiamque pe-
Quos Agathocles ad coenam 2
ercitum traiici 3 viderent, in po-
sterum

onem & famam de eius fortitudine.
timorem & terrorem. 3 quod exer-
Italiam.

victique victores insecuti 42 *sint, & obsessor*
13 *bis suae obsederint. Omnibus igitur forti ac*
animo bellum incundum 43, *quo* 44 *nullum ali*
possit aut praemium victoribus vberius, aut
monumentum 46 *illustrius dare.*

42 persequuti, aggressi. 43 incipiendum e omnibus. 44 supra quod bellum. 45 bellum. sepulcrum.

CAPVT VI.

1 His quidem adhortationibus animi mil erigebantur 1: sed terrebat eos portenti ligio 3, quod 4 nauigantibus eis sol defece
2 Cuius rei 6 rationem 7 non minore cura r quam belli 9 reddebat 10, affirmans, *si, prius proficiscerentur, factum esset* 11, *crediturn aduersum* 13 *profecturos prodigium esse: nunc egressis* 14 *acciderit, illis ad quos eatur po*
3 *dere* 15. *Porro defectus* 16 *naturalium sid semper praesentem rerum statum mutare: tumque esse* 17, *florentibus Carthaginiensium bus, aduersisque rebus suis commutationem si*

1 Excitabantur. 2 miraculi, ominis coelestis. tus, veneratio. 4 dum, quoniam. 5 obscuratu per eclipsin. 6 obscurationis. 7 causam. 8

facit. Interiecto deinde tempore, legati ab 5
is sociis venere [6], nunciantes, *Romanis resisti*
osse, deditionemque futuram, nisi subueniat.
us tam ambiguo 7 periculo, incertusque 6
ageret: vel quibus primum subueniret, in
nque pronus 8 consultabat. Quippe instan- 7
9 hinc Carthaginiensibus, inde Romanis,
ulosum videbatur, exercitum in Italiam non
ere; periculosius, a Sicilia deducere; ne aut
non lata ope [11], aut hi [12] deserti amit-
tur. In hoc aestu [13] periculorum, tutissi- 8
portus [14] conciliorum visus est, omnibus vi-
decernere [15] in Sicilia; & profligatis [16] Car-
niensibus, victorem exercitum transponere
liam. Itaque conserto [17] proelio, cum su- 9
r fuisset, quoniam tamen a Sicilia abiret,
victo fugere visus est: ac propterea socii ab 10
fecerunt; & imperium Siciliae tam cito ami-
iam facile quaesierat. Sed nec in Italia me- 11
felicitate vsus, in Epirum reuertitur. Admi-
s vtriusque rei casus, in exemplum fuit [19].
Nam

; ad Pyrrhum venerunt. 7 in tam dubio & in-
8 consilium capit ad vtrosque iuuandos, vel
te vtrumque expendebat. 9 dum ex vna par-
rhum vrgebant Romani, & ex altera parte Poe-
o Italici socii. 11 si non acciperent auxilium. 12
13 anxietate. 14 consilium, Resolution. 15 bel-
rere. 16 si contingeret, vt Carthaginenses ex Si-
ellerentur. 17 facto. 18 pro iis, quos vicerat. 19
meretur tanquam exemplum singulare.

vrbe anceps [21] proelium: in quo oppidanis mul-
titudine ſuperantibus [22], Dionyſius pellitur: qui
cum obſidionem arcis timeret, cum omni regio
9 apparatu [23] in Italiam profugit tacitus [24]. Ex-
a Locrenſibus ſociis exceptus [25], velut [26] iure re-
gnaret, arcem occupat; ſolitamque [27] ſibi ſaeui-
10 tiam exercet. Coniuges principum ad ſtuprum
rapi [28] iubebat: virgines ante nuptias abducebat,
ſtupratasque ſponſis reddebat: locupletiſſimos
quosque [29] aut ciuitate pellebat, aut occidi im-
perabat, bonaque eorum inuadebat [30].

21 diu dubium. 22 in hoc proelio dum a ciuibus, propter multitudinem, ſuperabantur hoſtes. 23 ſupellectile. 24 clanculum. 25 in vrbem receptus. 26 quaſi in ea vrbe iure quodam ſuo. 27 conſuetam. 28 per vim. 29 omnes. 30 occupat, ſibi attribuebat.

CAPVT III.

1 DEin cum rapinae occaſio deeſſet [1], vniuer-
ſam ciuitatem callido commento [2] circum-
2 venit [3]. Cum Rheginorum tyranni Leophronis
bello [4] Locrenſes premerentur, vouerant [5], ſi vi-
ctores forent, vt die feſto [6] Veneris virgines ſu-
3 as proſtituerent. Quo [7] voto intermiſſo, cum [8]
ad-

1 Cum vero mox nullam amplius haberet occaſionem ad rapinam exercendam. 2 per callidum mendacium. 3 fefellit. 4 per illud bellum, quod Leophron tyrannus Reginorum inferebat Locrenſibus. 5 Locrenſes. 6 die illo, qui ſacer erat Veneri. 7 quod votum cum neglectum eſſet. 8 cum Locrenſes.

9 ne-

expositus 7 fuerat. Sed paruulum, & 8 hu- 7
ae opis egentem, apes, congesto circa iacen-
mel'e 9, multis diebus aluere. Ob quam 8
responso 10 aruspicum admonitus pater,
11 regnum infanti portendi 12 canebant 13,
ulum 14 recolligit 15, omnique studio ad spem
estatis, quae promittebatur, instituit 16. Ei- 9
in ludo 17 inter coaequales discenti, lupus
lam, in turba puerorum repente 18 conspe-
, eripuit. Adolescenti quoque prima bella 10
nti 19, aquila in clypeo, noctua in hasta con-
. Quod ostentum 20, & consilio cautum 21, 11
anu promtum 22, regemque futurum signi-
bat. Denique aduersus prouocatores saepe 12
nauit; semperque victoriam reportauit. A 13
rho rege multis militaribus donis donatus est.
chritudo ei corporis insignis, vires quoque in 14
ine admirabiles fuere: in alloquio blandus 23, 15
egotio iustus, in imperio moderatus: prorsus 24
ihil ei regium 25 deesse, praeter regnum, vi-
tur.

in aliqua via, vt moreretur. 8 & qui ab omni- hominibus eorumque auxilio erat relictus. 9 cum e, quod apes circa iacentem humi puerulum con- rant. 10 per responsum. 11 aruspices. 12 in- ri; praesignificari. 13 dicebant. 14 infantem . 15 recipit ad se. 16 educat. 17 in schola. x improuiso. 19 cum Hiero primam militiam et. 20 prodigium, omen. 21 cautum & pruden- fore hunc regem in suis consiliis. 22 fortem, ala- . 23 fuit. 24 vsque adeo. 25 *von Koeniglichen litaeten.*

delitatem ciuium tulit; adeo vt de summ
veluti de tribunali, in 31 Poenorum sce
10 cionaretur 32: obiectans illis, nunc *A*
falsa 33 *affectati regni inuidia circumu*
nunc Gisgonis innocentis exilium: nunc in
rem patruum suum tacita suffragia, quo
clem socium illis 35 *facere* , *quam* 36 *hosti*
11 *rit* 37. Haec cum in maxima populi co
vociferatus esset, 39 exspirauit.

30 de patibulo. 31 contra, 32 verba fac
pulum. 33 propter falsam inuidiam. 34 oc
35 ciuibus suis. 36 potius quam. 37 facer
38 praesentia. 39 dixisset.

CAPVT VIII.

1 INterea Agathocles profligatis in Afric
tradito Archagatho filio exercitu, in
recurrit: nihil actum 2 in Africa existi
2 amplius Syracusae obsiderentur. Nam
cisum Hamilcarem, Gisgonis filium, n
3 a Poenis missus exercitus fuerat. Stati
primo aduentu eius 4, omnes Siciliae vr
tis rebus 5, quas in Africa gesserat, certat
tradunt: atque ita, pulsis 6 e Sicilia Poen
4 insulae imperium occupauit. In Africa
reuersus, seditione militum excipitur 7

1 Cum omnia in Africa deuastauisset. 2
ab obsidionem vrbis Syracusarum. 4 quam
Agathocles venerat in Siciliam. 5 postqua
rant illas res. 6 cum pulsi essent Carthagin
seditionem militum inuenit Agathocles.

fecrationibus 24, *fe* 25 *obligaret.* In- 6
finoë quid ageret: fi 27 mitteret, deci-
io: fi non mitteret, prouocare 29 rabi-
iae crudelitatis timebat. Itaque plus 7
juam fibi timens, quos 31 matrimonio
turam fe arbitrabatur, mittit ex amicis
onem: quo 32 perducto in fanctiffimum 8
lum, veterrimae 33 Macedonum religio-
naeus fumtis in manus altaribus, con-
fa fimulacra 34, & puluinaria 35 d.o-
uditis vltimisque 36 execrationibus ad-
ncera fide matrimonium fororis petere, 9
rumque fe eam reginam: neque in con-
tius 37 *fe aliam vxorem, aliosue, quam*
liberos habiturum. Arfinoë poftquam 10
leta eft & metu foluta 38, ipfa cum fra-
aitur: cuius 39 vultus, & blandientes
n fidem non minorem, quam iusiuran-
nitterent, reclamante 40 Ptolemaeo filio
frau-

---

ror. 24 *Verwünschungen.* 25 Ptolemaeus
at. 27 fi arbitrum. 28 timebat, ne hoc
atris ipfa falleretur. 29 incitare contra fe.
ris fuis. 31 Arfinoë arbitrabatur, fe facilius
gere liberos fuos per matrimonium ineundum
naeo. 32 qui cum perductus effet. 33 quod
im ab antiquiffimis Macedonibus fumma re-
tum fuerat. 34 imaginem Iouis & aliorum
35 *Kiffen*, in quibus polita erant fimulacra.
remas, fummas. 37 fororis. 38 liberata. 39
.o quamuis fub matrimonio hoc fraudem oc-
: dicebat filius.

1 Et

dinem patris, aegri senis; ille in 42 spem
11 susceptos relinqui in egestate lugebat.
haec regia 43 omnis 44, assistentium fle
tam crudelis discidii 45 impleta, reson
12 Tandem finem lacrymis necessitas profectio
imposuit, & mors regis proficiscentes filios
13 quuta est 47. Dum haec aguntur, Cartha
enses cognitis 48, quae in Sicilia agebantur
casionem totius insulae occupandae datar
existimantes, magnis viribus eo 49 traiiciur
multasque ciuitates subigunt 51.

42 ille lugebat, quod hi, qui geniti essent ad spe cessionis, relinquerentur in paupertate. 43 Re 44 tota. 45 ob tam crudelem discessum, *Abscbi* itineris, discessus. 47 secuta fuit. 48 cum a sent ea. 49 in Siciliam. 50 nauigant. 51 re sub suam potestatem.

CAPVT III.

1 EO tempore & 1 Pyrrhus aduersus Ro
2 bellum gerebat; qui imploratus a Sic
auxilium, sicuti 2 dictum est, cum Syracu
nisset, multasque ciuitates subegisset, rex S
3 sicut Epiri, appellatur. Quarum rerum fe
te laetus, Heleno filio Siciliae, velut 3 a
(nam susceptus 4 ex filia Agathoclis regi
4 Alexandro autem Italiae regnum destinat.
haec, multa secunda 5 proelia cum Carthag

1 Etiam. 2 quemadmodum iam appellabat *Epiri*. 3 filio destinat regnum Siciliae, tanquam *auitum*. 4 genitus, natus. 5 felicia.

LIBER XXIII.

BREVIARIVM CAPITVM.

CAPVT I.

AGathocles rex Siciliae pacificatus [1] cum Carthaginiensibus, partem ciuitatium a se fiducia [2] virium diffidentem armis subegit. Dein quasi angustis [3] insulae terminis 2 clauderetur, cuius imperii partem primis incrementis ne sperauerat quidem, in Italiam transcendit [4]; exemplum Dionysii secutus, qui multas ciuitates Italiae subegerat. Primi igi- 3 tur hostes illi [5] Bruttii fuere, qui & fortissimi tum, & opulentissimi videbantur, simul & ad iniurias vicinorum [6] promti. Nam [7] multas 4 ciui-

1 Cum fecisset pacem. 2 quoniam illae ciuitates fiduciam habebant in suas vires. 3 intra nimis angustos terminos. 4 profectus est in Italiam cum exercitu, etsi nunquam antea putauerat inter prima fortunae suae incrementa, quod aliquando de occupando Italiae imperio spem deberet habere. 5 Agathocli. 6 vicinis inferendas. 7 nam Bruttii expulerant

ciuitates Graeci nominis Italia expulerant: au-
5 ctores [8] quoque suos Lucanos bello vicerant, &
6 pacem cum his, aequis legibus, fecerant. Tanta
feritas animorum erat, vt nec origini suae [9] par-
7 cerent. Namque Lucani iisdem [10] legibus libe-
ros suos, quibus [11] & Spartani, instituere soliti
8 erant. Quippe ab initio pubertatis [12], in siluis
inter pastores habebantur, sine ministerio serui-
li [13], sine veste, quam induerent, vel cui incuba-
rent; vt a primis annis duritiae [14] parcimoniae-
9 que sine vllo vsu [15] vrbis, assuescerent. Cibus
his praeda venatica [16], potus aut lactis, aut fon-
tium liquor [17] erat. Sic ad labores bellicos in-
10 durabantur. Horum igitur ex numero quinqua-
ginta primo ex agris finitimorum praedari soli-
ti [18], confluente [19] deinde multitudine, solici-
tati [20] praeda, cum plures [21] facti essent, infe-
11 stas [22] regiones reddebant. Itaque fatigatus
querelis [23] sociorum Dionysius Siciliae tyrannus
sex centos Afros ad compescendos eos miserat:
12 quorum castellum proditum sibi [24] per Bruttiam
mu-

8 conditores. 9 his, a quibus tamen conditi erant. 10 ad, iuxta easdem leges. 11 iuxta quas leges etiam Spartani solebant instituere suos liberos. 12 adolescentiae. 13 seruorum. 14 durae vitae. 15 consuetudine. 16 quam capiebant in venatione. 17 pura aqua. 18 qui soliti erant. 19 deinde cum plures his sese associarent. 20 cum a praeda allicerentur. 21 plures numero. 22 periculosas. 23 saepius rogatus per querelas. 24 Lucanis.

25 Sa-

mulierem, expugnauerunt; ibique ciuitatem, concurrentibus ad opinionem 25 nouae vrbis pastoribus, statuerunt 26 Bruttiosque se ex 27 nomine mulieris vocauerunt. Primum illis 28 cum Lucanis, originis suae auctoribus, bellum fuit. Qua victoria erecti 29, cum pacem aequo iure 30 fecissent, ceteros finitimos armis subegerunt, tantasque opes 31 breui consecuti sunt, vt perniciosi 32 etiam regibus haberentur 33. Denique Alexander rex Epiri, quum in auxilium Graecarum ciuitatium, cum magno exercitu, in Italiam venisset, cum omnibus copiis ab his deletus 34 est.
Quare feritas eorum successu 35 felicitatis incensa 16
36, diu terribilis finitimis fuit. Ad postremum 17
imploratus Agathocles, spe ampliandi regni, e Sicilia in Italiam traiecit 37.

25 famam. 26 exstruxerunt. 27 iuxta nomen. 28 his Bruttiis. 29 cum itaque Bruttii vicissent Lucanos, per hanc victoriam incitabantur ad audaciam maiorum rerum. 30 aequis legibus. 31 potentiam, diuitias. 32 timendi, periculosi. 33 putarentur, crederentur. 34 occisus. 35 per successum. 36 excitata, aucta. 37 cum nauibus & exercitu venit.

CAPVT II.

PRincipio aduentus opinionis eius 1 concussi 2, 1
legatos ad eum, societatem amicitiamque petentes miserunt. Quos Agathocles ad coenam 2
inuitatos, ne exercitum traiici 3 viderent, in posterum

1 Propter opinionem & famam de eius fortitudine. 2 Bruttii coniecti in timorem & terrorem. 3 quod exercitus duceretur in Italiam.

intestino singulorum.
5 gnabatur. Ex quo desper
lium nepotemque eius [14],
mortui vindicantibus [15], oritur
6 regnum nepos occupauit. Igitur Ag
cum morbi cura, & aegritudo grauiores
& inter se alterum alterius malo [16] cresc
speratis rebus [17], vxorem suam Texen
tosque ex ea duos paruulos cum omni pec
familia, regaliq; instrumento [18], quo pr
lum nemo regum ditior fuit [19], nauib
sitos [20] Aegyptum, vnde vxorem accep
tit; timens, ne praedonem regni sui,

4 tandem. 5 cum ipsis indixisset die

im vxor diu, ne ab aegro 22 7
t est 23, ne discessus suus ad-
io posset 24, & tam cruen-
virum, quam ille 27 impu-
r; *Nubendo* 28 *se* 29 *non* 8
omnis fortunae inisse socie-
periculo spiritus sui emtu-
piritus exciperet 31, *& ex-*
quod, profecta se 32, *ne-*
sequio 34 *debitae pietatis* 35
s paruuli, flebili vlulatu 9
nebant. Ex altera parte
iplius visura 37, osculis fa-
senis 38 lacrymae misera- 10
nt: hi 40 morientem pa-
is; hi 41 discessu suo solitu-
diuem 1

---

ostem acciperent nepotem A-
nquam praedo occupauerat.
recata est. 24 ne Agathocli
itas, vt ab vxore quoque de-
ctus fuerit parricida. 25 cru-
nepos. 28 per nuptias. 29
. 31 & se, vxorem, etiam
r velle id emere, vt sibi liceat
32 si vxor discessisset a mari-
sequiarum nemo sit facturus.
moris coniugalis. 36 erant
. 37 quasi ipsa amplius eum
thoclis. 39 commiseratione
lugebant.

42 ille

CAPVT II.

1 EXinde [1] externo [2] metu depoſito, impium & facinoroſum animum ad domeſtica ſcelera conuertit, inſidiasque Arſinoae ſorori ſuae inſtruit [3]: quibus [4] & filios eius [5] vita, & ipſam [6] Caſ-
2 ſandreae vrbis poſſeſſione priuaret. Primus ei dolus fuit, ſimulato amore [7], ſororis matrimonium petere: aliter enim ad ſororis filios, quorum re-
3 gnum occupauerat; quam [8] concordiae fraude
4 peruenire non poterat. Sed nota [9] ſcelerata Ptolemaei voluntas ſorori erat. Itaque non credenti mandat [10]; *velle ſe [11] cum filiis eius [12] regni conſortium [13] iungere: cum quibus [14] non ideo ſe armis [15] contendiſſe, quoniam [16] eripere [17] his regnum; ſed quod id facere ſui [18] muneris vel-*
5 *let. In hoc [19] mitteret [20] arbitrum [21] iurisiurandi: quo [22] praeſente apud deos patrios, quibus vellet*

---

1 Poſtea vero Ptolemaeus. 2 ab externis hoſtibus. 3 ſtruit, parat. 4 per quas inſidias. 5 ſororis ſuae. 6 ſororem. 7 per amorem ſimulatum. 8 quam per fraudem. 9 nota erat. 10 itaque Ptolemaeus indicat ſorori ſuae, quae id tamen non credebat. 11 Ptolemaeum. 12 ſororis. 13 communionem. 14 filiis. 15 bellum hactenus geſſiſſe. 16 quaſi fortaſſis. 17 vellet. 18 ſed ſuam intentionem & voluntatem fuiſſe hanc, vt ipſis redderet regnum tanquam donum. 19 ad hoc agendum, hanc in rem. 20 ſoror. 21 teſtem, qui audiret iusiurandum, vel: talem virum, qui iusiurandum ſororis nomine praeſtaret, & a ſe, Ptolemaeo, inuicem acciperet. 22 in cuius arbitri praeſentia.

23 ſoror.

23 *obsecrationibus* 24, *se* 25 *obligaret*. In- 6
26 Arsinoë quid ageret; si 27 mitteret, deci-
periurio: si non mitteret, prouocare 29 rabi-
raternae crudelitatis timebat. Itaque plus 7
is 30, quam sibi timens, quos 31 matrimonio
rotecturam se arbitrabatur, mittit ex amicis
Chodionem: quo 32 perducto in sanctissimum 8
templum, veterrimae 33 Macedonum religio-
Ptolemaeus sumtis in manus altaribus, con-
ens ipsa simulacra 34, & puluinaria 35 deo-
, inauditis vltimisque 36 execrationibus ad-
, *se sincera fide matrimonium sororis petere*, 9
upaturumque se eam reginam; neque in con-
liam eius 37 *se aliam vxorem, aliosue, quam*
eius, liberos habiturum. Arsinoë postquam 10
e impleta est & metu soluta 38, ipsa cum fra-
colloquitur: cuius 39 vultus, & blandientes
li, cum fidem non minorem, quam iusiuran-
1 promitterent, reclamante 40 Ptolemaeo filio
frau-

23 soror. 24 *Verwünschungen*. 25 Ptolemaeus 26 erat. 27 si arbitrum. 28 timebat, ne hoc urio fratris ipsa falleretur. 29 incitare contra se. pro liberis suis. 31 Arsinoë arbitrabatur, se facilius e protegere liberos suos per matrimonium ineundum Ptolemaeo. 32 qui cum perductus esset. 33 quod olum iam ab antiquissimis Macedonibus summa re- one cultum fuerat. 34 imaginem Iouis & aliorum um. 35 *Kissen*, in quibus posita erant simulacra. per extremas, summas. 37 sororis. 38 liberata. 39 ris. 40 quamuis sub matrimonio hoc fraudem oc- am esse dicebat filius.

1 Et

fraudem subesse, in matrimonium fratris co
cedit.

CAPVT III.

1 NVptiae magno apparatu, laetitiaque omn
2 um celebrantur. Ad [1] concionem quoq
vocato exercitu, capiti sororis diadema [2] impon
3 reginamque eam appellat. Quo [3] nomine i
laetitiam effusa [4] Arsinoë, quia, quod [5] morte L
simachi prioris mariti amiserat, recepisset, vltro
virum in vrbem suam Cassandream inuitat; cuius
4 vrbis cupiditate fraus struebatur. Praegressa [8] ig
tur virum, diem [9] festum vrbi in aduentum eius
indicit; domos, templa; ceteraque omnia exorn
5 ri iubet; aras vbique hostiasque disponi: fili
quoque suos, Lysimachum sexdecim annos n
tum, Philippum triennio minorem [11], vtrumqu
forma insignem, coronatos occurrere [12] iube
6 Quos Ptolemaeus ad celandam fraudem, cupide &
vltra modum verae [13] affectionis amplexus, oscu
7 lis diu fatigat. Vbi ad portam ventum est [14]
occupari arcem iubet, pueros [15] interfici. Qui [16]
cum

1 Et cum exercitus iussus esset conuenire. 2 insign
regiae maiestatis. 3 propter quod nomen. 4 *sie wa*
vor Freuden ganz ausgelassen; extra se rapta. 5 illud
diadema. 6 sponte sua. 7 omnis scopus fraudis e
ius, quam Ptolemaeus struxerat sorori, erat haec vrbs
quam vehementer ille cupiebat. 8 *sie gieng voraus*
um allerhand Anstalten zu machen. 9 solennem. 10
Ptolemaei. 11 iuniorem tribus annis. 12 obuiam ire
Regi. 13 sinceri amoris. 14 postquam Ptolemaeus
ad portam venit. 15 filios reginae. 16 filii.

ad matrem confugiſſent, in gremio eius 17,
r ipſa oſcula trucidantur. Proclamante Ar- 8
ë, quod 18 tantum nefas aut nubendo, aut
nuptias contraxiſſet, pro filiis ſaepe ſe percus-
ous 19 obtulit 20: frequentes corpore ſuo pue-
m corpora amplexata 21 protexit: vulnera-
excipere, quae liberis intendebantur, voluit.
oſtremum etiam ſpoliata funeribus filiorum, 9
veſte 22, & crinibus ſparſis, cum duobus ſer-
ex vrbe protracta 23, Samothraciam in exili-
ibiit; eo 24 miſerior, quod 25 mori cum filiis
on licuit. Sed nec Ptolemaeo inulta ſcelera 10
unt 26. Quippe diis 27 immortalibus tot
aria, & tam cruenta parricidia vindicantibus,
i 28 poſt a Gallis ſpoliatus regno, captusque,
n ferro, vt 29 meruerat, amiſit.

matris. 18 per quam rem ipſa contraxiſſet. 19
fectoribus. 20 illa precata eſt percuſſores, vt ma-
potius quam filios velint occidere. 21 mater am-
a fuit corpora. 22 cum ſciſſa veſte. 23 fuit ma-
24 & mater vel ideo miſerrima fuit. 25 dum, quo-
. 26 Ptolemaeus tamen poenam diuinam ſentiit
er haec crimina. 27 dum dii vindicarunt. 28
). 29 veluti.

CAPVT IV.

Amque Galli, abundanti 1 multitudine, cum 1
os non caperent 2 terrae, quae genuerant,
trecenta

Qui nimis magnam copiam incolarum habebant.
e & ſuſtentare non poſſent illae terrae, quae genu-
antam hominum copiam.

3 Iuuen-

trecenta millia hominum ad ſedes nouas quae-
2 rendas, velut ver [3] ſacrum miſerunt. Ex his
portio [4] in Italia conſedit, quae & vrbem Roma-
3 nam captam incendit; & portio Illyricos ſinus [5],
ducibus auibus [6] (nam augurandi ſtudio [7] Galli
praeter caeteros callent [8]) per ſtrages [9] Barbaro-
4 rum penetrauit, & in Pannonia conſedit [10]: gens
aſpera, audax, bellicoſa, quae prima poſt Hercu-
lem, cui ea res [11] virtutis [12] admirationem & im-
mortalitatis fidem [13] dedit, Alpium inuicta [14] iu-
ga [15], & frigore intractabilia loca [16] tranſcendit;
5 ibi domitis [17] Pannoniis, per multos annos cum [18]
6 finitimis varia bella geſſerunt. Hortante [19] de-
inde ſucceſſu, diuiſis [20] agminibus, alii Graeciam,
alii Macedoniam, omnia ferro proterentes [21], pe-
7 tiuere [22]. Tantusque terror Gallici nominis
erat, vt etiam reges non laceſſiti [23], vltro pacem
ingenti

3 Iuuentus, quae ſacrata erat deo cuidam, ſub cuius praeſidio illa emittebatur ad alias ſedes quaerendas. 4 Pars Gallorum. 5 vsque in ſinus. 6 ſub ductu auium. 7 arte. 8 eruditi ſunt. 9 multi barbari fuerunt ab illis occiſi. 10 ſedem & habitationem ſuam conſtituit. 11 tranſitus Alpium. 12 fortitudinis. 13 opinionem. 14 inſuperabilia. 15 praeruptos & continuos montes. 16 quae loca tractari & coli non poſſunt propter frigus perpetuum, quod in illis montibus eſt. 17 cum Pannonii ab ipſis domiti eſſent. 18 cum populis. 19 deinde cum ſucceſſus felix eos porro hortaretur & inſtigaret. 20 poſtquam diuiſerant *agmina ſua* in varias partes. 21 deuaſtantes. 22 *profecti ſunt*. 23 quorum regna Galli non inuaſerant.

pecunia mercarentur. Solus rex Mace 8
'tolemaeus, aduentum Gallorum intre-
dinit; hisque 24 cum pauci & incomposi-
bella non difficilius, quam scelera patra-
parricidiorum furiis agitatus, occurrit.
orum quoque legationem, viginti millia 9
um in auxilium offerentem 25, spreuit.
5 insuper contumelia, *actum* 27 *de Mace-*
cens, *si, cum totum Orientem soli* 28 *domue-*
nunc in vindictam 30 *finium Dardanis* 31
milites se 32 *habere filios eorum, qui sub* 10
dro rege stipendia, toto orbe terrarum vi-
ecerint 33. Quae 34 vbi 35 Dardano regi 11
a sunt, *inclytum illud Macedoniae re-*
eui 36, *immaturi* 37 *iuuenis temeritate* 38
39 *dixit* 40.

& his Gallis Ptolemaeus obuiam procedit cum
inordinatis militibus, dum ipse putabat, quod
inde facile geri possent ac scelera patrari; si-
pse per malam conscientiam, propter commissa
ia praecipitabatur in bellum & calamitatem.
legatio offerebat Ptolemaeo. 26 & praeter-
is haec contumeliosa verba dixit. 27 esse. 28
nes. 29 sub suam potestatem redegerint. 30
tionem. 31 auxilio Dardanorum. 32 Ptole-
33 milites eius fuerint, sub eo bella gesserint.
a Ptolemaei. 35 postquam. 36 tem-
37 imprudentis. 38 per temeritatem. 39 esse,
nteritum. 40 Dardanus rex.

CAPVT VI.

1 INterea Brennus, quo [1] duce portio [2] Gall
rum in Graeciam se effuderat [3], audita [4] v
ctoria suorum, qui Belgio duce Macedones vic
rant: indignatus parta [5] victoria opimam [6] prae
dam, & orientis spoliis onustam [7] tam facile re
lictam esse, ipse adunatis [8] CL millibus peditum
& XV millibus equitum, in Macedoniam irrumpi
2 Cum agros villasque popularetur, occurrit ei
cum instructo [10] exercitu Macedonum Sosthe
nes: sed pauci [11] a pluribus, trepidi a valentibu
3 facile vincuntur. Itaque cum victi se Macedone
intra muros vrbium condidissent [12]; victor Bren
nus, nemine prohibente [13], totius Macedonia
4 agros depraedatur [14]. Inde quasi terrena
iam spolia sorderent [16], animum ad deorum im
mortalium templa [17] conuertit, scurriliter ioca
tus [18], *locupletes deos largiri* [19] *hominibus opor*
5 *tere.* Statim igitur Delphos [20] iter vertit, prae
dan

---

1 Sub cuius ductu. 2 pars. 3 peruenerat, pene-
trauerat. 4 cum accepisset nuntium de victoria.
post victoriam impetratam. 6 magnam. 7 quae
praeda aucta fuerat per spolia ex Oriente. 8 cum
coniunxisset. 9 Brenno. 10 parato ad bellum. 11
Macedones. 12 occultassent, *hatten sich retiriret.* 13
dum nemo eius impetum poterat impedire. 14 deua-
stat. 15 *irrdische.* 16 ei fastidium excitarent. 17
diripienda. 18 nam Brennus iocabatur. 19 diuitias
dare. 20 ad templum Delphicum.

21 cult

dam religioni [21], aurum offensae [22] deorum immortalium praeferens [23]; *quos* [24] *nullis opibus egere* [25], *vt* [26] *qui eas* [27] *largiri hominibus soleant*, affirmabat. Templum autem Apollinis Delphis positum est in monte Parnasso, in rupe vndique impendente [28]: ibi ciuitatem frequentia [29] hominum fecit. qui ad [30] affirmationem maiestatis vndique concurrentes, in eo saxo consedere [31]: atque ita templum & ciuitatem non muri, sed praecipitia [32], nec manu facta, sed naturalia praesidia [33] defendunt: prorsus [34] vt incertum sit, vtrum [35] munimentum loci, an maiestas dei [36] plus heic admirationis habeat. Media saxi rupes in formam theatri recessit [37]. Quamobrem & hominum clamor, & si quando accedit tubarum sonus, personantibus & respondentibus inter se rupibus [38], multiplex audiri, ampliorque quam editur, resonare solet. Quae res maiorem maiestatis terrorem ignaris rei [39], & admira-

21 cultui deorum. 22 offensioni, irae. 23 anteponens. 24 deos. 25 indigere. 26 quippe qui dii. 27 opes & diuitias. 28 quae rupes vndique praeceps & pendens est. 29 copia, multitudo. 30 ex iussu oraculi. 31 coeperunt habitare. 32 rupes praeceps. 33 nec ea munimenta, quae manus hominum fecit, sed quae ipsa natura fecit. 34 vsque adeo, vt adeo. 35 an. 36 Apollinis. 37 facta est. 38 dum rupes inter se sonum edunt & sibi velut respondent. 39 illis, qui naturam huius loci ignorant.

18 Nam sicut ante secunda fortuna [illegible]
pra vota fluxerat, ita in Sicilia [illegible]
[illegible] de Romanis victorias [illegible]
nunc 23 adversa, velut in [illegible]
[illegible], destruens quae [illegible]
[illegible] 24 naufragium [illegible]
[illegible] Romanos pugnam, [illegible]
[illegible] 26 adiecit.

20 cum Pyrrhus [illegible] [illegible]
[illegible], quam [illegible]
[illegible] regna. 23 [illegible]
[illegible] 24 hinc [illegible]
[illegible] Pyrrhus in Epiro, [illegible] Sic[illegible]
26 Pyrrhi.

CAPVT IV.

1 POst profectionem a Sicilia Pyr[illegible]
2 [illegible] creatur; cuius tanta [illegible]
[illegible], ut [illegible] omnium [illegible]
[illegible] Carthaginienses prim[illegible]
3 [illegible] Huius futurae maiestati [illegible]
4 [illegible] quasi praenuncia fuit; [illegible]
[illegible] Hierocly to, nobili viro, [illegible]
5 [illegible] a Gelo antiquo Siciliae tyranno, [illegible]
[illegible] genus sordidum 5, [illegible]
[illegible] 6 fuit; Nam ex ancilla [illegible]

e Thessalorus duces, qui se ad praedae socie-
iunxerant, *amputari 5 moras* iubent, *dum*
ati hostes, & recens aduentus sui, [6] *terrori*
interiecta nocte [8] *& animos hostibus, forsitan* 3
xilia accessura [9]; *& vias, quae tunc pateant*,
ctum iri [10]. Sed Gallorum vulgus ex [11] 4
inopia, vbi [12] primum vino, ceterisque
ieatibus [13] referta rura inuenit, non minus
lantia [14], quam [15] victoria laetum [16] per
se sparserat: desertisque signis [17] ad occu- 5
[18] omnia pro [19] victoribus vagabantur.
res dilationem Delphis dedit. Prima nam- 6
pinione aduentus Gallorum prohibiti agre-
raculis feruntur [20], messes [21], vinaque vil-
fferre: Cuius rei salutare praeceptum non 7
intellectum est, quam [23] vini ceterarumque
rum abundantia velut mora Gallis obie-
cta,

---

olunt. suadent, vt Brennus rumpat moram e-
, rem & consilium non differat. 6 Brenni.
ffet hostibus terrorem. 8 per noctis spatium
1. 9 aduentura esse, aduenire posse. 10 *wiir-*
erbauen werden. 11 post longam. 12 postquam.
bens Mitteln, Prouision. 14 propter hanc abun-
im rerum omnium. 15 quam propter victoriam.
lgus Gallorum. 17 Galli deseruerant sua signa.
n. 18 diripienda. 19 non secus acsi iam habe-
victoriam. 20 dicitur, quod, cum primus rumor
i esset de aduentu Gallorum, rustici prohibiti fue-
er oraculum. 21 frumentum. 22 ex pagis suis
a loca transferre. 23 non prius, quam donec.

10 erant; quorum 30 conce...
dos 31 suorum animos, praecipue...
bus ostendebat, statuasque quum q...
rum ingens copia procul visebatur 33,
auro fusas 34 esse, plusque 35 in ponder...
in specie 36 habere praedae affirmabat.

24 cum abundantia vini & ceterarum rer...
obiecta esset tanquam aliquod impedimentu...
iuti, potentiores facti. 26 per auxilia & po...
27 qui vsque adeo appetentes erant vini, vt ill...
opimam praedam aestimarent. 28 selecta. ...
suo. 30 horum paucitatem dum Brennus co...
31 excitandos, instigandos. 32 spectari poteran...
puro auro. 34 factas, conflatas. 35 & eas ...
bere maiorem praedam. 36 externa forma.

CAPVT VIII.

1 HAc 1 asseueratione incitati Galli, ...
hesterno mero saucii 2, sine respectu 3 ...
2 lorum in bellum ruebant. Contra Del...
in deo 4 quam in viribus reponentes 5 ...

u hoſtium reſiſtebant; ſcandenteſque Gallos
mo montis vertice, partim ſaxo[6], partim ar-
obruebant. In hoc partium [7] certamine, 3
nte vniuerſorum templorum antiſtites[8], ſi-
& ipſi vates, ſparſis crinibus, cum inſigni-
atque inſulis, pauidi vecordesque [10] in pri-
pugnantium aciem procurrunt [11]: *adue-* 4
Deum clamant, *eumque ſe* [12] *vidiſſe deſili-*
n in templum per [13] *culminis aperta faſti-*
Dum omnes opem dei ſuppliciter implorant, 5
tem ſupra humanum modum [14] *inſignis pul-*
udinis, comitesque ei [15] *duas armatas vir-*
, ex propinquis duabus Dianae Mineruaeque
us [16] *occurriſſe* [17]; *nec oculis tantum haec* 6
ſpexiſſe, audiſſe etiam [18] *ſtridorem arcus:*
repitum armorum. proinde ne cunctarentur, 7
[19] *anteſignanis, hoſtem caedere, & victoriae*
m ſocios ſe adiungere, ſummis obſecrationi-
o monebant. Quibus vocibus [21] incenſi, 8
es [22] certatim in proelium proſiliunt. Prae-
am dei & [23] ipſi [24] ſtatim ſenſere. Nam & 9
terrae

lapidibus. 7 Gallorum Delphorumque. 8 ſacer-
. 9 ornamentis ſacris. 10 furioſi. 11 irrumpunt.
erdotes vidiſſe deum. 13 per tectum templi aper-
14 cuius ſtatura maior erat, quam alias ſtatura
um eſſe ſolet. 15 & duas virgines, quae comita-
t Apollinem. 16 templis. 17 obuiam veniſſe
lotibus. 18 ſed etiam ſe. 19 dum dii ante ſigna
em ſtarent. 20 precibus. 21 per quos ſermones.
lphi. 23 etiam. 24 Delphi.

terrae motu [25] portio montis abrupta, Gallorum ſtrauit exercitum, & confertiſſimi cunei [26] non
10 ſine vulneribus hoſtium diſſipati ruebant. Inſecuta deinde tempeſtas eſt, quae grandine [27] & frigore ſaucios [28] ex vulneribus abſumſit [29].
11 Dux ipſe Brennus cum dolorem vulnerum ferre
12 non poſſet, pugione [30] vitam finiuit. Alter ex ducibus, punitis [31] belli auctoribus, cum decem millibus ſauciorum citato [32] agmine Graecia [33]
13 excedit. Sed nec fugientibus fortuna commodior fuit [34]; ſiquidem pauidis nulla ſub tectis acta [35]
14 nox: nullus ſine labore & periculo dies [36], aſſidui imbres & gelu, nix concreta [37], & fames, & laſſitudo, & ſuper haec maximum peruigiliae [38] malum, miſeras infelicis belli reliquias obtere-
15 bant [39]. Gentes quoque nationesque, per quas iter habebant [40], palantes [41] velut praedā ſectaban-
16 tur. Quo pacto [42] euenit, vt nemo ex tanto exercitu, qui paulo ante fiducia [43] virium etiam aduerſus deos contendebat [44], vel [45] ad memoriam tantae cladis, ſupereſſet.

---

25 per motum. 26 denſiſſimae copiae hoſtium. 27 per grandinem. 28 hoſtes ſauciatos. 29 interfecit. 30 cum breui gladio. 31 poſtquam puniti erant auctores & ſuaſores huius belli. 32 conuerſo agmine ſuo in celerem fugam. 33 ex Graecia. 34 aeque incommoda fortuna fuit fugientibus Gallis, ac antea fuerat dimicantibus illis. 35 transacta fuit. 36 fuit peractus. 37 congelata. *gefrobren.* 38 *das ſtete VVachen.* 39 prorſus tandem conſumebant. 40 Galli fugitiui. 41 diſperſos Gallos. 42 quo modo factum eſt. 43 ex fiducia. 44 pugnare audebat. 45 ſaltem.

LIBER

LIBER XXV.

BREVIARIVM CAPITVM.

rum in Antigonum Macedoniae Regem conspi-
tio.
ad praedam currunt praedae fiunt ipsi & Antigo-
r pacem obtinet. Nomen Gallorum formidabile
armorum inuicta felicitas.
bus Macedonia potitur, Antigono eiecto.
hus dum Monarchiam somniat, a Spartanis mu-
ribus atteritur.
hus apud Argos occiditur, cuius elogium & rerum
manam Iustinus subiicit.

CAPVT I.

duos reges Antigonum & Antiochum, 1
ta pace [1], cum in Macedoniam Antigo-
euerteretur, nouus eidem [2] repente ho-
rtus est. Quippe Galli, qui a Brenno du- 2
i in Graeciam proficiscerentur, ad termi-
tis tuendos 3 relicti fuerant, ne soli desi-
derentur, peditum quindecim millia, equi-
a millia armauerunt; fugatisque Geta- 3
ibalorumque copiis, Macedoniae immi-
r legatos ad regem miserunt, qui pacem
em 6 offerrent, simul & regis castra spe-
t 7. Quos Antigonus pro 8 regali 4
muni-

quam pax facta erat. 2 Antigono. 3 defenden-
iosi. 5 dum volebant irrumpere in Macedo-
quam rex deberet emere pecunia. 7 *spioniren*,
chasten. 8 quemadmodum ipse erat rex ma

CAPVT V.

1 IGitur Galli, duce[1] Belgio, ad tentandos Macedonum animos, legatos ad Ptolemaeum mit-
2 tunt, offerentes pacem, si emere[2] velit: sed Ptolemaeus inter suos[3], belli metu[4] pacem Gal-
3 los petere gloriatus est. Nec minus ferociter se legatis[5], quam inter amicos iactauit[6]: *aliter se pacem daturum negando*[7], *nisi principes suos obsides dederint, & arma tradiderint. non*[8]
4 *enim fidem se, nisi inermibus, habiturum.* Renunciata legatione[9], risere Galli, undique acclamantes, *breui*[10] *sensurum, sibi an illi consulen-*
5 *tes pacem obtulerint.* Interiectis diebus, proelium conseritur[11], victique Macedones caeduntur:[12]
6 Ptolemaeus multis vulneribus saucius capitur: caput eius amputatum, & lancea[13] fixum tota[14]
7 acie ad terrorem hostium circumfertur. Paucos ex Macedonibus fuga seruauit[17]: ceteri aut ca-
8 pti[15] aut occisi. Haec[16] cum nunciata per omnem Macedoniam essent, portae vrbium clau-
dun-

1 Sub duce. 2 ille pacem. 3 ciues. 4 ex metu. 5 Gallorum. 6 gloriatus est. 7 dixit Ptolemaeus, se aliter, aliis conditionibus, pacem Gallis petentibus dare non velle, quamsi. 8 se enim non posse fidem habere Gallis prius, quam arma tradidissent. 9 cum Legati haec renunciassent. 10 fore, vt Ptolemaeus breui sentiat, num Galli ideo obtulerint pacem, vt sibi consulant, an vt Ptolemaeo. 11 habetur. 12 interficiuntur. 13 *wurde auf eine Pique gesteckt.* 14 per totam aciem. 15 fuerunt. 16 infelicitas huius proelii. 17 ci-

tur; luctu omnia replentur. nunc orbitatem
ssorum filiorum dolebant[17]: nunc excidia[18] 9
um metuebant; nunc Alexandri, Philippique
um suorum nomina, sicuti[19] numina, in auxi-
i vocabant. *sub illis*[20] *se*[21] *non solum tutos*, 10
im etiam victores terrarum exstitisse[22],
3 *tuerentur patriam suam, quam gloria*[24] *re-* 11
gestarum coelo[25] *proximam reddidissent; vt*
n afflictis[26] *ferrent, quos furor & temeritas*
emaci regis perdidisset[27], orabant. Despe- 12
ibus omnibus[28], non votis agendum, So-
nes vnus de Macedonum principibus ratus[29],
tracta[30] iuuentute, & Gallos victoria exsul-
es[31] compescuit, & Macedoniam ab hostili
ilatione defendit. Ob quae virtutis[32] bene- 13
, multis[33] nobilibus regnum Macedoniae af-
intibus, ignobilis ipse[34] praeponitur: & cum 14
ib exercitu appellatus esset, ipse non in regis,
lucis nomen iurare milites compulit[35].

---

17 ciues. 18 deuastationem. 19 tanquam deos. 'hilippo & Alexandro. 21 Macedones. 22 fuisse. aque ciues orabant, vt Philippus & Alexander. 24 gloriam. 25 laudibus fere vsque in coelum eue- r.t. 26 miseris, pressis. Macedonibus. 27 in ex- um periculum coniecisset. 28 cum igitur omnes erarent de sua salute. 29 Sosthenes putabat, iam opus esse votis inanibus. 30 postquam Sosthenes gerat iuuenes aptos ad arma. 31 qui gaudebant ctoriam impetratam. 32 fortitudinis. 33 quam- multi nobiles viri cupiebant regnum Macedoniae. osthenes tamen. 35 hortatus est.

CAPVT

CAPVT VI.

INterea Brennus, quo [1] duce portio [2] rum in Graeciam se effuderat [3], audit ctoria suorum, qui Belgio duce Macedone rant: indignatus parta [5] victoria opimam [6] dam, & orientis spoliis onustam [7] tam fac lictam esse, ipse adunatis [8] CL millibus ped & XV millibus equitum, in Macedoniam irru
2 Cum agros villasque popularetur, occurr cum instructo [10] exercitu Macedonum S nes: sed pauci [11] a pluribus, trepidi a valen
3 facile vincuntur. Itaque cum victi se Mace intra muros vrbium condidissent [12]; victor nus, nemine prohibente [13], totius Maced
4 agros depraedatur [14]. Inde quasi terre iam spolia sorderent [16], animum ad deoru mortalium templa [17] conuertit, scurriliter tus [18], *locupletes deos largiri* [19] *hominibu*
5 *tere.* Statim igitur Delphos [20] iter verti

---

1 Sub cuius ductu. 2 pars. 3 peruener trauerat. 4 cum accepisset nuntium de vi post victoriam impetratam. 6 magnam. praeda aucta fuerat per spolia ex Oriente coniunxisset. 9 Brenno. 10 parato ad b Macedones. 12 occultassent, *hatten sich re* dum nemo eius impetum poterat impedire. stat. 15 *irrdische.* 16 ei fastidium exc diripienda. 18 nam Brennus iocabatur. dare. 20 ad templum Delphicum.

ligioni 21, aurum offensae 22 deorum im-
um praeferens 23; *quos* 24 *nullis opibus*
, *vt* 26 *qui eas* 27 *largiri hominibus sole-*
firmabat. Templum autem Apollinis 6
positum est in monte Parnasso, in rupe
impendente 28: ibi ciuitatem frequen-
hominum fecit. qui ad 30 affirmationem
tis vndique concurrentes, in eo saxo con-
: atque ita templum & ciuitatem non 7
d praecipitia 32, nec manu facta, sed natu-
aesidia 33 defendunt: prorsus 34 vt incer-
vtrum 35 munimentum loci, an maie-
i 36 plus heic admirationis habeat. Me- 8
rupes in formam theatri recessit 37. Quam-
& hominum clamor, & si quando accedit
n sonus, personantibus & respondenti-
er se rupibus 38, multiplex audiri, ampli-
quam editur, resonare solet. Quae res
m maiestatis terrorem ignaris rei 39, & ad-
mira-

ltui deorum. 22 offensioni, irae. 23 antepo-
24 deos. 25 indigere. 26 quippe qui dii.
& diuitias. 28 quae rupes vndique praeceps
ens est. 29 copia, multitudo. 30 ex iussu ora-
coeperunt habitare. 32 rupes praeceps. 33
munimenta, quae manus hominum fecit, sed
sa natura fecit. 34 vsque adeo, vt adeo. 35
Apollinis. 37 facta est. 38 dum rupes inter
edunt & sibi velut respondent. 39 illis, qui
huius loci ignorant.

R 40 facit

50 responsa consulentibus dare cogi
tur ibi & opulenta regnm populo
tur 51 munera; quaeque 52 ma
reddentium vota 53 gratam volu
rum responsa manifestant.

40 facit. 41 loco incurnato, t
quo Apollo reddere solet sua responsa
44 ventus, flatus. 45 per vim quanda
tum vehementiorem. 46 *in die Höh*
47 sacerdotum Apollinis. 48 rabien
niam. 49 agit. 50 & hic status c
mentes, diuino iussu & numine repletas,
sa his, qui ea petiuerunt. 51 conspi
quae munera propter magnificentiam
tudinem eorum, qui vota (*Gelübde*) sua

CAPVT VII.

Theſſalorus duces, qui ſe ad praedae ſocie- iunxerant, *amputari*[5] *moras* iubent, *dum ti hoſtes, & recens aduentus ſui*, [6] *terrori nterlecta nocte*[8] *& animos hoſtibus, forſitan* 3 *lia acceſſura* [9]; *& vias, quae tunc pateant, um iri* [10]. Sed Gallorum vulgus ex [11] 4 inopia, vbi [12] primum vino, ceterisque atibus [13] referta rura inuenit, non minus ntia [14], quam [15] victoria laetum [16] per e ſparſerat; deſertisque ſignis [17] ad occu- 5 [18] omnia pro [19] victoribus vagabantur. es dilationem Delphis dedit. Prima nam- 6 inione aduentus Gallorum prohibiti agre- iculis feruntur [20], meſſes [21], vinaque vil- ferre: Cuius rei ſalutare praeceptum non 7 tellectum eſt, quam [23] vini ceterarumque um abundantia velut mora Gallis obie- cta,

---

lunt, ſuadent, vt Brennus rumpat moram c- rem & conſilium non differat. 6 Brenni- et hoſtibus terrorem. 8 per noctis ſpatium 9 aduentura eſſe, aduenire poſſe. 10 *wür- bauen werden.* 11 poſt longam. 12 poſtquam. *ns Mitteln, Prouiſion.* 14 propter hanc abun- n rerum omnium. 15 quam propter victoriam. ius Gallorum. 17 Galli deſeruerant ſua ſigna. . 18 diripienda. 19 non ſecus acſi iam habe- ctoriam. 20 dicitur, quod, cum primus rumor eſſet de aduentu Gallorum, ruſtici prohibiti fue- r oraculum. 21 frumentum. 22 ex pagis ſuis oca transferre. 23 non prius, quam donec.

10 erant; quorum 30 conte
dos 31 suorum animos, prae
bus ostendebat, statuasque cum q
rum ingens copia procul visebatur 33,
auro fusas 34 esse, plusque 35 in ponder
in specie 36 habere praedae affirmabat.

24 cum abundantia vini & ceterarum rer
obiecta esset tanquam aliquod impedimentum
iuti, potentiores facti. 26 per auxilia & po
27 qui vsque adeo appetentes erant vini, vt ill
opimam praedam aestimarent. 28 selecta.
suo. 30 horum paucitatem dum Brennus co
31 excitandos, instigandos. 32 spectari potera
puro auro. 34 factas, conflatas. 35 & eas sb
bere maiorem praedam. 36 externa forma.

CAPVT VIII.

1 HAc 1 asseueratione incitati Galli,
hesterno mero saucii 2, sine respectu
2 lorum in bellum ruebant. Contra Del
in deo 4 quam in viribus reponentes 5. co

tu hostium resistebant; scandentesque Gallos
mmo montis vertice, partim saxo [6], partim ar-
obruebant. In hoc partium 7 certamine, 3
nte vniuersorum templorum antistites 8, si-
l & ipsi vates, sparsis crinibus, cum insigni-
9 atque insulis, pauidi vecordesque 10 in pri-
n pugnantium aciem procurrunt 11: *adue-* 4
Deum clamant, *eumque se* 12 *vidisse desili-*
m in templum per 13 *culminis aperta fasti-*
Dum omnes opem dei suppliciter implorant, 5
nem supra humanum modum 14 *insignis pul-*
tudinis, comitesque ei 15 *duas armatas vir-*
s, ex propinquis duabus Dianae Mineruaeque
bus 16 *occurrisse* 17; *nec oculis tantum haec* 6
erspexisse, audisse etiam 18 *stridorem arcus:*
repitum armorum. proinde ne cunctarentur, 7
19 *antesignanis, hostem caedere, & victoriae*
um socios se adiungere, summis obsecrationi-
20 monebant. Quibus vocibus 21 incensi, 8
ies 22 certatim in proelium prosiliunt. Prae-
iam dei & 23 ipsi 24 statim sensere. Nam & 9
terrae

lapidibus. 7 Gallorum Delphorumque. 8 sacer-
s. 9 ornamentis sacris. 10 furiosi. 11 irrumpunt.
cerdotes vidisse deum. 13 per tectum templi aper-
14 cuius statura maior erat, quam alias statura
num esse solet. 15 & duas virgines, quae comita-
t Apollinem. 16 templis. 17 obuiam venisse
lotibus. 18 sed etiam se. 19 dum dii ante signa
em starent. 20 precibus. 21 per quos sermones.
elphi. 23 etiam. 24 Delphi.

terrae motu [25] portio montis abrupta, Gallorum strauit exercitum, & confertissimi cunei [26] non
10 sine vulneribus hostium dissipati ruebant. Insecuta deinde tempestas est, quae grandine [27] & frigore saucios [28] ex vulneribus absumsit [29].
11 Dux ipse Brennus cum dolorem vulnerum ferre
12 non posset, pugione [30] vitam finiuit. Alter ex ducibus, punitis [31] belli auctoribus, cum decem millibus sauciorum citato [32] agmine Graecia [33]
13 excedit. Sed nec fugientibus fortuna commodior fuit [34]; siquidem pauidis nulla sub tectis acta [35]
14 nox: nullus sine labore & periculo dies [36], assidui imbres & gelu, nix concreta [37], & fames, & lassitudo, & super haec maximum peruigiliae [38] malum, miseras infelicis belli reliquias obtere-
15 bant [39]. Gentes quoque nationesque, per quas iter habebant [40], palantes [41] velut praedā sectaban-
16 tur. Quo pacto [42] euenit, vt nemo ex tanto exercitu, qui paulo ante fiducia [43] virium etiam aduersus deos contendebat [44], vel [45] ad memoriam tantae cladis, superesset.

25 per motum. 26 densissimae copiae hostium. 27 per grandinem. 28 hostes fauciatos. 29 interfecit. 30 cum breui gladio. 31 postquam puniti erant auctores & suasores huius belli. 32 conuerso agmine suo in celerem fugam. 33 ex Graecia. 34 aeque incommoda fortuna fuit fugientibus Gallis, ac antea fuerat dimicantibus illis. 35 transacta fuit. 36 fuit peractus. 37 congelata, *gefrobren.* 38 *das stete VVachen.* 39 prorsus tandem consumebant. 40 Galli fugitiui. 41 dispersos Gallos. 42 quo modo factum est. 43 ex fiducia. 44 pugnare *audebat.* 45 saltem.

LIBER XXV.

BREVIARIVM CAPITVM.

1. *Gallorum in Antigonum Macedoniae Regem conspiratio.*
2. *Dum ad praedam currunt praedae fiunt ipsi & Antigonus pacem obtinet. Nomen Gallorum formidabile & armorum inuicta felicitas.*
3. *Pyrrhus Macedonia potitur, Antigono eiecto.*
4. *Pyrrhus dum Monarchiam somniat, a Spartanis mulieribus atteritur.*
5. *Pyrrhus apud Argos occiditur, cuius elogium & rerum summam Iustinus subiicit.*

CAPVT I.

INter duos reges Antigonum & Antiochum, statuta pace 1, cum in Macedoniam Antigonus reuerteretur, nouus eidem 2 repente hostis exortus est. Quippe Galli, qui a Brenno duce, cum in Graeciam proficiscerentur, ad terminos gentis tuendos 3 relicti fuerant, ne soli desidiosi 4 viderentur, peditum quindecim millia, equitum tria millia armauerunt; fugatisque Getarum Tribalorumque copiis, Macedoniae imminentes 5 legatos ad regem miserunt, qui pacem venalem 6 offerrent, simul & regis castra specularent 7. Quos Antigonus pro 8 regali muni-

1

2

3

4

1 postquam pax facta erat. 2 Antigono. 3 defendendos. 4 otiosi. 5 dum volebant irrumpere in Macedoniam. 6 quam rex deberet emere pecunia. 7 spioniren, kundschaften. 8 quemadmodum ipse erat rex ma-

munificentia, ingenti apparatu epularum ad coe-
5 nam inuitauit. Sed Galli expoſitum [9] grande auri argentique pondus, admirantes, atque praedae vbertate ſollicitati [10], infeſtiores [11] quam ve-
6 nerant, reuertuntur. Quibus & elephantos ad terrorem, velut inuſitatas Barbaris formas [12], rex oſtendi iuſſerat, & naues onuſtas copiis [13] demon-
7 ſtrari: ignarus, quod [14], quibus oſtentatione virium [15], metum ſe iniicere exiſtimabat, eorum
8 animos vt [16] ad opimam praedam ſolicitabat. Itaque legati ad ſuos reuerſi, omnia in [17] maius extollentes, opes [18] pariter & negligentiam regis
9 oſtendunt [19]: *referta [20] auro & argento caſtra: ſed neque vallo, foſſaue munita [21]: & quaſi ſatis munimenti in diuitiis haberent, ita eos [22] omnia*
10 *officia militaria intermiſiſſe: prorſus quaſi ferri auxilio non indigerent, quoniam abundarent auro.*

9 in menſa poſitum. 10 allecti. 11 magis hoſtiles. 12 beſtias. 13 militibus & omni apparatu. 14 quod ipſe ſollicitabat animos eorum, quibus. 15 per commonſtrationem potentiae ſuae. 16 tanquam. 17 *ſie machten alles gröſſer als es war.* 18 diuitias. 19 enarrant. 20 plena. 21 quae tamen caſtra neque vallo eſſent munita neque foſſa. 22 Macedonas.

CAPVT II.

1 HAc relatione [1], auidae gentis animi ſatis ad
2 praedam incitabantur. Accedebat tamen & exemplum Belgii, qui non magno [2] ante tempore

1 Per hanc narrationem. 2 longo paullo ante.

3 dum

ore Macedonum exercitum cum rege trucidaue-
t. Itaque consentientibus omnibus 3, nocte 3
stra regis aggrediuntur: qui 4 praesentiens
ntam tempestatem, signum pridie dederat, vt 5
nnibus rebus ablatis, proxima silua taciti se
cultarent. Neque aliter seruata 6 castra, quam 7
serta sunt. Siquidem Galli, vbi 8 omnia va- 4
ntia 9, nec sine defensoribus modo, verum eti-
n sine custodibus vident, non fugam hostium,
d dolum arbitrantes, diu intrare portas 10 ti-
uerunt. Ad postremum integris 11 & intactis 5
unimentis, scrutantes potius quam diripientes,
stra occupauerunt. Tunc ablatis 12 quae in- 6
nerant, ad littus conuertuntur. Ibi dum na- 7
s incautius 13 diripiunt, a remigibus & ab exer-
tus parte, quae eo 14 cum coniugibus, & liberis
onfugerant, nihil tale metuentes trucidantur:
ntaque caedes Gallorum fuit, vt Antigono pa-
m opinio 15 huius victoriae, non a Gallis tan-
m, verum etiam a finitimorum feritate praesti-
rit 16. Quanquam Gallorum ea 17 tempestate 8
ntae foecunditatis iuuentus fuit 18, vt Asiam
omnem

3 dum omnes Galli consentiebant. 4 rex. 5 vt
praedones. 6 fuerunt. 7 quam per id, quoniam.
8 postquam. 9 vacua. 10 castrorum. 11 Galli non
laetum fecerunt in munimenta. 12 cum Galli abs-
tulissent ea. 13 non satis caute. 14 ad littus, in na-
ues. 15 fama. 16 securam fecerit. 17 illo tempore.
18 tam fecunda & copiosa fuit iuuentus Gallorum.

9 omnem velut examine aliquo [19] implerent. Denique neque reges Orientis sine mercenario [20] Gallorum exercitu vlla bella gesserunt: neque pulsi regno [21] ad alios quam ad Gallos confuge-
10 runt. Tantus terror Gallici nominis, & armorum inuicta felicitas erat, vt aliter [22] neque maiestatem suam tutam, neque amissam reciperare [23]
11 se posse sine Gallica virtute [24] arbitrarentur [25]. Itaque in auxilium a Bithyniae rege inuocati, regnum cum eo parta [26] victoria diuiserunt; eamque regionem Gallograeciam cognominauerunt.

19 *wie ein Bienenschwarm.* 20 quem mercede conduxerant. 21 ex regnis suis. 22 alio modo, aut alia ratione. 23 recuperare. 24 fortitudine & auxilio. 25 illi reges. 26 post partam.

CAPVT III.

1 DVm haec in Asia geruntur, interim in Sicilia Pyrrhus a Poenis nauali proelio victus, ab Antigono Macedoniae rege supplementum [1] mi-
2 litum per legatos petit: denuncians „ *ni [2] mittat, redire se in regnum necesse habere, incrementa [3] rerum, quae de Romanis voluerit, de ipso quaesi-*
3 *turum.* Quod vbi [4] negatum legati retulerunt, dissi-

1 *Recruiten.* 2 nisi Antigonus mittat hoc supplementum. 3 & se, Pyrrhum, tunc quaerere ab ipso velle potentiae suae incrementa, quae alioquin a Romanis quaerere, & illis eripere, constituisset. 4 cum vero legati narrarent, Antigonum denegasse hoc supplementum. 5 caussas

is caussis 5, repentinam fingit 6 profe-
Socios interim parare bellum iubet: 4
ntinae custodiam Heleno filio, & amico 7
adit. Reuersus in Epirum, statim fi- 5
doniae inuadit: cui 8 Antigonus cum
ccurit; victusque proelio in fugam ver-
que ita Pyrrhus Macedoniam in de- 6
ccipit; & veluti damna amissae Siciliae
acquisito Macedoniae regno 9 pensas-
ctum Tarenti filium & amicum arces-
tigonus autem cum paucis equitibus, 7
omitibus, repente fortunae ornamen-
us 13, amissi regni speculaturus euen-
essalonicam se recepit; vt inde 15 cum
Gallorum mercenaria manu 16 bellum
Rursus a Ptolemaeo Pyrrhi filio fun- 8
tus cum septem comitibus fugiens, non
randi regni spem, sed salutis 18 late-
fugae solitudines 20 captat 21.

itineris sui veras dissimulauit. 6 facit ex-
suo. 8 Pyrrho. 9 per recens occupatum
o compensasset. 11 ad se venire iubet. 12
omitati erant in fuga. 13 qui repente ami-
ea, quae ante acceperat a fortuna. 14 ...
obseruare posset omnes euentus in regno
ex vrbe Thessalonica. 16 cum exercitu
necionem, plane. 18 vitae. 19 occul-
olitaria & tuta loca. 21 quaerit.

CAPVT IV.

1 IGitur Pyrrhus in tanto faſtigio regni colloca-
tus, iam nec eo, ad quod [1] votis perueniendum
fuerat, contentus, Graeciae Aſiaeque regna [2]
2 meditatur. Neque illi [3] maior ex imperio, quam
ex bello voluptas erat [4]: nec quisquam Pyrrhum
3 qua [5] tuliſſet [6] impetum, ſuſtinere valuit. Sed
vt [7] ad deuincenda regna inuictus habebatur: ita
deuictis acquiſitisque celeriter carebat [8]. tan-
to melius ſtudebat acquirere imperia, quam reti-
4 nere. Itaque cum copias Cherſoneſo transpoſuiſ-
ſet, legationibus Athenienſium, & Achaeorum
5 Meſſeniorumque excipitur [9]. Sed & Graecia
omnis [10] admiratione [11] nominis eius ſimul & re-
rum aduerſus Romanos Poenosque geſtarum glo-
6 ria [12] attonita, aduentum eius exſpectabat. Pri-
mum illi [13] bellum aduerſus Spartanos fuit: vbi [14]
maiore mulierum, quam virorum virtute exce-
ptus [15], Ptolemaeum filium, & exercitus partem
7 robuſtiſſimam amiſit. Quippe oppugnanti vr-
bem [16], ad tutelam patriae tanta multitudo femi-
narum

1 Quod iuxta vota ſua occupauerat. 2 occupare. 3 Pyrrho. 4 magnam Pyrrhus habebat cupiditatem & imperandi & bella gerendi. 5 in quamcunque regionem. 6 conuertiſſet. 7 quemadmodum Pyrrhus. 8 ea, quae vicerat Pyrrhus, ipſi etiam celeriter rurſus eripiebantur. 9 obuiam Pyrrho veniunt legati. 10 tota. 11 ob admirationem. 12 ob gloriam. 13 Pyrrho. 14 a quibus Spartanis. 15 fuit, *empfangen*; victus fuit. 16 Pyrrho, qui oppugnabat vrbem.

17 Vt

narum concurrit, vt non fortius victus, quam
recundius recederet 17. Porro Ptolemaeum fi
um eius 18 adeo ſtrenuum, & manu fortem fuiſ
tradunt 19, vt vrbem Corcyram cum ſexaginta 2
ceperit 21: item proelio nauali quinqueremem e
ſcapha cum ſeptem 22 inſiluerit 23, captamque 24
tenuerit. In oppugnatione quoque Spartano-
rum vsque in mediam vrbem equo procurrerit;
ibique concurſu 25 multitudinis interfectus ſit,
Cuius corpus vt 26 relatum patri eſt, dixiſſe Pyr- 1
hum ferunt 27, *aliquanto tardius eum 28, quam*
muerit ipſe 29, vel temeritas eius 30 meruerit,
ciſum eſſe.

17 vt Pyrrhus cogeretur recedere, non minus forti-
victus, quam ſumma cum ignominia. 18 Pyrrhi.
fama eſt, dicitur. 20 militibus. 21 occupauerit.
militibus. 23 vt inſiluerit in nauem quinqueremem.
nauem occupatam. 25 per concurſum. 26 poſt-
redditum fuit patri Pyrrho. 27 dicitur. 28 fi-
ſuum. 29 pater. 30 filii.

CAPVT V.

epulſus a Spartanis Pyrrhus, Argos petit 1: 1
i dum Antigonum in vrbe clauſum expu-
conatur, inter 2 confertiſſimos violentiſſi-
icans, ſaxo de muris ictus 3 occiditur. Ca- 2
Antigono refertur 4: qui victoria mitius
vſus,

lo aggreditur. 2 inter milites denſiſſimos.
is. geprezſcbet. 4 ad Antigonum portatur.

R 7

5 qui

vsus[5], filium eius Helenum cum Epirotis sibi [6] deditum, in regnum remisit, eique insepulti patris
3 ossa in patriam referenda tradidit. Satis constans inter omnes auctores fama est, nullum nec eius [7], nec superioris [8] aetatis regem comparandum Pyrrho [9] fuisse; raroque [10] non inter reges tantum, verum etiam inter illustres viros, aut vitae sanctioris, aut iustitiae probatioris [11] visum
4 fuisse: Scientiam certe rei militaris in illo viro tantam fuisse, vt cum Lysimacho, Demetrio, Antigono, tantis regibus bella gerens, inuictus sem-
5 per fuerit. Illyriorum quoque, Siculorum, Romanorumque, & Carthaginiensium bellis, nunquam inferior, plerumque etiam victor exstite-
6 rit [12]; qui patriam [13] certe suam angustam, ignobilemque, fama [14] rerum gestarum, & claritate nominis sui, toto orbe illustrem [15] reddiderit.

LIBER

5 qui Antigonus victoria sua non vtebatur crudeliter. 6 Antigono. 7 suae. 8 antiquiorum temporum. 9 cum Pyrrho. 10 nec facile quenquam. 11 certioris, melius administratae. 12 fuerit. 13 regnum Epiri. 14 per famam. 15 celebrem fecerit.

IPro-

LIBER XXVI.

BREVIARIVM CAPITVM.

1. *Peloponnesii per proditionem Antigono traduntur; Aristotimus tyrannus Epirorum urbem affligit, & Hellanici prudentia opprimitur.*
2. *Antigonus Gallis occurrit, qui in furorem versi coniuges & liberos suos trucidant: deinde Numinis vindicta omnes internecione delentur. Antigoni varii casus.*
3. *Alexander, Pyrrhi filius, in regnum restituitur. Regni Cyrenarum turbulentus status.*

CAPVT I.

POst mortem Pyrrhi non in Macedonia tantum, verum etiam in Asia, Graeciaque, magni bellorum motus fuere. Nam & Peloponnesii per proditionem Antigono traditi [1], & variante hominum partim dolore, partim gaudio [2], prout singulae ciuitates aut auxilium de Pyrrho sperauerant, aut metus sustinuerant [3], ita aut cum Antigono societatem iungebant, aut mutuis inter se odiis [4] in bellum ruebant [5]. Inter hunc turbatarum prouinciarum motum, Epirorum quoque vrbs ab Aristotimo principe per tyrannidem occupatur: a quo cum multi ex primoribus [6] occisi, plures in exilium acti [7] essent, Aetolis per legatos postulantibus, *coniuges liberosque*

1 Proditi sunt. 2 dumque alii gaudebant, alii vero dolebant ob mortem Pyrrhi. 3 aut sibi a Pyrrho timuerant. 4 propter odia. 5 incidebant. 6 primariis ciuibus. 7 pulsi.

6 *que exulum redderet* 8. primo negauit 9: postea quasi 10 poeniteret, proficiscendi ad suos omnibus matronis potestatem dedit; diemque profe-
7 ctionis statuit. Illae 11 quasi 12 in perpetuum cum viris exulaturae, pretiosissima quaeque 13 auferentes cum ad portam quasi vno agmine profecturae conuenissent, omnibus rebus exspoliatae 14, in carcerem recluduntur: occisis 15 prius in gremio matrum paruulis liberis, virgini-
8 busque ad stuprum direptis. Ad 16 tam saevam dominationem stupentibus omnibus 17, princeps eorum Hellanicus, senex & liberis orbus 18, vt 19 qui nec aetatis nec pignoris 20 respectu 21 timeret 22, contractos 23 domum 24 fidissimos amicorum in vindictam patriae 25 horta-
9 tur. Cunctantibus priuato periculo publicum finire 26, & deliberandi spatium 27 postulantibus,

8 vt Aristotimus reddere velit. 9 recusauit id facere. 10 quasi ipsum poeniteret huius recusationis. 11 feminae. 12 quae nihil aliud sperabant, quam perpetuum cum suis maritis exilium. 13 omnia ea pretiosissima, quaecunque habebant. 14 sunt, & in. 15 postquam antea paruuli occisi fuerunt. 16 propter. 17 dum omnes stupebant. 18 orbatus. 19 quippe. 20 liberorum. 21 in consideratione. 22 caussas timendi haberet. 23 collectos, conuenire iussos. 24 in suam domum. 25 ad patriam a tyranno liberandam. 26 cum vero illi nollent & vererentur publicam calamitatem finire cum periculo vitae suae. 27 tempus.

28 per

bus arcessitis seruis 28 iubet obserari fores, rannoque nunciari: *mitteret* 29 *qui coniurat apud se* 30 *comprehenderet*: obiectans singulis *se* 32, *quia liberandae patriae auctor esse non p fit, desertae vltorem futurum.* Tunc illi 33 anci piti periculo circumuenti 34, honestiorem vian eligentes, coniurant in 35 tyranni necem: atque it Aristotimus, quinto postquam tyrannidem occu pauerat mense, opprimitur 36.

28 per seruos. 29 vt mitteret aliquem. 30 Hellanicum. 31 coniuratis amicis. 32 quod ipse, Hellanicus, velit esse vltor patriae a coniuratis desertae. 33 amici. 34 circumdati. 35 ad 36 interficitur.

CAPVT II.

INterea Antigonus cum multiplici bello, & 1 Ptolemaei regis, & Spartanorum, premeretur: ouusque illi 2 hostis Gallograeciae exercitus 3 fluxisset 4; in 5 speciem castrorum parua manu luersus caeteros 6 relicta 7, aduersus Gallos totis ribus proficiscitur. Quibus 8 cognitis, Galli m & 9 ipsi se proelio 10 pararent, in 11 auspicia gnae hostias caedunt 12: quarum extis 13 cum magna

1 Tum ab illo bello, quod gerebat cum rege Ptole-). 2 Antigono. 3 qui ex Gallograecia veniebat. peruenisset. 5 tanquam. 6 hostes suos. 7 post- Antigonus reliquerat paruum exercitum. 8 cum- alli eius aduentum cognouissent. 9 etiam. 10 elium. 11 ad expetendam a diis proelii felicita- 12 mactant. 13 in quarum hostiarum intestinis.

14 sunt

munificentia, ingenti apparatu epularum ad coe-
5 nam inuitauit. Sed Galli expoſitum [9] grande
auri argentique pondus, admirantes, atque prae-
dae vbertate ſollicitati [10], infeſtiores [11] quam ve-
6 nerant, reuertuntur. Quibus & elephantos ad
terrorem, velut inuſitatas Barbaris formas [12], rex
oſtendi iuſſerat, & naues onuſtas copiis [13] demon-
7 ſtrari: ignarus, quod [14], quibus oſtentatione vi-
rium [15], metum ſe iniicere exiſtimabat, eorum
8 animos vt [16] ad opimam praedam ſolicitabat. Ita-
que legati ad ſuos reuerſi, omnia in [17] maius ex-
tollentes, opes [18] pariter & negligentiam regis
9 oſtendunt [19]: *referta* [20] *auro & argento caſtra:
ſed neque vallo, foſſaue munita* [21]*: & quaſi ſatis
munimenti in diuitiis haberent, ita eos* [22] *omnia*
10 *officia militaria intermiſiſſe: prorſus quaſi ferri
auxilio non indigerent, quoniam abundarent
auro.*

9 in menſa poſitum. 10 allecti. 11 magis hoſtiles. 12 beſtias. 13 militibus & omni apparatu. 14 quod ipſe ſollicitabat animos eorum, quibus. 15 per commonſtrationem potentiae ſuae. 16 tanquam. 17 *ſie machten alles gröſſer als es war.* 18 diuitias. 19 enarrant. 20 plena. 21 quae tamen caſtra neque vallo eſſent munita neque foſſa. 22 Macedonas.

CAPVT II.

1 HAc relatione [1], auidae gentis animi ſatis ad
2 praedam incitabantur. Accedebat tamen
& exemplum Belgii, qui non magno [2] ante tem-
pore

1 *Per* hanc narrationem. 2 longo paullo ante.

3 dum

: Macedonum exercitum cum rege trucidaue-
Itaque consentientibus omnibus 3, nocte 3
'a regis aggrediuntur: qui 4 praesentiens
im tempestatem, signum pridie dederat, vt 5
ibus rebus ablatis, proxima silua taciti se
ltarent. Neque aliter seruata 6 castra, quam 7
rta sunt. Siquidem Galli, vbi 8 omnia va- 4
ia 9, nec sine defensoribus modo, verum eti-
ine custodibus vident, non fugam hostium,
olum arbitrantes, diu intrare portas 10 ti-
unt. Ad postremum integris 11 & intactis 5
imentis, scrutantes potius quam diripientes,
a occupauerunt. Tunc ablatis 12 quae in- 6
rant, ad littus conuertuntur. Ibi dum na- 7
icautius 13 diripiunt, a remigibus & ab exer-
parte, quae eo 14 cum coniugibus, & liberis
ugerant, nihil tale metuentes trucidantur:
ique caedes Gallorum fuit, vt Antigono pa-
opinio 15 huius victoriae, non a Gallis tan-
verum etiam a finitimorum feritate praesli-
16. Quanquam Gallorum ea 17 tempestate 8
.e foecunditatis iuuentus fuit 18, vt Asiam
omnem

---

dum omnes Galli consentiebant. 4 rex. 5 vt
dones. 6 fuerunt. 7 quam per id, quoniam.
lquam. 9 vacua. 10 castrorum. 11 Galli non
um fecerunt in munimenta. 12 cum Galli abs-
nt ea. 13 non satis caute. 14 ad littus, in na-
15 fama. 16 securam fecerit. 17 illo tempore.
n fecunda & *copiosa fuit* iuuentus Gallorum.

9 omnem velut examine aliquo [19] implerent. Denique neque reges Orientis sine mercenario [20] Gallorum exercitu vlla bella gesserunt: neque pulsi regno [21] ad alios quam ad Gallos confuge-
10 runt. Tantus terror Gallici nominis, & armorum inuicta felicitas erat, vt aliter [22] neque maiestatem suam tutam, neque amissam reciperare [23]
11 se posse sine Gallica virtute [24] arbitrarentur [25]. Itaque in auxilium a Bithyniae rege inuocati, regnum cum eo parta [26] victoria diuiserunt; eamque regionem Gallograeciam cognominauerunt.

19 *wie ein Bienenschwarm.* 20 quem mercede conduxerant. 21 ex regnis suis. 22 alio modo, aut alia ratione. 23 recuperare. 24 fortitudine & auxilio. 25 illi reges. 26 post partam.

CAPVT III.

1 DVm haec in Asia geruntur, interim in Sicilia Pyrrhus a Poenis nauali proelio victus, ab Antigono Macedoniae rege supplementum [1] mi-
2 litum per legatos petit: denuncians, *ni [2] mittat, redire se in regnum necesse habere, incrementa [3] rerum, quae de Romanis voluerit, de ipso quaesi-*
3 *turum.* Quod vbi [4] negatum legati retulerunt, diffi-

1 *Recruiten.* 2 nisi Antigonus mittat hoc supplementum. 3 & se, Pyrrhum, tunc quaerere ab ipso velle potentiae suae incrementa, quae alioquin a Romanis quaerere, & illis eripere, constituisset. 4 cum vero legati narrarent, Antigonum denegasse hoc supplementum.

5 caussas

atis caussis 5, repentinam fingit 6 profe-
. Socios interim parare bellum iubet: 4
rentinae custodiam Heleno filio, & amico 7
tradit. Reuersus in Epirum, statim fi- 5
cedoniae inuadit: cui 8 Antigonus cum
occurrit; victusque proelio in fugam ver-
Atque ita Pyrrhus Macedoniam in de- 6
accipit; & veluti damna amissae Siciliae
ie acquisito Macedoniae regno 9 pensas-
fictum Tarenti filium & amicum arces-
Antigonus autem cum paucis equitibus, 7
comitibus, repente fortunae ornamen-
utus 13, amissi regni speculaturus euen-
hessalonicam se recepit; vt inde 15 cum
Gallorum mercenaria manu 16 bellum
. Rursus a Ptolemaeo Pyrrhi filio fun- 8
ictus cum septem comitibus fugiens, non
erandi regni spem, sed salutis 18 late-
ac fugae solitudines 20 captat 21.

as itineris sui veras dissimulauit. 6 facit. ex-
7 suo. 8 Pyrrho. 9 per recens occupatum
10 compensasset. 11 ad se venire iubet. 1
comitati erant in fuga. 13 qui repente ami-
ia ea, quae ante acceperat a fortuna. 14
obseruare posset omnes euentus in regno
15 ex vrbe Thessalonica. 16 cum exercitu
ternecionem, plane. 18 vitae. 19 occu
solitaria & tuta loca. 21 quaerit.

paucos naufragii comites residuos 5 fortuna fecit.
3 Misera quidem res, sed optanda Seleuco fuit; siquidem ciuitates, quae odio eius 6 ad Ptolemaeum transierant, velut 7 diis arbitris satisfactum sibi esset, repentina 8 animorum mutatione in 9 naufragii misericordiam versae, imperio se 10 eius 11 restituunt.
4 Laetus igitur malis suis 12, & 13 damnis ditior redditus; veluti par
5 viribus, bellum Ptolemaeo infert: Sed quasi ad ludibrium tantum 14 fortunae natus esset, nec propter aliud 15 opes regni recepisset, quam vt 16 amitteret, victus proelio, non multo quam post naufragium comitatior 17, trepidus Antiochiam
6 confugit. Inde ad Antiochum fratrem literas facit 18: quibus auxilium eius implorat, oblata ei 19 Asia, inter fines Tauri montis, in praemium
7 latae opis 20. Antiochus autem cum esset annos XIV natus, supra aetatem regni auidus, occasionem

5 reliquos. 6 ex odio contra Seleucum. 7 tanquam per arbitrium deorum desiderio ipsorum satisfactum esset. 8 per repentinam. 9 ciuitates misereri coeperunt Seleuci, qui naufragium fecerat. 10 ciuitates. 11 Seleuci. 12 ob calamitatem suam. 13 & per damna multo ditior factus quam quidem antea fuerat. 14 tantummodo. 15 in nullum alium finem. 16 vt ea rursus. 17 non multo plures comites secum habuit post proelium, quam antea habuerat post naufragium. 18 scribit. 19 & fratri suo offerebat Asiam, quae sita est inter &c. 20 auxilii, quod sibi frater afferret.

21 occa-

ı tam pio animo, quam offerebatur,
ed latronis more[22], totum [23] fratri
piens, puer sceleratam virilemque su-
am. Vnde *Hierax* est cognomina- 8
non hominis, sed accipitris ritu [24],
; eripiendis vitam sectaretur [26]. In- 9
maeus, cum Antiochum in [27] auxili-
venire cognouisset, ne cum duobus
e dimicaret, in annos decem cum Se-
n facit : sed pax ab hoste data inter- 10
a fratre; qui conducto Gallorum
exercitu, pro auxilio bellum, pro
m, imploratus [29] exhibuit [30]. In 11
irtute [31] Gallorum victor quidem An-
: sed Galli arbitrantes Seleucum in
cidisse [32], in ipsum Antiochum arma
liberius 34 depopulaturi Asiam, si
rpem 35 regiam exstinxissent. Quod 12
t Antiochus, velut a praedonibus, au-
ro

ı haec ex animo pio & bono offerebatur ei,
non arripiebat animo pio. 22 quemad-
o solet. 23 regnum. 24 vt accipiter so-
bonis alienis a se rapiendis. 26 aleret,
27 vsque in. 28 impeditur, rumpitur.
ı rogatus erat ad auxilium ferendum. 30
fortitudinem. 32 contra. 33 conuerte-
ıaiori cum licentia. 35 sobolem, posteri-
postquam vero Antiochus intellexit hoc
llorum.

S 37 per

ro 37 ſe redimit 38, ſocietatemque cum mer-
nariis ſuis 39 iungit 40.

37 per ſummam pecuniae. 38 liberat. 39 cum ſuis militibus, quos mercede conduxerat. 40 facit.

CAPVT III.

1 INtera rex Bithyniae Eumenes, ſparſis 1 con-
ſumtisque fratribus bello inteſtinae diſcordiae,
quaſi vacantem Aſiae poſſeſſionem inuaſurus, vi-
ctorem Antiochum, Gallosque aggreditur.
2 Nec 2 difficile ſaucios 3 adhuc ex ſuperiore con-
3 greſſione 4, integer ipſe 5 viribus, ſuperat. Ea 6
namque tempeſtate omnia bella in exitium Aſiae
gerebantur: vti 7 quisque fortior fuiſſet, Aſiam
4 velut praedam occupabat. Seleucus & Antiochus
fratres bellum propter Aſiam gerebant: Ptole-
maeus rex Aegypti, ſub 8 ſpecie ſororiae vl-
5 tionis, Aſiae inhiabat 9. Hinc Bithynus 10
Eumenes, inde 11 Galli (humiliorum ſemper
mercenaria manus 12) Aſiam depopulabantur:
cum 13 interea nemo defenſor Aſiae inter tot
prae-

1 Dum fratres diſperſi & conſumti ac viribus exhauſti erant, per inteſtinas diſcordias. 2 & haud difficulter, & facile. 3 vulneratos, debilitatos. 4 proelio. 5 Eumenes, qui adhuc integras vires habebat. 6 illo tempore. 7 vt ille nimirum, qui fortior fuiſſet. 8 ſub praetextu, quaſi parricidium ſororis ſuae contra Seleucum vlciſci vellet. 9 cupiebat occupare regnum Aſiae. 10 Rex Bithyniae. 11 ex altera parte. 12 qui Galli mercede conducti ſemper ſtabant a partibus debitiorum. 13 dum.

14 poſt-

praedones inueniebatur. Victo [14] Antiocho, 6
cum Eumenes maiorem partem Asiae occupasset,
ne tunc quidem fratres, perdito [15] praemio, propter quod bellum gerebant, concordare potuerunt: sed omisso [16] externo hoste, in mutuum
exitium bellum reparant. In eo [17] Antiochus 7
denuo [18] victus, multorum dierum fuga [19] fatigatus, tandem ad socerum suum Artamenem regem Cappadociae prouehitur [20]. A quo cum 8
primum benigne exceptus esset, interiectis diebus, cognito [21] quod insidiae sibi [22] pararentur,
salutem fuga [23] quaesiuit. Igitur cum profu- 9
go [24] nusquam tutus locus esset, ad Ptolemaeum hostem, cuius fidem tutiorem [25] quam [26] fratris existimabat, decurrit [27]; memor [28] vel quae facturus fratri esset, vel quae meruisset a fratre.
Sed Ptolemaeus non tam amici debito [29], quam 10
hostis functus, seruari eum artissima [30] custodia
iubet.

---

14 postquam Antiochus victus erat. 15 tametsi vterque fratrum perdiderat illud praemium belli. 16 neglecto. 17 bello. 18 iterum. 19 per fugam. 20 peruenit. 21 cum intellexisset. 22 Antiocho. 23 per fugam. 24 Antiocho, qui in perpetua fuga erat. 25 fore. 26 quam fratris fidem. 27 proficiscitur. 28 Antiochus recordabatur, quid ipse facere vellet fratri suo, vel quid ipse apud eum, (ab eo) meruisset. 29 non tam officium amici, quam officium hostis agens. 30 in arctissima.

11 iubet. Hinc [31] quoque Antiochus, opera [32]
iusdam meretricis adiutus, quam [33] famili
nouerat, deceptis custodibus elabitur [34], fugi
12 que a latronibus interficitur. Seleucus quo
iisdem ferme diebus, amisso regno, equo pr
pitatus, finitur [35]. Sic fratres, quasi [36] & ge
nis casibus, exules ambo, post regna, scelerum
rum poenas luerunt [37].

LI

31 ex hac vero custodia. 32 per auxilium. 33
meretricem rex. 34 effugit Antiochus. 35
moritur. 36 quasi pares esse etiam deberent in ca
aduersis. 37 puniti fuerunt ob scelera sua.

LIBER XXVIII.

BREVIARIVM CAPITVM.

1. *Olympias Alexandri Epirotae vidua Demetrio Macedoni Ptiam filiam dat vxorem; vnde tragoedia & bellorum initia.*
2. *Aetoli superbe respondent Romanis, qui Acarnanibus auxilium praebebant, & arma mouent intrepide.*
3. *Filiis duobus morbo sublatis Olympias non diu superuiuit: Laodamia filia interfecta. Epirus grauiter affligitur. Demetrius Macedo moritur. Huius filii Philippi Antigonus tutelam suscipit, quam prudenter administrat.*
4. *Bellum Antigoni aduersus Spartanos: quorum Rex Cleomenes viribus attritis in Aegyptum profugit; vbi interficitur. Antigono mortuo, Philippus regnat.*

CAPVT I.

OLympias Pyrrhi Epirotae regis filia amisso [1] marito, eodemque germano fratre, Alexandro, cum tutelam filiorum ex eo susceptorum, Pyrrhi & Ptolemaei, regnique administrationem in se recepisset, ab Aetolis, partem Acarnaniae, quam in portionem belli pater pupillorum acceperat, eripere [2] volentibus, ad regem Macedoniae Demetrium decurrit [3]; eique, habenti [4] vxorem Antiochi regis Syriae sororem, filiam suam Ptiam in matrimonium tradit: vt [5] auxi-

1 Postquam eius maritus perierat, qui simul & eius frater germanus erat. 2 rapere, auferre. 3 Olympias profugit. 4 qui habebat. 5 vt ipsa obtineret auxilium per ius cognationis, quod auxilium misericordia impetrare non poterat.

auxilium, quod misericordia non poterat, iure co-
3 gnationis obtineret. Fiunt igitur nuptiae, quibus & noui matrimonii gratia 6 acquiritur, & 7
4 veteris offensa contrahitur. Nam prior vxor velut matrimonio pulsa 8, sponte sua ad fratrem Antiochum discedit; eumque in 9 mariti bellum
5 impellit. Acarnanes quoque diffisi 10 Epirotis, aduersus Aetolos auxilium Romanorum implorantes: obtinuerunt a Romano senatu, vt legati
6 mitterentur, qui denunciarent Aetolis: *praesidia ab vrbibus Acarnaniae deducerent; paterenturque esse 11 liberos, qui soli quondam adversus Troianos, auctores originis suae 12, auxilia Graecis non miserint.*

6 fauor propter nouum. 7 Demetrius autem in odium incidebat propter solutum vetus matrimonium. 8 quae sese existimabat pulsam fuisse. 9 persuadet, vt cum marito bellum gerat. 10 qui nullam fiduciam habebant in Epirotas. 11 vt Acarnani libera gens essent. 12 Acarnanae gentis, quae orta erat a Troianis.

CAPVT II.

1 SEd Aetoli legationem Romanorum superbe audiuere: Poenos illis & Gallos, a quibus tot
2 bellis occidione caesi sint, exprobrantes 1; dicentesque, *prius 2 illis portas aduersus Carthaginienses*

1 Aetoli obiiciebant Romanis, quod saepius victi fuerint a Poenis & Gallis. 2 melius esse, vt Romani prius portas suae vrbis aperirent ad bellum gerendum cum Carthaginiensibus, quam vt arma sua vellent transferre in Graeciam.

3 Roma-

ſes aperiendas, quas clauſerit metus Punici belli, quam in Graeciam arma transferenda. Meminiſſe deinde iubent [3], *qui* [4] *quibus minentur. Aduerſus Gallos vrbem eos* [5] *ſuam tueri non potuiſſe: captamque non ferro defendiſſe, ſed auro redemiſſe: Quam* [6] *gentem ſe* [7] *aliquando maior manu* [8] *Graeciam ingreſſam* [9], *nonſolum nullis externis viribus* [10], *ſed ne domeſticis quidem totis* [11] *adiutos, vniuerſam deleſſe, ſedemque* [12] *ſepulcris eorum praebuiſſe, quam illi* [13] *vrbibu imperioque ſuo propoſuerant. Contra, Italiam trepidis* [14] *ex recenti vrbis ſuae incendio Romanis vniuerſam ferme a Gallis occupatam* [15]. *Priu igitur illis* [16] *Gallos Italia pellendos, quam minentur Aetolis: priusque ſua* [17] *defendenda, quam aliena* [18] *adpetenda. Quos autem homines Romanos eſſe? nempe paſtores, qui latrocinio* [19] *iuſtis* [20] *dominis ademtum ſolum* [21] *teneant* [22]*: qu*

vxo

---

3 Romanos. 4 cum ipſi Romani in miſerabili ſta tu ſint, quam valido populo tamen audeant minar 5 Romanos. 6 Gallorum gentem. 7 Aetolos. eum exercitu. 9 quae gens ingreſſa erat in Graeci am. 10 auxilio. 11 viribus. 12 & ſe praebuiſſ eam ſedem ſepulcris Gallorum. 13 Galli. 14 cu Romani adhuc trepidarent poſt recens &c. 15 fuiſſ 16 Romanos expellere debere. 17 & Romanos priu debere ſua bona defendere. 18 aliorum bona, quae a ipſos non ſpectent. 19 per latrocinium. 20 legiti mis poſſeſſoribus. 21 terram. 22 nunc poſſideant.

LIBER XXVII.

BREVIARIVM CAPITVM.

1. *Seleucus Nouercam & fratrem infantem interficit.*
2. *Classe naufragio amissa, ciuitates amissas recipit, praelio victus aufugit: auxilium noxium a fratre Antiocho Hierace petit & impetrat.*
3. *Asiae lacerus status. In Antiochum, Hieracem & Seleucum Numinis vindicta.*

CAPVT I.

1 MOrtuo Syriae rege Antiocho, cum in locum eius filius Seleucus successisset, hortante matre Laodice, quae [1] prohibere debuerat; auspicia [2] regni a parricidio coepit.
2 Quippe Beronicen nouercam suam, sororem Ptolemaei regis Aegypti, cum paruulo fratre ex ea
3 suscepto 3 interficit. Quo facinore perpetrato, & infamiae maculam subiit 4, & Ptolemaei bello
4 se implicuit. Porro Beronice cum ad se interficiendam missos 5 didicisset [6], Daphnae 7 se
5 claudit. Vbi cum obsideri eam cum paruulo filio nunciatum Asiae ciuitatibus esset, recordatione paternae, maiorumque eius, dignitatis [8], casum tam indignae [9] fortunae miserantes, auxilia ei [10]
6 omnes misere [11]. Frater quoque Ptolemaeus peri-

1 Quae tamen potius debuerat impedire hoc scelus. 2 initia. 3 genito, nato. 4 infamis factus est apud omnes. 5 aliquos fuisse. 6 audiisset. 7 in vrbe Daphne. 8 vrbes Asiae recordabantur dignitatis, in qua fuissent pater & maiores Beronices huius. 9 iniquae. 10 obsessae Beronicae. 11 miserunt.

12 pro-

periculo [12] sororis exterritus, relicto regno [13] cum omnibus viribus aduolat [14]. Sed Beronice ante aduentum auxiliorum, cum vi expugnari non posset, dolo circumuenta [15] trucidatur. Indigna res omnibus visa [16]. Itaque cum vniuersae ciuitates, quae defecerant, ingentem classem comparassent, repente exemplo [17] crudelitatis exterritae [18] simul & in vltionem eius [19], quam defensuri erant, Ptolemaeo se tradunt: qui, nisi in Aegyptum domestica [20] seditione reuocatus esset, totum regnum Seleuci occupasset: tantum vel illi [21] odium, parricidiale scelus [22], vel huic [23] fauorem indigne [24] peremtae mors sororis attulerat.

12 propter periculum. 13 relinquebat regnum suum. 14 celeriter aduenit. 15 decepta. 16 visa est. 17 per hoc exemplum. 18 vrbes. 19 vt Beronicen vlciscerentur, quam defendere antea volebant. 20 propter exortam intestinam seditionem. 21 Seleuco. 22 parricidium. 23 Ptolemaeo. 24 crudeliter interfectae.

CAPVT II.

POst discessum Ptolemaei, Seleucus cum aduersus ciuitates, quae defecerant, ingentem classem comparasset, repente veluti diis ipsis parricidium vindicantibus [1], orta [2] tempestate classem naufragio amittit; nec quicquam illi [3] ex tanto apparatu, praeter nudum corpus, & spiritum [4], & pan

1 Non secus ac si ipsi dii vlcisci vellent hoc parricidium. 2 per ortam. 3 Seleuco. 4 vitam.

5 t

or millia sola ex pugna superfuisse conspexisset,
hortatur, *ut se ad meliora*[23] *reipublicae tempora*
10 *reseruarent*. Tum [24] cum coniuge & liberis Aegyptum[25] ad Ptolemæum proficiscitur: a quo honorifice susceptus, diu in summa dignatione [26] regis
11 vixit. Postremo post Ptolemaei mortem a filio
12 eius cum omni familia interficitur. Antigonus autem, caesis [27] occidione Spartanis, fortunam [28] tantae vrbis miseratus, a direptione milites prohibuit; veniamque his, qui superfuerant, dedit,
13 praefatus, [29] *bellum se cum Cleomene, non cum Spartanis habuisse, cuius fuga* [30] *omnis ira eius* [31]
14 *finita sit: nec minori sibi gloriae fore, si ab eo servata Lacedaemon* [32], *a quo solo capta sit, pro-*
15 *deretur* [33]. *Parcere igitur se solo vrbis ac tectis, quoniam homines, quibus parceret, non superfuis-*
16 *sent*. Nec multo post ipse decedit, regnumque Philippo pupillo, annos XIV nato, tradidit.

LIBER

23 feliciora. 24 postea rex. 25 in Aegyptum. 26 existimatione, Estime. 27 cum omnes Spartani occisi essent. 28 infortunium. 29 dicens. 30 per cuius, Cleomenis, fugam. 31 Antigoni. 32 vrbs Sparta. 33 diceretur futuris temporibus.

1 Per

LIBER XXIX.

BREVIARIVM CAPITVM.

Orbis multa imperia nouaRegum successione mutantur, nominatim in Africa, Aegypto, Macedonia.
Philippus RexMacedoniae,malo consilio impulsus,Romanis bellum inferre constituit.
Insanam hanc mentem speciosis verbis occultat.
Tandem apertus hostis apparet : vnde cruentum bellum, ipsi Philippo perniciosum simul ac ignominiosum.

CAPVT I.

Isdem ferme temporibus prope vniuersi orbis 1
imperia, noua [1] regum successione mutata
sunt. Nam & in Macedonia Philippus mor- 2
uo Antigono, tutore [2] eodemque vitrico anno-
rum [3] quatuordecim regnum suscepit: & in Asia 3
interfecto Seleuco, impubes [4] adhuc rex Antio-
chus constitutus est: Cappadociae quoque re- 4
gnum Ariarathi, puero admodum, pater ipsi tra-
diderat: Aegyptum, patre [5] ac matre interfectis, 5
occupauerat Ptolemaeus, cui ex facinoris crimi-
ne cognomentum *Philopatori* fuit. Sed & Spar- 6
tani in locum Cleomenis suffecerunt [6] Lycur-
gum. Et ne qua [7] temporibus [8] mutatio deesset, 7
apud Carthaginenses quoque aetate [9] imma-
tura

1 Per nouam. 2 qui tutor ipsius & simul vitricus erat. 3 cum annum ageret decimum quartum. 4 minorennis. 5 postquam ipse interfecerunt patrem ac matrem. 6 regem fecerunt. 7 aliqua. 8 in his temporibus. 9 cuius aetas nondum matura satis erat ad rempublicam administrandam.

tura dux Annibal conſtituitur, non [10] penuria ſeniorum, ſed odio [11] Romanorum, quo imbutum [12] eum [13] a pueritia ſciebant. Fatale [14] non
8 tam Romanis, quam ipſi Africae malum. His regibus pueris etſi nulli ſenioris aetatis rectores erant [15], tamen [16] in ſuorum quisque maiorum veſtigia intentis, magna indoles virtutis enitu-
9 it [17]. Solus Ptolemaeus, ſicut [18] ſceleſtus in occupando regno, ita & ſegnis [19] in adminiſtrando
10 fuit. Philippum Dardani, ceterique omnes finitimi populi, quibus velut immortale odium cum Macedonum regibus erat, contemtu [20] ae-
11 tatis aſſidue laceſſebant [21]. Contra ille ſummotis [22] hoſtibus, non contentus ſua [23] defendiſſe, vltro etiam Aetolis bellum inferre geſtiebat [24].

10 non ideo, quaſi ſeniores viri defuiſſent. 11 propter odium erga Romanos. 12 accenſum, infectum, *angeſteckt*. 13 Annibalem. 14 ex qua electione non tam Romani, quam ipſa Africa maximam ſentiit calamitatem. 15 etſi hi reges pueri a nullo ſeniore viro regebantur. 16 tamen in ipſis, qui ſinguli intenti erant in veſtigia maiorum ſuorum, quos imitari volebant. 17 conſpicienda fuit. 18 ſicut fuit. 19 negligens. 20 quoniam puerilem eius aetatem contemnebant. 21 per bella aſſidua vexabant. 22 poſtquam hoſtes repulerat. 23 ſuum regnum. 24 cupiebat.

CAPVT II.

1 QVae agitantem illum [1] Demetrius rex Illyriorum, nuper a Paulo Rom. conſule victus,

1 Haec dum Philippus agitat in animo & meditatur.

2 de

supplicibus precibus aggreditur, *iniuriam* 2
suorum querens: *qui non contenti Italiae* 2
inis, imperium se improba 3 *totius orbis am-*
4, *bellum cum omnibus regibus gerant. Sic* 3
5 *Siciliae, sic Sardiniae, Hispaniaeque, sic*
que totius Africae imperium affectantes, bel-
um poenis & Annibale suscepisse 6 : *sibi* 7 *quo-* 4
non aliam ob caussam, quam quod 8 *Italiae*
mus videbatur, bellum illatum 9, *quasi ne-*
esset, aliquem regem iuxta 10 *imperii eorum*
inos esse. Sed & ipsi 11 *cauendum esse exem-* 5
; cuius quanto promtius 12 *nobiliusque sit*
um, tanto 13 *sit Romanos acriores hostes ha-*
us. Super haec *cedere se illi regno* 14, *quod* 6
ani occupauerint, profitetur; *gratius* 15
turus, si in possessione imperii sui, socium po-
quam hostes videret. Huiusmodi oratione 7
ulit 16 Philippum, vt, omissis Aetolis, bellum
ianis inferret, minus negotii existimantem 17,
118 iam victos 19 ab Annibale apud Thrasy-
menum

---

de iniuria a Romanis sibi illata. 3 ex spe aliqua
us iniqua. 4 cogitantes, cupientes. 5 Roma-
6 incepisse. 7 Demetrio. 8 quoniam. 9 fuisse.
confinio imperii Romani. 11 Philippo. 12 fortius,
ius. 13 tanto acriores. 14 praeterea profitetur
trius, se tradere velle Philippo regnum. 15 sibi
longe iucundius fore. 16 Persuasit tandem De-
s. 17 Philippus putabat, rem nunc eo facilius
posse. 18 *quoniam.* 19 *fuisse* Romanos.

20 occu-

8 menum lacum audierat. Itaque ne eodem tempore multis bellis detineretur [20], pacem cum Aetolis facit; non quasi alio [21] bellum translaturus, sed vt [22] Graeciae quieti consulturus [23] *quam* [24] *nunquam in maiori periculo fuisse* affirmabat.
9 *Siquidem consurgentibus* [25] *ab Occidente nouis Poenorum & Romanorum imperiis? quibus* [26] *vna haec a Graecia atque Asia sit mora, dum inter se bello* [27] *discrimen imperii faciunt : ceterum statim victoribus transitum in Orientem fore.*

20 occuparetur, impediretur. 21 in aliam terram transferre vellet bellum. 22 tanquam. 23 consulere & prospicere vellet. 24 quam quietem Graeciae. 25 dum consurgerent & orirentur noua imperia. 26 quae imperia a nemine alio, nisi a Graecia & Asia impedirentur. 27 dum Romani & Carthaginienses per mutua bella certent de summo imperio.

CAPVT III.

1 *Videre se itaque ait consurgentem in Italia nubem* [1] *illam trucis* [2] *& cruenti belli : videre* [3] *tonantem ac fulminantem ab occasu procellam, quam* [4] *in quascunque terrarum partes victoriae tempestas detulerit, magno cruoris imbre omnia*
2 *foedaturam. Frequenter Graeciam ingentes motus passam* [5] *nunc Persarum, nunc Gallorum, nunc Macedonum bellis* [6]*: sed* [7] *omnia illa leuia fuisse*

1 Tempestatem. 2 crudelissimi. 3 se quoque videre. 4 quae foedatura sit omnia, in quascunque orbis terrarum partes victoria deferat hanc procellam. 5 fuisse. 6 in bellis. 7 se vero existimare debere, quod omnia illa antiqua & pristina bella leuia fuerint.

8 illi

xiſtimaturos, ſi ea, quae nunc in Italia con- manus [8], *extra terram illam* [9] *ſe effu-* [10]. *Cernere ſe, quam cruenta & ſangui- inter ſe bella, vtrique populi* [11], *viribus* [12] *um, & ducum artibus, gerant: quae rabies ſolo* [13] *partis alterius* [14] *interitu, ſine rui- itimorum non poſſit.* 3
Feros igitur animos um minus [15] *quidem Macedoniae, quam iae timendos, quia* [16] *& remotior* [17], *& in Ïam ſui robuſtior ſit* [18]: 4
ſcire tamen ſe eos, ntis viribus concurrant [19], *non contentos ae victoriae fore; metuendumque ſibi* [20] *quo- rtamen eorum, qui ſuperiores* [21] *exſtiterint.* 5
[22] praetextu finito cum Aetolis bello, nihil quam Poenorum Romanorumque bella re- ns [23], ſingulorum [24] vires [25] perpende- .. 6
Sed nec Romani, tametſi Poeni & Anni- ceruicibus erant, ſoluti [27] metu Macedoni- lebantur: 7
quippe terrebat eos, & vetus Ma- 8
cedo

---

lli exercitus, qui nunc certent proeliis in Italia. iam. 10 peruenerit in alias regiones. 11 Romani :ni. 12 per vires & per ſtratagemata. 13 per ſolum, . 14 ſiue Romanorum ſiue Poenorum. 15 non tam enter. 16 quoniam Graecia. 17 *et was entlege-* 18 & fortius ſe poſſit defendere. 19 bellum ge- 20 Philippo. 21 victores fuerint. 22 ſub 23 conſiderans, cogitans. 24 cum Romanorum, arthaginenſium. 25 potentiam. 26 conſide- hilippus. 27 *liberi* a metu belli Macedonici.

28 pro-

cedonum deuicti [28] Orientis gloria, & [29] Philippus studio Alexandri aemulationis incensus [30], quem promtum in [31] bella industriumque cognouerant.

28 propter deuictum Orientem. 29 & terrebat eos etiam. 30 qui aemulari & imitari Alexandrum cupiebat. 31 procliuem ad bella gerenda.

CAPVT IV.

1 IGitur Philippus, cum iterato proelio victos a Poenis Romanos didicisset [1], aperte hostem se his professus [2], naues, quibus in Italiam exercitum
2 traiiceret, fabricare coepit. Legatum deinde ad
3 Annibalem, iungendae societatis gratia [3], cum epistolis mittit: qui [4] comprehensus, & ad senatum perductus, incolumis dimissus est, non in honorem regis, sed [5] ne, dubius adhuc, indubita-
4 tus hostis redderetur. Postea vero, cum Romanis nunciatum esset, in Italiam Philippum copias traiecturum [6], Laeuinum praetorem cum instructis nauibus ad prohibendum transitum mit-
5 tunt. Qui cum in Graeciam traiecisset, multis pro-

1 Audiuisset. 2 dixit aperte, se esse hostem Romanorum. 3 ad faciendam societatem. 4 qui legatus captus fuit a Romanis. 5 sed ideo, ne Philippus indubitatus hostis fieret, qui adhuc dubius erat, & bellum Romanis nondum indixerat. 6 deducere velle in nauibus.

7 polli-

promiſſis 7 impellit Aetolos bellum aduerſus Philippum ſuſcipere. Philippus quoque Achaeo[s] Romanorum bella ſolicitat 8. Interea & D[ar]dani Macedoniae fines vaſtare coeperunt, abd[u]ctisque xx millibus captiuorum, Philippum Romano bello ad tuendum 9 regnum reuocau[e]runt. Dum haec aguntur, Laeuinus Praetor iuncta cum Attalo rege ſocietate, Graeciam po[]pulatur 10. Quibus cladibus perculſae ciuitates auxilium petentes, Philippum legationibus fa[]tigant: nec non & Illyriorum reges, lateri 11 eius haerentes, aſſiduis precibus promiſſa 12 exigebant. Super haec vaſtati Macedones, vltionem flagitabant 13. Quibus tot tantisque rebus ob[s]eſſus 14, cui rei primum occurreret, ambige[b]at 15: omnibus tamen propediem 16 auxilia ſe [m]iſſurum pollicetur; non quia facere poſſet, quae [p]romittebat, ſed vt ſpe impletos in ſocietatis iu[re] 17 retineret. Prima tamen illi expeditio 18 [ad]uerſus Dardanos fuit; qui 19 abſentiam eius 10 aucu-

[7] pollicitationibus. 8 inſtigat, hortatur. 9 de[fe]ndum. 10 exurit, deuaſtat. 11 qui aſſidue co[mitab]antur Philippum. 12 petebant impletionem pro[miss]um. 13 vehementer poſtulabant. 14 turbatus [ani]mus. 15 neſciebat, dubi[t]at. 16 proximo. 17 [po]tia. 18 primum tamen bellum geſſit Philippus. [19 ...]putauerant, per abſentiam regis ſibi datam fuiſſe [...]m occaſionem inuadendi Macedoniam.

20 ag-

aucupantes, maiore belli mole Macedoniae im-
11 minebant [20]. Cum Romanis quoque pacem
facit, contentis [21] interim [22] bellum Macedoni-
cum distulisse; Philopoemeni Achaeorum duci,
quem [23] ad Romanos, sociorum animos solicita-
re didicerat, insidias praetendit [24]. Quibus [25]
ille cognitis vitatisque, discedere ab eo [26] Achaeos
auctoritate sua [27] coëgit.

LIBER

20 aggrediebantur Macedoniam. 21 qui contenti erant. 22 vsque in opportunum tempus. 23 de quo audiuerat Philippus, quod is hortaretur animos Achaeorum ad faciendam cum Romanis societatem. 24 parat, struit. 25 Philopoemon autem cum intellexisset & euitasset has insidias. 26 Philippo. 27 per suam.

1 Dum

LIBER XXX.

VIARIVM CAPITVM.

is Aegyptii luxuria, vecordia, & parri-

egypti status sub turpissimo Principe, cu-
& lenones crudeli fato pereunt.
maeo, Romani tutelam pupilli aduersus
Syrum, & Philippum Macedonem susci-
ippumque prius bello reducunt ad hu-
ntem.
ingentes. Romani pacem repudiant:
Flamininus suos ad pugnam accendunt:
Romana fortuna vincit, & Philippus

CAPVT I.

n Macedonia magnis rebus inten- 1
egypto Ptolemaei diuersi 2 mores
Quippe regno parricidio parto, & 2
sque parentis, caede etiam fratris
it rebus feliciter gestis, luxuriae se
gisque mores omnis sequuta regia 4
non amici tantum praefectique, ve- 3
nis exercitus, depositis militiae stu-
esidia corrupti marcebant 6. Qui- 4
itis, Antiochus rex Syriae, vete-
ri 7

pus magnas res moliebatur. 2 longe
bat Ptolemaeus. 3 quippe cum is re-
et per parricidium, & non modo patrem
etiam fratrem interfecisset. 4 *Hofstadt.*
debilitabantur.

7 dum

te regis, supplicio [12] meretricum velut expiata [13] regni infamia, legatos Alexandrini [14] ad Romanos misere, orantes, *vt tutelam pupilli susciperent; tuerenturque regnum Aegypti, quod [15] iam Philippum & Antiochum, facta [16] inter se pactione, diuisisse dicebant.*

12 & per supplicium. 13 cum expiata esset & exstincta. 14 cives vrbis Alexandriae. 15 regnum. 16 per factam.

CAPVT III.

1 GRata [1] legatio Romanis fuit, causam belli aduersus Philippum quaerentibus [2], qui insi-
2 diatus ei [3], temporibus Punici belli fuerat. Huc accedebat, quod Poenis & Annibale superato, nullius [4] magis arma metuebant, reputantibus [5], quantum motum Pyrrhus parua manu [6] Macedonum in Italia fecisset, quantasque res Macedones
3 in Oriente gessissent. Mittuntur itaque legati, qui Antiocho & Philippo denuncient, *regno* [7] *Ae-*
4 *gypti abstineant*. Mittitur & M. Lepidus in Aegyptum, qui tutorio [8] nomine regnum pupilli ad-
5 ministret. Dum haec aguntur, interim legatione Attali regis, & Rhodiorum, iniurias Philippi querentes [9], Romam venerunt. Quae res omnem cunctationem [10] Macedonici belli senatui exemit

1 Iucunda. 2 qui iamdudum quaesiuerant. 3 Romanis. 4 quam Philippi. 5 dum Romani considerabant. 6 cum paruo exercitu. 7 vt a regno. 8 sub tutoris. 9 qui conquerebantur de iniuriis sibi factis a Philippo. 10 vlteriorem moram & dilationem.

11 ade-

t [11]. Statim igitur, titulo [12] ferendi sociis 6
i, bellum aduersus Philippum decernitur,
esque cum consule in Macedoniam mittun-
Nec multo [13] post tempore, tota Graecia, 7
a [14] Romanorum, aduersus Philippum, spe
iae libertatis erecta [15], bellum ei [16] intulit:
: ita cum rex vndique vrgeretur, pacem pe-
ompellitur. Deinde cum expositae [17] con- 8
ies pacis a Romanis essent, repetere sua [18],
alus, & Rhodii, & Achaei, & Aetoli, coepere.
ra Philippus *adduci* [19] *se posse, vt Romanis* 9
t, concedebat: *ceterum indignum* [20] *esse Grae-*
Philippo & Alexandro, maioribus suis, [21] *vi-*
& sub iugum Macedonici imperii subactos,
[22] *victores, leges* [23] *pacis sibi* [24] *dicere* [25],
s [26] *prius sit seruitutis ratio reddenda, quam*
as vindicanda. Ad postremum tamen, pe- 10
eo [27], induciae [28] duorum mensium datae, vt
quae in Macedonia non [29] conueniebat, Ro-
a senatu peteretur.

CAPVT

idemit, abstulit. 12 sub praetextu hoc, quod Romani
entur auxilium ferre suis sociis. 13 longo. 14 quo-
Graeci fiduciam habebant in arma Romanorum.
aecia excitabatur. 16 Philippo. 17 notae factae ali-
bona. 19 persuaderi. 20 iniustum. 21 Philippi 22 non
acsi Graeci ipsi victores essent. 23 conditiones. 24
ipo. 25 praescribere velle. 26 qui Graeci tamen
teneantur reddere rationem de seruitute sua,
cogitare de libertate. 27 cum peteret Philippus.
morum, *Stillstand der VVaffen*. 29 quae concludi &
iem perduci non poterat in Macedonia.

T 1 Litto-

CAPVT IV.

1 EOdem anno inter insulas Theramenem &
Therasiam, medio vtriusque ripae [1] & maris
2 spatio, terrae motus fuit. In quo cum admirati-
one nauigantium, repente ex profundo cum cali-
3 dis aquis insula emersit [2]. In Asia quoque ea-
dem die idem motus terrae Rhodum multasque
alias ciuitates graui ruinarum labe [3] concussit:
4 quasdam solidas [4] absorbuit. Quo [5] prodigio
territis omnibus, vates cecinere [6], *oriens Roma-*
norum imperium, vetus [7] *Graecorum ac Macedo-*
5 *num voraturum* [8]. *Interim a senatu repudiata*
pace [9], *Philippus in societatem belli Nabin tyran-*
6 *num sollicitat. Atque ita, cum in aciem exerci-*
tum instructis e diuersis [10] *hostibus produxisset,*
hortari suos coepit, referendo [11], *Persas, Bactros*
Indosque, & omnem Asiam Orientis finem [12] *a*
7 *Macedonibus perdomitam; tantoque forti-*
us hoc [13] *bellum quam illa* [14] *sustinendum,*
8 *quando sit libertas imperio* [15] *carior.* Sed &
Fla.

1 Littoris. 2 exorta est, prouenit, eminuit. 3 cum ruina & damno aedium multarum. 4 integras vrbes. 5 cum igitur omnium animi terrefacti essent per hunc terrae motum. 6 dixerunt. 7 imperium. 8 esse, consumturum esse & occupaturum. 9 cum pax data Philippo non esset. 10 hostes aciem suam instruxerant e regione, *gegen über*. 11 dum narrabat. 12 quin imo etiam finem. 13 quod cum Romanis geratur. 14 bella priora. 15 prae imperio, quam imperium.

16 per

Flamininus Romanus consul, relatione rerum recentissime gestarum, suos stimulabat in proelium, ostendendo, *hinc Carthaginem c[...]*
Sicilia, inde Italiam & Hispaniam Romana vi[...]
rute 18 *perdomitas: nec Annibalem quidem Al[...]*
xandro Magno postponendum 19; *quo* 20 *Italia pu[...]*
so, Africam ipsam, tertiam partem mundi, supe[...]
rauerint 21. *Sed nec Macedonas veteri fama* 22, [...]
sed praesentibus viribus aestimandos: quia non [...]
cum Alexandro Magno, quem inuictum audie-
rant, nec cum exercitu eius, qui totum Orientem
deuicerat, bellum gerant; sed cum Philippo puero 12
immaturae aetatis, qui regni terminos aduersus
nitimos aegre 23 *defendat* 24, *& cum his Mace-*
onibus, qui non ita pridem praedae 25 *Dardanis*
erant. Illos 26 *maiorum decora* 27, *se* 28 *suo-* 13
m militum 29 *commemorare. Non enim alio* 30 14
ercitu Annibalem & Poenos, & totum ferme
cidentem, sed his 31 *ipsis, quos in acie habeat,*
itibus subactos 32. His adhortationibus 15
nque concitati milites, proelio concurrunt,

alteri

per enarrationem. 17 hortabatur, accendebat.
fortitudinem Romanorum. 19 postponi opor-
o cum igitur Annibal iam pulsus sit ex Italia.
iani. 22 ob famam. 23 vix, difficulter, *mit genau-*
24 defendere possit. 25 in praedam. 26 Mace-
7 res fortiter gestas. 28 Flamininum. 29 deco-
iam. 30 per alium. 31 per hos. 32 fuisse.

33 de

alteri Orientis, alteri Occidentis imperio 33 glo-
riantes, ferentesque in bellum, alii 34 maiorum
suorum antiquam & obsoletam gloriam, alii 35
virentem recentibus 36 experimentis virtutis flo-
16 rem. Sed Macedonas Romana fortuna vicit.
17 Fractus 37 itaque bello Philippus, pace a Flamini-
no consule petita nomen quidem regium retinu-
it: sed omnibus Graeciae vrbibus, veluti regni
membris, extra terminos antiquae possessionis 38
18 amissis, solam Macedoniam retinuit. Offensi
tamen Aetoli, quod non ex 39 arbitrio eorum
Macedonia quoque ademta regi, & data sibi 40 in
praemium belli esset, legatos ad Antiochum mit-
tunt: qui eum adulatione 41 magnitudinis in 42
Romana bella, spe 43 societatis vniuersae Graeciae
impellerent 44.

LIBE

33 de imperio. 34 Macedones. 35 Romani v
36 per recentia adhuc. 37 debilitatus, victus. 38 V
tamen Graecas omnes amisit, quae tanquam mem
Macedoniae erant, & sita erant extra terminos
Macedoniae, quod antiqui reges possederant. 39
ipsi maluissent. 40 Aetolis. 41 dum legati adula
tur Antiocho, & dicebant, eum esse magnum regem
ad bella gerenda cum Romanis. 43 sub spe. 4
citarent.

sed ne per [5] omnia eum spreuisse videretur; isque [6] perrogatis postremum interrogasse. ille animaduerso, *intelligere se* professus 2 *n [9] quia [10] egeat consilio, sed ad supplementum sententiarum, se vocatum; tamen [11] Romanorum, & amore regis, apud quem tam sibi [12] exilium relictum sit, se viam [13] belli edisserturum [14].* Veniam deinde li- 3 praefatus [15], *nihil se aut consiliorum, aut m praesentium, probare [16] ait, neque se- i Graeciam sibi placere, cum Italia vberi- ia [17] sit: quippe Romanos vinci non nisi* 4 *is [18] posse; nec Italiam aliter, quam Itali- us subigi [19]: siquidem diversum ceteris [20] us [21] esse illud & hominum [22] & belli ge- lliis [23] bellis plurimum momenti habere,* 5 *aliquam cepisse occasionem loci tempo- risque,*

mnibus, omnino. 6 & dicitur, quod Annibal omnium fuerit interrogatus, cum reliqui omnes saepius essent interrogati. 7 quod uaret Annibal. 8 dixit. 9 non se ideo fuisse d consilium. 10 quasi Antiochus. 11 propter od ipse gerat contra Romanos. 12 Annibali. ac rationem. 14 prolixe indicare & mon- e. 15 cum itaque precatus esset Annibal, vt rtati suae in dicendo daretur. 16 laudare ad bellum gerendum. 18 Romanis, Italicis. superari posse. 20 a ceteris. 21 hominibus orum. 23 in aliis bellis non parum valere, or occupauerit, &c.

 24 ali-

mittit, qui denunciarent ei, *abstineret regno pupilli, postremis patris precibus fidei suae traditi* 3.
3 Quibus 4 spretis, interiecto tempore alia legatio superuenit, quae omissa pupilli persona 5, *ciuitates, iure* 6 *belli factas populi Romani, in inte-*
4 *grum restitui iubebat.* Abnuenti 7, bellum denunciatum: quod ille facile susceptum, infelici-
5 ter gessit. Eodem tempore & Nabis tyrannus
6 multas Graeciae ciuitates occupauerat. Igitur senatus, ne vno tempore duplici bello Romanae vires detinerentur, scripsit Flaminino, *si* 8 *ei videatur, sicuti* 9 *Macedoniam a Philippo, ita Graeci-*
7 *am a Nabide liberet.* Ob quam caussam imperium 10 ei prorogatum est. Terribile quippe Antiochi bellum Annibalis nomen faciebat, quem aemuli eius 11, *occultis mandatis* 12, *cum Antiocho iniisse*
8 *societatem*, apud Romanos criminabantur 13: negantes *eum aequo animo sub legibus* 14 *viuere* 15; *assuetum imperio, &* 16 *immoderata licentia militari, semperque, taedio* 17 *quietis vrbanae, nouas belli*

3 quod regnum traditum esset fidei Romanorum per preces postremas morientis patris. 4 hos vero legatos cum spreuisset Antiochus. 5 quae legatio nihil dicebat de pupillo. 6 quae per ius belli venissent in potestatem Romanorum. 7 cum vero Antiochus etiam hoc facere nollet. 8 *wenn er es also vor gut und rathsam befaende.* 9 sicut ipse iam liberauerit. 10 *das Commando der Armee.* 11 illi, qui inimici erant Annibalis. 12 per mandata. 13 accusabant. 14 vrbis suae. 15 dicentes, eum viuere non posse. 16 & ex. 17 ex taedio. 18 Roma-

stas circumspicere. Quae etsi falsa nunciarent, apud timentes tamen pro veris habit.

CAPVT II.

que senatus [1] metu perculsus, ad speculan- 1
[2] actus [3] Annibalis, legatum in Africam
Seruilium mittit: eique tacitis mandatis
, si posset, eum [4] *per aemulos* [5] *eius inter-*
ietuque [6] *inuisi* [7] *nominis tandem populum*
n liberaret. Sed res [8] Annibalem non 2
r, virum ad prospicienda cauendaque peri-
tum; nec minus in secundis aduersa [9],
aduersis secunda cogitantem. Igitur cum 3
n oculis principum, legatique [10] Romani,
Carthaginiensium obuersatus in [11] supre-
sset, appropinquante vespere, equum
lit; & rus [12] vrbanum; quod propter [13]
ris habebat, ignaris seruis [14], iussisque
n reuertentem operiri, contendit [15]. Ha- 4
naues cum remigibus, occulto sinu [16] lit-
toris

---

anus. 2 *auszukundschafften.* 3 actiones, consi-
Annibalem. 5 occultos inimicos. 6 a metu.
ericulosi, timendi. 8 hae insidiae. 9 de rebus
quae euenire fortassis possent. 10 & in oculis
, quem Romani ad Carthaginienses miserant.
d vltimum diem. 12 in praedium suum, quod
l ab vrbe habebat. 13 proxime id, circa lit-
lum serui eius scopum itineris ignorabant, qui
vt expectarent dominum suum reuertentem.
is est. 16 *in einer Krümme des Vfers.*

 17 prae-

aucupantes, maiore belli mole Macedoniae im-
11 minebant [20]. Cum Romanis quoque pacem facit, contentis [21] interim [22] bellum Macedonicum distulisse; Philopoemeni Achaeorum duci, quem [23] ad Romanos, sociorum animos sollicitare didicerat, insidias praetendit [24]. Quibus [25] ille cognitis vitatisque, discedere ab eo [26] Achaeos auctoritate sua [27] coëgit.

LIBER

20 aggrediebantur Macedoniam. 21 qui contenti erant. 22 vsque in opportunum tempus. 23 de quo audiuerat Philippus, quod is hortaretur animos Achaeorum ad faciendam cum Romanis societatem. 24 parat, struit. 25 Philopoemon autem cum intellexisset & euitasset has insidias. 26 Philippo. 27 per suam.

LIBER XXX.

BREVIARIVM CAPITVM.

olemaei Regis Aegyptii luxuria, vecordia, & parricidia.

iserrimus Aegypti status sub turpissimo Principe, cuius meretrix & lenones crudeli fato pereunt.

ortuo Ptolemaeo, Romani tutelam pupilli aduersus Antiochum Syrum, & Philippum Macedonem suscipiunt: Philippumque prius bello reducunt ad humiliorem mentem.

errae motus ingentes. Romani pacem repudiant: Philippus & Flamininus suos ad pugnam accendunt: Macedonas Romana fortuna vincit, & Philippus spoliatur.

CAPVT I.

PHilippo in Macedonia magnis rebus intento [1], in Aegypto Ptolemaei diuersi [2] mores 1
erant. Quippe regno parricidio parto, & 2
ecem vtriusque parentis, caede etiam fratris
incta [3], velut rebus feliciter gestis, luxuriae se
iderat; regisque mores omnis sequuta regia [4]
. Itaque non amici tantum praefectique, ve- 3
etiam omnis exercitus, depositis militiae stu-
[5], otio ac desidia corrupti marcebant [6]. Qui- 4
rebus cognitis, Antiochus rex Syriae, veteri [7]

Dum Philippus magnas res moliebatur. 2 longe mores habebat Ptolemaeus. 3 quippe cum is re- acquisiuisset per parricidium, & non modo patrem emque, sed etiam fratrem interfecisset. 4 *Hoffstadt.* ercitiis. 6 debilitabantur.

7 dum

9 *liae restauraturum; & [17] in Asiam regi sedenti aut victoriam de Romanis, aut aequas pacis con-*
10 *ditiones relaturum: quippe & Hispanis bello [18] flagrantibus, ducem tantum [19] deesse; & Italiam notiorem sibi [20] nunc, quam pridem fuisse: sed nec Carthaginem quieturam, sociamque se ei [21] sine mora praebituram [22].*

17 & se velle reportare regi Antiocho, qui tantummodo quietus sedere deberet in Asia, aut victoriam &c. 18 qui nihil magis desiderarent, quam bellum contra Romanorum dominationem. 19 solummodo. 20 Annibali. 21 Antiocho. 22 laturam esse auxilium.

CAPVT IV.

1 CVm regi consilia placuissent, mittitur Carthaginem vnus ex comitibus Annibalis, qui in bellum cupidos hortetur, *Annibalemque cum copiis affuturum nunciet: nihil*, dicat [1], *partibus* [2] *nisi animos Carthaginiensium deesse: Asiam & vires belli, & sumtum* [3] *praebituram.*
2 Haec cum relata Carthaginem essent, nuncius ipse ab inimicis Annibalis comprehenditur, & perductus in senatum, cum interrogaretur, *ad quem missus esset?* Punico [4] ingenio respondit, *se ad vniversum senatum missum* [5]: *nec enim hoc opus sin-*
3 *gulorum, sed vniuersorum esse.* Dum multis diebus deliberant, an eum [6] Romam ad [7] purgandam

1 Et qui legatus dicere etiam debeat. 2 sociis huius belli contra Romanos. 3 sumtus necessarios ad bellum. 4 callido & astuto. 5 esse. 6 hunc legatum. 7 qui excusaret Carthaginienses, quod ipsi nihil scirent de hoc consilio.

8 post-

blicam conſcientiam mittant, tacitus con-
iaue[8] ad Annibalem reuertitur: quo [9] co-
Carthaginienſes vltro rem [10] Romam per
n deferunt. Romani quoque ad Antiochum 4
miſere, qui ſub ſpecie [11] legationis, &
pparatum [12] ſpecularentur, & Annibalem
nanis [13] mitigarent, aut aſſiduo [14] collo-
ſpectum inuiſu nque regi [15], redderent. Ita- 5
gati cum Epheſi [16] conueniſſent ad Antio-
mandata ei [17] ſenatus tradunt [18]. Dum 6
ium exſpectant, omnibus diebus aſſidui [19]
nnibalem fuere: dicentes: *timide* [20] *eum a*
receſſiſſe, cum pacem Romani, non tam cum
ca eius [21], *quam cum eo factam, ſumma fide*
ent [22]: *nec bella eum Romanorum magis* [23]
[24], *quam patriae amore geſſiſſe, cui* [25] *ab*
quoque etiam ſpiritus debeatur. *Has* 7
ublicas inter populos, non priuatas [26] *inter*
bellandi cauſas eſſe. Inde res geſtas eius [27] 8
lau-

...quam hic legatus clam conſcenderat nauem. 9 ...ro diſceſſus eius innotuiſſet. 10 totum hoc ...m. 11 praetextu. 12 bellicum. 13 erga Ro... 14 per aſſidua. 15 Antiocho. 16 in vrbe. 17 Antiocho. 18 exponunt. 19 nunquam ...runt ab Annibale, ſemper cum eo ſunt collocuti. ...ianr timore. 21 Annibalis. 22 obſeruent. 23 non ...ex odio erga Romanos. 25 cui patriae quilibet ...honeſtus vir ipſam quoque vitam ſuam debeat ...ere. 26 cauſſas belli. 27 Annibalis.

 28 coe-

laudare [28]. Quorum ſermone laetus [29], ſaepius cupidiusque cum legatis colloquebatur, ignarus, quod familiaritate [30] Romana odium ſibi apud
9 regem crearet. Quippe Antiochus tam [31] aſſiduo colloquio, reconciliatam eius cum Romanis gratiam [32] exiſtimans, nihil [33] ad eum, ſicuti [34] ſolebat referre [35]; expertemque totius conſilii [36], veluti hoſtem proditoremque ſuum, odiſſe coepit. Quae res tantum apparatum belli, ceſſante impe-
10 ratoria arte [37], corrupit. Senatus mandata fuerant, vt [38] *contentus terminis Aſiae eſſet, ne ipſis [39] ingrediendi Aſiam neceſſitatem imponeret* [40]. Quibus [41] ſpretis, non accipiendum [42] bellum ſtatuit, ſed inferendum.

28 coeperunt legati Romani. 29 Annibal libenter audiebat laudes ſuas. 30 per nimiam hanc familiaritatem cum Romanis legatis. 31 ex tam. 32 amicitiam. 33 amplius. 34 antea. 35 cum eo communicabat. 36 & Annibalem, qui has inſidias Romanorum prorſus ignorabat. 37 dum Antiochus artem imperandi (*zu commandiren*) neſciebat, Annibal autem in odio erat & contemnebatur. 38 vt Antiochus. 39 Romanis. 40 faceret. 41 haec vero mandata & conſilia ſpreuit Antiochus. 42 eſſe bellum a Romanis.

CAPVT V.

1 Dicitur, quum [1] frequenter de bello conſilium [2] habuiſſet, remoto [3] Annibale, tandem eum vocari iuſſiſſe, non vt ex ſententia [4] eius aliquid ageret,

1 Antiochus. 2 *Kriegs-Rath.* 3 ad quae conſilia tamen Annibal non admittebatur. 4 opinione.

5 in

ag-r.-t, sed ne per 5 omnia eum spreuisse videret omnibusque 6 perrogatis postremum interrogasset Quo 7 ille animaduerso, *intelligere se* professus est 8, *non* 9 *quia* 10 *egeat consilio, sed ad supplendum numerum sententiarum, se vocatum; tamen & odio* 11 *Romanorum, & amore regis, apud quem solum tutum sibi* 12 *exilium relictum sit, se viam* 13 *gerendi belli edisserturum* 14. Veniam deinde libertati praefatus 15, *nihil se aut consiliorum, aut coeptorum praesentium, probare* 16 *ait, neque sedem belli Graeciam sibi placere, cum Italia vberior materia* 17 *sit: quippe Romanos vinci non nisi armis suis* 18 *posse, nec Italiam aliter, quam Italicis viribus subigi* 19: *siquidem diversum ceteris* 20 *mortalibus* 21 *esse illud & hominum* 22 *& belli genus. Aliis* 23 *bellis plurimum momenti habere,* 5 *priorem aliquam cepisse occasionem loci temporisque,*

in omnibus, omnino. 6 & dicitur, quod Annibal tremus omnium fuerit interrogatus, cum reliqui sis iam omnes saepius essent interrogati. 7 quod obseruaret Annibal. 8 dixit. 9 non se ideo fuisse tum ad consilium. 10 quasi Antiochus. 11 propter n, quod ipse gerat contra Romanos. 12 Annibali. dum ac rationem. 14 prolixe indicare & monvelle. 15 cum itaque precatus esset Annibal, vt libertati suae in dicendo daretur. 16 laudare 17 ad bellum gerendum. 18 Romanis, Italicis. i & superari posse. 20 a ceteris. 21 hominibus ianorum. 23 in aliis bellis non parum valere, prior occupauerit, &c.

congressione, cum cedentes [15] suos rex cerneret, non laborantibus [16] auxilium tulit, sed fugientibus se ducem [17] praebuit castraque ditia [18] victo-
6 ribus reliquit. Deinde cum in Asiam, praeda [19] Romanis occupatis, fugiendo peruenisset, poenitere [20] neglecti consilii [21] coepit; reuocatoque [22] in amicitiam Annibale, omnia ex sententia eius [23]
7 agere [24]. Interim nunciatur Aemylium Romanum ducem, cum octoginta rostratis [25] nauibus in [26] bellum nauale a senatu missum [27], aduentare: quae res illi spem restituendae fortunae de-
8 dit [28]. Itaque priusquam sociae ciuitates ad hostes [29] deficerent, decernere [30] nauali proelio statuit [31], sperans, cladem, in Graecia acceptam, no-
9 va [32] posse victoria aboleri [33]. Tradita igitur Annibali classe [34], proelium committitur. sed nec Asiani milites Romanis, neque naues eorum [35] pares rostratis nauibus fuere; minor tamen clades ducis solertia fuit [36]. Romam nondum opinio

15 aufugientes ex proelio. 16 redactis in angustiam. 17 praeiuit in fuga. 18 locupletissima. 19 interim, dum Romani cupidi praedam agunt. 20 regem. 21 quod Annibal dederat. 22 receptoque. 23 quicquid Annibal fieri volebat. 24 coepit. 25 quae habebant longa rostra. 26 ad gerendum. 27 fuisse &. 28 qui aduentus nouam spem liberandi se ex accepta calamitate dedit Antiocho. 29 Romanos. 30 pugnare. 31 Antiochus. 32 per nouam. 33 reparari. 34 cum igitur classis tradita esset. 35 Asiaticorum. 36 propter *solertiam* & vigilantiam ducis Annibalis.

37 fama,

ninus Romanus consul, relatione [16]
a recentissime gestarum, suos stimulabat [17]
oelium, ostendendo, *hinc Carthaginem cum*
a, inde Italiam & Hispaniam Romana vir-
[18] *perdomitas: nec Annibalem quidem Ale-* 9
ro Magno postponendum [19]; *quo* [20] *Italia pul-*
fricam ipsam, tertiam partem mundi, supe-
sint [21]. *Sed nec Macedonas veteri fama* [22], 10
raesentibus viribus aestimandos: quia non 11
Alexandro Magno, quem inuictum audie-
nec cum exercitu eius, qui totum Orientem
erat, bellum gerant; sed cum Philippo puero 12
turae aetatis, qui regni terminos aduersus
nos aegre [23] *defendat* [24], *& cum his Mace-*
us, qui non ita pridem praedae [25] *Dardanis*
nt. Illos [26] *maiorum decora* [27], *se* [28] *suo-* 13
ilitum [29] *commemorare. Non enim alio* [30] 14
itu Annibalem & Poenos, & totum ferme
lentem, sed his [31] *ipsis, quos in acie habeat,*
bus subactos [32]. His adhortationibus 15
que concitati milites, proelio concurrunt,
alteri

per enarrationem. 17 hortabatur, accendebat.
r fortitudinem Romanorum. 19 postponi opor-
20 cum igitur Annibal iam pulsus sit ex Italia.
mani. 22 ob famam. 23 vix, difficulter, *mit genau-*
th. 24 defendere possit. 25 in praedam. 26 Mace-
. 27 res fortiter gestas. 28 Flamininum. 29 deco-
gloriam. 30 per alium. 31 per hos. 32 fuisse.

aliaque esse patris officia, alia patriae iura, quae[15] *non liberis tantum, verum etiam vitae ipsi prae-*
6 *ponantur. Proinde gratum* [16] *se munus* [17] *acci-pere, priuatoque impendio munificentiae regis responsurum* [18]. *Quod ad bellum pacemque per-tineat, nihil neque gratiae dari* [19], *neque de iure*
7 *patriae decidi* [20] *posse*, respondit. Nam neque de redimendo [21] filio vnquam tractauit, nec sena-tum de eo [22] agere permisit; sed vt [23] dignum ma-iestate eius erat, *armis* [24] *se recepturum filium* di-
8 xerat. Post haec leges [25] pacis dicuntur: *vt Asia Romanis cederet* [26]: *contentus Syriae regno esset: naues vniuersas, captiuos & transfugas traderet: sumtumque omnem belli Romanis restitueret.*
9 Quae cum nunciata Antiocho essent, *nondum ita* [27] *victum se esse* respondit, *vt spoliari se regno pateretur; bellique ea* [28] *irritamenta non pacis blandimenta esse.*

---

15 quae iura patriae. 16 cum gratiarum actione. 17 filium suum. 18 & se velle suis sumtibus mittere regi aliud donum. 19 se, Scipionem, nihil dare & concedere posse ex fauore aliquo erga hostem, quod damnosum esset patriae. 20 *abgeschnitten werden*, derogari aliquid posse. 21 *zu ranzioniren*. 22 redimendo filio. 23 quemadmodum dignum erat grauitate Scipionis. 24 per proelium. 25 conditiones. 26 traderetur. 27 vsque adeo. 28 leges pacis tam iniquas.

LIBER XXXI.
BREVIARIVM CAPITVM.

1. *Romani Antiochum Syrum legatione coërcent. A Nabide Graeciam liberari iubent. Annibalis nomen Romanis formidabile.*
2. *Annibal Romanorum insidias fugiens ad Antiochum cursum dirigit.*
3. *Nabis duobus proeliis fractus, post Romanorum discessum arma mouet. Annibalis ad Antiochum de opprimendis Romanis consilium.*
4. *Carthaginenses ab Antiocho sollicitati rem Romanis significant, qui politico strategemate Annibalem ab Antiocho diuellunt.*
5. *Iteratum Annibalis consilium de bello in Italia Romanis inferendo.*
6. *Antiochi adulatores Annibalis sana consilia rident: inde subuersio Antiochi, qui terrestri & nauali proelio a Romanis superatur.*
7. *Scipiones ducto in Africam exercitu pacis leges Antiocho praescribunt, quae ipse repudiat.*
8. *Bello reparato & pugna commissa, caesis quinquaginta Asiaticorum millibus, Antiochus subactus pacem petit & obtinet.*

CAPVT I.

MOrtuo Ptolemaeo Philopatore rege Aegypti, contemtaque paruuli filii eius aetate, qui in spem regni relictus, praeda etiam domesticis erat [1]. Antiochus rex Syriae occupare Aegyptum statuit. Itaque Phoenicen ceterasque Syriae quidem, sed iuris Aegypti ciuitates cum inuasisset, legatos ad eum Senatus [2] mittit,

1 Etiam a suis spoliabatur. 2 Romanus.

 3 quod

armare se milites suos & extra vallum progredi iubet, strictisque [19] gladiis fugientibus minari, *morituros* [20] dicens, *nisi in proelium reuertantur; infestioraque* [21] *sua* [22], *quam hostium castra*
7 *inuenturos.* Attonita tam ambiguo periculo legio, comitantibus [23] commilitonibus, qui fugere eos prohibuerant, in proelium reuertitur, magna-
8 que caede edita [24], initium victoriae fuit. Caesa hostium quinquaginta millia, capta vndecim [25] Antiocho pacem petenti, nihil ad superiores conditiones additum, Africano praedicante [26], *neque Romanis, si vincantur, animos minui* [27]; *ne-*
9 *que si vincant, secundis* [28] *rebus insolescere.* Captas ciuitates inter socios diuisere Romani, aptiorem gloriam, quam possessiones voluptuarias iudicantes [29], quippe victoriae gloriam Romano nomini vindicandam [30]: opum [31] luxuriam sociis relinquendam.

19 eductis ex vagina. 20 mortem iam paratam esse fugientibus. 21 magis hostilia, periculosiora. 22 propria castra. 23 dum commilitones comitabantur hanc legionem. 24 & cum haec legio multos hostium interfecisset. 25 millia. 26 siquidem Africanus constanter dicebat. 27 debilitari. 28 felicibus. 29 iudicabant Romani, quod ad ipsos magis pertineret gloria victoriae, ad socios vero possessio ciuitatum voluptuosarum. 30 attribuendam esse. 31 diuitiarum.

LIBER XXXII.

BREVIARIVM CAPITVM.

CAPVT I.

AEtoli, qui Antiochum in [1] bella Romana impulerant, victo eodem [2], soli aduersus Romanos, & [3] viribus impares, & omni auxilio destituti, remanserunt: nec multo post victi libertatem, quam illibatam [4] aduersus dominationem Atheniensium & Spartanorum, inter tot Graeciae ciuitates soli retinuerant, amiserunt. Quae conditio [5] tanto amarior illis, quanto serifuit, reputantibus [6] tempora illa, quibus tantis

1 Ad bella cum Romanis gerenda. 2 cum Antiochus [...]t victus. 3 etsi. 4 illaesam. 5 qui status amissae liber[...]. 6 illis Aetolis, qui cogitabant & expendebant.

7 tantae

tis Perſarum opibus[7], domeſticis[8] viribus reſtite-
rant; quibus Gallorum violentiam, Aſiae Ita-
liaeque terribilem, Delphico bello fregerant.
Quae glorioſa recordatio, maius deſiderium li-
4 bertatis augebat. Dum haec aguntur; me-
dio[9] tempore inter Meſſenios & Achaeos de
principatu[10] primo[11] diſſenſio, mox bellum or-
5 tum eſt. In eo nobilis Achaeorum Philopoeme-
nes imperator[12] capitur: non quia pugnando vi-
tae[13] pepercerit, ſed dum ſuos in proelium reuo-
cat, in tranſitu foſſae equo[14] praecipitatus, a
6 multitudine hoſtium oppreſſus eſt. Quem ia-
centem Meſſenii ſeu metu[15] virtutis, vel[16] vere-
cundia dignitatis, interficere auſi non fuerunt.
7 Itaque velut in illo[17] omne bellum confeciſ-
ſent[18], captiuum per vniuerſam ciuitatem, in[19]
modum triumphi, circumduxerunt, effuſo obui-
am populo[20], ac ſi ſuus, non hoſtium imperator
8 aduentaret. Nec[21] victorem Achaei auidius vi-
diſſent, quam victum hoſtes viderunt. Igitur
eundem in theatrum duci iuſſerunt, vt omnes
contuerentur, quem potuiſſe capi incredibile ſin-
gulis

7 tantae potentiae Perſarum. 8 propriis. 9 *mitt-lerweile.* 10 *Ober-Herrſchafft.* 11 primum. 12 *General.* 13 ſuae. 14 ex equo. 15 quoniam eius fortitudinem timebant. 16 vel quia in honore (*Reſpect*) habebant eius dignitatem. 17 in captiuitate huius ducis. 18 iam perduxiſſent ad finem. 19 tanquam in triumphum. 20 & omnis populus ibat obuiam, non *ſecus*, ac ſi. 21 nec maiori cum cupiditate.

22 quo-

ageret, sed ne per [5] omnia eum spreuisse videretur; omnibusque [6] perrogatis postremum interrogasse.
Quo [7] ille animaduerso, *intelligere se* professus 2
est [8], *non* [9] *quia* [10] *egeat consilio, sed ad supplendum numerum sententiarum, se vocatum; tamen & odio* [11] *Romanorum, & amore regis, apud quem solum tutum sibi* [12] *exilium relictum sit, se viam* [13] *gerendi belli edisserturum* [14]. Veniam deinde li- 3
bertati praefatus [15], *nihil se aut consiliorum, aut coeptorum praesentium, probare* [16] *ait, neque sedem belli Graeciam sibi placere, cum Italia vberior materia* [17] *sit: quippe Romanos vinci non nisi* 4
armis suis [18] *posse; nec Italiam aliter, quam Italicis viribus subigi* [19]*: siquidem diversum ceteris* [20] *mortalibus* [21] *esse illud & hominum* [22] *& belli genus.* *Aliis* [23] *bellis plurimum momenti habere,* 5
priorem aliquam cepisse occasionem loci temporisque,

---

5 in omnibus, omnino. 6 & dicitur, quod Annibal postremus omnium fuerit interrogatus, cum reliqui duces iam omnes saepius essent interrogati. 7 quod cum obseruaret Annibal. 8 dixit. 9 non se ideo fuisse vocatum ad consilium. 10 quasi Antiochus. 11 propter odium, quod ipse gerat contra Romanos. 12 Annibali. 13 modum ac rationem. 14 prolixe indicare & monstrare velle. 15 cum itaque precatus esset Annibal, vt venia libertati suae in dicendo daretur. 16 laudare posse. 17 ad bellum gerendum. 18 Romanis, Italicis. 19 vinci & superari posse. 20 a ceteris. 21 hominibus 22 Romanorum. 23 in aliis bellis non parum valere, vt quis *prior occupauerit*, &c.

laudare[28]. Quorum sermone laetus[29], saepius cupidiusque cum legatis colloquebatur, ignarus, quod familiaritate[30] Romana odium sibi apud
9 regem crearet. Quippe Antiochus tam[31] assiduo colloquio, reconciliatam eius cum Romanis gratiam[32] existimans, nihil[33] ad eum, sicuti[34] solebat referre[35]; expertemque totius consilii[36], veluti hostem proditoremque suum, odisse coepit. Quae res tantum apparatum belli, cessante imperatoria arte[37], corrupit.
10 Senatus mandata fuerant, vt[38] *contentus terminis Asiae esset, ne ipsis*[39] *ingrediendi Asiam necessitatem imponeret*[40]. Quibus[41] spretis, non accipiendum[42] bellum statuit, sed inferendum.

28 coeperunt legati Romani. 29 Annibal libenter audiebat laudes suas. 30 per nimiam hanc familiaritatem cum Romanis legatis. 31 ex tam. 32 amicitiam. 33 amplius. 34 antea. 35 cum eo communicabat. 36 & Annibalem, qui has insidias Romanorum prorsus ignorabat. 37 dum Antiochus artem imperandi (*zu commandiren*) nesciebat, Annibal autem in odio erat & contemnebatur. 38 vt Antiochus. 39 Romanis. 40 faceret. 41 haec vero mandata & consilia spreuit Antiochus. 42 esse bellum a Romanis.

CAPVT V.

1 Dicitur, quum[1] frequenter de bello consilium[2] habuisset, remoto[3] Annibale, tandem eum vocari iussisse, non vt ex sententia[4] eius aliquid ageret,

1 Antiochus. 2 *Kriegs-Rath*. 3 ad quae consilia tamen Annibal non admittebatur. 4 opinione.

ageret, ſed ne per[5] omnia eum ſpreuiſſe videretur; omnibusque [6] perrogatis poſtremum interrogaſſe. Quo [7] ille animaduerſo, *intelligere ſe* profeſſus 2
eſt [8], *non* [9] *quia* [10] *egeat conſilio, ſed ad ſupplendum numerum ſententiarum, ſe vocatum; tamen & odio* [11] *Romanorum, & amore regis, apud quem ſolum tutum ſibi* [12] *exilium relictum ſit, ſe viam* [13]
gerendi belli ediſſerturum [14]. Veniam deinde libertati praefatus [15], *nihil ſe aut conſiliorum, aut coeptorum praeſentium, probare* [16] *ait, neque ſedem belli Graeciam ſibi placere, cum Italia vberi-* 3
or materia [17] *ſit: quippe Romanos vinci non niſi armis ſuis* [18] *poſſe; nec Italiam aliter, quam Italicis viribus ſubigi* [19]*: ſiquidem diverſum ceteris* [20] *mortalibus* [21] *eſſe illud & hominum* [22] *& belli ge-* 4
nus. Aliis [23] *bellis plurimum momenti habere, priorem aliquam cepiſſe occaſionem loci temporiſque,* 5

5 in omnibus, omnino. 6 & dicitur, quod Annibal poſtremus omnium fuerit interrogatus, cum reliqui duces iam omnes ſaepius eſſent interrogati. 7 quod cum obſeruaret Annibal. 8 dixit. 9 non ſe ideo fuiſſe vocatum ad conſilium. 10 quaſi Antiochus. 11 propter odium, quod ipſe gerat contra Romanos. 12 Annibali. 13 modum ac rationem. 14 prolixe indicare & monſtrare velle. 15 cum itaque precatus eſſet Annibal, vt venia libertati ſuae in dicendo daretur. 16 laudare poſſe. 17 ad bellum gerendum. 18 Romanis, Italicis. 19 vinci & ſuperari poſſe. 20 a ceteris. 21 hominibus 22 Romanorum. 23 in aliis bellis non parum valere, vt quis prior occupauerit, &c.

 24 ali-

CAPVT III.

1 OCciso Demetrio, sublatoque aemulo, non negligentior tantum Perseus in [1] patrem, verum etiam contumacior erat: nec heredem regni, sed
2 regem [2] se gerebat. His rebus offensus Philippus, impatientius [3] indies [4] mortem Demetrii dolebat, tunc & insidiis se circumuentum [5] suspi-
3 cari [6], testes indicesque torquere. Atque ita cognita fraude [7], non minus scelere [8] Persei, quam innoxia Demetrii morte [9] cruciabatur: peregissetque vltionem, nisi morte praeuentus fuisset.
4 Nam breui post tempore, morbo [10] ex aegritudine animi contracto, decessit [11], relicto magno belli apparatu aduersus Romanos, quo postea Per-
5 seus vsus est. Nam & Gallos Scordiscos ad belli societatem perpulerat [12]: fecissetque Romanis
6 graue bellum, nisi decessisset. Namque Galli, bello aduersus Delphos infeliciter gesto, in quo maiorem vim numinis, quam hostium, senserant, amisso Brenno duce, pars in Asiam, pars in Thraciam extorres [13] fugerant.
7 Inde per eadem vestigia [14], qua [15] venerant, an-
8 tiquam patriam repetiuere. Ex his [16] manus [17] quae-

---

1 Erga suum patrem. 2 tanquam regem. 3 magno cum dolore. 4 quotidie. 5 deceptum esse. 6 coepit. 7 cum fraus esset detecta. 8 propter scelus. 9 propter mortem. 10 cum incidisset in morbum. 11 *moritur*. 12 persuaserat. 13 tanquam exules. 14 *viam*. 15 per quam. 16 Gallis. 17 coetus.

18 co

o [18] confluente Danubii & Sabi confe-
scosque se appellari voluit. Tectosagi 9
1 in antiquam patriam Tolosam venis-
rehensique pestifera lue [19] essent, non
atem reciperauere, quam aruspicum
noniti, aurum argentumque, bellis sa-
e quaesitum [20], in Tholosensem la-
erent [21]. Quod [22] omne magno post 10
aepio Romanus consul abstulit Fue-
irgenti pondo centum decem millia;
quinquies decies centum millia. Quod 11
n causa excidii [23] Caepioni exercitui-
oftea fuit. Romanos quoque Cim-
tumultus, velut vltor [24] sacrae pecu-
itus est. Ex gente Tectosagorum non 12
populus, praedae dulcedine [25], Illyri-
uit [26], spoliatisque Istris, in Pannonia
Istrorum gentem fama est [27] originem 13
ducere, missos [28] ab Aeta rege ad Ar-
raptoresque filiae persequendos: qui vt 14
intrauerunt Istrum [30], alueo [31] Sabi
flu-

---

o, in quo Danubius & Sabus (*die Donau und* Hungaria fluuii) confluunt. 19 morbo. um. 21 abiicerent. 22 aurum argentum- ladis, calamitatis. 24 quod bellum velut vl- ireptionem sacrae pecuniae. 25 ex cupidi- ndi. 26 iterum profectus est. 27 dicitur. missi fuerint. 29 ex regione Ponto, vel ex *in den Donaustrom.* 31 *in den Strom.*

 32 tief

fluminis penitus [32] inuecti, veſtigia Argonauta-
rum inſequentes, naues ſuas humeris per iuga [33]
montium, vsque ad littus Adriatici maris tranſtu-
lerunt; cognito [34] quod Argonautae item pro-
pter magnitudinem nauis priores [35] feciſſent:
15 quos [36] vt auectos Colchi non reperiunt, ſiue me-
tu [37] regis, ſiue taedio [38] longae nauigationis, iu-
xta Aquileiam conſedere [39]: Iſtrique ex vocabu-
lo [40] amnis, quo [41] a mari conceſſerant, appella-
16 ti [42]. Daci quoque ſuboles Getarum ſunt: qui,
cum Orole rege aduerſus Baſtarnas male [43] pu-
gnaſſent, ad vltionem ſegnitiae, capturi ſo-
mnum capita [44] loco pedum ponere iuſſu regis
cogebantur; miniſteriaque [45] vxoribus, quae ipſis
antea fieri ſolebant, facere. Neque haec ante
mutata ſunt, quam ignominiam bello acceptam
virtute delerent.

32 *tief oder weit hinauf.* 33 per altiſſimos montes. 34 dum audiuerant. 35 *zu erſt, vorhero auch.* 36 cum vero Colchi non inuenirent hos Argonautas iam vlterius profectos. 37 ſiue quoniam, ſibi metuebant ab ira regis. 38 ex taedio. 39 ſedem ſuam conſtituerunt. 40 nomine. 41 in quem ex mari venerant. 42 fuerunt. 43 infeliciter. 44 rex iubebat, vt illi, quando capere ſomnum vellent, non pedes in lectum ponerent, ſed tantum capita. 45 officia, *Aufwartung, Dienſte, Bedienung.*

CAPVT IV.

1 IGitur Perſeus, cum imperio Philippi patris ſucceſſiſſet, omnes has gentes aduerſus Roma-
nos

1 Cum ſucceſſiſſet in imperio. 2 bel-

CAPVT VIII.

um ab vtrisque bellum pararetur 1
ue Asiam Romani Ilion [1] venissent;
ulatio Iliensium ac Romanorum fuit [2].
[3] *Aeneam, ceterosque cum eo duces a se* [4]
Romanis, [6] *se ab his* [7] *procreatos, re-*
Tantaque laetitia omnium fuit, 2
: post longum tempus inter parentes
olet. Iuuabat [8] Ilienses, nepotes su- 3
dente & Africa domita [10], Asiam vt [11]
gnum vindicare, *optabilem* [12] *Troiae*
isse dicentes; *vt* [13] *tam feliciter rena-*
Contra Romanos [14], auitos lares, & 4
maiorum [15], templaque ac deorum
inexplebile desiderium videndi tene-
ectis [16] ab Ilio Romanis Eumenes rex 5
is occurrit: nec multo post proelium
cho commissum [17]. Cum in dexterio- 6
a pulsa legio Romana, maiore dedeco-
riculo ad castra fugeret, M. Aemylius
ilitum ad tutelam castrorum relictus,
armare

em Troiam. 2 Ilienses & Troiani sibi in-
ratulati. 3 dum Troiani narrabant. 4 ex
uisse. 6 Romani vero narrabant. 7 Tro-
ectabat. 9 quod posteri sui, Romani, vin-
ibi acquirerent. 10 post domitam Afri-
quam. 12 optandam. 13 vt Troia. 14
lerium videndi lares. 15 & illas domos, in
essent ipsorum maiores. 16 cum profecti
ni. 17 habitum fuit. 18 dextra ala.
19 eda-

7 ves hoſtium mittit. Id primum Ponticis [17] ridi-
culum viſum, fictilibus [18] dimicare, qui ferro ne-
queant. Sed vbi [19] ſerpentibus repleri naues
coepere, ancipiti periculo circumuenti, hoſti vi-
8 ctoriam ceſſere [20]. Quae vbi Romam nunciata
ſunt; miſſi a ſenatu legati ſunt, qui vtrumque re-
gem in [21] pacem cogerent, Annibalemque de-
poſcerent. Sed Annibal re [22] cognita, ſumto
9 veneno, legationem morte [23] praeuenit. Inſi-
gnis [24] hic annus trium toto orbe maximorum
imperatorum moribus [25] fuit; Annibalis, & Phi-
10 lopoemenis, & Scipionis Africani. Ex [26] quibus
conſtat, Annibalem, nec tum [27], cum Romano
tonantem bello Italia contremuit [28], nec cum re-
uerſus Carthaginem ſummum imperium tenuit;
aut cubantem coenaſſe, aut plus quam ſextario [29]
11 vini indulſiſſe [30]; pudicitiamque eum tantam in-
ter tot captiuas habuiſſe, vt in Africa natum qui-
vis

17 militibus Eumenis. 18 quod illi dimicarent cum lagenis fictilibus, qui non poſſent pugnare cum ferro. 19 poſtquam. 20 tradiderunt. 21 ad faciendam pacem. 22 cum cognouiſſet conſilium Romanorum. 23 per mortem ſuam voluntariam. 24 notatu dignus. 25 propter obitum. 26 ex quibus Imperatoribus notum eſt. 27 *weder damals*. 28 cum Italia in maximum terrorem coniecta fuit per eum quaſi tonantem in bello Romano. 29 ſexta pars congii, *noch weniger als der vierdte Theil eines Nöſels*. 30 bibiſſe.

31 vt

vis 31 negaret. Moderationis certe eius 32 f
vt cum diuersarum gentium exercitus rexerit,
que insidiis suorum militum sit petitus 33 vnqua
neque fraude proditus; quum 34 vtrumque hosi
saepe tentassent.

LIBE

31 vt nemo vnquam credidisset, Annibalem esse in Africa, vbi libidinosissimi homines sunt, natum. 32 tanta moderatione & clementia erga suos. 33 vt milites nunquam Annibali struxerint insidias. 34 quum tamen.

tis Persarum opibus 7, domesticis 8 viribus restiterant; quibus Gallorum violentiam, Asiae Italiaeque terribilem, Delphico bello fregerant. Quae gloriosa recordatio, maius desiderium li-
4 bertatis augebat. Dum haec aguntur; medio 9 tempore inter Messenios & Achaeos de principatu 10 primo 11 dissensio, mox bellum or-
5 tum est. In eo nobilis Achaeorum Philopoemenes imperator 12 capitur: non quia pugnando vitae 13 pepercerit, sed dum suos in proelium reuocat, in transitu fossae equo 14 praecipitatus, a
6 multitudine hostium oppressus est. Quem iacentem Messenii seu metu 15 virtutis, vel 16 verecundia dignitatis, interficere ausi non fuerunt.
7 Itaque velut in illo 17 omne bellum confecissent 18, captiuum per vniuersam ciuitatem, in 19 modum triumphi, circumduxerunt, effuso obuiam populo 20, ac si suus, non hostium imperator
8 aduentaret. Nec 21 victorem Achaei auidius vidissent, quam victum hostes viderunt. Igitur eundem in theatrum duci iusserunt, vt omnes contuerentur, quem potuisse capi incredibile singulis

7 tantae potentiae Persarum. 8 propriis. 9 *mitt-lerweile*. 10 *Ober-Herrschafft*. 11 primum. 12 *General*. 13 suae. 14 ex equo. 15 quoniam eius fortitudinem timebant. 16 vel quia in honore (*Respect*) habebant eius dignitatem. 17 in captiuitate huius ducis. 18 iam perduxissent ad finem. 19 tanquam in triumphum. 20 & omnis populus ibat obuiam, non secus, ac si. 21 nec maiori cum cupiditate.

22 quo-

gulis videbatur. Inde in carcerem ducto, vere cundia magnitudinis eius [22], venenum dederunt quod ille laetus, ac [23] si vicisset, accepit; quaesito prius [24] *an Lycortas praefectus Achaeorum*, quem secundum a se esse scientia rei militaris sciebat [25] *incolumis* [26] *effugisset?* Quem vt [27] accepit eua sisse, *non in totum* dicens *consultum male Achaeis* [28], exspirauit. Nec multo post, reparato bello [29], Messenii vincuntur, poenasque interfecti Philopoemenis penderunt [30].

22 quoniam nolebant tam magnum virum public occidere. 23 non aliter ac si. 24 postquam antea in terrogauerat. 25 quem Lycortam proximum a se in scientia rei militaris esse sciebat Philopoemenes. 26 saluus & illaesus. 27 postquam itaque audiuit, eum effugisse. 28 dixit Philopoemenes, res Achaeorum non prorsus male stare, dum Lycortas viueret; & ita mortuus est. 29 cum bellum esset de nouo inceptum. 30 dederunt, puniti sunt.

CAPVT II.

INterea in Syria rex Antiochus, cum graui tributo pacis [1] a Romanis victus oneratusque esset, seu inopia [2] pecuniae compulsus, seu auaritia [3] sollicitatus [4], qua sperabat se, sub specie [5] tributariae [6] necessitatis, excusatius [7] sacrilegia com-

1 Dum propter pacem impetratam graue tributum soluere cogebatur. 2 propter, per, inopiam. 3 ab auaritia. 4 excitatus. 5 praetextu, titulo. 6 quia cogeretur tributum soluere. 7 maiori cum excusatione & venia

8 co

commissurum [8], adhibito exercitu [9], nocte tem-
2 plum Didymaei Iouis aggreditur. Qua [10] re prodita, concursu insularium [11], cum omni mili-
3 tia [12] interficitur. Romae, cum multae Graeciae ciuitates, questum [13] de iniuriis Philippi regis Macedonum venissent, & [14] disceptatio in senatu inter Demetrium Philippi filium, quem pater ad satisfaciendum senatui miserat, & legatos ciuitatium esset; turba [15] querelarum confusus
4 adolescens [16], repente obticuit [17]. Tunc senatus verecundia [18] eius motus, quae [19] probata etiam antea, cum obses Romae esset, omnibus fuerat, caussam [20] illi [21] donauit; atque ita modestia sua [22] Demetrius veniam patri, non iure defensionis, sed patrocinio pudoris [23] obtinuit [24]:
5 quod ipsum decreto [25] senatus significatum est, vt [26] appareret, non tam absolutum [27] regem,
6 quam [28] donatum filio patrem. Quae res Demetrio,

8 committere & perpetrare posse. 9 secum ducens exercitum. 10 quod Antiochi consilium cum esset proditum. 11 per concursum eorum, qui in insula habitabant. 12 cum omnibus suis militibus. 13 ut conquererentur. 14 & cum rixa esset. 15 propter multitudinem. 16 Demetrius. 17 tacuit. 18 per modestiam eius commotus. 19 quae modestia Demetrii etiam antea conspecta & laudata fuerat. 20 culpam. *den ganzen Proceß.* 21 Demetrio. 22 per suam. 23 modestiae. 24 impetrauit. 25 per singulare aliquod decretum. 26 vt notum fieret, vt quilibet videret. 27 fuisse a iudicio & culpa. 28 quam potius.

29 fauo-

io, non gratiam [29] legationis, sed odium ob-
itionis comparauit [30]. Nam & apud fra- 7
Perseum aemulatio illi [31] inuidiam contra-
& apud patrem nota [32] absolutionis, caussa
sae fuit, indignante [33] Philippo, plus [34] mo-
i apud senatum personam filii, quam
oritatem patris, ac dignitatem regiae maie-
habuisse. Igitur Perseus perspecta patris 8
tudine [35], quotidie absentem Demetrium
eum criminari [36]; & primo inuisum [37], post
suspectum reddere: nunc amicitiam Roma-
m, nunc proditionem ei [38] patris obiectare.
ostremum, insidias sibi [39] ab eo [40] paratas [41] 9
ngit: ad cuius rei probationem immittit [42]
es [43], testes subornat, & [44] facinus, quod ob-
admittit. Quibus rebus compulso ad par- 10
ium patre [45], funestam omnem regiam fa-
5.

fauorem propter negotia legationis feliciter ex-
a. 30 effecit. 31 Demetrio. 32 decretum. 33
Philippus aegerrime ferebat. 34 *mehr Nachdruck.*
, indignatione. 36 accusare coepit. 37 odiosum.
emetrio. 39 Perseo. 40 Demetrio. 41 structas
. 42 producit, subornat. 43 proditores, dela-
44 & ipse committit hoc facinus, quod falso
bat fratri. 45 cum itaque pater per hoc men-
compulsus esset. 46 in regia sua per mortem
it luctum ingentem.

CAPVT III.

1 OCciso Demetrio, sublatoque aemulo, non negligentior tantum Perseus in [1] patrem, verum etiam contumacior erat; nec heredem regni, sed
2 regem [2] se gerebat. His rebus offensus Philippus, impatientius [3] indies [4] mortem Demetrii dolebat, tunc & insidiis se circumuentum [5] suspi-
3 cari [6], testes indicesque torquere. Atque ita cognita fraude [7], non minus scelere [8] Persei, quam innoxia Demetrii morte [9] cruciabatur: peregissetque vltionem, nisi morte praeuentus fuisset.
4 Nam breui post tempore, morbo [10] ex aegritudine animi contracto, decessit [11], relicto magno belli apparatu aduersus Romanos, quo postea Per-
5 seus vsus est. Nam & Gallos Scordiscos ad belli societatem perpulerat [12]: fecissetque Romanis
6 graue bellum, nisi decessisset. Namque Galli, bello aduersus Delphos infeliciter gesto, in quo maiorem vim numinis, quam hostium, senserant, amisso Brenno duce, pars in Asiam, pars in Thraciam extorres [13] fugerant.
7 Inde per eadem vestigia [14], qua [15] venerant, an-
8 tiquam patriam repetiuere. Ex his [16] manus [17] quae-

1 Erga suum patrem. 2 tanquam regem. 3 magno cum dolore. 4 quotidie. 5 deceptum esse. 6 coepit. 7 cum fraus esset detecta. 8 propter scelus. 9 propter mortem. 10 cum incidisset in morbum. 11 *moritur.* 12 persuaserat. 13 tanquam exules. 14 viam. 15 per quam. 16 Gallis. 17 coetus.

18 to

am in [18] confluente Danubii & Sabi conse- *ordiscosque* se appellari voluit. Tectosagi 9
cum in antiquam patriam Tolosam venis- omprehensique pestifera lue [19] essent, non sanitatem reciperauere, quam aruspicum sis moniti, aurum argentumque, bellis sa- isque quaesitum [20], in Tholosensem la- ergerent [21]. Quod [22] omne magno post 10
re Caepio Romanus consul abstulit. Fue- em argenti pondo centum decem millia: ondo quinquies decies centum millia. Quod 11
gium causa excidii [23] Caepioni exercitui- us postea fuit. Romanos quoque Cim- belli tumultus, velut vltor [24] sacrae pecu- nsecutus est. Ex gente Tectosagorum non 12
ceris populus, praedae dulcedine [25], Illyri- epetiuit [26], spoliatisque Istris, in Pannonia sit. Istrorum gentem fama est [27] originem 13
chis ducere, missos [28] ab Aeta rege ad Ar- tas, raptoresque filiae persequendos: qui vt 14
onto intrauerunt Istrum [30], alueo [31] Sabi

flu-

---

io loco, in quo Danubius & Sabus (*die Donau und*
io in Hungaria fluuii) confluunt. 19 morbo.
quisitum. 21 abiicerent. 22 aurum argentum-
23 cladis, calamitatis. 24 quod bellum velut vl-
itur direptionem sacrae pecuniae. 25 ex cupidi-
ucdandi. 26 iterum profectus est. 27 dicitur.
Istri missi fuerint. 29 ex regione Ponto, vel ex
30 *in den Donaustrom.* 31 *in den Strom.*

 32 tief

fluminis penitus [32] inuecti, vestigia Argonautarum insequentes, naues suas humeris per iuga [33] montium, vsque ad littus Adriatici maris transtulerunt; cognito [34] quod Argonautae item propter magnitudinem nauis priores [35] fecissent:
15 quos [36] vt auectos Colchi non reperiunt, siue metu [37] regis, siue taedio [38] longae nauigationis, iuxta Aquileiam consedere [39]: Istrique ex vocabulo [40] amnis, quo [41] a mari concesserant, appella-
16 ti [42]. Daci quoque suboles Getarum sunt: qui, cum Orole rege aduersus Bastarnas male [43] pugnassent, ad vltionem segnitiae, capturi somnum capita [44] loco pedum ponere iussu regis cogebantur; ministeriaque [45] vxoribus, quae ipsis antea fieri solebant, facere. Neque haec ante mutata sunt, quam ignominiam bello acceptam virtute delerent.

32 *tief oder weit hinauf.* 33 per altissimos montes. 34 dum audiuerant. 35 *zu erst, vorhero auch.* 36 cum vero Colchi non inuenirent hos Argonautas iam vlterius profectos. 37 siue quoniam, sibi metuebant ab ira regis. 38 ex taedio. 39 sedem suam constituerunt. 40 nomine. 41 in quem ex mari venerant. 42 fuerunt. 43 infeliciter. 44 rex iubebat, vt illi, quando capere somnum vellent, non pedes in lectum ponerent, sed tantum capita. 45 officia, *Aufwartung, Dienste, Bedienung.*

CAPVT IV.

1 IGitur Perseus, cum imperio Philippi patris [1] successisset, omnes has gentes aduersus Romanos

1 Cum successisset in imperio. 2 bel-

nos in societatem belli sollicitabat. Interim inter Prusiam regem, ad quem Annibal post pacem Antiocho a Romanis datam, perfugerat, & Eumenem bellum ortum est, quod [2] Prusias, Annibalis fiducia rupto foedere3, prior4 intulit. Namque Annibal, cum ab Antiocho Romani, inter ceteras conditiones pacis, deditionem 5 eius deposcerent, admonitus a rege, in fugam versus 6, Cretam defertur 7. Ibi cum diu quietam vitam egisset, inuidiosumque 8 se propter nimias opes videret, amphoras plumbo repletas in templo Dianae, quasi fortunae suae praesidia 9, deponit: atque ideo nihil de illo sollicita ciuitate 10, quoniam velut pignus opes 11 eius tenebat, ad Prusiam contendit 12, auro suo in statuis, quas secum portabat, infuso 13, ne 14 conspectae opes vitae nocerent. Dein cum Prusias terrestri bello ab Eumene victus esset, & proelium in mare transtulisset, Annibal nouo15 commento auctor victoriae fuit. Quippe omne serpentium genus in fictiles lagenas 16 coniici iussit, medioque proelio in na

ve

2 bellum. 3 postquam ruperat foedus, dum fiduciam habebat in Annibalem. 4 primus. 5 Annibalis 6 aufugit. 7 peruenit. 8 exosum apud ciues & incolas. 9 auxilia, refugium. 10 cum ciuitas nihil sibi ab eo metueret. 11 aurum & pecuniam Annibalis possidebat. 12 proficiscitur. 13 aurumque suum infudit in statuas illas. 14 ne, si pecunia sua forte conspiceretur id nocere posset sua vitae. 15 per nouam aliquam artem, & nouum figmentum inuentum. 16 *Flaschen* ex argilla factas,

7 ves hostium mittit. Id primum Ponticis [17] ridi-
culum visum, fictilibus [18] dimicare, qui ferro ne-
queant. Sed vbi [19] serpentibus repleri naues
coepere, ancipiti periculo circumuenti, hosti vi-
8 ctoriam cessere [20]. Quae vbi Romam nunciata
sunt; missi a senatu legati sunt, qui vtrumque re-
gem in [21] pacem cogerent, Annibalemque de-
poscerent. Sed Annibal re [22] cognita, sumto
9 veneno, legationem morte [23] praeuenit. Insi-
gnis [24] hic annus trium toto orbe maximorum
imperatorum moribus [25] fuit; Annibalis, & Phi-
10 lopoemenis, & Scipionis Africani. Ex [26] quibus
constat, Annibalem, nec tum [27], cum Romano
tonantem bello Italia contremuit [28], nec cum re-
uersus Carthaginem summum imperium tenuit;
aut cubantem coenasse, aut plus quam sextario [29]
11 vini indulsisse [30]; pudicitiamque eum tantam in-
ter tot captiuas habuisse, vt in Africa natum qui-
vis

17 militibus Eumenis. 18 quod illi dimicarent cum lagenis fictilibus, qui non possent pugnare cum ferro. 19 postquam. 20 tradiderunt. 21 ad faciendam pacem. 22 cum cognouisset consilium Romanorum. 23 per mortem suam voluntariam. 24 notatu dignus. 25 propter obitum. 26 ex quibus Imperatoribus notum est. 27 *weder damals.* 28 cum Italia in maximum terrorem coniecta fuit per eum quasi tonantem in bello Romano. 29 sexta pars congii, *noch weniger als der vierdte Theil eines Nöfels.* 30 bibisse.

31 vt

m belli sollicitabat. Interim in- 2
gem, ad quem Annibal post pacem
nanis datam, perfugerat, & Eume-
tum est, quod [2] Prusias, Anniba-
foedere 3, prior 4 intulit. Nam- 3
m ab Antiocho Romani, inter ce-
es pacis, deditionem 5 eius depo-
tus a rege, in fugam versus [6], Cre-
. Ibi cum diu quietam vitam 4
amque 8 se propter nimias opes vi-
plumbo repletas in templo Dia-
nae suae praesidia 9, deponit: at- 5
le illo sollicita ciuitate [10], quoni-
as opes [11] eius tenebat, ad Prusi-
, auro suo in statuis, quas secum
[13], ne 14 conspectae opes vitae no-
um Prusias terrestri bello ab Eu- 6
et, & proelium in mare transtulis-
o[15] commento auctor victoriae fu-
nne serpentium genus in fictiles
ci iussit, medioque proelio in na-
ves

postquam ruperat foedus, dum fiduci-
nnibalem. 4 primus. 5 Annibalis.
uenit. 8 exosum apud ciues & inco-
fugium. 10 cum ciuitas nihil sibi ab
aurum & pecuniam Annibalis possi-
iscitur. 13 aurumque suum infudit in
e, si pecunia sua forte conspiceretur,
na vitae. 15 per nouam aliquam ar-
gmentum inuentum. 16 *Flaschen* ex-

 17 mi-

LIBER XXXIII.

BREVIARIVM CAPITVM.

1. *Macedonicum bellum. Persei & Consulum Romanorum animus.*
2. *Pugna, in qua Macedones fusi fugatique sunt. Perseus & filii capti in fuga. Macedonia in prouinciam redacta: & Aetoli oppressi.*

CAPVT I.

1 MInore quidem rerum motu [1] Romani
Macedonicum, quam Punicum bellum
gesserunt; sed tanto clarius [2], quanto
nobilitate [3] Macedones Poenos antecesserunt.
2 Quippe cum gloria Orientis domiti [4], tum & au-
xiliis omnium regum iuuabantur. Itaque Ro-
mani & legiones plures numero conscripserunt;
& auxilia a Masinissa rege Numidarum, ceteris-
que sociis omnibus acciuerunt [5], & Eumeni regi
Bithiniae denunciatum [6], vt bellum summis vi-
3 ribus iuuaret. Perseo praeter Macedonicum in-
victae opinionis [7] exercitum decennis belli sum-
tus [8] a Patre paratus, in thesauris & horreis [9] erat:
Quibus rebus inflatus [10], oblitus fortunae pater-
nae,

1 Ardore, vehementia. 2 hoc bellum fuit. 3 quoad nobilitatem. 4 quippe Macedones iuuabantur ab eo gloria, quod ipsi olim totum Orientem domuissent. 5 traxerunt ad se, venire iusserunt. 6 fuit, iussum fuit. 7 qui exercitum habebat, quem omnes putabant esse inuictum. 8 sumtus, qui sufficere videbatur ad bellum per decem annos gerendum. 9 *Prouiant-Magazinen, Verraths-Haeusern.* 10 superbus factus.

11 nihil

nae [11], veterem Alexandri gloriam considerare suos [12] iubebat. Prima equitum congressio fuit, qua [13] victor Perseus suspensam [14] omnium exspectationem in fauorem sui traxit: misit tamen legatos ad consulem, qui pacem peterent, quam patri suo Romani etiam victo [15] dedissent, impensas belli lege victi suscepturus [16]. Sed Consul Sulpitius non minus graues [17] quam victo [18] leges dixit [19]: Dum haec aguntur, metu tam periculosi belli, Romani Aemylium Paulum consulem creant, eique extra ordinem Macedonicum bellum decernunt [20]; qui cum ad exercitum venisset, non magnam moram pugnae fecit [21]. Pridie quam proelium consereretur [22], luna nocte defecit [23]: triste id ostentum [24] Perseo omnibus praesagientibus, finemque Macedonici regni portendi [25] vaticinantibus.

11 nihil aestimans patris sui fortunam. 12 milites. 13 in qua congressione. 14 dubiam. 15 cum iam victus esset. 16 & dixit Perseus, se velle soluere omnes impensas belli, non secus ac si a Romanis esset victus. 17 duras. 18 quam si victus esset. 19 imposuit, dedit. 20 offeruntur per senatus consultum. 21 statim coepit proelio decertare. 22 haberetur. 23 eclipsis lunae fuit. 24 prodigium, haec eclipsis: 25 indicari per hanc eclipsin.

CAPVT II.

IN ea pugna M. Cato, Catonis oratoris filius, dum inter confertissimos [1] hostes insigniter [2] dimicat,

1 Densissimos, 2 fortiter.

micat, equo delapsus, pedestre proelium aggreditur.
2 Nam cadentem 3 manipulus 4 hostium cum horrido clamore, veluti iacentem obtruncaturus 5 circumsteterat: at ille citius corpore collecto 6, magnas strages edidit 7.
3 Quum ad vnum opprimendum 8 vndique hostes conuolarent 9, dum procerum 10 quendam petit 11, gladius ei e manu elapsus, in mediam cohortem hostium decidit:
4 ad quem 12 reciperandum vmbone 13 se protegens, inspectante vtroque exercitu, inter mucrones 14 se hostium immersit 15; recollectoque 16 gladio, multis vulneribus exceptis 17, ad socios 18 cum clamore hostium reuertitur. Huius audaciam ceteri 19 imitati, victoriam peperere 20.
5 Perseus rex fuga 21 cum decem millibus talentum Samothraciam defertur 22: quem Cnaeus Octauius, ad persequendum missus a consule cum duobus filiis, Alexandro & Philippo, cepit; captumque 23 ad consulem duxit.
6 Macedonia a Carano, qui primus in ea regnauit, vsque 24 Persea triginta reges

3 Catonem, qui ex equo cadebat. 4 *ein Hauffen, eine Rotte, ein Troupp.* 5 qui manipulus interficere volebat Catonem veluti iacentem. 6 *als er sich geschwinde wieder aufgeraffet.* 7 multos hostes occidit. 8 interficiendum. 9 concurrerent. 10 hominem longae staturae. 11 *er hauete nach ihm.* 12 gladium. 13 cum clypeo suo. 14 gladios & hastas. 15 irruit, procurrit. 16 & postquam receperat suum gladium. 17 cum Cato multa vulnera accepisset. 18 Romanos suos. 19 Romani. 20 impetrauerunt. 21 in fuga. 22 venit. 23 Persea regem captum. 24 vsque ad.

25 Ma-

habuit. Quorum sub regno fuit [25] quidem nongentis & vigintitribus; sed rerum non ntum nonaginta duobus annis potita [26].
n in ditionem Romanorum cessisset [27], ma- 7
ibus per singulas ciuitates constitutis [28], li-
ecta est; legesque, quibus adhuc vtitur, a
accepit. Aetolorum vniuersarum vrbium 8
s, cum coniugibus & liberis, qui dubia fide t, [29] Romam missus, ibique, ne [30] in patria l nouaret [31], diu detentus, aegreque [32] per s annos legationibus ciuitatium senatu fati-, in patriam quisque suam remissus est.

LIBER

Iacedonia. 26 supremum orbis dominium Ma- a possedit. 27 in potestatem Romanorum per- t. 28 postquam constituti sunt magistratus. fidem Romanis non recte seruauerant. 30 ne itus. 31 nouas turbas inciperet. 32 vix, diffi- *mit genauer Noth*. 33 cum senatus Romanus fa- esset.

LIBER XXXIV.

BREVIARIVM CAPITVM.

CAPVT I.

1 POenis ac Macedonibus subactis [1], Aetolorumque viribus principum [2] captiuitate debilitatis, soli adhuc ex Graecia vniuersa Achaei nimis potentes tunc temporis Romanis videbantur; non propter singularum ciuitatium nimias opes: sed propter conspirationem [3] vniuer-
2 sarum. Namque Achaei, licet per ciuitates veluti per membra diuisi sint, vnum tamen corpus & vnum imperium habent; singularumque vrbium
3 pericula mutuis [4] viribus propulsant. Quaerentibus [5] igitur Romanis causas belli, tempestiue [6] fortuna querelas Spartanorum obtulit [7], quorum

1 Deuictis. 2 per captiuitatem senatorum. 3 concordiam, vnanimitatem. 4 coniunctis. 5 dum igitur Romani quaerebant caussas speciosas ad bellum cum Achaeis. 6 peropportune. 7 factum est per fortunam & casum singularem, vt Lacedaemonii apud Romanos quererentur de Achaeis.

n agros Achaei propter 8 mutuum odium
bantur. Spartanis a senatu responsum 4
atos se 9 *ad inspiciendas res* 10 *sociorum*, &
triam 11 *demendam* 12 *in Graeciam missuros*:
atis occulta mandata data sunt, vt corpus 13 5
orum dissoluerent, singulasque vrbes pro-
ris facerent, quo 14 facilius ad obsequia co-
tur: & si quae vrbes contumaces essent, fran-
tur 15. Igitur legati omnium ciuitatium 6
ibus Corinthum euocatis 16, decretum se-
recitant 17; quid 18 consilii habeant, ape-
9. *Expedire* 20 *omnibus* dicunt, *vt singulae* 7
es sua iura & suas leges habeant. Quod 8
omnibus innotuit; velut in furorem versi,
rsum peregrinum populum trucidant 22:
s quoque ipsos Romanorum violassent, ni- 9
dito tumultu, trepidi fugissent.

oniam Spartani & Achaei perpetuum odium in-
abebant. 9 Romanos. 10 statum, agros. 11
tis factum. 12 vlciscendam. 13 concordiam.
iae vrbes eo facilius. 15 debilitarentur. 16 cum
es & primarii viri euocati essent in vrbem Co-
n. 17 praelegunt, indicant. 18 quale ipsorum
m esset. 19 legati significant. 20 vtile esse. 21
m. 22 interficiant. 23 nisi legati Romani.

CAPVT II.

ec vbi Romae nunciata sunt, statim sena- 1
s Mummio consuli bellum Achaicum de-

cernit: qui extemplo exercitu deportato [1], & omnibus ſtrenue prouiſis, pugnandi copiam [2] ho-
2 ſtibus fecit. Sed Achaei, velut nihil negotii Romano bello ſuſcepiſſent [3]: ita apud eos neglecta
3 omnia & ſoluta [4] fuere. Itaque praedam, non proelium cogitantes, & [5] vehicula, ad ſpolia hoſtium reportanda, duxerunt [6]: & coniuges liberosque ſuos, ad [7] ſpectaculum certaminis, in mon-
4 tibus poſuerunt. Sed proelio commiſſo, ante oculos ſuorum caeſi [8], lugubre his ſpectaculum,
5 & grauem luctus [9] memoriam reliquerunt. Coniuges quoque liberique eorum, de [10] ſpectatori-
6 bus captiui facti, praeda hoſtium [11] fuere. Vrbs ipſa Corinthus diruitur: populus omnis ſub [12] corona venditur: vt hoc exemplo ceteris ciuitati-
7 bus metus nouarum rerum [13] imponeretur. Dum haec aguntur, rex Syriae Antiochus Ptolemaeo, maioris ſororis ſuae filio, regi Aegypti, bellum infert, ſegni [14] admodum, & quotidiana luxuria [15] ita marcenti [16], vt non ſolum regiae maieſtatis officia intermitteret, verum etiam ſenſu hominis

1 Qui cum ſtatim ſine mora exercitum in Achaiam duxiſſet, & omnia ſollicite procuraſſet. 2 occaſionem. 3 velut bellum cum Romanis leuis res eſſet, quae facile poſſet perfici. 4 ſecura. 5 etiam. 6 ſecum in caſtra. 7 vt hi etiam ſpectare proelium poſſent. 8 occiſi Achaei. 9 triſtitiae. 10 ex. 11 *Romanorum*. 12 publice. 13 ne illae in poſterum auderent nouas res *incipere*. 14 qui valde ſegnis erat. 15 per luxuriam. 16 debilitatus erat.

nimia fagina careret 17. Pulſus igitur re- 8
ad fratrem minorem Ptolemaeum Alexan-
confugit: participatoque cum eo regno,
Romam ad ſenatum mittunt 19: auxilia
; fidem ſocietatis implorant. Mouere 20
n preces fratrum.

nnem ſenſum humanum per nimiam ſaginatio-
uxuriam amiſerat. 18 & poſtquam cum eo di-
egnum ſuum. 19 hi duo fratres. 20 comm.-
d auxilium ferendum.

CAPVT III.

itur itaque legatus Popilius ad Antio- 1
um; *qui abſtinere illum Aegypto, aut ſi
eſſiſſet* 1, *excedere iuberet.* Cum in Aegy- 2
m inueniſſet, oſculumque ei rex obtuliſ-
iam coluerat 3 inter ceteros Popilium An-
cum Romae obſes eſſet;) tunc Popilius *fa-
4 interim priuatam amicitiam* iubet, *cum
ta patriae intercedant* 5: prolatoque ſe- 3
ſecreto, & 6 tradito, cum cunctari 7 eum vi-
conſultationemque ad amicos 8 referre; ibi
s virga 9 quam in manu gerebat, amplo
inclusum, vt 10 & amicos caperet, *conſu-
lere*

niſſet in Aegyptum. 2 & rex cum exoſculatus
3 amauerat. 4 ſeponere. 5 cum mandata pa-
beant, vt amicitia priuata nunc paulliſper ſe-
. 6 & cum regi tradidiſſet decretum ſenatus. 7
, moras facere, differre reſponſionem. 8 con-
ſuos. 9 circa regem duxit Popilius amplum
n cum virga, *Stabe.* 10 in quo circulo etiam
gis potuiſſent ſtare.

deli-

lere[11] iubet; *nec prius inde exire, quam responsum senatui daret, aut pacem, aut bellum cum Romanis*
4 *habiturum*[12]. Adeoque haec austeritas[13] animum regis fregit, *vt pariturum*[14] *se senatui* responderet.
5 Reuersus in regnum Antiochus, decedit[15] relicto
6 paruulo admodum filio; cui cum tutores dati a populo essent, patruus eius Demetrius, qui obses Romae erat, cognita morte Antiochi fratris, senatum adiit, *obsidemque*[16] *se viuo fratre ve-*
7 *nisse, quo mortuo, cuius obses sit, se ignorare. Dimitti igitur*[17] *se ad regnum petendum*[18] *aequum esse, quod*[19] *sicuti iure gentium maiori fratri cesserit*[20], *ita nunc sibi*[21], *qui pupillum aetate ante-*
8 *cedat, deberi*[22]. Cum se non dimitti animaduerteret a senatu tacito iudicio, tutius apud pupillum quam apud eum[23] regnum futurum[24], arbitrante[25], specie[26] venandi ab vrbe[27] profectus Hostiae[28] tacitus, cum fugae comitibus na-
9 vem conscendit. Delatus[29] in Syriam, secundo[30] fauore omnium excipitur: regnumque ei, occiso pupillo, a tutoribus traditur.

---

11 deliberare. 12 num pacem vellet habere, an bellum? 13 feueritas. 14 se obsequi velle. 15 moritur. 16 & diceret, se venisse obsidem, cum viueret adhuc frater; sed cum is mortuus sit, se &c. 17 igitur aequum esse. 18 occupandum. 19 quod regnum. 20 ad fratrem peruenerit. 21 Demetrio. 22 *es gehöre ihm.* 23 Demetrium. 24 fore. 25 qui senatus arbitrabatur in iudicio secreto. 26 sub praetextu. 27 Roma. 28 vrbe maritima. 29 & cum venisset Demetrius. 30 procliui, felici.

CAPVT

CAPVT IV.

EOdem fere tempore Prufias, rex Bithyniae consilium capit interficiendi Nicomedis filii dum consulere [1] studet minoribus filiis, quos e nouerca [2] susceperat [3], & Romae habebat. Sec res adolescenti ab his, qui facinus susceperant proditur; hortatique sunt, *vt crudelitate Patri prouocatus, occupet* [4] *insidias, & in auctorem re torqueat* [5] *scelus* : [6] nec difficilis persuasio fuit [7] Igitur cum accitus [8] in patris regnum venisse statim rex appellatur. Prusias regno spoliatus filio, priuatusque [9] redditus, etiam a seruis deser tur. Cum in latebris [10] ageret, non minor scelere, quam filium occidi iusserat, a filio inter ficitur.

LIBE

1 Prospicere. 2 Nicomedis. 3 exsequi debeban 4 praeueniat. 5 conuertat. 6 parricidium. 7 Nicomedes facile passus est se persuaderi. 8 venis iussus. 9 priuatam vitam agere coactus. 10 occult locis.

LIBER XXXV.

BREVIARIVM CAPITVM.

1. *Demetrius bella quaerens ab hostibus opprimitur & in acie cadit.*
2. *Qui Demetrium euerterat, eiusdem filio dat poenas, proelio victus & interfectus.*

CAPVT I.

1 DEmetrius occupato Syriae regno, nouitati suae otium periculosum ratus, [1] ampliare fines regni, & opes augere finitimo-
2 rum bellis [2] statuit. Itaque Ariarathi regi Capadociae propter fastiditas [3] sororis nuptias infestus [4], fratrem eius Orofernem, per iniuriam regno [5] pulsum, supplicem [6] recepit; datumque si-
3 bi honestum [7] belli titulum [8] gratulatus [9], restituere eum [10] in regnum statuit. Sed Orofernes ingrato animo [11], inita [12] cum Antiochensibus pactione, offensis [13] tunc Demetrio, pellere ipsum regno, a quo restituebatur, consilium cepit.
4 Quo cognito, Demetrius vitae quidem eius [14], ne Ariarathes metu fraterni belli liberaretur, pepercit: ipsum autem comprehensum [15], vinctum Seleu-

1 Dum putabat, otium fore periculosum sibi, qui ad nouum regni statum peruenerat. 2 per bella cum finitimis gerenda. 3 quoniam hic rex noluerat nuptias facere cum sorore Demetrii. 4 inimicus, hostilis. 5 ex regno. 6 qui potebat sibi dari refugium in Syria. 7 speciosum. 8 praetextum. 9 gaudens. 10 Orofernem. 11 ex animo. 12 post factam pactionem. 13 qui offensi & inimici erant. 14 Orofernis. 15 captum.

custodiri iubet. Nec Antiochenses 5
riti, a defectione destiterunt. Itaque 6
s & Ptolemaeo rege Aegypti, & At-
iae, & Ariarathe Cappadociae, bello
lacessiti [18], subornant [19] propalam [20]
ortis [21] extremae iuuenem, qui Syriae 7
ut paternum [22] armis repeteret [23]: &
ntumeliae deesset, nomen [24] ei *Ale-* 8
tur [25], genitusque ab Antiocho rege
tantum odium Demetrii apud omnes
ulo [26] eius non vires regiae tantum,
n generis nobilitas consensu omnium
Igitur Alexander, admirabili re- 9
te pristinarum sordium [27] oblitus, to-
Orientis viribus succinctus [28], bellum
nfert, victumque vita pariter ac regno
uanquam nec Demetrio animus [29] in 10
o bello defuit. Nam & primo proe-
ugauit, & regibus [30] bellum restituen-
tibus,

17 cum indicaretur, quod ipsorum con-
sent, & Orofernes custodiretur. 18 Antio-
fingunt quendam Pseudo-principem. 20
verschauet. 21 ex infima fece plebis. 22 tan-
us esset regis Antiochi, & ideo regnum ad
23 postularet sibi dari. 24 huic adole-
atur, imponitur. 26 hosti, aemulo regni.
& sordidae vitae hactenus actae. 28 adiu-
th und Courage. 30 & cum reges Aegypti,
padociae bellum renouarent.

31 inter

micat, equo delapsus, pedestre proelium aggredi-
2 tur. Nam cadentem[3] manipulus[4] hostium cum
horrido clamore, veluti iacentem obtruncaturus[5]
circumsteterat: at ille citius corpore collecto[6],
3 magnas strages edidit[7]. Quum ad vnum op-
primendum[8] vndique hostes conuolarent[9], dum
procerum[10] quendam petit[11], gladius ei e manu
4 elapsus, in mediam cohortem hostium decidit: ad
quem[12] reciperandum vmbone[13] se protegens, in-
spectante vtroque exercitu, inter mucrones[14] se
hostium immersit[15]; recollectoque[16] gladio, mul-
tis vulneribus exceptis[17], ad socios[18] cum clamo-
re hostium reuertitur. Huius audaciam ceteri[19]
5 imitati, victoriam peperere[20]. Perseus rex
fuga[21] cum decem millibus talentum Samothra-
ciam defertur[22]: quem Cnaeus Octauius, ad
persequendum missus a consule cum duobus
filiis, Alexandro & Philippo, cepit; captumque[23]
6 ad consulem duxit. Macedonia a Carano, qui
primus in ea regnauit, vsque[24] Persea triginta
reges

3 Catonem, qui ex equo cadebat. 4 *ein Hauffen, eine Rotte, ein Troupp.* 5 qui manipulus interficere volebat Catonem veluti iacentem. 6 *als er sich geschwinde wieder aufgeraffet.* 7 multos hostes occidit. 8 interficiendum. 9 concurrerent. 10 hominem longae staturae. 11 *er hauete nach ihm.* 12 gladium. 13 cum clypeo suo. 14 gladios & hastas. 15 irruit, procurrit. 16 & postquam receperat suum gladium. 17 cum Cato multa vulnera accepisset. 18 Romanos suos. 19 Romani. 20 impetrauerunt. 21 in fuga. 22 venit. 23 Persea regem captum. 24 vsque ad.

25 Ma-

orum, Bactrianorumque auxiliis iuuare-
ltis proeliis Parthos fudit. Ad postre- 5
em, pacis [12] simulatione deceptus, capi-
ictusque per ora [13] ciuitatium, populis
erant, in ludibrium fauoris [14] ostendi-
ssus deinde in Hyrcaniam, benigne & 6
um [15] pristinae fortunae [16] habetur [17].
: aguntur, interim in Syria Trypho, qui 7
i Antiocho Demetrii priuigno substi-
pulo laborauerat [19], occiso pupillo, re-
iae inuadit. Quo [20] diu potitus, tan- 8
escente fauore recentis imperii [21], ab An-
ero admodum, Demetrii fratre, qui in
abatur, bello vincitur: rursusque re-
iae ad subolem [22] Demetrii reuertitur.
tiochus, memor quod & pater propter 9
i inuisus, [23], & frater propter segnitiam
s fuisset, ne in eadem vitia incideret, re-
i matrimonium Cleopatra, vxore fra-
tes, quae initio fraterni imperii defece-
ma industria persequitur, domitasque
rursus

trius. 12 per pacem fraudulentam & simu-
conspectum, oculos. 14 vt ilii popu!i, qui
emetrio, irriderentur. 15 dignitatem. 16 con-
itus. 17 tractatur. 18 constitui. 19 vehe-
idcrauerat. 20 & cum huic regno diu prae-
dum fauore ciuium erga hunc nouum regem
innuebatur. 22 progeniem, genus, posterita-
rosus, in odio. 24 postquam duxerat Cleo-
matrimonium, quae erat fratris sui vxor.

25 per

LIBER XXXIV.

BREVIARIVM CAPITVM.

1. *Romani in Achaeos caussas belli quaerunt, & inueniunt. Cruenta Achaeorum seditio.*
2. *Bellum quo Achaei oppressi sunt: & Corinthus euersa. Ptolemaeus Aegypto pulsus, petit a Romanis auxilium.*
3. *Populi ad Antiochum in gratiam Ptolemaei vere libera legatio. Antiocho mortuo Demetrius frater Roma profugus regno potitur.*
4. *Prusias, Rex Bithyniae, Regno & vita a filio spoliatur.*

CAPVT I.

1 POenis ac Macedonibus subactis [1], Aetolorumque viribus principum [2] captiuitate debilitatis, soli adhuc ex Graecia vniuersa Achaei nimis potentes tunc temporis Romanis videbantur; non propter singularum ciuitatium nimias opes: sed propter conspirationem [3] vniuer-
2 sarum. Namque Achaei, licet per ciuitates veluti per membra diuisi sint, vnum tamen corpus & vnum imperium habent; singularumque vrbium
3 pericula mutuis [4] viribus propulsant. Quaerentibus [5] igitur Romanis causas belli, tempestiue [6] fortuna querelas Spartanorum obtulit [7], quorum

1 Deuictis. 2 per captiuitatem senatorum. 3 concordiam, vnanimitatem. 4 coniunctis. 5 dum igitur Romani quaerebant caussas speciosas ad bellum cum Achaeis. 6 peropportune. 7 factum est per fortunam & casum singularem, vt Lacedaemonii apud Romanos quererentur de Achaeis.

ı agros Achaei propter 8 mutuum odium bantur. Spartanis a senatu responsum 4
ıtos se 9 *ad inspiciendas res* 10 *sociorum*, & *riam* 11 *demendam* 12 *in Graeciam missuros*: itis occulta mandata data sunt, vt corpus 13 5
ırum dissoluerent, singulasque vrbes pro- is facerent, quo 14 facilius ad obsequia co- ur: & si quae vrbes contumaces essent, fran- ur 15. Igitur legati omnium ciuitatum 6
ibus Corinthum euocatis 16, decretum se- recitant 17; quid 18 consilii habeant, ape-). *Expedire* 20 *omnibus* dicunt, *vt singulae* 7
es sua iura & suas leges habeant. Quod 8
mnibus innotuit; velut in furorem versi, sum peregrinum populum trucidant 22: s quoque ipsos Romanorum violassent, ni- 9
dito tumultu, trepidi fugissent.

ıniam Spartani & Achaei perpetuum odium in- ıbebant. 9 Romanos. 10 statum, agros. 11 ıeis factam. 12 vlciscendam. 13 concordiam. ae vrbes eo facilius. 15 debilitarentur. 16 cum es & primarii viri euocati essent in vrbem Co- ı. 17 praelegunt, indicant. 18 quale ipsorum im esset. 19 legati significant. 20 vtile esse. 21 ... 22 interficiunt. 23 nisi legati Romani.

CAPVT II.

ıc vbi Romae nunciata sunt, statim sena- 1
s Mummio consuli bellum Achaicum de-

 cer-

lit: que [26] repetentes armis Aegyptii, domum
14 redire tempestatibus compulsi sunt. Itaque Moses Damascena antiqua patria repetita [27], montem Synae occupat: quo [28] septem dierum ieiunio, per deserta Arabiae, cum populo suo fatigatus, cum tandem venisset, septimum diem, more [29] gentis *Sabbatum* appellatum, in omne aeuum ieiunio [30] sacrauit: quoniam illa dies famem illis [31]
15 erroremque [32] finierat. Et quoniam metu contagionis pulsos [33] se ab Aegypto meminerant, ne eadem caussa [34] inuisi apud incolas forent, cauerunt [35], ne cum peregrinis communicarent [36]: quod ex caussa factum, paulatim in disciplinam
16 religionemque conuertit [37]. Post Mosen etiam filius eius Aruas, sacerdos sacris [38] Aegyptiis, mox rex creatur; semperque exinde [39] hic mos apud Iudaeos fuit, vt [40] eosdem, reges & sacerdotes haberent: quorum iustitia religione permixta, incredibile quantum coaluere [41].

---

26 quae sacra cum repetere vellent Aegyptii. 27 cum profectus esset ad antiquam patriam. 28 ad quem montem. 29 ex consuetudine. 30 ad ieiunium destinauit. 31 Iudaeis. 32 & incertum iter. 33 se expulsos fuisse. 34 ob eandem caussam morbi. 35 *sie haben sich in acht genommen.* 36 conuersarentur, aliquid commune haberent, consuescerent. 37 hanc vero abstinentiam a conuersatione cum peregrinis, quae ex caussa certa prouenerat, Moses conuertit in legem & religionem. 38 sacrorum, diuini cultus. 39 inde ab hoc tempore. 40 vt qui reges essent, semper etiam simul essent sacerdotes. 41 quorum regum iustitia, quae permixta erat cum religione, effecit, vt eorum potentia & multitudo incredibiliter prorsus cresceret.

CAPVT

CAPVT III.

OPes genti [1] ex vectigalibus opobalſami [2] cre-
vere [3], quod in his tantum regionibus gigni-
. Eſt namque vallis, quae continuis monti-
; [4], velut muro quodam, ad inſtar [5] caſtrorum
uditur. Spatium loci ducenta iugera [6] nomine
:richus dicitur. In ea valle ſilua eſt, & vbertate [7] 3
unoenitate inſignis: ſiquidem palmeto & opo-
ſameto diſtinguitur [8]. Arbores opobalſami, for-
m ſimilem piceis [9] arboribus habent, niſi quod
ıt humiles [10] magis & in vinearum morem ex- 4
untur [11]. Haec [12] certo anni tempore balſamum
lant. Sed non minor loci eius apricitatis [13] 5
am vbertatis admiratio eſt: quippe cum toto
ıe [14] regionis eius ardentiſſimus ſol ſit, ibi [15]
di aëris naturalis quaedam ac perpetua aprici-
neſt. In ea regione lacus eſt, qui propter 6
nitudinem & aquae immobilitatem, *mor-*
mare dicitur. Nam neque ventis [16] mo- 7
vetur,

---

uic Iudaicae. 2 qui ſuccus eſt aromaticus & me-
x certa arbore profluens. 3 venerunt, acceſſe-
ictae fuerunt. 4 a montibus. 5 modum, ima-
:xemplum, formam. 6 *Huſen Landes.* 7 tum
ſuam vbertatem. 8 diſtinctis in locis creſcuns
opobalſamum. 9 ex quarum corticibus pix
10 *niedriger.* 11 tractantur. 12 arbores.
:us ſolem quidem habet, ſed lenem, tepidum &
m, non calidiſſimum. 14 circuitu. 15 tamen
). 16 a ventis.

rint 26.

25 per arma. 26 redigit sub
ipsi suos habuerunt administrat
vexauerint.

CAPVT

1 NAmque Iudaeis origo
nobilissima ciuitas: vnd
2 genus, ex regina Semirami,
Damasco rege inditum 2: in c
sepulcrum Arathis vxoris eius
ere; deamque exinde [illegible]
3 bent. Post Damascum Aze
4 & Abraham, & Israhel reges
lem felix decem filiorum pro
5 suis clariorem fecit 5. Itaqu
cem regna diuisum filiis trad
nomine Iudae qui post

im veriti 9 fratres, clam interce-
grinis mercatoribus vendiderunt.
atus in Aegyptum, cum magicas 7
i ingenio percepiſſet 11, breui 12
us fuit. Nam & prodigorum ſa- 8
13, & ſomniorum primus intelli-
lit 14; nihilque diuini iuris huma-
gnitum videbatur: adeo, vt etiam 9
rum ante multos annos provide-
omnis Aegyptus fame, niſi mo-
icto ſeruari per multos annos fru-
taque experimenta 16 eius fuerunt, 10
ine, ſed a Deo reſponſa dari vide-
us Moſes fuit, quem præter paternæ 11
itatem, etiam formae pulchritudo
17. Sed Aegyptii, quum ſcabiem 18 12
paterentur, reſponſo 19 moniti,
egris 21, ne peſtis ad plures ſerpe-
23 Aegypti pellunt. Dux igitur exu- 13
ſacra 25 Aegyptiorum furto abſtu-
lit:

erent. 10 Ioſephum captum. 11 di-
npore! 13 explicabat ſignificationes
14 inuenit, excogitauit certis regulis
clusit. 15 Ioſepho. 16 experientia,
tas. 17 gratum apud omnes faciebat.
ntura ſcabie & tabe, ſeu lepra, quae
19 ab oraculo. 20 Moſen. 21 infe-
gyptiis. 22 perueniret. 23 extra fines
es. 25 imagines & ſimulacra deorum.

 26 quae

11 tibus, multa millia in acie cecidit[31]. Ad postremum tamen, inuicto animo inter confertissimos fortissime dimicans, cecidit[32].

31 interfecit. 32 ipse occisus est.

CAPVT II.

1 INitio belli Demetrius duos filios apud Gnidium hospitem suum, cum magno auri pondere[1] commendauerat, vt[2] belli periculis eximerentur[3], & si ita fors[4] tulisset, paternae vltioni seruaren-
2 tur[5]. Ex his maior Demetrius annos pubertatis egressus[6], audita Alexandri[7] luxuria[8], quem insperatae opes, & alienae felicitatis ornamenta, velut captum[9] inter scortorum greges desidem[10] in regia[11] tenebant[12], auxiliantibus[13] Cretensibus, securum ac nihil hostile metuentem, aggre-
3 ditur. Antiochenses quoque veterem patris offensam nouis meritis[14] correcturi[15], se ei tradunt: sed & milites paterni[16], fauore iuuenis accensi[17], prioris sacramenti[18] religionem noui regis

1 Summa. 2 vt hi filii. 3 liberarentur. 4 fortuna, casus. 5 ipsi in viuis manerent, vt patris mortem vlcisci possent. 6 qui iam iuuenis erat factus. 7 Pseudo principis. 8 cum de eius luxuria audiuisset. 9 non secus ac si captiuus esset voluptatum. 10 otiosum. 11 arce. 12 detinebant. 13 dum Cretenses auxilium ferebant Demetrio. 14 per noua merita & officia. 15 qui corrigere & emendare volebant. 16 qui patri Demetrii militauerant. 17 qui excitabantur per fauorem, quem iuuenis Demetrius vbique inueniebat. 18 iurisiurandi militaris.

19 vexilla

CAPVT III.

genti [1] ex vectigalibus opobalſami [2] cre- 1
:3, quod in his tantum regionibus gigni-
ſt namque vallis, quae continuis monti- 2
:lut muro quodam, ad inſtar [5] caſtrorum
r. Spatium loci ducenta iugera [6] nomine
ıs dicitur. In ea valle ſilua eſt, & vbertate [7] 3
ıitate inſignis: ſiquidem palmeto & opo-
to diſtinguitur [8]. Arbores opobalſami, for-
ıilem piceis [9] arboribus habent, niſi quod 4
ıiles [10] magis & in vinearum morem ex-
r [11]. Haec [12] certo anni tempore balſamum
Sed non minor loci eius apricitatis [13] 5
ɔertatis admiratio eſt: quippe cum toto
regionis eius ardentiſſimus ſol ſit, ibi [15]
ris naturalis quaedam ac perpetua aprici-
. In ea regione lacus eſt, qui propter 6
ıdinem & aquae immobilitatem, *mor-*
are dicitur. Nam neque ventis [16] mo- 7
vetur,

: Iudaicae. 2 qui ſuccus eſt aromaticus & me- certa arbore profluens. 3 venerunt, acceſſe- tae fuerunt. 4 a montibus. 5 modum, ima- xemplum, formam. 6 *Hufen Landes.* 7 tum uam vbertatem. 8 diſtinctis in locis creſcunt opobalſamum. 9 ex quarum corticibus pix 10 *niedriger.* 11 tractantur. 12 arbores. ɔcus ſolem quidem habet, ſed lenem, tepidum & um, non calidiſſimum. 14 circuitu. 15 tamen co. 16 a ventis.

LIBER XXXVI.

BREVIARIVM CAPITVM.

1. *Demetrius iunior bella importune mouet & infeliciter persequitur. Turbae in Syria. Vbi Trypho ab Antiocho, Demetrii fratre, opprimitur. Antiochus Iudaeos subigit.*

2. *De Iudaeorum origine, incrementis & gestis. Iustini falsa sententia.*

3. *Iudaeorum opes. Mare mortuum. A quibus Iudaei domiti sint.*

4. *Attali Asiae regis delicta, mors, testamentum. Asia Romanorum fit propria: diuitias autem & vitia sua Romam transmittit.*

CAPVT I.

1 REciperato paterno regno Demetrius & ipse rerum successu [1] corruptus [2], vitiis [3] adolescentiae in segnitiam labitur; tantumque contemtum apud omnes inertiae [4], quantum o-
2 dium ex superbia pater habuerat, contraxit [5]. Itaque cum ab imperio eius passim ciuitates deficerent, ad abolendam [6] segnitiae maculam [7], bellum
3 Parthis inferre statuit: cuius aduentum, non inuiti [8] Orientis populi videre; & [9], propter Arsacidae regis Parthorum crudelitatem; & quod [10] veteri Macedonum imperio assueti, noui populi superbi-
4 am indigne ferebant. Itaque cum & Persarum, & Eli-

1 Ob felicitatem. 2 in vitia prolapsus. 3 propter vitia, quae adolescentibus adhaerere solent. 4 propter suam inertiam. 5 contra se excitauit. 6 exstinguendam. 7 ignominiam. 8 plane libenter. 9 cum. 10 quoniam. 11 De-

m [5], nunc Berenicen ſponſam maleficiis co-
i [6] necatas confingens. Poſt hanc ſceleſtam 2
lentiae rabiem, ſqualidam [7] veſtem ſumit [8] : bar-
n capillumque in modum [9] reorum ſummit-
[10] : non in publicum prodire, non populo ſe o-
ndere, non domi [11] laetiora conuiuia inire [12]
t aliquod ſignum ſani hominis habere [13], pror-
s vt poenas pendere [14] manibus [15] interfecto-
m videretur. Omiſſa [16] deinde regni admi- 3
ſtratione, hortos fodiebat, gramina [17] ſemina-
, & noxia innoxiis permiſcebat, eaque [18] omnia
eni ſucco infecta [19], velut peculiare munus
cis mittebat. Ab hoc ſtudio [20], aerariae ar- 4
abricae ſe tradit [21], cerisque [22] fingendis, & aere
dendo procudendoque [23] oblectabatur. Ma- 5
deinde ſepulchrum facere inſtituit [24] : cui [25]
ri intentus, morbum ex ſolis feruore contra-
[26], & ſeptima die deceſſit. huius [27] teſtamen-
eres populus Rom. tunc inſtituitur. Sed 6
ex Eumene Ariſtonicus, non iuſto [28] matrimo-
nio,

ſenem foeminam. 6 amicorum & cognatorum. lidam. 8 induit. 9 quemadmodum alias rei :cuſati ſolent. 10 longam & prolixam ſinit cre-. 11 in aula ſua. 12 inſtituere. 13 oſtendere t. 14 ſoluere velle. 15 animabus, memoriae. eglecta. 17 herbas. 18 ſemina. 19 *vergifftet.* d cum hoc diu feciſſet. 21 exercet artem fabri- 22 cereis imaginibus. 23 *Schmieden.* 24 coe- roluit. 25 in quo opere dum laborat. 26 in mor- incidit. 27 regis. 28 legitimo.

lit: que[26] repetentes armis Aegyptii, domum
14 redire tempestatibus compulsi sunt. Itaque Moses Damascena antiqua patria repetita[27], montem Synae occupat: quo[28] septem dierum ieiunio, per deserta Arabiae, cum populo suo fatigatus, cum tandem venisset, septimum diem, more[29] gentis *Sabbatum* appellatum, in omne aeuum ieiunio[30] sacrauit: quoniam illa dies famem illis[31]
15 erroremque[32] finierat. Et quoniam metu contagionis pulsos[33] se ab Aegypto meminerant, ne eadem caussa[34] inuisi apud incolas forent, caverunt[35], ne cum peregrinis communicarent[36]: quod ex caussa factum, paulatim in disciplinam
16 religionemque conuertit[37]. Post Mosen etiam filius eius Aruas, sacerdos sacris[38] Aegyptiis, mox rex creatur; semperque exinde[39] hic mos apud Iudaeos fuit, vt[40] eosdem, reges & sacerdotes haberent: quorum iustitia religione permixta, incredibile quantum coaluere[41].

26 quae sacra cum repetere vellent Aegyptii. 27 cum profectus esset ad antiquam patriam. 28 ad quem montem. 29 ex consuetudine. 30 ad ieiunium destinauit. 31 Iudaeis. 32 & incertum iter. 33 se expulsos fuisse. 34 ob eandem caussam morbi. 35 *sie haben sich in acht genommen.* 36 conuersarentur, aliquid commune haberent, consuescerent. 37 hanc vero abstinentiam a conuersatione cum peregrinis, quae ex caussa certa pronenerat, Moses conuertit in legem & religionem. 38 sacrorum, diuini cultus. 39 inde ab hoc tempore. 40 vt qui reges essent, semper etiam simul essent sacerdotes. 41 quorum regum iustitia, quae permixta erat cum religione, effecit, vt eorum potentia & multitudo incrediibiliter prorsus cresceret.

LIBER XXXVII.

BREVIARIVM CAPITVM.

Massiliensium in Phocenses beneficentia. Tragoediae in Cappadocia & Ponto.
Mithridatis Ponti Regis futura magnitudo praedicta, liberatio, occupationes.
Eiusdem res gestae; & domi ab vxore periculum.
Otii detestatio. Exercitia militaria. Cappadociae & Galatiae occupatio, atque superbum Romanis responsum.

CAPVT I.

CApto Aristonico, Massilienses pro Phocensibus conditoribus suis [1], quorum [2] vrbem senatus 3 & omne nomen 4, quod 5 & tunc & antea Antiochi bello [6], infesta 7 contra populum Romanum arma tulerant, deleri iusserat; legatos Romam deprecatum 8 misere 9, veniamque his 10 a senatu obtinuere. Post haec regibus, qui aduersus Aristonicum auxilia tulerant, praemia persoluta [11]; Mithridati Pontico Syria maior; filiis Ariarathis regis Cappadociae, qui eodem bello occiderat [12] Lycaonia & Cilicia datae; fideliorque populus Romanus in [13] socii filios, quam mater in liberos fuit; Quippe hinc [14] paruulis [15] auctum

1 Qui actores fuerant Massiliensium. 2 Phocensium. 3 Romanus. 4 totum nomen Phocensium. 5 quoniam. 6 in eo bello, quod Antiochus gesserat contra Romanos. 7 hostilia. 8 vt legati intercederent pro Phocensibus. 9 miserunt. 10 Phocensibus. 11 data sunt a Romanis. 12 mortuus erat. 13 erga. 14 a Romanis. 15 filiis regis, X 4 16 fuit

Laodices(nam propter crudel[illegible]
6 lus exſtinxerat [24])ſolus regno potitus
thridates quoque repentina morte inter
filium, qui & ipſe Mithridates dictus eſt
7 Cuius ea poſtea magnitudo fuit [26], v
tantum temporis, verum etiam ſuperi
omnes reges maieſtate [27] ſuperauerit
cum Romanis per XLVI. annos varia
8 geſſerit: cum eum ſummi imperatores,
cullus, ceterique, in ſumma [29] Cneus
ita vicerint, vt maior clariorque in
bello reſurgeret, damniſque ſuis [30]
9 redderetur [31]. Denique ad poſtrem

[illegible] 18 qui liberi

i 5, nunc Berenicen sponsam maleficiis co-
5 necatas confingens. Post hanc scelestam 2
ntiae rabiem, squalidam 7 vestem sumit 8: bar-
capillumque in modum 9 reorum summit-
: non in publicum prodire, non populo se o-
ere, non domi 11 laetiora conuiuia inire 12
iquod signum sani hominis habere 13, pror-
t poenas pendere 14 manibus 15 interfecto-
videretur. Omissa 16 deinde regni admi- 3
tione, hortos fodiebat, gramina 17 semina-
noxia innoxiis permiscebat, eaque 18 omnia
i succo infecta 19, velut peculiare munus
mittebat. Ab hoc studio 20, aerariae ar- 4
icae se tradit 21, cerisque 22 fingendis, & aere
ido procudendoque 23 oblectabatur. Ma- 5
nde sepulchrum facere instituit 24: cui 25
ntentus, morbum ex solis feruore contra-
& septima die decessit. huius 27 testamen-
es populus Rom. tunc instituitur. Sed 6
EumeneAristonicus, non iusto 28 matrimo-
nio,

nem foeminam. 6 amicorum & cognatorum.
am. 8 induit. 9 quemadmodum alias rei
sati solent. 10 longam & prolixam sinit cre-
11 in aula sua. 12 instituere. 13 ostendere
14 soluere velle. 15 animabus, memoriae.
ecta. 17 herbas. 18 semina. 19 *vergifftet.*
cum hoc diu fecisset. 21 exercet artem fabri-
cereis imaginibus. 23 *Schmieden.* 24 coe-
it. 25 in quo opere dum laborat. 26 in mor-
idit. 27 regis. 28 legitimo.

omnibus, quibus esset locis
aut fugare, aut persequi, cu
9 viribus congredi [23]. Quibus
vit, & corpus ad omnem
durauit [25].

15 muniuit. 16 cum vellet I
se cupidum esse venationis. 1
sione. 19 pagi alicuius. 20
rim omnes ignorabant. 22 l
ferere, certare. 24 militiae,
vit, *hat ihn ausgehaertet.*

CAPVT

1 AD regni deinde adminil
sisset, statim non de reg
2 regno cogitauit. Itaque Sey
qui Sopyriona, Alexandri M

LIBER XXXVII.

BREVIARIVM CAPITVM.

Massiliensium in Phocenses beneficentia. Tragoediae in Cappadocia & Ponto.

Mithridatis Ponti Regis futura magnitudo praedicta, liberatio, occupationes.

Eiusdem res gestae; & domi ab vxore periculum.

Otii detestatio. Exercitia militaria. Cappadociae & Galatiae occupatio, atque superbum Romanis responsum.

CAPVT I.

CApto Aristonico, Massilienses pro Phocensibus conditoribus suis [1], quorum [2] vrbem senatus [3] & omne nomen [4], quod [5] & tunc antea Antiochi bello [6], infesta [7] contra populum Romanum arma tulerant, deleri iusserat; legatos Romam deprecatum [8] misere [9], veniamque [10] a senatu obtinuere. Post haec regibus, qui aduersus Aristonicum auxilia tulerant, praemia persoluta [11]; Mithridati Pontico Syria maior; filiis Ariarathis regis Cappadociae, qui eodem bello occiderat [12] Lycaonia & Cilicia datae; fidelior que populus Romanus in [13] socii filios, quam pater in liberos fuit; Quippe hinc [14] paruulis [15] auctum

1 Qui actores fuerant Massiliensium. 2 Phocen-... 3 Romanus. 4 totum nomen Phocensium. 5 ...iam. 6 in eo bello, quod Antiochus gesserat contra Romanos. 7 hostilia. 8 vt legati intercederent Phocensibus. 9 miserunt. 10 Phocensibus. 11 data a Romanis. 12 mortuus erat. 13 erga. 14 a Romanis. 15 filiis regis. 16 fuit.

[illegible], quibus [illegible]
[illegible] figuare, [illegible], [illegible]
9 [illegible] Quibus [illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

CAPUT [illegible]

1 A [illegible]
[illegible]
2 [illegible]
[illegible]

inceps Cappadociam occupauit. Cum de Asia 4
tractaret 5, tacitus 6 cum quibusdam amicis regno profectus, vniuersam 7 nemine sciente peruagatus est 8, omniumque vrbium situm ac regiones cognouit. Inde Bithyniam transcendit 9, 5
& quasi dominus Asiae, opportuna quaeque victoriae suae metatus est. 10 Post haec in regnum, 6
cum iam periisse 11 crederetur, reuersus est: invento paruulo filio 12, quem per 13 absentiam eius Laodice soror vxorque enixa fuerat 14. Sed inter 7
gratulationem aduentus sui, & filii geniti, veneno periclitatus est 15. siquidem Laodice soror, cum perisse eum 16 crederet, in concubitus amicorum proiecta 17, quasi admissum 18 facinus maiore scelere tegere 19 posset, venenum aduenienti 20 parauit: Quod cum ex ancilla Mithridates 8
cognouisset, facinus 21 in 22 auctores vindicavit 23.

---

5 de Asiae occupatione consilia caperet. 6 clanculum. 7 Asiam. 8 *dat es durchreiset.* 9 profectus est. 10 & omnia loca quasi dimensus est, *dat sich ausgesehen und abgemessen oder gezeichnet*, quae ipsi opportuna visa sunt ad victoriam. 11 mortuus esse. 12 & cum domum rediisset, inuenit paruulum filium. 13 in. 14 pepererat. 15 sed cum gaudium perciperet & gratulationem acciperet ab amicis tum ob natum filium, tum ob felicem reditum, in periculum incidit propter datum venenum. 16 concubuit illa cum amicis. 17 maritum. 18 peractum. 19 occultare. 20 redeunti marito. 21 has insidias. 22 contra. 23 puniuit.

tutioribus remediis ſtagnauit [15], vt ne volens [16]
7 quidem ſenex veneno mori potuerit. Timens deinde, ne inimici, quod veneno non potuerant, ferro peragerent, venandi ſtudium [17] finxit: quo [18] per ſeptem annos neque vrbis, neque ruris [19] te-
8 cto [20] vſus eſt: ſed per ſiluas vagatus, diuerſis montium regionibus pernoctabat, ignaris [21] omnibus, quibus eſſet locis: aſſuetus feras curſu aut fugare, aut perſequi, cum quibusdam [22] etiam,
9 viribus congredi [23]. Quibus rebus, & inſidias vitauit, & corpus ad omnem virtutis [24] patientiam durauit [25].

15 muniuit. 16 cum vellet Mithridates. 17 finxit, ſe cupidum eſſe venationis. 18 quo ſtudio, qua venatione. 19 pagi alicuius. 20 domo. 21 dum interim omnes ignorabant. 22 beſtiis. 23 manum conſerere, certare. 24 militiae, fortitudinis. 25 indurauit, *hat ihn ausgehaertet*.

CAPVT III.

1 AD regni deinde adminiſtrationem cum acceſſiſſet, ſtatim non de regendo, ſed de augendo
2 regno cogitauit. Itaque Scythas, inuictos antea, qui Sopyriona, Alexandri Magni ducem, cum triginta mi libus armatorum deleuerant, qui Cyrum, Perſarum regem, cum ducentis millibus trucidauerant [1], qui Philippum Macedonum regem fugauerant [2], ingenti felicitate perdomuit [3].
3 Auctus igitur viribus [4], Pontum quoque, ac deinceps

1 Interfecerant. 2 in fugam coniecerant. 3 ſub ſuam poteſtatem redegit. 4 potentior factus.

5 de

Cappadociam occupauit. Cum de Asia 4
t 5, tacitus 6 cum quibusdam amicis re-
fectus, vniuersam 7 nemine sciente perua-
8, omniumque vrbium situm ac regio-
nouit. Inde Bithyniam transcendit 9, 5
dominus Asiae, opportuna quaeque vi-
uae metatus est. 10 Post haec in regnum, 6
periisse 11 crederetur, reuersus est: inven-
lo filio 12, quem per 13 absentiam eius La-
ror vxorque enixa fuerat 14. Sed inter 7
onem aduentus sui, & filii geniti, vene-
itatus est 15. siquidem Laodice soror,
sse eum 16 crederet, in concubitus ami-
roiecta 17, quasi admissum 18 facinus ma-
ere tegere 19 posset, venenum aduenien-
uit: Quod cum ex ancilla Mithridates 8
Tet, facinus 21 in 22 auctores vindica-

---

siae occupatione consilia caperet. 6 clancu-
Asiam. 8 *hat es durchreiset.* 9 profectus est.
ia loca quasi dimensus est, *hat sich ausgesehen
nessen oder gezeichnet*, quae ipsi opportuna visa
ictoriam. 11 mortuus esse. 12 & cum domum
inuenit paruulum filium. 13 in. 14 pepere-
sed cum gaudium perciperet & gratulationem
ab amicis tum ob natum filium, tum ob feli-
tum, in periculum incidit propter datum ve-
16 concubuit illa cum amicis. 17 maritum.
um. 19 occultare. 20 redeunti marito. 21 has
22 contra. 23 puniuit.

CAPVT IV.

1 Hieme deinde imminente[1], non in conuiuio, ſed in campo; non in vacationibus [2], ſed in exercitationibus: nec inter ſodales [3], ſed inter coaequales, aut equo, aut curſu aut viribus [4] con-
2 tendebat [5]. Exercitum quoque ſuum ad parem laboris patientiam quotidiana exercitatione durabat [6]: atque ita inuictus ipſe inexpugnabilem
3 exercitum fecerat. Inita [7] deinde cum Nicomede ſocietate, Paphlagoniam inuadit [8], victamque
4 cum ſocio diuidit. Quam [9] cum teneri [10] a regibus ſenatui [11] enunciatum eſſet, legatos ad vtrumque [12] miſit, *qui gentem* [13] *reſtitui in priſtinum*
5 *ſtatum* iuberent. Mithridates cum ſe iam parem magnitudini Romanorum crederet, ſuperbo reſponſo, *hereditarium patri ſuo regnum obuenisſe* [14], reſpondit: *mirarique ſe, quod ei* [15] *elata* [16]
6 *controuerſia non fuerit, ſibi* [17] *referatur.* Nec territus minis [18], Galatiam quoque occupat. Ni-

1 Appropinquante. 2 otio. 3 *luſtige Geſellſchafft*, ſocios voluptatum. 4 luctatione. 5 certabat. 6 asſuefaciebat, indurabat. 7 facto foedere. 8 hoſtiliter aggreditur. 9 Paphlagoniam. 10 occupatam fuiſſe. 11 Romano. 12 regem. 13 Paphlagonicam. 14 patrem ſuum accepiſſe regnum Paphlagoniae in hereditatem. 15 patri ſuo. 16 facta, mota ideo. 17 Mithridati controuer- moueatur. 18 per minas legatorum Romanorum.

19 ſe

des quoniam se tueri iure non potuerat, 7
i [19] *redditurum respondit.* Atque ita fi- 8
ium mutato nomine, Philiamenem Pa-
ium regum nomine appellat, & quasi stir-
giae reddidisset regnum, falso [21] nomine
. Sic ludibrio habiti [23] legati [24], Romam 9
itur,

LIBER

se velle reddere regnum iusto & legitimo regi.
ritati regum Paphlagoniae. 21 sub ficto. 22
possidet. 23 delusi, *verspottet, ausgelacht.*
ani.

LIBER XXXVIII.

BREVIARIVM CAPITVM.

CAPVT I.

1 MIthridates [1]parricidia nece [1] vxoris [2] spicatus [2], sororis alterius Laodices lios, cuius virum Ariarathem re Cappadociae per Gordium insidiis [3] occid tollendos [4] statuit: nihil actum [5] morte

1 Per necem. 2 cum incepisset. 3 per in insidiose. 4 interficere constituit. 5 frustr omnem suam operam putans in morte patris.

existimans, si adolescentes paternum regnum, cuius ille [6] cupiditate flagrabat [7], occupassent.
Igitur dum in his cogitationibus versatur, inte- 2
rim Nicomedes rex Bithyniae, vacuam morte regis Cappadociam inuadit [8]. Quod cum nun- 3
ciatum Mithridati fuisset, per simulationem pietatis [9] auxilia sorori ad expellendum Cappadocia [10] Nicomedem mittit. Sed iam Laodice per 4
pactionem [11] se Nicomedi in matrimonium tradiderat. Quod aegre ferens Mithridates, praesidia [12] 5
Nicomedis Cappadocia expellit; regnumque sororis filio restituit: egregium prorsus factum [13], ni subsequuta fraus esset. Siquidem interiectis 6
mensibus [14] simulat [15], se Gordium, quo [16] ministro vsus in Ariarathe interficiendo fuerat, restituere in patriam velle, sperans, si obsisteret [17] adolescens, caussas belli futuras [18]: aut si permitteret, per eundem [19], filium [20] tolli posse, per quem interfecerat patrem. Quod vbi [21] Ariarathes iu- 7
nior moliri [22] cognouit, grauiter ferens interfectorem patris per auunculum potissimum [23] ab exilio

6 Mithridates. 7 quod vehementissime cupiebat. 8 occupat. 9 sub specie amoris erga sororem suam & huius liberos. 10 ex Cappadocia. 11 per certa pacta & foedera. 12 *die Garnisonen und Besatzungen.* 13 hoc [illegible]. 14 post aliquot menses. 15 Mithridates. 16 cuius [illegible]a & ministerio. 17 si hoc nollet facere. 18 inde [fut]uras esse. 19 Gordium. 20 Ariarathis. 21 post[qu]am. 22 agere Mithridatem. 23 inprimis.

24 dum

exilio reuocari, ingentem exercitum contrahit.
8 Igitur cum in aciem eduxisset Mithridates peditum Octoginta millia, equitum decem millia, currus falcatos DC; nec Ariarathi, auxiliantibus finitimis regibus [24], minores copiae essent: incertum [25] belli timens [26], consilia ad insidias trans-
9 fert [27]: solicitatoque iuuene [28] ad colloquium, cum ferrum occultatum inter fascias [29] gereret, scrutatori ab Ariarathe regio more misso [30], curiosius imum ventrem pertrectanti [31], ait, *caueret,*
10 *ne aliud telum* [32] *inueniret, quam quaereret.* Atque ita risu [33] protectis [34] insidiis, euocatum [35] ab amicis velut ad secretum sermonem, inspectante vtroque [36] exercitu, interficit, regnum Cappadociae octo annorum filio [37], imposito *Ariarathis* nomine, additoque ei rectore [38] Gordio tradidit.

24 dum finitimi reges auxilium ferebant Ariarathi. 25 exitum. 26 Mithridates. 27 conuertit. 28 & cum Mithridates rogasset Ariarathem, vt venire vellet in colloquium. 29 lintea indumenta corporis. 30 huic viro, qui ante colloquium missus erat ab Ariarathe, vt vestem Mithridatis scrutaretur, si forte gladium sub ea occultaret. 31 tangenti, inuestiganti. 32 gladium. 33 per risum. 34 occultatis. 35 Ariarathem. 36 dum vterque exercitus conspiciebat hanc caedem. 37 qui octo annos natus erat. 38 *zum Hoffmeister*, & administratore regni.

CAPVT II.

1 SEd Cappadoces, crudelitate ac libidine praefectorum [1] vexati, a Mithridate deficiunt: fratrem

1 *Der Königlichen Beambten und Ministern.*

2 qui

emque regis, & ipsum [2] Ariarathem nomine, ab ia, vbi educabatur, reuocant: cum quo Mithri- 2
tes proelium renouat, victumque Cappadociae gno expellit. Nec multo post adolescens, ex gritudine collecta infirmitate [3], decedit [4]; Post 3
iius mortem Nicomedes timens, ne Mithridas accessione [5] Cappadociae etiam Bithyniam iitimam inuaderet, subornat [6] puerum eximiae lchritudinis, quasi Ariarathes tres, non duos ios genuisset, qui a senatu Romano paternum gnum peteret. Vxorem quoque Laodicen Ro- 4
am mittit, ad [7] testimonium trium ex Ariarae susceptorum filiorum. Quod vbi Mithrida- 5
s cognouit, & [8] ipse pari [9] impudentia Gordin Romanum mittit, qui senatui assereret [10], *puem [11], cui Cappaduciae regnum tradiderat, ex Ariarathe genitum, qui bello [12] Aristonici aulia Romanis ferens cecidisset* [13]. Sed senatus, stu- 6
o [14] regum intellecto, aliena regna falsis [15] noiinibus furantium [16], & Mithridati Cappadocin, & Nicomedi, ad solatium eius [17], Paphlagoniam

2 qui etiam ipse appellabatur Ariarathes. 3 cum -idisset in morbum ob animi aegritudinem. 4 mour. 5 cum eius regno etiam Cappadocia accessisset. fingit. 7 vt ipsa testaretur apud Senatum, se tres geisse filios, non duos. 8 etiam. 9 ex pari. 10 affirma-. 11 quod puer ille. 12 in bello. 13 in proelio occisset. 14 cum intellexisset fraudem vtriusque re-. 15 sub falsis praetextibus. 16 occupantium, ad rapientium. 17 Mithridatis.

Laodices (nam propter crudelit
6 lus exstinxerat 24) solus regno p
thridates quoque repentina mort
filium, qui & ipse Mithridates dic
7 Cuius ea postea magnitudo fuit
tantum temporis, verum etiam
omnes reges maiestate 27 super
cum Romanis per XLVI. annos
8 gesserit: cum eum summi impera
cullus, ceterique, in summa 29
ita vicerint, vt maior clariorque
bello resurgeret, damnisque sui
9 redderetur 31. Denique ad post

---

16 fuit. 17 a matre. 18 qui lib
masculi. 19 pepererat. 20 admo
vem, non diuturnam. 21 dum aliq

hostili victus, sed voluntaria morte in auito regno, senex, herede filio [32], decessit [33].

32 postquam filium reliquit regni haeredem. 33 mortuus est.

CAPVT II.

HVius futuram magnitudinem etiam caelestia ostenda [1] praedixerant. Nam & eo, quo genitus [2] est, anno, & eo quo regnare primum coepit, stella cometes per vtrumque tempus [3] septuaginta diebus ita luxit, vt caelum omne [4] conflagrare [5] videretur. Nam [6] & magnitudine sui quartam partem coeli occupauerat, & fulgore sui Solis nitorem vicerat; & cum oriretur occumberetque [7], quatuor spatium horarum consumebat. Puer tutorum insidias passus est [8], qui cum fero equo impositum, equitare iaculari que cogebant: qui conatus cum eos fefellissent [9], supra aetatem [10] regente equum Mithridate, veneno eum appetiuere [11]. Quod metuens [12], antidota [13] saepius bibit, & ita se aduersus insidias exquisitis [14] tutio-

1 Omina, prodigia, miracula. 2 natus. 3 vtroque tempore *beyde mahl.* 4 totum. 5 ardere. 6 nam haec stella. 7 decederet ex coelo. 8 tutores insidiati sunt puero regi. 9 cum vero hi conatus fallerent tutores, dum puer ex equo non decidebat, quod ipsi quidem voluerant. 10 dum Mithridates longe agilius equum regebat, quam de eo quis putare potuisset. 11 aggressi & insidiati sunt. 12 Mithridates. 13 medicamenta, quae restunt veneno. 14 cum exquisiuisset tutiora remedia

9 pitur [28]: multum ibi auri argentique, studio [29] veterum regum magnumque belli apparatum invenit: quibus instructus, debita [30] ciuitatibus publica priuataque remittit, & vacationem [31]
10 quinquennii concedit. Tunc ad concionem milites vocat [32], eosque variis exhortationibus
11 ad Romana bella siue Asiana incitat. Quam orationem dignam duxi [33], cuius exemplum breuitati [34] huius operis insererem [35], quam obliquam [36] Pompeius Trogus exposuit: quoniam [37] in Liuio & in Salustio reprehendit [38], quod conciones directas [39] pro sua oratione operi suo inserendo, historiae modum excesserint.

28 recipitur Mithridates. 29 quod parsimonia veterum regum collegerat. 30 *Schulden.* 31 immunitatem a tributis in quinque annos. 32 conuocat 33 existimaui. 34 huic breui. 35 adponerem, legendam darem. 36 non totam, sed breuiorem, seu contractam, nec iis verbis, quibus Mithridates eam recitauit, sed summam eius stylo suo exposuit. 37 Trogus 38 taxat. 39 quod Liuius & Sallustius non obseruauerint officium historiae, dum longas istas orationes, ipsis Oratorum verbis inseruerint suis libris, cum tamen earum summam & argumentum tantummodo proponere debuissent.

CAPVT IV.

1 *Optandum sibi [1] fuisse ait, vt de eo liceret consulere [2], bellumne sit cum Romanis, an pax*
2 *habenda: quin vero sit resistendum impugnantibus,*

1 Mithridati. 2 deliberare. 3 his.

bus 3, *nec eos quidem dubitare, qui ſpe victoria careant* 4. *Quippe aduerſus latronem, ſi neque ant pro ſalute* 5, *pro vltione tamen ſua, omne ferrum* 6 *ſtringere. Ceterum quia non id agitur an liceat quieſcere, non tantum animo hoſtiliter ſed etiam proelio congreſſis* 7 *conſulendum* 8, *qua ratione ac ſpe coepta* 9 *bella ſuſtineant. Eſſe autem ſibi victoriae fiduciam,* 10 *ſi ſit illis animus* 11 *Romanosque vinci poſſe, cognitum non ſibi magis* 12, *quam ipſis militibus, qui & in Bithynia Aquilium, & Maltinum in Cappadocia fuderint* 13. *At ſi quem* 14 *aliena magis exempla quam ſua* 15 *experimenta moueant, audire ſe, Pyrrho rege Epiri, non amplius quam quinque millibus Macedonum inſtructo* 16, *fuſos* 17 *tribus proeliis Romanos. Audire, Annibalem ſexdecim annis Italiae victorem immoratum* 18: *& qui ipſam caperet vrbem* 19, *non Romanorum illi* 2 *vires obſtitiſſe, ſed domeſticae aemulationis atque inu*

3 his, qui ipſum nunc aggrediantur. 4 qui nulla ...ctoriam ſperent. 5 vitae conſeruatione. 6 quem ...et hominem ſolere euaginare gladium. 7 iis, q...m congreſſi ſint. 8 deliberandum nunc eſt. 9 qu...m incepta ſunt. 10 ſe certam victoriam ſperare. ...odo ipſi habeant voluntatem & animum fortem. ...m ...am ſibi eſſe notum. 13 vicerint, profligauerin... Forte aliquem. 15 propria. 16 qui non plures h...a...t milites, quam quinque millia Macedonum. 17 v... fuiſſe. 18 fuiſſe. 19 Romam. 20 Annibali.

2

7 *inuidiae studium*[21]. *Audire, populos Transalpi-*
nae Galliae, Italiam ingressos, maximis eam[22]
plurimisque vrbibus possidere; & latius aliquanto
solum finium quam in Asia, quae dicatur imbellis,
8 *eosdem Gallos occupasse*[23]*: nec victam solum dici*
sibi[24] *Romam a Gallis, sed etiam captam*[25]*; ita*
vt vnius illis[26] *montis tantum cacumen relinque-*
retur; nec bello hostem[27]*, sed pretio*[28] *remotum*[29]*;*
9 *Gallorum autem nomen, quod semper Romanos*
terruit, in partem virium[30] *suarum ipse*[31] *nume-*
ret. Nam hos qui Asiam incolunt Gallos, ab illis,
qui Italiam occupauerant, sedibus[32] *tantum di-*
stare: originem quidem a virtutem, genusque pu-
10 *gnae idem*[33] *habere; tantoque his*[34] *sagaciora esse*
quam illis[35] *ingenia, quanto longiori ac difficili-*
ori spatio[36] *per Illyricum Thraciamque prodie-*
rint[37]*, pene operosius transitis eorum finibus,*
quam

21 sed quod Annibal in patria sua habuerit inimicos & inuidos. 22 Italiam. 23 & hos Gallos occupasse terram in Italia, cuius fines longe latiores sint, quam eius terrae, quam Galli in Asia occupauerint; cum tamen Romani dicantur fortes viri, Asiatici autem habeantur pro imbellibus. 24 a se, nec se dicere. 25 fuisse. 26 Romanis. 27 Gallos. 28 auro 29 abactos fuisse. 30 exercitus sui. 31 Mithridates. 32 non esse distinctas, nisi per distantiam locorum & habitationis. 33 vnum idemque habere omnes Gallos. 34 Gallis, quos ipse secum habeat. 35 qui in Italia viuant. 36 via, spatio terrarum. 37 *profecti sint.*

38 siqui-

vbi consedere, possessis 38. *Iam ipsam Ita-* 11
udire se nunquam, vt Roma condita sit, sa-
i pacatam 39, *sed assidue per omnes annos*
ertate alios 40, *quosdam etiam pro iure im-*
bellis continuis perseuerasse 41; *& a multis* 12
tibus Italiae deletos Romanorum exercitus
42, *a quibusdam, nouo contumeliae more, sub*
missos 43. *Ac ne veteribus immoremur* 13
lis, hoc ipso tempore vniuersam Italiam bello
co consurrexisse, non iam libertatem 44 *sed*
tium imperii ciuitatisque poscentem. Nec 14
s 45 *vicino Italiae bello, quam domesticis* 46
pum factionibus vrbem premi, multoque pe-
ius esse Italico 47 *ciuile bellum: simul &* 48 15
mania Cimbros, immensa 49 *millia ferorum*
immitium 50 *populorum, more* 51 *procellae,*
asse 52 *Italiam: quorum tametsi singulas* 53 16
sustinere 54 *Romani possent, vniuersis* 55 *ta-*
men

---

siquidem maiore fere labore opus illis fuerit, ad
ndas Illyrici & Thraciae prouincias, quam ad ea
sssidenda, vbi consederint. 39 iam audire se quo-
amnis iam Roma condita sit, Italiam tamen nun-
actenus pacatam fuisse erga vrbem Romam. 40
s Italiae. 41 *haetten angehalten.* 42 gladio. 43
factos fuisse. 44 participationem, societatem.
eque grauiter. 46 intestinis. 47 quam quidem
m bellum sit. 48 etiam ex. 49 innumerabilia. 50
ium. 51 ad instar, non secus ac procella aut
m tempestas. 52 *haetten uberschwemmet.* 53
n. 54 *aushalten.* 55 per haec omnia simul inu-
ella. 56 vt

7 *inuidiae studium* 21. *Audire, populos Transalpinae Galliae, Italiam ingressos, maximis eam* 22 *plurimisque vrbibus possidere; & latius aliquanto solum finium quam in Asia, quae dicatur imbellis,*
8 *eosdem Gallos occupasse* 23: *nec victam solum dici sibi* 24 *Romam a Gallis, sed etiam captam* 25; *ita vt vnius illis* 26 *montis tantum cacumen relinqueretur; nec bello hostem* 27, *sed pretio* 28 *remotum* 29;
9 *Gallorum autem nomen, quod semper Romanos terruit, in partem virium* 30 *suarum ipse* 31 *numeret. Nam hos qui Asiam incolunt Gallos, ab illis, qui Italiam occupauerant, sedibus* 32 *tantum distare: originem quidem a virtutem, genusque pu-*
10 *gnae idem* 33 *habere; tantoque his* 34 *sagaciora esse quam illis* 35 *ingenia, quanto longiori ac difficiliori spatio* 36 *per Illyricum Thraciamque prodierint* 37, *pene operosius transitis eorum finibus, quam*

21 sed quod Annibal in patria sua habuerit inimicos & inuidos. 22 Italiam. 23 & hos Gallos occupasse terram in Italia, cuius fines longe latiores sint, quam eius terrae, quam Galli in Asia occupauerint; cum tamen Romani dicantur fortes viri, Asiatici autem habeantur pro imbellibus. 24 a se, nec se dicere. 25 fuisse. 26 Romanis. 27 Gallos. 28 auro 29 abactos fuisse. 30 exercitus sui. 31 Mithridates. 32 non esse distinctas, nisi per distantiam locorum & habitationis. 33 vnum idemque habere omnes Gallos. 34 Gallis, quos ipse secum habeat. 35 qui in Italia viuant. 36 via, spatio terrarum. 37 *profecti sint.*

38 siqui-

iam vbi consedere, possessis[38]*. Iam ipsam Ita-* 11
am audire se nunquam, vt Roma condita sit, sa-
s illi pacatam[39]*, sed assidue per omnes annos*
o libertate alios[40]*, quosdam etiam pro iure im-*
rii bellis continuis perseuerasse[41]*: & a multis* 12
uitatibus Italiae deletos Romanorum exercitus
rro[42]*, a quibusdam, nouo contumeliae more, sub*
gum missos[43]*. Ac ne veteribus immoremur* 13
emplis, hoc ipso tempore vniuersam Italiam bello
arsico consurrexisse, non iam libertatem[44] *sed*
nsortium imperii ciuitatisque poscentem. Nec 14
auius[45] *vicino Italiae bello, quam domesticis*[46]
incipum factionibus vrbem premi, multoque pe-
culosius esse Italico[47] *ciuile bellum: simul &*[48] 15
Germania Cimbros, immensa[49] *millia ferorum*
que immitium[50] *populorum, more*[51] *procellae,*
undasse[52] *Italiam: quorum tametsi singulas*[53] 16
lla sustinere[54] *Romani possent, vniuersis*[55] *ta-*
men

38 siquidem maiore fere labore opus illis fuerit, ad .nseundas Illyrici & Thraciae prouincias, quam ad ea a possidenda, vbi consederint. 39 iam audire se quo- e, quamuis iam Roma condita sit, Italiam tamen nun- am hactenus pacatam fuisse erga vrbem Romam. 40 pulos Italiae. 41 *haetten angehalten.* 42 gladio. 43 uos factos fuisse. 44 participationem, societatem. & aeque grauiter. 46 intestinis. 47 quam quidem i cum bellum sit. 48 etiam ex. 49 innumerabilia. 50 elium. 51 ad instar, non secus ac procella aut dam tempestas. 52 *haetten uberschwemmet.* 53 *elen.* 54 *aushalten.* 55 per haec omnia simul iu- bella.

56 vt

men obruantur, vt ne vacaturos quidem bello sui putet 56.

56 vt ipse, Mithridates, persuadeatur, Romanos non habituros esse tantum temporis, quod huic suo bello possint impendere.

CAPVT V.

1 *VTendum* 1 *igitur occasione, & rapienda* 2 *incrementa virium, ne si illis* 3 *occupatis quieuerint* 4, *mox aduersus vacuos* 5 *& quietos, ma-*
2 *ius* 6 *negotium habeant. Non enim quaeri* 7, *an capienda sint arma, sed vtrum* 8 *sua potius occa-*
3 *sione, an illorum. Nam bellum equidem iam tunc secum ab illis geri coeptum* 9; *cum sibi pupillo* 10 *maiorem Phrygiam ademerint, quam patri suo praemium* 11 *dari aduersus Aristonicum auxilii concesserant* 12, *gentem* 13 *quam & pronuo suo Mi-*
4 *thridati Seleucus Callinicus in dotem dedisset. Quid cum Paphlagonia se* 14 *decedere* 15 *iusserunt? non alterum illud genus belli fuisse; quae* 16 *non vi non*

1 Esse. 2 eripienda esse Romanis. 3 cum alia bella iam habeant Romani. 4 quieti esse velint Macedones. 5 Romanos, qui otium & quietem habeant a bellis. 6 difficilius. 7 interrogari. 8 an Macedones capere nunc arma velint, dum occasionem habeant, an vero expectare velint, dum Romani habeant occasionem. 9 iam etiam coepisse Romanos bellum gerere cum Mithridate & Macedonibus. 10 Mithridati. 11 tanquam praemium belli & auxilii. 12 permiserant. 13 eam videlicet gentem. 14 Mithridatem. 15 exire. 16 Paphlagonia.

17 quo-

m armis, sed adoptione [17] *testamenti, & regum*
mesticorum interitu, hereditaria [18] *patri suo ob-*
nisset [19] *: cum inter hanc decretorum amaritudi-* 5
m parendo [20] *non tamen eos mitigaret, quin acer-*
us se [21] *in dies gerant, non obtinuisse* [22]. *Quod enim* 6
se non praebitum [23] *illis obsequium? non Phrygi-*
, Paphlagoniamque dimissas? non Cappadocia [24]
ium eductum [25], *quam iure gentium victor oc-*
pauerat? Raptam tamen sibi esse victoriam eius 7
illis, quorum nihil est nisi bello quaesitum [26].
on regem Bithyniae Chreston, in quem senatus 8
rma decreuerat, a se [27] *in gratiam illorum* [28] *oc-*
sum? tamen nihilominus imputari sibi [29], *si*
a [30] *Gordius aut Tigranes faciat: libertatem* 9
iam in contumeliam sui [31] *a senatu vltro dela-*
m Cappadociae, quam [32] *reliquis gentibus ab-*
ulerunt: deinde populo Cappadocum, pro liber-
te oblata, Gordium regem orantes [33], *ideo tan-*
m, quoniam amicus suus [34] *esset, non obtinuisse.*
Nico-

quoniam ipse in filium adoptatus fuerit per testa-
im. 18 *als ein Erbland.* 19 ad patrem suum per-
et. 20 etsi obediens fuisset his decretis Roma-
acerbissimis. 21 Romani se gerant. 22 impetra-
po tuisse. 23 exhibitum, praestitum fuisse. 24 ex
do cia. 25 fuisse. 26 qui omnes suas prouincias
ll acquisiuerint. 27 Mithridate. 28 vt gratam
co *an* is faceret. 29 ea omnia sibi attribui. 30 si
31 Mithridatis. 32 libertatem. 33 qui precati
ssis Gordius duretur rex. 34 Mithridatis.

Y 35 ex

10 *Nicomedem praecepto* 35 *illorum bellum sib talisse, quia vltum ierit se* 37 *: ab ipsis ventu am* 38, *& nunc eam secum bellandi illis* 39 *fore, quod non impune* 40 *se Nicomedi lacer saltatricis filio, praebuerit* 41.

35 ex iussu, voluntate & mandato Romanor Mithridati. 37 quoniam Nicomedes volueri cisci. 38 ipsos venisse obuiam. 39 Roma nicht ungerochen: 41 quod Mithridates noluer xari a Nicomede, qui sit filius saltatricis, sed q fortiter defenderit contra ipsum.

CAPVT VI.

1 *QVippe non delicta regum illos* 1, *sed maiestatem insequi* 2*: neque in* 3 *se vn aliis quoque omnibus hac sempe r arte gra*
2 *Sic & auum suum Pharnacem, per cognat arbitria, succedaneum* 6 *regi Pergameno*
3 *datum* 7 *: sic rursus Eumenem, cuius class mum* 8 *in Asiam fuere transuecti, cuius e magis quam* 9 *suo, & Magnum Antiochum Gallos in Asia, & mox in Macedonia regem domuerant; & ipsum pro hoste habitum, ei*
4 *terdictum Italia: & quod* 11 *cum ipso defe sibi putauerant: cum filio eius Aristonico*
5 *gessisse. Nullius* 13 *apud eos* 14 *maiora, qua*

1 Romanos. 2 persequi, ferre non posse. 3 co solum. 4 fuisse Romanos. 5 cognatorum. 6 succe 7 fuisse. 8 prima vice. 9 Romano. 10 etiam ipsi menem. 11 quod bellum gerere. 12 indecorum. 1 14 Romanos.

eos quidem dubitare, qui spe victoriae
4. Quippe aduersus latronem, si neque- 3
, salute 5, pro vltione tamen sua, omnes
, 6 stringere. Ceterum quia non id agitur,
eat quiescere, non tantum animo hostiliter,
iam proelio congressis 7 consulendum 8, qua
ne ac spe coepta 9 bella sustineant. Esse au- 4
ibi victoriae fiduciam, 10 si sit illis animus 11:
anosque vinci posse, cognitum non sibi ma-
12, quam ipsis militibus, qui & in Bithynia
ilium, & Maltinum in Cappadocia fude- 5
t 13. At si quem 14 aliena magis exempla,
m sua 15 experimenta moueant, audire se, a
rrbo rege Epiri, non amplius quam quinque
illibus Macedonum instructo 16, fusos 17 tribus 6
roeliis Romanos. Audire, Annibalem sexde-
im annis Italiae victorem immoratum 18: & quin
psam caperet vrbem 19, non Romanorum illi 20
vires obstitisse, sed domesticae aemulationis atque
inui-

3 his, qui ipsum nunc aggrediantur. 4 qui nullam victoriam sperent. 5 vitae conseruatione. 6 quemlibet hominem solere euaginare gladium. 7 iis, qui iam congressi sint. 8 deliberandum nunc est. 9 quae iam incepta sunt. 10 se certam victoriam sperare. 11 modo ipsi habeant voluntatem & animum fortem. 12 non tam sibi esse notum. 13 vicerint, profligauerint 14 forte aliquem. 15 propria. 16 qui non plures habuerit milites, quam quinque millia Macedonum. 17 v-ctos fuisse. 18 fuisse. 19 Romam. 20 Annibali. 21 f

effecere tantus exercitus, quem ...
militum auxilio, suamet vnius ope...
Cappadociam caeso 49 rege cepisse...
mortalium 51 Pontum omnem Scyt...
verit, quam nemo ante transire tu...
potuerit. Nam iustitiae atque lib...
ne ipsos milites, qui experiantur, test...
& 53 illa indicia habere, quod solus ...
non paterna solum, verum etiam e...
hereditatibus propter munificentia...
possideat, Colchos, Paphlagoniam, B...

---

38 quae diuitiae non expugnari debe... occupari in possessionem. 39 Mithrida... populis. 41 contra Romanos. 42 excit... extorsio, vexatio, crudelis exactio. 44 ... 45 & perpetuae calumniae, ex quibus ... & damnosae oriantur. 46 Mithrida... modo expendant. 48 per suam vni...

bi consedere, possessis 38. *Iam ipsam Ita-* 11
udire se nunquam, vt Roma condita sit, sa-
i pacatam 39, *sed assidue per omnes annos*
ertate alios 40, *quosdam etiam pro iure im-*
ellis continuis perseuerasse 41; *& a multis* 12
tibus Italiae deletos Romanorum exercitus
42, *a quibusdam, nouo contumeliae more, sub*
missos 43. *Ac ne veteribus immoremur* 13
lis, hoc ipso tempore vniuersam Italiam bello
co consurrexisse, non iam libertatem 44 *sed*
tium imperii ciuitatisque poscentem. Nec 14
is 45 *vicino Italiae bello, quam domesticis* 46
pum factionibus vrbem premi, multoque pe-
sius esse Italico 47 *ciuile bellum: simul &* 48 15
mania Cimbros, immensa 49 *millia ferorum*
immitium 50 *populorum, more* 51 *procellae,*
asse 52 *Italiam: quorum tametsi singulas* 53 16
sustinere 54 *Romani possent, vniuersis* 55 *ta-*
men

---

iquidem maiore fere labore opus illis fuerit, ad
ndas Illyrici & Thraciae prouincias, quam ad ea
ssidenda, vbi consederint. 39 iam audire se quo-
annis iam Roma condita sit, Italiam tamen nun-
actenus pacatam fuisse erga vrbem Romam. 40
s Italiae. 41 *baetten angehalten.* 42 gladio. 43
factos fuisse. 44 participationem, societatem.
eque grauiter. 46 intestinis. 47 quam quidem
n bellum sit. 48 etiam ex. 49 innumerabilia. 50
um. 51 ad instar, non secus ac procella aut
m tempestas. 52 *baetten uberschwemmet.* 53
n. 54 *aushalten.* 55 per haec omnia simul irru-
ella. 56 vt

gine per vim ſtuprata, & in matrimonium
6 ta, repudiat. Quibus rebus territus p
in diuerſa labitur [17], patriamque, metu
7 exul [18] relinquit. Solus igitur in tanta
cum ſuis relictus Ptolemaeus, cum regem
hominum ſed vacuarum aedium videret, e
8 peregrinos ſolicitat [21]. Quibus [22] con
bus, obuius legatis Romanorum, Scipio
cano & Spurio Mummio, & L. Metello
inſpicienda [23] ſociorum regna veniebant,
9 dit. Sed quam cruentus ciuibus, tam ri
Romanis, fuit [24]. Erat enim & vultu de
& ſtatura breuis, & ſagina [25] ventris non
10 ni, ſed belluae ſimilis. Quam foeditatem
ſubtilitas perlucidae veſtis augebat, prorſ
aſtu [26] inſpicienda praeberentur, quae omn
11 occultanda pudibundo [27] viro erant. Poſt
ſum deinde legatorum (quorum [28] Africani
inſpicit vrbem, ſpectaculo Alexandrinis
iam etiam populo peregrino inuiſus [29], cum
quem ex ſorore ſuſceperat, & cum vxore,

17 neſcit, quid facere debeat, per fugam qu
lutem vitae ſuae. 18 eligens ſpontaneum exilium.
magna. 20 per edictum promulgatum. 21 rogat,
re velint in ſuum regnum. 22 cumque peregrini
numero aduenirent. 23 viſitanda. 24 rex viſus
propter obeſitatem. 25 ex quadam calliditate.
occultare tamen debuiſſet vir, qui pudorem hab
ex quibus legati. 29 exoſus rex.

pellice, metu insidiarum, tacitus in exilium ficiscitur; contractoque [30] mercenario exei bellum sorori pariter ac patriae infert. Arc tum [31] maximum deinde a Cyrenis filium, ne e Alexandrini contra se [32] regem crearent, intei cit. Tunc populus statuas & imagines eius d trahit [33]. Quod factum [34] studio [35] sororis ex stimans, filium, quem ex ea susceperat, interficii corpusque in membra diuisum, & in cista compositum, matri die natalis eius inter epulas offerri curat. Quae res non reginae tantum, verum i etiam vniuersae ciuitati, acerba & luctuosa fuit: tantumque moerorem festiuissimo conuiuio intulit [36], vt regia [37] omnis repentino luctu incenderetur [38]. Verso igitur studio principum ab epulis in exsequias [39], membra lacera [40] populo ostendunt, & quid sperare de rege suo debeant, lii caede [41] demonstrant.

---

o & cum rex comparasset exercitum, cui pecunia nu- abatur. 31 filium natu maximum, quem ad se ve- iusserat. 32 Ptolemaeum. 33 deiicit, frangit. 34 esse. ſtu, instinctu. 36 in conuiuio excitauit. 37 tota arx bs. 38 incideret repente in luctum ingentem. 39 gitur principes cogitationes suas ab epularum lae- d luctum & exsequias conuerterent. 40 conscis- i per caedem crudelissimam.

CAPVT IX.

1 Finito [1] luctu orbitatis, Cleopatra, cum vrgeri se fraterno bello videret, auxilium a Demetrio rege Syriae, per legatos petit: cuius [2] ipsius varii
2 & memorabiles casus fuere. Namque Demetrius, vt supra dictum est, cum bellum Parthis intulisset, & multis congressionibus [3] victor fuisset, repente insidiis circumuentus [4], amisso exercitu
3 capitur. Cui Arsacides Parthorum rex, magno & regio animo, misso [5] in Hyrcaniam, non cultum [6] tantum regium praestitit: sed & filiam in matrimonium dedit, regnumque Syriae, quod per absentiam eius [7] Trypho occupauerat, restiturum [8] promittit. Post huius [9] mortem desperato
4 reditu [10], non ferens [11] captiuitatem Demetrius priuatam etsi opulentam [12] vitam pertaesus [13],
5 tacitus in regnum fugam meditatur. Hortator illi [14] & comes Gallimander amicus erat: qui post captiuitatem eius a Syria per Arabiae deserta, ducibus [15] pecunia comparatis, Parthico habitu [16] Baby-

1 Cum itaque matris luctus finitus esset, quae orbata fuerat suo filio. 2 regis. 3 in proeliis. 4 circumdatus, deceptus. 5 cui Demetrio misso, qui missus erat. 6 honorem. 7 absente Demetrio 8 se velle restituere. 9 Arsacidis. 10 cum de reditu suo in regnum Syriae desperaret. 11 diutius. 12 quamuis nihil ipsi deerat ad vitae splendorem & commoditatem. 13 *er war dessen überdrüssig* 14 Demetrio. 15 cum per pecuniam comparasset sibi duces viae. 16 veste.

17 Deme-

Babylonem pervenerat. Sed fugientem [17] P
iates, qui Arsacidae successerat, equitum ce
ate, per compendiosos tramites occupatum
etrahit. Vt [19] est deductus ad regem, Ga
nandro quidem non tantum venia, verum eti
raemium fidei datum: Demetrium autem & gr
iter [20] castigatum ad coniugem in Hyrcania
emittit arctioribusque custodiis obseruari iube
nteriecto deinde tempore, cum fidem illi [21] etian
uscepti [22] liberi facerent, eodem amico comite [23]
epetita [24] fuga est: sed pari infelicitate prope
ines regni sui deprehenditur; ac denuo [25] perdu-
ctus ad regem, vt [26] inuisus a conspectu summoue-
ur. Tunc quoque vxori & liberis donatus [27],
n Hyrcaniam, poenalem [28] sibi ciuitatem, remit-
tur, talisque [29] aureis ad exprobrationem pue-
lis leuitatis [30] donatur. Sed hanc Parthorum 10
n mitem in Demetrium clementiam non mise-
ordia gentis faciebat [31], nec respectus cognatio-
: sed quod [32] Syriae regnum affectabant, vsu-
i Demetrio aduersus Antiochum fratrem, prout
vel tempus, vel fortuna [34] belli exegisset [35].

Demetrium. 18 praeuenerat Regi fugienti Phra-
per vias breuiores. 19 postquam. 20 graui-
erbis increpatum. 21 Demetrio. 22 geniti. 23
inte. 24 denuo incepta. 25 altera vice. 26
m vir inuisus non admittitur ad conspectum re-
7 Demetrius redditus. 28 in qua ciuitate,
n in poenam, viuere debebat. 29 *mit VVürf-*
Leichtsinnigkeit. 31 efficiebat. 32 quoniam Par-
ui vti volebant. 34 ratio, status. 35 postulasset

CAPVT X.

HIs [1] auditis, Antiochus occupandum [2] [
ratus, exercitum, quem multis finiti
bellis [3] indurauerat, aduersus Parthos du
luxuriae [4] non minor apparatus, quam
fuit: quippe LXXX millia armatorum, seq
CCC millia lixarum [5]; ex quibus coquoru
rum, scenicorumque [6], maior numerus
3 genti certe aurique tantum, vt etiam
milites caligas auro figerent [8], procul
materiam [9], cuius amore [10] populi [11] fe
cant. Culinarum quoque argentea
4 ta [12] fuere, prorsus [13] quasi ad epulas,
5 la pergerent [14]. Aduenienti Antioch
entales reges occurrere [15], tradentes se
6 sua, cum execratione superbiae Parth
mora congressioni fuit [16]. Antic
proeliis victor, cum Babyloniam occ
gnus haberi [17] coepit. Itaque om
populis deficientibus, nihil Parth
7 praeter patrios fines fuit. Tunc

---

[1] Cum Antiochus hoc audiisset. [2] ... esse. 3 quae bella gesta erant saepi ... 4 voluptatum. 5 Troß. 6 Conuoca ... 8 zusammenschnüren oder binden. ... nempe aurum, 10 ob amorem. 11 ... gerunt. 12 Küchen Geraethe, 13 non ... entur. 15 obuiam venerunt. 16 ... proelium factum est. 17 existim

ipse magnam partem aduersus Romanos
[19] haberet. Multoque se timidius ac diffi- 4
[20] bella Pontica ingressum [21], cum ipse
tiro [22] esset: Scythas praeter arma, vir-
te animi, locorum quoque solitudinibus,
oribus instructos [23], per quae denunciare-
ingens militiae [25] labor ac periculum. In- 5
s difficultas ne spes quidem praemii foret
vago [26]; nec tantum pecuniae, sed etiam
ope [27]. Nunc se diuersam [28] belli condi- 6
[29] ingredi [30]. Nam neque caelo [31] Asiae
nperatius aliud [32], nec solo [33] fertilius, nec
multitudine amoenius; magnamque tem-
artem, non, vt [34] militiam, sed vt festum
cturos, [35] bello dubium facili magis an vbe-
modo aut proximas regni Attalici opes, 7
eres [37] Lydiae Ioniaeque audierint, quas
non

x qua gente Scytharum. 19 exercitus sui. 20 ma-
n timore ac diffidentia. 21 esse, suscepisse, ince-
nondum satis exercitatus in bellicis rebus. 23
ia esse multas solitudines & ingens frigus. 24
tur, praenuntiaretur. 25 in bellis. 26 qui non
. certas sedes. 27 & qui hostis non solum nul-
eret pecuniam, sed etiam nullibi certam sedem.
e aliam. 29 rationem belli gerendi. 30 incipere.
1 quidem coelum in Asia. 32 coelum. 33 quoad
c humum. 34 tanquam. 35 transacturos esse mi-
36 & dubium esse, num hoc bellum facili
r an vero vberius, quoad praedam. 37 a
lectas diuitias.

ad quem retrahendum cum turmas equitum f
nato 32 misisset, Demetrium, hoc ipsum meti
tem 33, iam in regno missi 34 inuenerunt: fru
que omnia contati, ad regem suum reuersi sun

LI

32 celeriter. 33 qui hoc etiam metuebat.
illi equites, qui a Parthorum rege missi erant.

LIBER XXXIX.

BREVIARIVM CAPITVM.

emetrius interfecto fratre Antiocho dum Aegyptum tentat, Syriam amittit, & tandem cruento fato tollitur.

lexander ex ignobili Rex factus, dum fortunam suam non reuerenter habet, foede perit interfectus a Grypho, qui matrem & fratrem extinguit.

leopatra Regina mater in Aegypto grauissimas turbas concitat: vnde horrendae lanienae ex mulierum ira, quarum interitus describitur.

eculiares tragoediae, quas Cleopatra inter suos excitat. Tandem illa a filio Alexandro occupata interficitur.

lexander in exilium agitur, reuocato Ptolemaeo Notho. Romanis ad orientalia regna excurrentibus, Syria & Aegyptus vexantur.

CAPVT I.

ANtiocho in Parthia cum exercitu deleto [1], 1
frater eius Demetrius, obsidione [2] Parthorum liberatus, ac restitutus in regnum, m omnis [3] Syria in luctu propter amissum ex-
;itum esset; quasi [4] Parthica ipsius [5] ac fratris 2
lla, quibus [6] alter [7] captus, alter occisus erat, ospere gessisset, ita Aegypto bellum inferre uit; regnum Aegypti Cleopatra socru, pretium

1 Cum victus esset & occisus. 2 captiuitate 3 to- 4 prorsus ac si. 5 quae ipse ac frater gesserat. 6 quibus tamen bellis. 7 Demetrius.

8 dum

[illegible] ,
militum auxilio, suamet vnius ope
Cappadociam caeso 49 rege cepisse 50
mortalium 51 Pontum omnem Scyth
verit, quam nemo ante transire tuto
potuerit. Nam iustitiae atque libera
ne ipsos milites, qui experiantur, testes
& 53 illa indicia habere, quod solus reg
non paterna solum, verum etiam exte
hereditatibus propter munificentiam
possideat, Colchos, Paphlagoniam, Bosp

---

38 quae diuitiae non expugnari debeant
occupari in possessionem. 39 Mithridatem
populis. 41 contra Romanos. 42 excitaui
extorsio, vexatio, crudelis exactio. 44 *der*
45 & perpetuae calumniae, ex quibus lite
& damnosae oriantur. 46 Mithridatem
modo expendant. 48 per suam vnius
ram. 49 postquam occisus rex esset. 50 o
inter omnes homines. 52 neque se, Mithri
fare testimonium de liberalitate & iustitia

CAPVT VIII.

tatis militibus, post annos tres & vigin- 1
i regni [1], in [2] Romana bella descendit.
gypto mortuo rege Ptolemaeo, ei 3 qui 2
gnabat Ptolemaeo, per legatos regnum
eopatra regina, soror ipsius, defertur.
itur hoc solo Ptolemaeus, quod 4 sine 3
fraternum regnum recepisset 5, in quod
6 & a matre Cleopatra, & fauore prin-
atris filium cognouerat 7: ceterum in-
ibus 8, statim vbi 9 Alexandriam ingres-
, fautores [11] pueri [12] trucidari iussit.
oque die nuptiarum, quibus matrem 4
trimonium recipiebat, inter apparatus
, & sollennia religionum [13], in comple-
nterficit: atque ita thorum sororis, cae-
s cruentus [14], adscendit. Post quod 5
r in [15] populares, qui eum in regnum
, fuit. Siquidem peregrinis militibus
edis data [16], omnia sanguine quotidie
ipsam quoque sororem, filia eius vir-
gine

n regnum occupauerat. 2 bellum cum Ro-
t. 3 huic Ptolemaeo. 4 quoniam. 5 ite-
et. 6 constitui. 7 audierat. 8 hostiles
9 postquam. 10 *als er seinen Einzug ge-*
os, qui adhaerebant puero. 12 filii fratris. 13
diuinum & alia sacra. 14 cum rex se ma-
nine filii eius. 15 erga ciues. 16 cum data
occidendi eos, quoscunque vellent.

 17 nescit.

gine per vim ſtuprata, & in matrimonium adſci-
6 ta, repudiat. Quibus rebus territus populus,
in diuerſa labitur [17], patriamque, metu mortis,
7 exul [18] relinquit. Solus igitur in tanta [19] vrbe
cum ſuis relictus Ptolemaeus, cum regem ſe non
hominum ſed vacuarum aedium videret, edicto [10]
8 peregrinos ſolicitat [21]. Quibus [22] confluenti-
bus, obuius legatis Romanorum, Scipioni Afri-
cano & Spurio Mummio, & L. Metello, qui ad
inſpicienda [23] ſociorum regna veniebant, proce-
9 dit. Sed quam cruentus ciuibus, tam ridiculus
Romanis, fuit [24]. Erat enim & vultu deformis,
& ſtatura breuis, & ſagina [25] ventris non homi-
10 ni, ſed belluae ſimilis. Quam foeditatem nimia
ſubtilitas perlucidae veſtis augebat, prorſus quaſi
aſtu [16] inſpicienda praeberentur, quae omni ſtudio
11 occultanda pudibundo [27] viro erant. Poſt diſceſ-
ſum deinde legatorum (quorum [28] Africanus, dum
inſpicit vrbem, ſpectaculo Alexandrinis fuit,)
iam etiam populo peregrino inuiſus [29], cum filio,
quem ex ſorore ſuſceperat, & cum vxore, matris
pel-

17 neſcit, quid facere debeat, per fugam quaerit ſalutem vitae ſuae. 18 eligens ſpontaneum exilium. 19 tam magna. 20 per edictum promulgatum. 21 rogat, vt venire velint in ſuum regnum. 22 cumque peregrini magno numero aduenirent. 23 viſitanda. 24 rex viſus eſt. 25 propter obeſitatem. 25 ex quadam calliditate. 27 quae occultare tamen debuiſſet vir, qui pudorem habet. 28 ex quibus legati. 29 exoſus rex.

30 &

pellice, metu insidiarum, tacitus in exilium pr
ficiscitur; contractoque [30] mercenario exerci
bellum sorori pariter ac patriae infert. Arcess
tum [31] maximum deinde a Cyrenis filium, ne eu
Alexandrini contra se [32] regem crearent, interf
cit. Tunc populus statuas & imagines eius de
trahit [33]. Quod factum [34] studio [35] sororis ex
stimans, filium, quem ex ea susceperat, interfici
corpusque in membra diuisum, & in cista compo
situm, matri die natalis eius inter epulas offer
curat. Quae res non reginae tantum, verum
etiam vniuersae ciuitati, acerba & luctuosa fuit
tantumque moerorem festiuissimo conuiuio in
tulit [36], vt regia [37] omnis repentino luctu incen
deretur [38]. Verso igitur studio principum al
epulis in exsequias [39], membra lacera [40] popul
ostendunt, & quid sperare de rege suo debeant
filii caede [41] demonstrant.

---

30 & cum rex comparasset exercitum, cui pecunia nu-
merabatur. 31 filium natu maximum, quem ad se ve-
nire iusserat. 32 Ptolemaeum. 33 deiicit, frangit. 34 esse,
35 iussu, instinctu. 36 in conuiuio excitauit. 37 tota arx
& vrbs. 38 incideret repente in luctum ingentem. 39
cum igitur principes cogitationes suas ab epularum lae-
titia ad luctum & exsequias conuerterent. 40 conscis-
sa. 41 per caedem crudelissimam.

CAPVT IX.

1 FInito [1] luctu orbitatis, Cleopatra, cui
se fraterno bello videret, auxilium a D
rege Syriae, per legatos petit: cuius [2] ipſ
2 & memorabiles caſus fuere. Namque I
us, vt ſupra dictum eſt, cum bellum Part
liſſet, & multis congreſſionibus [3] victo
repente inſidiis circumuentus [4], amiſſo
3 capitur. Cui Arſacides Parthorum rex
& regio animo, miſſo [5] in Hyrcaniam,
tum [6] tantum regium praeſtitit: ſed &
matrimonium dedit, regnumque Syriae
per abſentiam eius [7] Trypho occupauerat
4 tu um [8] promittit. Poſt huius [9] mortem
to reditu [10], non ferens [11] captiuitatem
us priuatam etſi opulentam [12] vitam pert
5 tacitus in regnum fugam meditatur.
illi [14] & comes Gallimander amicus erat:
captiuitatem eius a Syria per Arabiae deſ
cibus [15] pecunia comparatis, Parthico

1 Cum itaque matris luctus finitus eſſet, qu
fuerat ſuo filio. 2 regis. 3 in proeliis. 4 circum
ceptus. 5 cui Demetrio miſſo, qui miſſus erat
rem. 7 abſente Demetrio 8 ſe velle reſtituere
cidis. 10 cum de reditu ſuo in regnum Syriae
ret. 11 diutius. 12 quamuis nihil ipſi deerat
ſplendorem & commoditatem. 13 *er war d*
drüſſig. 14 Demetrio. 15 cum per pecuniam
raſſet ſibi duces viae. 16 veſte.

em pervenerat. Sed fugientem [17] Phra- 6
ui Arsacidae successerat, equitum celeri-
r compendiosos tramites occupatum [18]
Vt [19] est deductus ad regem, Galli- 7
quidem non tantum venia, verum etiam
m fidei datum: Demetrium autem & gra-
castigatum ad coniugem in Hyrcaniam
arctioribusque custodiis obseruari iubet.
to deinde tempore, cum fidem illi [21] etiam 8
[22] liberi facerent, eodem amico comite [23]
[24] fuga est: sed pari infelicitate prope
gni sui deprehenditur; ac denuo [25] perdu-
egem, vt [26] inuisus a conspectu summoue-
unc quoque vxori & liberis donatus [27], 9
aniam, poenalem [28] sibi ciuitatem, remit-
alisque [29] aureis ad exprobrationem pue-
tatis [30] donatur. Sed hanc Parthorum 10
em in Demetrium clementiam non mise-
gentis faciebat [31], nec respectus cognatio-
quod [32] Syriae regnum affectabant, vsu-
netrio aduersus Antiochum fratrem, prout
tempus, vel fortuna [34] belli exegisset [35].

metrium. 18 praeuenerat Regi fugienti Phra-
r vias breuiores. 19 postquam. 20 graui-
is increpatum. 21 Demetrio. 22 geniti. 23
te. 24 denuo incepta. 25 altera vice. 26
vir inuisus non admittitur ad conspectum re-
Demetrius redditus. 28 in qua ciuitate,
in poenam, viuere debebat. 29 *mit VVürf-*
Leichtsinnigkeit. 31 efficiebat. 32 quoniam Par-
ui vti volebant. 34 ratio, status. 35 postnlasset

CAPVT X.

1 HIs [1] auditis, Antiochus occupandum [2] bellum
ratus, exercitum, quem multis finitimorum
2 bellis [3] indurauerat, aduersus Parthos ducit. Sed
luxuriae [4] non minor apparatus, quam militiae
fuit: quippe LXXX millia armatorum, sequuta sunt
CCC millia lixarum [5]; ex quibus coquorum, pisto-
3 rum, scenicorumque [6], maior numerus fuit. Ar-
genti certe aurique tantum, vt etiam gregarii [7]
milites caligas auro figerent [8], proculcarentque
materiam [9], cuius amore [10] populi [11] ferro dimi-
4 cant. Culinarum quoque argentea instrumen-
ta [12] fuere, prorsus [13] quasi ad epulas, non ad bel-
5 la pergerent [14]. Aduenienti Antiocho, multi Ori-
entales reges occurrere [15], tradentes se, regnaque
6 sua, cum execratione superbiae Parthicae. Nec
mora congressioni fuit [16]. Antiochus tribus
proeliis victor, cum Babyloniam occupasset, ma-
gnus haberi [17] coepit. Itaque omnibus ad eum
populis deficientibus, nihil Parthis reliqui [18]
7 praeter patrios fines fuit. Tunc Phrahates De-
me-

1 Cum Antiochus hoc audiisset. 2 praeueniendum esse. 3 quae bella gesta erant saepius cum finitimis. 4 voluptatum. 5 *Troß.* 6 *Comoedianten.* 7 vulgares. 8 *zusammen schnüren oder binden.* 9 hanc pretiosam, nempe aurum. 10 ob amorem. 11 multi populi bella gerunt. 12 *Küchen Geraethe,* 13 non secus. 14 proficiscerentur. 15 obuiam venerunt. 16 & non multo post proelium factum est. 17 existimari. 18 reliquum.

19 ae-

in Syriam ad occupandum regnum cum
praesidio [19] mittit, vt eo pacto [20] Anti-
Ꝭ sua [21] tuenda a Parthia reuocaretur.
quoniam viribus non poterat [22], insidiis
am vbique tentabat [23]. Propter multi- 8
hominum exercitum suum Antiochus
ates in hyberna diuiserat: quae res exitii
t. Nam cum grauari se copiarum prae-
[24], & iniuriis militum, ciuitates viderent,
os deficiunt; & die statuta [25] omnes apud
m exercitum per insidias, ne inuicem fer-
ia possent, aggrediuntur. Quae cum 9
ı Antiocho essent, auxilium proximis la-
m ea manu [26], quae secum hiemabat, pro-
. In itinere obuium regem Parthorum
aduersus quem fortius [27], quam exercitus
nicauit. Ad postremum tamen cum vir- 10
hostes vincerent, metu suorum desertus,
ır; cui [29] Phrahates exsequias regio more
amque Demetrii, quam secum Antiochus
at, captus [30] amore virginis, vxorem du-
oenitere deinde dimissi Demetrii coepit [31]: 11
ad

xiliaribus copiis. 20 hoc modo. 21 ad defen-
ui regni. 22 tentare Antiochum. 23 vexabat.
tarticrung. 25 certa, constituta. 26 cum iis
27 ipse rex fortius pugnabat. 28 fortitudine.
ocho. 30 occupatus. 31 regem Parthorum
enitere, quod dimisisset Demetrium ex ca-

 32 cele-

ad quem retrahendum cum turmas equitum festinato 32 misisset, Demetrium, hoc ipsum metuentem 33, iam in regno missi 34 inuenerunt: frustraque omnia conati, ad regem suum reuersi sunt.

LIBER

32 celeriter. 33 qui hoc etiam metuebat. 34 illi equites, qui a Parthorum rege missi erant.

Cum

LIBER XXXIX.

BREVIARIVM CAPITVM.

Demetrius interfecto fratre Antiocho dum Aegyptum tentat, Syriam amittit, & tandem cruento fato tollitur.

Alexander ex ignobili Rex factus, dum fortunam suam non reuerenter habet, foede perit interfectus a Grypho, qui matrem & fratrem extinguit.

Cleopatra Regina mater in Aegypto grauissimas turbas concitat: vnde horrendae lanienae ex mulierum ira, quarum interitus describitur.

Peculiares tragoediae, quas Cleopatra inter suos excitat. Tandem illa a filio Alexandro occupata interficitur.

Alexander in exilium agitur, reuocato Ptolemaeo Notho. Romanis ad orientalia regna excurrentibus, Syria & Aegyptus vexantur.

CAPVT I.

1 ANtiocho in Parthia cum exercitu deleto [1], frater eius Demetrius, obsidione [2] Parthorum liberatus, ac restitutus in regnum, cum omnis [3] Syria in luctu propter amissum exercitum esset; quasi [4] Parthica ipsius [5] ac fratris
2 bella, quibus [6] alter [7] captus, alter occisus erat, prospere gessisset, ita Aegypto bellum inferre statuit; regnum Aegypti Cleopatra socru, pretium

1 Cum victus esset & occisus. 2 captiuitate 3 tota. 4 prorsus ac si. 5 quae ipse ac frater gesserat. 6 quibus tamen bellis. 7 Demetrius.

8 dum

pacem . . . sororis gr
regnum, quod odio 4 D
3 quisierat, summis opil
igitur ingentia Grypo a
nam Grypo nupturam,
nepotis, non societate
4 affinitate sua solicitare
nam cum omnes Gryp
viribus viderent, paulat
5 coepere. Fit deinde i
victus Alexander, A
inops [11] pecuniae, cum
sent; templo [12] Iouis s
signum [13] tolli iubet, fac
cumscribens: nam *Vict*
6 *ab Ioue esse dicebat.* I

auxiliaque ab Aegypto ingenti mittuntur. tterea corpus Antiochi, interfecti a rege Partl rum, in loculo 23 argenteo ad Sepulturam in S riam remissum peruenit: quod cum ingenti st dio 24 ciuitatium & regis Alexandri ad firma dam fabulae fidem 25, excipitur. Quae res illi a magnum fauorem popularium 27 conciliauit omnibus 28 non fictas 29 in eo, sed veras lacrymas existimantibus. Demetrius autem victus ab A-lexandro, cum vndique circumstantibus malis 30 premeretur, ad postremum etiam ab vxore filiis-que deseritur. Relictus igitur cum paucis ser-vulis, cum Tyrum religione 31 templi se defen-surus petisset 32, naui egrediens, praefecti 33 ius-u interficitur. Alter ex filiis Seleucus, quoni-m sine matris auctoritate 34 diadema sumsisset, b eadem interficitur; alter, cui propter nasi ma-itudinem cognomen Grypo fuit, rex a matre ctenus constituitur, vt nomen regis penes 35 um, ius autem omnis imperii penes matrem t.

Sarg. 24 fauore. 25 vt fictus hic rex eo maio-idem inueniret. 26 huic ficto regi. 27 ciuium. um omnes existimabant. 29 esse. 30 calamitati-31 per sanctitatem. 32 profectus esset. 33 hu-Tu, qui templo praefectus erat. 34 iussu. 35

CAPVT

CAPVT II.

1 SEd Alexander, occupato Syriae regno, tumens[1]
successu rerum, spernere iam etiam ipsum Pto-
lemaeum, a quo fuerat subornatus in regnum,
2 superba[2] insolentia coepit. Itaque Ptolemaeus,
reconciliata sororis gratia[3] destruere Alexandri
regnum, quod odio[4] Demetrii, viribus suis[5] ac-
3 quisierat, summis opibus[6] instituit[7]. Mittit
igitur ingentia Grypo auxilia, & filiam Tryphae-
nam Grypo nupturam, vt populos in[8] auxilium
nepotis, non societate tantum belli, verum &
4 affinitate sua solicitaret. Nec res[9] frustra fuit:
nam cum omnes Grypum instructum[10] Aegypti
viribus viderent, paulatim ab Alexandro deficere
5 coepere. Fit deinde inter reges proelium, quo
victus Alexander, Antiochiam profugit: ibi
inops[11] pecuniae, cum stipendia militibus dees-
sent; templo[12] Iouis solidum ex auro Victoriae
signum[13] tolli iubet, facetis iocis sacrilegium cir-
cumscribens: nam *Victoriam commodatam*[14] *sibi*
6 *ab Ioue esse dicebat.* Interiectis deinde diebus,
cum ipsius Iouis aureum simulacrum[15] infiniti[16]
ponderis tacite euelli[17] iussisset, deprehensusque
in

1 Superbus factus. 2 ex superba. 3 cum rediisset in gratiam cum sorore sua. 4 ex odio erga Demetrium. 5 per suum exercitum. 6 summa vi. 7 decreuit. 8 ad. 9 consilium hoc. 10 armatum. 11 egens. 12 ex templo. 13 imaginem, statuam. 14 mutuo datam, traditam. 15 effigiem, statuam. 16 maximi. 17 eripi ex templo.

in facrilegio, concurfu [18] multitudinis effet in fugam verfus [19]; magna vi [20] tempeftatis oppresfus, ac defertus a fuis, a latronibus capitur; perductusque ad Grypum, interficitur. Grypus porro, reciperato [21] patrio regno, externisque periculis liberatus, infidiis matris appetitur [22]. Quae cum cupiditate dominationis, prodito [23] marito Demetrio, & filio altero interfecto, huius [24] quoque victoria inferiorem dignitatem fuam factam [25] doleret, venienti [26] ab exercitatione poculum veneni obtulit. Sed Grypus, praedictis [27] iam ante infidiis, veluti [28] pietate [29] cum matre certaret, bibere ipfam iubet; abnuenti inftat [30]. Poftremum prolato indice [31] eam arguit [32], *folam defenfionem fceleris fupereffe* affirmans [33], *fi bibat, quod filio obtulit.* Sic victa regina, fcelere in fe verfo [34], veneno, quod alii [35] parauerat, exftinguitur. Parta [36] igitur regni fecuritate, Grypus octo annis quietem & ipfe habuit, & regno praefuitit.

18 per concurfum plebis. 19 coniectus. 20 per vim. 21 cum recuperaffet regnum. 22 mater Grypo infidiatur. 23 poftquam ab ea proditus erat maritus. 24 per huius filii victoriam. 25 effe. 26 filio qui veniebat. 27 cum hae infidiae Grypo praedictae effent. 28 quafi, ac fi. 29 amore. 30 & cum mater nollet bibere, inftanter rogat Grypus, vt ipfa id facere vellet. 31 cum teftis infidiarum productus effet. 32 accufat infidiarum. 33 dicens, eam non poffe alio modo refutare teftimonium, quam fi ipfa bibat. 34 cum fcelus in ipfam effet conuerfum. 35 alteri, filio fuo. 36 cum *igitur confirmata* effet regni fecuritas.

37 otiu

10 ſtitit. Natus [37] deinde illi [38] eſt aemulus regni, frater ipſius Cyzicenus, eadem [39] matre genitus [40], ſed ex Antiocho patruo ſuſceptus [41]: quem cum veneno tollere voluiſſet, vt [42] maturius [43] annis cum eo de regno contenderet [44], excitauit.

37 ortus. 38 Grypo. 39 ex. 40 natus. 41 genitus, procreatus. 42 vt Cyzicenus. 43 citius quam conſtituerant. 44 pugnaret.

CAPVT III.

1 INter has regni Syriae parricidiales diſcordias, moritur rex Aegypti Ptolemaeus, regno Aegypti vxori & alteri ex filiis, quem illa legiſſet [1], relicto [2], videlicet quaſi quietior Aegypti ſtatus, quam Syriae regnum eſſet, quum [3] mater altero ex filiis electo [4], alterum hoſtem eſſet habitura.
2 Igitur cum pronior [5], in [6] minorem filium eſſet, a populo compellitur maiorem eligere [7]: cui [8] prius, quam regnum daret, vxorem ademit; compulſumque repudiare cariſſimam ſibi ſororem Cleopatram, minorem ſororem Setenen ducere iubet, non materno inter filias iudicio [9], cum alteri
3 maritum eriperet, alteri daret. Sed Cleopatra non tam a viro repudiata, quam a matre diuortio [10] viri dimiſſa, Cyziceno in Syria nubit: eique ne

1 Et reliquit regnum Aegypti. 2 eligere vellet. 3 cum tamen. 4 ſi vnum ex filiis elegiſſet. 5 fauentior. 6 erga. 7 vt eligeret. 8 maiori natu filio. 9 hoc vero iudicium inter filias non maternum erat, matrem parum decebat. 10 per diuortium, ad quod vir, ſeu maritus, a matre compulſus erat.

11 ſolam.

ac nudum 11 vxoris nomen afferret, exercit
Cypri solicitatum 12, velut dotalem 13, ad marit
deducit. Par 14 igitur viribus fratris Cyzicenu
proelium committit, ac victus in fugam ver
ur 15, Antiochiamque venit. Tunc Antioch
m Grypus, in qua 16 erat Cyziceni vxor Cleop
a, obsidere coepit: qua capta, Tryphaena vxo
rypi nihil antiquius 17 quam sororem Cleopa
am requiri iussit: non 18 vt captiuae opem ferret,
l ne 19 effugere captiuitatis mala 20 posset, quae
21 aemulatione in hoc potissimum 22 regnum
aserit, hostique sororis nubendo 23 hostem se
i effecerit. Tum 24 peregrinos exercitus in
amina fratrum adductos, tum 25 repudiatam
tre, contra matris voluntatem, extra Aegy-
1 nuptam accusat. Contra Grypus orare 26,
*im foedum facinus facere cogatur: a nullo
iam maiorum suorum inter tot domestica,
externa bella, post 28 victoriam in 29 feminas
im 30, quas sexus ipse & 31 periculis bel-
lorum,*

---

um. 12 ad partes suas pertractum, persuasum.
iam in dotem. 14 aequalis. 15 coniicitur.
vrbs cum capta esset. 17 magis. 18 non
:. 19 ne illa. 20 calamitatem. 21 ex aemu-
ga se. 22 inprimis. 23 & quoniam illa nu-
sti sororis. 24 porro etiam Tryphaena ac-
patram, quod per eam adducti fuerint. 25
, quod illa, cum repudiata esset a fratre, nu-
ra Aegyptum, contra voluntatem matris,
27 & tot. 28 post impetratam. 29 con-
isse, crudeliter actum fuisse. 31 & a.

31 bibe-

terni belli, non viribus minor [10], ab insula recel-
3 sisset. Igitur Alexander, territus hac matris cru-
delitate; & [11] ipse eam reliquit, periculoso regno
4 securam ac tutam vitam anteponens. Cleopa-
tra vero timens, ne maior filius Ptolemaeus ab
Cyziceno ad reciperandam Aegyptum auxiliis iu-
varetur, ingentia Grypo auxilia & Selenen vxo-
rem nupturam [12] hosti prioris mariti mittit; Ale-
xandrumque filium per legatos in regnum reuo-
5 cat: cui cum occultis insidiis [13] exitium machina-
retur [14], occupata [15] ab eodem interficitur, spiri-
6 tumque non fato, sed parricidio dedit [16]: digna
prorsus hac [17] mortis infamia, quae etiam ma-
trem thoro expulit; & duas filias viduas alterno [18]
fratrum matrimonio fecit; & filio alteri in exilium
acto [19] bellum intulit, alteri erepto regno [20] exiti-
um per insidias machinata est.

10 inferior, debilior. 11 etiam. 12 quae nubere debebat. 13 per insidias. 14 strueret. 15 praeuen-ta. 16 neque morte naturali obiit, sed interfecta est ob sua parricidia. 17 hac morte infami. 18 gemino, duplici. 19 pulso. 20 & postquam ipsa alteri filio e-ripuerat regnum.

CAPVT V.

1 SEd nec Alexandro caedes tam nefanda inulta
fuit. Nam vbi [1] primum compertum est, scelere
filium matrem interfectam [2], concursu populi in
exilium agitur, reuocatoque Ptolemaeo regnum
reddi-

1 Postquam innotuit. 2 fuisse.

3 postu-

r: qui neque cum matre bellum gerere vo-
nec a fratre armis repetere 3, quod 4 prior
fet. Dum haec aguntur, frater eius ex 2
uſceptus 5, qui pater Cyrenarum regnum
nto reliquerat, herede populo Romano
o, decedit 6. Iam enim fortuna Romana 3
re 7 ſe ad Orientalia regna, non conten-
ae terminis 8, coeperat. Itaque & ea
biae prouincia facta eſt 9: poſtea Creta,
que piratico bello perdomitae in formam
iae rediguntur. Quo facto, & Syriae, & 4
i regna, Romana vicinitate artata 10,
crementa de finitimis bellis quaerere ſole-
demto vagandi aabitrio 11, vires ſuas
iciem mutuam 12 conuerterunt: adeo, vt 5
proeliis 13 conſumti, in contemtum fini-
m venerint, praedaeque Arabum genti,
antea fuerint 14. Quorum rex Eroti- 6
lucia 15 ſeptingentorum filiorum, quos ex
pelli-

poſtulare. 4 hoc regnum, quod ipſe. 5 natus.
ur. 7 extendere. 8 finibus. 9 in prouin-
uam redacta eſt. 10 quae in anguſtias redige-
propter vicinitatem cum Romanis. 11 cum
pta eſſet licentia in alienis regnis circumuagan-
ſuam. 13 per proelia. 14 & fuerint in prae-
ti a gente Arabum. 15 ex confidentia in ſuos fi-

pellicibus ſuſceperat [16], diuiſis exercitibus, nunc Aegyptum, nunc Syriam infeſtabat [17]: magnumque nomen Arabum, viribus finitimorum exſanguibus [18], fecerat.

LIBER

16 generauerat. 17 vexabat. 18 cum finitimi populi omnem quaſi ſanguinem & vires ſuas exhauſiſſent & amiſiſſent.

LIBER XL.

BREVIARIVM CAPITVM.

Syri Tigranem Armenium Regem sibi deligunt. … Victo Tigrane, Antiochus Cyziceni filius creatur R… Syriae. Quae postea in prouinciae formam re… gitur.

CAPVT I.

MVtuis fratrum odiis, & mox filiis inimi… citiis parentum succedentibus 1, cum in… expiabili bello, & reges, & regnum Sy… riae consumtum esset, ad externa populus auxilia …concurrit 2, peregrinosque sibi reges circumspi… cere 3 coepit. Itaque cum pars 4 Mithridatem Ponticum, pars Ptolemaeum ab Aegypto arces… sendum 5 censeret: occurreretque 6 quod Mithri… dates implicitus bello Romano esset, Ptolemaeus quoque semper hostis fuisset Syriae; omnes in 7 3 Tigranem regem Armeniae consensere, instru… ctum 8 praeter domesticas vires 9, & Parthica so… cietate, & Mithridatis affinitate. Igitur acci… tus 10 in regnum Syriae, per XVIII annos tran… 4 quillissimo regno potitus est: neque bello alium …cessere 11, neque lacessitus inferre alii 12 bellum …cesse habuit.

…1 Cum hactenus fratres odia inter se exercuissent, … x vero etiam filiis, post inimicitias patrum, inter se … nassent. 2 se conuertit. 3 in auxilium vocare, eli… …. 4 populi. 5 vocari debere. 6 & ipsi recorda… …ur. 7 ad vocandum. 8 quippe qui instructus & … tus esset. 9 propriam potentiam. … us, vt veniret. 11 aggredi. 12 alter… Tigranes. …

CAPVT

CAPVT II.

SEd Alexander, occupato Syriae regno, tu
successu rerum, spernere iam etiam ipsi
lemaeum, a quo fuerat subornatus in re
superba[2] insolentia coepit. Itaque Ptole
reconciliata sororis gratia [3] destruere A
regnum, quod odio [4] Demetrii, viribus
3 quisierat, summis opibus [6] instituit [7]
igitur ingentia Grypo auxilia, & filiam
nam Grypo nupturam, vt populos in [8]
nepotis, non societate tantum belli,
4 affinitate sua sollicitaret. Nec res [9] fr
nam cum omnes Grypum instructum
viribus viderent, paulatim ab Alexand
5 coepere. Fit deinde inter reges pro
victus Alexander, Antiochiam p
inops [11] pecuniae, cum stipendia m
sent; templo [12] Iouis solidum ex au
signum [13] tolli iubet, facetis iocis fac
cumscribens: nam *Victoriam comm*
6 *ab Ioue esse dicebat.* Interiectis d
cum ipsius Iouis aureum simulacru
ponderis tacite euelli [17] iussisset, d

1 Superbus factus. 2 ex superba. 4 ex c
in gratiam cum sorore sua. 5 per suum exercitum. 6 si
trium. 8 ad. 9 consilium hoc.
creuit. 12 ex templo. 13 imagine
egens. 15 effigi
mutuo datam, traditam
maximi. 17 eripi ex templo.

in facrilegio, concurfu [18] multitudinis effet in fu gam verfus [19]; magna vi [20] tempeftatis oppre fus, ac defertus a fuis, a latronibus capitur; pe ductusque ad Grypum, interficitur. Grypu porro, reciperato [21] patrio regno, externisqu periculis liberatus, infidiis matris appetitur [2 Quae cum cupiditate dominationis, prodito maritoDemetrio, & filio altero interfecto,huius quoque victoria inferiorem dignitatem fuam fa ctam [25] doleret, venienti [26] ab exercitatione po culum veneni obtulit. Sed Grypus, praedictis iam ante infidiis, veluti [28] pietate [29] cum matr certaret, bibere ipfam iubet; abnuenti inftat [3 Poftremum prolato indice [31] eam arguit [32], *fola defenfionem fceleris fupereffe* affirmans [33], *fi bibat quod filio obtulit.* Sic victa regina, fcelere in verfo [34], veneno, quod alii [35] parauerat, exftin guitur. Parta [36] igitur regni fecuritate, Grypu octo annis quietem & ipfe habuit, & regno prae ftiti

18 per concurfum plebis. 19 coniectus. 20 pe vim. 21 cum recuperaffet regnum. 22 mater Gryp infidiatur. 23 poftquam ab ea proditus erat maritu 24 per huius filii victoriam. 25 effe. 26 filio qui ve bat. 27 cum hae infidiae Grypo praedictae effen quafi, ac fi. 29 amore. 30 & cum mater nolle ere, inftanter rogat Grypus, vt ipfa id facere ve 31 cum teftis infidiarum productus effet. 32 ac it infidiarum. 33 dicens, eam non poffe alio mod utare teftimonium, quam fi ipfa bibat. 34 cu us in ipfam effet conuerfum. 35 alteri, filio fuo cum igitur confirmata effet regni fecuritas.

37 ortu

videatur, ad tantam eos felicitatem per virtutem prouectos 7, vt imperent gentibus, sub quarum
7 imperio veluti seruile vulgus fuere 8. A Romanis quoque, trinis 9 bellis, per maximos duces florentissimis temporibus lacessiti, soli ex omnibus gentibus non pares 10 solum, verum etiam victo-
8 res fuere: quanquam plus gloriae sit 11, inter Assyria & Medica, Persicaque, memorata 12 olim regna, & opulentissimum mille vrbium 13 Bactrianum imperium, emergere potuisse 14, quam lon-
9 ginqua bella vicisse 15; praeterea cum 16 grauibus Scythicis, & vicinalibus bellis assidue vexati, variis periculorum certaminibus vrgerentur 17.
10 Hi 18 domesticis seditionibus Scythia pulsi, solitudines inter Hyrcaniam, & Dahas, & Areos, & Spartanos, & Margianos furtim 19 occupauere.
11 Fines deinde, non intercedentibus 20 primo finitimis, postea etiam prohibentibus, in tantum protulere 21, vt non immensa tantum ac profunda camporum 22, verum etiam praerupta collium, mon-

7 fuisse, peruenisse. 8 Parthorum regio expugnata & occupata fuit a victoribus tanquam praeda. 9 tribus. 10 aequales Romanis. 11 Parthi maiorem gloriam habeant ex eo. 12 celebria. 13 quod imperium possidebat mille vrbes. 14 Parthos, quod Parthi potuerint emergere, & ad aliquam potentiam peruenire. 15 quam quod vicerint. 16 Parthi. 17 premerentur. 18 Parthi. 19 clam. 20 cum id finitimi populi primo non impedissent. 21 vsque adeo extenderunt, dilatarunt. 22 loca. 23 occu-

montiumque ardua 23 occupauerint. Ex
fit, vt Parthiae pleraque 24 finium aut aestus,
frigoris magnitudo possideat 25: quippe cum m
tes nix, & campos aestus infestet.

23 cacumina. 24 loca; plerosque fines Parthi
25 vexet.

CAPVT II.

ADministratio 1 gentis post defectionem M
cedonici imperii 2, sub regibus fuit. Proxi
ius maiestati 3 regum, populorum ordo 4 est:
hoc 5 duces in bello, ex hoc rectores in pace
bent. Sermo his inter Scythicum Medicum-
e medius, & vtrisque 6 mixtus. Vestis olim
7 moris: posteaquam accessere opes 8, vt 9 Me-
perlucida ac fluida 10. Armorum patrius ac
thicus mos 11. Exercitum non vt 12 aliae 5
tes liberorum 13, sed maiorem partem seruo-
habent: quorum vulgus, nulli manumit-
i potestate permissa 14, ac per hoc 15 omnibus
i nascentibus, in dies crescit. Hos 16 pari
eros suos cura habent; & equitare & sagit-
tare

perium. 2 ab imperio. 3 a maiestate. 4
5 ordine. 6 ex vtroque sermone. 7 Parthi
bantur vestibus ex sua consuetudine. 8 post-
vero facti sunt opulentiores. 9 ipsi vtuntur
perlucidis & fluidis, velut Medi. 10 laxa &
11 consuetudo, vsus. 12 velut. 13 constan-
minibus liberis. 14 dum nemini licet ser-
umittere, 15 ob hanc caussam. 16 seruos.
17 sagit-

6 tare [17] magna [18] induſtria docent. Locupletiſ-
ſimus vt [19] quisque eſt, ita plures in bello equi-
tes regi ſuo praebet. Denique Antonio bellum
Parthis inſerenti, cum quinquaginta millia equi-
7 tum occurrent, ſoli cccc liberi [20] fuere. Co-
minus [21] in acie proeliari, aut obſeſſas expugna-
re vrbes neſciunt. Pugnant autem procurren-
tibus equis, aut terga dantibus [22], ſaepe etiam fu-
gam ſimulant, vt incautiores aduerſum vulnera
8 inſequentes habeant [23]. Signum his in proelio
non tuba [24], ſed tympano datur. Nec pugnare
diu poſſunt: ceterum intolerandi forent, ſi quan-
tus his impetus eſt, vis tanta & perſeuerantia [25]
9 eſſet. Plerumque in ipſo ardore certaminis
proelia deſerunt, ac paullo poſt, pugnam ex fuga
repetunt [26], vt cum maxime viciſſe te [27] putes,
10 tunc tibi diſcrimen [28] ſubeundum ſit. Munimen-
tum ipſis equisque loricae plumatae [29] ſunt, quae
vtrumque [30] toto corpore tegunt. Auri argen-
tique nullus niſi in armis vſus.

17 ſagittas iaculari. 18 cum magna. 19 prout: *je reicher nun einer iſt.* 20 non ſerui. 21 *in der Nahe.* 22 dum equi aut procurrunt aut fugiunt. 23 vt ii, qui inſequuntur, minus cauti ſint contra vulnera. 24 per tubam. 25 conſtantia in proelio. 26 renouant. 27 te eos viciſſe. 28 nouum proelium. 29 plumis ornatae. 30 equitem & equum.

ſe in Hyrcaniam proficiſcitur. Vnde [22] reuer-
s bellum cum Elimaeorum rege geſſit: quo [23]
cto, hanc quoque gentem regno [24] adiecit, im-
riumque Parthorum a monte Caucaſo, multis
pulis in ditionem redactis, vsque ad flumen Eu-
ratem protulit [25]. Atque ita aduerſa valetudi-
[26] arreptus [27], non minor [28] Arſace proauo glo-
oſa ſenectute decedit.

LIBER

22 ex Hyrcania. 23 qui rex cum victus eſſet. 24 rthico. 25 amplificauit, extendit. 26 a morbo. conceptus, occupatus. 28 non minus celebris, quam oauus eius.

9 gunt. Principibus metu, non pudore parent[15].
10 In libidinem proiecti[16], in cibum parci. Fides dictis promissisque nulla[17], nisi quatenus expedit[18].

15 obsequium praestant. 16 proni, proclines. 17 fidem nullam seruant in verbis & promissis. 18 vtile est.

CAPVT IV.

1 POst mortem Alexandri Magni, cum inter successores eius Orientis regna diuiderentur, nullo Macedonum dignante[1] Parthorum impe-
2 rium, Stasanori externo[2] socio traditur. Hi postea deductis[3] Macedonibus in bellum ciuile, cum ceteris superioris Asiae populis Eumenem secuti sunt[4]: quo[5] victo, ad Antigonum transiere.
3 Post hunc a Nicatore Seleuco, ac mox ab Antiocho & successoribus eius possessi[6]: a cuius pronepote Seleuco primum defecere, primo Punico bello, L. Manlio Vulsone, M. Attilio Regulo con-
4 sulibus. Huius defectionis impunitatem illis duorum fratrum regum, Seleuci & Antiochi discordia dedit[7]: qui dum sibi inuicem eripere regnum volunt, persequi defectores[8] omiserunt.
5 Eodem tempore etiam Theodotus mille vrbium Bactrianarum praefectus, defecit, regemque se appel-

1 Cupiente. 2 peregrino. 3 cum Macedones incidissent in bella ciuilia. 4 eius partes tenuerunt. 5 cum autem Eumenes victus esset. 6 Parthi occupati & regnati sunt. 7 non puniti sunt ob hanc defectionem, propter discordiam. 8 Parthos, qui defecerant.

9 quo-

rentur: dolentes tantum iis[10] itineris[11] frustra nensum[12], quum vel stipendium[13] pro vexatio- e[14], vel alium hostem dari sibi poscerent, super- responso ostensi, fines Parthorum vastare coe- runt. Igitur Phrahates, cum aduersus eos 3 oficisceretur, ad tutelam regni reliquit Hime- m quendam, pueritiae sibi flore conciliatum[15]: ui tyrannica crudelitate, oblitus & vitae praete- tae, & vicarii[16] officii, Babylonios, multasque ias ciuitates importune[17] vexauit. Ipse autem 4 rahates exercitum Graecorum, quem bello ntiochi captum superbe crudeliterque tractaue- t, in bellum secum ducit: immemor prorsus, od hostiles eorum animos nec captiuitas mi- erat, & insuper iniuriarum indignitas[18] exa- rbauerat[19]. Itaque cum inclinatam[20] Par- 5 orum aciem vidissent, arma ad hostes transtu- re: & diu cupitam[21] captiuitatis vltionem, ex- citus Parthici, & ipsius Phrahatis regis cruenta ede[22], exsequuti sunt[23].

10 a Scythis. 11 tam longum iter. 12 susceptum sse. 13 mercedem. 14 contumelia. 15 quem rum amare coeperat. 16 dum vices solummodo gni gerebat, non autem rex ipse erat. 17 grauissi- . 18 iniquitas, grauitas. 19 ad iram vehementio- n commouerat. 20 terga vertere volentem, seque fugam coniicere. 21 desideratam. 22 per caedem. perfecerunt.

CAPVT

CAPVT V.

1 REuocato deinde Seleuco nouis motibus [1] in
Asiam, dato [2] laxamento, regnum Parthi-
cum format [3], militem legit [4], castella munit, ci-
2 uitates firmat. Vrbem quoque, nomine Daram,
in monte Zapaortenon condit [5]: cuius loci ea
conditio [6] est, vt neque munitius quicquam esse,
3 neque amoenius possit. Ita enim & praeruptis ru-
pibus vndique cingitur, vt tutela loci nullis de-
fensoribus egeat: & soli [7] circumiacentis tanta
4 vbertas est, vt propriis opibus [8] expleatur. Iam
fontium ac siluarum ea copia est, vt & aquarum
abundantia [9] irrigetur, & venationum volupta-
5 tibus exornetur. Sic Arsaces, quaesito [10] simul
constitutoque regno, non minus memorabilis [11]
Parthis, quam Persis Cyrus, Macedonibus Ale-
xander, Romanis Romulus, matura senectute, de-
6 cedit [12]. Cuius memoriae hunc honorem Par-
thi tribuerunt, vt omnes exinde [13] reges suos *Ar-
7 sacis* nomine nuncupent. Huius filius & suc-
cessor regni, Arsaces & [14] ipse nomine aduersus
Antiochum Seleuci filium, centum millibus pedi-
tum,

---

1 Propter rebellionem nouam. 2 cum adeo Parthi acciperent quietem & quasi relaxationem. 3 in certam formam redigit. 4 eligit, colligit. 5 aedificat. 6 ratio, *Beschaffenheit.* 7 terrae. 8 diuitiis prouentibus. 9 per abundantiam. 10 cum acquisiuisset & confirmasset imperium. 11 cuius memoria non minus chara & sacra est. 12 moritur. 13 post eum. 14 etiam.

n, & xx millibus equitum instructum[15], mira tute[16] pugnauit: ad postremum in societa- n[17] eius assumtus est. Tertius Parthis rex 8
apatius fuit, sed & ipse Arsaces dictus. Nam, it[18] supra dictum est, omnes reges suos hoc no- ne, sicuti Romani Caesares, Augustosque, co- ominauere. Hic actis[19] in regno quindecim 9
nis decessit, relictis duobus filiis, Mithridate & rahate: quorum maior [20] Phrahates more [21] ntis, heres regni, Mardos validam [22] gentem lo domuit; nec multo post decessit, multis filiis ictis: quibus [23] praeteritis, fratri potissimum 10
thridati, insignis[24] virtutis viro, reliquit impe- m: Plus regio quam patrio deberi nomini ra- [25]: potiusque patriae, quam liberis consulen- n.

5 qui Antiochus secum habebat. 16 fortitudine. foedus & amicitiam. 18 sicut Romani omnes re- suos appellauerunt Caesares & Augustos. 19 cum isset. 20 maior natu. 21 ex consuetudine. 22 entem. 23 nulli vero ex filiis suis destinauit re- um, sed omnes praeteriit. 24 praestantis. 25 pu- s, regem debere magis prospicere regno quam suis eris.

CAPVT VI.

EOdem ferme tempore, sicuti in[1] Parthis Mi- 1
thridates, ita in Bactris Eucratides, magni ue viri, regna ineunt[2]. Sed Parthorum 2
for-

pud Parthos. 2 incipiunt regnare.

CAPVT II.

SEd sicut ab hostibus tuta Syria fuit, ita terrae motu vastata est, quo [1] centum septuaginta millia hominum, & mutae vrbes perierunt. Quod prodigium mutationem rerum portendere [2] aruspices responderunt. Igitur Tigrane a Lucullo
2 victo [3], rex Syriae Antiochus Cyziceni filius, ab eodem Lucullo appellatur. Sed quod [4] Lucullus
3 dederat, postea ademit Pompeius: qui poscenti regnum respondit, *ne volenti quidem Syriae, nedum recusanti, daturum se regem* [6], *qui XVIII annos, quibus Tigranes Syriam tenuit, in angulo Ciliciae latuerit: victor autem eodem Tigrane a Romanis alieni operis praemia postulet. Igitur vt* [7]
4 *habenti regnum non ademerit, ita quo cesserit, Tigrani non daturum, quod tueri nesciat: ne rursus Syriam Iudaeorum & Arabum latrociniis infestam* [8]
5 *reddat* [9]. Atque ita Syriam in prouinciae formam redigit: paulatimque Oriens Romanorum discordia [10] consanguineorum regum, factus est [11].

1 Per quem motum terrae. 2 significare. 3 cum victus esset Tigranes. 4 hoc regnum, quod. 5 Antiocho, qui poscebat regnum. 6 se nolle dare Antiochum regem Syriae, cum id Syria etiam nollet, tantum abesse, vt ipsa id recusaret, praesertim quoniam is latuerit. 7 quemadmodum Pompeius Antiocho non ademerit regnum, quod ipse non haberet: ita etiam nolle eundem dare Tigrani hoc regnum, ex quo is discesserit, cum nesciat, quomodo id debeat tueri & conseruare. 8 vexatam. 9 efficiat. 10 per discordiam. 11 peruenit in potestatem Romanorm.

LIBER XLI.

BREVIARIVM CAPITVM.

...orum origo, nominis obscuritas, successus, imperium.

...Parthici administratio. Parthorum sermo, vestes, arma, exercitus, praeliandi mos.

...s domestici, sepultura, religio, ingenium, virtutes & vitia.

...horum Regum res gestae paucis describuntur.

...is sapientissimi Parthorum regis vita, & mors ...acida.

...riani Regni status sub Eucratide, qui a filio opprimitur. Parthorum bellici successus.

CAPVT I.

...Arthi, penes 1 quos, velut diuisione orbis 1
...cum Romanis facta 2, nunc Orientis imperium est, Scytharum exules fuere. Hoc 2
...psorum vocabulo 3 manifestatur; nam Scy...
...ermone *Parthi* exules dicuntur. Hi & 3
...orum & Medorum temporibus, inter Ori...
...opulos obscurissimi 4 fuere. Postea quo- 4
...um imperium Orientis a Medis ad Persas
...tum est, veluti vulgus sine nomine 5, prae...
...orum fuere. Postremo Macedonibus tri- 5
...to 6 Oriente seruierunt. Vt cuiuis mirum 6
videa-

...ud quos. 2 quasi quaedam orbis terrarum diuisio inter Romanos & Parthos. 3 nomine. ... non celebres, abiectissimi, contemtissimi. 5 ce... & fama. 6 postquam Macedones triumpha... in suam potestatem redegerant Orientem.

videatur, ad tantam eos felicitatem per virtutem
prouectos [7], vt imperent gentibus, sub quarum
7 imperio veluti seruile vulgus fuere [8]. A Roma-
nis quoque, trinis [9] bellis, per maximos duces flo-
rentissimis temporibus lacessiti, soli ex omnibus
gentibus non pares [10] solum, verum etiam victo-
8 res fuere: quanquam plus gloriae sit [11], inter As-
syria & Medica, Persicaque, memorata [12] olim re-
gna, & opulentissimum mille vrbium [13] Bactria-
num imperium, emergere potuisse [14], quam lon-
9 ginqua bella vicisse [15]; praeterea cum [16] grauibus
Scythicis, & vicinalibus bellis assidue vexati,
variis periculorum certaminibus vrgerentur [17].
10 Hi [18] domesticis seditionibus Scythia pulsi, solitu-
dines inter Hyrcaniam, & Dahas, & Areos, &
Spartanos, & Margianos furtim [19] occupauere.
11 Fines deinde, non intercedentibus [20] primo fini-
timis, postea etiam prohibentibus, in tantum pro-
tulere [21], vt non immensa tantum ac profunda
camporum [22], verum etiam praerupta collium,
mon-

7 fuisse, peruenisse. 8 Parthorum regio expugnata & occupata fuit a victoribus tanquam praeda. 9 tribus. 10 aequales Romanis. 11 Parthi maiorem gloriam habeant ex eo. 12 celebria. 13 quod imperium possidebat mille vrbes. 14 Parthos, quod Parthi potuerint emergere, & ad aliquam potentiam peruenire. 15 quam quod vicerint. 16 Parthi. 17 premerentur. 18 Parthi. 19 clam. 20 cum id finitimi populi primo non impedi-sent. 21 vsque adeo extenderunt, dilatarunt. 22 loca.

23 eacu-

ontiumque ardua 23 occupauerint. Ex , vt Parthiae pleraque 24 finium aut aestus igoris magnitudo possideat 25: quippe cum m ces nix, & campos aestus infestet.

23 cacumina. 24 loca; plerosque fines Parth 25 vexet.

CAPVT II.

ADministratio 1 gentis post defectionem M cedonici imperii 2, sub regibus fuit. Proxi mus maiestati 3 regum, populorum ordo 4 est ex hoc 5 duces in bello, ex hoc rectores in pace habent. Sermo his inter Scythicum Medicum- que medius, & vtrisque 6 mixtus. Vestis olim sui 7 moris: posteaquam accessere opes 8, vt 9 Me- dis perlucida ac fluida 10. Armorum patrius ac Scythicus mos 11. Exercitum non vt 12 aliae gentes liberorum 13, sed maiorem partem seruo- um habent: quorum vulgus, nulli manumit- ndi potestate permissa 14, ac per hoc 15 omnibus ruis nascentibus, in dies crescit. Hos 16 pari liberos suos cura habent: & equitare & sagit- tare

1 Imperium. 2 ab imperio. 3 a maiestate. 4 d. 5 ordine. 6 ex vtroque sermone. 7 Parthi vtebantur vestibus ex sua consuetudine. 8 post- vero facti sunt opulentiores. 9 ipsi vtuntur us pellucidis & fluidis, velut Medi. 10 laxa & . 11 consuetudo, vsus. 12 velut. 13 constan- hominibus liberis. 14 dum nemini licet ser- manumittere, 15 ob hanc caussam, 16 seruos. 17 sagit-

fortuna felicior, ad summum hoc 3 duce imperii fastigium eos perduxit.
3 Bactriani autem per varia bella iactati 4, non regnum tantum 5, verum etiam libertatem amiserunt: siquidem Sogdianorum & Drangaritanorum Indorumque bellis fatigati, ad postremum ab inualidioribus 6 Parthis,
4 velut exsangues 7, oppressi 8 sunt. Multa tamen Eucratides bella magna virtute gessit: quibus 9 attritus, cum obsidionem Demetrii regis Indorum pateretur 10, cum CCC militibus, LX millia hostium assiduis eruptionibus 11 vicit. Quinto itaque mense liberatus 12, Indiam in potestatem
5 redigit. Vnde 13 cum se reciperet, a filio, quem socium regni fecerat, in itinere interficitur: qui 14 non dissimulato 15 parricidio, velut hostem, non patrem interfecisset, & 16 per sanguinem eius 17 currum egit 18, & 19 corpus abiici insepultum ius-
6 sit. Dum haec apud Bactros geruntur, interim inter Parthos & Medos bellum oritur. Cum varius vtriusque populi casus 20 fuisset, ad postre-
7 mum victoria penes Parthos fuit. His viribus auctus Mithridates, Mediae Bacasin praeponit 21. ipse

3 sub imperio Mithridatis. 4 vexati. 5 tantummodo. 6 debilioribus. 7 qui omnes vires amiserant. 8 victi. 9 a quibus bellis cum esset debilitatus. 10 cum obsideretur a Demetrio. 11 *Ausfaelle.* 12 ab obsidione. 13 cum vero ex India domum rediret. 14 filius. 15 negato. 16 non solum. 17 patris. 18 auxit. 19 sed etiam. 20 vt modo hi vincerent, modo illi. 21 praefectum constituit.

ipse in Hyrcaniam proficiscitur. Vnde 22
sus bellum cum Elimaeorum rege gessit: q
victo, hanc quoque gentem regno 24 adiecit
periumque Parthorum a monte Caucaso, m
populis in ditionem redactis, vsque ad flumen
phratem protulit 25. Atque ita aduersa valet
ne 26 arreptus 27, non minor 28 Arsace proauo g
riosa senectute decedit.

22 ex Hyrcania. 23 qui rex cum victus esset. 24
Parthico. 25 amplificauit, extendit. 26 a morbo.
27 correptus, occupatus. 28 non minus celebris, quam
proauus eius.

LIBER XLII.

BREVIARIVM CAPITVM.

1. *Mithridatis Parthorum Regis filius & successor. Phrahates a militibus interficitur.*
2. *Post Artabanum Mithridates cognomine Magnus regnat, qui bellum infert Armeniae; de cuius origine & primis regibus disserit Iustinus.*
3. *Iasonis, & Armenii Armeniae conditoris, elogia. Tigris fluuii origo.*
4. *Mithridati eiecto Orodes successit, qui parricidio & cladibus domi & foris exagitatur.*
5. *Phrahatis filii Orodis horrenda parricidia & varia fortuna. Augustus ab eo captiuos Romanos & signa militaria repetit.*

CAPVT I.

1 POst necem Mithridatis, Parthorum regis, Phrahates filius eius, rex constituitur; qui cum inferre bellum, in vltionem tentati ab Antiocho Parthici regni [1], Syriae statuisset [2], Scytharum motibus [3] ad sua [4] defendenda reuoca-
2 tur. Namque Scythae in auxilium Parthorum aduersus Antiochum Syriae regem, mercede [5] solicitati, cum confecto [6] iam bello superuenissent [7], & calumnia tardius lati auxilii [8], mercede [9] fraudaren-

1 Vt vlcisceretur iniuriam ab Antiocho factam, qui tentauerat, & aggressus erat regnum Syriae. 2 decreuisset. 3 propter bellum, quod Scythae minabantur. 4 suum regnum. 5 quoniam mercede & promissionibus alliciebantur. 6 cum bellum iam esset perductum ad finem. 7 aduenissent. 8 dum Scythis obiiciebatur & exprobrabatur, quod ipsi auxilium quidem tulissent, sed nimis tarde. 9 nullam mercedem acciperent.

10 a

arentur: dolentes tantum iis[10] itineris [11] fr
emensum [12], quum vel stipendium [13] pro vex
ne [14], vel alium hostem dari sibi poscerent, su
bo responso ostensi, fines Parthorum vastare c
perunt. Igitur Phrahates, cum aduersus
proficisceretur, ad tutelam regni reliquit Hin
rum quendam, pueritiae sibi flore conciliatum
qui tyrannica crudelitate, oblitus & vitae praet
ritae, & vicarii [16] officii, Babylonios, multasqu
alias ciuitates importune [17] vexauit. Ipse auten
Phrahates exercitum Graecorum, quem bello
Antiochi captum superbe crudeliterque tractaue-
rat, in bellum secum ducit: immemor prorsus,
quod hostiles eorum animos nec captiuitas mi-
nuerat, & insuper iniuriarum indignitas [18] exa-
cerbauerat [19]. Itaque cum inclinatam [20] Par-
thorum aciem vidissent, arma ad hostes transtu-
lere: & diu cupitam [21] captiuitatis vltionem, ex-
ercitus Parthici, & ipsius Phrahatis regis cruenta
caede [22], exsequuti sunt [23].

a Scythis. 11 tam longum iter. 12 susceptum
13 mercedem. 14 contumelia. 15 quem
n amare coeperat. 16 dum vices solummodo
gerebat, non autem rex ipse erat. 17 grauissi-
8 iniquitas, grauitas. 19 ad iram vehementio-
mmouerat. 20 terga vertere volentem, seque
n coniicere. 21 desideratam. 22 per caedem.
cerunt.

CAPVT

2 tur. Sed Artabanus
3 bracchio vulneratus, statim decedit[4].
thridates filius[5] succedit: cui res gestae
cognomen dedere: quippe claritatem[6] p
aemulatione virtutis accensus 7, anim
4 tudine supergreditur 8. Multa igitur l
finitimis magna virtute gessit, multosc
5 los Parthico regno addidit. Sed & cu
prospere aliquoties dimicauit, vltorqu
6 parentum fuit 9. Ad postremum Orto
7 meniorum regi bellum intulit. Sed q
Armeniam transitum facimus 10, origo
8 lo altius repetenda 11 est. Neque en
praeteriri tantum 12 regnum fas est, cum
post Parthiam omnium regnorum n
9 nem superent. Siquidem Armenia a
cia vsque 13 mare Caspium vndecies ce
lia patet, sed in latitudinem millia 14 p

1 Phrahatis. 2 postquam Parthiam d
- cam intulisset bellum. 4 moritur. 5
6 nomen famam ac

emulus virtutis eius, in honorem ma-
am vrbem condidit; regnumque ex no-
Medorum constituit, sub cuius maiestate
postea imperium fuit. Albanis vici- 7
zones sunt: quarum reginam Thalestrem
um Alexandri petisse, multi auctores 16
e. Armenius quoque & ipse Thessalus, 8
numero ducum Iasonis, recollecta mul-
quae amisso 17 Iasone rege passim vaga-
meniam condit: a cuius montibus Tigris 9
modicis primo incrementis 18 nascitur:
deinde aliquanto spacio, sub terras
19: atque ita post quinque & viginti mil-
m grande iam flumen in regione Sophe-
it 20; ac sic in paludes Euphratis recipi-

rici, scriptores. 17 mortuo. 18 vndarum
19 sese abscondit. 20 prodit, erumpit.

CAPVT IV.

Mithridates rex Parthorum, post bellum 1
iae, propter crudelitatem a senatu Par-
no pellitur. Frater eius Orodes, cum 2
acans 1 occupasset, Babyloniam, quo 2
es confugerat, diu obsidet: & fame co-
editionem oppidanos compellit. Mi- 3
autem fiducia 3 cognationis, vltro se in
n Orodis tradit. Sed Orodes plus ho- 4
stem

nullum regem habebat. 2 in quam vrbem.
spem salutis suae ponebat in cognationem.
4 Mi-

ſtem quam fratrem cogitans, in conſpectu ſuo
trucidari eum [4] iuſſit: & poſt haec bellum cum
Romanis geſſit, Craſſumque imperatorem [5] cum
5 filio & omni exercitu Romano deleuit [6]. Huius fi-
lius Pacorus miſſus ad perſequendas Romani belli
reliquias, magnis rebus in Syria geſtis, in Parthi-
am patri ſuſpectus reuocatur: quo [7] abſente, exer-
citus Parthorum relictus in Syria, a Caſſio Quae-
ſtore Craſſi, cum omnibus ducibus trucidatur.
6 His [8] ita geſtis, non magno [9] poſt tempore, Ro-
manis [10] inter Caeſarem Pompeiumque ciuile bel-
lum oritur: in quo Parthi Pompeianarum parti-
um fuere [11], & propter amicitiam cum Pompeio
bello Mithridatico iunctam, & propter Craſſi ne-
cem, cuius filium in Partibus Caeſaris eſſe audie-
rant: quem vltorem patris victore Caeſare [12] fu-
7 turum non dubitabant. Itaque victis partibus
Pompeianis, & Caſſio & Bruto auxilia aduerſus
Auguſtum & Antonium miſere: & poſt belli fi-
nem rurſum [13] Pacoro duce, inita [14] cum Labie-
no ſocietate, Syriam & Aſiam vaſtauere; caſtraque
Ventidii, qui poſt Caſſium abſente Pacoro exerci-
tum Parthicum fuderat [15], magna mole [16] aggre-
8 diuntur. Sed ille [17] ſimulato timore, diu conti-
nuit

4 Mithridatem. 5 *General.* 6 interfecit. 7 in cuius abſentia. 8 cum haec ita geſta eſſent. 9 longo. 10 apud Romanos. 11 ſteterunt a partibus Pompeii. 12 ſi Iulius Caeſar victor eſſet. 13 iterum, altera vice. 14 facta, cum facta eſſet ſocietas. 15 profligauerat. 16 vi, exercitu. 17 Ventidius.

tra

emulus virtutis eius, in honorem ma-
am vrbem condidit; regnumque ex no-
Medorum constituit sub cuius maiestate
postea imperium fuit. Albanis vici- 7
zones sunt: quarum reginam Thalestrem
um Alexandri petisse, multi auctores [16]
e. Armenius quoque & ipse Thessalus, 8
numero ducum Iasonis, recollecta mul-
quae amisso [17] Iasone rege passim vaga-
meniam condit: a cuius montibus Tigris 9
iodicis primo incrementis [18] nascitur:
deinde aliquanto spacio, sub terras
[19]: atque ita post quinque & viginti mil-
m grande iam flumen in regione Sophe-
it [20]; ac sic in paludes Euphratis recipi-

rici, scriptores. 17 mortuo. 18 vndarum
19 sese abscondit. 20 prodit, erumpit.

CAPVT IV.

Aithridates rex Parthorum, post bellum 1
iae, propter crudelitatem a senatu Par-
no pellitur. Frater eius Orodes, cum 2
acans [1] occupasset, Babyloniam, quo [2]
es confugerat, diu obsidet: & fame co-
editionem oppidanos compellit. Mi- 3
autem fiducia [3] cognationis, vltro se in
n Orodis tradit. Sed Orodes plus ho- 4
stem

nullum regem habebat. 2 in quam vrbem.
spem salutis suae ponebat in cognationem.
4 Mi-

ſtem quam fratrem cogitans, in conſpectu ſuo trucidari eum [4] iuſſit: & poſt haec bellum cum Romanis geſſit, Craſſumque imperatorem [5] cum
5 filio & omni exercitu Romano deleuit [6]. Huius filius Pacorus miſſus ad perſequendas Romani belli reliquias, magnis rebus in Syria geſtis, in Parthiam patri ſuſpectus reuocatur: quo [7] abſente, exercitus Parthorum relictus in Syria, a Caſſio Quaeſtore Craſsi, cum omnibus ducibus trucidatur.
6 His [8] ita geſtis, non magno [9] poſt tempore, Romanis [10] inter Caeſarem Pompeiumque ciuile bellum oritur: in quo Parthi Pompeianarum partium fuere [11], & propter amicitiam cum Pompeio bello Mithridatico iunctam, & propter Craſſi necem, cuius filium in Partibus Caeſaris eſſe audierant: quem vltorem patris victore Caeſare [12] fu-
7 turum non dubitabant. Itaque victis partibus Pompeianis, & Caſsio & Bruto auxilia aduerſus Auguſtum & Antonium miſere: & poſt belli finem rurſum [13] Pacoro duce, inita [14] cum Labieno ſocietate, Syriam & Aſiam vaſtauere; caſtraque Ventidii, qui poſt Caſſium abſente Pacoro exercitum Parthicum fuderat [15], magna mole [16] aggre-
8 diuntur. Sed ille [17] ſimulato timore, diu continuit

4 Mithridatem. 5 *General.* 6 interfecit. 7 in cuius abſentia. 8 cum haec ita geſta eſſent. 9 longo. 10 apud Romanos. 11 ſteterunt a partibus Pompeii. 12 ſi Iulius Caeſar victor eſſet. 13 iterum, altera vice. 14 facta, cum facta eſſet ſocietas. 15 profligauerat. 16 vi, exercitu. 17 Ventidius.

tur

, & insultare [19] Parthos aliquantisper
Ad postremum in [20] securos laetos-
tem legionum emisit: quarum impetu
thi, in diuersa abiere [23]. Pacorus cum 9
suos [24] abduxisse secum legiones Ro-
itaret, castra Ventidii, veluti [25] sine de-
s, aggreditur. Tunc Ventidius reli- 10
: legionum emissa, vniuersam Partho-
um [26] cum rege ipso Pacoro interfecit;
ello Parthi vnquam maius vulnus [27] ac-
. Haec cum in Parthia nunciata essent, 11
ater Pacori, qui paulo ante vastatam Sy-
upatam [28] Asiam a Parthis audierat, victo-
corum Romanorum gloriabatur, repente
te, & exercitus clade audita, ex dolore [29]
m [30] vertitur [31]. Multis diebus non al- 12
quemquam, non cibum sumere, non vo-
ere, ita vt etiam mutus factus videretur.
to deinde dies, vbi [33] dolor vocem laxa- 13
nihil aliud quam Pacorum vocabat: Pa-
id ei [35], Pacorus audiri videbatur; cum
i c um illo confistere, interdum quasi amis-
iter dolebat. Post longum deinde 14
ctum,

rquilius, qui ... 19 laeti ... ferociter
20 contra. 21 ... 22 ... viso
n ... 24 Parthos. 25 quasi nulli
s essent in castris. 26 exercitum 27 cala-
. 28 esse. 29 tristitia. 30 ... immlan-
. 31 conicitur. 32 ... 33 postquam.
aurat. 35 ac si videretur ... appareret.
36 com-

d[illegible] alia solicitudo miserandum [36] senem inua- d[illegible] [37] quem ex numero xxx filiorum in locum
15 [illegible] regem d[illegible] stinet [38]. Multae pellices, ex qui- [illegible] generata tanta [39] iuuentus erat, pro suis [40] [illegible] [41] solicitae animum senis obsidebant [42].
16 [illegible] Parthiae fecit, in qua iam quasi solen- n[illegible] reges parricidas hab[illegible]re, vt sceleratissi- m[illegible], & ipse Phrahates nomine, rex sta- t[illegible] [44]

[36] [illegible] miseratione dignum. [37] occupat. [38] de- sti[illegible] signare debeat. [39] tot filii. [40] filiis. [41] [illegible] [42] fatigabant. [43] consuetum quidpiam [illegible] [44] constitueretur, fieret.

CAPVT V.

1 Itaque statim, quasi nollet [1] mori, patrem in- [illegible] fecit: fratres quoque xxx trucidat: sed nec
2 [illegible] cessant [2] parricidia. Nam cum infestos [3] [illegible] assidua scelera videret, ne [4] [illegible] nominari rex [illegible]
3 [illegible]

[illegible]

uitates, ad postremum Scythas preci-
t, Scytharum maximo auxilio in re-
tuitur. Hoc absente, regem Parthi 6
quendam constituerant: qui audito
ytharum, cum magna amicorum ma-
aesarem, in Hispaniam bellum tunc
rentem, profugit, obsidem Caesari [10]
filium Phrahatis ferens [11]: quem
is [12] custoditum rapuerat. Quo co- 7
hates legatos statim ad Caesarem mit-
suum Tyridatem, *& filium remitti si-*
Caesar & legatione Phrahatis au- 8
ridatis postulatis cognitis, (nam & ipse
regnum desiderabat, *iuris Romano-*
m Parthiam affirmans, *si eius regnum*
rum [13] *fuisset*) *neque Tyridatem dedi-*
rthis dixit, *neque aduersus Parthos*
uxilia daturum. Ne tamen per 9
hil a Caesare obtentum [15] videretur,
ium sine pretio [16] remisit; & Tyridati
anere apud Romanos vellet, opulen-
m [18] praeberi iussit. Post haec finito 10
Hispa-

. 10 Augusto. 11 secum adducens. 12
13 si impetrare posset regnum suum per of-
nolentiam & donum Romanorum. 14 pla-
eri, impetratum fuisse. 16 *Ranzion.* 17 quam
tus ad vitam splendidam necessarios.

priuatae [10] rei habuerit: ſed omnia communia, & indiuiſa omnibus fuerint, veluti vnum cunctis
4 patrimonium eſſet. Ob cuius exempli memoriam cautum [11] eſt, vt Saturnalibus [12] exaequato omnium iure [13] paſſim in conuiuiis ſerui cum do-
5 minis recumbant [14]. Itaque Italia regis nomine [15], *Saturnia* appellata eſt: & mons, in quo habitabat, *Saturnius*: in quo nunc, veluti a Ioue
6 pulſo [16] ſedibus ſuis Saturno, Capitolium eſt. Poſt hunc tertio loco regnaſſe Faunum ferunt [17], ſub quo Euander, ab Acradiae vrbe Pallanteo, in Italiam cum medioeri turba popularium [18] venit: cui Faunus & agros, & montem, quem ille poſtea
7 *Palantium* appellauit, benigne aſſignauit. In huius radicibus templum Lycaeo, quem Graeci *Pana*, Romani *Lupercum* appellant, conſtituit [19]: ipſum Dei ſimulacrum [20] nudum caprina [21] pelle amictum [22] eſt, quo habitu nunc Romae Luper-
8 calibus decurritur [23]. Fauno fuit vxor nomine Fatua, quae aſſidue diuino ſpiritu impleta, velut per [24] furorem, futura praemonebat. Vnde adhuc, qui inſpirari [25] ſolent, fatuari [26] dicuntur.

Ex

10 ſed omnia ad publicos vſus deſtinata fuerint, *niemand hatte etwas vor ſich alleine.* 11 prouiſum, conſtitutum. 12 in feſto Saturnalium. 13 in quo feſto iura dominorum & ſeruorum aequalia erant. 14 aſſideant. 15 a nomine. 16 quaſi pulſus eſſet. 17 aiunt, dicitur. 18 *ſeiner Landes Leuthe.* 19 exſtruxit, aedificauit. 20 imago. 21 caprae. 22 indutum. 23 homines currere ſolent in feſto Lupercalium. 24 ex quodam. 25 diuino ſpiritu afflari. 26 fatui eſſe.

27 va-

LIBER XLIII.

BREVIARIVM CAPITVM.

1. *Romani imperii initia. Vrbis origo. Primi Italiae cultores & Reges.*
2. *Rhea Numitoris filia Remum & Romulum parit, qui mira quadam ratione educati emergunt.*
3. *Romaque condita senatus constitutus: raptae Sabinae: vicini subacti. Phocenses Tarquinii temporibus Massiliam condunt, Liguribus inuidentibus.*
4. *Varia Massiliensium fortuna, & felices successus.*
5. *Massiliensium bella & foedera. Eorundem beneuolentia & munificentia in Romanos.*

CAPVT I.

PArthicis, Orientalibusque, ac totius propemodum orbis rebus explicitis 1, ad initia Romanae vrbis Trogus, velut post longam peregrinationem domum reuertitur, ingrati civis officium 2 existimans, si cum omnium gentium res gestas illustrauerit 3, de sola tantum patria taceat. Breuiter igitur initia Romani imperii perstringit 4: vt nec modum 5 propositi operis 6 excedat, nec vtique 7 originem vrbis, quae est caput totius orbis, silentio praetermittat. Italiae cultores 8 primi Aborigines fuere: quorum rex Saturnus tantae iustitiae fuisse 9 traditur, vt neque seruierit sub illo quisquam, neque quicquam pri-

1 Postquam expositae & enarratae sunt. 2 fore, esse. 3 descripserit. 4 describit, tangit. 5 mensuram. 6 libri, laboris. 7 plane. 8 incolae. 9 tam iustus fuisse dicitur.

hunc tertio loco regnasse Faunum
quo Euander, ab Acradiae vrbe Pall
liam cum medioeri turba populari
cui Faunus & agros, & montem, qu
7 *Palantium* appellauit, benigne as
huius radicibus templum Lycaeo,
Pana, Romani *Lupercum* appellant,
ipsum Dei simulacrum [20] nudum ca
amictum [22] est, quo habitu nunc R
8 calibus decurritur [23]. Fauno fuit
Fatua, quae assidue diuino spiritu i
per [24] furorem, futura praemoneba
huc, qui inspirari [25] solent, fatuari

---

10 sed omnia ad publicos vsus desti *niemand hatte etwas vor sich alleine.* constitutum. 12 in festo Saturnalium. sto iura dominorum & seruorum aequa

lia Fauni & Hercule, qui eodem tempore, ex- 9
o Geryone, armenta victoriae 27 praemia
aliam ducebat, stupro 28 conceptus Latinus
eatur. Quo 29 tenente regnum, Aeneas 10
io, Troia 30 a Graecis expugnata, in Italiam
: statimque bello exceptus, cum in aciem ex-
um eduxisset, ad colloquium vocatus, tantam
rationem sui 31 Latino praebuit, vt & in so-
em regni reciperetur; & Lauinia in matri-
um ei data 32, gener adsciscceretur. Post- 11
commune vtrique bellum aduersus Turnum
lorum regem propter fraudatas 33 Lauiniae
as, fuit: in quo & Turnus & Latinus interie-
Igitur cum Aeneas iure victoriae vtro- 12
opulo potiretur 34, vrbem ex 35 nomine vxo-
uinium condidit. Bellum deinde aduersus 13
ntium, regem Ethruscorum, gessit: in quo
pse occidisset, in locum eius 36 Ascanius fili-
cessit: qui, Lauinio relicto, longam Albam
dit; quae trecentis annis caput regni 37

7 tanquam suae victoriae. 28 ex stupro genitus. i cum rex esset. 30 cum Troia expugnata esset. e. 32 cum data esset. 33 quoniam Turnus non rat in matrimonium Lauiniam, quae ipsi tamen sa fuerat. 34 vtriusque populi rex fieret. 35 iomen. 36 Aeneae. 37 Italici.

CAPVT. II.

t multos deinde vrbis huius reges, ad postre- 1
um Numitor & Amulius regno potiti sunt.

dicti sunt, constituitur: tunc & vicinis,
pastorum dedignantibus, virgines Sa
untur; finitimisque populis armis s
primum [5] Italiae, & mox orbis imperi
3 tum. Per [6] ea adhuc tempora reges l
diademate habebant, quas Graeci *scep*
Nam & ab origine rerum, pro [8] diis
bus veteres, hastas coluere: ob cuius
memoriam, adhuc deorum simulacri
4 duntur. Temporibus Tarquinii reg
Phocensium iuuentus, ostio Tyberis
amicitiam cum Romanis iunxit [11]:
mos Galliae sinus [12] nauibus profecta
am inter Ligures & feras gentes Gallo
dit: magnasque res siue dum armis
Gallicam feritatem tuentur, siue dum
sunt [14], a quibus fuerant ante lacessiti

nq·e Phocenses exiguitate ac macie [15] terrae 5
eti, studiosius [16] mare quam terras exercuere ·
ando, mercando, plerumque etiam latrocinio
is [17], quod illis temporibus gloriae habebatur.
m tolerabant [18]. Itaq·e in vltimam Oceani 6
n [19] procedere ausi, in sinum Gallicum ostio [20]
dani amnis deuenere [21]. Cuius loci amoe- 7
te capti [22], reuersi domum, referentes [23] quae
rant. plures solicitauere [24]. Duces classis 8
os & Protis fuere. Itaque regem Segobri-
um, Nannum nomine, in cuius finibus vrbem
dere gestiebant [25], amicitiam petentes conue-
nt [26]. Forte [27] eo die rex occupatus in appa 9
nuptiarum Gyptis filiae erat: quam [28] mo-
[29] gentis, electo inter epulas genero, nuptum
lere illic [30] parabat [31]. Itaque cum ad [illegible] 10
s inuitati omnes processissent, rogantur eti-
Graeci hospites ad conuiuium. Introducta 11
nde virgo, cum iuberetur a patre [illegible] orri-
e ei, quem virum eligeret. [illegible] ni-
ad Graecos conuersa [illegible] Protis, [illegible]
factus ex hospite gener, locum condendae [32]
vrbis

12 vrbis [33] a ſocero accepit: Condita igitur Maſſilia
eſt prope oſtia Rhodani amnis, in remoto ſinu,
13 veluti in angulo maris. Sed Ligures incremen-
tis vrbis inuidentes, Graecos aſſiduis bellis fati-
gabant. Qui pericula propulſando in tantum
enituerunt [34], vt victis [35] hoſtibus, in captiuis
agris multas colonias conſtituerent.

33 Maſſiliae. 34 vsque adeo fortiter ſeſe geſſerunt.
35 cum hoſtes eſſent victi.

CAPVT IV.

1 AB his [1] igitur Galli, & vſum [2] vitae cultioris [3],
depoſita [4] & manſuefacta barbaria, & agro-
rum cultus [5], & vrbes moenibus cingere didice-
2 runt. Tunc & legibus [6], non armis viuere,
tunc & vitem putare [7], tunc oliuam ſerere conſue-
verunt: adeoque magnus & hominibus & rebus
impoſitus eſt nitor [8], vt non Graecia in Galliam
emigraſſe [9], ſed Gallia in Graeciam translata [10]
3 videretur. Mortuo rege Nanno Segobrigiorum,
a quo locus acceptus condendae vrbis fuerat, cum
regno [11] filius eius Comanus ſucceſſiſſet, affir-
mante regulo quodam [12], *quandoque* [13], *Maſſi-
liam exitio finitimis populis futuram, oppri-
men-*

1 Graecis vel Maſſilienſibus. 2 conſuetudinem. 3 politioris, ciuilioris *manierlicher*. 4 poſtquam depoſita fuerat. 5 culturam. 6 iuxta leges certas. 7 *beſchneiden*. 8 data fuit elegantia. 9 profecta eſſe. 10 fuiſſe. 11 in regno. 12 quippe aliquis paruus rex affirmabat. 13 olim poſt aliquod tempus.

14 &

que 14 *in ipso ortu, ne mox validior* 15 *i-brueret* 17. Subnectit 18 & illam fabulam: 4
aliquando 19 *partu grauidam locum a pa-cario* 20 *petisse, in quo pareret* 21: *quo* 22 *iterato* 23 *petisse, vt sibi educare eodem in 'os liceret: ad postremum adultis* 24 *catu-m* 25 *domestico praesidio, proprietatem lo-dicasse* 26. *Non aliter Massilienses, qui* 5
uilini 27 *videantur, quandoque* 28 *domi-num futuros.* His 29 incitatus rex, in- 6
ssilienfibus exstruit 30. Itaque solenni am die multos fortes ac strenuos viros ire 31 in vrbem misit: plures scirpiis 32 rondibusque 33 supertectos induci 34 ve-bet; & ipse cum exercitu in proximis 7
delitescit; vt, quum nocte a praedictis ortae forent, tempestiue 35 ad insidias rbemque 36 somno ac vino sepultam 37 aaderet. Sed has insidias, mulier quae- 8
dam,

nc vrbem debere opprimi. 15 fortior facta. imi. 17 subigeret, vinceret. 18 idem addit einsmals. 20 multis precibus, 21 parere catulos. 22 ermque canis hunc locum im-23 altera vice. 24 cum catulis ad ieruissent. 25 e valida facta fuerit. 26 attribuisse. 27 pere-ae tantummodo. 28 *mit der Zeit.* 29 per hes 30 parat, struit. 31 propter ias, sub specie & nis. 32 sub scirpis *in den Korb-Waegen oder mit grünen Reisern.* 34 in vrbem. 35 insto, con-porte. 36 ciues. 37 repieram, occupatam.

10 latentesque de templis protrahuntur
omnibus interfectis, insidianti regi i
duntur 43. Caesa sunt cum ipso rege
11 ptem millia. Exinde Massilienses f
portas claudere, vigilias agere, static
muris obseruare, peregrinos recogno
ras habere, ac veluti 46 bellum habean
12 pacis temporibus custodire. Adeo il
instituta 48, non temporum necessita
faciendi consuetudine seruantur.

38 consueta. 39 dum vxor commis
hebat cum iuuene tam formoso. 40 eni
insidias. 42 refert, narrat. 43 struuntur
wache. 45 *ausfragen.* 46 non secus ac
vrbe. 48 quae salubriter constituta sunt.

CAPVT V.

1 POst haec magna illis 1 cum Ligu
cum Gallis fuere bella: quae res, &

um captis [5] piscatorum nauibus ortum esset, saepe
uderunt, pacemque victis dederunt: cum Hispa- 3
nis amicitiam iunxerunt: cum Romanis prope ab
initio conditae vrbis foedus summa fide custodie-
runt [6], auxiliisque in omnibus bellis industrie [7]
socios iuuerunt. Quae res illis & virium [8] fidu- 4
ciam auxit, & pacem ab hostibus praestitit [9]. Cum
igitur Massilia fama [10] rerum gestarum, & abun-
dantia opum & virium gloria virente floreret, re-
pente finitimi populi ad nomen Massiliensium de-
lendum, veluti ad commune exstinguendum in-
cendium concurrunt. Dux consensu omnium 5
Catumandus regulus [11] eligitur, qui cum [12] ma-
gno [13] exercitu lectissimorum virorum vrbem ho-
stium obsideret, per quietem [14] specie [15] toruae
mulieris, quae se deam dicebat, exterritus, vltro
pacem cum Massiliensibus fecit; petitoque [16] vt in- 6
trare illi [17] vrbem, & deos eorum adorare liceret,
cum in arcem Mineruae venisset, conspecto in
porticibus simulacro deae, quam per quietem vi-
derat; repente exclamat, *illam esse, quae se nocte
exterruisset; illam, quae recedere ab obsidione ius-
sisset*. Gratulatusque Massiliensibus, quod [18] 7
animaduerteret, eos ad curam deorum immorta-
lium

5 ob captas naues. 6 obseruarunt. 7 magna cum indu-
stria. 8 potentiae. 9 *zu wege gebracht*. 10 propter
famam. 11 paruus & impotens rex. 12 cum obsideret. 13
cum magno. 14 in somno. 15 per speciem siue imagi-
nem. 16 & cum ille petiisset. 17 Catumando. 18 quoniam.

5 cunctarum rerum abundantiam sufficiat [9]. Hinc
enim non frumenti tantum magna copia est, verum & vini, mellis oleique; nec ferri solum materia praecipua est, sed & equorum pernices [10] greges,
6 nec summae [11] tantum terrae laudanda bona, verum & abstrusorum [12] metallorum felices [13] diuitiae. Iam lini, spartique [14] vis ingens: minii [15]
7 certe nulla feracior terra. In hac [16] cursus [17] amnium non torrentes rapidique, vt noceant; sed lenes, & vineis campisque irrigui [18], aestuariisque [19] Oceani affatim piscosi; plerique [20] etiam
8 diuites auro, quod in paludibus vehunt. Vno tantum Pyrenaei montis dorso adhaeret [21] Galliae, reliquis partibus vndique in orbem [22] mari
9 cingitur. Forma terrae prope quadrata, nisi quod artantibus freti litoribus in Pyrenaeum coit [23]. Porro Pyrenaei montis spatium sexcenta
10 millia passuum efficit [24]. Salubritas caeli per omnem [25] Hispaniam aequalis, quia aëris spiritus nulla

---

9 praestare & exhibere possit. 10 velocissimi, celerrime currentes. 11 non tantum laudanda sunt ea bona, quae crescunt ex terra, vel in summa terra. 12 in terra absconditorum. 13 sunt. 14 *eine Art von Bast*, ex quo funes efficiuntur. 15 *Mennige*. 16 terra. 17 leniter currentes amnes sunt, non vehementes. 18 hi amnes irrigant campos vineasque. 19 *wo die See ins Land hinein tritt*. 20 fluuii. 21 Hispania confinis est cum Gallia. 22 *in die Runde, ringes herumb*. 23 nisi quod paullo arctius coit versus montes Pyrenaeos, vbi littora arctiora sunt. 24 continet, habet. 25 totam.

t [26] paludium graui nebula inficitur [27]: Huc
dunt & marinae aurae, vndique versus [28] assi-
atus, quibus [29] omnem prouinciam penetran-
i euentilato [30] terrestri spiritu praecipua ho-
bus sanitas redditur.

26 per nullam. 27 *angesteckt wird*, impurus red-
. 28 *allenthalben*. 29 qui flatus dum penetrant
im dissipatur.

CAPVT II.

Orpora [1] hominum ad inediam, laboremque; 1
nimi [2] ad mortem parati. Dura omnibus &
icta [3] parcimonia. Bellum quam otium ma- 2
; si extraneus [4] deest, domi [5] hostem quaerunt.
e tormentis pro silentio rerum creditarum 3
ortui [6]: adeo illis fortior [7] taciturnitatis cu-
iam vitae. Gelebratur etiam bello Punico 4
illius patientia, qui vitus [8] dominum inter
enta risu exsultauit [9], serenaque [10] laetitia
elitatem torquentium vicit. Velocitas gen- 5
rnix; inquies animus: plurimis militares
& arma, sanguine ipsorum cariora [11]. Nul- 6
1 [12] festos dies epularum apparatus. Aqua
a lauari, post secundum bellum Punicum
a Ro-

Parata sunt. 2 autem sunt. 3 austera. 4 quod si
ni nullum peregrinum hostem habent. 5 in Hi-
. 6 saepe dantur exempla eorum, qui mortem po-
oierunt in tormentis, quam vt detegerent res ipsis
editas. 7 maior est. 8 qui defenderat & vindi-
t. 9 lactatus est. 10 & per laetitiam plane non
a. 11 sunt. 12 ad.

13 per

ge... speci... ...
3 iniuriae speciē ... videretur. Igitur ... incertum stupro
cerdos electa videretur. Igitur ... incertum stupro
Marti sacro, duos pueros, incertum stupro
Marte conceptos, enixa est 7. Quo cognito
4 lius multiplicato metu prouentu 8 duorum
exponi iubet, & puellam vinculis one
quorum iniuria decessit. Sed fortun
5 Romanae prospiciens, pueros lupae alen
lit 10; quae 11 amissis catulis, distenta 12
nanire cupiens, nutricem se infantibus
Quum saepius ad paruulos veluti ad
6 verteretur, rem Faustulus pastor an
subtractosque ferae 13, inter greg
agresti vita nutriuit. Martios p
7 siue quod in luco Martis enixi 14 sun
lupa, quae in tutela Martis est, nut

1 Dum oppressisset seu interfecisset. 4 d
... senior erat. 3 ex sexu virili. 4 ... virginitatem
... Marti.

8 Aiacis frat.is inuifum 9 patri Tela-
ıon rec·peretur in regnum, Cyprum
, atque ibi vrbem nomine antiquae
inam condidisse 11. Inde accepta 12
:rnae mortis, patriam repetisse 13.
ı Eurysace, Aiacis filio, accessu 14 3
, Hispaniae litoribus appulsum, lo-
:st Caithago noua, occupasse: inde
:ansisse; & positis sedibus genti no-
Gallaeciae autem portio 15, Am- 4
ntur. Regio cum aeris ac plumbi
n & minio, quod etiam vicino flu-
dedit. Auro quoque ditissima, adeo 5
·o frequenter glebas aureas exscin-
uius gentis finibus sacer mons est, 6
ⁱ violari nefas habetur: sed si quando
proscissa est, quae in his locis assidua
tum aurum velut dei munus 17 colli-
tur. Feminae res domesticas, agro- 7
uras administrant: ipsi 18 armis, &
ınt. Praecipua his quidem ferri 8
aqua ipso ferro violentior: quippe

luere Curetes: quorum rex vetust
2 ris, mellis colligendi vsum primus i
cum ex filiae stupro nepos prouenit
flagitii variis generibus exsting
voluit: sed per omnes casus fortu
vatus [5], ad postremum ad regnum t
3 rum miseratione peruenit. Prim
cum eum exponi iussisset, & post [7] c
expositi requirendum misisset [8], ir
4 rio ferarum lacte nutritus. Dei
domum, tramite angusto, per q
commeare consueuerant, proiici iu
prorsus, qui proculcari [10] nepoten
5 plici morte interfici maluit. Ibi qu
violatus esset, nec alimentis egeret,
mo ieiunis, & multorum dierum ab

nox eti im suibus obiecit. Itaque cu
ılum non noceretur, verum etiam qu:
ı [11] vberibus aleretur: ad vltimum i
ım abiici iussit. Tum plane manifesto quo
ımine [12] inter furentes aestus [13], ac recipro-
4 vndas, velut naue, non fluctu veheretur,
ɔ [15] in litore exponitur: nec multo post cer-
t, quae vbera paruulo offerret. Inde de-
conuersatione [16] nutricis eximia puero
tas fuit [17]; interque ceruorum greges diu
s saltusque, haud inferior [18] velocitate
ıuit. Ad postremum laqueo captus, re- 9
ɔ datus est. Tunc & lineamentorum si-
line, & notis [19] corporis, quae inustae par-
uerant, nepos agnitus [20]. Admiratio- 10
inde tot casuum periculorumque, ab eo-
successor regni destinatur. Nomen illi 11
ım *Habidis*. qui vt [23] regnum accepit, tan-
ıitudinis fuit [24], vt non frustra deorum
tot periculis ereptus videretur: quippe
ı populum legibus iunxit; & boues pri-
o [25] domari; frumentaque sulco quae-
rere

um. 12 cura & tutela dei. 13 procellas.
luc prouolutas. 15 cum mare factum esset
lumque. 16 per conuersationem cum hac
sua. 17 hic puer accepit. 18 hic
lociter currebat ac ipsi ceruum. 19 per n--
. 21 propter admirationem. 22 rege,
quam. 24 tantam nominis famam pro-
ıccepit. 25 per aratrum.

26 omisso

13 rex Persarum cane alitus p...
& 31 ministeria seruilia populo interdict
plebs in septem vrbes diuisa 32. M
Habide regnum per multa saecula a success
14 eius retentum est. In alia parte Hispania
quae ex insulis constat, regnum penes Gery
fuit. In hac, tanta pabuli laetitia 33 est, v
abstinentia 34 interpellata 35 sagina 36 fueri
15 cora rumpantur. Inde denique armenta
onis, quae illis temporibus solae opes habeb
tantae famae fuere 37, vt Herculem ex Asia
16 dae 38 magnitudine illexerint. Porro G
nem ipsum non triplicis naturae 39, vt f
prod.tur, fuisse ferunt 40: sed tres fratres t
concordiae exstitisse 41, vt vno 42 animo o
regi 43 viderentur: nec bellum Herculi sua s
intulisse: sed cum armenta sua rapi vidi
amissa 44 bello repetisse.

CAPVT V.

na deinde Hispaniae, primi Carthagi- 1
imperium prouinciae occupauere.
iaditani a Tyro, vnde & Carthagini- 2
go est, sacra[1] Herculis, per quietem
spaniam transtulissent, vrbemque ibi
t, inuidentibus incrementis nouae vr-
; Hispaniae populis [2], ac propterea Ga-
o lacessentibus [3], auxilium consangui-
ginienses misere. Ibi felici expedi- 3
ditanos ab iniuria vindicauerunt, &
artem prouinciae imperio suo adiece-
ea quoque hortantibus primae expe- 4
iciis 4 Hamilcarem imperatorem cum
u 5 ad occupandam prouinciam mise-
gnis rebus gestis, dum fortunam in-
sequitur, in insidias deductus, occi-
uius locum gener ipsius Hasdrubal 5
i & 7 ipse a seruo Hispani cuiusdam,
domini inultam necem, interfectus
· vtroque 9 Annibal imperator, Ha- 6
is succedit, Siquidem vtriusque res
gestas

---

imaginem. 2 dum populi finitimi Hi-
lebant incrementa nouae vrbis. 3 ag-
4 dum haec felicia belli initia ipsos
5 exercitu. 6 non satis caute, impru-
iam. 8 qui seruus vlciscebatur. 9 Ha-
asdrubale.

10 longe

gestas supergressus [10], vniuersam Hispani
muit: inde Romanis illato bello [11], Itali
7 annos sexdecim variis cladibus fatigauit: c
terea Romani missis in Hispaniam Scipic
primo Poenos prouincia [12] expulerunt:
8 cum ipsis Hispanis grauia bella gesserunt.
prius perdomita prouincia [13], iugum Hisp
cipere potuerunt, quam Caesar Augustus
mito orbe, victricia ad eos arma transtulit
lumque barbarum ac ferum legibus ad cu
vitae vsum traductum [14], in formam pro
redegit.

10 longe superans. 11 cum intulisset bellum Hispania. 13 cum prouincia esset subacta & 14 qui populus ductus & assuefactus erat.

FINIS.

PROLOGI HISTORIARVM

Philippicarum Pompeii Trogi.

PROLOGVS LIB. I.

Rimo volumine continentur haec. Imperium Assyriorum a Nino rege, vsque ad Sardanapalum. Post quem translatum est per Arbacem ad Medos, vsque ad vltimum regem Astiagen. Is a nepote suo Cyro pulsus regno: & Persae regno potiti. Vt Croeso Lydiae regi bellum intulit Cyrus; victumque cepit. Hic in excessu dicti Aeolicarum & Ionicarum vrbium situs; originesque Lydorum, & in Italia Tuscorum. Post Cyrum, filius Cambyses Aegyptum domuit. Repetitae Aegypti origines vrbium. Extincto Cambyse, Darius occisis Magis regnum Persicum accepit; captaque Babylone, bella Scythica molitus est.

PROLOGVS LIB. II.

SEcundo volumine continentur haec: Scythiae & Ponti situs; originesque Scythiae, vsque ad bellum, quo est inde pulsus Darius: qui post hanc fugam Graeciae bellum intulit, per Datin & Tisafernem, quod soli Athenienses tenuere. Hic origines Athenarum repetitae, & reges vsque ad Pi-

 sistrati

sistrati tyrannidem, qua extincta ratione vicere Persas. Vt mortuo Dario filius eius Xerxes bellum Graeciae intulit: ac repetitae origines Thessaliae: expulsoque Graecia Xerxe, bellum ab Atheniensibus translatum in Asiam, usque ad Xerxis interitum.

PROLOGVS LIB. III.

Tertio volumine continentur haec. Vt mortuo Xerxe filius Artaxerxes, pulso interfectore patris Artabano, bellum cum defectore Aegypti habuit: primoque dux eius Achaemenes victus est: iterum per Agabazum Aegypto recepta. Vt Graecis cum rege pacificatis, bella inter ipsos orta sunt. Inde repetitae Peloponnensium origines: ut ab Herculis posteris Dorico populo sit occupata. Deinde bella Argolica & Messeniaca: conditique Sicyoniae & Corinthi tyranni. Bellum Crisaeum: & quod Athenienses primo cum Boeotis, dein cum Peloponnesiis gesserunt.

PROLOGVS LIB. IV.

Qvarto volumine continentur res Siculae, ab ultima origine, usque ad deletam Syracusis, Atheniensium classem.

PROLOGVS LIB. V.

Qvinto volumine continentur haec. Bellum inter Athenienses & Lacedaemonios, quod Decelicum vocatur, usque ad captas Athenas. Vt expulsi sunt Athenis triginta tyranni. Bellum quod Lacedaemonii in Asia cum Artaxerxe gesserunt, propter Cyrum initum. Hinc repetitum in excef-

excessu Cyri cum fratre bellum; & Graecorum, qui sub eo militauerunt.

PROLOGVS LIB. VI.

SExto volumine continentur haec. Bellum Lacedaemoniorum gestum in Asia cum Persicis praefectis, ducibus belli Herculide & Agesilao, vsque ad proelium nauale factum Cnido: quo victis illis, Athenienses repetiere imperium. Dein bellum Corinthiacum, & bellum Boeotium, quo Leuctris & Mantineae victi Spartani, amisere imperium. In Thessalia deinde Iasonis & post illum Alexandri Pheraei coalitum atque extinctum imperium. Tum sociale bellum gestum aduersus Athenienses Achaeis, & Rhodiis, & Byzantiis. Transitus hinc ad res Macedonicas.

PROLOGVS LIB. VII.

SEptimo volumine continentur origines Macedonicae regesque a conditore gentis Carano, vsque ad magnum Philippum: ipsius Philippi res gestae vsque ad captam vrbem Methonem. Additae in excessu Illyriorum & Paeonum origines.

PROLOGVS LIB. VIII.

OCtauo volumine continentur res gestae Philippi magni, post captam vrbem Methonem, a principio belli Phocensis, quod sacrum vocant, vsque ad finem eius: interiectumque huic bellum, quod Philippus cum Chalcedoniis vrbibus gessit, quarum clarissimam deleuit Olynthon. Vt Illyrici reges ab eo victi sunt; & Thracia atque Thessalia

ab eo subactae: & rex Epiro datus Alexander eiecto Aryba: & frustra Perinthos oppugnata.

PROLOGVS LIB. IX.

NOno volumine continentur haec. *Vt Philippus a Perintho summotus. Byzantii origines, a cuius obsidione summotus Philippus, Scythiae bellum intulit. Repetitae inde Scythicae res, ab his temporibus, in quibus illa prius finierant, vsque ad Philippi bellum, quod cum Athea, Scythiae rege, gessit. Vnde reuersus, Graeciae bellum intulit: victorque Cheroneae, cum bella Persica moliretur, praemissa classe cum ducibus, a Pausania occupatus angustiis nuptiarum filiae die occisus est, priusquam bella Persica inchoaret. Repetitae res inde Persicae a Dario Notho, cui successit filius Artaxerxes cognomine Mnemon: qui post fratrem Cyrum victum, pulsaque Gnido per Conona classe Lacedaemoniorum bellum cum Euagora rege Cyprio gessit: originesque Cypri repetitae.*

PROLOGVS LIB. X.

DEcimo *volumine continentur Persicae res, vt Artaxerxes Mnemon pacificatus cum Euagora rege Cyprio, bellum Aegyptium in vrbe Ace compararit: ipse in Cadusiis victor: defectores in Asia purpuratos suos persequutus primum Dopanem praefectum Paphlagonum origo repetita: Dein praefectum Hellesponti Ariobarzanen: deinde in Syria praefectum Armeniae Orontem, omnibusque victis decesserit, filio successore Ocho. Is deinde occisis optimatibus Sydon accepit; Aegypto*

ypto bellum ter intulit. Vt post mortem Ochi re-
narit Arses. Dein Darius, qui cum Alexandro
Macedonum rege bello conflixit.

PROLOGVS LIB. XI.

VNdecimo volumine continentur res gestae Alexandri Magni, vsque ad interitum regis ersarum Darii. Dictaeque in excessu origines reges Cariae.

PROLOGVS LIB. XII.

DVodecimo volumine continentur Alexandri Magni bella Bactriana & Indica vsque ad in-ritum eius. Dictaeque in excessu res a praefe-o eius Antipatro in Graecia gestae, & ab Ar-idamo rege Lacedaemoniorum, Molossoque Ale-andro in Italia, quorum ibi est vterque cum ex-citu deletus. Additae his origines Italicae A-dorum, Samnitum, Sabinorum: & vt Zopyrion i ponto cum exercitu periit.

PROLOGVS LIB. XIII.

TErtiodecimo volumine continentur haec. Vt mortuo Alexandro optimates castrorum eius rouinciarum imperia sint partiti: vt veterani, ui ab eodem lecti erant in colonias, moliti, reli-is illis, in Graeciam redire, a Phithone sint dele-. Bellum Lamsacum, quod Antipater in Grae-a gessit. Bellum quo Perdiccas regem Ariara-m occidit, & occisus est. Bellum, quo Eumenes eoptolemum & Craterum occidit. Additae excessu origines regesque Cyrenarum.

PROLOGVS LIB. XIV.

QVartodecimo volumine continentur haec: Bellum inter Antigonum & Eumenem gestum: Quem ut Cappadocia expulit Antigonus, sic Phrygia maiore Aridaeum & Cliton: victus in Hellesponto nauali bello. Repetitum rursus bellum ab Eumene per Argyraspidas; quo victus ab Antigono, interiit. Vt in Macedonia Cassander victo Polyperchonte, receptaque a defectore Munychia matrem Alexandri Olympiada Pydnae obsessam interfecit.

PROLOGVS LIB. XV.

QVintodecimo volumine continentur haec: Vt Demetrius, Antiochi filius, Gazae victus est ab Ptolemaeo. Vt Cassander in Macedonia filium Alexandri regis interfecit: ac alterum Polyperchontes. Vt Ptolemaeum vicit classe Demetrius: idemque ab obsidione Rhodi summotus est. Repetita in excessu origo Rhodiorum: vnde digressus Demetrius liberauit a Cassandro Graeciam. Dein pater eius Antigonus bellum cum Lysimacho & Seleuco habuit. Repetitae Seleuci res, & regis Indiae Sandrocotti. Vt victus bello Antigonus interiit; reliquiaeque imperii sunt a filio collectae: & Leonidae inde Spartani res gestae Corcyrae & Illyrico, & in Italia: cui ablata Corcyra, rex Cassander interiit.

PROLOGVS LIB. XVI.

SExtodecimo volumine continentur haec. Vt mortuo Cassandro, ortisque inter filios eius certamini-

taminibus, Demetrius adiutor alteri adhibitus, occiso eo, Macedoniae regnum tenuit: quo mox eiectus a Pyrrho Epiri rege, translatis in Asiam bellis, captus a Seleuco decessit. Ptolemaeus nuncupato successore filio Philadelpho decessit. Vt Lysimachus in ponto captus ac missus Andromacha: rursus in Asia ciuitates, quae sub Demetrio fuerant, & in Ponto Heracleam occuparit. Repetitae inde Bithyniae & Heracleoticae origines; tyrannique Heracleae Clearchus & Satyrus & Dionysius, quorum filiis interfectis Lysimachus occupauit vrbem.

PROLOGVS LIB. XVII.

SEptimodecimo volumine continentur haec. Vt Lysimachus, occiso filio Agathocle, per nouercam Arsinoen bellum cum rege Seleuco habuit, quo victus interiit: vltimumque certamen commilitonum Alexandri fuit. Vt Seleucus amissis in Cappadocia cum Diodoro copiis, interfectus est ab Ptolemaeo fratre Arsinoes vxoris Lysimachi, in cuius vicem Ptolemaeus cognomine Ceraunus, creatus ab exercitu rex, Macedoniam occupauit: bella cum Antiocho & Pyrrho composuit, datis Pyrrho auxiliis, quibus iret contra Romanos, defensum Tarentum. Inde repetitae origines regum Epiroticorum, vsque ad Pyrrhum: ipsiusque Pyrrhi res gestae priusquam in Italiam traiecit.

PROLOGVS LIB. XVIII.

OCtauo decimo volumine continentur res a Pyrrho Epirota in Italia gestae contra Romanos. Postque id bellum, transitus eius in Siciliam

aduersus Carthaginienses. Inde origines Phoenicum, & Sidonis, & Veliae Carthaginumque res gestae in excessu dictae.

PROLOGVS LIB. XIX.

VNdeuicesimo volumine continentur res Carthaginiensium in Africa per rubellum annorum gestae: & in Siciliam, cum Selinum Temetegontum & Gametinam & Gelam ceperunt: quo bello Dionysius Syracusanus Siciliae regnum occupauit. Bellum quod cum eo Poeni per Imilconem gesserunt, quod obsidione Syracusarum exercitum & classem amisit.

PROLOGVS LIB. XX.

VIcesimo volumine continentur res gestae Dionysii Siculi patris. Vt pulsis Poenis Italica bella sit molitus. Inde repetitae origines Venetorum, & Graecorum & Gallorum, qui Italiam incolunt. Deductisque Dionysii rebus ad interitum eius, dictae, quas Anno magnus in Africa gessit.

PROLOGVS LIB. XXI.

VNo & vicesimo volumine continentur haec. Vt in Sicilia Dionysius filius a patre amisso tractarit imperium. Per Dionem eiectus bellum cum Siculis gessit: donec amissis liberis & fratribus Corinthum a Timoleonthe Carthaginiensium bello sit liberata Sicilia: mortuoque Pisistrato iterum facta seditione arcessiti ad bellum Carthaginienses obsederunt Syracusas: quo bello Agathocles nactus imperium est.

PRO-

PROLOGVS LIB. XXII.

SEcundo & vicesimo volumine continentur haec. Res gestae Agathoclis: vt a Poenis nactus imperium, bellum cum ipsis gessit, primum in Sicilia, dehinc victus, traiecit in Africam, vbi possessa prouincia Ophellam regem Cyrenarum interfecit. Vt rursus, in Siciliam reuersus, occupata totius insulae dominatione, cum reuertisset in Africam, amissis copiis, solus inde profugit in Siciliam: belloque ibi repetitus, & cum Poenis pacem composuit, & diffidentes a se Siculos subiecit.

PROLOGVS LIB. XXIII.

TErtio & vicesimo volumine continentur haec. Vt Agathocles domita Sicilia, bellum in Italia Bruttiis intulerit. Repetitae inde Bruttiorum origines: omnibus subactis, rex, seditione filii exheredati ac nepotis oppressus, interiit. Inter peregrinos deinde milites eius & Siculos bellum motum: quae causa Pyrrhum regem Epiri in Siciliam adduxit: bellaque Pyrrhus cum Poenis & Mamertinis ibi gessit: & a Sicilia reuersus in Italiam, victus praelio a Romanis reuertit in Epirum.

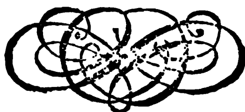
PROLOGVS LIB. XXIV.

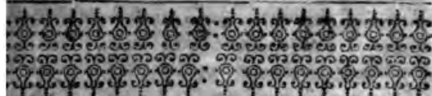
QVarto & vicesimo volumine continentur: Bellum, quod inter Antigonum Gonatam, & Antiochum Seleuci filium in Asia gestum est. Bellum, quod Ptolemaeus Ceraunus in Macedonia cum Monio Illyrico & Ptolemaeo Lysimachi filio habuit: utque Arsinoen sororem suam imperio Macedonicarum vrbium exuit. Ipse, cum Bel-

geſtis ſupergreſſus [10], vniuerſam Hiſpa-
muit: inde Romanis illato bello [11], Ita
7 annos ſexdecim variis cladibus fatigauit:
terea Romani miſſis in Hiſpaniam Scip
primo Poenos prouincia [12] expulerunt
8 cum ipſis Hiſpanis grauia bella geſſerun
prius perdomita prouincia [13], iugum Hi
cipere potuerunt, quam Caeſar Auguſt
mito orbe, victricia ad eos arma tranſtul
lumque barbarum ac ferum legibus ad c
vitae vſum traductum [14], in formam p
redegit.

10 longe ſuperans. 11 cum intuliſſet bell
Hiſpania. 13 cum prouincia eſſet ſubacta &
14 qui populus ductus & aſſuefactus erat.

FINIS.

PROLOGI HISTORIARVM Philippicarum Pompeii Trogi.

PROLOGVS LIB. I.

PRimo volumine continentur haec. Imperium Assyriorum a Nino rege, vsque ad Sardanapalum. Post quem translatum est per Arbacem ad Medos, vsque ad vltimum regem Astiagen. Is a te suo Cyro pulsus regno: & Persae regno poti- Vt Croeso Lydiae regi bellum intulit Cyrus; mque cepit. Hic in excessu dicti Aeolicarum nicarum vrbium situs; originesque Lydorum, Italia Tuscorum. Post Cyrum, filius Cambyses yptum domuit. Repetitae Aegypti origines vr- . Extincto, Cambyse, Darius occisis Magis um Persicum accepit; captaque Babylone, bella bica molitus est.

PROLOGVS LIB. II.

cundo volumine continentur haec: Scythiae Ponti situs; originesque Scythiae, vsque ad n, quo est inde pulsus Darius: qui post hanc n Graeciae bellum intulit, per Datin & Timem, quod soli Athenienses tennere. Hic ori- Athenarum repetitae, & reges vsque ad Pi-

 sistrati

ſiſtrati tyrannidem, qua extincta ratione v Perſas. Vt mortuo Dario filius eius Xerxe lum Graeciae intulit: ac repetitae origines ſaliae: expulſoque Graecia Xerxe, bellum a thenienſibus translatum in Aſiam, vsque ad xis interitum.

PROLOGVS LIB. III.

TErtio volumine continentur haec. Vt m Xerxe filius Artaxerxes, pulſo interfectore tris Artabano, bellum cum defectore Aegypti buit: primoque dux eius Achaemenes victus iterum per Agabazum Aegypto recepta. Vt G cis cum rege pacificatis, bella inter ipſos ſunt. Inde repetitae Peloponnenſium origines ab Herculis poſteris Dorico populo ſit occu Deinde bella Argolica & Meſſeniaca: coali Sicyoniae & Corinthi tyranni. Bellum Criſ & quod Athenienſes primo cum Boeotis, dein Peloponneſiis geſſerunt.

PROLOGVS LIB. IV.

QVarto volumine continentur res Siculae vltima origine, vsque ad deletam Syr ſis, Athenienſium claſſem.

PROLOGVS LIB. V.

QVinto volumine continentur haec. Bel inter Athenienſes & Lacedaemonios, q Deceleicum vocatur, vsque ad captas Athenas expulſi ſunt Athenis triginta tyranni. Bel quod Lacedaemonii in Aſia cum Artaxerxe ge runt, propter Cyrum initum. Hinc repetitum

exc

essu Cyri cum fratre bellum; & Graecorum, qui eo militauerunt.

PROLOGVS LIB. VI.

Exto volumine continentur haec. Bellum Lacedaemoniorum gestum in Asia cum Persicis efectis, ducibus belli Herculide & Agesilao, ue ad proelium nauale factum Cnido: quo villis, Athenienses repetiere imperium. Deellum Corinthiacum, & bellum Boeotium, quo ctris & Mantineae victi Spartani, amisere erium. In Thessalia deinde Iasonis & post m Alexandri Pheraei coalitum atque extinn imperium. Tum sociale bellum gestum adfus Athenienses Achaeis, & Rhodiis, & Bytiis. Transitus hinc ad res Macedonicas.

PROLOGVS LIB. VII.

Eptimo volumine continentur origines Macedonicae regesque a conditore gentis Carano, vsad magnum Philippum: ipsius Philippi res ge- vsque ad captam vrbem Methonem. Addiin excessu Illyriorum & Paeonum origines.

PROLOGVS LIB. VIII.

Ctauo volumine continentur res gestae Philippi magni, post captam vrbem Mothonem, a ncipio belli Phocensis, quod sacrum vocant, vsque finem eius: interiectumque huic bellum, quod ilippus cum Chalcedoniis vrbibus gessit, quan clarissimam deleuit Olynthon. Vt Illyrici es ab eo victi sunt; & Thracia atque Thessalia ab

ab eo subactae: & rex Epiro datus Alexander eiecto Aryba: & frustra Perinthos oppugnata.

PROLOGVS LIB. IX.

NOno volumine continentur haec. Vt Philippus a Perintho summotus. Byzantii origines, a cuius obsidione summotus Philippus, Scythiae bellum intulit. Repetitae inde Scythicae res, ab his temporibus, in quibus illa prius finierant, vsque ad Philippi bellum, quod cum Athea, Scythiae rege, gessit. Vnde reuersus, Graeciae bellum intulit: victorque Cheroneae, cum bella Persica moliretur, praemissa classe cum ducibus, a Pausania occupatus angustiis nuptiarum filiae die occisus est, priusquam bella Persica inchoaret. Repetitae res inde Persicae a Dario Notho, cui successit filius Artaxerxes cognomine Mnemon: qui post fratrem Cyrum victum, pulsaque Gnido per Conona classe Lacedaemoniorum bellum cum Euagora rege Cyprio gessit: originesque Cypri repetitae.

PROLOGVS LIB. X.

DEcimo volumine continentur Persicae res, vt Artaxerxes Mnemon pacificatus cum Euagora rege Cyprio, bellum Aegyptium in vrbe Ace compararit: ipse in Cadusiis victor: defectores in Asia purpuratos suos persequutus primum Dopanem praefectum Paphlagonum origo repetita: Dein praefectum Hellesponti Ariobarzanen: deinde in Syria praefectum Armeniae Orontem, omnibusque victis decesserit, filio successore Ocho. Is deinde occisis optimatibus Sydon accepit; Aegypto

pto bellum ter intulit. Vt post mortem Ochi re- arit Arses. Dein Darius, qui cum Alexandro acedonum rege bello conflixit.

PROLOGVS LIB. XI.

VNdecimo volumine continentur res gestae Alexandri Magni, vsque ad interitum regis ersarum Darii. Dictaeque in excessu origines reges Cariae.

PROLOGVS LIB. XII.

DVodecimo volumine continentur Alexandri Magni bella Bactriana & Indica vsque ad in- ritum eius. Dictaeque in excessu res a praefe- o eius Antipatro in Graecia gestae, & ab Ar- idamo rege Lacedaemoniorum, Molossoque Ale- ndro in Italia, quorum ibi est vterque cum ex- citu deletus. Additae his origines Italicae A- torum, Samnitum, Sabinorum, & vt Zopyrion ponto cum exercitu periit.

PROLOGVS LIB. XIII.

PErtiodecimo volumine continentur haec. Vt mortuo Alexandro optimates castrorum eius ouinciarum imperia sint partiti: vt veterani, i ab eodem lecti erant in colonias, moliti, reli- is illis, in Graeciam redire, a Phithone sint dele- . Bellum Lamsacum, quod Antipater in Grae- a gessit. Bellum quo Perdiccas regem Ariara- m occidit, & occisus est. Bellum, quo Eumenes eoptolemum & Craterum occidit. Additae excessu origines regesque Cyrenarum.

aduerſus Carthaginienſes. Inde origines Phoenicum, & Sidonis, & Veliae Carthaginumque res geſtae in exceſſu dictae.

PROLOGVS LIB. XIX.

VNdeuiceſimo volumine continentur res Carthaginienſium in Africa per rubellum annorum geſtae: & in Siciliam, cum Selinum Temetegantum & Gametinam & Gelam ceperunt: quo bello Dionyſius Syracuſanus Siciliae regnum occupauit. Bellum quod cum eo Poeni per Imilconem geſſerunt, quod obſidione Syracuſarum exercitum & claſſem amiſit.

PROLOGVS LIB. XX.

VIceſimo volumine continentur res geſtae Dionyſii Siculi patris. Vt pulſis Poenis Italica bella ſit molitus. Inde repetitae origines Venetorum, & Graecorum & Gallorum, qui Italiam incolunt. Deductisque Dionyſii rebus ad interitum eius, dictae, quas Anno magnus in Africa geſſit.

PROLOGVS LIB. XXI.

VNo & viceſimo volumine continentur haec. Vt in Sicilia Dionyſius filius a patre amiſſo tractarit imperium. Per Dionem eiectus bellum cum Siculis geſſit: donec amiſſis liberis & fratribus Corinthum a Timoleonthe Carthaginienſium bello ſit liberata Sicilia: mortuoque Piſiſtrato iterum facta ſeditione arceſſiti ad bellum Carthaginienſes obſederunt Syracuſas: quo bello Agathocles nactus imperium eſt.

PRO-

PROLOGVS LIB. XXII.

ndo & vicesimo volumine continentur :. Res gestae Agathoclis: vt a Poenis naerium, bellum cum ipsis gessit, primum in dehinc victus, traiecit in Africam, vbi prouincia Ophellam regem Cyrenarum in-. Vt rursus, in Siciliam reuersus, occupa insulae dominatione, cum reuertisset in r, amissis copiis, solus inde profugit in Sibelloque ibi repetitus, & cum Poenis paposuit, & diffidentes a se Siculos subiecit.

PROLOGVS LIB. XXIII.

io & vicesimo volumine continentur haec. Agathocles domita Sicilia, bellum in Italia intulerit. Repetitae inde Bruttiorum omnibus subactis, rex, seditione filii exac nepotis oppressus, interiit. Inter pe- deinde milites eius & Siculos bellum moae causa Pyrrhum regem Epiri in Sici- luxit: bellaque Pyrrhus cum Poenis & Maibi gessit: & a Sicilia reuersus in Italiam, aelio a Romanis reuertit in Epirum.

PROLOGVS LIB. XXIV.

to & vicesimo volumine continentur; Bellum, quod inter Antigonum Gonatam, ochum Seleuci filium in Asia gestum est. quod Ptolemaeus Ceraunus in Macedonia nio Illyrico & Ptolemaeo Lysimachi filio utque Arsinoen sororem suam imperio icarum vrbium exuit. Ipse, cum Bel-

gio Gallorum duce congressus, interiit. Repetitae inde Gallorum origines, qui Illyricum occuparant, atq; vt ingressi Graeciam, Brenno duce, Delphis victi deletique sunt.

PROLOGVS LIB. XXV.

QVinto & vicesimo volumine continentur haec. Vt Antigonus Gallos deleuit: deinde cum Apollodoro Cassandreae tyranno bellum habuit. Vt Galli transierint in Asiam, bellumque cum rege Antigono & Bithynio gesserunt: quas regiones Felini occuparunt. Vt Pyrrhus ex Italia reuersus, regno Macedoniae Antigonum exuerit, Lacedaemoniam obsederit; Argis interierit: filiusque eius Alexander Illyricum cum Mytilo bellum habuerit.

PROLOGVS LIB. XXVI.

SExto & vicesimo volumine continentur haec. Quibus in vrbibus Graeciae dominationem Antigonus Gonatas constituerit; Vt defectores Gallos Megaris deleuit: regemque Lacedaemoniorum Arean Corinthi interfecit. Dehinc cum fratris sui Crateri filio Alexandro, bellum habuerit. Vt princeps Achaiae Aratus Sicuonem & Corinthum & Megara occuparit. Vt in Syria rex Antiochus, cognomine Soter, altero filio occiso, altero rege nuncupato Antiocho, decesserit. Vt in Asia filius Ptolemaei regis socio Timarcho desciuerit a patre. Vt frater Antigoni Demetrius, occupato Cyrenis regno, interiit. Vt mortuo rege Antigono, filius eius Seleucus Gallinicus regnum acceperit.

PRO-

PROLOGVS LIB. XXVII.

ptimo & vicesimo volumine continentur haec. leuci bellum in Syria aduersus Ptolemaeum. in Asia aduersus fratrem suum Hieracem: llo Angurae victus est a Gallis. Vtque Gal-rgamo victi ab Attalo Lambitunum occide- Vt Ptolemaeus eum denuo captum interfe- & Antigonum Andro proelio nauali pro- erit: & a Gallinico fusus, in Mesopotamia cbus insidiantem sibi effugit Artamenem. postea custode Stryponio, quo a Gallis occiso us quoque frater eius decesserit, maiorem- iorum eius Epacorios occiderit.

PROLOGVS LIB. XXVIII.

tauo & vicesimo volumine continentur haec. t mortuo rege Epiri Alexandro, Laudami- irotae occiderint. Dictique in excessu Ba- i motus. Vt Rex Macedoniae Demetrius ardanis fusus; quo mortuo tutelam filii eius pi suscepit Antigonus, qui Thessaliam, Asi- riam subiecit: & adiutis Achaeis contra re- artanum Cleomenem, cepit Lacedaemona: ue regno Cleomenes Spartanus confugit driam, atque ibi interiit. Dictum in bellum Illyricum, quod Romani gessere cum

PROLOGVS LIB. XXIX.

de tricesimo volumine continentur haec: gestae Philippi regis aduersus Dardanos, olos. Repetitaeque inde Creticae origines:

Post cuius insulae societatem, Philippus cum Illyriis, & Dardanis, & rursus Aetolis bello congressus est: adiuuantibus Aetolos Romanis: Quo finito intulit Aetolis bellum.

PROLOGVS LIB. XXX.

TRicesimo volumine continentur haec. Vt mortuo Ptolemaeo Vtrosphonae, filius eius Philopator Antiochum regem vicit. rabie prae amore Agathocleae corruptus decessit, relicto filio pupillo: in quem cum Philippo rege Macedonum consensit Antiochus. Philippi deinde gesta in Asia, cum mouisset Aetola bella. A quibus reuersus bellum habuit cum ducibus Romanis Sulpicio & Flaminio, quibus victus, pax. Transitus deinde ad res Antiochi, qui post regnum acceptum persequutus defectores in Media Molonem, in Asia Macchesum, quem obsedit Sardibus: pacata superiore Asia Bactris tenus, in Romana bella descendit.

PROLOGVS LIB. XXXI.

VNo & tricesimo volumine continetur bellum, quod cum Lacedaemonio Nabide Titus Flaminius & Philopoemen dux Achaicorum gessit. Item bellum, quod cum Antiocho in Achaia per Achilium consulem, & in Asia per Scipionem gestum est. Denique Annibalis ad regem ab Carthagine fuga. Bellum cum Aetolis gestum per eundem Achilium, qui Antiochum Graecia expulerat.

PROLOGVS LIB. XXXII.

SEcundo & tricesimo volumine continentur haec. Defectio ab Achaeis Lacedaemoniorum

um & Messeniorum, qua Philopoemen interiit. Romanorum in Asia duce Manlio aduersum Gallos bellum. Regis Philippi propter ablatas sibi ciuitates, alienatus in Romanos animus: & ob hoc alter filiorum Demetrius occisus: Concitatique ab eo Bastarnae, transire conati in Italiam. Inde in excessu dictae res Illyricae: vt Galli, qui occuparant Illyricum, rursus redierunt in Galliam, originesque Pannoniorum, & incrementa Daciorum, per Ruboboslen regem. In Asia bellum a rege Eumene gestum aduersus Gallum Ortiagonem, Pharnacem Ponticum, & Prusiam, adiuuante Prusiam Annibale Poeno. Res gestae Annibalis post victum Antiochum. Et mox mortuo Seleuco filio magni Antiochi successit regno frater Antiochus.

PROLOGVS LIB. XXXIII.

Tertio & tricesimo volumine continentur haec. Vt cum Perse Philippi filio, rege Macedonum, Romani bellum gesserint: quo capto deleta est Epiros. Aetolicae ciuitates ab vnitate corporis deductae; inter Achaeos & Lacedaemonios certamine orto: Bellum rursum in Macedonia gestum a Romanis cum Pseudo-Philippo.

PROLOGVS LIB. XXXIV.

Qvarto & tricesimo volumine continentur haec. Bellum Achaicum, quod Romani per Marcellum & Mummium gessere: quo diruta est Corinthus. Bellum regis Eumenis cum Gallograecis & in Pisidia cum Selegensibus. Res quas

gessit Syriae rex Antiochus, & rex Aegypti Ptolemaeus. Repetitae inde origines regum Cappadocum Epiphanes, vt mortuo Ptolemaeo, relicti ab eo filii duo Filometor & Euergetes primum cum Antiocho habuere bellum: quod per Romanos finitum est; deinde inter se, quo maior est expulsus restitutoque, Romani inter fratres regna diuiserunt. Vt mortuo rege Syriae Antiocho, Demetrius cognomine Soter, qui Romae fuerat obses, clam fugit: occupataque Syria bellum cum Timarcho Medorum rege habuit, & Ariarathe rege Cappadocum. Vt habita inter Ariarathen & Orophernem regni certamina. Vt mortuo rege Asiae Eumene, suffectus Attalus bellum cum Selegensibus habuit, & cum rege Prusia.

PROLOGVS LIB. XXXV.

QVinto & tricesimo volumine continentur haec. Bellum Ripaticum inter Cretas & Rhodios: seditio Gnidiorum aduersum Cerinienses. Et aduersus Demetrium Sotera subornatus est Alexander, tanquam genitus Epiphane Antiocho: quo bello victus Demetrius inuisum stultitia Alexandrum bello vicit, adiuuante Ptolemaeo Filometore, qui eo bello interiit. Vt deinde orta Demetrio bella sint cum Diodoto Tryphone: expulsusque a Tryphone regno Syriae Demetrius. Repetit inde superioris Asiae motus, factos per Aretheum & Arsacen Partum.

PROLOGVS LIB. XXXVI.

o & tricesimo volumine continentur haec. Trypho pulso Syria Demetrio, captoque a s, bellum gessit cum fratre eius Antiocho co- e Sidete; vt Antiochus interfecto Hyrcano, subegit. Repetita inde in excessu origo um. Vt rex Asiae Attalus Cenostracas : successoremque imperii Attalum Philometo- uit. Mortuo deniq; Philometore regno Asiae o, bellum cum Romanis gessit, quo captus est.

PROLOGVS LIB. XXXVII.

timo & tricesimo volumine continentur r. Repetitis regum Ponticorum origini- t vltimum Mithridatem Eupatora series deducta sit: Atque vt ingressus ille re- subegit Pontum & Paphlagoniam, prius- n bella Romana descendit. Dictaeque in egum Bosphoranorum & Colchorum origini- es gestae.

PROLOGVS LIB. XXXVIII.

uo & tricesimo volumine continentur haec. Mithridates Eupator occiso Ariarathe Cap- m occuparit; victoque Nicomede & Mal- ithyniam. Vt mortuo Ptolemaeo Philo- frater eius Physcon accepto regno Aegypti e populi: deinde bellum cum vxore sua Cleo- cum rege Syriae Demetrio habuit. Inde m, vt Demetrius captus sit a Parthis, (bel- intuleritqui cum exercitu suo deletus est.

PRO-

PROLOGVS LIB. XXXIX.

NOno & tricesimo volumine continentur haec. Vt extincto a Parthis Antiocho Sidete, frater eius Demetrius dimissus regnum Syriae recepit: subornatoque in bellum aduersus eum Alexandro Zabbineo interiit: filiusque Antiochus Grypos, victo Zabbineo regnum occupauit. Dehinc cum fratre suo Antiocho Cyoizeno bellum in Syria Ciliciaque gessit. Vt Alexandria, mortuo rege Ptolemaeo Physcone filius eius Ptolemaeus Latyros, accepto regno expulsus est a matre Cyprum; & in Syria bello petitus ab eadem suffecto in locum eius Alexandro, occisa per Alexandrum matre recepit Aegypti regnum. Vt post Lathyrum filius Alexandri regnarit, expulsoque eo suffectus sit Ptolemaeus Nothus. Vt Syriam Iudaei & Arabes terrestribus latrociniis infestarint. Mari Cilices piraticum bellum mouerunt, quod in Cilicia Romani per Antonium gesserunt. Vt in Syria Eracleo post mortem regis occuparint imperium.

PROLOGVS LIB. XL.

QVadragesimo volumine continentur haec. Vt mortuo Grypo rege, Cizycenus cum filiis eius bello congressus, interiit. Hi deinde a filio Cizyceni Eusebe extinctaque regum Antiochorum domo, Tigranes Armenius Syriam occupauit. Quo mox victo, Romani abstulere eam. Vt Alexandriam post interitum Ptolemaei Lathyri substituti sint eius filii; alteri data Cypros, cui post

Claudii

rogationem Romani abstulerunt eam, al-
ione agitatus Alexandriae Romam pro-
loque per Gabinium gesto recepit imperi-
nortuo successit filius, qui cum sorore Cleo-
rtamine insumpto & Pompeium ma-
erfecit, & bellum cum Caesare Alexan-
it. Vt successit eius soror regno Cleopa-
inligato in amorem suum M. Antonio,
aci fine extinxit regem Ptolemaicorum.

PROLOGVS LIB. XLI.

& quadragesimo volumine continentur
arthicae & Bactrianae. In Parthis, vt
itutum imperium, per Arsacem regem.
s deinde eius Artabanus, & Tigranes
e Deus: a quo subacta est Media & Me-
. Dictusque in excessu Arabiae situs.
ianis autem rebus, vt a Diodoro rege con-
st. deinde quo repugnante Scythicae gen-
cae & Asiani Bactra occupauere Soc-
Indicae quoque res additae, gestae per
rum & Menandrum reges eorum.

PROLOGVS LIB. XLII.

lo & quadragesimo volumine continen-
rthicae res. Vt praefectus Parthis A-
Messenis bellum intulit in Babylonios &
s victusque Phyratis successit rex Mi-
cognomine Magnus, qui Armeniis bel-
lit. Inde repetitae origines Armenio-
situs. Vt varia, complurium regum in
uccessione, imperium accepit Orodes, qui
Crassum

Crassum deleuit & Syriam per filium Pacorum occupavit. Illi successit Phrabates, qui & cum Antonio bellum habuit, & cum Tiridate. Additae res Scythicae. Reges Thoclarorum Asiani, interitusque Sarducarum.

PROLOGVS LIB. XLIII.

TErtio & quadragesimo volumine continentur origines (Priscorum) Latinorum, situs vrbis Romae; & res vsque ad Priscum Tarquinium. Origines (deinde) Liguriae, & Massiliensium res gestae.

PROLOGVS LIB. XLIV.

QVarto & quadragesimo volumine continentur res Hispanicae & Punicae.

FINIS.

IACOBI BONGARSII

EXCERPTIONES CHRONOLOGICAE,

ad

JVSTINI HISTORIAS

accommodatae.

AD

IOANNEM NOELIVM.

QVod oculus olim Polyphemo, id nobis in historiarum lectione notatio temporum: quae apud Justinum nulla est. Quid itaque aliud esse dicemus, quam

Monstrum horrendum, informe, ingens, cui lumen ademtum?

Trogum ipsum negligentiae accusandum, nemo mihi persuadeat: Justini abbreuiatoris facinus est. Ergo ne quid huic auctori a me deesset, ex Eusebii & Hieronymi chronico, ad optima & antiquissima exemplaria MSS. Clarissimi Viri Claudii Puteani, & doctissimi mihique amicissimi P. Danielis, a me collato, excerpsi & exscripsi, quae lucis aliquid afferre Justino nostro poterant: non quidem omnia, sed summa fastigia rerum. Nam illud iniuriam esset facere amico nostro Laurentio Bochello, a quo veteres Chronologos emendatiores & auctiores exspectamus. Comparaui autem cum Eusebio Georgium Monachum, cuius Graecum codicem mecum vir eruditionis singularis Franciscus Pithoeus communicauit; & e nostris Beroaldum, Funccium. Illi LXX. Interpretes, hi Hebraeos sequuntur Codices: tanta opinionum varietate, vt Euse-

i regis annus primus incurrat in an-
II. CXLI. Georgio in CCLXXI. Be-
annum MDCCCC LXV. Funccio in
I. Huius varietatis originem pluri-
rer, nisi laborem istum mihi amici il-
uaret labor. Interim lumen hoc tibi,
ëli, accendi, ne forte in historiae huius
res: & vt illius

mus pinum regit, & vestigia firmat;

amplectaris excerpta, quo tutius pos-
ingredi: adferent tibi fortasse in hu-
lectione non paruum adiumentum. Ad
studium vt accedas, requirit aetas tua;
ec tempora, quibus mature firmare
edit constantibus exemplis: ea vnde
historiis? Historiarum autem cogni-
choare a Sallustii, Liuii, Taciti lectione
que recte feceris, neque ordine: abru-
nterrupta, in eorum libris, historiae se-
oc tibi auctore principium sit studii hi-
a Nino, qui primus est τῶν εἰς ἱστορίαν
παραδεδομένων, ad Augustum Cae-
vt Atticus apud M Ciceronem septin-
sed vt Cornelius Nepos omne aeuum,
millium annorum memoriam, vno li-
it. Tu Noëli dulcissime, vtere fruere
nque opera mea; quae si promouendis
fuerit, satis magnum laboris mei fru-
Vale.

EX-

EXCERPTIONES CHRONOLOGICAE, AD JVSTINI HISTORIAM ACCOMMODATAE.

* *
*

EVSEBIVS.

Cum diuinam Scripturam diligenter euolueris, natiuitate ABRAHAM vsque ad totius orbi DILVVIVM, inuenies retrorſum anno DCCCCXLII. Item a DILVVIO, vsque a ADAM, II. CCLII.

Anni Mundi	REGNVM ASSYRIORVM.		*Anni Mundi*	REGNVM HEBRAEORVM *& Athenienſium.*	
3141	Primus omni Aſia, exceptis Indis, regnauit NINVS, F. Beli, annis . . . . . de quo Iuſtinus I. 1. 7.	52	3184	Nini XLIII. anno natus ABRAHAM, vixit annos . . . de eo Iuſtinus 36. 2. 3. Zoroaſtres clarus habetur. I. I. 9.	175
3193	II. SEMIRAMIS. I. 1. 10.	42	3283	Abraham, cum centenarius eſſet, genuit filium ISAAC. is vixit ann. . .	18[illegible]
3235	III. Zameis, qui & Ninyas. ib.	38			
3273	IV. Arius.	30			

Anni

		Anni Mundi		
Aralius.	40	3344	Sexagenario I-	
Xerxes, qui			saac nascitur	
x Balaeus.	30		IACOB, qui	
. Armami-			postea Israhel,	
tes.	38		a quo Israheli-	
I. Belochus.	35		tae, qui nunc	
			Iudaei. vixit	
			annos - - - -	147
			de eo 36. 2. 3.	
		3435	Ioseph natus:	
			vixit annos.	110
Balaeus.	52		venditur a fra-	
Altadas.	32		tribus annum	
Mamitus.	30		agens XVII. 36.	
. Maccha-			2. 6.	
leus.	30	3609	MOYSES na-	
I. Sfaerus.	20		scitur. vixit	
. Mamilus.	30		ann. - - - - -	120
. Sparaethus	40	3644	XXXV. anno	
I. Ascatades.	40		Mosis Cecrops	
			regnat, in Attica.	
			2. 6. 7.	50
		3689	Moyses, LXXX.	
			annum agens,	
minium sub			dux itineris ex	
ucalione			Aegypto He-	
bius retu-			braeorum gen-	
n annum 35			tis efficitur 36. 2.	
ropis. Is-			11.	
s ad tem-		3694	Athenienf. II.	
a Amphi-			Cranaüs 2. 6. 8.	9
nis refert.		3703	III. Amphicty-	
. 10.			on. 2. 6. 16.	10

Anni

gessit Syriae rex Antiochus, & rex Aegypti Ptolemaeus. Repetitae inde origines regum Cappadocum Epiphanes, ut mortuo Ptolemaeo, relicti ab eo filii duo Filometor & Euergetes primum cum Antiocho habuere bellum: quod per Romanos finitum est; deinde inter se, quo maior est expulsus restitutoque, Romani inter fratres regna diuiserunt. Vt mortuo rege Syriae Antiocho, Demetrius cognomine Soter, qui Romae fuerat obses, clam fugit; occupataque Syria bellum cum Timarcho Medorum rege habuit, & Ariarathe rege Cappadocum. Vt habita inter Ariarathen & Orophernem regni certamina. Vt mortuo rege Asiae Eumene, suffectus Attalus bellum cum Selegensibus habuit, & cum rege Prusia.

PROLOGVS LIB. XXXV.

QVinto & tricesimo volumine continentur haec: Bellum Ripaticum inter Cretas & Rhodios. Et seditio Gnidiorum aduersum Cerinienses. Et aduersus Demetrium Sotera subornatus est Alexander, tanquam genitus Epiphane Antiocho: quo bello victus Demetrius inuisum stultitia Alexandrum bello vicit, adiuuante Ptolemaeo Filometore, qui eo bello interiit. Vt deinde orta Demetrio bella sint cum Diodoto Tryphone: expulsusque a Tryphone regno Syriae Demetrius. Repetiti inde superioris Asiae motus, factos per Aretheum & Arsacen Partum.

PROLOGVS LIB. XXXVI.

& tricesimo volumine continentur haec. Trypho pulso Syria Demetrio, captoque a, bellum gessit cum fratre eius Antiocho co- Sidete: vt Antiochus interfecto Hyrcano, subegit. Repetita inde in excessu origo um. Vt rex Asiae Attalus Cenostracas successoremque imperii Attalum Philometo- it. Mortuo deniq; Philometore regno Asiae, bellum cum Romanis gessit, quo captus est.

PROLOGVS LIB. XXXVII.

mo & tricesimo volumine continentur Repetitis regum Ponticorum origini- vltimum Mithridatem Eupatora series deducta sit: Atque vt ingressus ille re- subegit Pontum & Paphlagoniam, prius- bella Romana descendit. Dictaeque in gum Bosphoranorum & Colchorum origini- s gestae.

PROLOGVS LIB. XXXVIII.

o & tricesimo volumine continentur haec. Mithridates Eupator occiso Ariarathe Cap- occuparit; victoque Nicomede & Mal- thyniam. Vt mortuo Ptolemaeo Philo- rater eius Physcon accepto regno Aegypti populi: deinde bellum cum vxore sua Cleo- cum rege Syriae Demetrio habuit. Inde , vt Demetrius captus sit a Parthis, (bel- ntuleritqui cum exercitu suo deletus est.

PRO-

PROLOGVS LIB. XXXIX.

NOno & tricesimo volumine continentur Vt extincto a Parthis Antiocho Sidete, fr eius Demetrius dimissus regnum Syriae rec subornatoque in bellum aduersus eum Alex Zabbineo interiit: filiusque Antiochus Grypos, Zabbineo regnum occupauit. Dehinc cum f suo Antiocho Cycizeno bellum in Syria Cilici gessit. Vt Alexandria, mortuo rege Ptole Physcone filius eius Ptolemaeus Latyros, ac regno expulsus est a matre Cyprum; & in bello petitus ab eadem suffecto in locum eius xandro, occisa per Alexandrum matre r Aegypti regnum. Vt post Lathyrum filius xandri regnarit, expulsoque eo suffectus sit maeus Nothus. Vt Syriam Iudaei & A terrestribus latrociniis infestarint. Mari ces piraticum bellum mouerunt, quod in Romani per Antonium gesserunt. Vt in Eracleo post mortem regis occuparint um.

PROLOGVS LIB. XL.

QVadragesimo volumine continentur mortuo Grypo rege, Cizycenus c eius bello congressus, interiit. Hi dein Cizyceni Eusebe extinctaque regum Ant domo, Tigranes Armenius Syriam Quo mox victo, Romani abstulere eam. xandriam post interitum Ptolemaei Lat iuti sint eius filii; alteri data Cypro

lii rogationem Romani abstulerunt eam, al-
ditione agitatus Alexandriae Romam pro-
belloque per Gabinium gesto recepit imperi-
uo mortuo successit filius, qui cum sorore Cleo-
certamine insumpto & Pompeium ma-
interfecit, & bellum cum Caesare Alexan-
gessit. Vt successit eius soror regno Cleopa-
uae inligato in amorem suum M. Antonio,
Actiaci fine extinxit regem Ptolemaicorum.

PROLOGVS LIB. XLI.

To & quadragesimo volumine continentur
s Parthicae & Bactrianae. In Parthis, vt
nstitutum imperium, per Arsacem regem.
Tores deinde eius Artabanus, & Tigranes
nine Deus: a quo subacta est Media & Me-
mia. Dictusque in excessu Arabiae situs.
ctrianis autem rebus, vt a Diodoro rege con-
m est. deinde quo repugnante Scythicae gen-
rancae & Asiani Bactra occupauere Soc-
. Indicae quoque res additae, gestae per
dorum & Menandrum reges eorum.

PROLOGVS LIB. XLII.

undo & quadragesimo volumine continen-
Parthicae res. Vt praefectus Parthis A-
us Messenis bellum intulit in Babylonios &
inios victusque Phyratis successit rex Mi-
tes cognomine Magnus, qui Armeniis bel-
ntulit. Inde repetitae origines Armenio-
& situs. Vt varia, complurium regum in
is successione, imperium accepit Orodes, qui
Crassum

ium deleuit & Syriam per filium Pacorum
>avit. Illi successit Phrahates, qui & cum An-
o bellum habuit, & cum Tiridate. Additae
Scythicae. Reges Thoclarorum Asiani, in-
itusque Sarducarum.

PROLOGVS LIB. XLIII.

TErtio & quadragesimo volumine continentur
origines (Priscorum) Latinorum, situs urbis
Romae: & res vsque ad Priscum Tarquinium. O-
rigines (deinde) Liguriae, & Massiliensium r-
gestae.

PROLOGVS LIB. XLIV.

QVarto & quadragesimo volumine conti-
tur res Hispanicae & Punicae.

FINIS.

IACOBI BONGARSII

XCERPTIONES CHRONOLOGICAE,

ad

JVSTINI HISTORIAS

accommodatae.

AD

IOANNEM NOELI

QVod oculus olim Polyphemo, ic
historiarum lectione notati
rum: quae apud Iustinum
Quid itaque aliud esse dicemu

Monstrum horrendum, informe, ingens,
ademtum?

Trogum ipsum negligentiae accusandun
mihi persuadeat: Iustini abbreuiatoris fa
Ergo ne quid huic auctori a me deesset, e
& Hieronymi chronico, ad optima & ant
exemplaria MSS. Clarissimi Viri Claudii
& doctissimi mihique amicissimi P. Danie
collato, excerpsi & exscripsi, quae lucis a
ferre Iustino nostro poterant: non quidem
sed summa fastigia rerum. Nam illud
esset facere amico nostro Laurentio Bochel
veteres Chronologos emendatiores &
exspectamus. Comparaui autem cum
Georgium Monachum, cuius Graecum
mecum vir eruditionis singularis Franc
thoeus communicauit; & e nostris Ber
Funccium. Illi LXX. Interpretes, hi I
sequuntur Codices: tanta opinionum vari

ini regis annus primus incurrat in an-
ſi III. CXLI. Georgio in CCLXXI. Be-
annum MDCCCC LXV. Funccio in
CVI. Huius varietatis originem pluri-
querer, niſi laborem iſtum mihi amici il-
ri leuaret labor. Interim lumen hoc tibi,
Noëli, accendi, ne forte in hiſtoriae huius
berres: & vt illius

manus pinum regit, & veſtigia firmat;

elim amplectaris excerpta, quo tutius pos-
iius ingredi: adferent tibi fortaſſe in hu-
ris lectione non paruum adiumentum. Ad
m ſtudium vt accedas, requirit aetas tua;
haec tempora, quibus mature firmare
expedit conſtantibus exemplis: ea vnde
i ex hiſtoriis? Hiſtoriarum autem cogni-
inchoare a Salluſtii, Liuii, Taciti lectione
neque recte feceris, neque ordine: abru-
it interrupta, in eorum libris, hiſtoriae ſe-
› hoc tibi auctore principium ſit ſtudii hi-
Hic a Nino, qui primus eſt τῶν εἰς ἱστορίαν
μην παραδεδομένων, ad Auguſtum Cae-
on vt Atticus apud M. Ciceronem ſeptin-
n; ſed vt Cornelius Nepos omne aeuum,
ium millium annorum memoriam, vno li-
gauit. Tu Noëli dulcisſime, vtere fruere
icunque opera mea; quae ſi promouendis
iis fuerit, ſatis magnum laboris mei fru-
ero. Vale.

EX-

EXCERPTIONES CHRONOLOGICAE, AD JVSTINI HISTORIAM ACCOMMODATAE.

* * *

EVSEBIVS.

Cum diuinam Scripturam diligenter euolueris, a natiuitate ABRAHAM vsque ad totius orbis DILVVIVM, inuenies retrorsum annos DCCCCXLII. Item a DILVVIO, vsque ad ADAM, II. CCLII.

Anni Mundi	REGNVM ASSYRIORVM.		Anni Mundi	REGNVM HEBRAEORVM & *Atheniensium.*	
3141	Primus omni Asia, exceptis Indis, regnauit NINVS, F. Beli, annis . . . . . . de quo Iustinus I. 1. 7.	52	3184	Nini XLIII. anno natus ABRAHAM, vixit annos . . . de eo Iustinus 36. 2. 3. Zoroastres clarus habetur. I. 1. 9.	175
3193	II. SEMIRAMIS. I. 1. 10.	42	3283	Abraham, cum centenarius esset, genuit filium ISAAC is vixit ann. . .	180
3235	III. Zameis, qui & Ninyas. ib.	38			
3273	IV. Arius.	30			

		Anni Mundi		
fus.	40	3344	Sexagenario I-	
xes, qui			ſaac naſcitur	
igeus.	30		IACOB, qui	
rmani-			poſtea Iſrahel,	
	38		a quo Israheli-	
elochus.	35		tae, qui nunc	
			Iudaei. vixit	
			annos - - - -	147
			de eo 36. 2. 3.	
		3435	Ioſeph natus:	
			vixit annos.	110
aeus.	52		venditur a fra-	
das.	32		tribus annum	
nitus.	30		agens XVII. 36.	
Maccha-			2. 6.	
	30	3609	MOYSES na-	
aerus.	20		ſcitur. vixit	
Lamilus.	30		ann. - - - - -	120
traethus	40	3644	XXXV. anno	
catades.	40		Moſis Cecrops	
			regnat, in Attica.	
			2. 6. 7.	50
		3689	Moyſes, LXXX.	
			annum agens,	
n ſub			dux itineris ex	
lione			Aegypto He-	
; retu-			braeorum gen-	
nnum 35			tis efficitur 36. 2.	
s. Ia-			11.	
ad tem-		3694	Athenienſ. II.	
Amphi-			Cranaiis 2. 6. 8.	9
refert.		3703	III. Amphictyon. 2. 6. 16.	10

Anni

Anni Mundi			*Anni Mundi*		
3720	XVII. Amyntes.	45	3713	IV. Erichthonius.	50
3765	XVIII. Belochus	25			
3790	XIX. Bellepares	30	3763	V. Pandion.	40
3820	XX. Lamprides.	32	3803	VI. Erichtheus. Triptolemus frumenta diſtribuit. 2.6.12.	50
3852	XXI. Soſares.	20			
			3853	VII. Cecrops ſecundus. Huius ann. 22. Dionyſius, qui & Liber pater, adu. Indos dimicans, Niſam vrbem iuxta Indum flumen condidit. 12.7.6.	40
3872	XXII. Lampares.	32			
3902	XXIII. Pannias circa an. huius 16. Tyrus condita. vide 18.3.1.	45			
			3893	VIII. Pandion.	25
			3918	IX. Aegeus Pandionis F. 2.6.14. Sub quo Argonautarum navigatio 42.2.12. Hercules conſummat certamina, 2.4.18.	48
3947	XXIV. Soſarmus.	19			
3966	XXV. Mithraeus. Vexoris, rex Aegypti; ſecundum Oroſium 1.34. de quo 2.3.8. Is, 1.1.6. antiquior Nino dicitur.	27			
			3966	X. Theſeus. 2.6.15. Cocalus in Sicilia, 4.2.2.	30

		Anni Mundi		
VI. Tauta-			XI. Mnestheus	23
es.	32		Peteo, Amazo-	
TINIS, qui			nes Priamo tu-	
ea Romani			lere subsidium,	
cupati sunt			2.4.31.	
tertium		4019	TROIA CA-	
captiuitatis			PTA. Colli-	
iae, siue,			gitur omne	
uidam vo-			tempus a 43.	
, post an-			ann. regni Ni-	
VIII, re-			ni, ad captam	
iit AENE-			Troiam, anni	
annos 3.			DCCCXXXV.	
e Aeneam			a natiuitate	
s, Satur-			Moysis ann.	
Picus, Fau-			CCCCX.	
Latinus, in		4019	XII. Demopho-	
a regnaue-			on Thesei F.	
, annis cir-			2.6.15.	
C L. 43.			Pyrrhus Del-	33
Post Ae-			phis in templo	
n Ascanius			Apollinis ab	
8. 43.1.13.			Oreste occidi-	
VII. Teu-			tur; proditione	
us.	40		sacerdot. Ma-	
			chaer. 17.3.7.	
VIII. Thi-		4042	XIII. Oxinthes.	12
as.	30	4054	XIV. Aphidas.	1
		4055	XV. Thymoe-	8
			tes.	
IX. Dercy-		4063	XVI. Melanthus	37
is.	40	4110	XVII. Codrus	
			Melanthi F. 2.	12
X. Eupales.	38		6.19.	

		Anni Mundi	Olympiadis.	
. Soſtratus.	30			pollodori ſententiam, hac aetate, ſuſceptae; 2. 3. 7. &c.
. Medidus.	40	4424	1	OLYMPIAS PRIMA. a captiuitate Troiae, ann. CCCCV. Hic initium habet vera Hiſtoria; nam ſuperiora variis ſunt implicita fabulis. Varro apud Cenſor.
ca Olymp. Lacedaemonii contra Meſſenios vicennale bellum ent. 3. 4. &c.				
Bardyceas.	13	4449	6	Athenis principes, qui vsque ad mortem praeerant, eſſe deſierant; & in X annos magiſtratuum conſuetudo verſa eſt: regnavitque primus Charops F. Aeſchyli.
		4480	14	Bellum, quod in Thyria inter Lacedaemonios & Arginos geſtum eſt. De quo Prolog. III

		Anni Mundi			
ymp. IX. DA regna- in Phry- a, II. 1. 7. 4.		4446		Anno III. Olymp. VI, vt alii, VIII. ROMA Palilibus, qui nunc dies festus est, condita, 43. 3. 1. Primus rex Romanus ROMVLVS, vt alii, 37. & interregnum vno anno.	38
Perdicca 2.1.	51	4484	38	II. Numa Pompilius, vt alii, 43.	41
Argaeus, .2.	38	4527	79	III. Tullus Hostilius.	32
Philippus, .5.	38	4557	111	IV. Ancus Martius, vt alii, 24.	23
		4580	134	V. Tarquinius Priscus, vt alii, 38.	37
. Europus id.	62			Massilia condita. 43. 3. 4.	

i Medorum regni, CCLX, si Eusebii λογισ- ramur. Diodoro & Georgio in regum appel- us & temporibus conuenit cum Eusebio, ne- nter se consentiunt.

Anni Mundi	REGNVM PERSARVM.		Anni Mundi	Olymp	LYDORVM ET GRAECORVM.
4640	CYRVS regnavit Perſis, ſubverſo Aſtyage. 1.6.17.	30	4638	54	Croeſus Lyd. IX, an. 15.1.7.3.
				55	Piſiſtratus Athenienſium tyrannus, 2.8.6.
4670	II. Cambyſes. 1.9.1.	8	4653	58	Croeſus a Cyro captus eſt, & Lydorum regnum deſtructum, quod ſtetit an. CCXXX.
4678	III. Fratres Magi, menſibus 7. 1.9.9.				
4679	IV. Darius. I. 10.9.	36	4709	72	Darii an. XXX. Bellum quod in Marathone geſtum eſt. 2.9.7. circa an. V. C. CCLX. Gellius; cui cum noſtra ratione non conuenit.
4715	V. Xerxes F. Darii. 2.10.9.	20			
4735	VI. Artabanus, de quo 3.1.2. menſes 7.		4721	75	Xerxis an. VI. bellum in Thermopylis & apud Salaminam nauale certamen 10.10.12.& 2.12.21. anno ab V. C. CCXXII. vt Gellius, & inſequenti ann. in Plataeis & in Mycale, 2.14.7.
4736	VII. Artaxerxes, qui Longimanus cognominabatur. 3.1.3.	40			
4776	VIII. Xerxes II. menſibus 2.				

Anni Mundi		
	IX. Sogdianus, menses 7.	
4777	X. Darius cognomento Nothus.	19
4796	XI. Artaxerxes, qui cognominatus est Mnemon, Darii & Parisatidis F. 5.11.2.	40
	Cyri regis adcensus, de quo scribit Xenophon. 5.11.5.	

Anni Mundi		
		Pausanias mnatus. 2.15
4740	79	Artax. ann. Cimon iux Eurymedo tem Persas n vali pedestr que certamin superat, & Medicum bellum conquiescit. 2.15.18. Diod. retulit in ann. III. olym. LXXVII.
4769	87	Eius ann. XXXIII, initium belli Peloponnesi aci, quod Gellius refert in an. V. C. CCCXXIX, nisi legas CCCXIX. 3.6.8.
4782	90	Darii an. V, clades, quae Atheniensibus accidit in Sicilia, 4.5.
4786	91	Eiusdem ann. IX. Alcibiades profugus abit ad Tissapher. 5.2.5.

EXCERPTIONES CHRONOLOGICAE, AD JVSTINI HISTORIAM ACCOMMODATAE.

* * *

EVSEBIVS.

Cum diuinam Scripturam diligenter euolueris, a natiuitate ABRAHAM vsque ad totius orbis DILVVIVM, inuenies retrorſum annos DCCCCXLII. Item a DILVVIO, vsque ad ADAM, II. CCLII.

Anni Mundi	REGNVM ASSYRIORVM.		*Anni Mundi*	REGNVM HEBRAEORVM *& Athenienſium.*	
3141	Primus omni Aſia, exceptis Indis, regnauit NINVS, F. Beli, annis . . . . . de quo Iuſtinus I. 1. 7.	52	3184	Nini XLIII. anno natus ABRAHAM, vixit annos . . . de eo Iuſtinus 36. 2. 3. Zoroaſtres clarus habetur. I. 1. 9.	175
3193	II. SEMIRAMIS. I. 1. 10.	42	3283	Abraham, cum centenarius eſſet, genuit filium ISAAC is vixit ann. . .	180
3235	III. Zameis, qui & Ninyas. ib.	38			
3273	IV. Arius.	30			

Anni

		Anni Mundi		
lius.	40	3344	Sexagenario I-	
xes, qui			saac nascitur	
laeus.	30		IACOB, qui	
Armami-			postea Israhel,	
	38		a quo Israheli-	
elochus.	35		tae, qui nunc	
			Iudaei. vixit	
			annos - - - -	147
			de eo 36. 2. 3.	
		3435	Ioseph natus :	
			vixit annos.	110
laeus.	52		venditur a fra-	
das.	32		tribus annum	
nitus.	30		agens XVII. 36.	
Maccha-			2. 6.	
.	30	3609	MOYSES na-	
faerus.	20		scitur. vixit	
Iamilus.	30		ann. - - - - -	120
raethus	40	3644	XXXV. anno	
catades.	40		Mosis Cecrops	
			regnat, in Attica.	
			2. 6. 7.	50
		3689	Moyses, LXXX.	
			annum agens,	
n sub			dux itineris ex	
lione			Aegypto He-	
retu-			braeorum gen-	
nnum 35			tis efficitur 36. 2.	
s. Iu-			11.	
ad tem-		3694	Athenienf. II.	
Amphi-			Cranaüs 2. 6. 8.	9
refert.		3703	III. Amphicty-	
			on. 2. 6. 16.	10

Anni

	Anni Mundi	*Olympiadis.*	
30			pollodori ſententiam, hac aetate, ſuſceptae; 2. 3.7. &c.
40	4424	1	OLYMPIAS PRIMA. a captiuitate Troiae, ann. CCCCV. Hic initium habet vera Hiſtoria; nam ſuperiora variis ſunt implicita fabulis. Varro apud Cenſor.
	4449	6	Athenis principes, qui vsque ad mortem praeerant, eſſe deſierunt; & in X annos magiſtratuum conſuetudo verſa eſt: regnavitque primus Charops F. Aeſchyli.
	4480	14	Bellum, quod in Thyria inter Lacedaemonios & Arginos geſtum eſt. De quo Prolog. III

Anni Mundi			*Anni Mundi*		
3720	XVII. Amyntes.	45	3713	IV. Erichthonius.	50
3765	XVIII. Belochus	25			
3790	XIX. Bellepares	30	3763	V. Pandion.	40
3820	XX. Lamprides.	32	3803	VI. Erichtheus. Triptolemus frumenta distribuit. 2. 6. 12.	50
3852	XXI. Sosares.	20			
3872	XXII. Lampares.	32	3853	VII. Cecrops secundus. Huius ann. 22. Dionysius, qui & Liber pater, adu. Indos dimicans, Nisam vrbem iuxta Indum flumen condidit. 12. 7. 6.	40
3902	XXIII. Pannias circa an. huius 16. Tyrus condita. vide 18. 3. 1.	45	3893	VIII. Pandion.	25
3947	XXIV. Sosarmus.	19	3918	IX. Aegeus Pandionis F. 2. 6. 14. Sub quo Argonautarum navigatio 42. 2. 12. Hercules consummat certamina, 2. 4. 18.	48
3966	XXV. Mithraeus. Vexoris, rex Aegypti; secundum Orosium 1. 34. de quo 2. 3. 8. Is, 1. 1. 6. antiquior Nino dicitur.	27	3966	X. Theseus. 2. 6. 15. Cocalus in Sicilia, 4. 2. 2.	30

Anni Mundi		
93	XXVI. Tautanes. LATINIS, qui postea Romani nuncupati sunt post tertium an. captiuitatis Troiae, siue, vt quidam volunt, post annum VIII, regnauit AENEAS, annos 3. Ante Aeneam Ianus, Saturnus, Picus, Faunus, Latinus, in Italia regnauerunt, annis circiter C L. 43. 1. 6. Post Aeneam Ascanius an. 38. 43. 1. 13.	32
25	XXVII. Teutaeus.	40
65	XXVIII. Thineus.	30
95	XXIX. Dercylus.	40
35	XXX. Eupales.	38

Anni Mundi		
	XI. Mnestheus Peteo, Amazones Priamo tulere subsidium, 2. 4. 31.	23
4019	TROIA CAPTA. Colligitur omne tempus a 43. ann. regni Nini, ad captam Troiam, anni DCCCXXXV. a natiuitate Moysis ann. CCCCX.	
4019	XII. Demophoon Thesei F. 2. 6. 15. Pyrrhus Delphis in templo Apollinis ab Oreste occiditur; proditione sacerdot. Machaer. 17. 3. 7.	33
4042	XIII. Oxinthes.	12
4054	XIV. Aphidas.	1
4055	XV. Thymoetes.	8
4063	XVI. Melanthus	37
4110	XVII. Codrus Melanthi F. 2. 6. 19.	12

Anni Mundi			Anni Mundi	
4173	XXXI. Laosthenes. Huius anno XIV. Carthago conditur, a Didone. vide 18. 5. 14.	45	4131	Hoc interempto, regnum Erechthidarum destructum est, quod CCCCLXXXVII. annis perseuerabat. Post Codrum, Principes, quos mors finiebat, quorum primus Medon Codri F.
4218	XXXII. Piritiades.	30		
4248	XXXIII. Ofrataeus.	20		
4268	XXXIV. Ofratanes.	50		
4318	XXXV. Acrazapes.	42		
4360	XXXVI. Tones Concoleros, qui vocatur Graece Sardanapalus. 1. 3. 1.	20		
4380	Regnum Assyriorum destructum.			

Omnes anni regni Assyriorum, a primo anno Nini supp[...] tur MCCXL, inquit Eusebius: ex ipsa ratione vn[...] no minus prodit. Iustinus habet MCCC. Georgius [...] nachus, alia regum serie, MCCCLX.

Anni Mundi	REGNVM MEDORVM.		Anni Mundi	Olympiadis.	GRAECOR[...] & LYDORV[...]
	Medorum primus.				
4381	ARSACES annis 1. 3. 6.	28	4400		Lycurgi [...] in Laced[...] ne; iuxt[...]

		Anni Mundi	Olympiadis	
nus.	30			pollodori ſententiam, hac aetate, ſuſceptae; 2. 3.7. &c.
dus.	40	4424	1	OLYMPIAS PRIMA. a captiuitate Troiae, ann. CCCCV. Hic initium habet vera Hiſtoria; nam ſuperiora variis ſunt implicita fabulis. Varro apud Cenſor.
Olymp. acedae- contra s vi- bellum . 4. &c.				
dyceas.	13	4449	6	Athenis principes, qui vsque ad mortem praeerant, eſſe deſierunt; & in X annos magiſtratuum conſuetudo verſa eſt: regnavitque primus Charops F. Aeſchyli.
		4480	14	Bellum, quod in Thyria inter Lacedaemonios & Arginos geſtum eſt. De quo Prolog. III

Anni Mundi			Anni Mundi	Olimp.	
4492	V. Deioces.	54	4484	16	CANDAVLES IV. rex Lydorum, regnavit annos 37. 1. 7. 4.
4546	VI. Fraortes.	24	4501		Lyd. V. Gyges, ann. 25.
			4517	24	Athenis annui principes constituti sunt. 2. 7. 2.
4570	VII. Cyaxares.	32	4605	46	Solon leges scripsit Atheniensium, ut Gellius XXXIII Tarquinii. 2. 7. 4.
4602	VIII. Astyages.	38			

Anni Mundi	MACEDONVM		Anni Mundi	Anni ab Vrbe Condita	LATINORVM & ROMANORVM.	
4387	Macedonum primus CARANVS, annis . . 7. 1. 7.	28	4381		XIV. Latinorum Rex PROCAS Silvius. ann.	23
4415	II. Coenus.	12	4404		XV. *Amulius*, pulso Numitore, 43. 2. 1. Huius anno XXIV Remus & Romulus generantur Marte & Ilia, 43. 2. 3.	
4427	III. Tyrimmas. Theræi Cyrenem condiderunt circa IV. Olymp. 13. 7.	38				

Anni

		Anni Mundi			
. IX. regna- Phry- .1.7.4.		4446		Anno III. Olymp. VI, vt alii, VIII. ROMA Palilibus, qui nunc dies festus est, condita, 43.3.1. Primus rex Romanus ROMVLVS, vt alii, 37. & interregnum vno anno.	38
:rdicca	51				
		4484	38	II. Numa Pompilius, vt alii, 43.	41
rgaeus,	38				
		4527	79	III. Tullus Hostilius.	32
lippus,	38				
		4557	111	IV. Ancus Martius, vt alii, 24.	23
		4580	134	V. Tarquinius Priscus, vt alii, 38.	37
uropus	62			Massilia condita. 43.3.4.	

*'edorum regni, CCLX, si Eusebii λέγιο-
ur. Diodoro & Georgio in regum appel-
? temporibus conuenit cum Eusebio, ne-
r se consentiunt.*

Anni Mundi	REGNVM PERSARVM.		*Anni Mundi*	*Olymp*	LYDORVM ET GRAECORVM.
4640	CYRVS regnavit Persis, subverso Astyage. 1.6.17.	30	4638	54	Croesus Lyd. IX, an. 15.1.7.3.
				55	Pisistratus Atheniensium tyrannus, 2.8.6.
			4653	58	Croesus a Cyro captus est, & Lydorum regnum destructum, quod stetit an. CCXXX.
4670	II. Cambyses. 1.9.1.	8			
4678	III. Fratres Magi, mensibus 7. 1.9.9.				
4679	IV. Darius. I. 10.9.	36	4709	72	Darii an. XXX. Bellum quod in Marathone gestum est. 2.9.7. circa an. V. C. CCLX. Gellius; cui cum nostra ratione non conuenit.
4715	V. Xerxes F. Darii. 2.10.9.	20			
4735	VI. Artabanus, de quo 3.1.2. menses 7.		4721	75	Xerxis an. VI. bellum in Thermopylis & apud Salaminam nauale certamen 10.10.12. & 2.12.21. anno ab V. C. CCXXII. vt Gellius, & in sequenti ann. in Plataeis & in Mycale, 2.14.7.
4736	VII. Artaxerxes, qui Longimanus cognominabatur. 3.1.3.	40			
4776	VIII. Xerxes II. mensibus 2.				

		Anni Mundi		
Sogdianns, ...enses 7.				Pausanias damnatus. 2.15.16.
Darius co- ...nento No- ...us.	19	4740	79	Artax. ann. IV. Cimon iuxta Eurymedontem Persas navali pedestrique certamine superat, & Medicum bellum conquiescit. 2.15.18. Diod. retulit in ann. III. olym. LXXVII.
Artaxerxes, cogno mi- ... est Mne- ..., Darii & ...atidis F. 1.2.	40	4769	87	Eius ann. XXXIII, initium belli Peloponnesi aci, quod Gellius refert in an. V. C. CCCXXIX, nisi legas CCCXIX. 3.6.8.
regis ad- ...s, de quo ...t Xeno- 5.11.5.		4782	90	Darii an. V, clades, quae Atheniensibus accidit in Sicilia, 4.5.
		4786	91	Eiusdem ann. IX. Alcibiades profugus abit ad Tisapher. 5.2.5.

Anni Mundi		
	Conon classi Persicae praeficitur. 6.1.9.	
4836	XII. Artaxerxes, qui & Ochus, 10.3.1.	26
4862	XIII. Arses Ochi F.	4
4866	XIV. Darius Arsami F.	6

Anni Mundi		
4801	94	Artax. an. V. Athen. sustinent tyrannidem, ad an. fere V. C. CCC. XLVII. vt Gellius. 5.8.2. Alcibiadem Pharnabazus interficit, 5.8.14.
4802	95	An. 1. qui fuit 6. Artax. Tyranni Athenis oppressi, 5.10.9.
	104	Clearchus Heracleae Tyrannus, ann. XII. Diod. 16.4.6.

Anni Mundi	MACEDONVM.	
4618	VIII. Alcetas.	29
4647	IX Amyntas, 7.2.13.	50

Anni Mundi	An. ab V.C.	ROMANORVM, ET SICVLORVM.	
4617	171	VI. Seruius Tullius.	34
4651	205	VII. Tarquinius Superbus. Pythagoras in Italiam venit, auctor Gellius, Laërtius Olympiad. IX. floruisse scribit. vide Solin.	35

Anni

		Anni Mundi		
				c. 21. Plin. L. 2. c. 8. Iustin. 20. 4. 2.
		4686	240	Pulsi Vrbe reges. Rom. reges imperauerunt annis CCXI. siue, vt quibusdam placet, CCXLIII.
lexander, 1.	43			
		4700	254	Circa Olymp. 70.71. &c. Anaxilaus in Sicilia regnat, & post eum Micythus, Olymp. 76. Diodor. XI. Iustinus 4. 2. 4. Eodem fere tempore Gelo obtinuit Syracusas, a quo victi Carthaginenses. 23. 4. 4.
erdicca.	28			
rchelaus.	24			
			Oly.	
Orestes.	3	4794	93	Circa finem imperii Darii Nothi, Dionysius in Siciliam tyrannidem exercet, ann. 38. 20. 1. &c. anno ab V. C. 347. Gellius
chelaus.	4			
myntas.	1			
ausanias.	1			
myntas.	6			
rgaeus.	2			

Anni Mundi			Anni Mundi		
4809	rursum Amyntas.	18	4811	97	Vt Diodor. & Halic. 98. Galli Senones Romam inuaserunt, 6. 6. 5. ab V. C. anno 365 Liuius.
4827	XIX. Alexander 1. 7. 4. 5.	1			
4828	XX. Ptolemaeus Alorites.	4		103	Vt Diodor. 105. Dionysius rex Siciliae anno XXXVIII. moritur: post quem Iunior Dionysius regnum inuadit. 21. 1. 1. Is Ochi an. X. Sicilia pellitur, 21. 2. 8. Et eiusdem XXI. Corinthum sub foedere nauigauit, 21. 5. 2.
4832	XXI. Perdicca, 7. 4. 5.	6			
4838	XXII. Philippus circa ann. V. C. CCCC. vt Gellius, 7. 5. 10.	10			
4864	XXIII. ALEXANDER. Philippi F. Olymp. CXI. sedit annos - - - - - - menf. 6. 11. 1. 7.	12			

Anni Mundi	Olym.	
		PERSARVM regnum stetit annis CCXXXII 11. 14. 7. *&c. Interfecto Dario, ALEXANDER regnum Asiae, anno regni sui VII, occu-*
4872	113	*pat. Is XXXII. aetatis suae anno moritur in*
4876	114	*Babylone,* 12. 16. 1. *Post quem translato in*
	214	*multos imperio regnauit.*

Anni

Oly	AEGYPTO.		Anni Mundi	Oly	MACEDONIBVS.	
114	I. Ptolemaeus Lagi F. 13.4.10. Lydiam & Thraciam & Hellespontum Lysimachus tenuit, 13.4.16. a quo Lysimachia in Thracia condita. 17.1.2.	40	4876	114	XXIV. Philippus, qui & Aridaeus, frater Alexandri, 13.3.1. Bellum Lamiacum. 13.5.1.	7
			4883	115	XXV. Cassander, 15.2. 12. ann.	19
			4902	120	XXVI. Filii Cassandri Antigonus (Iustino est Antipater, & Georgio,) & Alexander. 16.1.1. & 2.	4
			4906	121	XXVII. Demetrius 16.1.18.	6
			4912	122	XXVIII. Pyrrhus, mens. 7, 16.2.3.	
			4913	122	XXIX. Lysimachus, 16.3.2.	5
24	II. Ptolemaeus Philadelphus. 26.2.7.	38	4918	124	XXX. Ptolomaeus cognomento Ceraunus 17.2.4.&24.1.8.	

Anni Mundi			
4954	133	III. Ptolemaeus Euergetes, de quo 26. 2. 1.	26
4980	140	IV. Ptolemaeus Philopator, 29. 1. 4.	17
4997	144	V. Ptolemaeus Epiphanes. 30. 2. 6. & 31. 1. 1.	24
5022	150	VI. Ptolemaeus Philometor. 34. 2. 7.	35

Anni Mundi			
4919		XXXI. Meleagrus, mens. 2.	
		XXXII. Antipater, dies 45.	
		XXXIII. Sosthenes. 24. 5. 15.	2
4921	125	XXXIV. Antigonus Gonatas. 25. 1. 1. & 26. 3. 8.	6
4957	134	XXXV. Demetrius, 28. 1. 1.	10
4967		XXXVI. Antigonus, 28. 3. 16.	15
4982	140	XXXVII. Philippus 28. 4. 16.	14
4997		cum quo Germani bellum gesserunt ab V. C. 511. Eutr.	
5024	151	XXXVIII. Perses. 32. 3. 4. 33. per tot.	10
5026		ab V. C. 550. bellum Persicum.	
5034	153	Macedonum regnum defecit.	

Anni Mundi			
4977	139	VI. Antiochus Magnus, 29.1.3.	36
5006		Bellum Rom. cum Antiocho, anno V. C. 560. Eutropius.	
5013	148	VII. Seleucus, qui & Philopator.	12
5025	151	VIII. Antiochus Epiphanes. 34.2.7.	11

Anni Mundi		
4980		ab V. C. 534. Annibal Imperator Carthagin. 44.5.8.
5011		ab. V,C. 565. bellum cum Gallo-Graecis.

Anni Mundi	Oly	AEGYPTO.	
5052	159	ab V. C. 606. bellum Achaicum, 34.1.	
5056		VII. Ptolemaeus, Euergetes.	29

Anni Mundi	Oly	SYRIAE ET ASIAE.	
5036	154	IX. Antiochus Eupator, 34.3.4.	2
5038	154	X. Demetrius Soter. 34.3.9.	12
5050	157	XI. Alexander. 35.1.7. mens. 10.	9
5060	100	XII. Demetrius, 35.2.2.	3
5063		XIII. Antiochus Sidetes. 36.1.8.	9
5072	163	XIV. Demetrius iterum. 38.10.11.	4

Ann

			Anni Mundi			
			5076	164	XV. Antiochus Grypus. 39.1.9.	12
166	VIII. Ptolemaeus Fyscon, qui & Soter, 38. 8. 2. &c.	17	5088	167	XVI. Antiochus Cyzicenus. 39. 2. 16.	18
170	IX. Ptolemaeus, qui & Alexander, 39. 4.1.	10	5016	171	XVII. Philippus. Antiochus, in Parthos fugiens, Pompeio se deinceps tradidit, post quem Philippus captus a Gabinio est.	2
			5108		Huc vsque Syria possessa per Reges in Romanam ditionem cessit.	
173	X. Ptolemaeus Fyscon, qui a matre fuerat eiectus, 20.5.1.	8			Bellum Mithridaticum anno ab V. C. 662. vt Eutropius. 37. 1.7.	
1 5	XI. Ptolemaeus Dionysius.	30				

Anni

Anni Mundi				*Anni Mundi*		
5150	182	XII. Cleopatra.	22	5153	183	Primus Rom. singulare imperium arripuit C. IVLIVS CAESAR. mens. 6.
5172	187	Cleopatra & Antonius semet interficiunt: & Aegyptus Romana fit provincia. Lagidaei in Aegypto regnauerunt an. CCXCV		5157	184	Rom. II. Octauianus Caesar AVGVSTVS me s. 6. Ab eo, an. ab V.C. 726. vt Eutrop. Hispania domita, Ianus clausus. 44. 5. 8.

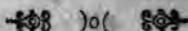
HACTE-

HACTENVS EX TROGO IVSTINVS.

NOtasse me tempora, quae cum eo non om[illegible]
conueniunt, ipse agnosco; vt de conditio[illegible]
Tyri & Carthaginis. Sed cum professus sim, me E[illegible]
ebium & Hieronymum sequi, non licuit ab eoru[illegible]
atione discedere. Tribuendum hoc duxi antiqui[illegible]
ti, & eruditioni, & diligentiae illorum: cum prae-
tim in tanta nouarum opinionum copia & varie-
e, quid potissimum sequerer, non haberem: & si
ui alicuius hominis chronologiam potiorem du-
em, fuisset ea nouis rationibus multisque con-
nanda: quod erat ab instituto nostro alienum.
enim volui, συγχρονισμὸς regum, & claro-
virorum, aliquo modo ob oculos ponere.
d si successit ex animi mei sententia, bene est:
inus, laudanda est opera; qua & iuuentuti
sse, & auctorem, si non optimum, saltem non
, & in historia necessarium, illustrare volui.

NIS EXCERPTIONVM CHRONOLOGICARVM.

INDEX

INDEX.
IN IVSTINVM
AVCTORE
IOAN. FREINSHEMIO,
cui
IOAN. SCHEFFERI
& aliorum accedunt.

Primus *numerus librum*, secundus *caput cuiusque libri*, tertius *tmemata seu sectiunculas aut versiculos capitum denotat.*

Abra-

Anni Mundi			Anni Mundi		
4809	rurſum Amyntas.	18	4811	97	Vt Diodor. & Halic. 98. Gal Senones R mam inuaſ runt, 6. 6. 5. V. C. anno Liuius.
4827	XIX. Alexander 1,7. 4. 5.	1			
4828	XX. Ptolemaeus Alorites.	4			
4832	XXI. Perdicca. 7. 4. 5.	6		103	Vt Diodor. Dionyſius Siciliae XXXVIII tur: poſt Iunior ſius regn vadit. Is Ochi Sicilia 21. 2 Et eius Corint foeder gauit,
4838	XXII. Philippus circa ann. V. C. CCCC. vt Gellius, 7. 5. 10.	10			
4864	XXIII. ALEXANDER, Philippi F. Olymp. CXI. ſedit annos - - - - - - mens. 6. 11. 1. 7.	12			

Anni Mundi	Olym.	
		PERSARVM regnum ſtetit an
	113	*11. 14. 7. &c. Interfecto Dar*
4872	114	*DER regnum Aſiae, anno regn*
4876	114	*pat. Is XXXII. aetatis ſuae an*
		Babylone. 12. 16. 1. Poſt quo
		multos imperio regnauit.

[AE]GYPTO.		Anni Mundi	Oly	MACEDONIBVS.	
Ptolemae- Lagi F. 13. [...]o. Lydiam Thraciam [H]ellespon- [...]n Lysima- [...]us tenuit, 4.16.	40	4876	114	XXIV. Philippus, qui & Aridaeus, frater Alexandri, 13.3.1. Bellum Lamiacum. 13. 5. 1.	7
[...]uo Lysi- [...]chia in [...]racia [...]dita. 17. 2.		4883	115	XXV. Cassander, 15.2. 12. ann.	19
		4902	120	XXVI. Filii Cassandri Antigonus (Iustino est Antipater, & Georgio,) & Alexander. 16. 1. 1. & 2.	4
		4906	121	XXVII. Demetrius 16.1. 18.	6
		4912	122	XXVIII. Pyrrhus, mens. 7, 16.2.3.	
[P]tolemae- [P]hiladel- [...]s. 26.2.7.	38	4913	122	XXIX. Lysimachus, 16. 3. 2.	5
		4918	124	XXX. Ptolomaeus cognomento Ceraunus 17. 2.4.&24.1.8.	

Anni Mundi				Anni Mundi			
				4919		XXXI. Meleagrus, mens. 2.	
						XXXII. Antipater, dies 45.	
						XXXIII. Sosthenes. 24. 5. 13.	2
				4921	125	XXXIV. Antigonus Gonatas. 25. 1. 1. & 26. 3. 8.	6
4954	133	III. Ptolemaeus Euergetes, de quo 26. 2. 1.	26	4957	134	XXXV. Demetrius, 28. 1. 1.	10
				4967		XXXVI. Antigonus, 28. 3. 16.	15
4980	140	IV. Ptolemaeus Philopator, 29. 1. 4.	17	4982	140	XXXVII. Philippus 28. 4. 16.	14
				4997		cum quo Germani bellum gesserunt ab V. C. 511. Eutr.	
4997	144	V. Ptolemaeus Epiphanes. 30. 2. 6. & 31. 1. 1.	24	5024	151	XXXVIII. Perses. 32. 3. 4. 33. per tot.	10
				5026		ab V. C. 550. bellum Persicum.	
5021	150	VI. Ptolemaeus Philometor. 34. 2. 7.	3	5034	153	Macedonum regnum defecit.	

Anni

Anni Mundi	Oly.	SYRIAE ET BABYLONIAE.		Anni Mundi	ASIAE.
				4874	Agathocles Syracusis tyrannidem exercet. libr. 22.
888	117	I. Seleucus Nicanor, 15. 4. 1. &c	32	4882	In Asia primus regnavit Antigonus, 13. 4. 14. &c.
7	124	Seleucus capto Demetrio in Cilicia, SYRIAE & ASIAE pariter imperauit, 16. 2. 6.		4900	II. Demetrius, qui & Poliorcetes, 15. 4. 22. &c.
125		II. Antiochus Soter, 17. 2. 10.	19	4954	*Parthis* a Macedonum imperio recedentibus primus regnauit ARSACES. 41. 4. 6.
29		III. Antiochus, qui vocabatur Theos.	15		
3		IV. Seleucus Callinicus. 27. 1. 1.	20	4963	Anno ab V. C. 517. vt Eutropius, Hamilcar occisus, cui successit Hasdrubal, 44. 5. 6. & 7.
		V. Seleucus Ceraunus.	3		

Anni Mundi	Oly		Oly	Anni Mundi	
77	139	VI. Antiochus Magnus, 29. 1. 3. BellumRom. cum Antiocho, anno V. C. 560. Eutropius.	36	4980	ab V. C. 534. Annibal Imperator Carthagin. 44. 5. 8.
06				5011	ab. V. C. 565. bellum cum Gallo-Graecis.
5013	148	VII. Seleucus, qui & Philopator.	12		
5025	151	VIII. Antiochus Epiphanes. 34. 2. 7.	11		

Anni Mundi	Oly	AEGYPTO.		Anni Mundi	Oly	SYRIAE ET ASIAE.
				5036	154	IX. Antiochus Eupator, 34. 3. 4.
				5038	154	X. Demetrius Soter 34. 3. 9.
				5050	157	XI. Alexander. 35. I. mens. 10.
5052	159	ab V. C. 606. bellum Achaicum, 34. 1.		5060	100	XII. De[illegible] trius, 35.
5056		VII. Ptolemaeus, Euergetes.	29	5063		XIII, A[illegible] chus Si[illegible] 36. 1. 8.
				5072	163	XIV. I[illegible] trius i[illegible] 38. 10.

				Anni Mundi			
				5076	164	XV. Antiochus Grypus. 39.1.9.	12
085	166	VIII. Ptolemaeus Fyscon, qui & Soter, 38. 8. 2. &c.	17	5088	167	XVI. Antiochus Cyzicenus. 39. 2. 16.	18
02	170	IX. Ptolemaeus, qui & Alexander, 39. 4.1.	10	5016	171	XVII. Philippus. Antiochus, in Parthos fugiens, Pompeio se deinceps tradidit, post quem Philippus captus a Gabinio est.	2
				5108		Huc vsque Syria possessa per Reges in Romanam ditionem cessit.	
12	173	X. Ptolemaeus Fyscon, qui a matre fuerat eiectus, 20.5.1.	8			Bellum Mithridaticum anno ab V. C. 662. vt Eutropius. 37. 1.7.	
20	1 5	XI. Ptolemaeus Dionysius.	30				

...ni ...ndi				*Anni Mundi*		
...50	181	XII. Cleopatra.	22	5153	183	Primus Rom. singulare imperium arripuit C. IVLIVS CAESAR. mens. 6.
...172	187	Cleopatra & Antonius se met interficiunt: & Aegyptus Romana fit provincia. Lagidaei in Aegypto regnauerunt an. CCXCV		5157	184	Rom. II. Octauianus Caesar AVGVSTVS me s. 6. Ab eo, an. ab V.C. 726. vt Eutrop. Hispania domita, Ianus clausus. 44. 5. 8.

congr.

INDEX.
IN IVSTINVM
AVCTORE
IOAN. FREINSHEMIO,
cui
IOAN. SCHEFFERI
& aliorum accedunt.

Primus *numerus librum*, ſecundus *caput cuiusque libri*, tertius *tmemata ſeu ſectiunculas aut verſiculos capitum denotat.*

Abru.

Conuenire, pro comp
9, 5, 7 pax non co
pro de pace non co
32, 7, 15. Vide etiam
um in conuenire. C
niunt vultus simili
& expositionis tem
& pastoris confessio.
4. quae pax non ipsi
victribus conuenit, s
victore fertur, non
sed seruitus habenda.
5, 3. non conuenire
praeda. 15, 4, 23. con
nit alicui cum aliquo
pace. 12, 2, 6. conu
nerunt legati ad Antio
chum. 31, 4,
Conuertere, pro vertere. 3, 1,
conuertit, pro vertit, ho
est, versum est, 36, 1, 16
ita Salust. in Catil. 6, 10
oculos, suspensa

INDEX.

D d caeduat.

Apa-

Eme-

forma

INDEX.

INDEX.

INDEX.

Castrense

Cle-

 censu-

INDEX.

INDEX.

INDEX.

Impe-

INDEX.

congr.

Cotta-

INDEX.

Cor-

INDEX.

D.

 vea-

INDEX.

INDEX.

INDEX.

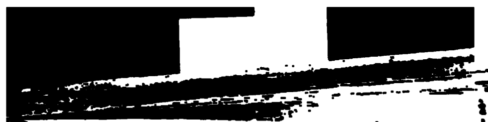
Liber-

mor-

INDEX.

Liber-

INDEX.

De-

I N D E X.

INDEX.

Dissen-

in

Occi-

INDEX.

Do-

INDEX.

Eme-

Euo-

INDEX.

 quam

INDEX.

INDEX.

 monstr.

INDEX.

pa-

Gal-

INDEX.

pa-

INDEX.

tium

Instru-

 ceptus.

 ceptus.

V.

INDEX.

Ii

vati-

INDEX.

I N D E X.

INDEX.

Per-

 diccae

INDEX.

INDEX.

Ver...

I N D E X.

Pro-

Pro-

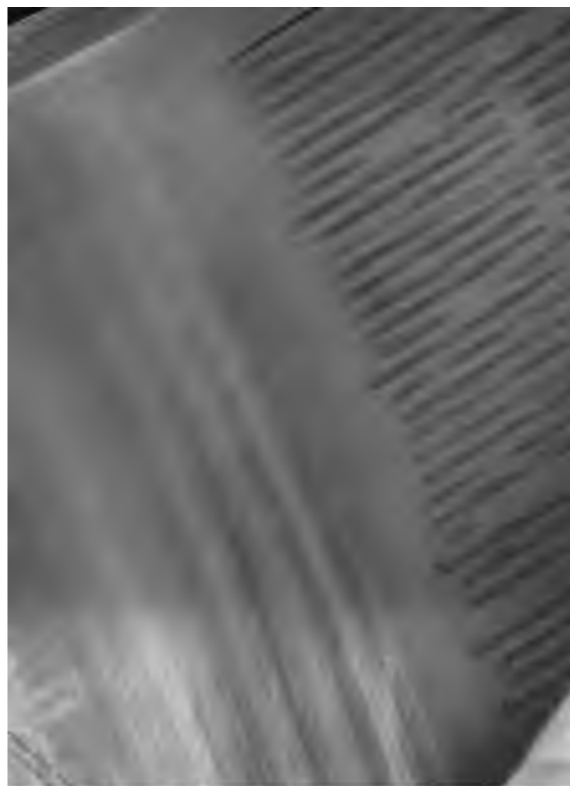
gno

 dete-

tium

T.

INDEX.

 The-

V.

FINIS.

Vlti-

FINIS.

UNIVERSITY OF MICHIGAN
3 9015 06303 6076